ՇԱԲԱԹ
ՅՈՒՆԻՍ
1
SAMEDI
1er JUIN
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Directrice: Arpik Missakian

Tél.: 770.86.60 — Telex: HARATCH 280 868 F
C.C.P. Paris 15069-82 E — 51027317 A R.C. Paris

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

60ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 15.974 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 60e ANNÉE — No 15.974

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՕՐԸ

ԱՆԿԱՏԱՐ ՏՕՆ ՄԸ

Մէր եւ յարգանք, ուրախութիւն եւ խանդաղատանք, ընտանեկան հաւաքոյթներ եւ նուէրներ կը յատկանշեն ու կը յատուկեն այս օրը, հաստատուած պաշտօնապէս Ֆրանսայի մէջ 1926-ին, սակայն ծնունդ առած Միացեալ - Նահանգներէ, 1914-ին:

Ձանձնալ եւ ընդունիլ, արժեւորել եւ գնահատել մօր ընտանեկան դերը այսօրուան բարքերուն, ժամանակակից ընտանիքին մէջ, կ'իմաստաւորեն նաեւ այս Օրը:

Այսուհանդերձ, մօր, կնոջ առաւել ներկայութիւնը, մասնակցութիւնը եւ ազդեցութիւնը հանրային առօրեայ կեանքի զանազան մարզերուն մէջ՝ քաղաքական, սոցիալական, մշակութային, ընկերային կեանք չմոռնալ տալ այս օրուան բեռը հոգեկան երջանկութիւնը: Եւ չողջոյն զոյներով գծագրութիւն մը, ծաղիկ կամ ջաղաքով նուիրուած, արտասանութիւն մը ըսուած երկչոտ ու յուզուած ձայնով, կամ գեղեցիկ նուէր մը ղնուած նախազութիւններով եւ երբեմն ալ հօր օգնութեամբ, այս է նաեւ եւ մանաւանդ Մայրերու Տօնին պարզեւուած երջանկութիւնը:

Սակայն մօր մը համար, զաւակ մը, ամէն օր նուէր մըն է: Զաւակի մը առողջութիւնը, յաջողութիւնը, երջանկութիւնը առօրեայ և անփոխարինելի նուէր մըն է: Ու ասոր համար է որ Տօնը անկատար է:

Տօնը անկատար է, որովհետեւ աշխարհի մէջ, ամէն օր, քառասուն հազար մանուկ անօթութենէ կը մեռնի: Մանուկներ կը մեռնին ռումբերու տարափին տակ, մանուկներ կը մեռնին երդիքի մը, տաք հագուստի մը, խնամքի մը պակասէն: Մանուկներ որոնց դէմքը ժպիտ չէ ճանչցած, որոնց մայրերուն սիրտը երբեք լիութիւն չէ զգացած: Որքան ատեն որ մայր մը իր զաւակին մահը կը տեսնէ տագնապ եւ ջուրի պակասէն, այնքան ատեն մօր կատարեալ չի կրնար ըլլալ:

Մայրերու մօրը պէտք է ըլլայ, ամէն բանէ առաջ, սիրոյ եւ համակամութեան մօրը: Անհրաժեշտ է ձեռք երկարել այն միլիոնաւոր մայրերուն, որոնք յուսահատ, լքուած, անկարող են կերակրել իրենց զաւակները: Մայրեր որոնց համար մահը մաս կը կազմէ առօրեային, մահը օրէնք դարձած է: Ի՞նչպէս մոռնալ հեռատեսիլէն մեզի հասած կմախք դարձած դէմքերը մայրերուն, մամիկներուն որոնք օգնութիւն կը պաղատին իրենց զաւակներուն համար. կամ պարզապէս մահուան կը սպասեն, որպէս վերջնական փրկութիւն:

Մայրերու այս Օրը պէտք չէ ճանչնայ սարհքի եւ դերքի պատուար: Մայրական ողին, մայրական գորովն ու ինքնանուիրումը, ամէն գոյնի եւ ամէն լեզուի, բանաստեղծներն ու աշուղները երգած են: Մայրը բոլոր ատեղերուն տակ եղած է ձիշտ սիրոյ արտայայտութիւնը, աղբիւրը եւ խարիսխը առաքինութիւններու: Գայթող բարձրութիւններ առանց որոնց կարելի չէ կազմել կեանքի առաջին բջիջը՝ ընտանիքը:

Կ. Ց.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԱՆՈՒՇԵԱՆ

ՓԻԼԻՒՈՒ ԴԷՄ Է ԳՐԱՔՆՆՈՒԹԵԱՆ

«ԻՄԱՆԻԹԷ»
ԶԱՐԱՄՏՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

Հաւանաբար այսքան ազմուկ չէլլեր, եթէ ի սկզբանէ համաձայնաւոր կուսակցութիւնը եւ իր պաշտօնաթերթը բուռն պայքարի մը չձեռնարկէին Մոսքոյի Փիլմին ներկայացման դէմ: Լա փալիսեան ճշմարտութիւն է որ նման պարագաներու մէջ, հետեւանքները ակնկալուածին ճիշդ հակառակը կ'ըլլան: Արդարեւ, անկարելի է խորհիլ, որ այսքան լայն տեղ զլաններ այս հարցը մեփխաներուն մօտ, եթէ Փիլմը ներկայացուէր: Մինչ Հինգշաբթի, կը կարծուէր թէ ամէն ինչ վերջ գտած է Բարձր Հեղինակութեան արգելքով, Ուրբաթ, բանավէճը ծայրէն կը սկսէր, որովհետեւ ենթանախարարը՝ Ժ. Փիլիու իւղ կը լեցնէր կրակին վրայ, զատապարտելով տրուած որոշումը: Յատուկ զեկոյցով մըն է, որ Փիլիու իր կարծիքը կը յայտնէ: Ըստ իրեն, Բարձր Հեղինակութեան որոշումը «չի համապատասխաններ լսատեսողական հաղորդակցութեան ոչ ազատութեան վերաբերող օրէնքին, ոչ ալ կոչումին: ... Օրէնքը կայաններու նախագահներուն եւ անոնց վարչական մարմիններուն կը թողու ամբողջական եւ մենաշնորհեալ պատասխանատուութիւնը յայտագրերու» եւայլն, եւայլն.: Եւ որովհետեւ, նախարարը կը չեչտէ նաեւ թէ տրուած որոշումը «առժամեայ» կը յուսայ, կարելի է երեւակայել «Իմա - նիքէ»ի նոր իրարանցումը: Նախ առաջին էջ, Ֆլօռ Լըքոնթ, տոմսի պէս բան մը կրած է, որու խորագիրը առնուազն անտեղի է, եթէ հարցը առնենք սկիզբէն: Արդարեւ, խորագիրն է՝ «Անհանդուրժելի միջամտութիւնը», այս անհանդուրժելի միջամտութիւնը, ուրեմն նախարարինն է, եւ ուրեմն՝ Էլիզէի ճնշումն է հեռատեսիլին վրայ: Բայց, երբ համայնավար կուսակցութիւնը դէմ էր Փիլմին սփռումին, ատոր անունն ալ «միջամտութիւն» չէ՞: Նոյն թիւին մէջ (Մայիս 31) համայնավար պաշտօնաթերթը «Զարա - մըտութիւնը» խորագրով այս անգամ, երկար կը ծանրանայ հարցին վրայ: Համայնավար կուսակցութիւնը զոհացուցիչ չի գտներ «Հակաճառելու» իրաւունքը, որ կը տրուի Փիլմին յաջորդող ասուլիսով մը, որովհետեւ, կ'առարկէ, կէս պիսով չերին, մարդ չի նայիր եւ նկարին ուժը չունի. ինչ որ կրնայ տարբեր մեկնութեան տուն տալ եւ այն տպաւորութիւնը թողուլ, որ ճշմարտութենէն փախուստ մըն է: Ամէն պարագայի մէջ, յստակ կէտը այն է, Մանուշեանի եւ ընկերներու պարագային, որ չատ մը կէտեր յստակ չեն: Մնացեալն ալ այն է որ ամանք կ'ուզեն որ յստակացուի ինչ որ յստակ չէ (Թող ճշմարտութեան համար ըլլայ...), մինչ ուրիշներ (Համայնավար կուսակցութիւն), կ'ուզեն որ պղտոր մնայ՝ ինչ որ պղտոր է: Հոս, կրնանք դնել, ինչպէս կ'ըլլայ Թերթօններու պարագային՝ Շար. 2:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՒՐՄ

ՊՐԻՒՍԷԼԻ մարզադաշտին զոհերու վերջնական հաշուեկշիռն էր՝ 38 մեռեալ (մեծ մասամբ՝ Իտալացի) եւ 270 վիրաւոր, որոնց մէջ կան չատ ծանր պարագաներ: Հաւանական կը նկատուի, որ այլեւս անգլիական ակումբներուն արգիլուի ախոյենական մրցումներու մասնակցիլ, արդէն Պելժիա սահմանը վերջնապէս փակած է: Տիկին Թաչըր կ'ուզէ որ յանցաւորները պտնուին, դատուին, խիստ պատիժներու ենթարկուին եւ ըրիտանական Ֆութպոլի զեկավարութիւնն ալ ինք որոշէ այլեւս չմասնակցիլ եւրոպական մրցումներու, այսինքն՝ «ինքնապատիժ» դիմէ: Մինչ այդ Անգլիա երեք միլիոն Ֆրանք կը տրամադրէ զոհերու ընտանիքներուն եւ մէկ միլիոն ալ՝ ձուլվենթուսը: Անգլիացի ընկերաբանները նոյն բացատրութիւնը կուտան այս հուլիգաններուն մասին: Անոնք ժողովրդական թաղերու մրցակից բանուորական խմբակներ են, որոնք «կը լողան պրոլետարական տպիտութեան մը մէջ, որ կը նպաստաւորէ բախումը, երբ ալքոլն ալ օգնէ»: Այդ տիպարներէն մէկն է, որ կը պատասխանէ հարցազրոյցի մը.- Մըրցումի կ'երթամ միայն կռիւ համար, մղձաւանջ է, չեմ կրնար հրաժարիլ, այնքան հաճոյք կ'առնեմ այդ կռիւներէն, որ գրեթէ տափատս կը թրջեմ...»: Աւելցուննենք, որ զերմանական հեռատեսիլը ինքնագրաքննութեան դիմելով, մերժեց մըրցումը սփռել, անբարոյական գտնելով որ այդ չարդէն եռաք, մրցումը տեղի ունենայ: Մնաց որ, այդ մրցումը տեղի ունենալուն գլխաւոր պատճառն էր՝ ուրիշ ջարդի մը առաջքն առնել:

ԹՐՈՒՔԱՏԵՐՕ կատարուեցաւ մարդկային իրաւանց համաժողովի բացումը, զոր կազմակերպած է Ֆասպիլիս: Այս առթիւ ձախ Թուրքերը բողոքի ցոյց մը կատարած են Ազգ. Ժողովին առջեւ, որովհետեւ չեն հրաւիրուած, որպէսզի պարզեն իրենց երկրին վիճակը:

ՃԵՄԱՑԻԼ - ԱՄԱՏ որոշած են որ սուրիական զօրքը միջամտէ, Լիբանան վերջ տալու համար բախումներուն եւ ջարդերուն: Այլեւս բոլորը, մէջն ըլլալով՝ Շամուն, Դամասկոսի ճամբէն կ'ակնկալեն, եթէ ոչ՝ լոյսը, գոնէ՝ յոյսը:

ԳՈՐԾԱԶՈՒՐԿԵՐՈՒ ցոյցը կարելի է ձախողած նկատել, քանի որ ակնկալուած 10 հազարին տեղ, հազիւ 2000 հոգի տոզանցած են Պաստիլէն Ռէփիւպլիք:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՄԱՀ

Ա. Ջ. ՃԱՂԱՐԵԱՆԻ

—×—

Մայիս 22-ին մահացած է մանկավարժ, պիտնական, Երեւանի բժշկական հիմնարկի վիրաբուժութեան ամպիոնի վարիչ Աղբանիկ Ճաղարեան:

Ծնած էր 1916 Մայիս 12-ին Ղարաբաղ: Աւարտած է Բաքուի բժշկական տեխնիկումը, իսկ 1938-ին Երեւանի բժշկական հիմնարկը: Բ. աշխարհամարտէն առաջ ամբողջովին նուիրուած է բժշկագիտութեան ու մանկավարժական աշխատանքի:

Փրոֆ. Ա. Ջ. Ճաղարեանի դիտական հետազօտութիւնները ամփոփուած են 70-է աւելի հրատարակութիւններու, հինգ մենագրութիւններու եւ ուսումնական ձեռնարկներու մէջ:

1970-ին իր նախաձեռնութեամբ եւ զեկավարութեամբ Գիտութիւններու Ակադեմիին հնէաբանութեան ու ազգագրութեան հիմնարկին կից բացուած է փլատիկ վերականգնումի աշխատանոց մը, ուր ան յաջողած է վերականգնել հազարամեակներ առաջ ապրած մարդոց դէմքերը:

Ա. Ջ. Ճաղարեան իր ուժը, գիտելիքը, կազմակերպչական ողին նուիրած էր բժշկութեան, ու վայելած բոլոր աշխատակիցներուն եւ ուսանողութեան սէրն ու համակրանքը:

Մա՛յր

Ց. ԱՂԱՑԵԱՆ

Միշտ ուզեցի երգել ձեզ, սպասեցի ձեզ համար՝
Տիեզերքի երգերուն երգն ամէնէն հուժկու,
Բայց, չգտայ ես զայն, մա՛յր,
Այդ դո՛ւն էիր, այդ դո՛ւն ես՝
Պատարագն իմ ճնարիս լուսագէս...

Դո՛ւն լաւագոյն բարեկամս, հերոսուհի աներկրորդ,
Ո՛չ փնտռելով կը ճարուիս,
Եւ ո՛չ ալ գանձն աշխարհին - մեղա՛յ Տէր,
Կը մերձենայ ֆու արժէքիդ՝
Կէս հիւլէնոց արժէքին...

Մա՛յր թանկագին, սրբազէ՛մ,
Եթէ հզօրն Բարութեան՝ անհետանայ երկնիքէն,
Մէ՛կ թեկնածու միայն կայ՝
Անոր գահին ոսկեմած,
- Դո՛ւն, մարմնացո՛ւմդ բարութեան...

. . . . . .

Ես անատակ իբրեւ որդի, հազար անգամ անիծեցի՝
Այն ժամին,
Որ դուն անձս ի լոյս աշխարհ ընծայեցիր,
Արդ, կ'ափսոսամ այդ մեղքին,
Որովհետեւ,
Քեզ գովելու, քեզ երգելու՝ հանդյքն յայժ գերավսեմ՝
Կը զլացուէր ֆու որդիիդ մայրամոլ...

Շատե՞ր ուզեցին անջատել զիս արմատէս,
Ո՛վ գերարմատդ սիրոյ եւ անսակարկ գոհողութեան,
... Ինձ երկարող թեւերուն,
Ըսի՝ «օձե՞ր գալարուն»...

Ո՛չ մէկ հծծիւն, ո՛չ մէկ ձայն՝
Այնքան գողտրիկ չտեսայ՝
Որքան ձա՛յնդ մայրական,
Ո՛չ մէկ աչքի հանդիպեցայ՝
Որքան աչերդ սիրածար...

Դո՛ւն իմաստն իմ կեանքիս, նպատակս անպայման,
Ես քեզ համար պիտ՝ ապրիմ,
Հրա՛ման ըրէ, երբ-ամ լուսինը փնտռեմ,
Քու ոտքերուդ առջեւ դնեմ յոգնաբեկ,
Միայն թէ շո՛ւրջդ, ո՛վ մայր, ծառի մը պէս հայրենահամ՝
Թող անպակաս ըլլայ գլխուն՝
Քու որդիիդ ծառայական...:

ՎԱՂԸ՝

«ՅԱՌԱՋ - ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ»

Վաղը լոյս կը տեսնէ «Յառաջ միտք եւ արուեստ»ի Նոր (95) Թիւը հետեւեալ բովանդակութեամբ. -

Հայագիտութիւնը այսօր — Ա. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆ
Le Fauteuil d'Orchestre — E. EXERJEAN
Ուղղումի մը առթիւ — Գ.Ր. ՊԼԻՏԵԱՆ
Ք. Ն — ՏԻՆՕ ՊՈՒՄԱՔԻ

ՈՉԽԿԱՑՈՒ ՄԱՀԸ

Ա.

ՆԱԽԱԶՐՈՒՅՑ

Նկարագրություն մի ձեռագրի, որ գտնվում է Երևանի Մատենադարանում։

Ն՛, ով ընթերցող, թե՛ շարունակ հիշի փոխ հիշի, որ ես ոչ մի ժամանակ չեմ եղել գրագետ։ Ես միշտ ինձ համարել եմ անգրագետ, ինչպես ասում են, ինչպես ասում են, ինչպես ասում են։ Ես միշտ ինձ համարել եմ անգրագետ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՓԱՇԱՅԱՆԻ
ԱՆՎԱՆ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ
ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՓԱՇԱՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ՊՐՈՖԵՍՈՐ

Ա. ՎԱՀՐԱՄՅԱՆ

ՊՐՈՖԵՍՈՐ

Ա. ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ

ՀՈՂԱՅԻՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ԱՂՏՈՏՎԱԾՈՒԹՅԱՆ ԱՆԴԱՍՏԱՆԻ ՔԱՐՏԵԶԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԵՐԵՎԱՆ
«ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏԱՐԱՆ»
1985

ՀՏԴ 631.4(479.25)
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՓԱՇԱՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ
ՀՈՂԱՅԻՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ԱՂՏՈՏՎԱԾՈՒԹՅԱՆ ԱՆԴԱՍՏԱՆԻ ՔԱՐՏԵԶԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ
Ա. ՎԱՀՐԱՄՅԱՆ, Ա. ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ
ՀՀ ԳԱ թղթակից-անդամ Ա. Ա. Վարդանյանի խմբագրությամբ
ԵՐԵՎԱՆ, «ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏԱՐԱՆ», 1985
Տպագրվում է ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության գիտական խորհրդի որոշմամբ
Գրախոսներ՝ ՀՀ ԳԱ թղթակից-անդամ Ա. Ա. Գրիգորյան, գյուղատնտեսական գիտությունների դոկտոր Ա. Ա. Ավետիսյան
Խմբագիր՝ Ա. Ա. Ղազարյան
Գեղարվեստական խմբագիր՝ Ա. Ա. Ավետիսյան
Տեխնիկական խմբագիր՝ Ա. Ա. Ղազարյան
Ձևավորումը՝ Ա. Ա. Ավետիսյանի
Ստորագրված է տպագրության 15.05.1985 թ.
Ֆորմատ 60×84 1/8
Տպագրական մամուլ թուղթ № 1
Տառատեսակ «Գրական հայկական»
Բարձր տպագրություն
Տպագրական 20 մամուլ
Պայմանական 18,6 մամուլ
Հրատարակչական 19,5 մամուլ
Տպաքանակ 1000 օրինակ
Պատվեր № 1111
Գինը 3 ռուբլի 60 կոպեկ
«Հայկական սովետական հանրագիտարան» հրատարակչություն, 375010, Երևան, Մարշալ Բաղրամյան պող., 24
Հայկական ՍՍՀ պետական կոմիտեի պոլիգրաֆիայի, հրատարակչությունների և գրքի առևտրի գործերի կոմիտեի Երևանի պոլիգրաֆկոմբինատ, 375009, Երևան, Կոմիտասի պող., 49
ISBN 5-540-00001-2

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Նախաբան 3
Ներածություն 5
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորումը 9
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման սկզբունքները 9
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման մեթոդները 11
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման ցուցանիշները 13
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրումը 15
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման մեթոդները 15
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ցուցանիշները 17
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման կազմակերպումը 18
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ֆինանսավորումը 19
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ժամկետները 20
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման կատարողները 21
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման տեխնիկական միջոցները 22
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընթացքը 23
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման նախապատրաստական աշխատանքները 23
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման դաշտային աշխատանքները 24
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման կամերալ աշխատանքները 25
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ավարտական աշխատանքները 26
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշները 27
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշները 28
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների հաշվարկումը 29
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների հաշվարկումը 30
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների վերլուծությունը 31
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների վերլուծությունը 32
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների համեմատական վերլուծությունը 33
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների համեմատական վերլուծությունը 34
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների կանխատեսումը 35
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների կանխատեսումը 36
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների կառավարումը 37
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների կառավարումը 38
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների օպտիմալացումը 39
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների օպտիմալացումը 40
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների ավտոմատացումը 41
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների ավտոմատացումը 42
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների ստանդարտացումը 43
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների ստանդարտացումը 44
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների սերտիֆիկացումը 45
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների սերտիֆիկացումը 46
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների չափագրումը 47
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների չափագրումը 48
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների վերահսկումը 49
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների վերահսկումը 50
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների կարգավորումը 51
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների կարգավորումը 52
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների ճշգրտումը 53
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների ճշգրտումը 54
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների ստուգումը 55
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների ստուգումը 56
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների հաստատումը 57
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների հաստատումը 58
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների պահպանումը 59
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների պահպանումը 60
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների տեղափոխումը 61
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների տեղափոխումը 62
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների ոչնչացումը 63
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների ոչնչացումը 64
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների վերականգնումը 65
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների վերականգնումը 66
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների պահպանումը 67
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների պահպանումը 68
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների տեղափոխումը 69
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների տեղափոխումը 70
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների ոչնչացումը 71
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների ոչնչացումը 72
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների վերականգնումը 73
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների վերականգնումը 74
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների պահպանումը 75
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների պահպանումը 76
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների տեղափոխումը 77
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների տեղափոխումը 78
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների ոչնչացումը 79
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների ոչնչացումը 80
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների վերականգնումը 81
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների վերականգնումը 82
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների պահպանումը 83
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների պահպանումը 84
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների տեղափոխումը 85
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների տեղափոխումը 86
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների ոչնչացումը 87
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների ոչնչացումը 88
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների վերականգնումը 89
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների վերականգնումը 90
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների պահպանումը 91
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների պահպանումը 92
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների տեղափոխումը 93
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների տեղափոխումը 94
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների ոչնչացումը 95
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների ոչնչացումը 96
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների վերականգնումը 97
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների վերականգնումը 98
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների պահպանումը 99
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների պահպանումը 100
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների տեղափոխումը 101
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների տեղափոխումը 102
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների ոչնչացումը 103
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների ոչնչացումը 104
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների վերականգնումը 105
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների վերականգնումը 106
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների պահպանումը 107
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների պահպանումը 108
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների տեղափոխումը 109
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների տեղափոխումը 110
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների ոչնչացումը 111
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների ոչնչացումը 112
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների վերականգնումը 113
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների վերականգնումը 114
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների պահպանումը 115
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների պահպանումը 116
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների տեղափոխումը 117
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների տեղափոխումը 118
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների ոչնչացումը 119
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների ոչնչացումը 120
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների վերականգնումը 121
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների վերականգնումը 122
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների պահպանումը 123
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների պահպանումը 124
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների տեղափոխումը 125
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների տեղափոխումը 126
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների ոչնչացումը 127
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների ոչնչացումը 128
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների վերականգնումը 129
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների վերականգնումը 130
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների պահպանումը 131
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների պահպանումը 132
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների տեղափոխումը 133
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների տեղափոխումը 134
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների ոչնչացումը 135
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների ոչնչացումը 136
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների վերականգնումը 137
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների վերականգնումը 138
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների պահպանումը 139
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների պահպանումը 140
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների տեղափոխումը 141
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների տեղափոխումը 142
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների ոչնչացումը 143
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների ոչնչացումը 144
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների վերականգնումը 145
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների վերականգնումը 146
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների պահպանումը 147
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների պահպանումը 148
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների տեղափոխումը 149
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների տեղափոխումը 150
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների ոչնչացումը 151
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների ոչնչացումը 152
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների վերականգնումը 153
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների վերականգնումը 154
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների պահպանումը 155
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների պահպանումը 156
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների տեղափոխումը 157
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների տեղափոխումը 158
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների ոչնչացումը 159
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների ոչնչացումը 160
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների վերականգնումը 161
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների վերականգնումը 162
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների պահպանումը 163
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների պահպանումը 164
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների տեղափոխումը 165
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների տեղափոխումը 166
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների ոչնչացումը 167
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների ոչնչացումը 168
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների վերականգնումը 169
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների վերականգնումը 170
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների պահպանումը 171
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների պահպանումը 172
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների տեղափոխումը 173
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների տեղափոխումը 174
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների ոչնչացումը 175
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների ոչնչացումը 176
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների վերականգնումը 177
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների վերականգնումը 178
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների պահպանումը 179
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների պահպանումը 180
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների տեղափոխումը 181
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների տեղափոխումը 182
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների ոչնչացումը 183
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների ոչնչացումը 184
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների վերականգնումը 185
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների վերականգնումը 186
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների պահպանումը 187
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների պահպանումը 188
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների տեղափոխումը 189
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների տեղափոխումը 190
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների ոչնչացումը 191
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների ոչնչացումը 192
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների վերականգնումը 193
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների վերականգնումը 194
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների պահպանումը 195
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների պահպանումը 196
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների տեղափոխումը 197
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների տեղափոխումը 198
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների ոչնչացումը 199
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների ոչնչացումը 200
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների վերականգնումը 201
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների վերականգնումը 202
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների պահպանումը 203
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների պահպանումը 204
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների տեղափոխումը 205
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների տեղափոխումը 206
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների ոչնչացումը 207
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների ոչնչացումը 208
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների վերականգնումը 209
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների վերականգնումը 210
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների պահպանումը 211
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների պահպանումը 212
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների տեղափոխումը 213
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների տեղափոխումը 214
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների ոչնչացումը 215
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների ոչնչացումը 216
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների վերականգնումը 217
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների վերականգնումը 218
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների պահպանումը 219
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների պահպանումը 220
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների տեղափոխումը 221
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների տեղափոխումը 222
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների ոչնչացումը 223
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների ոչնչացումը 224
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների վերականգնումը 225
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների վերականգնումը 226
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների պահպանումը 227
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների պահպանումը 228
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների տեղափոխումը 229
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների տեղափոխումը 230
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների ոչնչացումը 231
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների ոչնչացումը 232
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների վերականգնումը 233
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների վերականգնումը 234
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների պահպանումը 235
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների պահպանումը 236
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների տեղափոխումը 237
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների տեղափոխումը 238
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների ոչնչացումը 239
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների ոչնչացումը 240
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների վերականգնումը 241
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների վերականգնումը 242
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների պահպանումը 243
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների պահպանումը 244
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների տեղափոխումը 245
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների տեղափոխումը 246
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների ոչնչացումը 247
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշների ոչնչացումը 248
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման ընդհանուր ցուցանիշների վերականգնումը 249
Հողային միջոցների ագրոարտադրական խմբավորման քարտեզագրման հատուկ ցուցանիշ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՈՒԶՈՒՆԵԱՆԻ

Ընտանեկան պարագաներբ իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք ծաղկեպատկով, փոխան ծաղկեպատկի, անճամբ թէկ գրաւոր մասնակից եղան իրենց սուգին:

Այս առթիւ, Տիկին Մարի Գասպարեան 1000 Ֆ. կը նուիրէ «Ծառայ»ին իր եղբօր՝ Անդրանիկ Ուզունեանի թաղմ յիշատակին:

ՆՈՒԷՐ

Իր ամուսնոյն կարօ Թամկոչեանի յիշատակին Տիկին Սիրանոյշ Սարտարեան - Թամկոչեան 2000 Ֆ. կը նուիրէ «Ծառայ»ին, Մայրերու ուշին առթիւ:

ԻՍԻ Ս. ՄԱՐԻԱՄ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ

Յունիսի 9-ին կիրակի օր Իսիի եկեղեցւոյ Օծումի 10-րդ տարեդարձն է: Այս առիթով բարձր հովանաւորութեամբ Փարիզի Առաջնորդ՝

ԳԻՒՏ ԵՊԻՍԿ. ՆԱԳԱՇԵԱՆԻ

որ ժամը 10-ին կը մատուցանէ հանդիսաւոր պատարագ եւ կուտայ յաւուր պատշաճի քարոզ:

Յաւարտ պատարագի կը կատարուի հոգեհանդստեան մանաւոր կարգ հանգուցեալ ինքահայրերու եւ բարերարներու հոգիներուն համար և կ'օրհնուի աւանդական Մատուռ:

Ժամը 13-ին հոգեճաշ քաղաքապետատան սրահին մէջ, 25 Ավիւնիւ Վիքթոր Հիւսոն:

Ժամը 15·30-ին Իսիի եկեղեցւոյ Մխոբեայ վարժարանի ամփիերջի հանդէսն է, նոյն քաղաքապետարանի սրահին մէջ:

Աւտեր մանրամասնութեան համար դիմել՝ 644 - 28 - 52 թիւին:

դպրոցական հանդէս

Կազ. Իսիի Փարիզի մանուճիւղը կը հրաւիրէ ձեզ ներկայ գտնուելու, կրթական տարեշրջանի փակման առիթով կազմակերպուած դպրոցական հանդիսութեան, Շաբաթ, Յունիս 15, ժամը 20·30-ին 9-րդ թաղամասի քաղաքապետարանի Ռուսինի սրահը:

6, rue Drouot, 75009 Paris

Ճոխ յայտագիր պատրաստուած աչալուսերկոյթ կողմէ, հայկական պարեր, արտասանութիւն եւ երգ:

×

Կազ. Իսիի Փարիզի մանուճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Տիկին Ա. Հրաչեանէ 300 Ֆ. Տիկին Բագրամեանի յիշատակին եւ 500 Ֆ. Տիկին Սեդա Գաբոեանէ ի նպաստ միութեանս միօրեայ վարժարանին:

CENTRE DE VACANCES

de la

CROIX ROUGE ARMÉNIENNE

à Sainte-Honorine-des-Pertes
(Calvados)
à 700 m. de la mer
Baignade surveillée
Pour les enfants de 6 - 13 ans
Du 3 au 31 Juillet
Pour tous renseignements :
Tél : 985-36-53 ou (16/31) 21-77-63

×

Le Centre de Vacances sera ouvert pour nos compatriotes de tous âges
AUX MOIS D'AOUT ET DE SEPTEMBRE
Se rendre sur place par ses propres moyens.

Itineraire :

— par le rail : Par Turbotrain - Gare Saint Lazare - Bayeux.

— Par la route: Autoroute de l'OUEST Direction ROUEN, sortie CHAUFFOUR EVREUX, LISIEUX, sortie CAEN Direction CHERBOURG - BAYEUX, PORT-en-BESSIN, SAINTE-HONORINE-des-PERTES (Les Divettes). à côté du Camping de la Hague

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կազ. Իսիի Շրջ. Վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացաւ տոքթ. Ազաճանեանէ 1000 Ֆ. փոխան ծաղկեպատկի՝ Տիկին Գեղամ Փափազեանի մահուան առթիւ:

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE
9, rue de Madrid — 94140 ALFORTVILLE

Gala Annuel

le Dimanche 9 Juin, à 16h

avec ses ateliers
— Musique traditionnelle
— Danse contemporaine arménienne
DIAPORAMA :
«*Les activités de la M. C. A.*»
et
STEPAN AKIAN, musicien - (santour)
la troupe de danse NAIRI
au *Palais des Sports*, rue de Toulon
ALFORTVILLE
— Participation aux frais —
Tél : 376 - 55 - 89

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55835

Ets. CALDIRAC MIHRAN

27, rue du Fb. du Temple — 75010 Paris
M° République

ԿԸ ՓՆՏՌԷ

Փլա մեքենայի վրայ վարժ դործատուղուհիներ:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Մարսէյլի Հ. Բ. Ը. Միութեան հայերէն լեզուի ուսուցման կեդրոնը, սիրով կը հրաւիրէ ձեզ ներկայ գտնուելու կրթական տարեշրջանի փակման առիթով կազմակերպուած դպրոցական հանդիսութեան, որ տեղի պիտի ունենայ Յունիս 9, կիրակի օր, ժամը 15-ին Սրբոց Թարգմանչաց Մայր եկեղեցւոյ Ա. Ջրբաչեան սրահին մէջ:

Հայկական պարեր աչակերտներուն կողմէ, դեկավարութեամբ՝ ՏԻԿԻՆ ՍԱՐԱ ՅԱՖԵԱՆԻ:

Մուտքը ազատ է:

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Երկուշաբթի, Յունիս 3, ուր է Սրբոց Կուսանացն Հռիփսիմեանց:

Այս առթիւ, Փարիզի Ս. Յովհաննէս - Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10-ին պատարագ կը մատուցուի:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

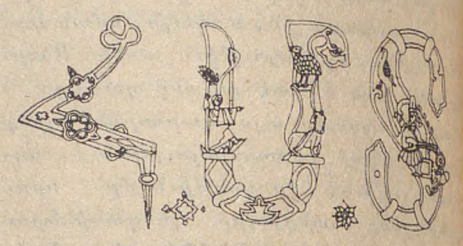
ԿԱՊՈՑ ԹԱՋԻ *Լիոնի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները Շաբաթ, ՅՈՒՆԻՍ 8, կէս օրէ վերջ ժամը 3-ին, Լիոնի Ազգային Տան սրահը: Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն ներկայ գտնուիլ:*

FÊTE CHAMPÊTRE DES SCOUTS DE LYON

Dimanche, 9 Juin
Toute la journée
à St. Maurice de Beynost
sous la présidence de
Dr. K. MEDZADOURIAN

— — — — — Ambiance — — — — —

Tombola : Gros lot *un voyage en Grèce*

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE DE DECINES
15, rue du 24 Avril 1915 — 69150 Decines

Ուրբաթ, Յունիս 7, ժամը՝ 20·30-ին
ՏԷՍԻՆԻ ԱՄԱՌՆԱՑԻՆ ՓԱՌԱՏՕՆԻ ԾԻՐԻՆ ՄԷՋ
Թատերական ներկայացում՝

ԿԵԱՆՔԻ ՄԸ ԵՐԵՔ ԿԻՐԱԿԻՆԵՐԸ

Ռ. ՀԱՏՏԷՃԵԱՆԻ

Տէսինի Հայ Մշակոյթի Տան թատերախումբին:

Բեմադիր՝ Վ.Ա.Հէ ՋԻՔԵԱՆ

Տէսինի քաղաքապետարանի սրահին մէջ:
Մուտք՝ 10, 15 եւ 20 Ֆ.:

DINER AMICAL

de la
MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE
17, rue Bleue - 75009 Paris
Métro : Cadet
Vendredi 7 Juin à 20 heures
——— Menu familial ———
Réservez vos places au 824 - 63 - 89

ՀԱՅ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻԻՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Յունիս 9, կիրակի, ժամը՝ 11-էն մինչեւ 22
Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան դարաստանին մէջ

- *Արեւելեան եւ եւրոպական ճաշեր արագ սպասարկութեամբ,*
- *Վիճակահանութիւն՝ մեծ պարգեւներով,*
- *Զանազան հետաքրքրական խաղեր ու ժամանց,*
- *Ընտանեկան հաճելի եւ ջերմ մթնոլորտ,*
- *Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր, մասնակցութեամբ՝*
  - *ՌՈԶԻ ԱՐՄԷՆ եւ իր օրքէսթրը*
  - *ՄԱՐԹԷՆ ԵՈՐԿԱՆՑ*
  - *ՋԵՓԻՒՌ խումբը լրենց կեթառներով.*

Մուտքը ազատ է

Տեղերը ապահովել հեռաձայնելով՝
983 - 20 - 67 / 878 - 02 - 99
Մոնմորանսիի երթալու համար՝
Prendre le train à la Gare du Nord, descendre à Enghien-les-Bains, puis prendre l'autobus no. 612, 13 et descendre à l'arrêt Groslay.

OPTIMA Tours

ARMENIE

-- 1985 --

— Du 20 Juillet au 3 Aout	6.780 F
— Du 3 au 17 Aout	6.780 F
— Du 17 au 31 Aout	6.780 F
— Du 31 Aout au 14 Septembre	6.780 F
— Du 14 au 28 Septembre (tous ces voyages avec aller et retour par KIEV).	6.780 F
— Du 17 au 31 Aout (2 nuits à MOSCOU dont une à aller et une au retour).	7.050 F

(Nos prix comprennent — le transoprt aérien, tous les transferts, la pension complète, le logement dans des hôtels de 1ère classe A en chambre double / bain, les excursions et visites mentionnées dans notre programme, l'ASSURANCE).

(Nos prix ne comprennent pas — la chambre individuelle, les boissons et les frais de nature personnelle, frais de visa 100 F.)

(Groupe minimum 20 inscriptions accompagnateur assuré par notre agence).

Renseignements et Inscriptions:

PARIS

Madame COUMRYANTZ Sonia
OPTIMA TOURS
12, rue Vignon — 75009 PARIS
Tél : 742 - 10 - 35

LIC A 130

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

ի նպաստ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ԵՐԿՍԵՌ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ՇԱԲԱԹ, ՅՈՒՆԻՍ 8, ԺԱՄԸ 20·30ԻՆ

DINER DANSANT DE L'ECOLE TEBROTZASSERE

SAMEDI 8 JUIN A 20 H 30

au CASINO d'ENGHIEN
95890 Enghien - les - Bains

La soirée sera animée par l'orchestre

SARDARABAD

Réservation : Tél. 381-01-72 ——— Tenue de soirée

ԿԻՐԱԿԻ
ՅՈՒՆԻՍ
2
DIMANCHE
2 JUIN
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

Թիւ 95

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Directrice: Arpik Missakian

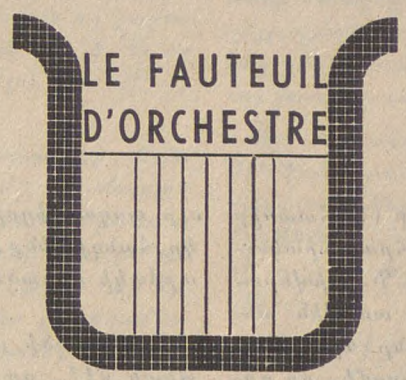
Tél.: 770.86.60 — Telex: HARATCH 280 868 F
C.C.P. Paris 15069-82 E — 51027317 A R.C. Paris

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

60րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 15.975 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 60e ANNÉE — No 15.975

ՀԱՅԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ա.ՅՍՕՐ

par

Edouard EXERJEAN

1984-ի Նոյեմբերին ԱՄՆ-ու մէջ լոյս տեսաւ դիտական տարեգիրքի մը առաջին հատորը, որ կարեւոր նոր հանդրուան մըն է ամերիկեան եւ նոյնիսկ համաշխարհային հայագիտութեան զարգացման ընթացքին մէջ: Հրատարակութիւնն է 1974-ին հիմնուած Սոսայըթի փոր Արմինիըն Թատիզ (ՍԱՍ) միութեան (Հայագիտական Ուսումնասիրութիւններու Ընկերութիւն) որ կը մէկտեղէ Ամերիկայի ակադեմական աշխարհին մէջ հայագիտական գործառնք ունող համալսարանականներ, ապա նաեւ անոնք, որոնք լուրջ աշխատանք կը տանին նոյն մարզին մէջ, ակադեմական ծիրէն դուրս: Տարեգրքի հրատարակութեան ծախքերը հոգացած է ՀԲԸՄ - Ալեք Մանուկեան Մշակութային Հիմնադրամը:

Այս տեղեկագրական յօդուածը գրի կ'առնեմ նախ՝ որովհետեւ հատորը կը պարունակէ բազմաթիւ մասնագիտական յօդուածներ, որոնք եթէ մատչելի կերպով ներկայացուին հայ ընթերցողին, կրնան հետաքրքրել զայն եւ նոյնիսկ դասախրակչական դեր խաղալ անոր մտաւոր կեանքին մէջ: Ապա՝ պէտք է նշել որ բոլոր յօդուածները գրուած են անգլերէնով, ինչ որ տրամաբանական է, քանի միութեան նպատակն է հայագիտական աշխատանքը ներկայացնել ամերիկացի ակադեմականին: Ակամայ արդիւնքն ա՛յն է սակայն՝ որ անգլերէնին անծանօթ սփիւռքահայ ընթերցողը կրնայ անտեղեակ մընալ նման տարեգրքի մը պարունակութենէն: Եւ ուրեմն կը ստեղծուի զոյավիճակ մը՝ որուն մէջ ամերիկացի մասնագէտին չատ աւելի մատչելի կ'ըլլայ գիտական տեղեկութիւնները, հայ մշակոյթի մասին, քան՝ հայութեան մեծամասնութենէն: Նման վիճակ մը «մեմացնելու» համոզութեամբ գրի կ'առնուին այս տողերը, ուր կ'ուզեմ ներկայացնել իւրաքանչիւր յօդուածագիր եւ, ամփոփ ձեւով, բազմատեսակ յօդուածներու պարունակութիւնը:

Գրեց՝

ԽԱՉԻԿ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Տարեգրքի հմուտ խմբագիրն է փրոֆ. Ռաֆիս Սանճեան: Լոս Անճըլըսի մէջ գտնուող Իւնիվերսիթի օֆ Քալիֆորնիա համալսարանի «Նարեկացի»-ի անունը կրող հայագիտական ամպիոնի վրոֆէսէօրն է ան, ինչպէս նաեւ հիմնադիրներէն մէկը Հայագիտական Ուսումնասիրութիւններու Միութեան: Իր ճիւղն է գրականութիւնը, մանաւանդ՝ միջնադարեան ու դասական գրականութիւնը, սակայն իր աշխատասիրութիւնները կ'ընդգրկեն արդի հայ արուեստն ալ: Այս մարզին մէջ խմբագրած է մեծածաւալ ու քանկագին հատոր մը՝ Թէքէեանի նամականին (Տե՛ս Մ. Նշանեանի գրախօսականը, «Ցառաջ - Միտք եւ Արուեստ, Յունիս, 1984):

Իր հակիրճ ներածականին մէջ, փրոֆ. Սանճեան կը նկարագրէ ՍԱՍ-ի զանազան հրատարակութիւններն ու գործունէութեան մարզերը, եւ կ'ընդգծէ թէ տարեգիրքը կը պարունակէ եւ ինք պիտի փափաքէր որ միշտ բայց ըլլայ հայագիտական բոլոր մարզերուն մէջ կատարուած ուսումնասիրութիւններու, - պատմութիւն, լեզու, գրականութիւն. ինչպէս նաեւ ընկերային, քաղաքական ու տնտեսական կեանք: Ապա կը թուարկէ այն զանազան հրատարակութիւնները՝ զորս լոյս ընծայած է ՍԱՍ-ը, - մատենագրական, պարբերաթերթ, ակադեմական գործունէութեանց լրատու եւ մասնագիտական երկար յօդուածներ, որոնք գատ պրակներով լոյս տեսած են, - օրինակ՝ Միածնի Այվազեանի աշխատասիրութիւնը, նուիրուած ամերիկեան համալսարաններու գրադարաններու հայագիտական հաւաքածոներուն. Ռասլըրթ Մկրտիչեանի մանրակրկիտ Հաչուեկշիռը, ամերիկահայութեան եկեղեցիներու մասին. եւ Ռ. Ուիլքինսընի «Ներածական Նախա - Քրիստոնէական Հայաստանի Պատմութեան» աշխատասիրութիւնը:

Տարեգրքի յօդուածները դասաւորուած են ժամանակագրական կարգով: Առաջինն նիւթն է «Հնագիտական Պեղումները Սովետական Հայաստանի մէջ»: Հեղինակը Հայաստանէն է, Բաբգէն Առաքելեան, որ վարած է Գառնիի պեղումներու մեծ մասը: Ան նախ կուտայ պատմական ընդհանուր ակնարկ մը, 1926-էն ի վեր հայ եւ ռուս հնագէտներու կատարած պեղումներուն, - Արմաւիր, Գեղարդ, Վաղարշապատ, Ամբերդ, Դուին, Արտաշատ, Կարմիր Բլուր, Գառնի, Էրեբունի, Լճաշէն: Կը հաստատէ որ, 40·000 տարի առաջ մեր բարձրավանդակը ունէր քարի դարու յատուկ մշակոյթ: Մօտ 5·000 տարի առաջ հաստատուած էր պղինձի եւ պրոնզի մշակոյթ (Շէնգաւիթի պեղումներ): Ն. Ք. 2200 - 1400 թուականներու ընթացքին (ուրեմն մօտ 3500 տարի առաջ) հայկական բարձրավանդակի հովիտներու եւ դաշտավայրերու զանազան ցեղերն ու հաւաքականութիւնները կ'օգտագործէին միեւնոյն նիւթերն ու առարկաները: Ջենք գիտեր թէ որքա՞ն մօտէն ազգական էին իրարու, որքա՞ն տարածուած էր մէկ լեզու եւ անոր զանազան բարբառները, սակայն կրնանք հաստատել որ ընդհանրացած էր մէկ նիւթական մշակոյթ, եւ գոյութիւն ունէր առեւտուր, թէ՛ չրջանների միջեւ, թէ՛ ալ մօտակայ երկիրներու հետ:

(Շար.ը Դ· էջ)

La Renaissance a définitivement établi les bases de l'art polyphonique. Aucun compositeur inspiré par cette forme d'écriture ne peut nier son influence. Komitas n'as pas failli à cette loi du genre qu'il a enrichi d'une inspiration authentique et d'une connaissance très fouillée. Le concert donné par la Chorale Sipan-Komitas en l'Eglise Saint-Louis-en-l'Ile a prouvé, s'il en était besoin, la place qu'occupe l'œuvre de Komitas dans l'histoire de la musique.

Ayant assimilé tous les styles, les modes grégoriens et orientaux, ayant parcouru, comme Bartok, les provinces arméniennes pour y recueillir les mélodies populaires, Komitas a doté le chant choral de partitions admirables et encore méconnues. Son nom doit figurer aux côtés des plus grands polyphonistes, car, dépassant le simple fait national, il a marqué son œuvre d'un sceau universel qui la place parmi les toutes premières.

Dans le programme présenté par la Chorale Sipan-Komitas où figuraient des chants d'inspiration à la fois religieuse et profane, on a pu apprécier la qualité de cette formation composée d'hommes et de femmes qui mettent leur amour de la musique au service d'un compositeur qui n'a plus de secret pour eux. Les voix, belles, amples, expressives, détaillent à merveille chacun des morceaux. Garbis Aprikian les façonne avec autant de science que d'intensité. La Chorale Sipan-Komitas mérite de porter aux quatre coins du monde ce répertoire dont il est un serviteur privilégié.

On ne saurait passer sous silence l'excellence des solistes parmi lesquels Sonia Nigoghossian. Son beau talent fait d'émotion et de musicalité lui permet d'aborder avec autant de bonheur les airs de concert que les grands rôles lyriques.

×

On connaît mal le théâtre de Goldoni. Hormis six ou sept titres passés à la postérité, dont «*La Locandiera*», «*Les Rustres*» et «*La Trilogie de la Villégiature*», on ignore que ce vénitien a laissé près de deux cent pièces de genre différent : le tragique y côtoie la farce tout autant que la comédie de mœurs, la bouffonnerie ou le mélodrame. Invité par le Théâtre Italien établi à Paris, Goldoni s'installe le 26 Août 1762 dans la capitale française. Il y mourra le 6 Février 1793.

Avec «*L'Impresario de Smyrne*», écrit à Venise en 1759, Goldoni s'attaque au monde du théâtre et plus précisément à celui de l'opéra. S'il dénonce les tractations auxquelles se prêtent les organisateurs de spectacle, il caricature surtout le milieu lyrique à travers trois personnages de chanteuses rivalisant de suffisance et d'incompétence et celui d'un chanteur ridicule à souhait.

La Comédie Française a confié à Jean-Luc Boutté le soin de mettre en scène cette comédie toute de finesse et d'observation. Malgré un rythme parfois un peu lent, son travail remarquable met judicieusement en valeur la verve satirique de cet «*Impresario de Smyrne*» (*). De plus, les très beaux décors (des panneaux qui évoquent avec une luxueuse sobriété chaque lieu de l'action) et les costumes d'un raffinement et d'une élégance rares qu'on lui doit, tout autant que les beaux éclairages de Joël Pitte, contribuent au succès de cette représentation très réussie pour laquelle les Comédiens Français déploient tout le savoir - faire qu'on leur connait.

×

Au Théâtre des Arts - Hébertot, Jean - Laurent Cochet donne «*Doit-on le dire?*» de Labiche. C'est un régal permanent. Une troupe endiablée court, danse, va, vient et chante au rythme infatigable de la mise en scène bondissante de Jean-Laurent Cochet, ici tellement à son affaire. Voilà Labiche à sa vraie place. Courez applaudir ce spectacle ivre chaque soir d'humour et de fantaisie.

×

Feydeau triomphait au début de la saison au Palais - Royal avec «*Le Dindon*» qui poursuit sa prestigieuse carrière. Il récidive avec un égal bonheur aux Bouffes - Parisiens où «*Tailleur pour Dames*» fait salle comble. Et pour cause. Voici une pièce méconnue dans la lignée des plus grands succès de Feydeau. On y retrouve toutes les ficelles propres à leur auteur avec cette prédilection plus que jamais évidente pour l'imbroglio. On ne peut pas raconter les aventures du Docteur Moulineaux qui, pour avoir perdu ses clefs au Bal de l'Opéra et échapper aux soupçons de son épouse, se voit contraint de devenir «*Tailleur pour Dames*». Irrésistible, énorme, hilarante, cette comédie consacre Pierre Arditi, comédien hors pair, truculent, aussi crédible dans le mensonge que consterné dans la vérité, tenant deux heures durant le rythme inaltérable de cette pièce aux rebondissements multiples. Epreuve d'endurance pour les comédiens, tous parfaits, qui, visiblement, se délectent. On ne peut qu'applaudir la mise en scène fulgurante de Bernard Murat, les sobres décors de Pace et les costumes signés d'Yvonne Sassinot de Nesles. Une réussite sans réserve. ■

(*)*Très finement traduit par Dominique Fernandez.*

ՎԱՀԱՆ ՏԵՐ ՍԱՀԱԿՅԱՆ

Ս. Պարսամյան (1) հաղորդում է, որ 20երրդ դարի 1-ին կեսին Հայաստանում հրատարակվել է 185 անուն պարբերական հրատարակություն, որոնց մեծ մասը կազմում են գրական-գեղարվեստական ամսագրերը։ Ինչպես նկատում է հեղինակը, այդ ամսագրերի մեծ մասը կարճատև գոյություն է ունեցել։ Ընդհանրապես ամսագրերի կյանքը կարճ է եղել։ Ս. Պարսամյանը գրում է, որ «Ամսագրերի կյանքի կարճատևության պատճառները տարբեր են եղել։ Ոմանք դադարել են հրատարակվելուց ֆինանսական դժվարությունների պատճառով, ոմանք՝ ներքին խմբագրական տարաձայնությունների հետևանքով, ոմանք էլ՝ ցարական գրաքննության հալածանքների պատճառով»։ Ս. Պարսամյանը նշում է, որ ամսագրերի կարճատևության պատճառներից մեկն էլ եղել է ընթերցողների պակասը։ Ամսագրերի մեծ մասը ունեցել է 100-200 բաժանորդ։ Ս. Պարսամյանը գրում է, որ «Ամսագրերի կարճատև գոյության պատճառներից մեկն էլ այն է եղել, որ դրանք ունեցել են ընդամենը մի քանի հարյուր բաժանորդ, որոնց մեծ մասը ստանում էր ամսագրերը անվճար»։ Ս. Պարսամյանը գրում է, որ «Ամսագրերի կարճատևության պատճառներից մեկն էլ այն է եղել, որ դրանք ունեցել են ընդամենը մի քանի հարյուր բաժանորդ, որոնց մեծ մասը ստանում էր ամսագրերը անվճար»։

1.- Ս. Պարսամյան, Հայերեն նախերգ, Ե., 1984։

2.- Ներկայացրել է Կ. Ղազարյանը։

3.- Երկեր Չ., հ. 479։

Ամսագրի հրատարակման 16 տարվա ընթացքում (2 × 8), որը նրա կյանքի ամենաերկար (2 × 4), որը նրա հոգուն ամենամոտ և բարի էությունը ամենաառանձնահատուկ գծերով արտահայտող ամսագիրն էր, հայ իրականության մեջ ստեղծել է մի ինքնատիպ ավանդույթ։ Հասարակական-քաղաքական, գրական-գեղարվեստական ամսագրերի մեծ մասը ունի մի ընդհանուր հատկանիշ, որ ամսագրի կյանքի ընթացքում ինչ-որ կերպ փոխվում է նրա ուղղությունը, ինչ-որ չափով նաև՝ նպատակադրումը։ Ամսագրի խմբագրությունը, որ ինչ-որ չափով ենթարկվում է ժամանակի պահանջներին, ստիպված է լինում ինչ-որ չափով հարմարվել ընթերցողների ճաշակին, ինչ-որ չափով նաև՝ ամսագրի հրատարակման տևողության ընթացքում ենթարկվում է ինչ-որ փոփոխությունների։ Ամսագրի կյանքի ընթացքում ինչ-որ չափով փոխվում է նաև նրա ուղղությունը։ Ամսագրի կյանքի ընթացքում ինչ-որ չափով փոխվում է նաև նրա ուղղությունը։ Ամսագրի կյանքի ընթացքում ինչ-որ չափով փոխվում է նաև նրա ուղղությունը։

Ս. Պարսամյանը «Ազգագրական հանդես» ամսագրի մասին գրում է, որ «Ամսագրի հրատարակման ընթացքում ինչ-որ չափով փոխվում է նաև նրա ուղղությունը։ Ամսագրի կյանքի

ԳԻՇԵՐԱՅԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Խոսելով գրագէտ՝ Տիմօ Պուրաթ ծնած է 1906-ին Պերլուցո։ Իրաւաբանական ուսումնարանէ ետք, Պիսացո, ին ճուրիզմ գրաւեցաւ, բայց ետք մը դարձաւ գրականութեան։ Ան ունի մի քանի վէպեր, որոնց մէջ կը գտնենք ինքնակենսագրական տարրեր։ Ամենէն յայտնին է «Ծովը, որ կայ» (1949-ին), որ ստացաւ Վիարէջիօ մրցանակը։ Ինքը Պուրաթ կը նկատէ իր լաւագոյն գործը։ Ան ունի նաեւ ներկայ գրութեան ներքեւ գրուած վէպ մը։

Պուրաթ ինքզինքը չի նկատեր, որ ճաշակ ունի «ճարպիկ», «կեանքի մէջ մտած» գրելու համար։ Ան կ՚ըսէ, որ ինքը կը գրէ միայն այն ատեն, երբ ներքին հրամայական մը կը զգայ։ Ան կ՚ըսէ, որ ինքը կը գրէ միայն այն ատեն, երբ ինքը կը զգայ, որ ունի ինչ որ ըսելիք։ Ան կ՚ըսէ, որ ինքը կը գրէ միայն այն ատեն, երբ ինքը կը զգայ, որ ունի ինչ որ ըսելիք։

Պուրաթ

ՀԱՅԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ ԱՅՍՕՐ

(Շար. Ա. Էջէն)

Մասնաւոր ուշադրութեան արժանի է Արմաւիրը, ուրարտական չրջանին՝ Արգիշտիխինիլի, որ Երուանդունիներու մայրաքաղաքն էր (Ն. Ք. մօտաւորապէս 350 - 190): Պարխպներու եւ քառասուն աշտարակներու հիմերը կը վաստեն քաղաքին կարեւորութիւնն ու հզօրութիւնը: Շատ աւելի երկար կեանք ունեցաւ հին Արտաշատը, որուն կառոյցը կը նմանի աւելի յունական քան ուրարտական քաղաքներու կառոյցին: Մեսրոպազործական ու վիճագործական արհեստանոցներ, հանրային մեծ բաղնիքներ, մեհեաններ պեղուած են Արտաշատի մէջ. գտնուած են արձաններ, դրամ, զարդասեղ: Տիգրան եւ Արտաւազդ արքաներու դրամներէն անդին, Արտաշատի մէջ գտնուած են ութ ուրիշ պետութիւններու դրամները, փաստ՝ անոր վաճառականական ցանցի տարածքին:

Միջնադարեան Հայաստանի կարեւոր կեդրոններէն էր Դուին, որուն պեղումները, ցոյց կուտան որ արաբական տիրապետութեան չրջանին մանաւանդ, ինչպէս նաեւ Բագրատունեանց օրերուն, միջազգային չափանիշով ոստան մըն էր Դուին, ծանօթ մետաղագործութեամբ, ապակիի եւ յախճապակիի իր արհեստանոցներով, ինչպէս նաեւ հիւսուածեղէնի: Նոյն չրջանէն կը մնան Բզնիի եւ Ամբերդի աւերակները: Վերջինս, Արագածի մօտ, անառիկ բերդ մըն էր, կարեւոր՝ սովետահայ գիտաշխատողներուն համար, քանի որ հայկերտ եւ լաւ պահպանուած բերդերու մեծամասնութիւնը կը գտնուի Կիլիկիոյ մէջ: Ծանօթ են նաեւ Սպիտակի քարանձաւերը, ուր միջնադարեան մութ օրերուն կը բնակէին հոն ապաստանած ու կայունօրէն հաստատուած բազմաթիւ Հայեր, որոնք ժայռին մէջ փորած էին եկեղեցի մը, 30 բնակարան, արհեստատեղի եւ fարաւան սարայ մը:

Հնագիտական բնոյթ ունի նաեւ Ռապըթ Խոսրովի յօդուածը, «Ելլան Քալէսիի ենթադրեալ թուականը» նիւթին չուրջ: Ան կրցած է երթալ հոն՝ ուր հայ պիտնական մը պիտի չկարենար աշխատիլ: Առանձին Ամանոսեան լեռները գացող ճամբան պաշտպանող այս հսկայ բերդը, կը հաստատէ Խոսրովը, հաւանարար Ռուբինեան թագաւորի մէկ չինութիւնը չի կրնար ըլլալ, ինչպէս կ'ենթադրուէր: Փոքր տարածութիւններու տէր իշխանի մը ռազմական պիտոյքն չարտոներ նման չինութեան ծախքը ստանձնել: Ուրեմն կ'եզրակացնէ որ հաւանարար Ռուբինեան իշխանութիւններու չարք մը (Թորոս, Լեւոն, ԺԳ. դար) կերտած է զայն: Ապա, հիմնուելով յատագոյ չրջանի ոճով կատարուած քանդակներու վրայ, հեղինակը կ'եզրակացնէ որ բերդը վերանորոգուած է 13-րդ դարու ընթացքին, Հեթումեաններու կողմէ: Մանագիտական նման յօդուած կ'օգտագործէ ճարտարապետական, դրամագիտական եւ արուեստի պատմութեան հետ կապ ունեցող գիտելիքներ, որոնք կը մէկտեղուին՝ հաստատ հիմերու վրայ դնելու համար կառոյցի մը եւ զանոնք կառուցողներու պատմութիւնը: Եթէ կարելի ըլլար նման մանրազնին քննութեան ենթարկել Կիլիկիոյ ու պատմական Հայաստանի աւերակ բերդերը, եկեղեցիները, հին կամուրջները, եւլն., պիտի ունենայինք չատ աւելի հարուստ ու մանրամասն ու «իրիս» պատմութիւն մը, քան կրնանք ունենալ միայն պատմիչներու գրութեանց վրայ հիմնուելով:

Երրորդ յօդուածով մը լեզուագէտ Ճոն Կրէփփին կը քննէ հին Յունաստանի պատմիչներու վերագրուած մի քանի տողեր, Հայաստանի մասին: Կը հերքէ Հէքաթէոսի (մօտ. Ն. Ք. 520) վերագրուածը, կը հաստատէ Եւդեկսոսի (մօտ. Ն. Ք. 375) վերագրուածը, ուր ան կ'ըսէ թէ Հայերն ու Փռիւգացիները ազգական ժողովուրդներ են (ինչ որ կը կրկնէ Հերոդոտոսի խօսքերը): Ապա Եւդեկսոս կը գրէ թէ հին աշխարհի ամէնէն լաւ յեսանները (դանակ սրցնելու համար գործածուղ քարերը)... մեր քարատաշէն կը բերէին:

Անգլիոյ Պրիսթոլի Համալսարանի դասախօս Մ. Շահին կը ստորագրէ ուսումնասիրութիւն մը՝ ուր հարց կուտայ թէ Խորենացիի թուարկած «առասպելական» կոչուղ թագաւորները, կապ մը ունի՞ն պատմական դէմքերու հետ: Այս չատ կարեւոր հարցում է, քանզի օտար (ոչ միայն թուրք) չատ մը պատմաբաններ կը սիրեն հերքել Խորենացիի պատմութեան մէկ չատ մեծ մասը: Անկասկած որ առասպելականը եւ հերքելին իրենց տեղերը գտած են անոր գործին մէջ, սակայն հերքումի եւ հարթումի մղումը, չատ մը օտար գիտնականներու մօտ, ունի կասկածելի եւ այլանելի դրդիչներ, որոնք կը քօղարկուին գիտական առարկայականութեան ետեւ: Շահին կը հակաճառէ, եւ կը մէջբերէ փաստեր ու մեկնաբանութիւններ, որոնց վրայ հիմնուելով ցոյց կուտայ որ հերքողներու վարկածին չափ կամ աւելի՛ հաւանական է ուրիշ եզրակացութիւն մը, - այն՝ թէ Խորենացւոյ «առասպելական» դէմքերը, ուրարտական պետութեան, ապա մարական կայսրութեան եւ մակեդոնական կայսրութեան ենթակայ հայ իշխաններն են, նախա-արտաշէսեան չրջանին: Անոնցմէ առաջինն է անանուն «Հսկայ»-ն, հայրը կամ մեծ-հայրը Պարոյր Հսկայորդիի, որ՝ կ'եզրակացնէ Շահին, իշխած է Ն.Ք. 714 թուականին, երբ հայկական ցեղախումբերը հաստատուած էին ուրարտական պետութեան արեւմտեան, մերձ - Եփրատեան չրջաններուն մէջ, եւ երբ Ռուսասն էր Ուրարտուի արքան: Պարոյր, ինքը, Ուրարտուի անկման չրջանին իշխած է հայ ծաւալող ցեղին վրայ (մօտ. Ն. Ք. 612): Հրաչեայ՝ դաշնակից եղած է Բաբելոնի (Ն. Ք. 587) եւ անոնց բանակին հետ արշաւած է մինչեւ Պաղեստին: Ն. Ք. 400-ական թուականներուն իշխած է Խորենացիի յիշած ուրիշ մէկ իշխանը, Շաւարշ. մօտ. Ն. Ք. 400 թուականին՝ Հայկակ, որուն յաջորդած է, ըստ Շահինի՝ Երուանդունեաց մեծ տոհմը:

Անշուշտ կարելի չէ մէջբերել փաստարկումներ ու ենթադրեալներ: Կենսական է չեչտել սակայն կարեւորութիւնը նման վերամեկնաբանութեան մը, լուրջ ու հմտօրէն խմբագրուած նոր գիտական տրամադրքի մէջ: Շահինի մեկնաբանութիւնը, վերանայումի փորձ մըն է, վիճելի՛ է, սակայն գոնէ վէճ կրնայ յարուցանել: Լուրջ ուսումնասիրութիւններ անպայման վերջնականօրէն չեն լուծեր հարցերը: Սակայն կը ստիպեն մասնագէտներուն (այս պարագային, օտար ու ժխտական մօտեցում ունեցողներուն) որ հակաճառեն, ինչպէս նաեւ կը քաջալերեն աւելի երկչոտ սակայն ղրական մօտեցում ունեցող մասնագէտները, որպէսզի աւելի սեւեռին նիւթին վրայ: Շահին կը գրէ չրջանի մը մասին, որուն բուն պատմութիւնը, թաղուած է արեւմտեան Հայաստանի հողին տակ, եւ թուրքերը բնաւ չեն փափաքիր արտօնել պեղումներ՝ որոնք կրնան անախորժ փաստեր մէջբերել: Ուրեմն՝ ձեռագիրներ պէտք է «պեղուին» ու վերամեկնարանուին, ինչպէս ըլած է Շահին:

Գանատացի կրօնաբան Քլոտ Քոքս կը քննէ չարք մը ձեռագիր, Աւետարաններու մի քանի հատուածները, կը բազդատէ զանոնք, ու ցոյց կուտայ թէ որո՞նք են հիները, որոնք աւելի «նոր» վերընդօրինակումներ: Երուսաղէմի Երբայական հայմասարանէն Մայքըլ Սթօն (ծնունդով Աւստրալիացի Հրեայ եւ իսկապէ՛ս համբաւաւոր մասնագէտ մը) կը քննէ «Պատմութեան Նախահարցն, Ադամայ եւ Որդուց եւ Թոռանց Նորա» ձեռագիրը, ցոյց կուտայ թէ նման երեւակայուած «պատմութիւններ», որոնք հիմնուելով Հին Կտակարանին վրայ՝ կը հիւսեն սերնդապատումներ, սիրուած ղրական սեռ մը եղած բլլալու են, միջնադարեան հայ վանական - գրողներու մօտ, զոր Սթօն կը կոչէ «Աւետարանի ընդարձակման սեռ»: Զանոնք համօրէն կը բաղդատէ ուրիշ քրիստոնեայ ժողովուրդներու մատենագրական աւանդութեանց հետ, ու կ'եզրակացնէ որ թէեւ ուրիշներ ալ մշակած են սեռը՝ եզակիօրէն չեչտուած է ան, հայութեան մօտ, առայժմ անծանօթ պատճառներով:

Կապրիէլ Ուինքլըը, կրօնաբան Գերմանուհի մը՝ որ կը դասաւանդէ Ամերիկայի մէջ, կ'ուսումնասիրէ մեր ժամագրքի «Գիշերային ժամը», զոյն կը բազդատէ ատրականին ու բիւզանդականին հետ, կ'օգտագործէ հայկական եւ օտար տպրիւրներ (Մովսէս Սիւնեցիի «Մեկնութիւն ժամագրութեան»ը, ութերորդ դարէն, եւլն.), եւ կ'եզրակացնէ որ հայկականն ու ատրականը աւելի՛ հին են, քան բիւզանդականը. որ հայկականը չէ ազդուած բիւզանդականէն, այլ կը սերի Պաղեստինի եւ Ասորի Սուրիոյ չատ հին ծէսերէն: Սա կարեւոր եզրակացութիւն մըն է՝ որ ընդհանուր դեր կրնայ խաղալ ներկայիս մղուող դիտական վիճաբանութեան մէջ, ուր մէկ կողմ կը հաստատէ Հայ քրիստոնէութեան ուղղակի սերումը՝ «առաքեալներէ» (ինչպէս կ'ըսէ մեր աւանդութիւնը), իսկ միւս կողմը կը ժխտէ զայն: Կը չակերտեմ «առաքեալներ» բառը, որովհետեւ Սբ. Թադէոսի եւ Բարթողիմէոսի պատմութիւնները կրնան առասպելական բնոյթ ունենալ, սակայն անոնք խորհրդանի՛շն են հայ քրիստոնէութեան ուղղակի՛ կապին, Պաղեստինի հետ, այսինքն՝ ոչ - միջնորդուած կապին:

Ֆրանսայի Աբբայ Տոմ Ութիէ յօդուածով մը կը քննէ Փարիզի Պիպլիոթէք Նասիոնալին մէջ պահուած երեք հայկական ձեռագիրներ, եւ ցոյց կուտայ որ անոնցմէ մէկը ցարդ չուսումնասիրուած եւ ուրեմն մատենագիտութեան անծանօթ գրութիւն մըն է, «Յովհաննու Ոսկեբերանի Ներբողեան ի Սուրբ Զատիկն»: Զայն կը վերագրէ Ց. Ք. 450 - 500 թուականներուն, այսինքն՝ Ոսկեդարին: Բազդատական միջոցներով ա՛ն ալ, Ութիէի նման, կ'եզրակացնէ որ զայն գրի առնողները ազդուած են պաղեստինական - ատրական եւ ոչ բիւզանդական քրիստոնէական աւանդութենէն:

Երկար ու չատ հետաքրքրական է Ռապըթ Հիւսընի (ամերիկահայ) ուսումնասիրութիւնը, Արծրունիներէն սերած սեֆետինեան տոհմի մասին: Հիւսընի չատ կարեւոր եւ ընդհանուր եզրակացութիւնը սա է.. Վասպուրականի Արծրունիները, երբ չկրցան կամ չփափաքեցան դիմադրել թուրք, արար եւ քիւրտ ասպատակութիւն, բոլորովին չքացին իրենց չրջանը ու չապատանեցան Սերաստիա, բիւզանդական կայսրութեան հովանաւորութեան տակ, ինչ որ ըրաւ տխրահռչակ Սենեքերիմ - Յովհաննէս Թագաւորը: Ոմանք մըներին, երբեմն հզատակ իսլամներու, պատեհ առիթներով՝ կիսանկախ (ինչպէս ըրին, ապագային, Ղարարաղի Մելիքները): Ամէնէն հետաքրքրական եզրակացութիւնը սա է.. որոշ Արծրունիներ տեսան որ իսլամը աւելի կը չարգէ հայ եկեղեցական կալուածը, քան՝ հայ իշխանականը, եւ ուրեմն իրենց մնացած կալուածները կամաց - կամաց փոխանցեցին իրենց հիմնած Աղթամարի անկախ կաթողիկոսութեան, եւ ապա... զանազան մեթոտներով տիրապետեցին այդ կաթողիկոսութեան, զայն վերածելով տեսակ մը ժառանգական աթոռի: Արծրունեանց սեֆետինեան (թերեւս արաբերէն Սէյֆ - Խա - Տին, «կրօնքի սո՛ւր» - խթ) տոհմը 1113-էն մինչեւ 1612 ունեցաւ գիւղատէր, մանր - աւատապետական աչխարհիկ ճիւղ մը, որուն անդամներէն ընտրուեցան Աղթամարի կաթողիկոսները, ի միջի այլոց մեր մեծ բանաստեղծը, Գրիգոր Աղթամարցին (գահակալեց՝ 1512 - 1544 թուականներուն): Հիւսընի վարկածը «փաստաւած» չէ կարելի որակել, սակայն «հաւանական» է գոնէ, եւ հետաքրքրական նորութիւն մըն է բոլոր այն պատմագէտներուն համար, որոնք հարց տուած են թէ ի՞նչ պատահեցաւ հայ նախարար, աշխարհական, աւատապետական տոհմերուն, բնաջնջուեցա՞ն, իսլամացա՞ն, բիւզանդացի վարձկա՞ն դարձան, արտագաղթեցի՞ն, մեծ վաճառակա՞ն դարձան, գիւղական ու մուխթարի ու մելիքի վերածուեցա՞ն: Թերեւս քիչ մը այդ բոլորը. սակայն անոր ու բաւական համոզիչ վարկած մը: (Անոնք որոնք նչմարած են հայ որոշ կրթականներու «աւատապետական» կամ «իշխանական» հակումները, որոնց մէջ Ա՛ս, Մ. Թ., Թերեւս աւելի՛ քան պատճառ են համոզուելու...):

Հարվըրտի Համալսարանին մէջ պրոֆեսոր Գէորգ Պարսամեանի հեղինակն է «Պարոնեանի Պարտքը Մոլիէռին» յօդուածին: Կ'ուսումնասիրէ «Աբեւելեան Առասնարոյժ»ը, «Եղոզորթը», «Պաղատասար Աղբար»ը, եւլն. եւ մանրամասնօրէն ցոյց կուտայ թէ ինչպէ՞ս Յակոբ Պարոնեան օգտագործած է Լէ Ֆուրպըրի տը Սէաբէն, Լ'Ասար, Թորճ Տանտէն, եւլն.: Գրականագէտին համաձայնութեամբ չատ հետաքրքրական է բազդատական այս ուսումնասիրութիւնը, որուն ամէնէն չատ տեղ տրված է նաեւ հայերէն, աչակերտելով Փրոֆ. Սանճեանի, ինչպէս նաեւ ուսանելով երեանի մէջ: Հմուտ Ֆրանսական քննադատութեան նոր մօտեցումներուն, Կօչկարեան կ'որդեդրէ վերլուծական մեթոտ մը, որ ամէնէն աւելի չատ բան կը պարտի Փիէռ Մաշըրէյի (եւ ուրեմն Լուի Ալթիւսէրի): Պիտի արժէր հայերէնի թարգմանել այս 20 էջնոց յօդուածը, ուր ան ցոյց կուտայ թէ ինչպէս «անձնական» ու քնարերգական որակուղ Իսահակեան վաստակը կը մարմնաւորէ 1892 - 1922 թուականներու հայ քաղքենիութեան հոգեմտաւոր վիճակն ու ճգնաժամը, զոր կը փոխադրէ անձ - ընկերութիւն պայքարի գաչտնանձ - տիեզերք ընդհանրութիւններու վերացական ծիրին: Մանաւորաբար պէտք է նչել «Արու Լալա Մահարի»ի վերլուծումը, անոր նիհիլիզմի կամ զառն ոչընչացապաչտութեան քննութիւնը, որ կօչկարեան կը կապէ կատղած՝ այլ յոյսերու քաղքենի բայց «յեղափոխական» հակումներ ունեցող Իսահակեանի հոգեկան բեկումներուն, 1908 - 1910 թուականներուն, երբ ան իր երկար քերթուածը գրի կ'առնէր, 1905-ի ռուսական ընկերվար «յեղափոխութեան» ձախողութենէն եւք: Կօչկարեան ցոյց կուտայ թէ թաքուն այլ անքակտելի կապ մը գոյութիւն ունի քնարերգական տողերու եւ հեռաւոր թուղ քաղաքական իրականութեանց միջեւ:

Այս 11 մանագիտական յօդուածներէն եւք կան 17 հակիրճ դրախօսականներ, որոնք սիրող (ամաթէօր), ինչպէս նաեւ փրոֆէսիոնէլ ընթերցողին կը ներկայացնեն օգտակար ամփոփումներ, վերջին հնդամեակին տպուած կարեւոր հայագիտական ուսումնասիրութիւններու:

Իսկապէս պնահատելի այս հատորին գինը է 15 տոլար, եւ զայն կարելի է ստանալ Փրոֆ. Աւետիս Սանճեանէն՝

AVEDIS SANJIAN
Dept. of New Eastern Languages,
University of California, Los Angeles
CA. 90024, U. S. A.

ԽԱՉԻԿ ԹԷՕԼԷԼԵԱՆ

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» — 83, Rue d'Hauteville - 75010 Paris Commission Paritaire: N° 55935

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
4

MARDI
4 JUIN
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TÉL.: 770.86.60 — TELEX: HARATCH 280 868 F
C.C.P. PARIS 15069-82 E — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար· 500 Ֆ· - Վեցամսեայ : 260 Ֆ·
Արտասահման : Տար· 550 Ֆ· - Հատը : 3,00 Ֆ·

60րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 15.976 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 60e ANNÉE — No 15.976

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՐՈՂՈՎ

ՓՈՒԹՊՈԼԻ եւրոպական մրցութեան զեղչարկութիւնը (իւ - էֆ - Ա) որոշեց պատաքսել, անորոշ ժամանակի համար, եւրոպայի բաժակի մրցումներէն անգլիական խումբերը: Մեծն - Բրիտանիոյ ֆութպոլի պատասխանատուները նման որոշում մը ուած էին արդէն, մէկ տարուան ժամանակաշրջանի մը համար, կանխելով ինֆֆանս, որուն վճիռը, սակայն, պատ ուելի ծանր է: Միւս կողմէ, Տիկին Թաչըր յայտնեց թէ եթէ յանցաւորներուն ինքնութիւնը ճշդուի, որամադիր է զանոնք յանձնել Պելճիոյ կամ Իտալիոյ, եթէ պահանջեն: Կիրակի օր, Թորինոյի մէջ քաղաքը կատարուեցաւ 31 Իտալացիներուն (38 մեռեալի վրայ) որոնց ամէնէն երիտասարդն էր՝ 11 տարու մանչուկ մը:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆի կառավարական կուսակցութիւնը՝ - ընկերվարական - յաղթած - նակը տարաւ երեսփոխանական ընտրութիւնց, որոնք տեղի ունեցան Յունիս 2ին, ձայներու չուրջ 46%-ը ստանալով, մինչ դեմոկրատ - աջը կը զոհանայ 41%-ով: Այս համեմատութիւնը, սակայն, յառաջդիմութիւն մըն է իրեն համար: Փափանդրէուի այս յաղթանակը միայն երեքշաբթի օր, յունական մամուլի նիւթ կ'ըլլայ, քանի որ երկուշաբթի օն է երկրին մէջ, - Օրթոտոքս Հոդեգարստ - եւ թերթերը լոյս չեն տեսներ:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԸՆԴԻՄՈՒԹԻՒՆԸ կը շարունակէ Ֆրանսայի ապագան կերտել, որինքն՝ բոլորն ալ հարս եղած են, երբ ոչինչ փեսայ չկայ: ՀՀՀ-ի (Շիրաք) գլխաւորած համագումարի ընթացքին, Շիրաք 10 առաջարկներ ներկայացուց, զգուշ բանաձեւումներով եւ տպաւորող բառերով, բայց եւ այնպէս չկարենալով խուսափիլ որոշ ամբոխավարութենէ մը: Առաջարկներու գլխաւորներն են. - Դիներու «ազատագրում», լոմափոխութեան հակակշռի ջնջում, ապազգայնացման ծրագիրը 1986 - 91ի համար, 40 միլիառ Ֆր. խնայողութիւն 1987էն եւայլն, եւայլն.: Պառ, անմիջապէս հակազդեց, «անիրատես ամբոխավար խոստումները» ձաղկելով եւ ճշդելով թէ պէտք չէ կրկնել ընկերվարականներուն սխալը, «լուսին խոստանալով» ընտրապայքարի ատեն, երբ կարելի չէ տալ: Նախկին նախարարատեսին ոտքերը գետինն են, պարզ է, նայուածքն ալ 88-ի կ'ուղղէ, աւելի քան՝ 86-ի:

ՊԼՅՐՈՒԹի մէջ «Փաֆս սիրիանա»ն դեռ չէ հաստատուած եւ ձեմայէլ - Ասատ հանդիպումին դրական հետեւանքները դեռ տեսանելի չեն, մինչ հոս - հոն ռումբերը կը տեղան եւ բախումները չեն դադրիր: «Կայաններու պատերազմի» զոհերու թիւը, 13 օրուան մէջ, հետեւեալն է՝ 430 մեռեալ եւ 2000 վիրաւոր: Պաղեստինեան ազգ· փրկութեան ճակատի զինուորական դործողութեանց հրամանատարը յայտարարած է «Մաք-էն»ի, թէ Ամալ գաղտնի համաձայնագիր ստորագրած է Իսրայէլի հետ: Գալով Իսրայէլի, Շիմոն Փերէս, կիրակի օր, Եւրոպա Մէկ-ի մամուլի ասուլիսին պիզատոսեան խօսքեր ըսաւ, ինչպէս օրինակ՝ Լիբանանի հարցին Իսրայէլ չի խառնուիր, լիբանանեան հարց է եւ Լիբանանցիները պէտք է կարգադրեն...:

ՖՐԱՆՍԱ. հիմնական փոփոխութիւն մը մտցուց իր քաղաքականութեան մէջ, Հարաւի - Ափրիկէի նկատմամբ: Արդարեւ, Ֆապիուս յայտարարեց թէ 18 ամիսէն Ֆրանսա կը դադրեցնէ զրամագլուխ դնել երկրին մէջ, եթէ ցեղային խտրականութիւնը (ափարթհէյտ) չվերնայ:

ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Յաւով իմացանք, որ Ուրբաթ, Մայիս 31-ին, առաւօտեան 10-ին սրտի տագնապի զոհ դացած է Հ· Ց· Դաշնակցութեան հին դէմքերէն, վեթերան ընկեր՝ Աշոտ Իսահակեան:

Ողբացեալը ծնած էր Նախիջեւան, 1896-ին: Ցաճախած է երեւանի ռուսական գիմնազիան: Կանուխէն մտած Հ· Ց· Դ· շարքերը, մասնակցած է Փետրուարեան ապստամբութեան (1920, Փետր· 18), ապա չաուերու նման անցած է Պարսկաստան եւ չրջան մը մնացած՝ Թաւրիզ: Քանի մը տարի Պաղտատ, Սուրիա եւ Լիբանան ապրելէ ետք, ուր մաս կազմած է Մանուէլ Մարութեանի թատերախումբին եւ երկու տարի ալ հետը չրջագայած տոյներ կատարած մինչեւ Ամերիկա, գացած է Փրակա, որպէս մէկը այն հայ ուսանողներէն, որոնց պետական կրթաթոշակ տրամադրած էր հին կառավարութիւնը:

Հոն հետեւած է իրաւաբանութեան եւ վկայուած իրրեւ իրաւագիտութեան տէօքթէօր: Հոն ալ ծանօթացած է իր կնոջ, որ քիմիագիտութեան ուսանողուհի էր: 1926-ին ամուսնացած են Փրակայի մէջ, նախքան վերջնապէս Փարիզ հաստատուիլը 1931ին: Այդ թուականէն սկսեալ, Աշոտ Իսահակեան բեղուն գործունէութիւն ունեցած է կուսակցութեան մէջ, իբրեւ պարզ անդամ, դործիչ, բանախօս կամ կեդրոնական կոմիտէի անդամ:

Փարիզ թէ գաւառը չրջապտոյտներով, կարեւոր աշխատանք տարած է դաշնակցութեան մէջ, կուսակցական յօդուածներով իր կանոնաւոր աշխատակցութիւնը բերելով «Յառաջ»ի («Հայաստանցի» տարբերակութեամբ): Կարճ չրջան մը պրազած է նաեւ Հ· Ց· Դ· նոր սերունդի «Հայաստան» ամսագրով:

Անկասկած, կարելի չէ որոշ դառնութենէ մը խուսափիլ նման մահերու առթիւ: Աչոտները մեր պատմութեան բախտորոշ մէկ չրջանին վերջին վկաներն էին: Անոնք չգրեցին իրենց յուշերը, ոչ իսկ իրենց կենսագրութիւնը: Երբեմն հետեւանք համեստութեան, բայց յաճախ անտարբերութեան: Անոնք մեկնեցան պարապ էջեր ձգելով մեր ժամանակակից պատմութեան մէջ: Ու երբ մահը «ուշացաւ» ու սերնդակիցները մեկնեցան աւելի առաջ, մենք ալ մնացինք անճրկած, անծանօթ իրենց կեանքին մանրամասնութեանց: Իրենք չխօսեցան, բայց մենք ալ դիտակցութիւնը չունեցանք թէ պէտք է ստիպէինք որ խօսին, պատմեն, որպէսզի այս բոլոր մեկնողները իրենց հետ չտանին ինչ որ գիտեն, ինչ որ ապրած են: Որպէսզի մեր ժամանակակից պատմութեան արխիւներն ալ չթաղուին դադաղներու հետ, ցրուած փոսերու մէջ, դերեզմանատուն դերեզմանատուն:

Վերջին տարիներուն, մանաւանդ իր կնոջ՝ Հրաչեայ Իսահակեանի մահէն ետք, Աշոտ Իսահակեան մեկուսացած կեանք մը կ'ապրէր, իր միակ աղջկան մօտ: Միշտ կը ծրագրէինք, քանի մը ընկերներով երթալ զինքը տեսնել, նախքան՝ անխուսափելին: Բայց, ծրագիրները կը մնան՝ ծրագիր ու կը պատահի անխուսափելին:

×

Մեր ցաւակցութիւնները Տէր եւ Տիկին Նարբինեանի: Յուղարկաւորութեան մանրամասնութիւնները տես՝ Դ· էջ:

ՄԱՆՈՒՇԵԱՆ

ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ...

Ինչպէս կը նախատեսէինք, հարցը չէ փակուած եւ նախարարին միջամտութիւնը ալ աւելի հրահրած է համայնավար - ներուն հետ բանավէճը:

Շաբաթ օր (Յունիս 1) պատուոյ Դատակազմի հինգ անդամները ճշդում մը կը հրատարակէին «Իւմանիթէ»ի մէջ, ուր կը չեշտէին ի մէջ այլոց, որ «այս ֆիլմը իրրեւ կատարուած իրողութիւն կը ներկայացնէ վիճելի վարկածներ եւ այդ պատճառով կը վերածուի ապատեղեկատուութեան դործողութեան մը որու «քաղաքական - հաշիւ» (փոլիթիսիէնն) նպատակը մեղի թուեցաւ բացայայտ եւ ընդվզեցուցիչ»:

Կ'առարկեն նաեւ թէ Մոսքոյի ֆիլմը կ'ուզէ ցոյց տալ թէ «Համայնավար ոչ մէկ զինեալ ուրիշ դիմադրութիւն կար, նոյնիսկ ոչ մէկ զինեալ դիմադրութիւն, ընդհանրապէս, բացի անհայրենիքներու, գլխաւորաբար հրեայ, պզտիկ խումբէ մը»:

Ժորժ Մառշէի համար կառավարութիւնը եւ ընկերվարական կուսակցութիւնը յատկօրէն ցոյց կուտան թէ կը ստանձնեն հակահամայնավար այս պայքարին պատասխանատուութիւնը:

Ցիշենք նաեւ թէ չաբաթավերջին, «Մոնտ»ի կիրակնօրեայ յաւելուածը ամբողջ էջ մը կը նուիրէր՝

Le «Groupe Manouchian»
Sacrifié ou trahi ?

ուր Սթեֆան Քուրթուա երկար կը վերլուծէ թեր ու դէմ տեսակէտները: Կը յիշէ թէ 1946-ին Շառլ Թիյոն փորձած էր մեծարել այս խումբին անդամները, 51-ին կրկին փորձած էր, մինչ նոյն ատեն Սթալին բանտ կամ կառափնատ կը ղրկէր օտար դիմադրականները (ՄՕԻ, գլխաւորաբար՝ հրեայ) ժողովրդական հանրապետութեանց մէջ եւ Ստալին 1955-ին իր քերթուածով, կ'ուզէր պարզապէս ջնջել տալ յիշատակը այն յաւաջապահին, զոր դրած էր՝ «Գնդակահարուած համայնավարներու նամականեր» Մոսկուա լոյս տեսած հատորին եւ ուրիկ անհետացած էին բոլոր օտարները...:

ԽՈՐՀ· ՄԻՈՒԹԻՒՆ

216 «ՖՐԱՆՍԱՑԻՆԵՐ» ԿՈՒԶԵՆ ՎԵՐԱԴԱՌՆԱԼ

130Ը՝ ՀԱՑԵՐ ԵՆ

—×—

Ըստ եղեւոյթին արտագաղթը դեռ թեկնածուներ ունի: Դժբախտաբար: Գիտենք որ այս «դժբախտաբար»ը հաճելի չէ բոլորին, մասնաւորաբար անոնց՝ որոնք Ֆրանսա վերադարձան, հեռանալով հայրենիքէն եւ ամէն անդամ որ այս թերթը արտայայտուեցաւ արտագաղթի դէմ, անոնք խիստ նամակներ տեղացուցին մեր դլուխն, չհետեւելով թէ հայրենասիրութեան դաս չունինք տալու, երբ հանդիստ նստացած ենք ազատ երդիքներու ներքեւ, մինչ իրենք, առնուազն՝ 20 - 25 տարի, իրենց քրտինքը տուած են հայրենիքին համար: Հաւանաբար, իրաւունք ունին, ինչպէս մենք ալ իրաւունք ունինք դէմ ըլլալու արտագաղթին, կրկնելու մեր խմբագրապետին հետ թէ «Հայրենիքը պանդոկ չէ» (1956), վանդի, ով որ պատասխանատու դեր ունի հանրային կեանքի մէջ, ինչպէս՝ մամուլը, չի կրնար տարբեր տեսակէտ ունենալ:

Այս հակիրճ խորհրդածութիւնները նոր դիմումներու առթիւ, որոնց կ'արձագանդէր «Լը Մոնտ» (Յունիս 1) սա խորագրով· - «Փարիզ կը չարունակէ պահանջել վերադարձը 216 Ֆրանսացիներու, որոնք վար դրուած են Խորհ· Միութիւն հակառակ իրենց կամքին»:

Նման խորագիր մը, երբ քիչ վար կը ճշդուի թէ այդ 216 «Ֆրանսացիներ»ուն 130-ը՝ Հայ են, մէկ նոր երեւոյթն է պատկերազարդ պատմութեան Հայոց: Արդարեւ, իրնչպէս ընդունիլ նման բանաձեւում մը, որ ուրիշ բան չի նչանակեր եթէ ոչ սա՝ թէ մարդիկ վար կը դրուին հակառակ իրենց կամքին իրենց հարազատ հայրենիքին մէջ...:

Փետրուր ծանրութեան այս հանդիպումներու աւարտականը դէմ դիմաց կը հանդիպէր եւկոսալ՝ (գնչու) կոնովալով եւ Խաչատրեան, որ, կը գրէ «էֆիփ» (Յունիս 3) նեղը մնաց առաջին 2 - 3 ռաունտներուն, ազդարարութիւն մ'իսկ առաւ դլխու հարուածի մը համար, բայց դատաւորները նկատի չառին եւ յաղթանակը իրեն չնորհեցին:

Վելթէր ծանրութեան աւարտականին կը հանդիպէր Իսրայէլ Յակոբքէօվեան (Եբեւանցի, 67,5 քիլօ) որ 9 վայրկեան, մէկ հարուած չէր ստանար Ֆինլանտացի Նիմանէն:

Գեր - վելթէրներու աւարտականին՝ Բարգէն Սահրատեան (71 քիլօ, կիրովականցի) չէր յաջողեր պարտութեան մատնել արեւելեան - Գերմանացի՝ Թիմը:

Այս ախոյենութեան չորրորդ հայ մասնակցողն էր՝ Լեռնիկ Պապեան (51 քիլօ): Ընդհանուր ձեւով, արեւելեան - Գերմանացիներն եղան մեծ յաղթականները:

ՃԱՏՐԱԿ

Գասպարով, որ Համպուրկ է եւ կը մրցի արեւմտեան - գերման ախոյեան՝ Հիւպների հետ, պատրաստուելու համար համաչխարհային ախոյենութեան, ներկայիս 2 - 0 կը յաղթէ (6 խաղի սահմանափակուած է հանդիպումը): Առջի օր, հարցազրոյց մը տուած է գերմանական տէո Շեֆիկըլ չարաթաթերթին եւ յայտարարած· - «Ներկայիս աշխարհի ախոյեանի տիտղոս ունեցող չկայ: Գարբով կորսնցուց այդ իրաւունքը խաղին ընդհատումէն ետք, Փետրուար 15-ին, Մոսկուա»: Ինք վստահ ալ չէ, որ մրցումը տեղի կ'ունենայ Սեպտեմբերին, որովհետեւ կ'ըսէ· - «Գարբով դեռ չէ սպառած իր բոլոր միջոցները, արդիւնելու համար մրցումը: Կը կասկածիմ որ դիմացս ըլլայ եւ պատրաստ՝ պայքարելու տիտղոսին համար»:

ՓԵՏՈՒՐ ԾԱՆՐՈՒԹԵԱՆ ԱԽՈՅԵԱՆ՝

Ս. ԽԱՉԱՏՐԵԱՆ

Քչտայի մէջ տեղի ունեցաւ կուսակարդի եւրոպայի 26-րդ ախոյենութիւնը: Զանազան հանդիպումներու կարգին, զոր աւարտական մրցում մը դէմ դիմաց բերած է հայ կռւմամարտիկ մը՝ Խաչատրեան եւ Թուրք մը Թ. Այքաչ (57 քիլօկրամ): Թուրք մամուլը միայնձայնութեամբ կը յայտնէ այն տեսակէտը թէ Թուրք կռւմամարտիկը թէեւ չատ լաւ մրցում մը կատարած ու անխնայ հարուածած է «խորհրդային» իր մրցակիցը, սակայն խաւարարը - մարդուն չար բախտէն Ցոյն մը ան ալ, - ոչ մէկ առիթ փախցուցած է զինքը նեղ կացութեան մատնելու համար, եւ ի վերջոյ զայն պարտուած հռչակած է 5 - 0 արդիւնքով:

ՈԳԵԿՈՉՈՒՄ

(Գ. եւ վերջին մաս)

ՆՈՐ ԱՐԱԲԿԻՐԸ

Յովհաննէս Զաղացպանեան կը հաւատացնէր թէ Միացեալ - Նահանգներու Սրլինկթըն քաղաքը հաստատուած Տիրան Զորեպանեան խենթեցեր էր, քնակարանին մէկ անկիւնը պատրաստեր էր Արարկիրի իր տան մանրակրկիտ ու ամերիկացի եբախանները կը հաւաքէր, ծննդավայրը չրջելու կը տանէր:

Անդրանիկ Ինէկճեան կը պատմէր թէ...

- Ամէ հերիք է, - կը բորբոքէր յանկարծ Յարութիւն Մանկիկեան որ զգացումները պահելու զարմանալի կարողութիւնը ունէր, - յիսուն տարիէ նոյն բանը կը պատմէք, չէ՛ք յոգնիր: Մինաս, երգ մը երգէ, տրամադրութիւննիս փոխուի:

Մինաս ձեռքը կը դնէր ականջին կը թաղուէր մաքերու մէջ: Բայց որքան ալ մտածէր, նոյնն էր, հայերէն ուրախ երգ մը չէր կրնար յիշել: Թրքերէն որքա՞ն կ'ուզես խաղերգեր ու պարերգեր դիտէր, բայց հայերէն ուրախ երգ...:

Օր մըն ալ Արարկիրի Բաֆֆի վարժարանին մէջ դիւանները եւ հնարամիտ - ներու մրցում եղաւ: Երբ հիւր խումբը հարցուց թէ ով էր աշխարհի ամէնէն երկարակեաց մարդը, արարկիրցի տղաքը խմբովին պատասխանեցին.

- Ղազանջօղլենց Աւետիսը:

Ան իրապէս արդէն հարիւրն անց էր: Չէ՛, ան չէր ուզեր երկարակեցութեան համաշխարհային մրցանիչ հաստատել: Միայն կ'երազէր հին Արարկիրը անգամ մըն ալ տեսնել ու այնպէս մեռնիլ: Բայց խեղճ մարդը քանի՞ տարի կրնար ապրիլ...:

Անոր մահը ալեկոծեց, ողբի հանեց ամբողջ Արարկիրը: Բոլորը կը ցաւէին իրենց Նահապետի կորուստին համար, մանաւանդ այն բանին որ ան չկրցաւ իրագործել նուիրական իր երազը: Այդ օրերուն ծեր Արարկիրցիները կը չրջէին մռայլ ու տխուր: Բոլորին աչքերուն մէջ տարնաով կար. այդ ճակատագիրը իրենց ալ չէ՞ր սպասեր: Իրիկուն մըն ալ Ագաջանեան Թորոսը տուն մտաւ, վերարկուն նետեց ուսերէն, վճռական ըսաւ.

- Ես Արարկիր կ'երթամ:

- Խելքդ թռցուցի՞ր - անոր ձայնէն սարսռացին հարազատները, - ի՞նչ տեղես տեղաս:

- Էթամ տի, ապրած տունս տեղնամ տի:

Նոր Արարկիրի իւրաքանչիւր ընտանիք արդէն ոչ միայն ձայնասփիւռ, այլ նաեւ սեւ - ճերմակ ու գունաւոր հեռատեսիլ, հարուստ գրադարան ունէր:

Բայց ո՞վ էր առոնցմով զբաղողը: Բոլորն ալ անհամբեր կը սպասէին Ագաջանեան Թորոսի վերադարձին: Կարծես ճիշդ այդ պատճառով ալ ան ուզի կանուխ վերադարձաւ: Ո՛չ, անուշա ոչ այդ պատճառով:

- Փողոցը Թուրքերը վրաս խնդային: Կ'ըսէինը էկեր ես պապուդ պահած օսկիները գտնաս տանի՞ս: Ի՞նչ էնէի: Կ'ենթայի, ժամերով կայնէինը մեր տունին առջեւը, նայէինը: Օր մ'ալ տանուէրը հարցուց.

- Ի՞նչ կ'ուզեսը:

- Հէչ, ըսի, - առաջ աս մեր տունն էր, կարօտցեր, նայիմը:

Լաւ մարդ կ'երեւարը: Ներս կանչեց: Մտայ որ, հէչ բան չէ փոխուեր: Պէտքարանն էր փլեր, ան պիւէ չեն չիներ:

Ջահել հարսը կեցեր մօտս խնոցիով կարագ հարերը...: Տանուէրը հասկցաւ, որ բան մը կ'ըլլիմը:

- Էրէսիդ գոյն չիկայ, - ըսաւ, - ի՞նչ կուզես որ բերիմ:

- Մինչեւ կոխորդա կուշտ եմ, - ըսի, - ատ խնոցիի թանէն բաժակ մը տաք նէ խմիմ կու:

Բերին խմեցի: Կինէ բերին, խմեցի, բայց սիրտս չհովցաւ: Ինտո՞ր պիմացայ, ես ալ գարմանամբ...

Ագաջանեան Թորոսէն գատ հին Արարկիր գացին Անանեան Մաքրուհին, Պատմաճեան Գասպարը (Լիմոնէն): Բոլորն ալ ժամանակէն առաջ ետ եկան. բոլորն ալ նոյն բանը կը պատմէին:

Արարկիր հազիւ վեց հազար բնակիչ մնացեր էր: Հայկական թաղերը ինչպէս որ քանդած էին, այնպէս ալ ձգած են: Այդիները վայրենացած, փուշ, տատասկով լեցուած: Միակ նորութիւնը այն է որ պղպարան բացուեր է ու տասներկու մահճակալով հիւանդանոց:

Ինչո՞ւ, ինչո՞ւ սակայն, այդպէս եղաւ: «Իսլամ անտեքլուիչախի» թրքական հանրապետարանը նկարագրելով թէ նախապէս ինչ չէն ու բարեկեցիկ քաղաք է եղած Արարկիրը, չէ կրցեր չխոստովանիլ. «Սակայն 1914 - 1918 թուականներուն պատերազմի ժամանակ քաղաքը մեծ աւերումներու ենթարկուեցաւ, արհեստագործութիւնը կանգ առաւ, տուները հողին հաւասարուեցան, նշանաւոր այգիներն ու մրգատասանները չորցան: Ներկայիս միայն Արարկիրը որ նախկինին նմանի փայլուն վիճակի հասած է, վերականգնումի նշաններ ցոյց կուտայ»:

Ափսո՜ս, հանրապետարանի հեղինակները համարձակութիւն չեն ունեցած բացատրելու թէ որո՞ւ պատճառով այդ օրուան հասած ծաղկած քաղաքը: Հետաքրքրական է, անոնց ձեռքը անցա՞ծ է հայկական հանրապետարանը, լսա՞ծ են որ երեւանի Նոր Արարկիր թաղամասը ներկայիս հինգ դիւտահետազօտական եւ երկու նախագծային հիմնարկ կայ, բարձրագոյն ուսումնական հաստատութիւն մը, ատենէն աւելի միջնակարգ, հանրակրթարան, երաժշտական ու մարմնամարզական դպրոցներ, այնպիսի հզօր արտադրական ձեռնարկութիւններ:

Ի հարկէ ուրիշ չատ, չատ տարբերութիւններ կարելի է յիշել, սակայն էականը այդ չէ: Էականը այն է որ Նոր Արարկիրի մէջ ոչ ոք ջարդ ու աւեր չէ տեսած ու համոզուած ալ է որ պիտի չտեսնէ: Հոն ամէն փողոց, ամէն չէնք կը կառուցի պազալտէ հիմերու վրայ, որովհետեւ կը կառուցուի յաւերժութեան համար:

×

ՅԱԻԵՐԺԱԿԱՆ ԱՐԱԲԿԻՐԸ

Ո՛հ, ինչ փոյթ կեանքը մեռնող,
երբոր երազը կ'ապրի,
երբոր երազն անմահ է...:

Դ. ՎԱՐՈՒԺԱՆ

1915 Յունիս 15-ին Պոլսոյ Սուլթան - Պայազիտ հրապարակին վրայ 19 Հնչակեաններուն հետ կախաղան կը հանուէր արարկիրցի Արամ Աչըքպաշեանը: Երբ անոր վերջին խօսքի իրաւունք տուին, դրպանէն հանեց ժամացոյցը եւ ըսաւ.

ժամացոյցը տուէք մօրս, իմ մօրս,
Մի՛ ըսէք, թէ Արամ կախուաւ,
Այլ պանդուխտ է, պանդուխտ է...:

Դժուար է անշուշտ, պարզել թէ յետագային անոր խօսքերուն վրայ երգ յօրինած երաժիշտը որքան փոխած է հերոսին բառերը, սակայն պատմական ճշմարտութիւնը հետեւեալն է. Արամ Աչըքպաշեան դրպանի դեղեցիկ ժամացոյց մը ունէր, որուն արծաթէ պատեանին վրայ դաշոյնի ծայրով փորագրած էր. «Մահ կամ ազատութիւն»: Մեռնելէ առաջ ժամացոյցը Արարկիր մնացած մօրը ղրկելով ան ուզեց ըսել բոլոր հայ մայրերուն որ ազատութիւնը մինչեւ իսկ կրնայ պանդխտել, բայց մեռնիլ՝ երբե՛ք...: Ի հարկէ երբ այդ հրապարակին վրայ կը ճօճէին քսան հնչակեաններու մարմինները, երբ ամբողջ ժողովուրդ մը սրախողոխ կ'ըլլար Միջագետքի կիզիչ աւազին վրայ, այդ վերադարձը հեռու, չափազանց հեռու կը թուէր: Այդ վերադարձին քիչ մարդ կը հաւատար:

Սակայն պատմութեան համար չնչին ակնթարթ մը՝ հինգ տարիէն ալ պակաս ժամանակ անցաւ եւ Հայաստանի քարաէսին վրայ յառնեց նոր Երեւանը՝ կառավարական չէնքով, այդ չէնքին վրայ պետական դրօշով: Հայ ժողովուրդը իր երկար պատմութեան ընթացքին չա՞տ մայրաքաղաքներ ունեցած է, դժբախտաբար շատ. սակայն ուրիշ էր Երեւանը: Հազիւ մէկքը չոկած, հարազատ մօր նմանի, կարօտցած մօր նման տուն կանչեց իր տարագիր զաւակները ու կարճ ժամանակի մէջ անոր շուրջը օզակ կազմեցին, յոյսով - հաւատքով շրջապատեցին Նոր Զէյթունը, Նոր Կիլիկիան, Նոր Արարկիրը, Նոր Սեբաստիան, Նոր Մարաշը...:

Այդպէս ան ծաւալեցաւ, զօրացաւ, ամբացաւ ու օր մըն ալ չնչեց, արբեց թագամաները արհեստականօրէն իարմէ գալուող աահմանները:

Հոգ չէ թէ հիմա Երեւանի ծայրամասին վրայ կը քանդուին Արարկիրցիներու վերջին առանձին տուները ու տուֆէ բազմայարկ չէնքեր կը կառուցուին: Չէ՞ որ այդպէսով կը զօրանայ Երեւանը: Երեւանը՝ որուն սրտին վրայ միշտ կը բարախէ, միշտ կենդանի է Արարկիրը:

Ահա թէ ինչու այդպիսի հաւատքով իրենց հայեացքը Երեւանին ուղղած են Արարկիրցիները ու Զէյթունցիները, Սեբաստացիներն ու կեմերէկցիները, Հայաստանի Հանրապետութեան բոլոր բնակիչները: Բովանդա՛կ հայ ժողովուրդը...:

ԳՐԻԳՈՐ ՋԱՆԻԿԵԱՆ

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի

ՀԱՄԱԳԱՂՈՒԹԱՅԻՆ ՖՈՒԹՊՈԼԻ Ա. ՄՐՑԱՇԱՐՔ ԼՈՍ ԱՆՃԵԼԵՍԻ ՄԷՋ

—×—

Հ. Մ. Ը. Մ.ի կեդր. վարչութեան նախաձեռնութեամբ եւ կազմակերպութեամբ Հ. Մ. Ը. Մ.ի Արեւմտեան Միացեալ - Նահանգներու Շրջ. վարչութեան, յառաջիկայ Յուլիս 2, 3, 4, 5, 6 եւ 7-ին, Լոս - Անճելըսի մէջ, տեղի պիտի ունենայ Հ. Մ. Ը. Մ.ի Համազգային Ֆութպոլի Ա. Մրցաշարքը:

Յարդ դրական պատասխան տուած են եւ իրենց մասնակցութիւնը պիտի բերեն Հ. Մ. Ը. Մ.ի Յունաստանի, Ասորւոյ, Փարիզի, Գանատայի, Արեւելեան Միացեալ - Նահանգներու եւ Արեւմտեան Միացեալ - Նահանգներու ներկայացուցիչ խումբերը:

Մասնակցութեան դրական պատասխաններ կը սպասուին՝ Քուէյթի Մասնաճիւղէն, Լիբանանէն եւ այլ չրջաններէ:

Այս առիթով, սոսրեւ համառօտ տեղեկութիւններ աշխարհի հինգ ցամաքամասերուն վրայ ներկայիս 58 Մասնաճիւղեր եւ աւելի քան 17·000 երկտեղ անդամներ ունեցող Հ. Մ. Ը. Մ.ի համազգային կառոյցին եւ գործունէութեան մասին:

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՆՊԱՏԱԿԸ

1918-ի Պոլիս հիմնուած Հ. Մ. Ը. Մ.ի հիմնական նպատակն է՝

«Պատրաստել առողջ, ազգասէր, հայրենասէր Հայեր եւ տիպար բաղաքացիներ»:

Եղեռնի 50-ամեակէն ետք, երբ հայ ժողովուրդը ձերբազատուելով ցեղասպանութեան հետեւանքը եղող բացասական, ամլացնող երեւոյթներէն՝ գործնականապէս զարձաւ աւելի պահանջատէր իր պատմական անկորնչելի իրաւունքներուն նկատմամբ եւ աշխուժացուց Հայ Դատի հետապնդման աշխատանքները, Հ. Մ. Ը. Մ.ը եւս, իբրեւ հայ իրականութենէն ներս գործօն դերակատարութիւն վերցուցած պատանեկան եւ երիտասարդական տարածուն կազմակերպութիւն, իր ճիգերը միացուց Հայ Դատին նուիրուած համահայկական աշխատանքներուն:

Նոյնպէս, Հ. Մ. Ը. Մ.ի գաստիարակչական ներկայ ծրագիրները հայապահպանումէ աւելի նպատակ ունին պատրաստել դիտակից եւ յանձնառու Հայեր, որոնք ի վիճակի ըլլան արդիւնաւէտ աշխատանք տանելու այդ ուղղութեամբ:

Արդարեւ, իբրեւ հայ ժողովուրդի հարազատ ծնունդ, Հ.Մ.Ը.Մ.ը հետապնդելով իր հիմնական առաքելութեան իրականացումը, կը գործէ հայ ժողովուրդի պահանջներուն եւ կարիքներուն համաձայն եւ այդ պատճառով է որ չահած է անոր վստահութիւնը:

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ԿԻՐԱՐԿԱԾ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի կիրարկած միջոցներն են՝ սկաուտիզմ եւ մարմնակրթանք ու մարզախաղեր, որոնք հիմնադրութեան առաջին օրէն կը կազմեն Հ. Մ. Ը. Մ.ի զոյգ թեւերը:

Այսուհանդերձ, սկաուտիզմը եւ մարզախաղերը միջոցներ են միայն եւ երբէք նպատակներ, ինչպէս է պարագան օտար մարզական ակումբներու:

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ԿԱՆՈՆՆԵՐԸ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի կանոնները, որոնք կը պայմանաւորեն կազմակերպութեան ներքին կեանքը, ներչնչուած են ժողովրդավարական սկզբունքներէ եւ կը հետեւին ապակեդրոնացեալ դրութեան:

Ժողովրդավարական սկզբունքները կը պահովեն անդամներուն ընտրելու եւ ընտրուելու, ինչպէս նաեւ միութենական հարցերու չուրջ կարծիք յայտնելու իրաւունքները, իսկ ապակեդրոնացեալ դրութիւնը՝ Միութեան արագ գործելու կարողութիւնը:

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՀԱՄԱԳԱՂՈՒԹԱՅԻՆ ԿԱՌՈՑԸ

Հ. Մ. Ը. Մ.ը կը գործէ տարբեր պատճառներէ ներս, սակայն Հ. Մ. Ը. Մ.ի բոլոր չրջանները եւ Մասնաճիւղերը մաս կը կազմեն միեւնոյն կառոյցին:

Հ. Մ. Ը. Մ.ի համազգային կառոյցը հաստատուեցաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի Պատգամաւորական Առաջին Ընդհանուր Ժողովին, որ գումարուեցաւ 1974 Դեկտեմբերին, Պէյրութի (Լիբանան) մէջ:

Այս Ժողովին քուէարկուեցաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի նպատակները, միջոցները եւ կանոնները ամփոփող ընդհանուր Ծրագիր - Կանոնադիրը, որ տրամադրելի է բոլորին: Նաեւ ընտրուեցաւ Հ. Մ. Ը. Մ. Կեդր. Վարչութիւնը:

Հ. Մ. Ը. Մ.ի կառոյցէն ներս կը տիրէ նուիրապետական կարգ մը, որուն համաձայն, Հ. Մ. Ը. Մ.ի Պատգամաւորական Ընդհ. Ժողովին որոշումները պարտադիր են կառոյցին մաս կազմող բոլոր Վարչութիւններուն:

Նուիրապետական կարգը կ'ենթադրէ ենթակայութիւն մը, իսկ ապակեդրոնացեալ դրութիւնը կուտայ որոշում տալու եւ գործելու ազատութիւն:

Հ. Մ. Ը. Մ.ի ընդհանուր Կանոնադրութիւնը այնքան ընդհանրական բնոյթ ունի, որ իւրաքանչիւր չրջան, իր կարգին, ունի իր ներքին կանոնադրութիւնը, որ չրջանին կուտայ գործելու լայն ազատութիւն, նկատի առնելով տեղական պայմանները եւ սովորութիւնները:

Կեդր. Վարչութեան պարտականութիւնն է հսկել Պատգամաւորական Ընդհանուր Ժողովի որոշումներուն ճիշդ գործադրութեան:

Ամէն ճիգ կը գործադրուի, ամրացնելու եւ զօրացնելու համար Հ. Մ. Ը. Մ.ի համազգային կառոյցը:

Արդարեւ, Հ. Մ. Ը. Մ.ի համազգային կառոյցին ամբողջութիւնը գօրութիւն է նաեւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի իւրաքանչիւր մասնիկին, Մասնաճիւղի Վարչութեան, Շրջ. Վարչութեան եւ անոնցմէ բխած խորհուրդներուն, մարմիններուն եւ չանձնախումբերուն, սկաուտական եւ մարզական կազմերուն:

Նշենք նաեւ, որ Հ. Մ. Ը. Մ.ի համազգային կառոյցի հիմնադիր առաջին Ընդհանուր Ժողովէն ետք, երկրորդ Ընդհանուր Ժողովին, գումարուած՝ Նիկոսիոյ (Կիպրոս) մէջ, 1979-ին, աւելի ամրացաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի համազգային կեանքին հասկացողութիւնը, իսկ երրորդ Ընդհանուր Ժողովը, գումարուած՝ Աթէնքի (Յունաստան) մէջ, 1983-ին, աւելի պարզաստուած էր եւ օրակարգի հարցերուն քննութիւնը աւելի խոր ձեւով կատարուեցաւ:

1974-էն ի վեր, Հ. Մ. Ը. Մ.ի կեդր. Վարչութիւնը, որուն վերապահուած է սկաուտական, մարզական եւ Միութենական համազգային ձեռնարկներ կազմակերպելու իրաւասութիւնը, ցարդ իրագործած է հետեւեալ ձեռնարկները:

1978-ին, Աթէնքի (Յունաստան) մէջ, Հ. Մ. Ը. Մ.ի համազգային սկաուտական Ա. Ընդհանուր բանակումը:

1980-ին, Փարիզի (Ֆրանսա) մէջ, Հ. Մ. Ը. Մ.ի համազգային սկաուտական Բ. Ընդհանուր բանակումը:

1981-ին, Գանատայի մէջ, Հ. Մ. Ը. Մ.ի համազգային պասքէթպոլի Ա. մրցաշարքը:

Իր առաքելութիւնը անշեղօրէն կատարելու ուղիին վրայ, Հ. Մ. Ը. Մ.ի համազգային կառոյցի հիմնադիր առաջին Ընդհանուր Ժողովէն ետք, երկրորդ Ընդհանուր Ժողովին, գումարուած՝ Նիկոսիոյ (Կիպրոս) մէջ, 1979-ին, աւելի ամրացաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի համազգային կեանքին հասկացողութիւնը, իսկ երրորդ Ընդհանուր Ժողովը, գումարուած՝ Աթէնքի (Յունաստան) մէջ, 1983-ին, աւելի պարզաստուած էր եւ օրակարգի հարցերուն քննութիւնը աւելի խոր ձեւով կատարուեցաւ:

1974-էն ի վեր, Հ. Մ. Ը. Մ.ի կեդր. Վարչութիւնը, որուն վերապահուած է սկաուտական, մարզական եւ Միութենական համազգային ձեռնարկներ կազմակերպելու իրաւասութիւնը, ցարդ իրագործած է հետեւեալ ձեռնարկները:

1978-ին, Աթէնքի (Յունաստան) մէջ, Հ. Մ. Ը. Մ.ի համազգային սկաուտական Ա. Ընդհանուր բանակումը:

1980-ին, Փարիզի (Ֆրանսա) մէջ, Հ. Մ. Ը. Մ.ի համազգային սկաուտական Բ. Ընդհանուր բանակումը:

1981-ին, Գանատայի մէջ, Հ. Մ. Ը. Մ.ի համազգային պասքէթպոլի Ա. մրցաշարքը:

Իր առաքելութիւնը անշեղօրէն կատարելու ուղիին վրայ, Հ. Մ. Ը. Մ.ի համազգային Ֆութպոլի Ա. Մրցաշարքը կեդր. վարչութեան չորրորդ ձեռնարկն է:

Այսպէս մը եւս, յառաջիկայ Յուլիս 2-էն 7, տարբեր դաշտերէ, ճակատագրի բերումով իրարմէ բաժնուած, իրարու

ՊԱՏՎԱՆԱՎՈՐ ՎԱՃԱՌՔԻ

ՎԱՃԱՌՔ ՂՈՒՐՏԻ

ՊԱՏՎԱՆԱՎՈՐ ՎԱՃԱՌՔԻ

ՎԱՃԱՌՔ ՂՈՒՐՏԻ

— Ես, որ չլսեցի, չհեռացա, չհեռուստատեսացա, ինչպե՞ս կարող եմ լինել «ոչ ոքի» ձեր ստեղծած «ոչ ոքի»-ն, որ չհեռանում է ոչ ոքից, ոչ ոքի չի հեռանում, ոչ ոքի չի հետաքրքրում, ոչ ոքի չի հետևում, ոչ ոքի չի հետ։ Ես ձեր «ոչ ոքի»-ն չեմ, ես ինձ եմ ուզում, ես ինձ եմ հետաքրքրում, ես ինձ եմ հետևում, ես ինձ հետ եմ։ Ես ինձ հետ եմ, ես ինձ հետ եմ, ես ինձ հետ եմ։

Ես ինձ հետ եմ, ես ինձ հետ եմ

Տէր եւ Տիկին Ժաք եւ Նազելի Նարբինեան եւ զաւակները՝ Քրիսթոֆ եւ Հեյէն, Տիկին Քլօտին Զաքարեան, Օր. Նաթալի Տիւֆուռ խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց հօր, մեծ - հօր, քեռայրին՝

ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Մայիս 31-ին, սրտի տագնապի հետեւանքով:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Հինգշաբթի, Յունիս 6, ժամը 16-ին, Փարիզի Ս. Յովհաննէս - Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Պանեէօ - Փարիզիէնի գերեզմանատունը:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իրրեւ այդ նկատել:

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Տիկին Արփինէ Խաչերեան իր անզուգական զոհաբերուող մօր՝ Արշալոյս ժամկոչեանի յիշատակին 250 Ֆ. կը նուիրէ «Ցառաջ»ին:

Ս. ՅԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

ՏՕՆ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԷՋՄԻԱԾՆԻ

Յունիս 9, Կիրակի, Տօն Կաթողիկէ Ս. Էջմիածնի, Լիոնի՝ Ս. Յակոբ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ կը մատուցուի հանդիսաւոր պատարագ:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ՋԱՏԻԿ ԱՔԵՂԱՑ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ

Յաւարտ պատարագի կը կատարուի «Մաղթանք Ս. Էջմիածնի»:

Պատարագի երգեցողութիւնը կը կատարէ եկեղեցւոյ կոմիտաս երգչախումբը, ղեկավարութեամբ՝ Պ. Յովհաննէս Պէրպէրեանի:

ԻՍԻ Ս. ՄԱՐԻԱՄ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ

Յունիսի 9-ին Կիրակի օր Իսիի Եկեղեցւոյ Օծումի 10-րդ տարեդարձն է: Այս առիթով բարձր հովանաւորութեամբ Փարիզի Առաջնորդ՝

ԳԻՒՏ ԵՊԻՍԿ. ՆԱԳԱՇԵԱՆԻ

որ ժամը 10-ին կը մատուցանէ հանդիսաւոր պատարագ եւ կուտայ յաւուր պատշաճի քարոզ:

Յաւարտ պատարագի կը կատարուի հոգեհանգստեան մասնաւոր կարգ հանգուցեալ կնքահայրերու եւ բարերարներու հոգիներուն համար և կ'օրհնուի աւանդական Մատաղ:

Ժամը 13-ին հոգեճաշ քաղաքապետարանի սրահին մէջ, 25 Ավիւնիւ Վիքթոր Հիւկօ:

Ժամը 15·30-ին Իսիի Եկեղեցւոյ Միօրեայ վարժարանի ամավերջի հանդէսն է, նոյն քաղաքապետարանի սրահին մէջ:

Առաւել մանրամասնութեան համար դիմել՝ 644 - 28 - 52 թիւին:

դպրոցական հանդէս

Կաթ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը կը հրաւիրէ ձեզ ներկայ գտնուելու, կրթական տարեշրջանի փակման առիթով կազմակերպուած դպրոցական հանդիսութեան, Շաբաթ, Յունիս 15, ժամը 20·30-ին 9-րդ թաղամասի քաղաքապետարանի Ռոսինի սրահը:

6, rue Drouot, 75009 Paris

Ձոխ յայտագիր պատրաստուած աշակերտներու կողմէ, հայկական պարեր, արտասանութիւն եւ երգ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ալբի Տիկին Հայկուհի Ջամասանեան, Տէր եւ Տիկին Ժաք Պարսկ եւ զաւակները Միշէլ, Քաթրին եւ Առնօ իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք իրենց յարգանքի եւ բարեկամութեան տուրքը մատուցին ծաղիկով, նամակով, հեռագիրով կամ իսիի եկեղեցին նուէրներով՝

ԳԱԼՈՒՍՏ ՋԱՄԱՍԱՆԵԱՆԻ

մահուան առիթով որ պատահեցաւ Մայիս 4-ին:

LE YAN'S CLUB
5, avenue Reille, 75014 PARIS

EXPOSITION

Garo Margossian

Tous les jours de 13*h à* 15*h*
et de 19*h à* 21*h*
Jusqu'au 7 Juin

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ առած հետեւեալ նուիրատուութիւնները Հ.Օ.Մ.ի 70-ամեակի հանդիսութեանց առթիւ. - Տիկին Աբթինեան 200 Ֆ., Պ. Չէրչեան Յովհաննէս 1000 Ֆ., Տիկին Քէչիչէֆ Սրբուհի 150 Ֆ., Ոմն՝ 70 Ֆ.:

×

Կապոյտ Խաչի Շաւիլի մասնաճիւղը շնորհակալութիւնները կը յայտնէ ընկերուհի Շնորիկ Փափազեանի որ 100 Ֆ. նուիրած է ի յիշատակ Շաւիլի հայկական դպրոցին ալբելի ուսուցչուհի Տիկին Գեղամ Փափազեանի:

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE
9, rue de Madrid — 94140 ALFORTVILLE

Gala Annuel

le Dimanche 9 Juin, à 16h

avec ses ateliers
— Musique traditionnelle
— Danse contemporaine arménienne
DIAPORAMA :
«*Les activités de la M. C. A.*»
et
STEPAN AKIAN, musicien - (santour)
la troupe de danse NAIRI
au *Palais des Sports*, rue de Toulon
ALFORTVILLE
— *Participation aux frais* —
Tél : 376 - 55 - 89

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Մարսէյլի Հ. Բ. Ը. Միութեան հայերէն լեզուի ուսուցման կեդրոնը, սիրով կը հրաւիրէ ձեզ ներկայ գտնուելու կրթական տարեշրջանի փակման առիթով կազմակերպուած դպրոցական հանդիսութեան, որ տեղի պիտի ունենայ Յունիս 9, Կիրակի օր, ժամը 15-ին Սրբոց Թարգմանչաց Մայր Եկեղեցւոյ Ս. Զրպարեան սրահին մէջ:

Հայկական պարեր աշակերտներուն կողմէ, ղեկավարութեամբ՝ Տիկին ՍԱՐԱՖԵԱՆի:

Մուտքը ազատ է:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ԱՄԱՌՆԱՅԻՆ ՃԱՄԲԱՐԸ

ՅՈՒԼԻՍ 1ԷՆ 22

7 - 16 տարեկան երկու սեռէ աշակերտներու համար:

Հոթ զ'Ալփի Քոլ Պայեար աւանին մօտ, ութ քիլմ. կախէն: Պետական նորակառոյց արդիական սարքաւորումներով օժտուած հաստատութեան մը մէջ, վկայեալ մոնիթէօռներու եւ պատասխանատուներու հսկողութեան տակ:

Հայկական միջավայր - երգ - պար - հայերէն դաս - հաճելի անակնկալներ:

Մարզանքի յատուկ մասնաւոր մարզավայրեր:

Արձանագրութեան եւ մանրամասնութիւններուն համար դիմել՝

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԻՒՆ - ՄԱՐՍԷՅԼ - հեռաձայն՝ 37 - 75 - 97
79 - 30 - 34

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» — 83, Rue d'Hauteville - 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

EXPOSITION DU PEINTRE
ARDASH
U.N.E.S.C.O., Salle des Actes
7, Place de Fontenoy, Paris 7e

L'exposition sera ouverte du 3 au 13 Juin
de 10h à 18h

Tél. : 568 - 10 - 00

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած են արձանագրութիւնները 1985 - 1986 տարեշրջանին համար: Հայկի եւ լուսադոյն կրթութեան մը համար, դիմեցէք՝

Collège Arménien Samuel Moorat
26, rue Troyon — 92310 Sèvres
Հեռաձայն՝ - 534 - 68 - 28

Կ'ընդունուին միայն ուսումի յարմարութիւն ունեցող բարեկիրթ պատանիներ մինչեւ 13 տարեկան:

Տարեթոշակի դիւրութիւններ, ուսումի մէջ յառաջադէմ թեկնածուներու:

FÊTE CHAMPÊTRE
DES SCOUTS DE LYON

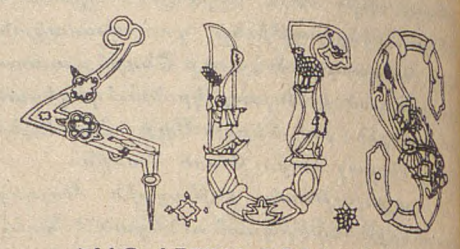
Dimanche, 9 Juin
Toute la journée
à St. Maurice de Beynost
sous la présidence de
Dr. K. MEDZADOURIAN

— — — — — Ambiance — — — — —

Tombola : Gros lot *un voyage en Grèce*

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՆԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Լիոնի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները Շաբաթ, ՅՈՒՆԻՍ 8, կէս օրէ վերջ ժամը 3-ին, Լիոնի Ազգային Տան սրահը: Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն ներկայ գտնուիլ:

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE
DE DECINES
15, rue du 24 Avril 1915 — 69150 Decines

Ուրբաթ, Յունիս 7, ժամը՝ 20·30-ին
ՏԻՍԻՆԻ ԱՄԱՌՆԱՅԻՆ ՓԱՌԱՏՕՆԻ
ԾԻՐԻՆ ՄԷՋ
Թատերական ներկայացում՝

ԿԵԱՆՔԻ ՄԸ ԵՐԵՔ ԿԻՐԱԿԻՆԵՐԸ

Ռ. ՀԱՏՏԻՃԵԱՆԻ

Տէսինի Հայ Մշակոյթի Տան թատերախումբին:

Բեմադիր՝ Վ.Ա.ՀԷ ՋԻՔԵԱՆ

Տէսինի քաղաքապետարանի սրահին մէջ:

Մուտք՝ 10, 15 եւ 20 Ֆ.:

DINER AMICAL
de la
MAISON DE LA CULTURE
ARMENIENNE
17, rue Bleue - 75009 Paris
Métro : Cadet
Vendredi 7 Juin à 20 heures
—— Menu familial ——
Réservez vos places au 824 - 63 - 89

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Սամուէլ - Մուրատեան Վարժարանի Մրցանակաբաշխութեան ամավերջի հանդէս, Կիրակի, Յունիս 23, ժամը 16·30-ին:

ԲԱՆԱԿՈՒՄ
Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ

VACANCES ARMENIENNES AU CAMP
DE LA

FRA NOR SEROUND

Du 2 au 17 Août

à PALLEVILLE (près de Toulouse)

Jeunes de 15 à 22 ans, pour partager votre dynamisme, vos idées, vos loisirs, votre enthousiasme, votre créativité ,votre arménité
Inscriptions et renseignements :
17, rue Bleue — 75009 PARIS
PRIX : 2350. Frs

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

ի նպաստ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ
ԵՐԿՍԵՌ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ՇԱԲԱԹ, ՅՈՒՆԻՍ 8, ԺԱՄԸ 20·30ԻՆ

DINER DANSANT DE L'ECOLE
TEBROTZASSERE

SAMEDI 8 JUIN A 20 H 30

au CASINO d'ENGHIEN
95890 Enghien - les - Bains

La soirée sera animée par l'orchestre

SARDARABAD

Réservation : Tél. 381-01-72 —— Tenue de soirée

ՇԱԲԱԹ
ՅՈՒՆԻՍ
5

MERCREDI
5 JUIN
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՀԱՅԿԱԿԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TÉL.: 770.86.60 — TELEX: HARATCH 280 868 F
C.C.P. PARIS 15069-82 E — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

60րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 15.977

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

60e ANNÉE — No 15.977

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՑՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ
(ԱՐՄԷՆՓԷՍ - ՄԱՅԻՍ - 24 / 30)

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

Հայաստանի վարչապետ Ֆ. Սարգսեան Մայիս 24-ին ընդունած է տնտեսական փոխ - օգնութեան խորհուրդի ելեկտրական եւ թղթատարի համագործակցութեան մշտական յանձնաժողովի 27-րդ նիստին մասնակցող պատուիրակութիւններու ղեկավարները:

Ընդունելութեան ներկայ եղած են Գերմանիոյ, Պուլկարիոյ, Լեհաստանի, Հունգարիոյ, Մոնղոլիայի, Չեխոսլավաքիոյ, Ռումանիոյ, Վիէթնամի հաղորդակցութեան նախարարները:

Ֆ. Սարգսեան հիւրերը շնորհաւորած է յանձնաժողովի նիստին յաջողութեան եւ համագործակցութիւնը զարգացնելու իրենց նախաձեռնութեան համար:

Իսկ Գերմանիոյ եւ Չեխոսլավաքիոյ հաղորդակցութեան նախարարները Հայաստանի Նախարարաց Խորհուրդին խորին շնորհակալութիւն յայտնած են սըրտագին հիւրընկալութեան համար:

×

ԼՈՒՍԻԿ ՍԱՐԿԱՒԱԳԻ
ԿԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ
ՃԱՓՈՆԻ ՄԷՋ

Ճափոնի Օքաիթօ համալսարանի «Հիւսիսային Եւրասիայի մշակոյթներու ուսումնասիրութիւններու տեղեկագիր» գիտական պարբերականին վերջին թիւերէն մէկուն մէջ լեհ արեւելագէտ Ե. Տրիյարսկի հրապարակած է Ժ. դարու լեհահայ հեղինակ Լուսիկ Սարկաւագի հայատառ - պիչախերէն լեզուի քերականութեան լուսապատճէնը:

Ե. Տրիյարսկի քառորդ դարէ ի վեր կը զբաղի Լեհաստան եւ Ուկրանիա ապրած պիչախերէն (փոլովեցերէն) խօսող Հայերու պատմական եւ քերականական երկերու ուսումնասիրութեամբ: 1958 - 1972 ան Վարշաւայի մէջ հրատարակած է հայատառ պիչախերէն - լեհերէն - ֆրանսերէն քառահատոր բառարանը որ օղնած է այդ մեռեալ լեզուով գրուած նիւթերուն ուսումնասիրութեան:

1962-ին Մատենադարանի դիտական աշխատակից Օ. Եգանեան հայերէն ձեռագրի մը մէջ յայտնաբերած է Լ. Սարկաւագի կողմէ 1581-ին հաւանաբար Լվովի գրուած հայատառ պիչախերէն լեզուի քերականութիւնը: Նոյն հեղինակին կը պատկանի նաեւ հայատառ - պիչախերէն Սաղմոսարան մը որ ներկայիս կը գտնուի Վենետիկի Մխիթարեան միաբանութեան մատենադարանը:

Իր յայտնագործութեան մէջ Օ. Եգանեան դիտական հաղորդագրութեամբ մը 1962-ին հանդէս եկած է Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիի հանդէսին մէջ, դրաւելով մասնագէտներու ուշադրութիւնը: Անկէ ետք Ե. Տրիյարսկի եկած է Երեւան, ուսումնասիրած ձեռագիրը:

Ճափոնական համալսարանին պարբերաթերթին մէջ Տրիյարսկի ստորագրած է նաեւ անդլերէն յօդուած մը «Հայատառ Պիչախերէն քերականական ձեռնարկի մը մասին» խորագրով: Իսկ վերջերս ուսումնասիրութեան տրուած է ճափոներէն ամփոփում մը:

×

ԸՆԿԵՐԱՑԻՆ ԿԵԱՆՔԻ ԲԱՐԵԼԱՒՈՒՄ

Որոշում տրուած է 1985-ի Նոյեմբերէն սկսեալ բարձրացնել ծերութեան կենսաթոշակի նուազագոյն վճարումը, նաեւ

ՄԱՆՈՒՇԵԱՆ

ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ...

Այս անգամ Սիմոնն Սինեոռէն է որ մէջտեղ կ'ելլէ, յայտարարելով թէ «զէպի հակահամայնավարութիւն սահմանը, անցած է»: Ինք ձայներէն մէկն է Մոսքոյի Ֆիլմին եւ հեռատեսիլէն ներկայացուելուն եղած արշելքին առթիւ, կ'ըսէ.- «Քանի մը օրուան ընթացքին, սորվեցայ թէ մարդիկ ի՛նչ կրնան ընել, երբ բացարձակապէս չեն ուզեր որ բան մը տեսնուի: Այս ամբողջ տարիներուն, չատ կակուղ եղայ հակահամայնավարութեան նկատմամբ, հիմա կը մտնեմ Իւմանիթէի կոչած «հակահամայնավար Լոպիին մէջ»: Երեքշաբթի օր «Իւմանիթէ» կ'արձագանգէր այս յայտարարութեան, հեգնական չեշտով...:

Ֆիլմը պիտի ներկայացուի հոս ու հոն, առաջին անգամ «Իսրայէլ Ֆրանսայի մէջ» կազմակերպուած «Օրերուն», ապա նաեւ գանազան չարժասրահներուն մէջ: Ի դէպ, այս ֆիլմը պատրաստողները կըրնան ցմահ երախտապարտ ըլլալ համայնավար կուսակցութեան կեդր. կոմիտէին, որու բացասական կեցուածքը անհամբերութիւն մը բերաւ անոր տարածման...:

Հաշմանդամներու, անոք անձերու կատարուած պետական յատկացումները:

Միջոցառումներ նախատեսուած են նաեւ տարեցներու եւ հաշմանդամներու դիչերօթիկ տուներու ցանցը ընդլայնելու համար:

×

ՅՈՒՇԱՄԵՏԱԼ՝ ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏԻՆ

Հայ արուեստագէտ, միջազգային մըրցումներու դափնեկիր Ռուբէն Ահարոնեան արժանացած է Հ. Վենեւելսկիի յուշամետալին: Վերջերս ան ծանօթ այս ջութակահար - երգահանին ծննդավայրը, իր անունը կրող դահլիճին մէջ համերգ մը տուաւ, ղեկավարելով Հայաստանի պետական սենեկային անսամպլը:

Հայաստանի այս անսամպլը Լեհաստանի մէջ կը մասնակցէր «Սովետական Մըշակոյթի Օրեր»ուն:

«Լեհաստանի մէջ ամէն տեղ մեզ լաւ ընդունելութիւն ցոյց տուին. մեր երաժիշտները հանդիպումներ ունեցան բանւորական ներկայացուցիչներու, գրականութեան եւ արուեստի գործիչներու, դպրոցականներու հետ» ըսած է երեւանցի արուեստագէտներու խումբին ղեկավարը՝ Հ. Ասլազեան:

×

ՈՏՆԱԳՆԴԱԿԻ ԱՃՈՑԵՆՈՒԹԻՒՆ

Օգոստոս 24-ին Խորհ. Միութեան մէջ կը սկսի ոտնագնդակի երիտասարդական համաշխարհային ախոյենութիւնը: Այդ օրը տեղի կ'ունենայ Երեւան կատարուելիք մրցումներու առաջինը. «Հրազդան» մարզադաշտին վրայ հանդիպում կ'ունենան Հունգարիոյ եւ Գոլոմպիոյ խումբերը: Ապա տեղի կ'ունենայ մրցումներու հանդիսաւոր բացում, որմէ ետք դաշտ կ'իջնեն Պուլկարիոյ եւ Թունուզի հաւաքականները:

Օգոստոս 27-ին նոյն մարզադաշտին վրայ կը մրցին Հունգարիա եւ Թունուզ: Երկու օր ետք Հոկտեմբերեան տեղի կ'ունենայ Գոլոմպիա - Թունուզ, իսկ Երեւան՝ Հունգարիա - Պուլկարիա հանդիպումները:

Սեպտեմբեր 1-ին «Հրազդան» մարզադաշտին վրայ քառորդ եզրափակիչ մըրցումը կ'ըլլայ, ուր իրենց ուժերը կը փորձեն Երեւանի մրցաշարքին առաջին եւ Թիֆլիսի մրցաշարքին երկրորդ տեղերը գրաւած խումբերը:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱԾԱԿԱՆԱԽՏ

Ներկայիս հրապարակին բաւական փրնտռուած մէկ ապրանքն է «հայկական»ը. մշակոյթէն մինչեւ ահաբեկչութիւն: Ամենափոքր առիթ մը հեռատեսիլի պաստառին վրայ կը բերէ Հայը, ձայնասփիւռը կը խօսի անոր ներկային, անցեալին մասին, ծուռ կամ շիտակ: Ու մինչ հայերէն լեզուն հոս, պատերու տակէն ապահով ֆայլերով կը յառաջանայ դէպի թանգարան, հայ ժողովուրդի պատմութիւնը, մշակոյթը բազմաթիւ ուսումնասիրութիւններու նիւթ կը դառնան:

Այս ընդհանուր ոգեւորութեան մէջ, հետաքրքրական է գիտնալ թէ կա՞յ արդեօք ընկերաբան մը որ ուսումնասիրէ Հայերու «ածականախտ»ը, ջանայ գտնել արմատները, պատճառները այն տարօրինակ երեւոյթին որ մեր մօտ «հոծ բազմութիւն» կ'որակէ առաւելագոյն 100 - 200 հոգին, «խուռներամ բազմութիւն» մը կը լեցնէ հազիւ 50 - 60 հոգինոց մատուռի մը մէջ, ուր «հոգեպարար արարողութիւն» կը կատարուի, «գեղածայն» դպիրներու մասնակցութեամբ:

Հայ մամուլի մէջ մինչ շատ յաճախ ցաւ կը յայտնուի ընթերցող բազմութիւններու բացակայութեան համար, օր մըն ալ կը տեսնես կը ճառուի «բազմահազար» ընթերցողներէ:

Չունինք նաեւ գրող, բերթող, բանաստեղծ, արուեստագէտ պարզօրէն: Մերինները կ'ըլլան «շնորհալի» գրող - անշընորհի ալ կայ կ'երեւի, - «արձուեթռիչ» բերթող, ու «հանճարեղ» բանաստեղծ միմիայն: Ու մեր արուեստագէտները՝ անպայման, մի՛շտ «մեծատաղանդ»:

Ո՞ր գիտնականէն յուսալ արդեօք «իրատեսութեան պատուաստը»:

ԱՐՓԻ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՀՆԱԳՈՅՆ ԳԻՒՂԸ ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏ ԳՏՆՈՒԱԾ Է

—×—

Ամերիկացի, արեւմտեան գերմանացի եւ թուրք հնախոյզներ երեւան հանած են «աշխարհի հնագոյն գիւղը» Տիգրանակերտի շրջանը: Այս յայտարարութիւնը ըրած է մամուլին թուրք պատմաբան՝ Տիկին Հալէթ Ջամպել, որ կը ղեկավարէր հետազօտութիւնները: Աւանք 21 տարի տեւած են եւ թոյլ տուած որ Ջայէօնիւի բլուրին վրայ յայտնաբերուին շուրջ 9 հազար տարուան գիւղի մը հետքերը: Ըստ պատմաբանին, որ մասնագէտ է նախապատմութեան, առաջին անգամն է, որ այսքան հին գիւղ մը կը գտնուի, քարէ չինութիւններով, որոնք կը վկայեն կազմակերպուած հաւաքական կեանք մը, մէկ մեթր բարձրութեամբ, լաւ պահպանուած պատեր երեւան հանուած են, որոնք կը յայտնաբերեն աւելի քան 60 ք.մեթրնոց տուներու գոյութիւնը: Գիւղին բնակիչները հոզապոր - ծութեամբ եւ անասնաբուծութեամբ կը զբաղէին եւ արդէն իսկ գիտէին պղինձը օգտագործել, մինչ պղինձի դարը, ըստ պաշտօնական նախապատմութեան. մինչ 2000 տարի հետք կը սկսի:

Այս յայտնաբերումը թոյլ պիտի տայ որ վերաքննուին, ցարդ տրուած թուականները, մարդկութեան պատմութեան ապրելակերպի առաջին շրջաններուն մասին:

ԹՈՒՐՔԻԱ

«ԿԵԱՎՈՒՌ» ԸՍԵԼԸ ԱՐԳԻԼՈՒԱԾ Է

Մէկէն երեք տարի բանտարկութեան կրնան դատապարտուիլ անոնք որոնք «անհաւատ» (կեավուռ) որակէն ոեւէ ոչ - մահմետական:

Օրինագիծը ներկայացուցած է կառավարութեան վարչութիւնը գտնուող Մայր Հայրենիքի (Անավաթան) կուսակցութիւնը: Նիստերը կը նախատեսէ նաեւ 6 ամիսէն մէկ տարի բանտարկութիւն եւ ծանր տուգանքներ անոնց՝ որոնք արգելք կը հանդիսանան կրօնական արարողութեան մը:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԻՐԱԿԱՆ ՎԱՐԻՉՆԵՐԸ

Ընկերվարական վարչակարգի հաստատումէն աւելի քան չորս տարի ետք, Ֆրանսայի քաղաքային զգալի որեւէ փոփոխութիւն չի տեսներ երկրի վարչական դրութեան, ընկերային պայմաններուն ու քարացած սովորութիւններուն մէջ: Ինչպէս անցեալին, քաղաքացիներու հաստատութիւնը պետական չէնքերու ճակատին գրուած մակագրութիւն մը կը մնայ: Դրամին վերիվայրումներն նոյնքան զգալի է այսօր, որքան 19-րդ դարուն եւ օրէն-քին առջեւ ունեւորն ու ազքատը նոյն կարելիութիւնները չունին. մէկ խօսքով բան չէ փոխուած, հակառակ անոր որ ամէն նոր կառավարութիւն, եւ մանաւանդ այս վերջինը կը ջանայ բարեփոխութիւններ կատարել, բայց միշտ կը բախի անհաւիկ բերդի մը պարիսպներուն, որոնցմէ, եթէ վարիչները փոխուեցան, վարիչ դասակարգը կը մնայ նոյնը Գ. Հանրապետութեան հռչակումէն ի վեր, եւ այդ դասակարգն է որ տեւականօրէն կը վարէ Ֆրանսան:

Առանց նեմսացնելու եկող ու գացող նախարարներու եւ երեսփոխաններու՝ մնանանդ ե. հանրապետութեան հռչակումէն ասդին Նախագահին գերը երկրի քաղաքական ուղղութեան նկատմամբ, Ֆրանսայի կամ նմանօրինակ երկիրներու իսկական վարիչները ե՛ն ու կը մնան բարձրագոյն պաշտօնատարները, այսինքն պետական մեքենան: Այս պաշտօնատարները, ո՛չ միայն պետական ծրագիրներու մեկնակէտը, այլեւ նոյն այդ ծրագիրներու ուղղութեան եւ պատրաստութեան գլխաւոր հեղինակներն են. աւելին, ո՛չ մէկ ծրագիր կամ որոշում դործադրութեան կը դրուի նախարարի մը ստորագրութեամբ, առանց պատասխանատու պաշտօնատարին ստորագրութեան որ կ՚ունայ արագօրէն իրագործել պետական մարմիններու կողմէ վերահսկուած օրէնսդրութիւն մը կամ որոշում մը, եւ կամ նայած պարագաներու, ուշացնել, մինչեւ իսկ ձախողեցնել զանոնք, զանազան պատճառաբանութիւններ առաջ քշելով, իսկ չհագրդռուած կամ պարտաճանաչ նախարարներու դիմումները շատ անգամ ապարդիւն կը մնան: Այսպէս, Խորհրդարանին կողմէ քուէարկուած եւ զանազան նախարարներու կողմէ ստորագրուած թղթածրարներ, երկար տարիներ դարակներու մէջ թաղուած կը մնան, ծանրաբարոյ պաշտօնատարութեան ընդունուած պատճառաբանութեամբ, բայց նաեւ շատ յաճախ, թաքուն ճնշումներու կամ զանազան լոպիներու եւ կուսակցութիւններու ծառայող բարձր պաշտօնատարներու վարչական հսկայական իշխանութեան հետեւանքով: - Ալէն Փէյրեֆիթ՝ որպէս փորձառու քաղաքագէտ, շատ լաւ նկարագրած է այս պարագան Լը Մալ Ֆրանսէ հատորին մէջ:

Արդ ո՞վ են այս մարդիկը, ուրկէ՞ կուգան: Գ. Հանրապետութեան ստեղծումէն ցայսօր, միշտ նոյն չրջանակներէն անկասկած: Եթէ նկատի չառնենք ազատագրման վազորդային դիմադրականներու կարճատեւ չրջանը, եւ 1981-ին Միթերանի յաղթանակէն ետք՝ համեմատաբար համեմատ կուսակցականներու մուտքը այս սրբավայրէն ներս: Բայց ինչպէս միշտ, այս անգամ ալ ասոնք կը մնան երկրորդական դերքերու վրայ, իսկ պատասխանատու պաշտօնները զրաւած են քաղքենի դասակարգին պատկանող, 16-րդ թաղամասի «ընկերվարականները»: Հետեւաբար, կառավարական կամ նոյնիսկ վարչակարգի փոփոխութիւնները մեծ չեզաչրջում չեն ստեղծեր, այս անասան եւ պատկառելի հաստատութեան չարքերէն ներս, այլ ամէն մէկ նախարար կամ վարչակարգ իրեն հետ կը բերէ ու կը տանի միշտ նոյն հնոցէն ու դասակարգէն առնուած անձեր՝ որոնք քաղաքական սկզբունքներ կամ համակրութիւններ ունին անշուշտ, բայց խորքին մէջ կը մնան պետականութեան սրբազան առաջնութեան երկրպագուները: Այս է անոնց դասախրատկութեան հիմնական պատգամը, եւ հետեւաբար յառաջդէմ երկիրներու տնտեսութեան գլխաւոր ազդակը: Անշուշտ համոզուած ու գործօն կուսակցութիւններ ալ կան որոնք ընդհանրապէս կը նախընտրեն կուսակցական ասպարէզի փայլուն հետեւանքներն ու ժողովրդականութիւնը:

Արդ, ասոնք չախչախիչ մեծամասնութեամբ կուգան ունեւոր դասակարգէն, մանաւանդրաբար նախկին բարձր պաշտօնատարներու չարքերէն, ինչպէս նաեւ ազատ ասպարէզներու, մասնաւորականներու կամ քաղաքական մարդոց չրջանակներէն որոնք լաւ դիտեն ուղղութիւն տալ եւ ճամբայ հարթել իրենց ժառանգորդներուն (*): Ուստի ընկերվարական վարչակարգ կամ ոչ, պետական պատասխանատու եւ տիրական պաշտօններ առանձնելու համար, կա՛յ ու կը մնայ մէկ ճամբայ, Մեծ Դպրոցներու արբայական պրոմոան, որոնց առաջին կարպին՝ Է.Ն.Ա., Փոլիթեխնիք, Էֆոլ տէ Մին, հօթ զ'էթիւտ Փոլիթիք, եւ առնէ մը ի վեր, ռեւտրական բարձր վարժարանները: Ըստ սովորութեան, ամէն մէկ նախարար իր դիւանի կազմութեան համար հոն է, որ կը զիմէ, եւ կրնաք վստահ ըլլալ որ առաջնակարգները իրարու ձեռքէ կը խլեն: Ահա այս տղաքն են որ կը կազմեն պետական մեքենան, այսինքն, նախագահին եւ նախարարներուն դիւանները, պետական խորհուրդը, հաշուեքննիչ ատեանը, նահանգապետական վարչութիւնը, դիւանագիտական կազմը, կամ ազգային մեծ հիմնարկութեանց եւ եւեմտական հաստատութեանց նախագահները, եւ խորքին մէջ ասոնք են որ կը վարեն Պետութեան գործերը, մանաւանդրաբար նախարարական դիւաններու համեսա զրասենեակներու մէջէն, անշուշտ նախարարներու հսկողութեան տակ, բայց ի վերջոյ ասոնց խորհուրդներն ու տեսակէտներն են որ նկատի կ՚առնուին ընդհանրապէս, երբ մանաւանդ խնդիրը կը վերաբերի մանապիտական բարդ հարցերու եւ երկարամեայ ծրագիրներու: Իսկ նախարարնե®ը. եթէ յետին տպէտն ալ չեն, քաղաքական եւ ընտրական տուրիչ գործեր ունին անելիք, ուստի ինչպէս դիտեցիք անո՛նք են որ կը հրամայեն, բայց իրականին մէջ լուիկ - մնջիկ...: Զարմացնուիչ չէ խորհիլ թէ այսօր, Աթաղիի մը որոշումը կամ տեսակէտը աւելի արժէ քան թէ նախարարի մը կարծիքը. 1981-էն ի վեր ո՞վ կրնայ չափել այս տղուն ազդեցութիւնը, Պետութեան ուղղութեան եւ որոշումներուն նկատմամբ...:

Ըստ սովորութեան վերադառնալով մեր ածուին, աւելի ճիշդ մեր նոր սերունդի քաղաքական հաստատութեան, պարզ է թէ կուսակցական չարքերէն ներս լուրջ եւ յարատեւ գործունէութեամբ, կարելի է կարեւոր պաշտօններու տիրանալ, նոյնիսկ երեսփոխան կամ նախարար ըլլալ, ասոր համար մեծ զարդացում մը հարկաւոր չէ, հետեւաբար ամէն ոք կրնայ կուսակցական ասպարէզը ընտրել եւ յաջողիլ, եթէ ընդունակ կամ համակրելի է ... իսկ վարչական բարձր պաշտօններու համար հարցը տարբեր է եւ կանխապատրաստական աշխատանք եւ համառութիւն կը պահանջէ: Մեր զարմանքը բանակ մը ազատ ասպարէզներու եւ բարձրագոյն ուսմանց հետեւող ուսանողներ կը հաշուէ, կարելի է յուսալ թէ ասոնց մէջ մէկ - քանի հակիթաղլուխ (ուշիմ բայց նաեւ կորովի) պատանիներ կարելի ըլլայ գըտնել. արդ Կիւլպէնկեան կամ Բարեգործական, հակայական դումարներ կը տրամադրեն հայ ուսանողներու օգնութեան, բան մը որ դիւրելի է անշուշտ, բայց բըժիշկ կամ ատամնաթոյժ պատրաստելէ առաջ ահաւասիկ գործ մը որ էական է հայ գաղութներու ապագայ վարիչին համար: Ուստի այս հաստատութիւններուն կամ այլոց կը մնայ փնտռել ու գտնել այդ հազուագիւտ հակիթաղլուխ պատանիները, եւ զանոնք ուղղել ու պատրաստել մեծ դպրոցներու համար, յանձն առնելով անոնց ամբողջ ծախքն ու հոգածութիւնը, մինչեւ վերջին հանդրուան:

Պարզ է որ ապագային, ասոնց քաղաքական դիրքն ու մասնագիտութիւնը, մեծապէս օգտակար կ՚ըլլան Հայութեան եւ հայ Դատին: Եթէ անշուշտ...:

Գ. Տ.

(*) Նոյն պատմութիւնը կը կրկնուի մարքսիստ երկիրներու մէջ, այս անգամ բանուորագիւղացիական դասակարգէն սերած նոմանքլատուրային մէջ, բայց այդ ուրիշ պատմութիւն է...

ՊԱՓԱԼՕՐԷԱ 1985

—×—

Շուրջ չորս հարիւր հազար թեկնածուներու համար, Ֆրանսայի զանազան Ադամէմիներուն մէջ, ճշմարտութեան ժամը հասած է:

Ընդհանուր Ուսուցման Պափալօրէյալի Ա.,Պէ, Սէ, Տէ, Տէ Փրիմ, եւ Մ. սեռինեռուն եւ թեքնիք պափալօրէյալի համար քննութիւնը կը սկսի Յունիս 5-ին լմատասիրութեամբ: Իսկ, առաջին խումբի պատկանող միւս նիւթերը՝ մաթեմաթիք, լեզու, բնագիտութիւն, կենսաբանութիւն եւայլն, ըստ սեռիներուն, տեղի կ՚ունենան Յունիս 17-էն 21: Իմաստասիրութեան եւ այլ նիւթերու քննութեանց միջեւ միջոցը երկար է, որովհետեւ լմատասիրութեան պարտականութիւնը կը պահանջէ սրբագրութեան համար աւելի երկար ժամանակ: Առաջին խումբի ըստած նիւթերու քննութենէն յետոյ, որպէս ընդհանուր միջին տասը եւ տասէն աւելի տասցողները վերջնականապէս յաջողած կ՚ըլլան, իսկ ութէն տասը տասցողները պարտաւոր են երկրորդ խումբի պատկանող նիւթերը, աշխարհագրութիւն - պատմութիւն, տնտեսութիւն եւայլն, ներկայացընել:

Անցեալ եւ նախանցեալ տարիներուն բաղդատմամբ մէկ նորութիւն: Թեքնիք պափալօրէյային համար յձչատակութիւններու (մանիսիոն) ստեղծումը: Այս որոշումը մտահոգութեան մը հետեւանք է՝ վերարժեւորել թեքնիք ուսուցումը եւ դնել զայն ընդհանուր ուսուցման մակարդակին: Ցիշենք որ թեքնիք պափալօրէան հաստատուեցաւ 1969-ին:

Պափալօրէյային համար երկրորդ նստաշրջան չկայ: Բոլոր անոնք, որոնք ութէն տասը տասցած են եւ ութէն տասը տասցողներէն երկրորդ խումբի նիւթերով նուազագոյնը միջինին չեն հասած, ըստիպուած են աւարտական դասարանը կրկնել եւ ներկայանալ յաջորդ տարին: Սակայն բանաւոր պատճառի պարագային (հիւանդութիւն) նախատեսուած է փոխանակումի նստաշրջան մը Սեպտեմբերին, 10-էն 12: Իսկ Ֆրանսերէնի քննութիւնը ընդհանուր ուսուցման պափալօրէյային, որ կը ներկայացուի առաջին դասարանի մակարդակին տեղի կ՚ունենայ Յունիս 19-ին:

Նախակրթարանէն երկրորդական առաջին բայց վճռական քննութիւնն է՝ պափալօրէան որուն դէմ յանդիման կը գտնուի երիտասարդը: Առաջին՝ որովհետեւ պրեթէ տասնամեակ մը ի վեր ջնջուած է Պէ - Ը - Բէ - Սէ-ի քննութիւնը, երրորդ դասարանի աւարտին, դէթ հանրային հաստատութիւնները յաճախող աշակերտներուն համար: Վճռական՝ որովհետեւ անհրաժեշտ անցպուիը մըն է համալսարանի մուտքին, բարձրագոյն ուսումնական եւ այլազան ճիւղերու հետեւելու համար:

Թէպէտ «Պաշըլիէ»ի տիտղոսը երբեմնի արձագանգը չունի. տարիներու ընթացքին Նափոլէոնի հաստատած այս վկայականը մաշեցաւ, սպառեց իր վարկէն մաս մը, սակայն երբ ջնջելու մասին կը խօսուի ընդհանուր ընդդիմութեան ճակատ մը կը բարձրանայ:

Ամէն պարագային պափալօրէան կը պահէ իր հմայքը: Լուսաւորութեան նախարարը կը խօսի նոյնիսկ «արուեստագիտական պափալօրէյալի» մը մասին:

Այսօր նոյն տարիքի դասակարգին պատկանող երիտասարդներէն հարիւրէն 27-ը միայն կը տանայ վկայականը: Լուսաւորութեան նախարարը կ՚ուզէ որ այդ համեմատութիւնը բարձրանայ ութսուն տոկոսի, մինչեւ 2000 թուականին:

Մինչ այդ, մենք կը մաղթենք յաջողութիւն բոլոր թեկնածուներուն, եւ մասնաւորապէս մեր երիտասարդ ազգակիցներուն, յուսալով թէ անոնք ներկայացած են արդէն հայերէնի քննութեան (օփսիոն) եւ արձանագրած առաջին ու քաջալերական յաջողութիւն մը այս նիւթին մէջ, որ կրնայ նպաստել վերջնական յաջողութեան:

ԿԱՐՕ ՑՈՎՍԷՓԵԱՆ

ՊԱՆԵԷՕ - ՔԱՇԱՆԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍԸ

—×—

Այս տարի ալ, մեր դպրոցը իր հանդիսին համար, Մայիս ամիսը ընտրած էր: Թէեւ օդը մռայլ էր, բայց սրահին մէջ նուագ, ծնողքներու ուրախ դէմքեր:

Պանեէոյի քաղաքապետ՝ Պ. Ռուեռա, ինչպէս նաեւ փոխ - քաղաքապետ՝ Պ. Պետանեան՝ եկած էին իրենց ներկայութեամբ մասնակից ըլլալու ծնողքներու եւ հանդիսականներու ուրախութեան, քաջալերելու՝ վարչութեան, ուսուցչուհիին եւ աշակերտներու թափած ջանքերը: Այս հանդէսին իրենց մասնակցութիւնը կը բերէին նաեւ Կիրովականէն խումբ մը դերասաններ, բայց ... ցաւով նչմարեցինք թէ սրահին մէջ իսկ չէին, երբ իրենց խօսք կ՚ուզուէր՝ իրրեւ թանկագին հարբենի հիւրեր...

Հանդէսը սկսաւ որոշուած ժամուն, ինչ որ շատ դնահատելի է:

Երբ վարագոյրը դանդաղ կը բացուէր, կը լսէինք «Ես իմ անոյշ Հայաստանիս» երգը՝ որը տպաւորիչ էր եւ յուզիչ...

Բեմին կեդրոնը գրուած էր՝ «Փառք քեզ Հայաստան, դու վերածնած հայրենիք Հայոց», երկու բանալիները, որոնց վրայ նչանակուած էր՝ Պանեէօ - Կիրովական: Աստղ մըն ալ կը փայլէր, որուն վրայ կը կարդայինք՝ Բիւրական:

Այս բոլորը միացած՝ դեղեցիկ եւ մասամբ մը ամբողջութիւն մը կը կազմէր:

Բացման խօսքը կարդաց Տիկին Մ. Թասմեան: Շնորհակալութիւն յայտնեց ծնողքներուն եւ ամէն անոնց՝ որոնք դէպրոցին կ՚օժանդակեն՝ նիւթապէս եւ բարոյապէս:

Շեշտեց նաեւ ուսուցչուհիին տարած դժուարութիւնները, 29 տարիներու ընթացքին: Ասօքը՝ Տիկին Պալըքճեանին էր, որ ի միջի այլոց ըսաւ.-

Ընտանեկան դաստիարակութիւնը՝ մեծագործ եւ լաւագոյն հիմն է, մասնակից ներուելի նկարագրի կազմաւորման: Մեր զաւակները՝ օտար վարժարաններու մէջ կ՚առնեն իրենց ուսումը, անոնք ինչ մակարդակի ալ հասնին, ուր ալ գտնուին, միշտ ալ հաճոյքով պիտի յիշեն հայերէնի դասընթացքները ու այս հայրենասէր հանդիսները: Իմ պաշտօնավարութեան 29-րդ տարեդարձն է: 29 տարուններ դիմաւորեցի, 29 ձմեռներ ջամբեցի՝ հայ մանուկներու երգերով ու ժպիտներով, անոնց ուրախ կանչերով ձմեռուան բուքը ինծ թուաց գեփիւռ:

Աշակերտներս մէկմէկ քնքուշ ու անթառամ ծաղիկներ էին, որոնք ինծի տբուին պատրանքը ու հմայքը՝ յաւերժական գարնան, ու այսպէս ես՝ անոնց հետ ապրեցայ գարուննե՛ր, գարուննե՛ր, անոնց պարուններ... 29 տարիներու ընթացքին, քանի՛, քանի՛ սերունդներ եկան՝ հայ խօսքի ու երգի քաղցրութիւնը ըմբռնելու եւ հպարտանալու մեր մշակոյթի ու պատմութեան փառաւոր անցեալով, ու հայրենիքի վերելքով...: Այդ բոլորէն յիշեցի անմահ բանաստեղծ Ց. Շիրազի հետեւեալ տողերը.-

«Ես մի զաւակն եմ հայ ժողովուրդի,
ու ամէնից շատ նրան եմ սիրում...»:

Յարգելի հայրենակիցներ, քանի որ մենք ալ զաւակներն ենք հայ ժողովուրդին, այսօր անդամ մըն ալ ուխտենք՝ մնալ շատ մեր ժողովուրդը սիրել...»:

Առաջին տեսարանին՝ աշակերտները բերին երկու կողմէն մուտք գործելով, կարմիր եւ ճերմակ մեխակներով: Նախկառակ որ չորս - վեց տարեկաններ էին մեծ էր, շատ կարգապահ եւ համաձայն էին: Երգեցին հինգ երգերէ բաղկացած փունջ մը: Այս տեսարանին երգեց նաեւ Տիկին Պէթի Երկանեան, դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. Ա. Տաքէսեանի, երկուքն ալ նախկին աշակերտուհիներ:

Տիկին Պալըքճեան, բեմ հրաւիրեց քաղաքապետ՝ որ Հայերու լաւ քաղաքացիներ ըլլալը չեշտեց, աւելցնելով, թէ կը յարգէ անոնց հայրենասիրութիւնը:

Երկրորդ պատկերը՝ նոյնքան եւ աւելի տպաւորիչ էր: Աղջիկները իրենց պապրիկներով, ձեռագործներով, իսկ մանչերը՝ խաղալիքներով, զծագրութիւն եւայլն: Այս պատկերին՝ լսեցինք արտասանութիւններ, մեներգ եւ դաշնակ: Մենքն ալ խլեցին ջերմ ծափեր: Ուսուցչուհին մրցանակները բաժնեց, ամէն մէկին դնահատանքի խօսք մըն ալ աւելցնելով իր կողմէ:

Այս տարի, դպրոցի վարչութեան կողմէ եղած մրցանակներէն զատ, քաղաքապետարանն ալ ամէն մէկ աշակերտի նը-

ՎԱՇԵՈՒՄ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՅՐ

ՎԱՀԱԳՆ ԴՈՒՄԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՅՐ

- Ինչպես լաց չէ լինում, չէ որ նա էլ մեր հայր է, ասաց նա եւ սկսեց մեր վիրքերը քաղցրությամբ լվալ ու փաթաթել։

- ... ասաց նա ցած ձայնով, - Տիրոջ կամքն է։

Հայրը լաց չէր։

- Շուտ տեղ հասնենք եւ չորս կողմ նայենք, - ասաց Վահագնը։

Ամենքն էլ ոտքի ելան։ Ամենքն էլ ուզում էին հայրենի հողը տեսնել։ Ամենքն էլ ուզում էին հայրենի հողը համբուրել։ Ամենքն էլ ուզում էին հայրենի հողի վրա ծնկի գալ։

Ամենքն էլ ուզում էին հայրենի հողի վրա ծնկի գալ, բայց ոչ ոք չէր համարձակվում։ Ամենքն էլ ուզում էին հայրենի հողը համբուրել, բայց ոչ ոք չէր համարձակվում։

Ամենքն էլ ուզում էին հայրենի հողի վրա ծնկի գալ,

Տէր եւ Տիկին Ժաք եւ Նազելի Նարբինեան եւ զաւակները՝ Քրիսթոֆ եւ Հելէն, Տիկին Քլօտին Զաքարեան, Օր. Նաթալի Տիւֆուռ խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց հօր, մեծ - հօր, քեռայրին՝

ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Մայիս 31-ին, սրտի տագնապի հետեւանքով։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Հինգշաբթի, Յունիս 6, ժամը 16-ին, Փարիզի Ս. Յովհաննէս - Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Պանեէօ - Փարիզեցիների գերեզմանատունը։

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

Ո՛չ ծաղիկ, ո՛չ ծաղկեպսակ։

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Շաբաթ օր, Յունիս 8, ժօն է Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորչի Վիրապէն ելանելոյն։ Ժամը 10-ին, Փարիզի Ս. Յովհ. - Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ մէջ կը մատուցուի պատարագ։

×

Կիրակի, Յունիս 9, ժօն է Կաթողիկէ եկեղեցւոյ սրբոց Էջմիածնի։

Այս առթիւ կը մատուցուի հանդիսաւոր պատարագ։

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ԱՍՈՂԻԿ ԱԲԵՂԱՑ ԱՐԻՍՏԱԿԷՍԵԱՆ

Պատարագի ընթացքին Մաղթանք կը կատարուի՝ վասն Սուրբ Էջմիածնի։

Ս. ՅԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

ՏՕՆ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԷՋՄԻԱԾՆԻ

Յունիս 9, Կիրակի, Տօն Կաթողիկէ Ս. Էջմիածնի, Լիոնի՝ Ս. Յակոբ Մայր եկեղեցւոյ մէջ կը մատուցուի հանդիսաւոր պատարագ։

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ՋԱՏԻԿ ԱԲԵՂԱՑ ԱԻԵՏԻՔԵԱՆ

Յատուկ պատարագի կը կատարուի «Մաղթանք Ս. Էջմիածնի»։

Պատարագի երգեցողութիւնը կը կատարէ եկեղեցւոյ Կոմիտաս երգչախումբը, ղեկավարութեամբ՝ Պ. Յովհաննէս Պէրպէրեանի։

ԻՍԻ
Ս. ՄԱՐԻԱՄ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ

Յունիսի 9-ին Կիրակի օր Իսիի եկեղեցւոյ Օծումի 10-րդ տարեդարձն է։ Այս առիթով Փարիզի Առաջնորդ՝

ԳԻՒՏ ԵՊԻՍԿ. ՆԱԳԱՇԵԱՆԻ

ժամը 10-ին կը մատուցանէ հանդիսաւոր պատարագ եւ կուտայ յաւուր պատշաճի քարոզ։

Յատուկ պատարագի կը կատարուի հոգեհանգստեան մասնաւոր կարգ հանգուցեալ կնքահայրերու եւ բարերարներու հոգիներուն համար և կ'օրհնուի աւանդական Մատաղ։

Ժամը 13-ին հոգեճաշ քաղաքապետատան սրահին մէջ, 25 Ավիւնիւ վիբրոր Ռոէսոն։

Ժամը 15·30-ին Իսիի եկեղեցւոյ Միօրեայ վարժարանի ամավերջի հանդէսն է, նոյն քաղաքապետարանի սրահին մէջ։

Առաւել մանրամասնութեան համար դիմել՝ 644 - 28 - 52 թիւին։

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

Տէր եւ Տիկին Ժան Մոմճեան, Տէր եւ Տիկին Անրի Փլանն կը ծանուցանեն որ ի յիշատակ իրենց սիրեցեալ մօր՝

ԱՆՆԱ ՄՈՄՃԵԱՆԻ

մահուան Ա. տարելիցին (մեռած, 1984 Յունիս 6), 350 Ֆ. կը նուիրեն «Ծառայ»ի բարգաւաճման։

×

Զաւակներն, թոռներն, քոյրերը եւ հարսը կը յայտնեն նաեւ թէ պատարագ մը կը մատուցուի Յունիսի ընթացքին իրենց չատ սիրելի ողբացեալին հոգւոյն ի հանգիստ։

L'UNION DES ARMENIENS DU CENTRE
(«Les Arméniens perdus et retrouvés»)
présente

ARMENIE EN FETE A TOURS

1ère Grande Journée Arménienne en Touraine
le Dimanche 16 Juin

MESSE - 11h30 : Centre Paroissial Notre Dame La Riche -
5, rue Delperier - TOURS
SPECTACLE - Complexe des Halles, Salle Polyvalente -
Place Gaston Raillhon - TOURS
avec
— MARTEN YORGANTZ (chanteur)
— AKHTAMAR (ensemble de danses traditionnelles)
— VAZKEN et ARAM (duo de musiciens)
(Début du spectacle - 15h00)

Livres, disques, artisanat
Vente - dédicace de «Si c'est rond» de J. J. Varoujan
Grand buffet de spécialités arméniennes
(Ouverture - 13h00)
Animation - *YAN PARMAK*
Entrée : 80 Frs. — Gratuite pour les enfants de moins de 13 ans.
Groupe : 150 Frs. (Forfait au départ de Paris, comprenant : transport aller-retour en autocar, entrée et un repas).
Départ des autocars le Dimanche 16 Juin à 07h devant l'Eglise arménienne d'Issy-les-Moulineaux, 6, ave. Bourgain
Points de vente des billets
Secrétariat de l'Eglise d'Issy-les-Moulineaux
6, ave. Bourgain, 92130 Issy - tél : 644-28-52
Librairie Paloyan
9, rue de Trévise, Paris 9e - tél : 523-24-97
Hay Disc
31, rue Lamartine, Paris 9e - tél : 878-22-79
Télé Condorcet
175, ave. Jean-Jaurès, Clamart - tél:642-56-17
Mlle. R. M. Paregamian
Résidence Europe- Place de l'Europe
94140 Alfortville - tél : 376-50-52 / 376-61-83
Mme. Shnorhig Garabedian
138, ave. Jean-Jaurès, Clamart - tél:529-06-92

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Սէն - Ժեռմի (Մարսէյլ) դպրոցին հանդէսը Յունիս 29-ին։ Մանրամասնութիւնները յետագային։

×

Սամուէլ - Մուրատեան Վարժարանի Մրցանակաբաշխութեան ամավերջի հանդէս, Կիրակի, Յունիս 23, ժամը՝ 16·30-ին։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

ՊՐԻՒՍԷԼ - Տէր եւ Տիկին Նուպար Տէվլէթեան 1000 Ֆ. կը նուիրեն Շաւիլի Դպրոցին, իրենց խնամիին՝ Տիկին Գեղամ Շինիֆենեան - Փափազեանի յիշատակին։
(Մտանալ «Ծառայ»էն)

Փարիզի Համազգայինի
«ԴԻՄԱԿ»

Թատերախումբը երբորդ անգամ կը ներկայացնէ՝

ԸՆՏԱՆԻՔ, ՊԱՏԻՒ, ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

- ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ -

բեմականացում եւ բեմադրութիւն՝
ՅԱՄԱՄԻԿ ՍԻՒՐՄԷԼԵԱՆԻ

Ուրբաթ, Յունիս 14, ժամը 20·45-ին, Ռոսինի սրահ։ 6 Տրուս փողոց - Փարիզ 9-րդ։ Մեթրօ Րիշըլիէօ - Տրուս։
Հեռաձայն։ - 237 - 60 - 10

LE YAN'S CLUB
5, avenue Reille, 75014 PARIS

EXPOSITION
Garo Margossian
Tous les jours de 13h à 15h
et de 19h à 21h
Jusqu'au 7 Juin

ՎՐԻՊԱԿ

Յունիս 4ի «Ցառաջ»ի, Գ. էջ, Գաղութի բաժնին մէջ՝ Գահիրէի Գալուստեան վարժարանի ամավերջի հանդէսը կը վերաբերի, անշուշտ, 1984 - 1985-ի տարեշրջանին (ոչ՝ 1983 - 1984)։

×

Ֆրանսայի գրողներու ընկերակցութեան հասցէն է։
Sté. des Gens de Lettres Arméniens
B .P. 78. 09 — 75421 Paris Cedex 09

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ - Կապ Խաչէ՝ Սէն - Ժեռմի մասնաճիւղը կը տօնէ Մայրերու Օրը Քէյասեղանի մը չուրջ Յունիս 9, Կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 15·30-ին Թաղիս եկեղեցւոյ վերի սրահին մէջ։

Վարչութիւնը սիրով կը հրաւիրէ փափաքողները։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Լիոնի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները Շաբաթ, ՅՈՒՆԻՍ 8, կէս օրէ վերջ ժամը 3-ին, Լիոնի Ազգային Տան սրահը։ կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն ներկայ գտնուիլ։

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55035

SOIRÉE EXCEPTIONNELLE DU CINÉMA ARMÉNIEN

au CINEMA COSMOS
76, rue de Rennes - 75006 PARIS
(Mo. Rennes / St. Sulpice / S. Babylone)
le VENDREDI 7 JUIN

AU PROGRAMME
20 H15
POUR LA PREMIERE FOIS A PARIS :
LE CHANT DES VIEUX JOURS (1982)
de Albert MKRTCHIAN

22 H 00
GUIKOR (1982)
de S. ISRAELIAN

Prix des places:
La séance : 30 Frs. / les deux séances : 50 Frs.
Les billets seront en vente sur place le soir de la projection et auprès des membres du C. S. M. N. A.
Comité Sardarabad du Mouvement National Arménien

ՀԱՅՑ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Յունիս 9, Կիրակի, ժամը՝ 11-էն մինչեւ 22
Մոնմորանսիի Հանդստեան Տան դարաստանին մէջ

- *Արեւելեան եւ եւրոպական ճաշեր արագ սպասարկութեամբ,*
- *Վիճակահանութիւն՝ մեծ պարգեւներով,*
- *Զանազան հետաքրքրական խաղեր ու ժամանց,*
- *Ընտանեկան հաճելի եւ ջերմ մթնոլորտ,*
- *Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր, մասնակցութեամբ՝*
  - *ՌՈԶԻ ԱՐՄԷՆ եւ իր օրքէսթրը*
  - *ՄԱՐԹԻՆ ԵՈՐԿԱՆՑ*
  - *ՋԷՓԻՒՌ խումբը իրենց կէթառներով.*

Մուտքը ազատ է

Տեղերը ապահովել հեռաձայնելով։ -
983 - 20 - 67 / 878 - 02 - 99
Մոնմորանսի երթալու համար։ -
Prendre le train à la Gare du Nord, descendre à Enghien-les-Bains, puis prendre l'autobus no. 612, 13 et descendre à l'arrêt Groslay.

— L'UNION CULTURELLE DES ARMENIENS DE FRANCE —
vous propose plusieurs voyages en

Arménie
TRANSTOURS

25, rue d'Argenteuil - 75001 PARIS — Tél:261-58-28

LIC. 132

PARIS

DU 6 JUILLET AU 20 JUILLET 15 jours dont 4 à Kiev et 11 à Erevan		DU 10 AOUT AU 25 AOUT 16 jours dont 3 à Leningrad et 12 à Erevan	
06 Juillet	Paris/Kiev	10 Août	Paris/Leningrad
07 Juillet	Kiev	11 Août	Leningrad
08 Juillet	Kiev/Erevan	12 Août	Leningrad
09 au 19 Juillet	Erevan	13 Août	Leningrad/Erevan
19 Juillet	Erevan/Kiev	13 au 24 Août	Erevan
20 Juillet	Kiev/Paris	24 Août	Erevan/Moscou
	6500 F.	25 Août	Moscou/Paris
			7700 F.
DU 07 SEPT. AU 21 SEPT. 15 jours dont 4 à Kiev et 11 à Erevan		DU 5 OCT. AU 20 OCT. 16 jours dont 14 à Erevan	
07 Septembre	Paris/Kiev	05 Octobre	Paris/Moscou
08 Septembre	Kiev	06 Octobre	Moscou/Erevan
09 Septembre	Kiev/Erevan	07 au 19 Octobre	Erevan
09 au 20 Septembre	Erevan	19 Octobre	Erevan/Moscou
20 Septembre	Erevan/Kiev	20 Octobre	Moscou/Paris
21 Septembre	Kiev/Paris		
	6500 F.		**6000 F.**

MARSEILLE

DU 17 AOUT AU 30 AOUT 14 jours dont 12 à Erevan		DU 07 SEPT. AU 20 SEPT. 14 jours dont 12 à Erevan	
17 Août	Marseille/Moscou	07 Sept.	Marseille/Moscou
18 Août	Moscou/Erevan	08 Sept.	Moscou/Erevan
18 au 29 Août	Erevan	09 au 19 Sept.	Erevan
29 Août	Erevan/Moscou	19 Sept.	Erevan/Moscou
30 Août	Moscou/Marseille	20 Sept.	Moscou/Marseille
	7100 F.		**7100 F.**

Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Զ. Ալեքսանեանի
11, rue du Bassin - 13012 Marseille — Tél:(91) 93-04-90 ou (42) 83-31-55

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
6

JEUDI
6 JUIN
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TÉL.: 770.86.60 — TELEX: HARATCH 280 868 F
C.C.P. PARIS 15069-82 E — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

60րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 15.978

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

60e ANNÉE — No 15.978

ՕՐՈՒԸՆ ԽՕՍՓԸ

ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԵՒ ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆԸ

—×—

«ՄԱՐԴԻԿ ԿԸ ԾՆԻՆ ԱԶԱՏ ԵՒ ՀԱՒԱՍԱՐ ԻՐԱՒՈՒՆՔՆԵՐՈՎ»։

Եւ սակայն մէկ ցամաքամասէն միւսը ժողովուրդներ կը մարանչեն, երբեմն մահու կենաց պայքար կը մղեն, իրենց իրաւունքներուն տիրանալու համար։

Դարերու ընթացքին, եթէ հոս ու հոն յաղթութիւններ արձանագրուեցան, յաղթանակներ տարուեցան, պատերազմը սակայն կը չարունակուի։

Փարիզի մէջ, տեղի ունեցաւ Մի֊ջազգային ֆոլոֆ մը Մարդկային Իրաւանց եւ Ազատութիւններու Պաշտպանութեան համար։ Արեւմտեան աշխարհէն եւ Երրորդ Աշխարհէն անձնաւորութիւններ ժամանեցին խօսելու, վիճաբանելու։ Սակայն Լեհաստանէն, Չեխոսլովաքիայէն, Հարաւ֊Ափրիկէէն արգելքներ եղան։ Արիչներ բնաւ չմասնակցեցան։ Ազատութիւնը ներկայ չէ բոլոր երկիրներուն մէջ։

Մարդկային իրաւունքները չեն բաժնուիր, մէկ են եւ ամէնուրեք։

Ոչինչ կրնայ բացատրել եւ արդարացնել հալածանքը, չարչարանքը, սպանութիւնը, ճնշումը, հարստահարութիւնը, կուլակը։

Հոն ուր մարդը նուաստացած, տանջուած, անէացած է, նոյն ամբաստանութիւնը, սրտի եւ հոգիի նոյն ընկճուածը պէտք է արտայայտուի ուժգնօրէն։

Մարդկային իրաւունքները մարդուն պարին են։ Ազատութիւնները մարդուն հոգեկան զգացումներուն հարազատութիւնն են։ Եթէ անտեսուին պատիւ եւ ըզգացում, մարդը կը կորսնցնէ իր ոգեկանութիւնը եւ կը դառնայ կենդանի մը։

Որքան ատեն որ մարդիկ կը չարչարին ու կը մեռնին իրենց դաղափարներուն պատճառաւ, իրենց մորթին գոյնին համար, իրենց կրօնքին տարբերութեան համար, անարդարութեան դէմ ըմբոստանալնուն համար, այնքան ատեն Մարդկային Իրաւունքները եւ Ազատութիւնները կարիքը պիտի ունենան պաշտպանութեան։

Որքան ատեն որ ժողովուրդներ մեռնին սովէն, չքաւորութենէն, թշուառութենէն այնքան ատեն մարդկութեան խիղճը տանջուած պիտի մնայ։

Որքան ատեն որ ժողովուրդներ կ'ենթարկուին ցեղասպանութիւններու, կ'անտեսուին ժողովուրդներու ազգային իրաւունքները այնքան ատեն աշխարհի խաղաղութիւնը վտանգուած կը մնայ։

Բայց, ինչ կ'արժէն այսօր ֆոլոֆները ու պաշտպանողական ճառերը երբ Լիբանանը հոգեվարքի մէջ է, երբ Քամպոճի ժողովուրդը կ'ապրի սարսափելի ողբերգութիւն մը, երբ Լեհաստանէն Չիլի, Աֆղանիստանէն Հարաւի֊Ափրիկէ ընդամէնը կայ միայն, երբ Իրանէն Իրաք ազգային եւ կրօնական մոլեռանդութիւն կը տիրէ միայն։ Երբ հայ ժողովուրդը 70 տարիէ ի վեր կը սպասէ 1915-ի ցեղասպանութեան ճանաչման եւ իր հայրենիքին ամբողջացման։

Ոչ, կայ իրաւունք մը, գերազանց բոլորին՝ անհատին եւ ազգային հաւաքականութիւններուն ազատ ապրելու իրաւունքն է։

Կ. Ց.

ԻՎՐԻ

ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԱՌՏՈՒ

ԲՈՒՌՆ ՄԻՋԱԴԷՊԵՐ SKF ԳՈՐԾԱՏՈՒՆԸ

ՎԻՐԱՒՈՐՆԵՐ

—×—

Զորեքշաբթի վաղ առաւօտեան, ԷՍ֊ԿԱ֊ԷՖ֊ի բանուորներ, որոնք արտաքսուած էին գործատունէն զոր կը զրաւէին, ապահովութեան ուժերու կողմէ, փորձեցին եւ սկիզբը յաջողեցան վերագրաւել զայն, բուռն միջադէպերու տեղի տալով։

Նախորդ իրիկունը, Իվրիի քաղաքապետական խորհուրդը նիստ գումարած էր եւ որոշած ցոյց մը յայտնել առտուան (Ցունիս 5) համար։ Իվրիի քաղաքապետը համաձայնաւոր է եւ «Իւմանիթէ», Զորեքշաբթի առտու, կը չեշտէր որ ընկերվարականները բացակայ էին այս նիստէն, որովհետեւ «քաղաքականը չունէին դալ պաշտպանելու կառավարութեան քաղաքականութիւնը»։ Աչխատանքի դաշնակցութեան տեղական ճիւղն ալ, ինչպէս կը յայտարարէր, Զորեքշաբթի առտու, անդամներէն մէկը որոշած էր վերագրաւել գործատունը, ապօրինի գրաւելով իրենց վաստրումը քանի մը շաբաթ առաջ։

Գործատունը, որ չուետական սեփականութիւն դարձած է, Ապրիլ 1984-էն ի վեր գրաւուած էր, այսինքն այն օրէն, երբ տնօրէնութիւնը յայտնած էր թէ բոլորը պիտի գործազրկուին։ Տարի մը ետք, Ֆապիւս կը հրահանգէր պարպել տալ բոլոր ուժով, եւ այսօր այդ պարպումին դէմ է եղածը։ Բանուորներն ալ բոլոր ուժով կ'ուզեն վերագրաւել։ Շուրջ 200 եղած է իրենց թիւը, Զորեքշաբթի առտու 5·30-ին, երբ բիերերով, երկաթէ ձողերով, քարերով յարձակած են գործատունը պահպանող ապահովութեան հանրապետական գունդերուն (ՍԷ֊ՌԻ֊ՏՈ) վրայ։ Ժամը 9-ին իսկ, տասական վիրաւոր կար երկուստեք, մինչ ապահովութեան նոր ուժեր կը հասնէին եւ արտասուաբեր ռումբերը իրենց ղերը կը խաղային, ցրուելու համար ցուցարարները։ Ի վերջոյ, ոստիկանութիւնը տէր կը դառնար կացութեան եւ կրկին կը պարպէր գործատունը։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓՈՐԹՈՒԿԱԼ կառավարական նոր տագնապ մը ունի, սոցիալ֊դեմոկրատներու քաշուելուն հետեւանքով։ Յարդ, ընկերվարական Մարիօ Սոարէս երկու կուսակցութիւնով համախմբման կառավարութիւն մը կազմած էր, վարելու համար երկիրը։ 18 նախարարութեան վրայ, դեմոկրատները եօթը հատ ունին, զոր պիտի թողուն Ցունիս 13-ին, այսինքն Փորթուկալի Եւրոպական հաստատակամութեան անդամակցութեան արարողութեան յաջորդ օրը։

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ մէջ, ընկերվարականները մինակ մնացին քուէրկելու համար Նը֊Քալեոնիոյ օրինագիծը (առաջին ընթերցում)։ Համայնավարները ընդդիմութեան հետ դէմ քուէարկեցին, ոչ անշուշտ նոյն պատճառներով, քանի մէկը կը գտնէ որ քանաքներուն տրուածը քիչ է, մինչ միւսները կը գտնեն որ չատ չատ է։

ՊԱՌ, Քամպրէ էր առջի օր եւ այս անգամ չատ բուռն բարկութեամբ արտայայտեցաւ, ինչ որ խոտոր կը համեմատէր «Հանդիսատ հայրիկ»ի այն դիմագիծին հետ, զոր կուտայ ընդհանրապէս։ Օրէ օր պառակտուած պատկեր մը կը պարզէ ընդդիմութիւնը, ինչ որ միայն ընկերվարականներուն հացին իւղ կրնայ քսել, որքան ալ ձախին ալ չատ միանալ կան ճակատ մը չներկայացնէ։ Պառ առիթ չի փախցներ ձաղկելու համար իր երկու ընկերակիցները, եթէ նոյնիսկ անոնց տալէ կը խուսափի։ «Պառակտող մը չեմ, կ'ըսէ (գրեթէ կը պոռայ...), ուրիշներու գործերով չեմ զբաղիր, թող ուրիշներն ալ իմ գործերովս չզբաղին։ Ազատ մարդ եմ։ Շրջապատուած չեմ, պէտք չունիմ հսկելու զօրագունդերու, բանակներու, զօրաբաժիններու աւելի կամ պակաս յաջողութեան։ Կ'ըսեմ ինչ որ կը խորհիմ եւ պատրաստ եմ հետեւանքները կրելու»։ Մնաց թէ «հետեւանքները», հաւանաբար ծիսքար եւ Շիրաք կրեն։ Ամէն պարագայի մէջ, որ կողմն ալ նայի ժողովուրդը, պարզուած պատկերը գեղեցիկ չէ, ամէն մարդ աթոռի եռեւէ կը վազէ, փառք կը հետապընդէ, ժողովուրդն ալ դեռ կը յուսայ որ մէկը իր հոգերով զբաղի...

×

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ՈՐ ՍԱԿԱՐԱՆ ԿԸ ՄՏՆԷ՝

ՔԵԼԵԱՆ

Անունը ծանօթ է ամէն կողմ, Քելեան կօչիկները Տոմի նահանգէն դուրս, Ֆրանսա թէ արտասահման (մինչեւ իսկ Իտալիա) տարածուած են։ «Լիպերասիոն» (Ցունիս 5) կ'անդրադառնայ դաղթական այս ընտանիքին յաջողութեան, մինչ տեսակցութեան սկիզբէն, Սթեֆան Քելեան կը հպարտանայ «Հայկական առաջին հաստատութիւնն է, որ սակարան կը մտնէ։ Երբ կը դիմեն ինձի որպէսզի գործիս մասին խօսիմ, կ'ուզեմ պատմել դաղթականներու զաւակներուն յաջողութիւնը»։

1925։ - Մարսէյլ կը հասնին դաղթականները, անոնց մէջն է Մանուէլ Քէօրօղլանեան, կ'երթայ Ռոման ու կ'աշխատի որպէս բանուոր։ կ'ամուսնանայ, երեք զաւակ ունի։ - Ժերար, Ժորժ, Սթեֆան։ 1960-ին, պզտիկ աշխատանոց մը կը բանան՝ Քելեան (մականունի կրճատում) 5 գործաւորով։ Այսօր 320 աշխատաւոր ունին...

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ՀԱՅԿ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԸ Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ

—×—

Մայիս 30, Հինգշաբթի օր Արժանթինի նախագահը Ռաուլ Ալֆոնսին ընդունած է հայկական պատուիրակութիւն մը եւ չուրջ կէս ժամ սիրալիր տեսակցութիւն ունեցած։

Պատուիրակութիւնը բաղկացած է տոքթէօր Ֆ. Գասպարեանէ՝ ղեկավար դէմքերէն պրազիլական ժողովրդավարական Շարժում կուսակցութեան, որ Պուէնոս֊Այրէս կը գտնուէր մասնակցելու Ընկերվարական միջազգային Լատին֊Ամերիկայի ժողովին, Իսահակ Նիկողոսեանէ որ անդամ է Աւեժենետայի Քաղաքապետական Խորհուրդին, եւ Հայ Դատի Ցանձնախումբէն Ռուբէն Մոզեանէ։

Հանդիպումին ընթացքին նախագահ Ալֆոնսին մօտէն հետաքրքրուած է հայ դատի կեանքով։ Ան յիշած է արժանթինահայ դաղութի բուռն ընդդիմութիւնը Մուսթաֆա Քէմալի նուիրուած արժանթինեան դրոշմաթուղթին հրատարակութեան առիթով, (1963) երբ ինք երեսփոխան էր։ «Հայերը իրաւունք ունէին, ըսած է Ալֆոնսին, եղածը ցեղասպանութիւն էր»։ Ցետոյ չարունակած է. «Կ'ուզեմ ջերմ մաղթանք յայտնել հայ դաղութին, որ երկար տարիներէ ի վեր իր աշխատասիրութեամբ եւ ուշիմութեամբ, ինչպէս նաեւ ի խնդիր ժողովրդավարութեան իր մնայուն պայքարով կը սատարէ արժանթինեան ընկերութեան»։

×

ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ՈՐ ՍԱԿԱՐԱՆ ԿԸ ՄՏՆԷ՝

ՔԵԼԵԱՆ

Անունը ծանօթ է ամէն կողմ, Քելեան կօչիկները Տոմի նահանգէն դուրս, Ֆրանսա թէ արտասահման (մինչեւ իսկ Իտալիա) տարածուած են։ «Լիպերասիոն» (Ցունիս 5) կ'անդրադառնայ դաղթական այս ընտանիքին յաջողութեան, մինչ տեսակցութեան սկիզբէն, Սթեֆան Քելեան կը հպարտանայ «Հայկական առաջին հաստատութիւնն է, որ սակարան կը մտնէ։ Երբ կը դիմեն ինձի որպէսզի գործիս մասին խօսիմ, կ'ուզեմ պատմել դաղթականներու զաւակներուն յաջողութիւնը»։

1925։ - Մարսէյլ կը հասնին դաղթականները, անոնց մէջն է Մանուէլ Քէօրօղլանեան, կ'երթայ Ռոման ու կ'աշխատի որպէս բանուոր։ կ'ամուսնանայ, երեք զաւակ ունի։ - Ժերար, Ժորժ, Սթեֆան։ 1960-ին, պզտիկ աշխատանոց մը կը բանան՝ Քելեան (մականունի կրճատում) 5 գործաւորով։ Այսօր 320 աշխատաւոր ունին...

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՔԱՏՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԵՒԱՆ
(ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ - ՄԱՅԻՍ - 24 / 30)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՕՐԸ ՇՈՊՐՈՆ

«Հայաստանի հետ բարեկամութեան օր» կազմակերպուած է Հունգարիոյ արեւմտեան շրջանի հնամեայ Շոպրոն քաղաքին մէջ։ Տօնական կեդրոն դարձած է քաղաքին 14 հազար բնակչութեամբ այն շրջանը որ կը կրէ Հայաստանի մայրաքաղաքին անունը։ Տեղի ունեցած է ժամպաւէններու ցուցադրութիւն, հայ մշակոյթի մասին դասախօսութիւններ, հետաքրքրական մրցումներ։ Քաղաքացիները ծաղիկներ դետեղած են հայ քանդակագործ Սարգիս Բազդասարեանի կերտած արձանին, որ կը խորհրդանշէ ժողովուրդներու բարեկամութիւնը։

×

ՀԱՅ ԳԻՏՆԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՆՈՐ ԳԻՒՏ

Ռէօնտկէն ճառագայթները, զոր լայնօրէն կ'օգտագործէ մարդը, հայ գիտնականներուն առջեւ բացած են իրենց խիստ ուշագրաւ մէկ յատկութիւնը եւս։ Հայաստանի գիտութիւններու ակադեմիայի ամէնէն երիտասարդ՝ բնագիտութեան հարցերու հիմնարկի մասնագէտները այդ ճառագայթներու օգնութեամբ կատարած են տեղեկատուութեան, այդ կարդին՝ ձայնի, խօսքի եւ երաժշտութեան փոխանցում, ստանալով շատ բարձր արդիւնքներ։ Ռէօնտկէն ճառագայթումը արտայայտած է մեծ ունակութիւն եւ այդ մարդին մէջ անհամեմատ զերազանցելով ռատիօ֊ալիքները, կարելիութիւն կուտայ կապի մխեւնոյն խոզովակով տեղեկատուութեան արտադրութիւնը տասնապատիկ աւելցնելու։ Այս գիւտը գիտական կարեւոր նուաճում մը նկատած է ակադ. Վիկտոր Համբարձումեան՝ ակադեմիայի տարեկան ժողովին մէջ, ուր անդրադարձած է նաեւ անցեալ տարի Հայաստանի մէջ ուսոզագիտութեան, բնագիտութեան, տարրալուծութեան, կենսաբանութեան եւ այլ մարզերէ ներս արձանագրուած նուաճումներուն։

×

ՓՈՒՇԿԻՆ ՉԻՄՆԱՐԿԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆԸ

Թիֆլիսի «Փուշկին» մանկավարժական հիմնարկը լրացուցած է յիսուն տարին։ Հոն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ռուսերէն, վրացերէն, հայերէն եւ ադրբեջաներէն։ Այդ հիմնարկին հայ լեզուի ու գրականութեան ամպիոնի վարիչը փրոֆ. Արամ Մարտիրոսեան հետեւեալ տեղեկութիւնները տուած է այդ բաժնին մասին։ «Հայկական բաժինը գործել սկսած է 1939-ին։ Այդ թուականէն ասդին մեր չրջանաւարտները մանկավարժական պործունէութիւն ունեցած են Վրաստանի կամ Հայաստանի զպրոցներուն մէջ։ Մենք հպարտ ենք մեր անուանի դասախօսներով։ ինչպէս՝ Պ. Հովհաննէսեան որ հեղինակ է դասագրքերու, մասնագէտ֊մանկավարժ Մարի Տէր֊Ցովհաննիսեան, հին գրականութեան մասնագէտ Հայկ Ցովհաննիսեան։

Այս հիմնարկի չրջանաւարտներէն չատեր այսօր իրենց կարգին դասախօս են Վրաստանի ու Հայաստանի բարձրագոյն ուսումի հաստատութիւններուն մէջ, ինչպէս՝ բանասիրական գիտութիւններու տոքթ. Պ. Ցակոբեան, դոցենտ Ա. Խառատեան, Աբովեան հիմնարկի դոցենտ Վ. Կաժեան եւ ուրիշներ։ Իսկ վերջերս հիմնարկին մէջ բացուած է Ց. Թումանեանի նուիրուած թանգարան մը։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՐԱՆ

(ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԴՈՒՌԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ)

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՀՈՂԵՐԸ

Ա. Ալազանի, Ա. Բաբաջանյանի, Ա. Գրիգորյանի, Ա. Գրիգորյանի, Ա. Դավթյանի, Ա. Թամրազյանի, Ա. Ղազարյանի, Ա. Ղարիբյանի, Ա. Մելիքյանի, Ա. Մելքոնյանի, Ա. Մկրտչյանի, Ա. Մուրադյանի, Ա. Նազարյանի, Ա. Պետրոսյանի, Ա. Սարգսյանի, Ա. Սարոյանի, Ա. Սիմոնյանի, Ա. Վարդանյանի, Ա. Վարդանյանի, Ա. Տեր-Ավետիսյանի, Ա. Տեր-Գրիգորյանի, Ա. Տեր-Հովհաննիսյանի, Ա. Տեր-Մկրտչյանի, Ա. Տեր-Պետրոսյանի, Ա. Տեր-Սիմոնյանի, Ա. Տեր-Վարդանյանի, Ա. Տեր-Տեր-Ավետիսյանի, Ա. Տեր-Տեր-Գրիգորյանի, Ա. Տեր-Տեր-Հովհաննիսյանի, Ա. Տեր-Տեր-Մկրտչյանի, Ա. Տեր-Տեր-Պետրոսյանի, Ա. Տեր-Տեր-Սիմոնյանի, Ա. Տեր-Տեր-Վարդանյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Ավետիսյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Գրիգորյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Հովհաննիսյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Մկրտչյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Պետրոսյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Սիմոնյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Վարդանյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Ավետիսյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Գրիգորյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Հովհաննիսյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Մկրտչյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Պետրոսյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Սիմոնյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Վարդանյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Ավետիսյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Գրիգորյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Հովհաննիսյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Մկրտչյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Պետրոսյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Սիմոնյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Վարդանյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Ավետիսյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Գրիգորյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Հովհաննիսյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Մկրտչյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Պետրոսյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Սիմոնյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Վարդանյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Ավետիսյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Գրիգորյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Հովհաննիսյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Մկրտչյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Պետրոսյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Սիմոնյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Վարդանյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Ավետիսյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Գրիգորյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Հովհաննիսյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Մկրտչյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Պետրոսյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Սիմոնյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Վարդանյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Ավետիսյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Գրիգորյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Հովհաննիսյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Մկրտչյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Պետրոսյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Սիմոնյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Վարդանյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Ավետիսյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Գրիգորյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Հովհաննիսյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Մկրտչյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Պետրոսյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Սիմոնյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Վարդանյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Ավետիսյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Գրիգորյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Հովհաննիսյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Մկրտչյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Պետրոսյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Սիմոնյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Վարդանյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Ավետիսյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Գրիգորյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Հովհաննիսյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Մկրտչյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Պետրոսյանի, Ա. Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Տեր-Սիմոնյանի, Ա. Տեր-

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆԻ ՀՈՒՇԵՐԸ

ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿ ՂԱՆՋԱՆ

Ես այդ մարդը չեմ, որ ինձ համար ոչ մի բան սրբազան չունենա, որ ոչ մի բան չսիրի, որ ոչ մի բանի չհավատա: Ես ունեմ իմ սրբությունները: Ես հավատում եմ մարդկանց, որ նրանք ունեն իրենց սրբությունները: Ես հավատում եմ, որ ամեն մարդ ունի իր հոգին, որ ոչ ոք իրավունք չունի նրան ոտնակոխ անելու, որ ամեն մարդ ունի իր սիրտը, որ ոչ ոք իրավունք չունի նրան պղծելու: Ես հավատում եմ, որ ամեն մարդ ունի իր ուղեղը, որ ոչ ոք իրավունք չունի նրան ստրկացնելու: Ես հավատում եմ, որ ամեն մարդ ունի իր կամքը, որ ոչ ոք իրավունք չունի նրան ճնշելու: Ես հավատում եմ, որ ամեն մարդ ունի իր ազատությունը, որ ոչ ոք իրավունք չունի նրան խլելու: Ես հավատում եմ, որ ամեն մարդ ունի իր անձնական կյանքը, որ ոչ ոք իրավունք չունի նրան ոտնահարելու: Ես հավատում եմ, որ ամեն մարդ ունի իր ներաշխարհը, որ ոչ ոք իրավունք չունի նրան ներխուժելու: Ես հավատում եմ, որ ամեն մարդ ունի իր ինքնությունը, որ ոչ ոք իրավունք չունի նրան ջնջելու: Ես հավատում եմ, որ ամեն մարդ ունի իր անհատականությունը, որ ոչ ոք իրավունք չունի նրան ոչնչացնելու: Ես հավատում եմ, որ ամեն մարդ ունի իր էությունը, որ ոչ ոք իրավունք չունի նրան աղավաղելու: Ես հավատում եմ, որ ամեն մարդ ունի իր գաղափարները, որ ոչ ոք իրավունք չունի նրանց ծաղրելու: Ես հավատում եմ, որ ամեն մարդ ունի իր համոզմունքները, որ ոչ ոք իրավունք չունի նրանց ծաղրելու: Ես հավատում եմ, որ ամեն մարդ ունի իր հավատը, որ ոչ ոք իրավունք չունի նրան ծաղրելու: Ես հավատում եմ, որ ամեն մարդ ունի իր աստվածը, որ ոչ ոք իրավունք չունի նրան ծաղրելու: Ես հավատում եմ, որ ամեն մարդ ունի իր սուրբ գրքերը, որ ոչ ոք իրավունք չունի նրանց պղծելու: Ես հավատում եմ, որ ամեն մարդ ունի իր սրբավայրերը, որ ոչ ոք իրավունք չունի նրանց ոտնակոխ անելու: Ես հավատում եմ, որ ամեն մարդ ունի իր սրբազան զգացմունքները, որ ոչ ոք իրավունք չունի նրանց վիրավորելու: Ես հավատում եմ, որ ամեն մարդ ունի իր սրբազան իրավունքները, որ ոչ ոք իրավունք չունի նրանց ոտնահարելու: Ես հավատում եմ, որ ամեն մարդ ունի իր սրբազան պարտականությունները, որ ոչ ոք իրավունք չունի նրանց խախտելու: Ես հավատում եմ, որ ամեն մարդ ունի իր սրբազան պատասխանատվությունը, որ ոչ ոք իրավունք չունի նրան ոչնչացնելու: Ես հավատում եմ, որ ամեն մարդ ունի իր սրբազան ազատությունը, որ ոչ ոք իրավունք չունի նրան խլելու: Ես հավատում եմ, որ ամեն մարդ ունի իր սրբազան անկախությունը, որ ոչ ոք իրավունք չունի նրան ոտնահարելու: Ես հավատում եմ, որ ամեն մարդ ունի իր սրբազան ինքնիշխանությունը, որ ոչ ոք իրավունք չունի նրան ոչնչացնելու: Ես հավատում եմ, որ ամեն մարդ ունի իր սրբազան ինքնավարությունը, որ ոչ ոք իրավունք չունի նրան խլելու: Ես հավատում եմ, որ ամեն մարդ ունի իր սրբազան ինքնուրույնությունը, որ ոչ ոք իրավունք չունի նրան ոտնահարելու: Ես հավատում եմ, որ ամեն մարդ ունի իր սրբազան ինքնագիտակցությունը, որ ոչ ոք իրավունք չունի նրան ոչնչացնելու: Ես հավատում եմ, որ ամեն մարդ ունի իր սրբազան ինքնաճանաչողությունը, որ ոչ ոք իրավունք չունի նրան խլելու: Ես հավատում եմ, որ ամեն մարդ ունի իր սրբազան ինքնադրսևորումը, որ ոչ ոք իրավունք չունի նրան ոտնահարելու: Ես հավատում եմ, որ ամեն մարդ ունի իր սրբազան ինքնարտահայտումը, որ ոչ ոք իրավունք չունի նրան ոչնչացնելու: Ես հավատում եմ, որ ամեն մարդ ունի իր սրբազան ինքնաիրացումը, որ ոչ ոք իրավունք չունի նրան խլելու: Ես հավատում եմ, որ ամեն մարդ ունի իր սրբազան ինքնակատարելագործումը, որ ոչ ոք իրավունք չունի նրան ոտնահարելու: Ես հավատում եմ, որ ամեն մարդ ունի իր սրբազան ինքնազարգացումը, որ ոչ ոք իրավունք չունի նրան ոչնչացնելու: Ես հավատում եմ, որ ամեն մարդ ունի իր սրբազան ինքնակատարելագործումը, որ ոչ ոք իրավունք չունի նրան խլելու: Ես հավատում եմ, որ ամեն մարդ ունի իր սրբազան ինքնակատարելագործումը, որ ոչ ոք իրավունք չունի նրան ոտնահարելու: Ես հավատում եմ, որ ամեն մարդ ունի իր սրբազան ինքնակատարելագործ

Տէր եւ Տիկին Ռուբէն Վարդանեան եւ զաւակները (Հայաստան), Օրիորդներ՝ Լիւսի եւ Աստղիկ Տէր - Պարսամեան, քոյրերն ու եղբայրները իրենց զաւակներով (Հայաստան), Տէր եւ Տիկին Կարապետ Եսայեան, Մկրտիչեան, Իլիսպէկեան ընտանիքները խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ - մօր, քրոջ, մօրաքրոջ, հօրաքրոջ, առնամօր եւ ազգականին՝

ԱՑՐԻ ԵՐԼՑԿԻՆ
ՍԻՐԱՆՈՑՇ ՏԷՐ - ՊԱՐՍԱՄԵԱՆԻ
(Ծնեալ՝ Մկրտիչեան, Մշեցի)

մահը, որ պատահեցաւ Ցունիս 3-ին Սէն-Լուի հիւանդանոցը, 90 տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի, Ուրբաթ, Ցունիս 7, ժամը 14-ին, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս - Պետրոս Եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Ալֆորվիլի գերեզմանատունը, ամփոփուելու համար ընտանեկան դամբարանը:

Թաղումէն ետք, ընտանիքը ցաւակցութիւն կ'ընդունի, Ալֆորվիլի Հայ Մշակոյթի Տունը, 9 rիւ տը Մատրիտ:

Մահազդ չսացողներէն կը խնդրուի ներկայս իրրեւ այդ նկատել:

«ԾԱՌԱՋ». - Մեր ցաւակցութիւնները Լիւսի եւ Աստղիկ Տէր - Պարսամեանի:

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Շաբաթ օր, Ցունիս 8, ժօն է Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորչի Վիրապէն ելանելոյն: Ժամը 10-ին, Փարիզի Ս. Յովհ. - Մկրտիչ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ կը մատուցուի պատարագ:

×

Կիրակի, Ցունիս 9, ժօն է Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ սրբոց Էջմիածնի:

Այս առթիւ կը մատուցուի հանդիսաւոր պատարագ:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ԱՍՈՂԻԿ ԱՐԵՂԱՑ ԱՐԻՍՏԱԿԷՍԵԱՆ

Պատարագի ընթացքին Մաղթանք կը կատարուի՝ վասն Սուրբ Էջմիածնի:

Պատարագի ընթացքին Մաղթանք կը կատարուի՝ վասն Սուրբ Էջմիածնի:

ԻՍԻ
Ս. ՄԱՐԻԱՄ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ

Ցունիսի 9-ին Կիրակի օր Իսիի Եկեղեցւոյ Օծումի 10-րդ տարեդարձն է: Այս առիթով Փարիզի Առաջնորդ՝

ԳԻՒՏ ԵՊԻՍԿ. ՆԱՂԱՇԵԱՆԻ

ժամը 10-ին կը մատուցանէ հանդիսաւոր պատարագ եւ կուտայ յաւուր պատշաճի քարոզ:

Ցաւարտ պատարագի կը կատարուի հոգեհանգստեան մասնաւոր կարգ հանգուցեալ կնքահայրերու եւ բարերարներու հոգիներուն համար և կ'օրհնուի աւանդական Մատաղ:

Ժամը 13-ին հոգեճաշ քաղաքապետարանի սրահին մէջ, 25 Ավիւնիւ վիճթոր Հիւկոն:

Ժամը 15·30-ին Իսիի Եկեղեցւոյ Միօրեայ վարժարանի ամավերջի հանդէսն է, նոյն քաղաքապետարանի սրահին մէջ:

Առաւել մանրամասնութեան համար դիմել·· 644 - 28 - 52 թիւին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկին Բիւզանդ Պէրպէրեան, Այրի Տիկին Պերնար Թարոն, Օր. Քլօտին Թարոն, Տէր եւ Տիկին Ժան Քիւրեան եւ զաւակները չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք ծաղիկով, փոխան ծաղիկի նուէրներով, անձամբ թէ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց քրոջ, մօրաքրոջ եւ ազգականին՝

ՏԻԿԻՆ ՀԱՅԿԱՆՈՑՇ ԵՐԱՄԵԱՆԻ

մահուան առթիւ:

ԹԷՑԱՍԵՂԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.- Կապ Խաչի՝ Սէն - Ժեռոմի մասնաճիւղը կը ոծնէ Մայրերու Օրը Թէյասեղանի մը չուրջ Ցունիս 9, Կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 15·30-ին Թաղիս եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ:

Վարչութիւնը սիրով կը հրաւիրէ փափաքողները:

Ս. ՑԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

ՏՕՆ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԷՋՄԻԱԾՆԻ

Ցունիս 9, Կիրակի, Տօն Կաթողիկէ Ս. Էջմիածնի, Լիոնի՝ Ս. Ցակոբ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ կը մատուցուի հանդիսաւոր պատարագ:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՋԱՏԻԿ ԱՐԵՂԱՑ ԱԻԵՏԻՔԵԱՆ

Ցաւարտ պատարագի կը կատարուի «Մաղթանք Ս. Էջմիածնի»:

Պատարագի երգեցողութիւնը կը կատարէ եկեղեցւոյ Կոմիտաս երգչախումբը, ղեկավարութեամբ՝ Պ. Յովհաննէս Պէրպէրեանի:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ· Խաչի Իսիի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է 200 Ֆ· թիւնէրը՝ Թօփալեանէ եւ Մեռլէնէ տոքթէօր՝ Խ· Տամլամեանի յիշատակին:

×

Իսիի Եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է.- Տիկին՝ Շուշան Քիսարեեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի Տիկին Գաւէճեանէն 100 Ֆ·:

Սիրակ Պալեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի Տիկին Մարի Գարագկիւլեանէ 300 Ֆ·:

Մկրտիչ Խաչիկեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի Տիկին Սաթենիկ Ճնոյեանէ 100 Ֆ·, Տիկին Պագտիկեանէ 50 Ֆ·, Տէր եւ Տիկին Սիմա Տատալեանէ 50 Ֆ·:

×

Վիէնի Հայ Մշակոյթի Տունը չնորհակալութեամբ ստացած է 1000 Ֆ· Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Բալոյեանէն Տիկին Հեղինար Մաղաճեանի մահուան առթիւ:

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ASSEMBLÉE Générale

«l'Union Compatriotique et Culturelle des Arméniens d'Istanbul»
(U. C. C. A. I.)

241, avenue du 24 avril 1915
13012 Marseille

invite ses adhérents à participer
à l'ASSEMBLEE GENERALE
le Jeudi 6 Juin à 20h 30
dans la salle de l'Eglise arménienne
de Beaumont
Impasse des Monts, 13012 - Marseille

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Եկեղեցւոյ պայծառութեան·-

Մազէ (Ծնեալ՝ Բէքմէկեան) Թաղման առթիւ·- Արտաւազդ Խաչիկեան 50, Տիկին Վոլրէ 50 Ֆ·, Տէր եւ Տիկին Խտուար Տէմիրճեան 100, Այրի Տիկին Էլիզապէթ Աքինեան 100, Ալիս Գուլումեան 100, Տիկին Փուալան 50, Մազէ 100 Ֆ·:

Ձէնտէրէճեանի Թաղման առթիւ·- Սահեան Տէր - Մինասեան 100 Ֆ·:

Տուրսունեանի Թաղման առթիւ·- Այրի Տիկին Տուրսունեան 500 Ֆ·, 500 Թիվոլիի դպրոցին, Ժաք Սէմիգեան 400, 200 Եկեղեցւոյ դպրոցին, Կարապետ Սէմիգեան 100, Վահէ Տուրսունեան ընտանիք 250, 250 Թիվոլիի դպրոցին, Տէր - Զաքարեան 100 Ֆ· Սահակ - Մեսրոպ երգչախումբին, Տէր եւ Տիկին Թամասիս Ֆիլիփ 100, Տէր եւ Տիկին Շամլեան Պօղոս 100, Ժան Օհանեան ընտանիք 200 Ֆ· Թիվոլիի դպրոցին, Տէր եւ Տիկին Ժան Նշանեան 100 Ֆ·:

le 8 Juin

RADIO ARMÉNIE

vous invite à sa NUITÉE
au Centre Culturel - 234, cours E. Zola
Villeurbanne (69)
animée par
le chanteur MARTEN YORGANTZ
le danseur ICHKHAN AGOPIAN
4 fois champion de France de danse moderne et claquette
e t
orchestre NAREG
T O M B O L A
1er prix : un week-end en TUNISIE
2ème prix : un téléviseur et
de nombreux autres lots

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ Խաչի Լիոնի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները Շաբաթ, ՑՈՒՆԻՍ 8, կէս օրէ վերջ ժամը 3-ին, Լիոնի Ազգային Տան սրահը: Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն ներկայ գտնուիլ:

դպրոցական հանգիստ

Կապ· Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը կը հրաւիրէ ձեզ ներկայ գտնուելու, կրթական տարեշրջանի փակման առթիւ կազմակերպուած դպրոցական հանդիսութեան, Շաբաթ, Ցունիս 15, ժամը 20·30-ին 9-րդ Թաղամասի քաղաքապետարանի Ռուսինի սրահը:

6, rue Drouot, 75009 Paris

Ձոխ յայտագիր պատրաստուած աշակերտներու կողմէ, հայկական պարեր, արտասանութիւն եւ երգ:

EXPOSITION DU PEINTRE
ARDASH
U.N.E.S.C.O., Salle des Actes
7, Place de Fontenoy, Paris 7e

L'exposition sera ouverte du 3 au 13 Juin
de 10h à 18h

Tél. : 568 - 10 - 00

RESTAURANT
PORTO-HYDRA
SPECIALITÉS d'ASIE MINEURE
— Passage Montparnasse —
23, rue du Départ, 75014 Paris (métro Montparnasse)
accueil par Monsieur Berdj
TOUS LES SOIRS
AMBIANCE GRECQUE ET ARMENIENNE AVEC ORCHESTRE
GRANDE SALLE DE 80 PERSONNES
Disponible pour banquets, réceptions, mariage, etc., etc...

——Réservation : 321 - 89 - 60——

Parking assuré — Fermé le Lundi

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ
ի նպաստ
ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ
ԵՐԿՍԵՌ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ
ՇԱԲԱԹ, ՑՈՒՆԻՍ 8, ԺԱՄԸ 20·30ԻՆ

DINER DANSANT DE L'ECOLE TEBROTZASSERE
SAMEDI 8 JUIN A 20 H 30
au CASINO d'ENGHIEN
95890 Enghien - les - Bains
La soirée sera animée par l'orchestre
SARDARABAD
Réservation : Tél. 381-01-72 —— Tenue de soirée

SOIRÉE EXCEPTIONNELLE DU CINÉMA ARMÉNIEN
au CINEMA COSMOS
76, rue de Rennes - 75006 PARIS
(Mo. Rennes / St. Sulpice / S. Babylone)
le VENDREDI 7 JUIN
AU PROGRAMME
20 H15
POUR LA PREMIERE FOIS A PARIS :
LE CHANT DES VIEUX JOURS (1982)
de Albert MKRTCHIAN
22 H 00
GUIKOR (1982)
de S. ISRAELIAN
Prix des places:
La séance : 30 Frs. / les deux séances : 50 Frs.
Les billets seront en vente sur place le soir de la projection et auprès des membres du C. S. M. N. A.
Comité Sardarabad du Mouvement National Arménien

ՈՒՐԲԱԹ
ՅՈՒՆԻՍ
7
VENDREDI
7 JUIN
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋ

ԺՐԱՔԻՐ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Directrice: Arpik Missakian

Tél.: 770.86.60 — Telex: HARATCH 280 868 F
C.C.P. Paris 15069-82 E — 51027317 A R.C. Paris

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

60րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 15.979 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 60e ANNÉE — No 15.979

ԵՐԵՒԱՆ
(ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ - ՄԱՅԻՍ 30 - ՅՈՒՆԻՍ 3)

ԱՆՑԵԱԼԻ ԷՋԵՐԷՆ

1855-ի աշնան Ղրիմի ճամբանները լեցուն էին բաշիբոզուկներէն հալածուած Հայերու սայլերով: Անոնց մէջ կը գտնուէր Ամեանակ ասանի բնակիչ Աւքսենտի Պետղիարեանը որ մեծ հայրն է Լէոնիա Պետղիարեանը եւ Ալեքսանդր Սպենդիարեան եղբայրներուն: Այսպէս կը յիշատակէ Ա. Սալեն - ոխերեանի աղջիկը՝ Մարիէնան (1903 - 1982) իր հօրը նուիրուած կենսագրականին մէջ:

Աւքսենտի Սպենդիարեանի կրտսեր զաւակը Աֆանասին (1840 - 1901) հայրն էր Լէոնիա եւ Ալեքսանդր Սպենդիարեանի: Անոր առաջին զաւակը՝ ապագայի մեծ նկարիչը Լէոնիա, ծնած է 1869ին, իսկ երկրորդը, երգահանը 1871-ին:

Իրենց հայրը թէեւ հիմնաւոր կրթութիւն չունէր, սակայն լաւ կը գնահատէր ամէն անհրաժեշտութիւնը:

Պետղիարեան ընտանիքը երաժշտական մեծ հակումներ ունէր. Լէոնիա վարպետ թաւջութակահար էր, իսկ Ալեքսանդր դաշնակ եւ ջութակ կը նուագէր:

1889-ին Լէոնիա կ'ընդունուի Մոսկուայի համալսարանին երկրաբանական բաժինը, միաժամանակ երաժշտանոց: Ան աւելի յետոյ կ'անցնի Դորպատի համալսարանը, կ'ուսուցէ հանքաբանութեան եւ երկրաբանական բաժինները:

1895-ին պաշտօնի կը հրաւիրուի Պետերբուրգի հողագործութեան մասնաբաժինի մէջ: Ան փրոֆ. Ե. Լեւինսոն - Լեսինկի հետ կ'ուսումնասիրէ հայկական լեռնաշխարհը, կը բարձրանայ Արարատի եւ Արագածի գագաթները. կ'ուսումնասիրէ Գեղամայ լեռներու հրաբխային օրագրութիւնները: Ցետագային այս աշխատանքները հիմ կը ծառայեն փրոֆ. Լեւինսոն - Լեսինկի «Հայկ. հրաբխային լեռնաշխարհը» գործին:

1896-ին կ'ամուսնանայ Լիսինկի աղջկան հետ ու կը մեկնի Վիէննա: Հոն կ'աշխատի հողագործութեան ու տարրագրութեան կայսերական փորձակայանին մէջ:

1897-ի կիսուն կը գառնայ Պետերբուրգ եւ կը սկսի աշխատիլ հնադիտութեան հիմնարկին մէջ: Կը մասնակցի Կովկասեան արշաւախումբին, կը զեկավարէ ու կառավորդ գայն, ի վերջոյ նորէն կը գառնայ Հայաստան: Ան նպատակ ունէր նաւարան զեկուցում մը պատրաստելու Հայկ. լեռնաշխարհի հրաբուխներու երկրաբանական հարցերուն մասին:

Դաշտային երթի մը ընթացքին անկում մը կ'ունենայ, որմէ ետք արհամարհելով պիտու ցաւը կը շարունակէ աշխատիլ ու կ'ուզէր մասնակցիլ միջազգային համագումարին. ներկայ կը գտնուի բացումի արարողութեան եւ նոյն իրիկուն իսկ յանկարծամահ կ'ըլլայ:

Հայրը՝ Ա. Սպենդիարեան գաւկին յիշատակը յաւերժացնելու համար համագումարին կը տրամադրէ 4000 ռուբլի: Միջազգային երկրաբանական 7-րդ համագումարը այդ գումարով կը սահմանէ «երկրաբան Լէոնիա Սպենդիարեան» մրցանակ:

Մինչեւ այսօր կը մնայ այս մրցանակը. հետաքրքրական է որ 1917-ի յեղափոխութենէն ետք միջազգային համագումարին տրուած այդ գումարը չէ պետականացուած սովի չրջանին:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԻՎՐԻ

ԻՆՉՔ ԿԸ ՀԵՏԱՊՆԴԵՆ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐԸ

—×—

*Իվրիի էմ - Քա. - էֆ-ի չուրջ պատահած ծանր միջադէպերը, Զորեքշաբթի վազ առաւօտեան, բուռն բանավէճ մը ստեղծեցին նոյն օրը Ազգ. Ժողովին մէջ, Ներքին նախարարին եւ համայնավար երեսփոխաններուն միջեւ: Բացէ ի բաց, հասատատած է թէ համայնավար կուսակցութեան կողմէ խնամքով պատրաստուած գործողութիւն մըն էր վերադրաւելու համար գործատունը եւ ապստրէզ կարգալու ընկերվարականներուն: Մեր նախորդ թիւով, արձագանգած էինք առաջին միջադէպերուն: Աւելի ուշ, վերաւորներու թիւը աւելցած էր եւ վերջնական հաշուեկշիռն էր՝ 32 վիրաւոր ոստիկաններուն մէջ եւ 65՝ ապահովութեան ուժերուն: Ազգ. Ժողովին մէջ, Փ. Ժոքս ըսաւ թէ ոստիկանները ընել՝ այո՛, խռովութիւն, ապըստամբութիւն՝ ո՛չ: Ցօսած առեն պրպտնէն ալ հանեց խոշոր պատկան մը, մէկը այն վտանգաւոր առարկաներէն զորս ոստիկանները գործածած են: Հինգշաբթի օր, մամուլը լայնօրէն կ'անդրադառնար, չեչտելով համայնավարներու ծրագրած, բեմադրած եւ ներկայացուցած այս գործողութիւնը, որու նպատակներն ալ այնքան քաղաքական չեն եւ «Լիպերասիոն» յստակ կը բացատրէ: Նախ, պարզ է որ կուսակցութիւնը Սէ - Ժէ - Թէ-ին տեղ անցած է եւ որոշած «խերը» անիծել ընկերվարական կուսակցութեան, որ բուն թշնամին է այլեւս: Արդարեւ, երեսփոխանական ընտրութիւններէն ութ ամիս առաջ, ձեռնարկելով նման գործողութեանց, կը հաստատուի թէ համայնավարը աջին ի նպաստ կը գործէն այլեւս: Աւելի ուշ, վերաւորներու թիւը աւելցած էր եւ վերջնական հաշուեկշիռն էր՝ 32 վիրաւոր ոստիկաններուն, եւ ոչ թէ ընդդիմադիր մամուլին (որ, ի դէպ, չատ գոհ է): «Իւմանիթէ», անշուշտ, ուրիշ բան կ'ըսէ եւ «Ցարձակումը» խորագրին տակ, այնպէս կը ներկայացնէ հարցը, որ բան մը չեղած տեղը, ապահովութեան ուժերը աշխատաւորներու վրայ բիրտ յարձակում մը գործած են: Քլօտ Քապանն ալ խմբագրականը ստորագրած է «ժամն է՛» եւ որու եզրակացութիւնն է. - «ժամը հասած է պայքարի»: Ուրեմն, օ՛ն անդր յառաջ, հապ՛օ՛ն յառաջ, բայց ոչ՝ մի յալ, այլ միայն՝ մի ձախ, այսինքն ընկերվարականներուն դէմ:

× Զորեքշաբթի իրիկուն բանակցութիւններ սկսան, դանազան լուծումներ գտնելու համար ԷՄ - ՔԱ. - էֆ-ի գործազուրկերուն եւ գործատան համար:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՐՄՈՎ

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ կարեւոր միջոցներ ձեռք առաւ ի նպաստ այն գործատուրկերուն, որոնց հաստուցում տանելու չրջանը վերջ կը գտնէ: Երեք միլիառ 300 հազար պիտի տրամադրուի այս նպատակին:

ՓԱՐԻԶ Հինգշաբթիէն կը սկսէր ապրիլ հնդկական ժամուն, վարչապետ Ռաժիւ Կանտիի այցելութեան առթիւ: Մի թերահաւատ և իր մօրը որոշած «Հնդկաստանի տարիի»ին բացումն է, զոր պիտի կատարէ եւ այդ առթիւ 25 բեմեր բարձրացած են Էյֆէլի աշտարակին չուրջ, ութ փիղ, ութ ուղտ, հնդիկ երգիչներ, աշուղներ, նրւագածուներ հնդկական մթնոլորտ մը պիտի ստեղծեն, մինչ տեղի կունենայ խորհրդանշական հանդիպումը երկու վարչներուն: Զանազան հանդիսութեանց, նոյնիսկ, բնաւ արդար չըլլար, բայց քիչիկ մը կարմիր կամ սեւ ոսկի ունեն նայինք...:

×

ԹՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼ

Հինգշաբթի, Ցունիս 6-ի, թուրք օրաթերթերը, պարզ է պոհ էին:

«Հիւրրիյէթ» լուրին կ'անդրադառնար միայն 3-րդ էջին վրայ, սա խորագրով. - «Միացեալ - Նահանգներուն խելքը գլուխը եկաւ»:

«Թէրճիւման», առաջին էջին արժանի տեսած է լուրը: Կը խորագրէ. - «Ոխի ճակատը փլաւ, հայկ. բանաձեւը մերժըւեցաւ»: Թերթը նաեւ թրքական այս «յաջողութեան» բուն պատճառները կը փնտռէ եւ երեք հատ կը գրէ. - Ա.) Ներկայացուցչական ժողովի կարգ մը անդամներու վերջերս Թուրքիա կատարած այցելութիւնը: Ասոնք առաւելաբար կը զբաղէին գինամթերքի հարցերով: Բ) Ուաչինկթընի Թուրք դեսպանին՝ Շիւքրիւ Էլէքտաղի տարած աշխատանքը: Գ) Նիւ - Եորք Թայմզի մէջ լոյս տեսած եւ 69 ամերիկացի գիտնականներու ստորագրութիւնը կրող էջ մը «ծանուցումը» (տե՛ս «Յառաջ», Մայիս 22):

«Միլլիյէթ», անցեալէն աւելի ապագային կը նայի եւ կը խորագրէ. - «Հայկ. բանաձեւը մերժուեցաւ ... Հայերը՝ ՄԱԿ-ի մէջ»: Այսինքն, կ'անդրադառնայ վաղը ըլլալիքին, յայտնելով թէ Հայերը ՄԱԿ-ի մէջ ալ բանաձեւ մը քուէարկել տալ կ'ուզեն եւ այդ առընչութեամբ, կը պարզէ թրքական տեսակէտը, որ կ'ամփոփուի, ըստ թերթին, հետք պատճառներու մէջ. - Հայերու փաստերը չինծու եւ անբաւարար են, նման բան մը կը քայքայէրէ ահաբեկչութիւնը, նման բանաձեւի մը պէտք չկայ, քանի որ ՄԱԿ-ը այլ բանաձեւ մը ունի ցեղասպանութեան վերաբերող:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՇԱՀԵՐԸ ԱՄԷՆ ԲԱՆԷ ՎԵՐ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՍԻՐՏԸ ՉԿՈՏՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑՉԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ ՄԵՐԺԵՑ ՀԱՅԵՐՈՒ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՈՂ H. J. R. 192 ԲԱՆԱՁԵՒԸ

ՀԵՌԱՁԱՅՆ. -

Երեքշաբթի օր, Ցունիս 4-ին, Ուաչինկթընի Ներկայացուցչական Տան օրակարգի նիւթն էր, բաւական ձգձգումներէ ետք՝ 192 թիւ բանաձեւին քուէարկութիւնը, որ Ապրիլ 24-ը պիտի դարձնէր «Ազգային Օր մարդկութեան դէմ մարդուն վայրագութեանց, ի յիշատակ բոլոր զոհերուն եւ ի մասնաւոր 1915-ի այն հայ զոհերուն, որոնք ջարդուեցան Թուրքերու կողմէ»:

Որպէսզի բանաձեւը անցնէր, հարկ էր երկու երրորդի մեծամասնութիւն այսինքն՝ 264 ձայն, մինչ բանաձեւին թէր քուէարկեցին 233 խորհրդարանական, դէմ՝ 180: Կը պակսէր ուրեմն 31 ձայն՝ մեծամասնութիւն ապահովելու համար:

Դէմ քուէարկողներուն պատճառաբանութիւնները եղած են. - նման բանաձեւի մը վաւերացումը, Ներկայացուցչական Տան, կողմէ կը վնասէ Միացեալ - Նահանգներու եւ Թուրքիոյ յարաբերութեանց, նաեւ նկատի պէտք է առնուի որ հայ ահաբեկիչներ Միացեալ-Նահանգներու եւ Քանատայի մէջ կը սպաննեն Թուրք պաշտօնատարները:

Կը խորհինք որ ժամը հասած է մեզի համար - եթէ չատոնց չէ իսկ անցած - վերջնապէս հրաժարելու, նման պարագաներու, զղացական արտայայտութիւններէ, դառն խորհրդածութիւններէ եւ մի անգամ ընդ միշտ համոզուելու որ՝ ոչ ոք, ոչ Ուաչինկթընը (ոչ ալ - գժբախտաբար - Մոսկուա) երբեմն քաղաքական եւ այլ շահերը կը զոհեն մեր արդար իրաւունքներուն, մեր արդար դատին, նոյնիսկ մի՛այն բարոյական գետնի վրայ: Արդարեւ, բանաձեւին քուէարկութիւնն ալ աւելի բան մը չէր քան բարոյական փոքրիկ եւ չա՛տ յապաղած հատուցում մը, բայց այդ իսկ չատ տեսնուեցաւ, այնքան սակարկութիւններէ ետք: Երա՞նի թէ մեր դատը այսքան արդար չըլլար, թող ամէնէն չքեղը տեղի կ'ունենայ Ուրբաթ իրիկունը՝ Թրոքատերօ:

ՔԻԻՐՏ ԻՆՔՆԱՎԱՐԱԳԱՇՏ չարժում մը զեկոյցով մը կը յայտնէ թէ օտար 20 մասնագէտներ կը պահէ՝ 10 Ռումանացի, 4 Լեհ, 2 Հարաւ - Քորէացի, մէկ Իտալացի, 2 Ճափոն եւ մէկ Զինացի: Կ'աւելցնէ թէ խնդրոյ առարկայ երկիրները տեղեակ են եւ այդ չրջաններուն (իրաքեան Քիւրթիստան) մէջ որեւէ չինութիւն կատարելէ առաջ, պէտք է իրենց հաւանութիւնը առնել:

ԼԻԲԻՈՅ մէջ, Տրիպոլիս եւ Պենղազի, հրապարակաւ կրակի տրուած են արեւմտեան երաժշտութեան բոլոր գործիքները, քանի որ, կը ճղդէ մամուլի Ժանա գործակալութիւնը. - «Այս գործիքները կը խթիթարեն արարական հարազատ մշակոյթին ու աւանդը»: Ներքին նախարարութեան պատասխանատուները յայտարարած են թէ այդ գործիքները. - «ոչ մէկ կապ ունին զանգուածային ընկերութեան հետ եւ կը վնասեն հանրութեան ճաշակին եւ արաբական արուեստներուն եւ աւանդութեանց:

ՊԷՅՕՑՅԻ Ս. ՍԱՐԳԻՍ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ՀՐՈՅ ՃԱՐԱԿ

—×—

Մայիս 21, Երեքշաբթի գիշեր ծագած հրդեհ մը գրեթէ ամբողջութեամբ փճացուցած է Պէյօյօյի (Նիւ - Եորք) Սուրբ Սարգիս Հայց. Եկեղեցին: Փրկուած են միայն գրասենեակները: Եկեղեցւոյ հովիւը, Հոգաբարձութիւնը եւ թաղեցի ժողովուրդը փութացած են եկեղեցի եւ կրելի օժանդակութիւնը կատարած հրշէջ խումբին:

Որպէսզի կատարուին եկեղեցական արարողութիւնները, Հոգաբարձութիւնը շուտով պիտի անօրինէ անհրաժեշտը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿՈՏՈՐԱԾՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ ԹՐՔԱԿԱՆ ԱՂԲԻՒՐՆԵՐ

Ա. Հ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Ժամանակակից թուրք պետական գործիչները եւ պատմաբանները խեղաթիւրելով պատմական փաստերը կը փորձեն քօղարկել զարահակզբին Ասիամաեան Հայաստանի ու առհասարակ ամբողջ կայսրութեան մէջ տեղի ունեցած Հայերու հալածանքն ու ցեղասպանութիւնը: Գիտակցարար անտեսելով տեղահանութեան ու կոտորածին վերաբերող փաստագրական նիւթերը, անոնք կը ջանան խեղաթիւրել իրականութիւնը:

Ցաւալի է որ բազմաթիւ ուսումնասիրութիւններ եւ վաւերագրերու հաւաքածոներ հրատարակուած են արեւմտահայութեան զանգուածային կոտորածներուն եւ յատկապէս 1915-ի երիտթուրքերու կառավարութեան կողմէ կազմակերպուած ու գործադրուած Մեծ Եղեռնի վերաբերեալ: Դէպքերուն ժամանակակից թուրք գործիչները ու անմիջական մասնակիցները, անշուշտ ամէն ձեւով փորձած են հայկ. կոտորածներու ընթացքին իրենց կատարած յանցագործութիւնները քօղարկել եւ պատահարները նկարագրել ենթակայական ձեւով, սակայն անոնց յուշագրութիւններուն որոշ էջերուն մէջ կան առանձին հետաքրքրական եւ ուշագրութեան արժանի խոստովանութիւններ:

1878-ի Պերլինի վեհաժողովէն եւեթ երբ հայկական հարցը միջազգային բնոյթ առացաւ, սուլթանական կառավարութեան ազգային ու կրօնական հալածանքները, կեանքի ու գոյքի անապահովութիւնը, հարկային ծանր լուծն ու զաւառային պաշտօնեաներու չարաշահումները աւելի մեծ չափերու հասան: «Իթթիհատ»ի յայտնի գործիչ Օսման Նուրի այս մասին կը գրէ. «Ախտ հակոզութեան տակ առնուեցան հայ պաշտօնեաները եւ հայկական հրատարակութիւնները: Այդ պահէն սովորական երեւոյթ դարձաւ աքսորը: Կուսակալներու կողմէ քննութեան առնուեցան Հայոց եկեղեցիներու եւ դպրոցներու մասին տրուած հրովարտակները: Վերջին տարիներու ընթացքին փակուեցան այն հայկական դպրոցները, որոնք բացուած էին ոչ թէ հրովարտակով այլ միայն կառավարական թոյլտուութեամբ: Խռովութիւններ ու բռնութիւններ գործադրուեցան նաեւ հարկերու գանձումին ընթացքին»: (1)

1890-ին Ա. Համիտի նախաձեռնութեամբ կազմակերպուեցաւ հիմնականին մէջ Քրտերէ կազմուած անկանոն զօրագունդեր, որոնց դէմքաւոր նպատակներէն մէկն էր հալածել ու կոտորել հայ բնակչութիւնը: Ժամանակի մեծ եպարքոս Սաւիվ Փաշա ահա թէ ինչպէս կը բնութագրէ այդ զօրագունդերը իր յուշագրութեան մէջ. «Համիտիէ հեծելագունդերը, տուրքերէ ազատած ըլլալով հանդերձ, իրենց չահերուն համար բռնութիւններ կը գործադրէին բնակչութեան վրայ: Թէ՛ վարչութեան եւ թէ բնակչութեան բողոքներէն կը պարզուի որ Տիարպէքիրի չրջանը գոնուող «Համիտիէ» հեծելագունդի հրամանատար Մուսթաֆա Փաշան, որ նաեւ աշիրէթի առաջնորդն է, զինուած մարդիկը բառին բուն իմաստով, վերածած է բռնութիւն գործադրելու կատարեալ գործիք մը, վտանգելով չրջանի բնակչութեան ապահովութիւնն ու անդորրը: Տիարպէքիրի նախկին կուսակալ Խալիզ էֆէնտի եւ յաջորդը՝ Ֆահիք Փաշան բազմիցս գրած են այն մասին որ չորրորդ բանակի հրամանատար Զէքի Փաշան չափազանց կը հովանաւորէ յիշեալ Մուսթաֆա Փաշան:

... Այս տարի (1896-ին) «Համիտիէ» հեծելագունդերու զօրախտերը եւ ոճիրկը ապահովելու համար ռազմական նախարարութիւնը 35 հազար լիրա տրամադրելու զեկոյց ներկայացուցեր էր: Ես չեմ հասկնար թէ այս տարի ինչ զրպարտաճառներու հիման վրայ փութաք յայտնուած է «Համիտիէ» հեծելագունդերու զօրախտեր կազմակերպելու: Հայերու ազէտէն եւեթ Աբդուլ Համիտի կացութիւնը բաւական նրբացած է եւ ե-թէ Քրտերը իրենց այս տեղաչարժերով բնակչութեան ստացուածքին եւ անասուններուն նոր բռնութիւններ գործադրեն, ինչ որ հաւանական է, յառաջ կը բերէ նոր ազէտ մը» (2):

Ժամանակակից թուրք պատմաբանները կը ժխտեն Սասունի հայութեան 1894-ի կոտորածներուն փաստը: Բայց ահա թէ ինչ կը գրէ յիշեալ Օսման Նուրի. «Անատոլուէն (Արեւմտեան - Հայաստան - Ա. Փ.) հասած տեղեկութիւնները չափազանց ազէտալի էին: Զարդը կը շարունակուէր սոսկալի չափերով: Քաղաքային եւ գիւղական իշխանութիւններու տրուած հրամաններով Քրտերը յարձակած էին գիւղերու վրայ, բայց ետ մղուած էին, որմէ յետոյ անհրաժեշտութիւն ներկայացած էր գիւղական ուժեր ուղարկելու: Այդ ժամանակ գիւղերը այրեր էին գիւղերը եւ կոտորեր բազմաթիւ մարդիկ»: (3)

Այդ դէպքին մասին որոշ խմաւոով հետաքրքրական տեղեկութիւններ կան նաեւ Հայութեան հանդէպ վրէժխնդրութեամբ լեցուած Քեամիլ Փաշայի յուշագրութիւններուն մէջ: «Լոնտոնի մէջ տեղի ունեցած մեծ ժողովներուն Հայերը արդարացուած են իրենց ապստամբութեան համար, - կը գրէ Քեամիլ Փաշան - իսկ Օսմանեան կայսրութեան պաշտօնեաները ենթարկուած են խիստ պարսաւանքի: Հայերու ապստամբութիւնը դնահատուած է դէշ կառավարուելու եւ յատկապէս կրօնական խարականութեան հետեւանքով կառավարութեան կողմէ Հայերու հանդէպ ցուցաղրուած դաժանութեան արդիւնք: Հանրային կարծիքը մեր դէմ այն աստիճան բռնկած է որ անգլիական կառավարութիւնը մտքերը հանդարտեցնելու համար, առանց սպասելու տեղւոյն վրայ քննութիւն կատարող յանձնաժողովին տեղեկագրին, իր դաշնակիցներուն Ռուսաստանի եւ Ֆրանսայի հետ մտադրեր է Պերլինի պայմանագրով պահանջել Օսմանեան կայսրութեան ստանձնած բարեփոխումներու գործադրութիւնը...: Այսօր (Նոյեմբեր 3, 1895) մօտս եկած Գերմանիոյ դեսպանը ակնարկելով Անատոլուի մէջ տեղի ունեցած խռովութիւններուն, խօսեցաւ զանոնք արգիլելու անհրաժեշտութեան մասին: Ան ըսաւ նաեւ թէ ինք չի կասկածիր խռովութիւնները կանխելու համար Օսմանեան կայսրութեան կարողութենէն: Անկէ եւեթ այցելութեան եկած Աւստրիոյ դեսպանը նոյն խռովութիւններուն կապակցութեամբ նշեց թէ քրիստոնեաներու վիճակը զանազան վիլայէթներու մէջ երբեք այնպէս չէ, ինչպէս ցոյց տրուած է կառավարիչներու եւ զաւառապետներու կողմէ Բարձր Դրան ներկայացուած տեղեկագիրներուն մէջ: Ան յայտնեց որ նախորդ օրը տեղի ունեցած ժողովին հիւպատոսարաններէ դեսպանատունները ղրկուած տեղեկագիրներու ընթերցումէն պարզուած է որ Քրտերու կողմէ կոտորուած են հազարաւոր Հայեր, առանց խտրականութեան: Տիարպէքիր կատարուած էրիստոնեաներու սպանութիւնները, կողոպուտն ու բռնութիւնները, ինչպէս նաեւ Անատոլուի այլ վայրերուն մէջ տեղի ունեցած խրժդուժութիւնները այդ դարուն չտեսնուած իրադարձութիւններ են: Ան աւելցուց նաեւ որ միայն Զէյթունի մէջ կայսերական զօրքերու յարձակումին հետեւանքով զոհուած Հայերու թիւը հասած է 4500-ի (4): Այս կոտորածներէն եւեթ իրը թէ «խղճահարուած» Ա. Համիտը իր մօտ կանչելով Քեամիլ Փաշան, գոչած է. «ես ըսեր էի որ զարնէք, ոչ թէ կոտորէք» (5):

Հայերը զանգուածարար բնաջնջելով եւ անոնց թիւը արհեստականօրէն նուազեցնելով, թուրք կառավարութիւնը կը ձգտէր մոռացութեան մատնել Պերլինի դաշնագրին 61րդ յօդուածը, ինչպէս նաեւ մայիսեան բարենորոգումներու ծրագիրը: Միեւնոյն ժամանակ սուլթանական կառավարութիւնը մեծ ջանքեր կը թափէր մեզմացնելու միջազգային հանրային

ՅԻՍՈՒՆ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ

ԼԱՒԱԼ - ՍԹԱԼԻՆ ԴԱՇԻՆՔԸ

—×—

Լաւալի զնդակահարութիւնը որպէս զոհ ծածկից, երբ ինք էր ատորագրողը այն միակ համաձայնութիւնը, որ հիթլէրականութեան դէմ կրնար թումբ կանդնել, յիսուն տարի առաջ, 1935 Մայիս 2-ին, ապա դառնալ հակաթոլշեւիզմի ախոյեան, Ֆրանսայի պատմութեան հակասութիւն - ներէն մէկը պիտի մնայ, բայց հակասութիւնը աւելի երեւութական է, քան իրական:

Երկու պատերազմները բաժնող չրջանին, առաջինէն վերջին օրը, Խորհրդային Միութիւնը խորապէս պատակեց Ֆրանսայիները, այն աստիճանի, որ չատերուն զօրարկեց իրենց երկրին ապառնացող բուն վտանգը, որ սակայն ակնարեւ կերպով կը յառաջանար:

Խորհ. Միութիւնը առաջին օրէն իսկ զատած էր իր դաշնակիցներուն, Բրէստ - Լիտովսկի մէջ: Մինչեւ 1936 ռուսական յեղափոխութիւնը որ դայթակղութիւն մը կը նկատուէր աշխի համար, ձախէն ալ դաղափարական փոքր խմբակի մը կը խօսէր միայն. Մոսկուայի դատավարութիւնէն եւեթ անուղղայ «հաւատացեալ» մը միայն կրնար Սթալինը բռնակալ չնկատել:

Երբ Հիթլէր կը սկսի իր վերելքը, ոչհամայնավար Ֆրանսացիները կը բաժնուին երկու խումբի անոնք՝ որոնք կողմնակից են խաղաղասէր ձախի մը, զգուած 14 - 18-ի չարդերէն ու անոնք որոնք ազգայնական հակումներ ունին եւ որոնց համար «Խորհրդային Միութեան հետ համաձայնութիւն մը ամէն կերպով անմրցութիւն է» (Լէոն Տօտէ): Հազուագիւտ են երեսփոխանները որոնք Ֆրանսայի փոքրիմիութիւնը կը տեսնեն Մոսկուայի հետ համաձայնութեան մէջ:

Իրիս որ վարչապետ եւ Արտաքին նախարար կը դառնայ, համամիտ է Ֆրանք-եւուռասական «հաշտութեան»: 1924-ին երբ նախարարապետ է, Կրէմլինի հետ դիւանագիտական յարաբերութիւն կը հաստատէ: Ան յաջորդած է Պրիանի, որ հօթը տարի Գերմանիոյ հետ վարած է մերձեցումի քաղաքականութիւն մը: Իրիս ալ լաւ յարաբերութիւններ կը մշակէ Գերմանիոյ հետ սակայն այլ ապահովութիւն մըն ալ կ'ուզէ ունենալ, Խորհրդային Միութեան հետ կնքելով «ոչ - յարձակողական» դաշինք մը (1932, Նոյեմբեր 29): Անշուշտ նման ուխտ մը մեծ նշանակութիւն չունի իրարմէ այնքան հեռու երկու երկիրներու համար, սակայն կը մեզմէ Խորհրդային Միութեան կղզիացումը ու Ֆրանսայի Արտաքին նախարարութեան համար պիտի ծառայէ «վէրջնական» դաշնագիրը վերաքննելու պերմանական պատրանքը փարատելու, Մոսկուայի օժանդակութեամբ»:

1933 Մայիս 10-ին «Պրաւդա» կը գրէ թէ Խորհրդային Միութիւն այլեւս «վերջնական» չէ. մինչ այդ Հիթլեր որ կը մնայ նոյն հակահամայնավարը, եւ միշտ կ'երազէ դէպի արեւելք տարածուիլ, վտանգ չապետ է: Իսկ Ֆրանսայի մէջ երկու երկու աթոռները փոխանցած է Փօլ Պոնքուրի որ իրեն գաղափարակից մըն է: Խորհրդային Միութեան հետ առեւտրական յարաբերութիւնները կը զարգանան, հանդիպումները կը բազմապատկուին:

Յետոյ, նախկին նախագահ Կ. Տումէրկի դիւանագիտական կը կազմուի ազգային միութեան կառավարութիւն մը, «Իրիսէն Փէթէն». այս անգամ արտաքին նախարարութիւնը կը յանձնուի փորձառու պատգամաւորի մը:

Լուի Պարթուի համար յատակ է. վտանգը Գերմանիան է: Երբ կը հիւրընկալէ այդ երկրին Արտաքին նախարարը, կը յայտնէ թէ կարգացած է «Մայ Քամփֆ»ը. «Ժամանակավրէպ գործ մը կը վատահեցնէ հիւրը. «ուրեմն, տոքթ. Պարթու, ինչո՞ւ անդադար կը վերհրատարակէք զայն»: Նախարարը կը ձեռնարկէ խմբելու այն բոլորը զոր Ֆրանսա կրնայ յուսալ իր դաշնակիցներէն. Միջերկրականէն մինչեւ Մոսկուա, պատուար կանգնելու համար հիթլէրական սպառնալիքին:

Ամէնէն ստիպողականն է Խորհրդային Միութիւնը առնել Ազգերու Դաշնակցութեան մէջ. Սեպտեմբեր 18-ին այս քայլը կ'իրականանայ: Երեք չաբաթ եւեթ Պարթու Մարսէյլի մէջ կը սպասնուի, եւ. կոսլաւեայ թագաւորին հետ, միւտ պատուար մնացած պայմաններու մէջ:

Ուրիշ աշակոդմեան մը որ կուգայ ծարաչել ձախէն, Լաւալ, կը յաջորդէ իրեն: Ան ինքզինքը կը ներկայացնէ որպէս հեւորդ մը, սակայն բոլորովին տարբեր ոճ մը ունի: Որքան որ յատակ եւ անդիջող կեցուածք ունէր իր նախորդը, նոր նախարարը այնքան ճկուն է ու կրկդիմի:

Պատմաբան Ժ. Պ. Տիւրոզէլի համաձայն Լաւալի քաղաքականութիւնը «փոքր քայլերու» յաջորդութիւն մըն է: Փոքր քայլեր դէպի Գերմանիա, որոնք կը դիւրացնեն Սարի վերադարձումը: Երբ կը դասջարկէ վերակսիլ «արեւելքի ուխտ»ի բանակցութիւնները, Հիթլէր կը պատասխանէ. - «Եթէ Ֆրանսա եւ Ռուսիա կ'ուզեն դաշնակցիլ, չեմ հասկնար թէ ինչու ես որպէս պատուար պիտի ծառայեմ իմ

կարծիքը կոտորածներու կապակցութեամբ: Այս առթիւ Քեամիլ Փաշան Ա. Համիտի խորհուրդ տուած է օտար պաշտօնեաներու ստորագրութեամբ արագ յօդուածներ հրատարակել արտասահմանեան մամուլին մէջ, հերքելու համար տեղի ունեցած ողբերգական դէպքերը (6): Սակայն Քեամիլ Փաշայի այս նենգութիւնը սպառուած արդիւնքը չտուաւ: Իր զեկուցագրին մէջ ռուս պետական խորհրդական Ժապովսկի այս կապակցութեամբ կը յայտնէ. «Վրդովեցուցիչ ոճրմական միջոցառումներու մանրամասնութիւնները արդէն թափանցած են եւրոպական մամուլ եւ ամէնուրեք մերկացնող յօդուածներու փոթորիկ բարձրացած է Հայաստանի քրիստոնեայ բնակչութեան նկատմամբ թրքական զօրքերու կատարած զազանային գործողութիւններուն դէմ: Այդ մեղադրանքներուն առաջ եւ անմօթ հերքումները, որ մօտ օրերս Սուլթանի հրամանով հեռագրերով ուղարկուած են արտասահմանի թուրք ներկայացուցչութիւններուն, հնարաւոր չափով լայն հրապարակութեան համար, չկրցան փարատիլ տպաւորութիւն ձգել Եւրոպայի հանրային կարծիքին վրայ եւ չարզիլեցին մեղադրանքներու եւ մերկացումներու տարափը, եւ վերջին օրերուս Բ. Դուռը ստիպուած եղաւ արգիլել օտարերկրեայ գրեթէ բոլոր լրագիրներու Թուրքիա մուտքը»:

Սասուն, եւ յարակից հայաբնակ նահանգներու մէջ ինչպէս նաեւ Պոլիս տեղի ունեցած կոտորածները մեծ յուզում պատճառեցին ամբողջ քաղաքակիրթ աշխարհին մէջ: Բողոքներու ճնշումին տակ, ի վերջոյ, սուլթանական կառավարութիւնը համաձայն գտնուեցաւ յանձնաժողովի քննութիւններ առնել Սասուն, հանգամանքները ուսումնասիրելու համար: Սակայն այդ յանձնաժողովին քննութիւնները առանձնապէս արդիւնք չտուին, քանի որ Ա. Համիտ նախապէս յանձնարարեր էր առանց քննութեան արդարացնել տեղական իշխանութիւններն ու մեղադրանքը բարդել հայ գիւղացիութեան վրայ: Միւս կողմէ մեծ ատրութիւնները, սեփական չահերէ մեկնած, իրենց ներկայացուցիչներուն հրահանգեր էին չտալ յարաբերութիւնները Թրքական յանձնախումբին հետ:

(Շար. 1)

---

(1) - Օսման Նուրի - Ա. Համիտ Սանի վէ տէվր-ի սուլթանաթը - Իսթ. 1327, էջ՝ 838 (արաբատառ)

(2) - Գայիտ Նուրի - Ա. Համիտ Սանի Իսթ. 1328, Բ. հատոր, էջ՝ 372 (արաբատառ)

(3) - Օսման Նուրի, էջ՝ 828, 858 (ընդգրծումները յօդուածագրէն):

(4) - Հաթըրաթ-ը Սատր-ը էսպաէ Քեամիլ Փաշա, Քօսթանթինիէ, 1329, էջ՝ 181, 187 (արաբատառ)

(5) - Նոյն, էջ՝ 180

(6) - Տե՛ս Պէլլէթէն, 1955, թիւ՝ 78, էջ՝ 227

ՊԱՏԿԵՐԱՑՈՒՄ ԵՆՔ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՎ ՕՏԱՐԵՐԿՐՅԱ ԱՄԵՆԱՀԱՐՈՒՍՏ ՀԱՆԴԵՍՆԵՐԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆԴԵՍ

ՄԱՐՏԻ ՀԱՄԱՐ

- Ինչո՞ւ ես ինձ այդպես նայում։
- Ես... ես ուզում եմ իմանալ, թե ինչպես ես դու ինձ տեսնում։
- Ես քեզ տեսնում եմ այնպես, ինչպես ես ուզում, որ տեսնեմ։
- Ինչպե՞ս ես ուզում, որ տեսնեմ։
- Ես ուզում եմ, որ դու ինձ տեսնես

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Գասպար Ապունայեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի, Կիրակի, Յունիս 9, Իսիի Ս. Մարիամ - Աստուածածին եկեղեցին, 6 ավրնիւ Պուտկէն, իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ԳԱՍՊԱՐ ԱՊՈՒՆԱՑԵԱՆԻ

մահուան 4-րդ տարելիցին առթիւ։

Ի գիտութիւն ազգացեալին յիշատակը յարգողներուն։

Այս առթիւ, ազգացեալին յիշատակին 250 Ֆ. կը նուիրեն «Ծառայ»ին։

×

Այրի Տիկին Հայկուհի Տալատեան, Տէր եւ Տիկին Ռոպէր Տալատեան, Պ. Արթիւր Տալատեան, կը ծանուցանեն որ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Կիրակի, Յունիս 9, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ Եկեղեցին իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ՆՇԱՆ ՏԱԼՏԱԼԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին ի յիշատակ։

Ի գիտութիւն ազգացեալին յիշատակը յարգողներուն։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Մայրերու ոճին առթիւ, Օր. Ազայեան իր մօր՝ Ռաֆէլ Ազայեանի *յիշատակին, 500 Ֆ. կը նուիրէ ազգացեալին չատ սիրելի՝ «Ծառայ»ին։*

×

Իմի.. Պ. Զաւիկ Խաչիկեան չնորհակալութիւն կը յայտնէ բոլոր անոնց որոնց մասնակից եղան Խաչիկեան ընտանիքին սուգին իրենց զաւկին՝ Մկրտիչ Խաչիկեանի *մահուան առթիւ եւ անոր յիշատակին հետեւեալ նուէրները կ'ընէ.։*

300 Ֆ. Կարմիր Խաչին, 300 Ֆ. Կապոյտ Խաչին, 300 Ֆ. Ս. Մարիամ - Աստուածածին Եկեղեցւոյ, 300 Ֆ. Հայ Կաթողիկէ Ս. Խաչ Եկեղեցւոյ (առանձին «Ծառայ»էն) եւ 300 Ֆ. «Ծառայ»ին։

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Կիրակի, Յունիս 9, ոճն է կաթողիկէ եկեղեցւոյ սրբոց էջմիածնի։

Այս առթիւ կը մատուցուի հանդիսաւոր պատարագ։

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ԱՍՈՂԻԿ ԱԲԵՂԱՑ ԱՐԻՍՏԱԿԷՍԵԱՆ

Պատարագի ընթացքին Մաղթանք *կը կատարուի՝ վասն Սուրբ էջմիածնի։*

ԻՍԻ
Ս. ՄԱՐԻԱՄ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ

Յունիսի 9-ին Կիրակի օր Իսիի Եկեղեցւոյ Օծումի 10-րդ տարեդարձն է։ Այս առիթով Փարիզի Առաջնորդ՝

ԳԻՒՏ ԵՊԻՍԿ. ՆԱԳԴԱՇԵԱՆԻ

ժամը 10-ին կը մատուցանէ հանդիսաւոր պատարագ եւ կուտայ յաւուր պատշաճի քարոզ։

Ցաւարտ պատարագի կը կատարուի հոգեհանգստեան մասնաւոր կարգ հանգուցեալ կնքահայրերու եւ բարերարներու հոգիներուն համար և կ'օրհնուի աւանդական Մ'ատաղ։

Ժամը 13-ին հոգեճաշ քաղաքապետարանի սրահին մէջ, 25 Ավիւնիւ Վիքթոր Հիւկօ։

Ժամը 15.30-ին Իսիի Եկեղեցւոյ Մխոբեայ վարժարանի ամավերջի հանդէսն է, նոյն քաղաքապետարանի սրահին մէջ։

Առաւել մանրամասնութեան համար դիմել.. 644 - 28 - 52 թիւին։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Մարսէյլի Հ. Բ. Ը. Միութեան հայերէն լեզուի ուսուցման կեդրոնը, սիրով կը հրաւիրէ ձեզ ներկայ գտնուելու կրթական տարեշրջանի փակման առիթով կազմակերպուած դպրոցական հանդիսութեան, որ տեղի պիտի ունենայ Յունիս 9, Կիրակի օր, ժամը 15-ին Սրբոց Թարգմանչաց Մայր Եկեղեցւոյ Ս. Զրբաշեան սրահին մէջ։

Հայկական պարեր աշակերտներուն կողմէ, ղեկավարութեամբ՝ ՏԻԿԻՆ ՍԱՐԱՖԵԱՆԻ։

Մուտքը ազատ է։

ՀԱՑ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՀԱՒԱՔՈՂՔ (4)

ԼԻՈՆ

Յունիս 12, Զորեքշաբթի, ժամը 20.30-ին Լիոնի Ազգային Տան սրահին մէջ՝

40 րիւ տ'Արմենի

Օրակարգ.-

Ա. բաժին. - Ս. Մկրտութեան խորհուրդը եւ նշանակութիւնը։

Բ. բաժին. - Բանավէճ եւ մտերիմ փոխանակում։

Հանդիպումը կը վարէ Զաւիկ արեզայ Աւետիքեան։

Նիւթը կը ներկայացուի «Ուսումնասիրութիւն եւ հաւատք» խմբակին կողմէ։

Մուտքը ազատ է։

MESSE

L'ASSOCIATION NATIONALE CHRETIENNE
DES BUTTES CHAUMONT
vous invite *le Dimanche 9 Juin*
en union avec les communautés arméniennes et libanaises
à la messe de 11h15
en la Collegiale St. Martin
2, rue St. Martin — MONTMORENCY

le 8 Juin

RADIO ARMÉNIE

vous invite à sa NUITÉE
au Centre Culturel - 234, cours E. Zola
Villeurbanne (69)
animée par
le chanteur MARTEN YORGANTZ
le danseur ICHKHAN AGOPIAN
4 fois champion de France de danse moderne et claquette
et
orchestre NAREG
TOMBOLA
1er prix : un week-end en TUNISIE
2ème prix : un téléviseur et
de nombreux autres lots

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.- Կապ Խաչի՝ Սէն - Ժեռոմի մասնաճիւղը կը ոճնէ Մայրերու Օրը թէյասեղանի մը չուրջ Յունիս 9, Կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 15.30-ին Թաղիս եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ։

Վարչութիւնը սիրով կը հրաւիրէ փափաքողները։

ՀԱՑ ԱԳԱՏԱՄԱՆԱՄ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Յունիս 9, Կիրակի, ժամը՝ 11-էն մինչեւ 22
Մոնմորանսիի Հանդստեան Տան զբաստանին մէջ

- *Արեւելեան եւ եւրոպական ճաշեր արագ սպասարկութեամբ,*
- *Վիճակահանութիւն՝ մեծ պարգեւներով,*
- *Զանազան հետաքրքրական խաղեր ու ժամանց,*
- *Ընտանեկան հաճելի եւ ջերմ մթնոլորտ,*
- *Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր, մասնակցութեամբ՝*
  - *ՌՈԶԻ ԱՐՄԷՆ եւ իր օրքէսթրը*
  - *ՄԱՐԹԻՆ ԵՈՐԿԱՆՑ*
  - *ՋԵՓԻՒՌ խումբը իրենց կիթառներով.*

Մուտքը ազատ է

Տեղերը ապահովել հեռաձայնելով.-
983 - 20 - 67 / 878 - 02 - 99
Մոնմորանսի երթալու համար.-
Prendre le train à la Gare du Nord, descendre à Enghien-les-Bains, puis prendre l'autobus no. 612, 13 et descendre à l'arrêt Groslay.

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Եկեղեցւոյ պայծառութեան.-

Տէր եւ Տիկին Անթուան Ոսկանեան 200, 100 Թիվոլիի դպրոցին, Տիկին Մաւէն Խօքսիւեան 100 Ֆ., 100 Հ. Բ. Ը. Միութեան։

Թադէոսեանի հոգեհանգիստին առթիւ՝ Տիկին Վարդուհի Թադէոսեան 500 Ֆ., 500 Հ. Բ. Ը. Միութեան, Տէր եւ Տիկին Պերճ Վարժապետեան 100, Տէր եւ Տիկին Ալիքսան Պապայեան 100, Տիկին Պոյոյեան Մարիամ 100, Տիկին Էլիզ Զրբաչեան 250 Հ. Բ. Ը. Միութեան, Վարուժան Պոդամեան 200, Տէր եւ Տիկին Անարէ Սիսակեան 100 Հ. Բ. Ը. Միութեան։

Գարբիճեանի հոգեհանգիստին առթիւ՝ Յովհաննէս Տէրտէրեան 100, Զամանդեան 100 Ֆ.։

Տակառեանի մկրտութեան առթիւ՝ Տիկին Նապլը Մարտիրոսեան - Տակառեան 200 Ֆ.։

Վահէ Խաչատուրեանի հոգեհանգըստին առթիւ.- Տիկին Սեդա Սարգիսեան 100, Տէր եւ Տիկին Գուրգէն Մանեան 100 Ֆ.։

Գալիֆեանի (ծնեալ՝ Ալթունեան) թաղման առթիւ՝ Տէր եւ Տիկին Սեդրակ Սամուէլեան 500 Համազգային դպրոցին։

Սաֆուրեանի հոգեհանգիստին առթիւ՝ Ժիրայր Գազանճեան (Ամերիկայէն) 100, Տէր եւ Տիկին Շաւարշ Փիրանեան 100, Տէր եւ Տիկին Գուրգէն Փիրանեան 100, 100 Մշակութային Տան, Այրի Տիկին Ասքելեան 300, 300 Կարմիր Խաչին, Քէոթէկեան 200, Այրի Տիկին Ունճեան եւ իր տղան 100 Ֆ. Սէն - Ռաֆայէլի Հայ Ճեբրանոցին, 100 Ֆ. «Ծառայ»ին, Տէր եւ Տիկին Սուրէն Փիրանեան 100 Ֆ., 100 Մշակութային Տան։

Տուրսունեանի հոգեհանգիստին առթիւ՝ Տիկին Քէչէեան 100, Տուրսունեան ընտանիք 200 Ֆ., 200 Թիվոլիի դպրոցին, 200 Համազգային վարժարանին, Լեւոն Քէչէեան 200 Հոգ և Մշակոյթ միութեան։

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» — 83, Rue d'Hauteville - 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

L'OFFICE NATIONAL DE LA CULTURE ET DES TRADITIONS ARMENIENNES
(*Président d'honneur M. Alain POHER, Président du Sénat*)
organise du 7 au 21 Août
avec la participation de Gérard Stephanesco
son

7ème Pélerinage en Roumanie aux Monuments et aux Eglises Arméniennes (du XIV au XIX s.)

ainsi qu'aux Monastères orthodoxes roumains avec leur splendide peinture extérieure relatant la vie du Christ, l'enfer ou le siège de Constantinople par les Turcs.
RENSEIGNEMENTS et DOCUMENTATIONS :

Ecrire (en indiquant votre No. de téléphone)
à l'OFFICE NATIONAL DE LA CULTURE ET DES TRADITIONS ARMENIENNES : 16, rue José Maria de Heredia — 75007 PARIS

ARMENIE 1985

Départ PARIS/PARIS

du 28 juin au 11 juillet	6 770 F
du 20 juillet au 03 août	6 770 F
du 03 août au 17 août	6 800 F
du 18 août au 31 août	6 890 F
du 06 septembre au 19 septembre	6 770 F
du 20 septembre au 03 octobre	6 710 F
du 04 octobre au 18 octobre	5 760 F
du 27 décembre au 07 janvier 86	5 390 F

Départ MARSEILLE/MARSEILLE

du 06 juillet au 19 juillet
du 10 août au 23 août
du 17 août au 06 septembre
du 07 septembre au 20 septembre
du 14 septembre au 27 septembre
du 05 octobre au 18 octobre
du 02 novembre au 15 novembre
du 23 novembre au 06 décembre
du 28 décembre au 10 janvier 86

Les prix mentionnés sont calculés au départ de PARIS avec un minimum de 20 participants

Consultez nous pour nos prix au départ de LYON et MARSEILLE ainsi que pour vos voyages individuels.

CIRCUITS

du 06 juillet au 19 juillet :
Moscou - Erévan - Tbilissi - Sotchi - Moscou.
du 10 août au 23 août :
Moscou - Erévan - Tbilissi - Leningrad.

Nos prix comprennent :
— Transport aérien sur vols réguliers AIR FRANCE Paris/Moscou/Paris — Les vols intérieurs Moscou/Erévan/Moscou — Les hôtels en 1ère catégorie : Cosmos et Arménia ou similaires — Sur base en chambre à deux lits, avec salle de bain et WC privé — Séjour en pension complète — Les transferts aéroport/hôtel/aéroport — Les excursions quotidiennes guidées avec assistance d'un accompagnateur de Paris à Paris.

Lic. A. 1037

Levon BAGDASSARIAN
SABERATOURS
31, rue d'Argenteuil
75001 PARIS
Tél. (1) 261 - 51 - 13

Varoujan SARKISSIAN
SEVAN VOYAGES
48, Cours de la Liberté
69003 LYON
Tél. (7) 860 - 13 - 66

Jacques CHELELEKIAN
LES COURRIERS DU MONDE
63, Allée Léon Gambetta
13001 MARSEILLE
Tél. (91) 84 - 54 - 54
(91) 50 - 75 - 49

AIR FRANCE · Intourist · AEROFLOT

ՇԱԲԱԹ - ԿԻՐԱԿԻ
ՅՈՒՆԻՍ
8-9
SAMEDI-DIMANCHE
8-9 JUIN
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Directrice: Arpik Missakian

Tél.: 770.86.60 — Telex: HARATCH 280 868 F
C.C.P. Paris 15069-82 E — 51027317 A R.C. Paris

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար· 500 Ֆ· - Վեցամսեայ : 260 Ֆ·
Արտասահման : Տար· 550 Ֆ· - Հատը : 3,00 Ֆ·

60րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 15.980 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 60e ANNÉE — No 15.980

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՍՓԻՒՌՔԸ ԻՐ 70 ՏԱՐԻՆԵՐՈՎ

Սփիւռքի վերջին եօթանասուն տարի - ներու պատմութիւնը դեռ չէ գրուած: Սակայն, մասնաւորապէս հրատարակութիւնները Սփիւռքի հայութեան պատմութիւնն ու կեանքը կը բաժնեն երեք շրջաններու, կապելով զանոնք Ապրիլեան եղեռնի զարձակէտ ոգեկոչումներուն՝ քսանամեակ, վաթսունամեակ, եօթանասունամեակ:

Առաջին շրջանը, 1915 - 1920-էն 1965, եղաւ կազմակերպական շրջան մը: Գաղթական Հայը սկսաւ կազմակերպուիլ եւ Ապրիլ ոչ միայն իրրեւ հայ մարդ, այլեւ իրրեւ հայ հաւաքականութիւն: Բարձրացան եկեղեցիներ, կրթական հաստատութիւններ, հաստատուեցան տպարաններ, հրատարակչականներ, հիմնուեցաւ մամուլ, ծնունդ առին ու բազմապատկուեցան մշակութային, բարեսիրական, հայրենակցական, ազգային, կանացի, երիտասարդական, մարզական, սկաուտական եւ այլ միութիւններ ու շարժումներ: Իսկ վերջին արտայայտութիւնները եղան՝ յուշարձր, յուշամատեան, յուշարձան:

Երկրորդ շրջանը, 1965-էն 1975, կրնանք կոչել քաղաքական: Առաջինը նախապատմանն էր երկրորդին: Սակայն, կազմակերպական եւ քաղաքական գործ - ունէութիւն իրարմէ անկախ չեն: Սփիւռքի քաղաքական գործունէութիւն ունեցաւ կազմակերպական շրջանին եւ կազմակերպական աշխատանքը շարունակուեցաւ քաղաքական շրջանին: Աւելի ուժեղ շրջան մը որ հայութիւնը նոր եւ վճռական ոգիով մը վարակեց, վիտակցութեամբ մը զօրացուց հանդէպ իր ազգային իրաւունքներուն: Ներքին ճակատի վրայ համախմբուեցան իր ուժերը, ամրանալու համար: Արտաքին ճակատի վրայ տեղի ունեցաւ իր ձայնը բարձրացնել: Քաղաքական կազմակերպութիւնները, հայ զանգուածներու անմիջական օժանդակութեամբ, հայ դատը արծարծեցին ամէնուրեք, միջազգային բարձրագոյն ատեաններէն ըսկսեալ մինչեւ պիւանագիտական ու ժողովրդային դիւաւոր շրջանակները, դիւաւոր ու բերանացի քարոզչութեամբ, հրապարակային ցոյցերով եւ քաղաքական ու գործնական աշխատանքներով: Երիտասարդութիւն մը յայտնուեցաւ՝ յանձնառու եւ հետեւողական: Երիտասարդութիւն մը, որ խօսքէն անդին ուզեց անցնիլ գործի:

Ու բացուեցաւ երրորդ շրջանը 1975-էն սկսեալ: Տեսանք նոր գործելակերպ, նոր ազգավարութիւն հայկական դատի արծարծման, ծանօթացման եւ հետապնդման մէջ: Մարտական, յեղափոխական խումբեր երեւան եկան մղելով պայքար, զինեալ կամ դիմադրական որակուած: Ահաբեկչական շարժումներ, պահանջատիրական ցոյցեր, դատավարութիւններ, հրատարակութիւններ բազմապատկուեցան ու սաստկացան: Զգայացունց այս արարքները դարձան մեներկներ՝ բեմը հայ ժողովուրդը, 1915-ի ցեղասպանութիւնը եւ հայ դատը հանրային կարծիքին ուշադրութեան առարկայ դարձնելու: Ցաճախ միջազգային մամուլի առաջին էջը, հեռատեսիլի առաջին լուրը յատկացուեցաւ Հայերուն, ի մասնաւորի երբ արիւն հոսեցաւ: Այս նոր հանդրուանին յայտնուեցաւ երիտասարդութիւն մը պատրաստ զոհուելու, ի դին մահուան, յանուն իր ժողովուրդի արդար դատին, յանուն արդարութեան:

Սփիւռքի եօթանասուն վերջին տարի - ներու պատմութեան այս շրջանները, այս տարիները միմիայն ընդհանրական ձեւերուն մէջ կ'արտայայտեն, անշուշտ: Պատմական շրջանի մը իրագործումներուն ոչ ուղղութիւնը: Անոր մտահոգութիւններուն հասարակաց յայտարարը: Պարզ՝ անոր գլխաւոր յատկանիշը:

Կ. Ց.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԱՆՈՒՇԵԱՆ

ՇԱՐՈՒՆԱԿԵԼԻ ...

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՀԱԿԱՅԱՐՁԱԿՈՒՄ

ԹԻՐԱԽԸ՝ ԺՈՐԺ ՄԱՌՇԵ

Մինչ «Հանդստեան կոչուած ահաբեկիչները» Փիլմը սկսաւ ներկայացուիլ Փրանսայի բազմաթիւ շարժասրահներուն մէջ, բանավէճը կը շարունակուի: Ի դէպ, պէտք չէ մոռնալ որ այս հաշուեյարդարին մէջ, Մանուշեանի դեր մեծ չէ եւ ոչ ալ ինք է գլխաւոր խնդրոյ առարկան: Ընկերվարական շաբաթաթերթը՝ «Իւնիթէ» իր վերջին թիւին մէջ (Յունիս 7) լայնօրէն կ'անդրադառնայ այս հարցին եւ արտայայտուողներուն նկատել կուտայ, թէ շատեր Փիլմը չտեսած կը խօսին, ապա թէ ոչ պիտի խուսափէին ըսելու թէ՝ «Մանուշեան խնդրին մասին փաստանկար մըն է: Մանուշեան շատ փոքր տեղ մը կը գրաւէ Մոսքոյի Փիլմին մէջ, կենսականը նուիրուած ըլլալով Մ·Օ·Ի·ի վերապրողներուն»:

Ընկերվարական պաշտօնաթերթը չատ խիստ է համայնավար կուսակցութեան նկատմամբ եւ մասնաւորաբար կը ծանրանայ Ժորժ Մառչէի եւ անոր անցեալին վրայ: Այս Փիլմին առթիւ, կ'արձագանգէ «Լիպերասիոն»ի մէջ, Ժաք Ֆարպէրի գըրածին. «կը գտնեմ որ Փիլմը հակահամայնավար չէ: Փիլմը՝ ինքնին: Եթէ պատմաբաններուն մեկնաբանութիւնները հակահամայնավար են, Մոսքոյի Փիլմը՝ չէ: Այս Փիլմը պէտք է ներկայացուի հեռատեսիլէն: Պէտք է դիտցուի որ Հրեաները դիմադրութիւն ըրած են: Պէտք է որ Ֆրանսացիք գիտնան որ Հրեաները առանց բան մը ընելու ոչնդանոց չեն տարուած»: Ֆարպէրի այս ըսածին անդրադառնալով է որ լրագրողը կը քրքրէ Մառչէի անցեալը, չեչտելով. - «Ժորժ Մառչէ չատ լիազօրուած չէ կարծիք յայտնելու եւ դաս տալու համար Փրանսական դիմադրութեան, թէկուզ համայնավար, գործելակերպին մասին»:

Ուրբաթ օր «Ռոքիտիէն»ի մէջ այս հարցին գրութիւն մը նուիրած էր Տոմինիք Ժամէ: «Անքէն 2»ի քանի մը սենտիքաներ ալ կ'ուզեն որ Փիլմը ներկայացուի:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՐՄԱՎ

ՎԼԱԴԻՄԻՐ ԵԱՆՔԵԼԵՎԻՉ ծանօթ փիլիսոփան մեռաւ Հինդշաբթի օր, 81 տարեկանին: Աւելի խօսքի քան գրչի մարդ, Եանքելեվիչ Սոռպոն դասաւանդած է 1951-էն 1981: Պերկսոնի աշակերտ, իր վարպետին նման իր դասերը մեծ յաջողութիւն կ'արձանագրեն: Մարդկային իրաւանց չատագով, չի բացակայիր ամէն անգամ որ անոնք խնդրոյ առարկայ են: Իսրայէլ դացած է որպէսզի մարդոց յիշողութենէն ընդմիշտ ջնջուի Վարշաւայի կեթթոյին յիշատակը: Հակառակ այնքան մօտ ըլլալուն արդարութեան ու մարդկային իրաւանց, ասկէ քանի մը տարի առաջ, վերապահ եւ երկդիմի տարի առաջ, վերապահ եւ երկդիմի տարի արտրագրած էր Նուվէլ - Օպսէրվաթէօրի մէջ, հայկ. ցեղասպանութեան մասին, որոնց պատասխանեց տոքթ. Իվ Թէրնոն:

ԱԼԻ ԱՂՃԱ դատարանին առջեւ, յայտարարած է «կը հաստատեմ որ Խորհ. Միութիւնը միջազգային ահաբեկչութեան կեդրոնն է»: Ան որ «Ցիսուսի մարմնաւորումը» կը հռչակէ ինքզինքը, աւելցուցած թէ 1977-ին Սուրիա գացած է եւ Լաթաքիէի մէջ մարզուած է պուլկար եւ չեխ մասնագէտներու կողմէ: Ուրացած է Թուրք խմբագրապետին սպանութիւնը (որու համար մահուան դատապարտուած էր), ըսելով թէ ընկեր մը պաշտպանելու համար, խոստովանած է:

ԹՈՒՐՔԻՈՑ Ներքին նախարարը յայտարած է որ Մարտ 19-էն Յունիս 4, 984 հոգի ձերբակալուած են, որպէս կասկածելի: 623-ը ծայրայեղ ձախեր են, 225-ը՝ անդամ կրօնական արգիլուած աղանդներու եւ 12-ը՝ ծայրայեղ - աջեր:

ԱԶԳ· ԺՈՂՈՎԻՆ մէջ հազիւ 50 երեսփոխան ներկայ եղած են Հինգշաբթի օր, երբ կը ծեծուէր օտարներու (գաղթողներու) օրակարգը: Վիճաբանութիւնները բուռն չեղան: Ներկայիս չուրջ 4 միլիոն օտարական կայ, համախմբուած՝ Իլ որ Ֆրանս, Ռոն - Ալփ եւ Փրովանս, - Քոթ ա'Ազիւր: Գլուխն են Փորթուկալցիները (860·000), ապա՝ Ալժերացիք՝ (780 հազար), Մարոքցի (520 հազար), Իտալացի (425·000), Սպանացի (380·000) եւայլն:

Նիւ - ԵՈՐՔի մէջ հանրային բարձրագոյն վարժարան մը բացուած է միասեռականներու համար: Անունն է՝ Հարվէյ Միլք, ի յիշատակ Սան - Ֆրանսիսքոյի միասեռականի մը, որ սպաննուած էր 1978-ին: Իր տեսակին մէջ, առաջին հանրային ղպրոցն է Միացեալ - Նահանգներու մէջ: Լիսէին անօրէններէն մէկուն համաձայն, Նիւ - Եորքի աշակերտներուն տասը առ հարիւրը միասեռական է: Ներկայս (ղպրոցը Ապրիլին սկսած է) 20 աշակերտ կայ, 14՝ տղայ եւ 6 աղջիկ, 14-էն 19 տարեկան:

×

ԹՈՒՐՔ ԴԵՍՊԱՆԸ ԳՈՀ Է

Ուաշինկթընի Թուրք դեսպանը՝ Շիւքրիւ Էլէքթաղ իր զոհունակութիւնը յայտնած է «Թէրճիւման»ին, Ապրիլ 24-ի վերարերող բանաձեւին մերժումին առթիւ: Ըսած է թէ չանք կը թափուէր, այդ ձեւով, Թուրքերուն ուսերուն դնել ցեղասպանութեան մը մեղքը և սեպնել Թուրքիոյ պատմութիւնը: Դեսպանը, սակայն կ'ուզէ որ չմոռնան թէ 233 երեսփոխան թեր քուէարկած է···:

ԵՐԵՒՈՒՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՔՈՒԱՏՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԵՒԱՆ
(ԱՐՄԷՆՓրԷՍ - ՄԱՅԻՍ 30 - ՅՈՒՆԻՍ 3)

ՀԱՅԿ· ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ՑԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Մինակի համամիութենական 18-րդ շարժանկարի փառատօնին հայ արուեստագէտներ յաջողութիւններ արձանագրած են. ասոնցմէ ամէնէն նշանակալին է այն մրցանակը որ տրուած է Ա. Մկրտչեանի «Մեր մանկութեան թանկոն» ժապաւէնին՝ «Այս ժապաւէնը հայկ· քաղաքի մը մէջ ընտանիքի մը յետ - պատերազմեան առօրեան է: Մեր հերոսուհին՝ զոր կը մարմնաւորէ Գ· Նովենց, չէ կորսնցուցած կեանքի հաւատքը ու զայն կը փոխանցէ մերձաւորներուն»:

Ա. Մկրտչեանի «Մեր մանկութեան թանկոն» կերպով մը չարունակութիւնն է «Հին օրերու երգս» ժապաւէնին, որ Լենինգրադի 16-րդ փառատօնին արժանացած էր «Ցուչ» յատուկ մրցանակին: Իսկ «Մեր մանկութեան թանկոն» ժապաւէնին ամբողջ խումբին տրուած ղլխաւոր մրցանակէն զատ դատակազմը «կանացի լաւագոյն դեր»ի մրցանակը տուած է Գ· Նովենցին:

Մինակի մէջ պարգեւ ստացած են նաեւ «Սպասում» ժապաւէնի հեղինակ Ռ· Գէորգեան եւ «Հնարամիտ գիւղացին» ժապաւէնով Ռ· Սահակեան:

ցած թէ 1977-ին Սուրիա գացած է եւ Լաթաքիէի մէջ մարզուած է պուլկար եւ չեխ մասնագէտներու կողմէ: Ուրացած է Թուրք խմբագրապետին սպանութիւնը (որու համար մահուան դատապարտուած էր), ըսելով թէ ընկեր մը պաշտպանելու համար, խոստովանած է:

ԹՈՒՐՔԻՈՑ Ներքին նախարարը յայտարած է որ Մարտ 19-էն Յունիս 4, 984 հոգի ձերբակալուած են, որպէս կասկածելի: 623-ը ծայրայեղ ձախեր են, 225-ը՝ անդամ կրօնական արգիլուած աղանդներու եւ 12-ը՝ ծայրայեղ - աջեր:

ԱԶԳ· ԺՈՂՈՎԻՆ մէջ հազիւ 50 երեսփոխան ներկայ եղած են Հինգշաբթի օր, երբ կը ծեծուէր օտարներու (գաղթողներու) օրակարգը: Վիճաբանութիւնները բուռն չեղան: Ներկայիս չուրջ 4 միլիոն օտարական կայ, համախմբուած՝ Իլ որ Ֆրանս, Ռոն - Ալփ եւ Փրովանս, - Քոթ ա'Ազիւր: Գլուխն են Փորթուկալցիները (860·000), ապա՝ Ալժերացիք՝ (780 հազար), Մարոքցի (520 հազար), Իտալացի (425·000), Սպանացի (380·000) եւայլն:

ՆիւՅ - ԵՈՐՔի մէջ հանրային բարձրագոյն վարժարան մը բացուած է միասեռականներու համար: Անունն է՝ Հարվէյ Միլք, ի յիշատակ Սան - Ֆրանսիսքոյի միասեռականի մը, որ սպաննուած էր 1978-ին: Իր տեսակին մէջ, առաջին հանրային ղպրոցն է Միացեալ - Նահանգներու մէջ: Լիսէին անօրէններէն մէկուն համաձայն, Նիւ - Եորքի աշակերտներուն տասը առ հարիւրը միասեռական է: Ներկայս (ղպրոցը Ապրիլին սկսած է) 20 աշակերտ կայ, 14՝ տղայ եւ 6 աղջիկ, 14-էն 19 տարեկան:

×

ԹՈՒՐՔ ԴԵՍՊԱՆԸ ԳՈՀ Է

Ուաշինկթընի Թուրք դեսպանը՝ Շիւքրիւ Էլէքթաղ իր զոհունակութիւնը յայտնած է «Թէրճիւման»ին, Ապրիլ 24-ի վերարերող բանաձեւին մերժումին առթիւ: Ըսած է թէ չանք կը թափուէր, այդ ձեւով, Թուրքերուն ուսերուն դնել ցեղասպանութեան մը մեղքը և սեպնել Թուրքիոյ պատմութիւնը: Դեսպանը, սակայն կ'ուզէ որ չմոռնան թէ 233 երեսփոխան թեր քուէարկած է···:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԲԱՑ ՆԱՄԱԿ

ՍԻՐԵԼԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴ

Քանի մը օրէ ի վեր ցրուիչը պահանջներու, թերթերու դէզին հետ «Յառաջ»ի թիւեր ալ կը բերէ խմբագրատուն: Այս թիւերը երեսկան հատնոց տրցակներով կուգան, թերթին սովորական երիզով, որուն մէկ երեսին վրայ առաջող ընկերութեան կողմէ արձանագրուած է ձեր տան հասցէն, իսկ միւս երեսին վրայ ձեռագիրով, այն անձինը՝ որուն կը ղրկէք ձեր կարդացած թերթը:

Այս երեւոյթը կը պատմէր մէկ բանդուք ունէիք բարեկամ կամ ազգական մը որ բաժանորդ չէր թերթին ու դուք ձեր ստացածը կարդալէ ետք թերթին կողմէ վճարուած թղթատարութեան ծախքով իսկ, - քանի որ նոյն երիզը կը գործածէր - զայն կը ղրկէիք այլ քաղաք մը բնակող այդ անձին: հասկնալի է, անշուշտ ձեր միակ մտահոգութիւնն էր հայ գիրէն, մամուլէն չզրկել Հայ մը, եւ փոխադարձաբար· հոգ չէ թէ ինչ մը տարօրինակ ձեւով մը:

Ուրեմն, սիրելի ընթերցող, այս տողերը կը գրեմ, որպէսզի տեղեակ ըլլաք թէ թղթատարութիւնը չէ ընդունած ձեր կարգադրութիւնը, ու մէկ վճարումով թերթ չի տանիր երկու տարբեր հասցէներու, եթէ նոյնիսկ առարկութիւն մը չունենայ մէկ բաժանորդագիրով մէկէ աւելի անձերու նոյն թերթը կարդալուն:

Այնպէս որ աւելի երկար չզրկելու համար ձեր բարեկամը թերթին ընթերցումէն, կը տեղեկացնենք պարագան, որպէսզի անհրաժեշտ նոր կարգադրութիւն մը ընէք, ձեր ընթերցումէն ետք թերթերը իր ձեռքը ապահով հասցնելու համար:

Յաջողութեան մաղթանքով՝

ԱՐՓԻ

ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻ ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ընկերներու եւ բարեկամներու բազմութիւն մը լեցուցած էր, Հինգշաբթի օր, Յունիս 6-ին, Փարիզի Ս· Յովհաննէս - Մկրտիչ Եկեղեցին, իր վերջին յարգանքը մատուցանելու համար՝ Աշոտ Իսահակեանի:

Ցաւարտ արարողութեան, Փարիզի Հայոց առաջնորդը՝ Գիւտ Եպիսկ· քանի մը խօսքով ոգեկոչեց ողբացեալը, անոր ծառայութիւնները իր ժողովուրդին եւ դերը մեր ազգ· կեանքին մէջ:

Ցանուն Հ· Ց· Դ· Ֆրանսայի կեդր· կոմիտէին, դամբանական մը խօսեցաւ Կարպիս Ցակոբեան: Վերյիշելէ ետք Աշոտ Իսահակեանի հակիրճ կենսագրականը Նախիջեւանին՝ Փարիզ, անոր մասնակցութիւնը՝ անկախութեան կիւներուն թէ Փետրուարեան ժողովրդական ապըստամբութեան, Հ· Ց· Դ· արեւմտեան - Եւրոպայի կեդր· կոմիտէին, Հ· Հ· Պատուիրակութեան եւ ընդհանուր ձեւով մեր դաղութին ազգ· կեանքին, Կարպիս Ցակոբեան անդրադարձաւ ողբացեալին հետ իր ունեցած չիստն տարուան ընկերական մտերմութեան, դէշ թէ լաւ օրերու երկայնքին:

Ապա, Եռագոյնով եւ Հ· Ց· Դ· դրօշով ծածկուած դագաղը հանուեցաւ եկեղեցիէն եւ փոխադրուեցաւ Պանէօ - Փարիզիէնի դերեզմանատունը, վերջին հանգիստը դտնելու:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿՈՏՈՐԱԾՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ ԹՐՔԱԿԱՆ ԱՂԲԻՒՐՆԵՐ

Ա. Հ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Բ.

1895 Հոկտեմբերին Ա. Համիտը ձեւականօրէն համաձայն գտնուեցաւ ստորագրելու բարենորոգումներու ծրագիրը, անոր մէջ մտցնելով այնպիսի փոփոխութիւններ, որոնք տեղ կը թողէին Թրքական բռնութիւններու համար: Օսման Նուրի իրաւամբ կը նշէ, որ «Բարենորոգումներու իրականացման մասին Ա. Համիտի խոստումները կեղծ էին, «բարենորոգում» բառը կը վրդովէր զայն եւ կը գրգռէր ամէն ոճրային բնազդները» (7):

Ցիշեալ բարենորոգումներու իրականացումի հարցին մէջ տարակոյս կը յայտնէ նաեւ Քեամիլ Փաշան: «Կարգալու միջոցին ես նկատած էի, - կը գրէ ան, - որ այդ յօդուածները հազիւ թէ գործադրուէին կեանքի մէջ, քանի որ Քրեերու վերնաթափումը եւ քրիստոնեայ պաշտօնեաներու նշանակումը ծանր պիտի նստէր Քրեերու վրայ: Այսուհանդերձ, քանի որ տուեալ որոշումը հաստատուած էր կայսերական հրամանով, ես ստիպուած տարբացած էի զայն, մատնանշելով նաեւ, որ տուեալ յօդուածներու կիրառումը կապուած է դժուարութիւններու հետ»: (8)

Դէպքերուն ականատես թուրք գործիչներ Օ. Նուրին եւ Ս. Շահիտ պէյը իրենց դրութիւններուն մէջ անդրադառնալով 1894 - 96-ին արեւմտայայութեան նկատմամբ կատարուած հալածանքներուն ու կոտորածներուն, բերուած բոլոր պատճառաբանութիւններով հանդերձ չեն կրնար քօղարկել ճշմարտութիւնը: «Այս ջարդը ամէն պարագայի մէջ, - կը գրէ Օ. Նուրի, - մի ահաւոր եղեռն էր մարդկութեան դէմ: Իսկ այս եղեռնի պատճառ հանդիսացողը, անկասկած, նոյն Ա. Համիտն էր, որ կը ղեկավարէր Եըլտըզի այդ հրոսախումբը եւ կը կոտորէր ոչ միայն Հայերը, այլեւ դէպի կործանում կը տանէր ամբողջ Հայրենիքը» (9): Ս. Շահիդ կը նշէր. - «Հայերու վերջին կոտորածը նախապէս մտածուած էր, ծրագրուած եւ կարգադրուած սուլթանի կողմէն»: (10)

×

Մինչեւ համիտեան բռնապետութեան տապալումը երիտթուրքերը կ'աշխատէին ոչ - թուրք ժողովուրդներուն ներշնչել այն միտքը, որ սահմանադրութեան վերահաստատումով կը վերանայ ազգ. խտրականութիւնը, եւ բոլոր հպատակները հաւասար կ'ըլլան օրէնքի առջեւ: Մինչդեռ 1908-ին իշխանութեան գլուխ անցնելէ ետք երիտթուրքերը ոչ միայն մոռցան իրենց տուած խոստումները, այլեւ գործան ժողովուրդներու ազգային - ազատագրական չարժումին բացայայտ թշնամիներ: Անոնք ամբողջապէս որդեգրեցին Ա. Համիտի արիւնարբու քաղաքականութիւնը՝ իրենց դաժանութեամբ գերազանցելով զայն: Ազգային հարցը լուծելու համար ընտրեցին ազգերը ոչնչացնելու ճանապարհը: Անոնց յանցաւոր գործունէութեան առաջին արտայայտութիւնը եղաւ 1909-ին Ատանայի եւ Կիլիկիոյ չորք մը նահանգներուն մէջ տեղի ունեցած հայութեան կոտորածը: Իր յուշագրութեան մէջ Ատանայի կոտորածի մանրամասնութիւններուն անդրադարձած է Ճէմալ՝ աշխատելով ամէն կերպ նուազեցնել հայ գոհերու թիւը: Ցետագայ թուրք հետազօտողները եւս ձգտած են ամէն կերպ քօղարկել Ատանայի մէջ երիտթուրքերու կատարած ոճրագործութիւնը: Մինչդեռ փաստերն ու վաւերագրերը կը բերեն այն եզրակացութեան որ Ատանայի ջարդերը Ա. Համիտի մեթոտով վաղօրօք նախապատրաստուած եւ հրահրուած էին երիտթուրքերու կուսակցութեան կողմէ:

Ատանայի կոտորածին մասին երիտթուրք գործիչ Մէվլանզատէ Ռիֆաթ կը գրէ. «Այդ տագնապալի օրերուն «միութիւն եւ առաջդիմութիւն» կուսակցութիւնը Հայերը չէր մոռցած: Կուսակցութեան կեդրոնական կոմիտէին ստացուած հրամանին եւ հրահանգին համաձայն Ատանայի մասնաճիւղը կիլիկիա եւ յատկապէս Ատանա ընդհ. կոտրածի նախապատրաստութիւն տեսած էր...: Տէմոկրատ - ազգի գումարտակը առանց որեւէ պատճառի Հայերուն կրակելու հրաման ստացած էր: Հայերու մէկ մասը փութացած էր պատսպարուիլ տուները, մէկ մասը՝ եկեղեցիներու, եւ օտար ժեզութիւններու ամերիկեան միսիոնարներու հաստատութիւններուն մէջ: Այս ոճր կոտորածը, որուն անմիջապէս յաջորդեցին հրդեհն ու կողոպուտը, շարունակուեցաւ մինչեւ յաջորդ առաւօտ: Մանուկներով լեցուած հայկական եկեղեցիներէն մէկը կրակի տրուեցաւ...»: (11)

Արեւմտահայութիւնը ամենադաժան հալածանքներու եւ ֆիզիքական ոչնչացումի ենթարկուեցաւ յատկապէս Առաջին Աշխարհամարտի տարիներուն երիտթուրքերու կառավարութեան գործադրած նենգ եւ բարբարոսական քաղաքականութեան հետեւանքով: Իրենց յուշագրութիւններուն մէջ թուրք պետական գործիչները Թալէթ, Ճէմալ, Ա. Ֆուատ Էրդէն եւ յետպատերազմեան թուրք պատմաբաններ կը դրեն որ երկրին մէջ ծագած ապստամբութեան հետեւանքով կառավարութիւնը ստիպուեցաւ Հայերու տեղահանութիւնը կատարել ու պաշարման չրջանէն հեռացնել բոլոր այն անձերը որոնք առընչութիւն ունէին կոմիտէի գործունէութեան հետ: Այս հրամանը տրուելուն պէս ոստիկանական վերատեսուչը տեղեկացուց ինծի: Փնտռուած անձերու մէկ մասը կովկասցի էր: Անոնք, մէկ դիչերուան ընթացքին ձերբակալուելով, ղըրկուեցան Գոնիա: Աւելի ուշ քննիչ յանձնաժողովին կողմէ պարզուեցաւ որ անոնք Անգարայի պիւուրոյական ատեանը տարուելու միջոցին սպաննուած են ոստիկաններու կողմէ: ... Ըստ էութեան պինուորական նախազգուշական միջոցառում նկատուած տեղահանումը անխիղճ, աններկարագիր մարդոց պատճառով ստացեր էր ողբերգական կերպարանք: Ես նպատակ չունիմ ջօդարկելու այդ գործերուն տգեղութիւնը»: (12)

Արեւմտահայութեան ինքնապաշտպանութիւնը այս չրջանին ոչ թէ ապստամբութիւն էր, ինչպէս կը պնդեն Թալէթն ու Ճէմալը, (13) արդարանալու միտումով, այլ գոյութեան պայքար: Հայերը դէնքի դիմեցին այն պահուն երբ կանոնեցան կոտորուելու վտանգին առջեւ:

Մէջբերուած հատուածին սկիզբը կը ձգտի քօղարկել ճշմարտութիւնը: Կասկածէ դուրս է որ խօսքը կը վերաբերի մէկ դիչերուան ընթացքին Պոլսոյ հայ մտաւորականներուն ձերբակալութեան ու աքսորին: Արեւմտահայութեան զանգուածային կոտորածներուն սեմին տեղի ունեցած այս առաջին մահասարսուռ գործողութիւններուն մասին դէպքերուն

ԻՏԱԼԱՀԱՅ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

ԱՊՐԻԼեԱՆ ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆԱՄԵԱԿԷՆ՝ ՍԱՐԴԱՐԱՊԱՏ

——×——

Ա.

Ցեղասպանութեան եօթանասունեամեակի ոգեկոչումներու ծիրին մէջ, Միլանոյի հայ կեանքը բոլորեց Հայրենիք - Սփիւռք գործակցութեան բեղուն չրջան մը: Ծրագրուած տեղական հանդիսութիւններուն առընթեր, երեք յաջորդական խումբերով, Հայրենի այցելուներ, օգտուելով մեծ պատերազմի յաղթանակի 40րդ տարեդարձի առթիւ կազմակերպուած պրօսապատյաններէն, առաջին հերթով կանգ առին Միլանոյ, անկէ չարունակելու համար երթը դէպի Վենետիկ, Ճէնովա, Դարբարա եւ Հռոմ: Ժամանակագրական կարգով հետեւինք հանդիսութեանց:

Համաձայն հոգեարարձութեան որոշման, Ապրիլ 24-ի օրը կէսօրին, հակառակ աչխատանքի օր ըլլալուն, մեծ բազմութեան մը ներկայութեան հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուեցաւ Միլանոյի Ս. Քառասուն Մանուկնց Եկեղեցւոյ մէջ: Պատարագիչ Սարգիս քհնյ. Սարգիսեան օրուան պատչաճ քարոզով մը ներկայ հաւատացեալներուն փոխանցեց Վազգէն Ա. Հայրապետի հայրենասէր կոնդակը նուիրուած ցեղասպանութեան եօթանասունամեակին:

Ապրիլ 25-ին կը հանդիպ հայրենի զրօսաչրջիկներու առաջին խումբը բազկացած զանազան ճիւղերու մասնագէտներէ որոնց մէջ կը նչմարուէին բանաստեղծ Դէսոդ Լմին, Գիտութեան Ակադեմիայի փոխ - նախագահ եւ Օրբելեան Լնտանիքի բնախօսութեան վրոֆէսէօր՝ Վիկտոր Ֆանարճեան, «Հայրենիքի Ձայն»ի խմբագիրը՝ Սէյրանուհի Գեղամեան: Միլանոյ քաղաքի կարեւոր վայրերու չրջագայէն վերջ, հայրենի հիւրերը առաջնորդուեցան Հայ Տուն, ուր յանպատրաստից իրենց ի պատիւ կազմակերպուած էր ընդունելութիւն մը: Հատաքոյթի ընթացքին՝ խումբին ղեկավար Պ. Կարապետեան մի առ մի ներկայացուց խումբը կազմող անձնաւորութիւնները եւ անոնց հանգամանքը: Այս առթիւ խօսք առին ակադեմիկոս վրոֆ. Ֆանարճեան, Սէյրանուհի Գեղամեան, հուսկ Դէսոդ Լմին որ արտայանեց նաեւ նահատակներուն նուիրուած իր բանաստեղծութիւններէն: Հատաքոյթը վերջ գտաւ խանդավառ մթնոլորտի մը մէջ: Հետեւեալ օրը խումբը մեկնեցաւ Վենետիկ - անկէ՝ Հռոմ: Հակառակ արտայայտուած ցանկութեան, խումբը բաւ նախապէս պատրաստուած յայտագրին, կարելիութիւն չունեցաւ երկարաձգելու Միլանոյ իր այցելութիւնը, ներկայ ըլլալու համար Ապրիլ 28-ին տեղի ունենալիք ցեղասպանութեան եօթանասունամեակին նուիրուած հրապարակային ոգեկոչման:

Եօթանասունամեակի գլխաւոր հանդիսութիւնը, ինչպէս իր ժամանակին հռոմայնով հաղորդուեցաւ «Յառաջ»ին, տեղի ունեցաւ մեծ չուքով Ապրիլ 28-ի երեկոյեան Հայ Տան մէջ, հոծ բազմութեան մը ներկայութեան: Նահատակաց ոգերուն ունկնդրութենէն յետոյ, օրուան հանդիսավար՝ Հրանդ Բամպուկեան իր բացման խօսքին մէջ նչելէ յետոյ եօթանասունամեակի ոգեկոչման կարեւորութիւնը Հայ Դատի եւ Հայապահպանման տեսակէտէն, բեմ հրաւիրեց օրուան գլխաւոր բանախօս, ծանօթ հրապարակագիր եւ Մարսէյլի Հայ Մչակոյթի Ցանպատասխանատու՝ Պ. Կարօ Յովսէփեան:

Յարգելի բանախօսը իր կուռ եւ պատկերալից ճառը սկսաւ նկարագրելով «Ապրիլեան գարնանային գարթնումը եւ հրաչալի ծաղկումը մեր մչակոյթին, գրականութեան, երաժչտութեան, որոնք կը թռչէին համաչխարհային բարձունքներու վրայ: Այդ գարունը սակայն վաղորդայն չունեցաւ եւ համատարած ցուրտ ու ձմեռ իջաւ Հայոց երկնքին վրայ»: Թուելէ յետոյ Ապրիլ 24-ին մեր մտաւորականութեան եւ ղեկավարութեան դատաճանօրէն բնաջնջումը, մտաւորականներու, մայրերու, քոյրերու եւ եղբայրներու մահուան կատաւածները արեւակէզ անապատներու ընդմէջէն, չէչտեց որ թէպէտեւ այդ թրքականին վերյիչումը ցնդող զգացումներ կ'արթնցնէ մեր ամէն մէկուն սրտին մէջ, սակայն այդ ցաւն եւ տխրութեան զգացումներուն հետ պէտք է արթնցնել վրիժառական կամքի եւ հպարտութեան զգացումը: «Մեր պատմութիւնը կանգ չառաւ 1915-ին, անիկա կը չարունակուի որովհետեւ Հայը հաւատարիմ իր ներքին էութեան մղումներուն, այդ հալածանքին պատասխանեց կեանքի պայքարով եւ վերահաստատումով թէ Հայրենիքի եւ թէ Սփիւռքի մէջ: Այսօր մեր լոյսի եւ յոյսի Հայրենիքը ի յուչ իր մէկ ու կէս միլիոն նահատակներուն բարձրացուց Տիճեռնակերպը, ան կ'ապրի ու կը բազմանայ մեծ նորհին իր զաւակներուն բազուկին եւ ստեղծագործ հանճարին: Թէպէտեւ, չբունակեց յարգելի բանախօսը, եօթանասուն տարիներ կը բաժնեն մեզ Ապրիլեան որակուած եղեռնէն, սակայն տակաւին այսօր կը չարունակուի ցեղասպանութիւնը տարբեր, աւելի վտանգաւոր ձեւերու տակ. որովհետեւ՝ այսօր Հայ ժողովուրդի զաւակներուն երկու - երրորդը տարահալած, ցրուած է այլասերումի եւ ապազգայնացման գաւիթներուն վրայ:

Ժամանակակից Ա. Ալպոյաճեան կը գրէ. - «Առաջին ազդանչանը ու անդրանիկ սարսափը, որ Պոլսոյ բնակչութիւնը անակնկալի մը առջեւ կը դնէր, 1915 Ապրիլ 11 - 24-ի ձերբակալութիւններ եղան: Մէկ դիչերուան մէջ Պոլսոյ մտաւորական դասակարգին ամէնէն կարկառուն դէմքերը եւ ժողովուրդին ամէն դասակարգէն 250 հոգիի չափ անձեր ձերբակալուեցան եւ Զանքըրը եւ Այաչ տարագրուեցան»: (14)

Թուրք ազգ. ժողովին մէջ երեսփոխան ըլլալու հանգամանքով կառավարութիւնը որոչ զգուչութիւն ցոյց կուտար Գըրիտըր Զօհրապի եւ Վարդգէս Սէրենկիւլեանի նկատմամբ: Անոնք աքսորուեցան աւելի ուչ եւ սպաննուեցան Հալէպէն Ուրֆա դացով ճամբուն վրայ: Այս մասին երիտթուրք գործիչ Ֆ. Ռ. Ատայ կը յայտնէ. - «Ճէմալ Փաչան երկար ժամանակ կը թղթակցէր Թալէթ Փաչայի հետ, որ Պոլսէն վանէ ռազմականատեանը ուղարկուած երկու երեսփոխաններ՝ Զօհրապն ու Վարդգէսը ազատ արձակուին: Ճէմալ Փաչան կ'ըսէր «անոնք իրենցմէ ոչ մէկ վտանգ կը ներկայացնեն, ձգեցէք Լիբանան գրկեմ»: Թալէթ Փաչան իր պատասխանին մէջ կը նչէր թէ Զօհրապն ու Վարդգէսը ապահով վիճակի մէջ կը գտնուին: Չիրենք չենք կրնար վերադարձնել, որովհետեւ անոնց դատաբան ներկայանալը անհրաժեչտութիւն է: ... Որոչ ժամանակ ետք լսեցինք որ Զօհրապ ու Վարդգէս ճամբան սպաննուած էին Չէրքէզ Ահմէտ եւ Նազըմ հրամանով կողմէ: Ճէմալ Փաչան հրամայեց որ երկուքն ալ անմիջապէս ձերբակալուին: Սակայն անոնք տեղեկանալով այդ մասին, առաջին իսկ կառախումբով Պոլիս փախեր էին, բանի որ Պոլսէն կը հովանաւորէին գիրենք»: (15)

(Շար. 2)

---

(7) - Օսման Նուրի, էջ՝ 838

(8) - Քեամիլ Փաչա, էջ՝ 186

(9) - Օսման Նուրի, էջ՝ 866

(10) - Սատըք Շահիտ պէյ - իսլամ, թրքի էնտ Արմէնիա, էնտ հաու թիզ հէփրնտ: Ս. Լուիս, 1898, էջ՝ 207

(11) - Մէվլան Զատէ Ռիֆաթ - թիւրքիյէ իճթիհատընըն իչ եիւզու, առաջին հատոր, Հալէպ, 1929, էջ՝ 93, 98 (արաբատառ)

(12) - Թալաթ Փաչանըն հաթըրատրը, Իսթ. 1946, էջ՝ 72 - 73

(13) - Պէհջէթ Ճէմալ - Ճէմալ փաչանըն հաթըրատրը - Անգարա, 1959, էջ՝ 360

(14) - Ա. Ալպոյաճեան - Անհետացող դէմքեր, Գրիգոր Զօհրապ, Իսթ. 1919, էջ՝ 210

(15) - Ֆալիհ Ռըֆքը Աթայ - Ցէյրքճի տաղը, Իսթ. 1957, էջ՝ 78 - 80

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԱԹԵՐԹ

ՎԱՀԱՆ ՏԵՐ-ՀԱԿՈԲՅԱՆԻ ՀՈՒՇԵՐԸ

ՀԱՏՎԱԾ

ՎԱՀԱՆ ՏԵՐ-ՀԱԿՈԲՅԱՆ

Ես ինձ համար հանգիստ եմ ընտրել Փարիզի արվարձաններից մեկը, որտեղ ոչ ոք չէր ճանաչում ինձ։ Ամեն առավոտ, ժամը 9-ին, ես նստում էի իմ սենյակի պատուհանի մոտ և սկսում էի գրել։ Ես գրում էի մինչև ժամը 12-ը։ Ապա ես գնում էի ճաշելու մոտակա ռեստորան, որտեղ ինձ ծանոթ էր միայն տիրուհին։ Ճաշից հետո ես նորից վերադառնում էի իմ սենյակը և շարունակում էի գրել մինչև երեկո։ Ես այդպես էի ապրում շուրջ երեք ամիս։ Այդ ընթացքում ես գրեցի իմ հուշերի առաջին գրքի մեծ մասը։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Իր սիրելի ընկերոջ՝ Աշոտ Խաճակեանի մահուան առթիւ, Արմենակ Քնեազեան փոխան ծաղիկի 300 Ֆ. կը նուիրէ «Ցառաջ»ին:

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

Տիկին Գեղամ Շինիճեան - Փափազեանի մահուան քառասունքին ի յիշատակ, Շաւիլի իր նախկին աշակերտուհիները՝ Անի եւ Իզապէլ 250-ական Ֆ. կը նուիրեն Շաւիլի զպրոցին եւ «Ցառաջ»ին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ. - Կապոյտ Խաչի Պուլվար - Օտտոյի մասնաճիւղը, շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.- Արսէն Թէնիրեանի մահուան տարելիցին առթիւ Այրի Տիկին Ովսաննա Թէճիրեան 100 Ֆ., Կուլիան ընտանիք 50, Տէր եւ Տիկին Մօրալի 50, ընկերուհի՝ Ովսաննա Կօնոյեանի մահուան տարելիցին առթիւ՝ Տէր եւ Տիկին Կարօ Կօնոյեան 50, ընկերուհի Բարիզ Արմազանեան 50, Տէր եւ Տիկին Սարգիս Գուլումճեան 50, Տէր եւ Տիկին Վահան Յակոբեան 50, Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Յուսիկեան 30, Տէր եւ Տիկին Ռընէ Կոթիէ 30, Տէր եւ Տիկին Մաղիտէ 50, Տէր եւ Տիկին Տէրտէրեան 25, Սաթենիկ Օհանեանի մահուան քառասունքին առթիւ՝ Տէր եւ Տիկին Մուրատ Օհանեան 200, Տէր եւ Տիկին կարօ Կօնոյեան 25, Այրի Տիկին Ագնիւ Ղարիպեան 20, Տիկին Մարի Ապաճեան - Տէր Ղազարեայի 20, Բիւզանդ Թիրեճեանի մահուան տարելիցին առթիւ՝ Տէր եւ Տիկին Սարգիս Գուլումճեան 50, Ագնիւ Ուլուսեանի (ծնեալ՝ Տիրատուրեան) մահուան քառասունքին առթիւ՝ Տէր եւ Տիկին Սարգիս Գուլումճեան 50, Հայկազ Սարգիսեանի մահուան առթիւ՝ Սարգիսեան եւ Տէրտէրեան ընտանիք 250, Գալուստ Սաղըրեանի հոգեհանգիստին առթիւ՝ Օր. Մարի Սաղըրեան 50, Ապաճեան ընտանիք Տէր - Ղազարեայի 20 Ֆ.:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ԵՐԿՍԵՌ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

1985 - 1986 ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց Երկսեռ վարժարանի 1985 - 1986 տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են: Վարժարանը ունի մանկապարտէզ, նախակրթարան եւ երկրորդականի 6-րդ, 5-րդ եւ 4-րդ դասարանները:

Ինքնաշարժներու սպասարկութիւնը կը կատարուի հետեւեալ շրջաններու մէջ.-

Առնուվիլ, Վիլիւ լը Պէլ, Կուբէնվիլ, Օլնէ սու Պուա, Սեվրան, Լիվրի - Կարկան, Մօնֆէռմէյ, Վիլփէնթ, Տրանսի, Ռոմէնվիլ, Կաներ, Փարիզ 20-րդ:

Վարժարանը կը պահէ գիշերօթիկ բաժինը:

Դիմել անօրէնութեան. - 1, Պուլվարտ տիւ Նոռ, 93340 լը Ռէնսի, երկուշաբթիէն՝ Ուրբաթ, առաւօտեան ժամը 10-էն մինչեւ կէսօրէ ետք ժամը՝ 17: Հեռաձայն.- 381 - 01 - 72 :

UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE
MARSEILLE

Dans le cadre prestigieux du CIOTEL, *à La Ciotat*, l'U. G. A. B. *est heureuse de vous accueillir à l'occosion du*

DINER DANSANT

en l'honneur de M. Alex MANOUKIAN,

le Dimanche 30 Juin, à partir de 18 heures
CIOTEL, Corniche du Liouquet — 13600 LA CIOTAT

PROGRAME DE LA SOIREE :

18 h 00 *APERITIF DANSANT au bord de mer.*
20 h 00 *REPAS DANSANT et coucher de soleil.*
22 h 00 *Nous danserons jusqu'à l'aube.*

Réservations

U. G. A. B. Marseille 37 - 75 - 97 / *L. Kouyoumdjian* 76 - 10 - 17
S. Parakian 40 - 03 - 52 / *J. Chélélékian* 50 - 75 - 49

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՌՈՆ - ԱԼՓԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ
Պ. Ալեք Մանուկեանի նախագահութեան 30-ամեակին առթիւ,

ՁԱՇ

Ի յարգանս Վիէնի ալեւոր ծնողքներուն, Կիրակի, Յունիս 16, կէսօրին ԱՌՈՎԵԱՆ սրահին մէջ, (1, Քէ Փաժօ)
Գեղարուեստական բաժին
Մասնակցութեամբ՝ Վիէնի հայկական միօրեայ վարժարանի աշակերտութեան:

Կը ներկայացուի հետաքրքրական ժապաւէն մը, Սեպտեմբեր 1983-ին Ս. Էջմիածնի մէջ տեղի ունեցած Միւռոնօրհնութեան մասին:

Սիրով կը հրաւիրուի Վիէնի հայութիւնը:

CENTRE DE VACANCES

de la

CROIX ROUGE ARMÉNIENNE

à Sainte-Honorine-des-Pertes
(Calvados)
à 700 m. de la mer
Baignade surveillée
Pour les enfants de 6 - 13 ans
Du 3 au 31 Juillet
Pour tous renseignements :
Tél : 985-36-53 ou (16/31) 21-77-63

×

Le Centre de Vacances sera ouvert pour nos compatriotes de tous âges.
AUX MOIS D'AOUT ET DE SEPTEMBRE
Se rendre sur place par ses propres moyens.
Itineraire :
— par le rail : Par Turbotrain - Gare Saint Lazare - Bayeux.
— Par la route: Autoroute de l'OUEST Direction ROUEN, sortie CHAUFFOUR
EVREUX, LISIEUX, sortie CAEN
Direction CHERBOURG - BAYEUX, PORT-en-BESSIN, SAINTE-HONORINE-des-PERTES (Les Divettes).
à côté du Camping de la Hague

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած են արձանագրութիւնները 1985 - 1986 տարեշրջանին համար: Հայկեղ եւ լաւագոյն կրթութեան մը համար, դիմեցէք.-

Collège Arménien Samuel Moorat
26, rue Troyon — 92310 Sèvres
Հեռաձայն.- 534 - 68 - 28

Կ'ընդունուին միայն ուսումի յարմարութիւն ունեցող բարեկիրթ պատանիներ մինչեւ 13 տարեկան:

Տարեթոշակի դիւրութիւններ, ուսումի մէջ յառաջադէմ թեկնածուներու:

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ. - Տիկին Մ. Անտոնեան 100 Ֆ.:

×

Մարգրիտան իր այցելութեան առթիւ, կարօ Մարկոսեան (Քանատայէն) 100 Ֆ.:

ՀԱՑ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՀԱՒԱՔՈՂՔ (4)

Լ Ի Ո Ն

Յունիս 12, Շորեքշաբթի, ժամը 20·30-ին Լիոնի Ազգային Տան սրահին մէջ՝
40 ռիւ տ'Արմենի

Օրակարգ. -

Ա. բաժին. - Ս. Մկրտութեան խորհուրդը եւ նշանակութիւնը:

Բ. բաժին. - Բանավէճ եւ մտքերու փոխանակում:

Հանդիպումը կը վարէ Զատիկ արեղայ Աւետիքեան:

Նիւթը կը ներկայացուի «Ուսումնասիրութիւն եւ հաւատք» խմբակին կողմէ:

Մուտքը ազատ է:

G. Basmadjian
vous prie de bien vouloir assister
au vernissage de l'exposition

ALECIAN

le Mercredi 12 Juin
de 18 à 22 heures
Exposition jusqu'au 29 Juin
GALERIE G. BASMADJIAN
90, bd. Raspail, 75006 Paris
Tél : 222 00 97

Փարիզի Համազգայինի
«ԴԻՄԱԿ»

Թատերախումբը երբորդ անգամ կը ներկայացնէ՝

ԸՆՏԱՆԻՔ, ՊԱՏԻՒ, ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

- ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ.

բեմականացում եւ բեմադրութիւն՝
ՑԱՄՄԻԿ ՍԻՒՐՄԷԼԵԱՆԻ

Ուրբաթ, Յունիս 14, ժամը 20·45-ին, Ռոսինի սրահ: 6 Տրուս փողոց. փարիզ 9-րդ: Մեթրօ Րիշըլիէօ - Տրուս:
Հեռաձայն. - 237 - 60 - 10

EXPOSITION DU PEINTRE

ARDASH

U.N.E.S.C.O., Salle des Actes
7, Place de Fontenoy, Paris 7e

L'exposition sera ouverte du 3 au 13 Juin
de 10h à 18h

Tél. : 568 - 10 - 00

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԱՄԱՌՆԱՅԻՆ ՃԱՄԲԱՐԸ

ՑՈՒԼԻՍ 1ԷՆ 22

7 - 16 տարեկան երկու սեռէ աշակերտուհիներու համար:
Հոթ գ'Ալբի Քոլ Պայեար աւանին մօտ, ութ քիլմ. կափէն: Պետական նորակառոյց արդիական սարքաւորումներով օժտուած հաստատութեան մը մէջ, վկայեալ մոնիթէօռներու եւ պատասխանատուներու հսկողութեան տակ:
Հայկական միջավայր - երգ - պար - հայերէն դաս - հաճելի անակնկալներ:
Մարզանքի յատուկ մասնաւոր մարզավայրեր:
Արձանագրութեան եւ մանրամասնութիւններուն համար դիմել՝
Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԻՒՆ - ՄԱՐՍԷՅԼ - հեռաձայն.- 37 - 75 - 97
79 - 30 - 34

OPTIMA Tours

ARMENIE

-- 1985 --

— Du 20 Juillet au 3 Aout ..... 6.780 F
— Du 3 au 17 Aout ..... 6.780 F
— Du 17 au 31 Aout ..... 6.780 F
— Du 31 Aout au 14 Septembre ..... 6.780 F
— Du 14 au 28 Septembre ..... 6.780 F
(tous ces voyages avec aller et retour par KIEV).
— Du 17 au 31 Aout ..... 7.050 F
(2 nuits à MOSCOU dont une à aller et une au retour).

VOYAGE SPECIAL

Sous la conduite de Réverand Père A. KESSEGIAN
du 17 au 31 Août à 6. 780 Frs.
KIEV / EREVAN / TBILISSI / KIEV

(Nos prix comprennent — le transoprt aérien, tous les transferts, la pension complète, le logement dans des hôtels de 1ère classe A en chambre double / bain, les excursions et visites mentionnées dans notre programme, l'ASSURANCE).

(Nos prix ne comprennent pas — la chambre individuelle, les boissons et les frais de nature personnelle, frais de visa 100 F.)

(Groupe minimum 20 inscriptions accompagnateur assuré par notre agence).

Renseignements et Inscriptions:

PARIS

Madame COUMRYANTZ Sonia
OPTIMA TOURS
12, rue Vignon — 75009 PARIS
Tél : 742 - 10 - 35

LIC A 130

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» — 83, Rue d'Hauteville - 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
11

MARDI
11 JUIN
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TÉL.: 770.86.60 — TELEX: HARATCH 280 868 F
C.C.P. PARIS 15069-82 E — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա : Տար· 500 Ֆ· - Վեցամսեայ : 260 Ֆ·
Արտասահման : Տար· 550 Ֆ· - Հատը : 3,00 Ֆ·

60ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 15.981

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

60e ANNÉE — No 15.981

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԸՆԴԴԻՄՈՒԹԻՒՆ

ԵՐՐՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ԵՐԵՒՈՒԹԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՄ՝

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՅՈՒԶԻԶ ՊԱՏԿԵՐ

փիքար մ'էսթէյնի նախաձեռնութեան վրայ է, որ ընդդիմութեան երեք «թշնամի եղբայրները» իրարու քով եկան, խըթախուհչ պատկեր մը պարզելու համար եւ ուրախացնելու չարքերն ու ժողովուրդը, կանալով համոզել, որ համաձայն են, գոնէ կենսականին չուրջ եւ այդ՝ ատաւելագոյնն է:

Հարցը հոն է, որ ցորչափ, ոչ մէկը քաղաքութիւնը չունենայ խոստովանելու որ իսկ հարցը քաղաքական ծրագիրը չէ, այլինչ՝ տարակարծութեան նիւթը ընդհանրը չէ այլ՝ միայն ու միայն՝ ով պիտի ընտրէն, երրորդութիւնը չի կրնար համոզել թէ անկեղծ է, այդպէս քով - քովի կենալով եւ ընտանեկան յուզիչ պատկեր մը երեւոյթը պարզելով: Երեք պարագլուխներուն, ամէն մէկը մէկ տարբեր նիւթ ընտրած էր. - Փիքար՝ տնտեսութիւն, Պառ՝ Եւրոպա, Շիրաք՝ Ֆրանսայի ներքին կացութիւն: Երեքն ալ պարզեցին իրենց ծրագիրները, քանի որ նախագահն ու իր երկու նախարարապետները գիտեն հիմա, երբ գործի գլուխ չեն այլեւս, թէ ի՛նչ պէտք է ընել, ինչպէս ձախը գիտէր ընտրապայքարի առեն, 1981 Մայիսէն առաջ...:

Նոյն օրը, Ցունիս 9-ին, Փիքար հիւրն էր Եւրոպա Մէկ ձայնափիւռի մամուլի ասուլիսին:

×

ԹՈՒՐՔԻԱ

ՅՈՑՑ ՊՈԼՍՈՑ ՄԷՋ

ԻՒՏ-ի ԲԱՑԱՌԻԿ ԹԻՒ

—×—

Պոլսոյ մէջ, քառասուն հազար հոգի հանրաժողովի մը մասնակցած է «ապրուստի սղութեան եւ գործազրկութեան դէմ եւ ժողովրդավարութեան ու ազատութեան համար»: Այս հաւաքոյթը կազմակերպուած էր սոցիալ - դեմոկրատ (Սոսդեմ) ոչ - խորհրդարանական ընդդիմադիրը կուսակցութեան հրաւէրով:

× *Շաբաթ օր (Ցունիս 8) «Ինքէրնէշընըլ Հերըլտ Թրիպիւն»ը յայտնած բաժին մը ունէր, ամբողջովին նուիրուած Թուրքիոյ, զբօսաշրջիկութեան հրաւէրով դէպի կապադովկիա, տնտեսութեան, աւտուրէի, փոխադրութեան միջոցներու, ընդդիմութեան, Ոսկեղջիւրի, Քիւրտերու եւայլն, եւայլն նուիրուած յօդուածներ: Հարցազրոյց մըն ալ կայ Էօզալի հետ: Երբ ամերիկացի լրագրողը կը փորձէ ինքզինքը դնել վարչապետը և չատ կը պնդէ ժողովրդավարութեան բացակայութեան կամ քաղաքական բանտարկեալներու մասին, յիշելով թէ երբ Ամերիկա կ'այցելէր Էօզալ ըսած էր թէ «քաղաքական բանտարկեալ չկայ Թուրքիա, միայն՝ ահաբեկիչ կայ», ան կը պատասխանէ. - «Մի բացեալ - Նահանգներու մէջ, համայնավար կուսակցութիւնը արգիլուած չէ, բայց որոշ օրէնքներ ունիք որպէսզի անոնք չկարենան պետական պաշտօններ ստանձնել: Մեր պարագային՝ համայնավարութիւնը արգիլուած է: Եթէ համայնավար քարոզչութիւն ընէք, բանտ կ'իյնաք»: Ցետոյ Էօզալ կը յայտնէ որ համայնավար անունը չկրողներն ալ, յաճախ, համայնավար են, օրինակ. - «Պարապաններ կան, երբ կը յայտարարէք թէ սոցիալ - դեմոկրատ մըն էք, բայց խորքին մէջ իսկական համայնավար մըն էք եւ դուք ձեզ սոցիալ - դեմոկրատ ցոյց կուտաք: Տեսէք ՏԻՄՔ-ը, իրենց գործունէութեան ծախքերը համայնավարները կը վճարեն, բայց դատարաններուն դործն է այդ»:*

Վերջացնելէ առաջ այս «չինիչ» ընթերցումը, աւելցնենք թէ Քիւրտերու նուիրուած յօդուածը կը սկսի Ապթիւրքի մէկ խօսքին յիշատակութեամբ, որ մեկնարանութեան չի կարօտիր եւ սա է. -

«Երջանիկ է ան՝ որ ինքզինքը կրնայ Թուրք հռչակել»:

× *Կիրակի օր, Կիպրոսի Թուրք չինծու Հանրապետութիւնը իր նախագահը կ'ընտրէր: Տէնքթաշ գլուխն էր ցանկին, բայց անհրաժեշտ էր, իր վարկին համար, որ Ս. Ղրլճանին իսկ ընտրուի: Ցոյն Կիպրացիները ցոյց մը ըրած են, այս առթիւ, երկու զօտիներու անցքին վրայ, արգելք հանդիսանալով լրագրողներու անցնելուն:*

× *Քիւրտերու հետ նոր բախումներ տեղի ունեցած են և 2 սպայ, մէկ զինուոր եւ երեք Քիւրտեր մեռած են կռիւներուն ընթացքին, Սղերդի Ղրլճանը:*

× *Անդարայի զինուորական դատախազը 3-էն 6 ամիս բանտարկութեան պատիժ պահանջեց 56 մտաւորականներու դէմ, որոնք աղերսագիր մը ստորագրած էին՝ «Ժողովրդավարութեան ամբողջական կիրարկումին» ի նպաստ:*

×

ԹՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼ

Ցունիս 8-ի «Թէրճիւման»ին համաձայն, Լիզպոնի մէջ, իրարու հանդիպելով, Միացեալ - Նահանգներու եւ Թուրքիոյ Արտաքին նախարարները չատ սիրալիր խօսակցութիւն մը ունեցած են եւ այս առթիւ Շուլց ըսած է Չալէֆօղլուի թէ չատ գոհ է որ Հայերուն բանաձեւը չքեւէարկուեցաւ, այլապէս պիտի վնասէր երկու երկիրներու յարաբերութեանց:

Նոյն աղբիւրին համաձայն - ինչ որ վերապահութիւն կը պարտադրէ - Չալէֆօղլու տեսնուած է նաեւ Ռոլան Տիւմայի հետ, որ ապահովութիւն տուած կ'ըլլայ իրեն թէ այլեւս ժամանակը եկած է երկու երկիրներու յարաբերութիւնները բարելաւելու: Աւելցուցեր է որ Արտաքին նախարարութեան մէկ նոր ներկայացուցիչը Անդարա պիտի երթայ, ի մտոյ: Երեւի նոր «Մանաք» մը...:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՐՄՈՎ

ՄԱԿի ուժերու 21 ֆինլանտացի զինուոր առեւանգուեցաւ Հարաւ - Լիբանանեան բանակին կողմէ (անշուշտ Իսրայէլի օրհ - նութեամբ, եթէ ոչ՝ թելադրութեամբ): Ասկէ եօք, Ֆրանսական զօրագունդէն ալ գնդապետ մը՝ Ժան - Միշել Պիլէմճեան առեւանգուեցաւ, աւելի ուշ ազատ արձակուեցաւ: Ռոլան Տիւմա հեռաձայնած էր Իսրայէլի վարչապետին: Այս պատանդներուն փոխարէն, Լիբանանեան այս բանակին հրամանատարը իր 11 զինուորներուն ազատ արձակումը կը պահանջէ Ամալի կողմէ: Հետաքրքրական է եթէ ոչ հեղնական որ առեւանգուին զինուորները, որոնց գործն է անդորրութեան պահպանումը Լիբանանի մէջ եւ առեւանգումներու ալ արգելք ըլլալը: Երկուշաբթի առտու ալ, ամերիկեան համալսարանի դասախօս մը առեւանգուած էր, Պէյրութ:

Դանդէսի ջուրէն թափելով Սէնի մէջ, Ուրբաթ իրիկուն սկսաւ փառաչուք հանդիսութիւնը, զեղարուեստական հնդկական բաժինով, ի ներկայութեան Նախագահ Միթերանի եւ վարչապետ Կանտիի: Երկու երկիրները առեւտրական համաձայնագրեր ալ պիտի ստորագրեն:

Ա.Ղ.Ճ.Ս. կրկին Ֆաթիմա Կոյսը օգնութեան կանչեց, պնդելով թէ Ցիսուս է, թէ Վատիկանը ամէն բան գիտէ եւ թէ չատ մը ճշմարտութիւններ ըսած է, բայց բաներ մըն ալ հնարած է: Վատիկանն է որ իրեն ըսեր է թէ Ցիսուս - Քրիստոս է: Գալով ունեցած մեծ գումարներուն դրամատունը, ըսած է թէ զինամթերքի առուծախէն եկած է:

ԳԱՍՊԱՐՈՎ յայտարարած է եւկոսլաւ մարզական կիրակնօրեայ թերթին թէ ճատրակի համաշխարհային հանդիպումը Մոսկուայի մէջ կատարելու որոշումը՝ «բոլոր կարելիութեանց վատթարագոյնն էր»: Բայց եւ այնպէս կը խորհի որ յաղթելու իր հաւանականութիւնները չատ աւելի են, այս անգամ:

ՄՈՒՍԱ ՏԱՂԻ 40 ՕՐԵՐԸ ԵՒ ԱԼՄԱ ՄԱՀԼԵՐ-ՎԵՐՖԷԼԻ ՑՈՒՇԵՐԸ

—×—

Վերջերս (*) լոյս տեսաւ Ֆրանսերէն թարգմանութիւնը Ալմա Մահլէր - Վերֆէլի յուշերուն, լոյս տեսած, 1960-ին Ֆրանքֆուրթ, գերմաներէն:

«Կեանքս» խորագրուած հատորը օրագրային յուշերն են կնոջ մը, որ բացառիկ կեանք մը ունեցած է, նախ ըլլալով մեծ երաժշտի մը՝ Կիւսթաւ Մահլէրի կինը, իրմէ 19 տարի տարեց ապա՝ իբրեւ երրորդ եւ վերջին ամուսին ունենալով մեծ վիպագիրը՝ Ֆրանց Վերֆէլ, իրմէ 11 տարի երիտասարդ: Ամբողջ կեանքը, ճանչցած է բացառիկ դէմքեր, վաթսունամեայ չրջանի մը ընթացքին (1900-էն 1960), Եւրոպայէն Միացեալ - Նահանգները, մեծ երաժիշտներ, մեծ գրագէտներ, բանաստեղծներ եւայլն, եւայլն: Այս յուշերը, ինչպէս ըսինք աւելի կենդանի օրագրի բնոյթ մը ունին, հոն, Ալմա Վերֆէլ կը պատմէ թէ ի՞նչ պայմաններու մէջ Վերֆէլ ցնցուած է հայկական ողբերդութենէն, Դամասկոս, այցելութեան մը առթիւ, 1929-ին: Քանի մը օրէն կուտանք այդ մասերը, ցրուած էջերու երկայնքին եւ որոնք կարեւոր վկայութիւն մը կը բերեն:

Այսօր յիշենք սա մէկ տողը՝ Վերֆէլ կը ծանօթանայ, դիպուածով, կմախքացած որբերու, որոնք չարաչար կը տքնին գործատան մը մէջ: Գործատէրը կը բացատրէ. - «Այս խեղճերը ժողվեցի փողոցը եւ օրը 10 փիասթր կուտամ, որպէսզի ապօթի չմեռնին: Թուրքերու ջարդած Հայերու զաւակներն են: Եթէ հոս չհաւատիեմ, պիտի մեռնին եւ ոչ ոքի հոգն է: Շատ տկար են աշխատելու համար: Երբ հեռացանիմ գործատունէն, վերթիլ, ինչպէս ես, ոչ մէկ բանի կրնայինմ հիանալ: Ցնցուած էինք: ... Ցոգնած եւ յուսալքուած, արեւարաւ մը ճատանք եւ վերթէլ ճարկիլէն սկսաւ ծխել, հառնոյիով: Բայց Հայերը մղձաւանջ դարձած էին իրեն համար»:

(*) Լոյս տեսած այս գարնան:

ՄԱՆՈՒՇԵԱՆ

ՇԱՐՈՒՆԱԿԵԼԻ

Շաբաթ օր, «Լիպերասիոն» էջ մը կը յատկացնէր Թերթօնի բնոյթ առած այս ցաւոտ հարցին, որ տղեղ հաշուեյարդարի մը վերածուեցաւ: Ուրբաթ օր, արձագանգած էինք ընկերվարական պաշտօնաթերթին - «Իւմիթէ» - հակահամայնավար յօդուածին, ուր խնդրոյ առարկայ էր Ժորժ Մառչէի անցեալը: Ընկերվարական կուսակցութեան ղեկավարութիւնը այսպանեց սակայն յօդուածագիրը եւ յայտնեց թէ բնաւ համաձայն չէ անոր բովանդակութեան հետ:

«Լիպերասիոն» հարցազրոյց մը հրատարակած է «Պատուոյ դատակազմ»ի անդամներէն մէկուն հետ՝ Լիւսի Օպրաք: Ան կը յայտնէ եւ միւս անդամներն ալ համակարծիք են, որ «ֆիլմը յաղող չէ», բայց դատակազմը չատ հազճեպ կարծիք տուած է: Ցորեքշաբթի իրիկուն, նախքան աւելի տարածուած ներկայացումները, ֆիլմը կարելի եղած էր տեսնել Փարիզի Հրէական Ռաչի կեդրոնը, ուր բաւական բուռն բանավէճի ալ դուռ բացած էր, պատմաբաններու միջև համայնավար կուսակցութեան խաղացած դերին չուրջ, Մանուչեանի եւ իր ընկերներուն ձերբակալութեան մէջ:

Լիւսի Օպրաք կ'ըսէ թէ այն իրիկունը, ուր հրաւիրուած են ֆիլմը տեսնելու համար, ամուսնոյն հետ, ճաչ մը ունէին, ուրեմն՝ կ'աճապարէին: Լուր չունէին թէ «Պատուոյ դատակազմ» են եւ նման պայմաններ ալ չկային, քանի մը հոգիի միջեւ բարեկամական խօսակցութիւն մը տեղի ունեցաւ: Աւելին, Լիւսի Օպրաք կը խոստովանի նոյնիսկ թէ երբ ֆիլմը տեսած է, լուր անգամ չէ ունեցած թէ «Իւմանիթէ» ֆիլմին դէմ արշաւի մը ձեռնարկած էր: Տեսնելէ ետք, բոլորն ալ (ինք, ամուսինը, Անրի Նոկէռ, Քլօտ Պուրտէ, Փիէռ Միւորօ) պարզապէս լաւ ֆիլմ մը չէ ըսեր են եւ մեկնելու առեն, նկատեր են որ Անրի Նոկէռ նսեր եւ քանի մը տող գրեր է պատճառաբանելու համար իրենց կարծիքը, այլ խօսքով՝ ծուղակ մը լինկեր են: Շահեկա՞նը թէ ողբալին այն է որ տիկինը կ'ընդունի որ մէկ աչքով դիտած են, լուրջ գործ մը չեն տեսած, «...ժամը 7-ին հասանք, բաժակ մը պարպեցինք, յետոյ ֆիլմը նայեցանք: 9-ին առեններէն, կ'աճապարէինք մեկնելու: Ա-հաւասիկ: Շատ հապճեպ գործ տեսանք, բացայայտ է: Հիմա, ի՞նչ ընել, եղածը՝ եղած է»:

× *Նոյն թիւին մէջ, Մաքսիմ Ցարպէրի ելոյթը կայ, այսինքն ինչ որ ըսած է Ցորեքշաբթի օր, Հրէական Ռաչի կեդրոնին մէջ, ֆիլմին ներկայացումէն եօք: Դէմ է՝ «զրաքննութեան անհանդուրժելի արարքի մը»: Կը խօսի կրկնակ ժառանգութեան մը անունով: Նախ հօրը, որ կը վկայէ ֆիլմին մէջ, յետոյ մօրը՝ մեռած Աուշվից:*

×

Կիրակի օր ալ Բարձր - Հեղինակութիւնը ճշդումի բնոյթ ունեցող զեկոյց մը հրատարակեց, ուր կ'ըսէ թէ ծագած թիւրիմացութեանց պատճառաւ եւ զրաքննութիւն բառը գործածուած ըլլալով, հարկ կը տեսնէ ըսելու թէ կարծիք մը յայտնած է, թելադրութիւն չէ ըրած: Այդ կարծիքը հիմնուած է այն իրողութեան վրայ, որ ֆիլմը պարկեշտութեան եւ բազմազան տեսակէտներու պայմաններ չի լրացներ, Անթէն 2-ի տնօրէնին կը մնար որոշում տալ:

Հաւանաբար այս նոր զեկոյցը փոխանակ վերջակէտ մը դնելու, նոր մեկնակէտի մը ծառայած է...:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅ ՄԱՄՈՒԼ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿՈՏՈՐԱԾՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ ԹՐՔԱԿԱՆ ԱՂԲԻՒՐՆԵՐ

Ա. Հ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

(Գ. եւ վերջ)

Փաստերը կը վկայեն որ տեղահանուած է այնպիսի շրջաններու, գիւղերու եւ քաղաքներու հայութիւնը, որոնք ճակատամերձ գօտիէն հեռու էին:

Նայիմ պէյի վաւերագրական նիւթերուն հիման վրայ չարագրուած յուշագրութեան մէջ կը կարդանք. «Եփրատի ափերը արտաքսուածներու (Հայերու) մեծ մասը Պոլսոյ շրջակայքէն էր, ինչպէս նաեւ Ռոտոսթոյէն, Նիկոմիտիայէն, Պարտիզակէն, Ատափազարէն, Ճիզրէէն, Գոնիայէն, մէկ խօսքով, անոնք կեսարիոյ եւ Անատոլուի երկաթուղագծին երկայնքին ինկած շրջանէն աքսորուած Հայերն էին: Անհասկնալի էր, թէ ինչու մարդիկը կը քշեն Տէր - Զօրի ուղղութեամբ: Սակայն վրդովելու աւելի էական պատճառներ կային: Ռաս - իւլ - Այն եւ այլուր տեղի ունեցած կոտորածները տարածուեցան նաեւ Մէսոփոթամիա: Քանի մը տարի շարունակաբար կատարուող կոտորածները գաղտնի չմնացին նաեւ խուլ անապատին մէջ: ... Կառավարութեան պահանջը ամբողջ հայութեան ոչնչացումն էր: Անոնք իրաւունք չունէին այլեւս գոյատեւելու»: (16)

Կասկածէ դուրս է որ արեւմտահայութեան բնաջնջումի ծրագիրը խարսխուած էր նախորդ ժամանակներու սուլթանական Թուրքիոյ կիրարկած չարդարարական քաղաքականութեան վրայ: Թէ տեղահանութիւնն ու կոտորածը կը կատարուէին կանխամտածուած ծրագիրով, կը հաստատուի նաեւ Մէվլան Զաւէ Ռիֆաթի բերած փաստերով. «Միութիւն եւ Յառաջդիմութիւն» կուսակցութիւնը որոշում տուաւ՝ ոչ մէկ անձ կենդանի չձգելու պայմանով սպաննել ու ոչնչացնել Հայերը: Այս հրամանը իրականացնելու համար ալ նախագահութիւնը կազմեց յանձնաժողով մը Պ. Շաքիր, Տոքթ. Նազըմ եւ Լուսաւորութեան նախարար Շիւքրիւ պէյերէն կազմուած, անոր տակով «Երեքի գործադիր կոմիտէ», անունը: Այս կոմիտէն «յատուկ կազմակերպութիւն» անուան տակ սկսաւ բանտերէն հաւաքագրել քրէական յանցագործները եւ ստեղծել հրոսախումբեր: Առանց կատարած յանցագործութիւններն ու բռնութիւնները արտաւորելով Թուրք ժողովուրդը աշխարհի հանրային կարծիքին առջեւ, արիւնալի եւ բարբարոսական էջեր արձանագրեցին անոր պատմութեան մէջ» (17) կը գրէ Մէվլան Զաւէ:

Անժխտելի է որ Գերմանիա եւս պատասխանատու է կատարուած ջարդերուն: Այս առընչութեամբ կ'արժէ յիշել վերջերս Պաղտատի դիտութիւններու ակադեմիայի քրտական մասնաճիւղին կողմէ հրատարակուած Քէմալ Մազհար Ահմէտի «Քիւրտիստան՝ առաջին աշխարհամարտի տարիներուն» աշխատութենէն Գերմանիոյ մեղսակցութեան վերաբերող հետեւեալ հատուածը. «Իրօք որ Առաջին աշխարհամարտի տարիներուն հայկական կոտորածներուն մէջ Գերմանացիները ունեցած են իրենց սեւ դերը...: Բազմաթիւ հայկական շրջաններու մէջ, մանաւանդ Ուրֆա, Թուրք զօրքին մէջ կային նաեւ գերման սպաներ, որոնք առնասրտօրէն կը դիտէին Օսմանեան Թուրքերուն ոճրագործութիւնները: Թուրք չարագործ գինուորները կը յայտարարէին որ իրենք սուլթանին ու գերման կայսեր հրամանը կը կատարեն»: (18)

Տեղահանուած Հայերու կարաւանները կը հալէին ճամբան, զոհ դառնալով հրոսախումբերու յարձակումներուն, քաղցին ու հիւանդութիւններուն: Այդ շրջանի Թուրք 4-րդ բանակի զօրավարներէն Ալի Ֆուատ Էրտէն (19) կը նչէ իր յուշերուն մէջ որ տեղահանուած Հայերու թիւը տասը վիճակը չատ նպաստաւոր էր բծախոյզ եւ որովայնային ժանտասանդի տարածումին, որ այդ վարակիչ հիւանդութիւններուն պատճառով մեծ թիւով մահերու մասին նչումներ կը գտնենք Գերմանիոյ դեսպանին զեկոյցներուն մէջ:

Ֆոն Սանտերս էրէն կը վկայէ նաեւ որ համագործակցութիւն կար Պ. Շաքիրի ու ձէմալի միջեւ, վերջինս միշտ տեղեակ եղած է իրագարձութիւններու ընթացքին:

Տեղահանութեան եւ կոտորածի ընթացքին գործադրուած է նաեւ Հայերը մահմետականացնելու քաղաքականութիւնը, որուն մասնակցած է երիտթուրք յայտնի կին գործիչ՝ Հալիտէ Էտիպ, հակառակ որ աչխատած է ցոյց տալ թէ ինք զէմ եղած է հայ մանուկները մահմետականացնելու ծրագրին (21): Մինչդեռ իրեն ժամանակակից Մէվլան Զաւէ Ռիֆաթի վկայութենէն կ'երեւայ որ Հալիտէ Էտիպ եւս «հայ որբերը հաւաքելով կը մահմետականացնէր ու որբանոցներու մէջ կը դաստիարակէր որպէս թուրք» (22): Հարկ է նչել որ քրիստոնեայ մանուկները մահմետականացնելով թրքացնելը նոր երեւոյթ չէր, կուգար միջնադարէն իսկ, կ'իրագործուէր մանկամատոյներու միջոցով: Հաւաքուած քրիստոնեայ տղաքը յատուկ զօրանոցային պայմաններու մէջ իսլամական մոլեռանդ ոգիով զաստիարակելով ենիչէրի կը դարձնէին:

Հայերու մահմետականացման քաղաքականութիւնը գործադրուած է նաեւ 1890-ական թուականներուն: 1894 - 1896 թուականներու դէպքերուն առընչութեամբ Օսման Նուրի կը նչէ որ Հայերը բռնի իսլամացնելու առթիւ ոուս կառավարութիւնը խոր զայրոյթ յայտնած է (23): Թուրքերու այդ քաղաքականութիւնը մեծ չափերու հասած եղեռնի ընթացքին: Տեղի ունեցած իրագարձութիւններու մասին Մէվլան Զաւէ Ռիֆաթի դրքին մէջ հետեւեալը կը կարդանք. «Ամէնուրեք սկսան հաւաքել Հայերը, նոյնիսկ առանց հաշուի առնելու հիւանդները, ծերերը եւ մանուկները: Ով որ կ'ընդունէր մահմետականութիւնը ժամանակաւոր կերպով դուրս կը հանուէր կարաւանէն, իսկ միւսները խումբով, ժանտարմայի հսկողութեան տակ կ'ուղարկէին նախատեսուած ճամբով» (24):

Թուրքերը աչխատած են մահմետականացնել յատկապէս Սուրիա տարագրուած Հայերը: Ահա թէ այս մասին ինչ կը գրէ Ֆալիտ Ռըֆքը Աթայ. «Սուրիոյ խորերը արտաքսուած Հայերը պիտի նոսրացնէին նաեւ Արաբներու խիտ պռնուած վայրերը, Զէրքէզներու, Քրտերու, միւսներուն նման: Նոյնիսկ յանձնաժողով մը կազմուեցաւ որպէսզի Հայերուն թէ տուն, թէ՛ հող տրամադրուի, պայմանաւ որ մահմետական դառնան» (25):

Նոյն հարցին մասին Նայիմ պէյ կը գրէ. - «Ամէնուրեք կը տարածուէր ժանտաւենտի համաճարակը, տեղահանութեամբ զրաղող քայմաքամները ու այլ պաշտօնեաները ամէն օր կը տեղեկագրէին մահերու մասին: Մահը կ'ոչնչացնէր ոչ միայն Հայերը, այլ նաեւ տեղացի բնակչութիւնը: Անգամ մը եւս Ապտուլլահ Նուրի պէյին ըսի. «Եկէք Հայերու աքսորը որոշ չափով թեթեւցնենք, քանի որ մահուան սպառնալիքը պիտի տիրէ ամբողջ Միջագետքի: Այս լայնածաւալ երկրամասին վրայ բացի սաստանաներէն ոչինչ պիտի մնայ: Ռաս - իւլ - Այնի քայմաքամը կը հաղորդէ տափնապալի տեղեկութիւններ»: Նուրի պէյ ծիծաղեցաւ. - «Տղաս, բաւ ան, այսպէսով մենք կ'ազատինք երկու վտանգաւոր տարրերէն: Չէ՞ որ Հայերու հետ կը մեռնին նաեւ Արաբները: Միթէ՞ գէշ բան է այդ: Այդպէսով կը հարթուի Թուրքիզմի ճամբան» (26):

1919 Մարտ 8-ին Թուրքիան պատերազմի մտնող, հայկական կոտորածներ սանձազերծող յանցագործները դատաբան յանձնուեցան: Պոլսոյ ռազմական արտակարգ ատեանը Յուլիս 5-ին դատավճիռով պատիժներ սահմանեց երիտթուրք կառավարութեան չարք մը անդամներուն, «Միութիւն եւ յառաջդիմութիւն» կուսակցութեան զեկավարներուն համար. ի բացակայութեան մահուան դատապարտուեցան Տոքթ. Նազըմ, Ինվէր, ձէմալ եւ Թալէթ (27): ձէմալ իր յուշագրութիւններուն մէջ կը փորձէ արդարանալ, թէ ինք մեղաւոր չէ արեւմտահայերու բնաջնջումի գործին մէջ: Ան կ'ընդունի որ Հայերու տեղահանութեան ժամանակ տեղի ունեցած են բռնութիւններ ու կոտորածներ (28): Թալէթը Հալիտէ Էտիպի վկայութեամբ, խոստովանելով հանդերձ իր անմարդկային արարքը, արդարացում կը փնտռէ ազգային չահերու տեսակէտէն. «Ես այն համոզումը ունիմ, որ այնքան ժամանակ, երբ ազգ մը իր սեփական շահերուն համար կ'ընէ ամէն բան եւ կը յաջողի, աչխարհ կ'ընդունի այդ: Ես պատրաստ եմ մեռնելու այն բանին համար, որ կատարեցի, ես գիտեմ որ կը մեռնիմ ստար համար» (29):

Թալէթ, իսկապէս, իր արժանի պատիժը պտաւ, երբ սպանուեցաւ հայ վրիժառու Ս. Թէհլիրեանի ձեռքով 1921 Մարտ 15, Պէրլին: Սպանուեցան նաեւ ձէմալ եւ երիտթուրքերու զեկավար կարգ մը պործիչները:

ԶԱՏԿԱԿԱՆ ՏՕՆԸ ԵՒ ԱՊՐԻԼ 24-Ը

ԵՈՒՀԱՆՆԷՍՊՈՒՐԿԻ ՄԷՋ

—×—

Հայ ժողովուրդի ճակատագրին մաս կազմող գաղթականութեան ցուլը 60 տարիներ առաջ երկարած է նաեւ մինչեւ Հարաւային - Ափրիկէ, որուն Եոհաննէս - պուրկ քաղաքին մէջ պատսական հայրապիներ կայք հաստատած են, ասիական ու ափրիկեան այլ երկիրներէն կեանքի ապահովութեան ու բարօրութեան ակնկալութեամբ: Եւ իսկապէս, զանազան պայմաններու բերումով տարբեր երկիրներէ գաղթած Հայեր կոկիկ փոքրիկ գաղութ մը կազմելով տարիներ չարունակ յաջողած են մեր մեծաքանչ լեզուին նկատմամբ իրենց գուրգուրանքը չերմ պահել, ազգային աւանդութեան նկատմամբ՝ նախանձախնդրութիւն եւ մանաւանդ Հայ ժողովուրդի գոյատեւման ու ապագային նկատմամբ՝ անխախտ հաւատք:

Ահա այս զգացումներն ու ապրումները իրենց հոգիներուն մէջ, Հարաւային - Ափրիկէի Հայկական Ընկերակցութիւնը խնդրամատոյց եղաւ Գարեգին Բ. Կաթողիկոսին, Զատկուան եւ Հայկական Եղեռնի 70-ամեակի առիթով հոգեւորական մը ուղարկելու Եոհաննէսպուրկ, եւ եկեղեցական արարողութիւններով ու 70-ամեակի դասախօսութեամբ հայակարօտ այդ հոգիներուն տարիներու պապակը յագեցնելու համար:

Արդարեւ, Ապրիլ ամսուն Եոհաննէս - պուրկի 35 ընտանիք հաչուող փոքրիկ հայ գաղութը անմոռանալի օրեր ապրեցաւ վերյիչելով տասը տարիներ առաջ Հայրապետին (այդ շրջանին Ամերիկայի Հայոց առաջնորդ) այցելութիւնը եւ մատուցած պատարագն ու կատարած մկրտութիւնները (*): Կիլիկեան Ս. Աթոռի Միաբաններէն՝ Մուշեղ Վարդապետ Մարտիրոսեան, Ապրիլ ամսուն ուղարկուեցաւ Եոհաննէսպուրկ, ուր չորս առիթներ ունեցաւ պատարագելու Փարք Թաունի Ս. Գէորգ անկլիքան եկեղեցւոյ մէջ, ինչպէս նաեւ կատարելու վեց մկրտութեան եւ մէկ պսակի արարողութիւններ:

Սակայն Եոհաննէսպուրկի հայ գաղութին համար խոր ապրումի ու վերանորոգման պահեր եղան 70-ամեակի պատարագը եւ ոդեկոչումը: Զորեքշաբթի, Ապրիլ 24-ի երեկոյեան, պատարագ մատուցեցաւ, որու ընթացքին Մուշեղ վրդ. կարդաց Գարեգին Բ. Հայրապետի, եղեռնի 70-ամեակին նուիրուած կոնդակը: Պատարագի աւարտին մեր մէկ - ու կէս միլիոն նահատակներու հոգիներուն համար տեղի ունեցաւ հոգեհանդիսական արարողութիւն: Շատ յուզիչ տեսնել այն տեսարանը, երբ ամբողջ գաղութը մեր նահատակներուն կտակը իր սրտին մէջ ուխտի վերածած՝ յաւերժացաւ Խորան, եւ հաղորդուեցաւ Քրիստոսի մարմնով եւ արեամբ: Ապա, եկեղեցւոյ սրահին մէջ գործադրուեցաւ ոդեկոչման ապաւորիչ յայտագիր մը: Բացման խօսքը կատարեց վարչութեան փոխ - ատենապետ՝ Պ. Մկրտիչ Բարոյեան: Տոքթ. Մարի Կիւլիւմեան եւ Տիկին Մայոա Գաթեան արտասանեցին Սիամանթոյի վէպէ մը Մոխիր»ը եւ Աւետիս Ահարոնեանի «Կոյր Աչուղը»: Տիկիններ՝ Անահիտ Խաճերեան եւ Փիւլիպէթ Քէլլի յաջորդաբար մեներգեցին «Հայ Մօր Երգը», եւ փոռունկ»ը քլարինէթի ընկերակցութեամբ՝ Պ. Հայկ Փամպուքեանի: Ապա, վարդապետը օրուան յատուկ իր խօսքը ըրաւ գնահատելով Եոհաննէսպուրկի հայ գաղութի միասնականութեան ոգին, որպէս յարութիւն առած բուռ մը Հայեր: Ան իր խօսքին մէջ ըսաւ. -

«Մեր Ցեղին Ճայն»ին ունկնդիր, մեր «Արեան կանչ»ին հետեւող ու «Մեր նահատակներու կտակ»ին հաւատարիմ՝ այսօր հաւաքուած ենք անդամ մը եւս ոչ միայն պարզապէս ոդեկոչելու ու սգալու մեր նահատակները, այլեւ անոնց կտակին դիմաց ու մեր խղճին վկայութեամբ նոր ուխտ մը կատարելու: Ուխտ մը՝ որ մեզ մէկ պիտի պահանջէ ազգայնական ոգիով հիմնուած սիրոյ եւ միութեան վրայ: Ուխտ մը՝ որ մեզմէ պիտի պահանջէ յարատեւութիւն, մեր ազգային հաւաքական աւանդութենց եւ լեզուին մէջ: Եւ ի վերջոյ ուխտ մը՝ որ մեզմէ պիտի պահանջէ ինքնանուիրում ու տոկունութիւն խնդիրը մեր ազգային իրաւունքներու հաստատման ու հայ դատի արդար լուծման, ինչ որ ալ ըլլան պայմաններն ու պարագաները:

«Սփիւռքի տարածքին ապրող ազգի մը զաւակներն ենք եւ կը վայելենք մեր հիւրընկալ երկիրներուն ազատութինը: Բայց պէտք չէ մոռնանք երկու բան. առաջին՝ ըլլալ մեր ապրած երկիրներուն պարկեշտ քաղաքացին, առանց սակարկութեան մտնելու այդ երկիրներուն մէջ: Երկրորդ՝ մեր ապրած երկիրներուն մէջ մեր կարողութենց ու կարելիութենց չափով մեր աչքերը սեւեռենք դէպի մեր ազգին լուսաւոր ապագան, անոր մէջ տեսնելով Վանի ու Մուչի, Կարսի ու Ակտահանի, Մասիսի ու Արարատի վերատիրացման գօրաւոր, աննկուն եւ անկասկանդ կամքը:

«1985, Ապրիլ 24: Եօթանասուն տարիներ մեզ կը բաժնեն այդ սեւ թուականէն, որ այլեւս մեզի համար սուզ ու կոծ չի խորհրդանչեր, այլ կամք ու կորով, պայքար ու աչխատանք: Հասած է ժամանակը, սիրելիներ, երբ ազգովին մէկտեղ պէտք է թողունք անհատական ու գաղափարական բոլոր տարբերութիւնները ու ճղճիմ հաչիւները ու որպէս մէկ սիրտ, մէկ կամք եւ մէկ հոգի անչահախնդրո-

---

(16) - Արամ Անտոնեան - Թիւր մէմօրիս օփ Նիար պէյ, Ա.ՀՐԱ., 1964, էջ՝ 33 - 34

(17) - Մէվլան Զատէ Ռիֆաթ - էջ՝ 108

(18) - Տե՛ս Հայ - բրտական յարաբե - րութիւններու պատմութենէն գիտական տեղեկատու 8 (62), Երեւան, 1983, էջ՝ 27

(19) - Բանակային զօրավար Ալի Ֆուատ Էրտէն եղած է Թուրքիոյ ռազմական ակադեմիայի պետ եւ պաշտօններ վարած ռազմական վճռաբեկ ատեանին եւ զօրային պաշտպանութեան հրամանատարութեան մէջ:

(20) - Ալի Ֆուատ Էրտէն - Պիրինճի տիւնիա հարպիճնտէ Սուրիյա հաբբրալարը, առաջին հատոր, Իսթ. 1954, էջ՝ 122

(21) - Մէմօրիս օփ Հալիտէ Էտիպ, Նիւ - Եորք, Վոճտոճ, էջ՝ 389

(22) - Մէվլան Զատէ Ռիֆաթ, էջ՝ 145

(23) - Օսման Նուրի, էջ՝ 209

(24) - Մէվլան Զատէ Ռիֆաթ, էջ՝ 119

(25) Ֆալիտ Ռըֆքը Աթայ, էջ՝ 79

(26) - Թիը Մէմօրիս օփ Նիար պէյ, էջ՝ 6

(27) - Տե՛ս քրբ. պաշտօնական «Թուրվիմ-ի վախայի» թերթի թիւ 3604-ի յատուկ հրատարակութիւնը, էջ՝ 217 - 220 (արաբատառ)

(28) - ձէմալ Փաշա, էջ՝ 362

(29) - Հալիտէ Էտիպ, էջ՝ 387

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՆԻՍԻ ՄԷՋ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

—×—

ՆԻՍ. - («Ցառաջ») - Մայրերու Օրուան առթիւ, Հին Նիսի քաղաքապետական սրահը հաւաքուած դպրոցասէր ծնողքներուն ու հայկ. կրթական աշխատանքները քաջալերողները, Կիրակի, Յունիս 2-ին, բառին իսկական իմաստով հոգեպարար պահեր ապրեցան: Մի իօրեայ դպրոցին երկարա աշակերտութիւնը՝ երգախմբեր, պատանիներ, պարմանուհիներ եւ անչափահաս տղաքներ եւ աղջիկներ, իր մի օրեայ դպրոցին տարուան մը արդիւնքներուն պատկերը պարզեց:

Դպրոցական հանդիսութեան պատասխանատուն նախագահութիւնը ստանձնած էին Տէր եւ Տիկին Մուշեղ Ճիէրճեան: Ներկայ գտնուեցան Տիկիններ Ռոտրիկ եւ Ժիորտան, առաջինը՝ փոխանորդ քաղաքապետի եւ քաղաքապետուհեան մօտ Ազգային Կրթութեան պատասխանատու, իսկ երկրորդը՝ Նիս քաղաքի Ընկերային Ապահովութեան օգնական:

Մի օրեան հովանաւորող եւ գործնական աշխատանքները կազմակերպող, - ըսաւ Նիւթական, ըսաւ բարոյական, - Նիսի Հայ Տիկնանց Միութեան վարչութեան անունով, նախագահուհի Տիկին Լուիզ Անտալեան, հայերէն եւ ֆրանսերէն զբաւոր կարճ խօսքերով, ցերեկոյթին բացումը կատարեց: Յայտարարեց, թէ իրենց դպրատուր նպատակակէտը կը մնայ միշտ նոյնը՝ հայերէի տարրական գիտելիքներ չմոռնալ նորահասներուն, այս ափերուն վրայ: Պէտք է ընդգծել, եւ այս մեր կողմէ, թէ Միութեան Տիկիններուն նուիրումը անսահման է, քանի կը պահակին իրենց առաքելութեան եւ ո՛չ մէկ ջանք կը խնայեն յաւադոյն ձեւով եւ ճամբով հաւաքել հայածին փոքրիկներ, Զօրեքշաբթի օրերը, Օչական սրահը: Անհրաժեշտութիւնն ունին յաւելեալ դասարաններու, անջատ կարգով, որպէսզի կարողանան ներկայի քառասունի աշակերտութիւնը կրկնապատկել, նոյնիսկ աւելիով: Թեկնածուները չէ որ կը պակսին, ո՛չ ալ ծնողքներու դպրոց առաջնորդելու տրամադրութիւնը: Զգտումը կայ պատկան մարմիններուն մօտ, ճիգն եւ. գալով իրականացումին՝ դժուարութիւններ: Այս մասին դրած ենք արդէն:

Ցայտագիրը՝ բազկացած երկու մասերէ, միջնարարի մը ընդմիջումով, չատ ճոխ եղաւ: Կրնանք անվարան ըսել եւ հաստատել, թէ միօրեայէն աւելի ամէնօրեայ դպրոցի մը յայտագիրը հրամցուեցաւ ներկաներուն՝ աշխատանքին եւ աքնութեան կարեւորութիւնը, արժէքը ցոյց տուող:

Այս դրական եւ քաջալերական երեւոյթին մէջ իրենց բացառիկ դերը ունին անկասկած ուսուցչուհիները, - Տիկիններ՝ Ալիս Թաշճեան, Անի Օհանեան, Հռիփսիմէ Պօշնաքեան, Անժել Այվազեան: Եւ ասոնց չուրջը խմբուած ազգանուէր հայուհիները՝ Միութեան եւ Վարչութեան անդամներ եւ ուրիշներ՝ գլխաւորութեամբ շրջանիս հոգեւոր հովիւին՝ Տաբօն Ծ. Վրդ. Ճէրէճեանի:

Կը խուսափինք անուններու մատնանշումները կատարելէ, այն մտավախութեամբ, որ կրնանք անուններ անտեսել ակամայ, թէեւ խնամքով պատրաստուած յայտագիրը բոլորին հրամցուեցաւ մուտքին:

Այնուամենայնիւ, չարք մը հաստատումներ: Երկարատեւ եւ տքնջան աշխատանքի մը արդիւնքը առաւել չափով խօսուն մնաց: Երգեր եւ խմբերգներ, արտասանութիւններ, յաճախ հաւաքական, խմբապարեր եւ կենդանի պատկերներ, գաւեշտական բնոյթի փոքր ներկայացումներ իրարու յաջորդեցին կանոնաւոր կերպով: Նկատելի դարձաւ, ինչպէս միշտ, փոքրիկներուն հայերէնի սահուն առոգանութիւնը, համարձակ կեցուածքը, դեր կատարելու եւ զայն ներկանեերուն հրամցնելու ջանասիրութիւնը: երկար՝ բայց ոչ տաղտալի: Ընդհակառակն՝ հաճելի, ըսենք՝ խանդավառ: Ուսելցնենք՝ հանդերձանքի եւ բեմայարդարումի պէսպիսուն ճոխութիւն՝ ճաշակաւոր:

Խօսնակի - վարիչի դերը կատարեց Տիկին Օտէթ Մարտոյեան: Համաչափ խմբաբաներուն պարապոյցն եղաւ Տիկին Ժաղլին Կէտիկեան, որ նաեւ ապահովեց բեմայարդարումները՝ ազգային - ֆոլքլորիկ մոթիֆներով: Խմբերգները վարեց՝ Տիկին Հ. Պօշնաքեան: Բեմադրութիւնները՝ Տիկին Ա. Ալվազեան: Ուրիշներ հաւաքական ճիգով իրենց մասնակցութիւնը բերին ընծայուած վայելքին:

Փակման խօսքը կատարեց Տաբօն Ծ. Վրդ. Ճէրէճեան: Մայրերու Օր եւ հայկական միօրեայ վարժարանի հանդիսութիւն: Երեւոյթը նկատեց խորհրդանչական: Այս առթիւ ըսաւ, թէ Հայ մայրն է, որ իր զաւակներուն կը չնորհէ հայրենի բառն ու բանը: Դպրոցը կ'օժանդակէ, կը լրացնէ հայ լեզուին խմացումը: Դպրոց ունենալու անհրաժեշտութեան մասին խօսեցաւ. դպրոցները կը զոյատեւեն ազգային կրթարաններով՝ եկեղեցիներուն եւ այլ կարեւոր ազդակներու չարքին: Մայրենիով կը սնանի ազգը, ընդգծեց, իրաւամբ:

Վերջաւորութեան՝ ծաղկեփունջեր նուիրուեցան Տիկնանց Միութեան վարչութեան կողմէ, աշակերտներու միջոցաւ, ժրաջան ուսուցչուհիներուն, իսկ ասոնց բաները Տիկին Ա. Թաշճեանի հրաւէրով՝ իրենց աշխատանքը հովանաւորող եւ կեանքի մղում տուող վարչականներուն:

Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

×

ՄԵԾԱՐԱՆՔ

ՄՈՒՇԵՂ ՃԷՐԱՆԵԱՆԻ

—

ՎԱԼԱՆՍ. - Պուր լէ Վալանսի հանդիսութեանց չքեղ պալատը, ցարդ չէր ստացած այնքան ծանօթական երեւոյթ, եւ պաշտօնական անձնաւորութեանց բազմութիւն մը, որքան Հինգշաբթի, Մայիս 30-ի պիչերը:

Այդ օր, տեղի կ'ունենար, Վալանսի հայ մեծ ճարտարարուեստական ծանօթ եւ սիրուած ազգային, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս՝ Վազգէն Ա.ի կողմէ ընծայուած «Ներսէս Շնորհալի» չքանչանակիր Մուշեղ Ճէրճեանի, այս անգամ, Փրանսական կառավարութեան կողմէ արժանաց չքանչանին (օնոր նասիոնալ տիւ Մեռիթ) արժանանալուն, եւ անոր տուուչութեան հանդիսութիւնը:

Արդարեւ, ժամը 6·30-էն սկսեալ, սրահ կը ժամանէին՝ Տաոմի նահանգապետ Պ. Մենկեսոն, երեսփոխաններ, ծերակուտական եւ քաղաքապետներ Պ. Պ. Ռ. Փեա, Ռենօ, Ժ. Կօ, Մ. Ստեփանեան, եւ այլ բազմաթիւ փոխ - քաղաքապետներ: Առաքելական, Կաթողիկէ եւ Աւետարանական համայնքներու դլխաւոր ներկայացուցիչները: Մարսէյլէն՝ Յակոբ Եպիսկ. Վարդանեան, Նիսէն՝ Տաբօն Ծայր. Վրդ. Ճէրէճեան, Նարեկ խաչակիր. քահանայ Վարդանեան, Զանտրեան վարդապետ, վերապատուելի Լեւոնեան եւ կաթողիկէ համայնքի հոգեւոր քոյրեր: Նաեւ զինուորական բարձրաստիճան սպաներ: Քանէ տասնեակ կազմակերպութեանց եւ Միութիւններու պաշտօնական ներկայացուցիչներ: Լրագրական, արուեստի, առեւտրական եւ դեղարուեստի բազմաթիւ ներկայացուցիչներ, եւ բարեկամներու հոծ բազմութիւն մը եկած Ֆրանսայի զանազան քաղաքներէն:

Պ. Մ. Ճէրանեանի չքանչանի տուչութեան պաշտօնական հանդիսութեան «կնքահայրութիւնը» յանձն առած էին երկու քաղաքապետութիւններ, Վալանսի հոգաբարձութիւնը, Վալանսի Ազգ. Մխիթարեանը, ծերակուտական Պ. Ժ. Կօն, Հ. Բ. Ը. Միութիւնը, Հայ Մարզ. Միութիւնը, եւ Խարբերդի Հայրենակցական Միութիւնը:

Ժամը 6·45-ին, պատուոյ բեմին վրայ, Պ. Մ. Ճէրանեանի չուրջ, բազմած էին նահանգապետը, Վալանսի եւ Պուր լէ Վալանսի քաղաքապետները, ծերակուտական՝ Պ. Կօ, եւ ուրիշներ:

Ծերակուտական՝ Կօ, Պետութեան անունով, յանձն առած էր վարել հանդիսութիւնը: Շատ կարճ բացման խօսքէ մը ետք, յաջորդաբար խօսք տուաւ Պ. Ռէնօին, Նարեկ խչկր. քհնյ. Վարդանեանին, Պ. Պ. Փերօին եւ Ռ. Փեային:

Բոլոր խօսողներն ալ անխտիր, անկեղծ արտայայտութիւններով, պաշտօնական նպատակին, յաճախ եղբայրական եւ սրտագին մօտեցումներով վեր առին Մ. Ճէրանեանի արժանիքները, մատուցումները, եւ ծառայութիւնները:

Ապա՝ բեմ բարձրացաւ Տաոմ նահանգապետը Պ. Մենկեսոն, եւ բեմ հրաւիրեց Մ. Ճէրանեանը, եւ Հանրապետութեան Նախագահին անունով, արժանաց չքանչանով զարդարեց իր կուրծքը: Պ. Ճէրանեան, չափազանց ազդուած ու յուզուած, հազիւ կրցաւ չնորհակալութեան խօսքեր արտայայտել, եւ իրեն եղած պատիւը փոխանցեց հայ ժողովուրդին եւ ներկայ - ներուն:

Պաշտօնականութեանց աւարտին, հազիւ ճոխ հիւրասիրութիւնը սկսած, յանկարծ երեւան եկաւ որ՝ Վալանսի Հայութիւնը, իր արժանաւոր զաւակը կ'ուզէր նաեւ խրախճանքով ալ պատուել, անակնկալ յայտագիր մը հրամցնելով, որ չատ խանդավառ անցաւ, երգերով ու նուագով: Նաեւ խօսք առին Լիոնի հայ ծանօթ ազգային՝ Պ. Պ. Ս. Սարեան եւ Պ. Ճէրանեան:

Հանդիսութեան փակման խօսքը ըրաւ Յակոբ Եպիսկ. Վարդանեան:

Ա. ՔԻՇԻՇԵԱՆ

(*) Հայրապետը 1975-ին պաշտօնապէս հրաւիրուած էր Եռահանգէսպուրկ, անկլիական եպիսկոպոսին կողմէ, որպէս բարոյիչ անկլիական եկեղեցւոյ Մայր տաճարին մէջ առաջին սեւամորթ աւագերէցի՝ Տեսմոնտ Թուքուի (այժմ իսիֆ Եռահանգէսպուրկի Եպիսկոպոս եւ Նոպելեան մրցանակակիր Խաղաղութեան պաշտօնի գործառնութեան արարողութեան:

ՌԱՖՖԻ

ԽԱՉԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

ՄԱՍՆ ԵՐՐՈՐԴ

ԿՈՐԱԾ ՀԱՅՐ

Այո՛, Նէնէն չգիտէր ինչով մխիթարել ինձ: Որդին հանդիպում էր կորած, մոռացնած հօրը, եւ փոխանակ ուրախանալու, տրտում էր, որովհետեւ այդ հանդիպումը պիտի բաց անէր նրա առջեւ կարուած պատահարների մի սոսկալի վիհ, որ մինչեւ այն օր նրան անյայտ էր...:

Նէնէն միայն հարցրեց ինձ.

- Դու առաջուց ճանաչո՞ւմ էիր այդ ծերունուն:

- Նա իմ հայրն է, պատասխանեցի ես:

×

ԳԱՂՏՆԻՔԸ ԼՈՒԾՒՈՒՄ Է

Առաւօտեան հայրս զարթնեց խիստ վաղ: Առաջին բառը, որ արտասանեց, էր իմ անունը: Ես իսկոյն մօտեցայ նրան:

- Եկ գրկեմ քեզ, որդիս, թոյլ տուր, արեւի լոյսով մի լաւ ուրախանամ քեզանով, ասաց նա ծնողական հոգեզմայլութեամբ:

Ես ընկայ նրա գիրկը:

- Ա՛խ, ինչպէս խարեցին ինձ ... դարձեալ կրկնեց նա գիշերուայ խօսքը, խորին կերպով հուզուց հանելով:

- Դու ամբողջ գիշերը անհանգիստ էիր, հայրիկ, համարեա չքնեցիր, չատ անդամ կրկնում էիր այդ խօսքը, պատմիր: Ո՞վ խարեց քեզ եւ ի՞նչ բանում խաբեցին:

- Անցեալը մի յիշեցրու ինձ, որդի, պատասխանեց նա տխուր ձայնով, - դու ինձ այն ասա՛, մայրդ կենդանի՞ է:

- Ես նրան բոլորովին առողջ թողեցի տանը եւ մի քանի անդամ նամակներ եմ ստացել. չատ ժամանակ չէ, որ նոր նամակ եւս ստացայ. նա բոլորովին առողջ է:

- Անիծեա՛լ լինես դու ինչպէս խաբեց ինձ...:

Նա դարձեալ յիշեց իւր խաբուած դրութիւնը:

- Իսկ քոյրե՞րդ, հարցրեց նա:

- Նոյնպէս առողջ են, մեծ քոյրս մարդի է դնացել, այժմ երկու երեխայ ունի. միջնակ քոյրս նշանուած է:

Նրա չիջած աչքերի մէջ փայլեց ուրախութեան մոայլ նշոյլը: Իսկ իմ հետաքրքրութիւնը աւելի զրաւում էր այն դաղտնիքը, թէ ո՞ւմն էր անիծում հայրը, կամ ո՞վ էր խաբել նրան: Երկար թախանձելուց յետոյ, վերջապէս յօժարուեցաւ նա պատմել:

- Գուցէ մայրդ ասած կը լինի, որ դու դեռ չէիր ծնուած, երբ ես աղքատութենից ստիպուած, թողեցի հայրենի երկիրը եւ դիմեցի դէպի պանդխտութիւն, օտար աշխարհներում բախտ որոնելու: Բացի ծանր պարտքից, ես ոչինչ չթողեցի իմ ընտանիքի ապրուստի համար: Մի քանի կտոր կալուածքներ ունէի, նրանք եւս պարտքերիս փոխարէն գրաւ էին դրուած: Մի քանի տարի երկրէ երկիր թափառում էի. բայց ոչ մի գործում յաջողութիւն չէի գտնում: Հայրենիքից ստացուած տեղեկութիւնները միշտ տխուր էին լինում եւ անմխիթար: Վերջապէս հասաւ Պարսկաստանի սարսափելի ժանտախտի լուրը: Այդ միջոցին յայտնուեցաւ ինձ մօտ մի խաչափող, որ նոր էր եկել մեր երկրից եւ ունէր իւր հետ մի նամակ իմ անունով: Նա պատմեց, թէ որպիսի սոսկալի կոտորած կատարեց ժանտախտը եւ որպէս դատարկացաւ ամբողջ երկիրը: Իսկ նամակի մէջ աւելի մանրամասնութիւններ կային: Նամակը մեր գիւղի քահանայի գրածն էր: Նա ըսկսում էր մխիթարական խօսքերով, որպէս սովորաբար գրում են այն անբախտներին, որոնք կորցրել էին իրանց սիրելիներին: Նրա մէջ կար մի երկար ցուցակ, թէ մեր գիւղացիներից ո՞վ մեռաւ, կամ ո՞վ ազատուեցաւ: Մեռելների թուում գրած էր քո մօր, քոյրերիդ եւ քո անունը: Իմ ամբողջ ընտանիքը ժանտախտն զոհ էր դարձել: Այդ անիրաւը բերանացի էլ պատմեց, թէ՛ որպիսի պատուհասի ենթարկեց Աստուած իմ ընտանիքը եւ աւելացրեց, որ իմ թողած բոլոր կալքերը պարտքերիս փոխարէն տիրեցին...:

(Շար. 117)

Սէն - Շամոն - Տէր եւ Տիկին Սահվան Գուլումճեան, Տէր եւ Տիկին Արտաշէս Մինասեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Վահագնուհի Գուլումճեան զաւակները եւ թոռները, Այրի Տիկին Վարդուհի Ասալեան զաւակները եւ թոռները, Մինասեան, Աբէլեան, Միքայէլեան ընտանիքները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ - մօր եւ ապզականին՝

ՀՌԻՓՍԻՄԷ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆԻ

(Ծնեալ՝ Համալեան)

մահը, որ պատահեցաւ Յունիս 6-ին, 85 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Երկուշաբթի, Յունիս 10, ժամը 15-ին, Սէն - Շամոնի Սէն -Փիէռ Եկեղեցին։

Մահազդ ըրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել։

Փարիզի Համազգայինի
«ԴԻՄԱԿ»

Թատերախումբը երրորդ անգամ կը ներկայացնէ՝

ԸՆՏԱՆԻՔ, ՊԱՏԻՒ, ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

- ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ -

բեմականացում եւ բեմադրութիւն՝
ՅԱՄԻԿ ՍԻՒՐՄԷԼԵԱՆԻ

Ուրբաթ, Յունիս 14, ժամը 20·45-ին, Ռոսինի սրահ։ 6 Տրուս փողոց - Փարիզ 9-րդ։ Մեթրօ Րիշըլիէօ - Տրուս։

Հեռաձայն՝ - 237 - 60 - 10

ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՀԱՒԱՔՈՂՔ (4)

ԼԻՈՆ

Յունիս 12, Շաբաթ երեկոյ, ժամը 20·30-ին Լիոնի Ազգային Տան սրահին մէջ՝

40 ռիւ տ'Արմենի

Օրակարգ՝ -

Ա· բաժին՝ - Ս· Մկրտութեան խորհուրդը եւ նշանակութիւնը։

Բ· բաժին՝ - Բանավէճ եւ մտերիմ փոխանակում։

Հանդիսավարը կը վարէ Շաւարիկ արեղայ Աւետիքեան։

Նիւթը կը ներկայացուի «Ուսումնասիրութիւն եւ հաւատք» խմբակին կողմէ։

Մուտքը ազատ է։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ալֆորվիլի Կապոյտ Աչքի մանուճիւղը շնորհակալութեամբ ստացաւ հետեւեալ նուիրատուութիւնները զգուշութեան հայրենիներուն հետ հանդիպման երեկոյթին առթիւ, որ տեղի ունեցաւ Մարտ 16-ին։

Ազաշեան Սոնիա, Քէշիշեան Զարուհի, Ոմն, Սիմոնեան Ընծայ (Լիոն) 100-ական ֆրանք, Յակոբեան Իրէն 200, Ոմն, Տիկին Թաշճեան, Գորգիկեան Մարի, Սոֆեան Ժանէթ, Թաւուրեան Մարի 100-ական ֆրանք, Փափազեան Մայոտ 200, Տէր - Խաչատուրեան Զապէլ, Ոմն՝ 100-ական ֆրանք, Փափազեան Սիրարփի 50, Մութաֆեան Ասողիկ, Գարակէօզեան Աբշալոյս, Պատուեան Սոնիա 100-ական Ֆ·, Նէտիլեան Սոնիա եւ Պեռիկեան Մարիճա 300 Ֆ·, Տէր - Վարդանեան Անահիտ 100, Ոմն՝ 200 Ֆ·։

×

Կապոյտ Աչքի Վիէնի մանուճիւղի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ գումարները ի նպաստ իր զբօսին· - Յարութիւն Մաճոյեանի մահուան առթիւ, Այրի Տիկին Ազատուհի Մաճոյեան 300 ֆրանք, Տիկին Արշալոյս Մազաքեան 50 ֆրանք, Տիկին Ալթուն Նահապետեան 50 Ֆ·, Տիկին Հեղինար Բալոյեանի մահուան առթիւ՝ Եղիսաբէթ Այանեան 100 Ֆ·, Տիկիններ՝ Քրիսթին Ղազարեան 100 Ֆ·, Թաշճեան 100 Ֆ·, Ալթուն Նահապետեան 50 Ֆ·, Կիւվարդ Բալթօպետրոսեանի յիշատակին Տիկին Ալթուն Նահապետեան 100 Ֆ·։

×

Դպրոցասէրի խնամակալութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները· - Պ· Գեղամ Տ· Սարգիսեանէ 2000 Ֆ·, Ա· Բ· (Լիոնէն) ի յիշատակ եղեռնի զոհերուն 2000 Ֆ·, Տիկին Գ· Գէորգեանէ հոգեհանգիստի մը առթիւ 100 Ֆ·, Պ· Թորոս Պեռիկեանէ՝ ի յիշատակ Զէնկիլէրցի մօր, ողբացեալ կնոջ եւ երկու եղբայրներուն՝ անհետացած 1915-ի եղեռնին 4000 Ֆ·։

ՔԱՆ ԿԱԽԱՂԱՆՆԵՐՈՒ ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆԱՄԵԱԿ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Ս· Դ· Հնչակեան Կուսակցութեան Փարիզի եւ Շրջանի Վարիչ Մարմինը հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ Կիրակի, Յունիս 16, Փարիզի Հայոց Մայր Եկեղեցւոյ մէջ· 1915 Յունիս 15-ին Պոլսոյ Սուլթան Պայազիտի հրապարակին վրայ կախաղանով նահատակուած Քաան Հըլըչակեան անմահ հերոսներու յիշատակին։

Նոյնպէս հայ ազատագրութեան համար նահատակուած հերոսներու յիշատակին։

ՃԱՇ

Շաբաթ, Յունիս 15, երեկոյեան ժամը 20·00-ին Ա· Մանուկեան Մշակութային Տան մէջ՝

118, rue de Courcelles — 75017 Paris

Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր մասնակցութեամբ՝

Ստեփան Ագեան-ի (Սանթուր), եղսօ-ի (երգ), Մ· Էլմայեան-ի (երգ)։

Սեղանները ապահովել հեռաձայնելով՝ 878 - 88 - 70 *թիւին։*

Ճաշադին՝ 120 Ֆ·։

ԲԱՆԱԿՈՒՄ
Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ

VACANCES ARMENIENNES AU CAMP DE LA

FRA NOR SEROUND

Du 2 au 17 Août

à PALLEVILLE (près de Toulouse)

Jeunes de 15 à 22 ans, pour partager votre dynamisme, vos idées, vos loisirs, votre enthousiasme, votre créativité ,votre arménité

Inscriptions et renseignements :

17, rue Bleue — 75009 PARIS

P R I X : 2350. Frs

MEMORIAL DE MONTPELLIER

INAUGURATION SEPTEMBRE 85

En raison des intemperies des mois d'Avril et de Mai les travaux de construction ont été considerablement retardés.

La gravure des noms des victimes (20.000 lettres au total) ne sera achevée que cet été. L'inauguration est donc reportée au mois de Septembre.

Chaque adhérent sera prévenu par lettre - invitation.

«ARMENIE-VIVANTE»

Pour tout renseignement :

Président :

J. P. TAHMAZIAN (67) 45 - 51 - 90

Trésorier :

A. MARKARIAN (67) 75 - 82 - 77

Հ· Բ· Ը· Մ Ի Ո Ւ Թ Ե Ա Ն
ՌՈՆ - ԱԼՓԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ
Պ· Ալեք Մանուկեանի նախապահութեան 30-ամեակին առթիւ,

ՃԱՇ

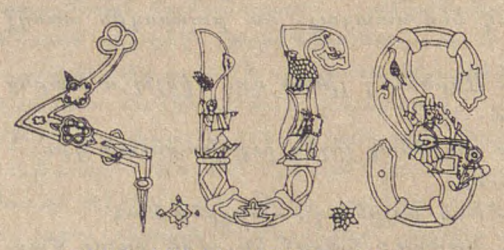
Ի յարգանս Վիէնի ալեւոր ծնողքներուն, Կիրակի, Յունիս 16, կէսօրին ԱՐՈՎԵԱՆ սրահին մէջ, (1, ՔԷ Փաժօ)

Գեղարուեստական բաժին

մասնակցութեամբ՝ Վիէնի հայկական միօրեայ վարժարանի աշակերտութեան։

Կը ներկայացուի հետաքրքրական ժապաւէն մը, Սեպտեմբեր 1983-ին Ս· Էջմիածնի մէջ տեղի ունեցած Միւռոնօրհնութեան մասին։

Սիրով կը հրաւիրուի Վիէնի հայութիւնը։

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE DE DECINES

15, rue du 24 Avril 1915 — 69150 Decines

Samedi 15 Juin à 20h30

Dans la Salle H. Samuel

de la MCA Décines

CONCERT

L'aventure arménienne du piano

ALEXANDRE SIRANOSSIAN

Komitas - Khatchatrian - Mikouli - Elmas - Babadjanian

En 1ère partie :

Audition des élèves de l'Ecole de musique arménienne de la MCA de Décines.

L'UNION DES ARMENIENS DU CENTRE

(«Les Arméniens perdus et retrouvés»)

présente

ARMENIE EN FETE A TOURS

1ère Grande Journée Arménienne en Touraine

le Dimanche 16 Juin

MESSE - 11h30 : Centre Paroissial Notre Dame La Riche -

5, rue Delperier - TOURS

SPECTACLE - Complexe des Halles, Salle Polyvalente -

Place Gaston Raillhon - TOURS

avec

— MARTEN YORGANTZ (chanteur)

— AKHTAMAR (ensemble de danses traditionnelles)

— VAZKEN et ARAM (duo de musiciens)

(Début du spectacle - 15h00)

Livres, disques, artisanat

Vente - dédicace de «Si c'est rond» de J. J. Varoujan

Grand buffet de spécialités arméniennes

(Ouverture - 13h00)

Animation - *YAN PARMAK*

Entrée : 80 Frs. — Gratuite pour les enfants de moins de 13 ans.

Groupe : 150 Frs. (Forfait au départ de Paris, comprenant : transport aller-retour en autocar, entrée et un repas).

Départ des autocars le Dimanche 16 Juin à 07h devant l'Eglise arménienne d'Issy-les-Moulineaux, 6, ave. Bourgain

Points de vente des billets

Secrétariat de l'Eglise d'Issy-les-Moulineaux
6, ave. Bourgain, 92130 Issy - tél : 644-28-52

Librairie Paloyan
9, rue de Trévise, Paris 9e - tél : 523-24-97

Hay Disc
31, rue Lamartine, Paris 9e - tél : 878-22-79

Télé Condorcet
175, ave. Jean-Jaurès, Clamart - tél:642-56-17

Mlle. R. M. Paregamian
Résidence Europe- Place de l'Europe
94140 Alfortville - tél : 376-50-52 / 376-61-83

Mme. Shnorhig Garabedian
138, ave. Jean-Jaurès, Clamart - tél:529-06-92

դպրոցական հանդէս

Կապ· Աչքի Փարիզի մանուճիւղը կը հրաւիրէ ձեզ ներկայ գտնուելու, կրթական տարեշրջանի փակման առիթով կազմակերպուած դպրոցական հանդիսութեան, Շաբաթ, Յունիս 15, ժամը 20·30-ին 9-րդ թաղամասի քաղաքապետարանի Ռոսինի սրահը։

6, rue Drouot, 75009 Paris

Ճոխ յայտագիր պատրաստուած աշակերտներու կողմէ, հայկական պարեր, արտասանութիւն եւ երգ։

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ՄՈՒՐԱՏ - ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

(ՎԵՆԵՏԻԿ)

Վենետիկի Մուրատ - Ռափայէլեան բարձրագոյն վարժարանը, հանրածանօթ է ազգին մէջ, որ իբր հայ մտքի զարգացման օրրան՝ մէկ ու կէս դարէ ի վեր կը դաստիարակէ հայ սերունդները։

1985 - 86 դպրոցական տարեշրջանին համար վարժարանս կ'ընդունի 12 - 15 տարեկան հայ տղաներ։

Դպրոցական տարեթոշակն է՝ ինը ամսուան համար 7 միլիոն իտալական լիռ, որ կը համապատասխանէ ներկայ սակով երեք հազար հինգ հարիւր ամերիկեան տոլարի։

Ուսումնական, բարի վարքի, մկրտութեան եւ առողջութեան վկայականներով կը խնդրուի հետեւեալ հասցէին դիմել։ -

Direzione del Collegio Armeno
Moorat - Raphael
Dorsoduro 2596
30123 Venezia (ITALIA)

Հեռաձայն՝ - (41) - 28770

FONDATION ARAM KHATCHATOURIAN

attribue

une bourse d'étude annuelle

pour l'année 1985

MONTANT : 20000 F

Conditions de candidature :

- ◯ Etre inscrit dans un Conservatoire National de Région ou une Ecole Nationale de Musique.
- ◯ Etre du niveau préparatoire supérieur.
- ◯ La Fondation tiendra compte de la situation matérielle et sociale du candidat.
- ◯ Date limite de dépôt des dossiers : 31 Octobre 1985

Pièces à fournir :

- ◯ Certificat de récompense.
- ◯ Fiche d'Etat Civil.
- ◯ 2 Photos d'Identité.
- ◯ Certificat d'Imposition fiscale, personnelle et parentale.

Selon les types de candidature, le jury se réserve le droit de répartir entre les candidats le montant de la bourse.

Les dossiers doivent être adressés à :
FONDATION
ARAM KHATCHATOURIAN :
Conservatoire National de Région
2, Place Carli - 13001 Marseille

ԿԱՊՈՑՏ ԱՉՔ

Պելֆոնթէյնի կայանի արձանագրութիւնները Օգոստոս ամսուան համար 6-էն 14 տարեկան կայանի եւ 14-էն 16-ուկէս տարեկան պատանեկան ճամբարի համար։

Դիմել՝ - Կապոյտ Աչքի գրասենեակը ամէն առաւօտ, բացի Հինգշաբթի եւ Շաբաթ կէսօրէ յետոյ։

17, Rue Bleue — 75009 Paris

Հեռ՝ - 824 - 46 - 57 *եւ* 574 - 34 - 78

եւ մանուճիւղերու պատասխանատուներուն։

ԼԻՈՆ

Պելֆոնթէյնի կայանի արձանագրութիւնները՝ Յուլիս եւ Օգոստոս ամիսներու համար 6-էն՝ 14 տարեկան կայանի եւ 14-էն՝ 16ուկէս տարեկան պատանեկան ճամբարի համար։

Դիմել՝ - Լիոնի Կապոյտ Աչքի մօտ ամէն Հինգշաբթի, կէս օրէ վերջ ժամը 4-էն մինչեւ 5, Լիոնի Ազգային Տան սրահը։

40, rue d'Arménie — LYON 3e

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՑՈՂ

Սէն - Ժերմէ (Մարսէյլ) դպրոցին հանդիսը Յունիս 29-ին։ Մանրամասնութիւնները յետագային։

ՀՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
12
MERCREDI
12 JUIN
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TÉL.: 770.86.60 — TELEX: HARATCH 280 868 F
C.C.P. PARIS 15069-82 E — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար· 500 Ֆ· - Վեցամսեայ : 260 Ֆ·
Արտասահման : Տար· 550 Ֆ· - Հատը : 3,00 Ֆ·

60ԴԱՐԻ — ԹԻՒ 15.982 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 60e ANNÉE — No 15.982

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱԱՆԻ ՄԸ ՏՐՂՈՎ

ՏՆՏԲԱՆՇ, առաջին չրջանին իսկ, ընդգրկեցաւ իր հիմնած չինծու Հանրապետութեան նախագահ, ձայներու 70,5%-ով: Մինչ թեկնածուներէն՝ Ալփայ Ֆուրսուրան 9,2 եւ Լօզքէր Լօզկինը 8,4 առած են, երեք այլ թեկնածուներ ալ 1,9-էն վար: Տէնքթաշ յայտարարած է այս առթիւ ժողովուրդին. - «Ձեր կարգ պարտի յարգել ձեր կամքով հիմնուած Հանրապետութիւնը: Կը խոստանամ ձեզի, որ ոչ մէկ կարգադրութիւն կրնայ շրջել կիպրոսի մէկ, առանց Թուրքիոյ երաչխաւորութեան ձեր ապահովութեան համար»: Հարցազրոյցի մը ընթացքին ալ, յայտնած է թէ կ'ուզէ դաշնակցութիւն մը հաստատել յոյն կիպրացիներուն հետ նզդին մէկ, բայց՝ «միայն հաւասարութեան հիման վրայ»: Մինչ այդ, Եւրոպայի Հասարակապետութիւնը մերժեց ճանչնալ այս ընտրութիւնը, ինչպէս չէր ճանչցած «հիւսիսային Կիպրոսի Թուրք Հանրապետութիւնը»:

ՖԱՊԻԻՍԻ արեւելեան - Պերլին այցելութիւնը պատմական բնոյթ առած է, քանի որ Պերլին գտնուող երեք դաշնակից ուժերէն, առաջին նախարարապետն է, որ պաշտօնական այցելութիւն մը կատարէ արեւելեան - Պերլին: Արարողական օրէնքները խախտելով, նախագահը՝ էրիք Հոնէքր անձամբ գնաց օդակայան Ֆրանսայի նախարարապետը դիմաւորելու: Այդ խախտումները ալ կրցան կատարելի աշխարհագրական դիրքերու չնորհիւ: Ազգարեւ, Ֆապիւս ժողովրդական բանակի պատուոյ գունդ մը ողջունեց եւ երկու երկիրներու փառերգները ուկընդդէմ, ինչ որ Թոյլ պիտի չտար Պերլինի կանոնագիրը (Զորսերու), եթէ օդակայանը քաղաքէն դուրս չըլլար: Մամուլը լաւ ջերմ տողերով կ'ողջունէ Ֆապիւսը «այս մշտական ընկերվարականը»: Երկուշաբթի երիկուն, ճաշին ընթացքին, Ֆրանսայի նախարարապետը չվարանեցաւ արտայայտուիլ մարդկային իրաւանց մասին, բացէ ի բաց, երբ չեչտեց.- «Որպէս նախարարապետ Ֆրանսայի Հանրապետութեան, աւանդութեամբ չերմեռանդ պաշտպան ազատութեան, կ'ուզեմ յիշել որքան կապուած ենք Հելսինքիի համաձայնագրերու յարգանքին եւ ի մասնաւորի ոեւէ անհատի ազատ երթեւեկի եւ ազատ բնակութեան իրաւունքին»:

ՊԷՅՐՈՒԹի մէջ, Ֆրանսացի դէտ մը՝ Հարիւրապետ՝ Ֆէռինեաք սպաննուած է առջի օր: Ֆրանսացի վեցերորդ զոհն է այդ չրջանին մէջ:

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՑ մէջ, առաջին անգամ ըլլալով ընտրական նոր դրութիւն մը կիրարուեցաւ, որու հետեւանքով 45 ընտրական չրջանի մէջ, ոչ մէկ թեկնածու բացարձակ մեծամասնութիւն ձեռք ձգեց, այլինքն համեմատականի մնացին: Արդարեւ առաջին անգամ ըլլալով բազմաթիւ թեկնածուներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ էր (1983-ին քուէարկուած օրէնքի մը համաձայն): Այս անկախ թեկնածուները, առաւելաբար մտաւորականներէ, արուեստագէտներէ կազմուած էին: Ամէն պարագայի մէջ, ծառայ լայն մեծամասնութիւն ստացաւ:

ԻՏԱԼԱՑիՆԵՐԸ ձայներու 54 առ հարիւրի մեծամասնութեամբ, հանրաքուէով մերժեցին աչխատավարձքերու «չարժուն սանդհանդակը»: Ասիկա, թաղապետական ընտրութիւններէն ետք, երկրորդ պարտութիւնն է համայնավար կուսակցութեան, որու առաջարկն էր այս հանդուէին:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

«ԱՐԱՐԱՏ» ԱՆԿՈՒՄԻ ՄԷՋ

ՄԱՔՐԱԳՈՐԾՈՒՄՆԵՐ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ «ՏՈՐՊԵԴՕ»ԷՆ
ՊԱՐՏՈՒԵԼՈՎ
ԴԱՍԱԽՕՐՄԱՆ
ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԸ ԿԸ ԳՐԱՒԷ

Խորհրդային 48-րդ ախոյենութիւնը Երեւանի «Արարատ»ի պատասխանատու մարզիչներու եւ խումբի կազմին մէջ հարցեր ու դժուարութիւններ յարուցած է, որոնք հետզհետէ բուռն հանդամանք մը առած են, հարցը հասցնելով մինչեւ արտաքսումներ:

Արդարեւ, մինչեւ Ցունիս 8, «Արարատ» իր եւ մրցակիցներու դաշտերուն վրայ 12 հանդիպում ունեցաւ, որոնցմէ 2-ը յաղթանակով, 4-ը հաւասարութեամբ եւ 6-ը պարտութեամբ աւարտեց: Արդիւնքներ՝ որոնք կը սպառնան «Արարատ»ի, յաչորդ մրցաչարքին դասակարգ իջնելու:

Հակառակ անոր որ Երեւանցիները լաւ պատրաստուած էին 48-րդ ախոյենութեան նախօրէին, այսուհանդերձ մրցաչարքը սկսան ձախող արդիւնքներով, տասնեւհինգ օրուան մէջ արձանագրելով հաւասարութիւն մը եւ երկու պարտութիւն: Հայաստանի Մարզական Կոմիտէն տեղին յանձնարարած է «Արարատ»ի մարզիչներուն, որպէսզի աւելի ուշադրութիւն դարձնեն եւ կարգի հրաւիրեն մարզիկները՝ ստանձնելու համար իրենց պատասխանատուութիւնները, սակայն խումբին ղեկավարները անհրաժեշտ հետեւողականութիւն չեն ցուցաբերած եւ միջոցներու չեն դիմած դժուարութիւնները հարթելու համար: Կարգ մը առաջնակարգ մարզիկներ չարունակած են իրենց անկարգապահ ընթացքը, ինչ որ բացասական անդրադարձ ունեցած է միւս խաղացողներու վրայ: «Դնեպր»ի հետ խաղէն (Մայիս 14) ետք Հայաստանի Մարզական Կոմիտէն հանդիպումի հրաւիրած է «Արարատ»ի ղեկավարները, մարզիչները, բոլոր խաղացողները եւ հանրային կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչները, մանրամասն վերլուծումի ենթարկելու համար խումբին ձախողութեան պատճառները: Կոմիտէն խիստ դիտողութիւն ըրած է «Արարատ»ի ղեկավարութեան, ինչպէս նաեւ մարզիկներ Խորէն Ցուլհաննիսեանի, Ա. Սահակեանի, Ս. Պոդչիվալովի եւ ուրիշներու: Նչուած է, որ խաղացողներու վարքագիծը անհանդուրժելի է եւ եթէ անկարգապահ ընթացքը չարունակուի, անոնց դէմ խիստ միջոցներու պիտի դիմուի, մինչեւ խումբէն հեռացում:

Սակայն յաչորդ՝ «Արարատ» - «Զերնոմորեց» մրցումին (Մայիս 18) ընթացքին, որ վերջ գտաւ 1 - 2 արդիւնքով, դարձեալ կարգ մը մարզիկներ պատասխանատու խաղարկութիւն չեն ցուցաբերած եւ խուսափած են պայքարէ:

Հետեւաբար, Մարզական Կոմիտէն Մայիս 21-ին ժողով մը գումարելով դարձեալ քննած է «Արարատ»ի հարցերը եւ տուած որոշումները: «Հայաստանի Փիզկուլտուրնիկ» թերթի Մայիս 23-ի թիւէն կ'իմանանք, թէ «Արարատ»ի կազմէն հեռացուած է Խորէն Ցուլհաննիսեան, որու արգիլուած է յետագային հանդէս գալ վարպետներու խումբերէն: «Արարատ»էն հեռացուած եւ որակազրկուած է նաեւ Ա. Սահակեան: Խիստ դիտողութեան արժանացած են կարգ մը մարզիկներ: Առողջական պատճառով եւ իր դիմումին համաձայն խումբէն ազատ կացուցուած է աւագ մարզիչը՝ Նիկիտա Սիմոնեան: Խումբին պետը՝ Ց. Աբրահամեան, ինչպէս նաեւ մարզիչ Եդ. Մարգարով եւս ազատ արձակուած են իրենց պաշտօններէն՝ համաձայն իրենց դիմումներուն: Կոմիտէն կը նչէ, թէ անոնք անհրաժեշտ պատասխանատուութիւն չեն ցուցաբերած իրենց պարտականութիւններու կատարման նկատմամբ:

Աւագ մարզիչի պաշտօնը առժամեայ կերպով յանձնուած է Լ. Զախարովի, իսկ խումբի պետի պարտականութիւնը՝ Եուրի Բաբայեանի: Խումբի ղեկավարութեան յանձնարարուած է արագ միջոցներու դիմել դոյութիւն ունեցող թերութիւնները բառնալու, դաստիարակչական աշխատանքները բարելաւելու, կարգապահութիւնը ամրապնդելու, մարզիկներու բարոյական յատկանիչները բարձրացնելու ուղղութեամբ:

Թէ ի՛նչ ճակատագիր կը սպասէ «Արարատ»ի, առ այժմ շատ փայլուն չէ այդ, նկատի ունենալով այն՝ որ Ցունիս 8-ին Մոսկուայի «Տորպեդօ»էն պարտուելով, ներկայիս կը գրաւէ դասաւորման վերջին տեղը:

ՀՐԱՆԴ ԱՃԻՄԵԱՆ

ՄԱՆՈՒՇԵԱՆ

ՇԱՐՈՒՆԱԿԵԼԻ

Նախատեսելը չէր նչանակեր կասանդը ըլլալ: Արդարեւ, «Մանուչեան հարցը» չէ վերջացած, նոյնիսկ կարելի է ըսել որ ծայրէն կը սկսի: Երեքշաբթի օր, Անթէն 2-ի տնօրէն Ժողովը նիստ կը գումարէր կրկին ձեձելու համար ներկայացման հարցը, իբրեւ հետեւանք Բարձր - Հեղինակութեան հաղորդագրութեան, որու անդրադարձած էինք, մեր նախորդ թիւով: Հետզհետէ կայանին 9 վարչականեր (11-ի վրայ, 2 բացակայ կայ, բանաւոր պատճառով) կարծիքը պիտի առնէ, մինչ նամակներ եւ դիմումներ ալ կը տեղան սեղանին վրայ եւ համայնավար կուսակցութեան պատմաբանն ալ՝ Ուզուլիան անուանարկութեան դատի մը ըսպառնալիքը կ'ընէ, ֆիլմին ներկայացուելուն պարագային:

Քորնելեան այս կացութեան մէջ, Հեպիէրլէ որքան ալ մեկնակէտին վերադարձած ըլլայ, աւելի զօրաւոր է, քանի ներկայացուելուն կողմնակիցները օրէ օր կը չատնան: Ամէն պարագայի մէջ, եթէ նախապէս յայտագրուած օրը՝ Կիրակի իրիկուն, Ցունիս 2, ներկայացուէր հաւանարար քիչեր, չատ քիչեր դիտէին, Ա. կայանի կիրակնօրեայ ֆիլմին պատճառով, մանաւանդ, իսկ հիմա, նոյնիսկ եթէ Զորեքշաբթի 20·30-ին ներկայացուի, այսինքն Տալլասի ժամուն, ամէն մարդ ձէ - էմ-էն կը հրաժարի...:

Հ. Մ. Մ.

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՀԵԾԵԼԱՐՇԱԻԻ ԱՒՈՑԵԱՆ

Հեծելարշաւի Լիբանանի կրտսերներու ախոյենութիւնը տեղի ունեցած է Կիրակի, Ցունիս 9-ին: 51 քիլոմեթրի արշաւը սկսած է Տորայէն եւ մարզիկները անցած են Ճունի, Թապարժա, Նահր Իպրահիմ եւ Պօչրիէ: Դասաւորման առաջին երեք տեղերը գրաւած են Հ. Մ. Մ.ի մարզիկները. - Ժան Հիւանի, Սեպուհ Ադիլճան եւ Իմամ Ռաչիտ: Խմբային դասաւորման մէջ առաջին հանդիսացած է Պէյրութի Հ. Մ. Մ.ը 97 կէտով, երկրորդ՝ Պէյրութի Հ. Մ. Ը. Մ.ը 28 կէտով:

ազատ արձակուած են իրենց պաշտօններէն՝ համաձայն իրենց դիմումներուն: Կոմիտէն կը նչէ, թէ անոնք անհրաժեշտ պատասխանատուութիւն չեն ցուցաբերած իրենց պարտականութիւններու կատարման նկատմամբ:

Աւագ մարզիչի պաշտօնը առժամեայ կերպով յանձնուած է Լ. Զախարովի, իսկ խումբի պետի պարտականութիւնը՝ Եուրի Բաբայեանի: Խումբի ղեկավարութեան յանձնարարուած է արագ միջոցներու դիմել դոյութիւն ունեցող թերութիւնները բառնալու, դաստիարակչական աշխատանքները բարելաւելու, կարգապահութիւնը ամրապնդելու, մարզիկներու բարոյական յատկանիչները բարձրացնելու ուղղութեամբ:

Թէ ի՛նչ ճակատագիր կը սպասէ «Արարատ»ի, առ այժմ շատ փայլուն չէ այդ, նկատի ունենալով այն՝ որ Ցունիս 8-ին Մոսկուայի «Տորպեդօ»էն պարտուելով, ներկայիս կը գրաւէ դասաւորման վերջին տեղը:

ՀՐԱՆԴ ԱՃԻՄԵԱՆ

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՔԱՑՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ

(ԱՐՄԷՆՓրԷՍ - ՄԱՅԻՍ 31 - ՅՈՒՆԻՍ 7)

ՆՈՐԱՍՏԵՂԾ ՔԱՂԱՔՆԵՐՈՒ ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ

Երեւան - Սեւան մայրուղին երկրին ամէնէն բանուկ ու զեղեցիկ ճամբաներէն մէկն է: 1950-ական թուականներէն այս մայրուղիին վրայ հիմնուած են Աբովեան, Զարենցաւան, Հրազդան քաղաքները: Հայ ճարտարապետներու խումբ մը այդ նոր քաղաքներուն մէջ ստեղծած է եւ կը ստեղծէ նոր թաղամասեր:

«Նորաստեղծ քաղաքները, կ'ըսէ «Հայարդիւնագիծ» հիմնարկի ճարտարապետ Վ. Տօնիկեան, հիմնականին մէջ կապուած են արդիւնաբերական զանազան ճիւղերու ստեղծումին եւ զարգացումին հետ օրինակ՝ նոր քաղաք դարձած է Կիրովականը, նոր քաղաք՝ քիմիական արդիւնաբերութեան զարգացման հետեւանքով: Ամէն չրջանի մէջ զարգացած են տուեալ չրջանի ճարտարապետական համապատասխան ձեւերը, կապուած տեղին, կենցաղին եւ այլն: Այդպէս վարուած է Ալ. Թամանեան որ ստեղծած է Հրազդանի գլխաւոր յատակագիծը, այդպէս վերակառուցուած են Լենինականը, Գորիսը, Ղափանը եւ ուրիչ քաղաքներ:

×

ԳՐՔԵՐՈՒ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒՄ

Երեւանի Մխանիկեան գրադարանը միջազգային գրափոխանակութեան միջոցով ստացած է Վիէննայի Մխիթարեան միաբանութեան քանի մը հրատարակութիւնները. հայագիտութեան, պատմութեան, մշակոյթի վերաբերեալ հատորներ են, ինչպէս նաեւ պարբերականներու հատորներ:

Մխանիկեան գրադարանը գործնական կապեր ունի արտասահմանեան 34 երկիրներու 88 կազմակերպութիւններու եւ բազմաթիւ անձերու հետ: Ամէն տարի գրադարանը կը փոխանակէ մօտ երկու հազար անուն դիրք, ամսագիր եւ այլ հրատարակութիւններ:

×

ԱՐԱԲԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ՝ ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Երեւանի մէջ Բ. անգամ տեղի ունեցած է արաբագէտներու համամիութենական եռօրեայ հանդիպում մը: Այս առթիւ ծանօթ մասնագէտ Վ. Սոլդնեւ ըսած է թէ արեւելագիտութիւնը Հայաստանի մէջ ունի զարաւոր աւանդութիւններ: «Հաճելի է որ աւանդութեան հետ հայ գիտնականներու յետագայ յաջողութիւններու հիմ կը ծառայէ համաչխարհային չափանիչով աղբիւրագիտական օջախ մը, ինչպիսին է սրբազայր զարձած Մաշտոցեան մատենադարանը»:

Հայաստանի դիտութիւններու ակադեմիային մէջ հաստատուած է արեւելագիտութեան հիմնարկ: Այս հիմնարկին մէկ ճիւղը կը կազմէ արաբագիտութեան բաժինը:

Եռօրեայ հանդիպումներուն հայ գիտնականները ամէնէն աւելի զեկուցում ներկայացուցած են, որոնց ամէնէն կատարեալը, բազմակողմանին նկատուած է հայ - արաբական զարաւոր յարաբերութիւններու պատմութիւնը:

ԴԷՄՔԵՐ

ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆ(*)

Բարձրահասակ, զեղեցկադէմ, զանգուր մազերով եւ առնական մէկը ինձ մօտեցաւ, երբ ես Քանաքեռում պահակ էի կանգնել գօրավար Սեպուհի շտաբի առաջ: Մենք՝ 15 պատանիներս 18 - 19 տարեկան, կամաւոր էինք արձանագրուել եւ մեզ զրկել էին Սեպուհի մօտ:

- Բարեւ, երիտասարդ զինուոր:

- Ես զինուոր չեմ. - պատասխանեցի:

- Հապա ինչո՞ւ ես զինուորական հագուստ հագել, հրացան ձեռքիդ՝ պահակ կանգնել:

- Ես կամաւոր եմ:

- Շատ ուրախ եմ, երիտասարդ կամաւոր:

- Ես ուզում եմ Սեպուհին տեսնել:

- Ուզում էք ասել Գօրավար Սեպուհ:

- Թող քո տատը լինի, այո, Գօրավար Սեպուհին:

- Ինչ առաջ դուրս գնաց զէպի զօրանոցը, մի քիչ յետոյ վերադառնալու է: Ուզում էք, ներս համեցէք:

- Օդը հրաշալի է, աւելի լաւ է այս սաքուի վրայ նստեմ եւ քեզ հետ զրոյց անեմ:

- Բայց ես պարտականութեան վրայ եմ, իրաւունք չունեմ:

- Դէ, լաւ ... թէեւ պարտաճանաչ լինելը շատ լաւ է ու գովելի, բայց ձեզ յայտնեմ, որ ես թշնամի չեմ: Մանօթանանք, ես կոչւում եմ Արշակ Ջամալեան...

Ես տատուկ չփոթուեցի: Լսել էի Ջամալեանի մասին: Գիտէի, որ կուսակցութեան զեկավարներից է, շատ պատրաստուած, ուսանել է Գերմանիայում, հրաշալի տիրապետում է ռուսերէնին, հայերէնին, զերմաներէնին եւ Ֆրանսերէնին: Հոյակապ հռետոր է, լրագրող եւ շատ սիրուած ուսուցիչ...:

- Ներեցէք, պարոն Ջամալեան, ներեցէք, որ ձեզ չճանաչեցի...:

- Հիմա ճանաչեցի՞ր: Իսկ ինչ է ձեր անունը:

- Մանուէլ Մարութեան:

- Որտեղացի՞ ես:

- Վանեցի:

- Ախթամարը տեսե՞լ ես:

- Այո, 14 տարեկան էի: Ցիշում եմ նաւակը, ալեկոծ ծովը եւ մէկ էլ հսկայ վանքը, եւ արտասանել եմ:

- Ախթամարի լեզենդան դիտե՞ս:

- Թումանեանի զրա՞ծը:

- Այո:

- Կարդացել եմ եւ մի քանի անգամ արտասանել:

- Կարո՞ղ ես արտասանել:

- Հիմա, ոչ:

- Իսկ ես կարող եմ: Ուզո՞ւմ ես արտասանեմ քեզ համար:

- Այստե՞ղ:

- Ի՞նչ կայ որ: Այստեղ ոչ ոք չկայ, բացի այն երկու ոչխարներից եւ քոսոտ այծից, որոնք արածում են: Դէ, նրանք էլ հանդիսականներն են:

- Ջամալեանը, մեզմ ձայնով, եւ յստակ, առոգանութեամբ, սկսեց արտասանել «Ախթամարը»: ԵՒ ԱՅԴ ՕՐԻՑ ԿԸՂՁԻՆ ԿՈՁՈՒԵՑ ԱԽԹԱՄԱՐ...»: Հազիւ էր վերջին բառերը արտասանել, երբ եկաւ Սեպուհը մի քանի սպաների հետ: Նա երբ տեսաւ Ջամալեանին, դրեթէ վազելով եկաւ ու զրկեց նրան:

- Արշակ Ջան, էդ ո՞ր քամին քեզ այս կողմերը քշեց: Հապա ինչո՞ւ ներս չես մտել:

- Քո այս երիտասարդ կամաւոր պահակը արգելեց ինձ ներս մտնել:

- Ոչ, պարոն Գօրավար. - ասացի ես. Ինդրեցի ներս մտնել, բայց պարոն Ջամալեանը չուզեց:

- Եւ սկսեցի արտասանել «ԱԽԹԱՄԱՐԸ»: Եթէ մի քիչ էլ ուշանայիք, պիտի արտասանէի Արովեանի «ՎԷՐՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՆ»: Միթէ չէ՞ կարող պատահել, որ մեր կանգնած հողի վրայ, կամ այդ ճամբէքով չի քայլել, ու անցել Արովեանը:

- Լաւ պնաք ներս. - ասաց Սեպուհը:

- Յանեսութիւն, սիրելի կամաւոր, ասաց Ջամալեանը եւ Սեպուհի հետ թեւանցուկ մտան շտաբը:

Իմ պահակութեան ժամը լրացաւ: Ինձ փոխարինեց ուրիշը: Ես մեկնեցի զօրանոցը, առանց վերջին անգամ տեսնելու Ջամալեանին:

Անցան տարիներ ... Տարագրութիւն ... Ուսանողական չրջան ... թատերասրահներ ... եւ վերջապէս Ռումանիայից եկայ «Լոյսի քաղաքը» Փարիզ...

Աւերներ ... Հայաստանի Հանրապետութեան պատուիրակութեան դրասենեակը:

Ստեփան Նաւասարդեանի հետ զնացինք այնտեղ: Ռումանիայից մի կապոց էի բերել ընկ. Վրացեանի համար: Գնացինք այդ կապոցը յանձնելու: Ներս մտանք մի սենեակ: Ծխախոտի ծուխի մի ամպ էր կապել զրասենեակում: Վրացեանը դլուխը պատուհանից դուրս հանած, մաքուր օդ էր փնտռում: Ռուբէնը, որին մէկ օր առաջ այցելել էի, խօսում էր մէկի հետ, որին իսկոյն ճանաչեցի ... Ջամալեանն էր: Երկուսն էլ ահաւոր ծխողներ էին: Բարեւեցի Ռուբէնին եւ մօտեցայ Ջամալեանին: Նա երբեք չէր փոխուել:

- Բարեւ, ընկեր Ջամալեան:

- Սպասի՛ր ... սպասի՛ր ... զէմքդ ծանօթ է ... Դուք Գօրավար Սեպուհի շտաբի կամաւոր պահակը չէ՞ք ... Քանաքեռում: Վանեցի: Անունդ ... Մանուէլ Մարութեան: Ես զարմացայ այս մարդու, այդ ահաւոր յիշողութեան վրայ: Յետագային, երբ աւելի մօտ էի նրան, իսկապէս հասկացայ, որ Ջամալեանը մի չտեսնուած յիշողութեան տէր մարդ էր:

- Այո, այդ ես եմ որի համար արտասանեցիք «ԱՂԹԱՄԱՐԸ»:

- Շատ ուրախ եմ, շատ ուրախ: Մի բան հարցնեմ: Բալկաններում, Ռումանիայում, մի զերասան կայ Մարութեան անունով, ձեր ինչը՞ կը լինի:

- Նոյն ինքն է. - զլուխը պատուհանից ներս քաշելով ասաց ընկեր Վրացեանը:

- Իսկապէ՞ս: Աստմ են շատ տաղանդաւոր է:

- Աստմ են: Ամէն ասածին չեն հաւատայ:

- Ճիշդ է, Արշակ: Ես ընկեր Մարութեանին Երեւանից գիտեմ, երբ նա Հանրապետութեան ժամանակ, Նիկոլի հիմնած եւ Վարդան Միրզոյեանին զեկավարած զրամատիկ աստղիայի ուսանող էր, երկու տարի առաջին մրցանակը ստացաւ. յետոյ անցաւ Պրագա եւ ապա Վիէննա, ուր հետեւեց թատերական արուեստի: Վերջացնելուց յետոյ մեկնեց Բուքրէշ եւ թատերական մեծ չարժում ստեղծեց: Բուքրէշ եղած ժամանակս, ներկայ եղայ իր մի երկու ներկայացման: Ես հաւատացած եմ, որ այստեղ եւս պիտի կարողանայ թատերական կեանքին զարկ տալ:

- Ի՞նչ նպատակով եկար Փարիզ. - ասաց Ջամալեանը:

- Ուզեցի մի քիչ էլ «Լոյսի քաղաք»ում ապրեմ:

- Զգուշ կաց, որպէսզի մուխի մէջ չմընաս. - կատակեց Ջամալեանը: Հետուից այդ լոյսը շատ չքեղ է երեւում, բայց երբ մօտենում ես, ձէթի ճրագի զօրութիւնն անգամ չունի:

- Այստեղ ի՞նչ անելու ծրագիրը ունես. - հարցրեց Վրացեանը:

- Ուզում ենք մի թատերախումբ հիմնել. - պատասխանեց Նաւասարդեանը:

- Վատ զաղափար չէ. - ասաց Ջամալեանը. - բայց համապատասխան ուժեր կո՞ն: Որքան դիտեմ, այստեղ մի զերասան Նշանեան կայ, երբեմն ներկայացումներ է տալիս, գուցէ նրա հետ պիտի զործակցէք:

- Երէկ «Յառաջ»ի խմբագրատան մէջ հանդիպեցինք եւ ծանօթացայ Շաւարշ Նարդունիի, Նշան Պէշիկթաշլեանի, Շահան Շահնուրի եւ Շահան Սարեանի հետ, վերջինս զերասան է. Նշանն էլ Պոլսոյ զրամատիկի անդամ է եղել եւ բեմական չնորհք ունի: Իւաւական խօսեցինք թատրոնի մասին եւ ի վերջոյ որոշեցինք այս երկու օրս մի հանդիպում ունենալ, հրաւիրելով նաեւ ուրիշներ, որոնք կարող են մեզ օգտակար հանդիսանալ:

- Գազուէ կաց, որպէսզի մուխի մէջ չմընաս. - կատակեց Ջամալեանը: Միայն անհրաժեշտ է լուրջ հողի վրայ զնել եւ իրականացնել:

- Եթէ սիրահարի զերակատարի պէտք ունէք, հրաւիրեցէք Արշակին. - կատակեց Ռուբէնը:

- Ես պատրաստ եմ. - ասաց Ջամալեանը, - իսկ քեզ ի՞նչ դեր պիտի տանք:

- Վարպետը քաշողի. - պատասխանեց Ռուբէնը:

- Կատակը մի կողմ, պէտք է աշխատենք ուժ տալ այս տղաներին, եթէ իսկապէս վերեւի թուածները լծուեն աշխատանքի, զործը յաջողութեամբ պիտի պսակուի: Թատրոնը ձուլման դէմ պայքարելու ամենամեծ պէնքն է. - ասաց Ջամալեանը:

ԱԿՆԱՐԿ

թիւրիմացութի՞ւն թէ...

Մեր հանրային - հասարակական խընջոյքների, յատկապէս հարսանիքների եւ նման ուրախալիք երեւոյթների բերումով եղած հաւաքոյթների ժամանակ, յաճախ ենք հանդիպում խմբական ելոյթների (չենք խօսում ոչ հայկականի մասին), եւ այդ պարերի (խմբական) մէջ իր իւրայատուկ տեղն է զրաւում «Ամենեան հոզ ա» չուրջպարը, որը հանդիսատեսները պարում են ամենայն խանդավառութեամբ՝ ոգեւորուելով պարեզանակի առթած արամադրութիւնից, բայց յաւօք՝ առանց անդրադառնալու խօսքերի իմաստին, որոնք թելադրում են վիշտ, թախիծ, ափսոսանք, ընդվզում եւ նոյնիսկ անէծքի պէս մի բան:

Ինչո՞վ բացատրել այս: Արդեօք պարեզանա՞կն է առաջ յօրինուել, թէ երգի բառերը: Կարծում եմ հակառակը եղած լինի, կամ երկուսն էլ յօրինել է նոյն անձը: Եթէ վերջին մտածելումն է ճիշդ, ուրեմն թող ներուի ասելու որ՝ հեղինակը այսպէս թէ այնպէս չի խորացել բառերի իմաստի մէջ եւ այդ երգը երգողն ու միաժամանակ պարեզանակով զուարթ թուչկոտողն էլ նոյնպէս. նա կամ մխայն տարուում է պարեզանակով եւ առանց անդրադառնալու երգուող խօսքին՝ զուարճանում է, կամ էլ չի ըմբռնում թէ ինչ ասել է՝

«Երբ որ կործանուեց չքնաղ մեր Անին,
Ենթարկուեցինք մենք օտարի լծին,
Կորել էր հովիւը, փռուել էր հօտը,
Թուրքին էր մնացել Հայոց արօտը...»

Եւ մտածել թէ վերի բառերը մեզ ուրախութիւն են պատճառում եւ թուչկոտելու հրաւիրում...

Դա կը նմանի նրան, որ մեր «Երեքուն» կամ «Սարդարապատ» երգերին եւս մի ուրախ պարեզանակ յարմարեցնենք եւ ... երգելով պարենք, թէկուզ յիշեալ երգերի թելադրական թէ՛ խորն իմաստը եւ թէ՛ հայկականութիւնը ի սպառ ոչնչացնելու գնով:

ԺՈՐԺ Մ.

«Ալիֆ»
(Թեհրան)

ԶԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՕՐԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

——×——

ԼԻՈՆ. - Ինչպէս նախորդ տարիներուն, Լիոնի Հայ Տիկնանց Միութիւնը Մայրերու Օրուան առթիւ կազմակերպեց հաւաքոյթ մը՝ որ տեղի ունեցաւ Յունիս 1-ին Հայ Տան սրահին մէջ:

Մերթ կամ նուագ ծերերը, մայրեր ու հայրեր ալ, նախ ներկայ եղան, ժամը 15-ին, Սուրբ Յակոբ Եկեղեցիին մէջ, կրօնական արարողութեան մը՝ որուն ընթացքին Նորվան Եպիսկոպոս, իր քարոզին մէջ, շեշտը դրաւ մայրերու անփոխարինելի դերին վրայ ընտանեկան կեանքի ներդաշնակութեան մէջ եւ նաեւ հայապահպանման համար:

Յետոյ ժողովուրդը ուղղուեցաւ դէպի սրահը եւ տեղ բռնեց ծաղիկներով զարդարուած սեղաններու չուրջ: Եպիսկոպոսը բացաւ հաւաքոյթը ողջոյնով:

Հիւրասիրութիւնը տեւեց չուրջ երկու ժամ: Առատ էր կերուխումը, շնորհիւ տիկիններուն, անկասկած, յոդնեցուցիչ աշխատանքին: Պատրաստած էին բազմազան կարկանդակներ:

Գործադրուեցաւ զեղարուեստական բաժին մը՝ զոր զեկավարեցին Տիկիններ Պահատուրեան եւ Գայթանճեան: Հայկական վարժարանի աշակերտներ, կամ միասնս երգչախումբի անդամներ ու տաղեցներ ալ ոգեւորեցին մխիթարով երգերով, արտասանութիւններով: Աւուր պատշաճի խօսք ասին Զաւիկ արեղայ Աւետիքեան եւ Խաչիկ քահանայ Հեքիմեան, ներողութիւն խնդրելով մայրերը, մանաւանդ պակաս հայերէն չտանելնուն համար: Ամէն անգամ տարբեր ոգիով ես կերտում եւ մեծ յաջողութեամբ: Ջե՞ս կարող մի քանի ամիս էլ տեսուչի դեր խաղալ:

- Կարող եմ:

- Ուրեմն վերջացաւ: Վաղը կ'երթանք Սէն - Լու, ես քեզ կը ներկայացնեմ իրեւ նրանց նոր տեսուչը:

Ամբողջ մի տարի խաղացի «տեսուչի» դերը եւ կարծում եմ, որ լաւ խաղացի ... Դպրոցը բաց ունէր, այդ բացը ծածկելի զանազան ներկայացումներ տալով դպրոցի օգտին: Տարուայ վերջին, երբ հրաժարականս ներկայացրի, հոգարար ձուները մերժեցին եւ խնդրում էին, որ պէտք չարունակեմ: Մեծ դժուարութեամբ օձիքս ազատացի նրանց ձեռքից:

1933-ին ես վերադարձայ Իրան:

1938-ին: Գահիրէում կրկին Ջամալեանի հետ էինք: Ապրում էինք նոյն պանսիոնում: Ճաշում եւ ընթրում էինք բոլորս միասին: Շատուր էինք: Ջամալեանը այդ տեղանի զարդն էր: Քաչքչուկներ, կատակներ եւ անեկդոտներ...: Գրեթէ երեք ամիս մնացինք: Նա մեկնեց Փրանսա: Ես կնոջս հետ մեկնեցի Յունաստան, Իւալ զարիա եւ ապա Ռումանիա:

Մտադեց համաչխարհային երկրորդ պատերազմը: Պարտականութեան բերումով ես կրկին անցայ Եգիպտոս, Լիբանան, Իրաք եւ ապա Իրան:

Եւ մի չարաչունչ օր էլ, հեռագիրը դուժեց Ջամալեանի մահը:

Նա ընկաւ պատնէշի վրայ, պարտականութեան ճամբին:

Նրա կորուստը, ոչ միայն իր պատկանած կուսակցութեան, այլ ամբողջ հայութեան համար մեծ հարուած էր:

Ջամալեանները շատ դժուար են փոխարինուում:

Մ. ՄԱՐՈՒԹԵԱՆ

«Փակուած վարագոյրին առջեւ»

(*) ԽՄԲ. - «Յառաջ»ի - Հ.Օ.Մ-ի եւ կապոյտ խաչի զոյգ տօնակատարութեանց առթիւ, Ֆրանսայի մէջ, բազմիցս յիշուեցաւ Արշակ Ջամալեանի անունը: Շնորհակալ ենք տեղեկացնել Մ. Մարութեանի այս գրութիւնը, որ հետաքրքրական ոգեկոչում մըն է:

ՄԵՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՎԱՐՉԱՊԵՏՆԵՐԸ

ՀԱՅԿ ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ

Հայկ Մանուկյանը ծնվել է 1920 թ. Շիրակի մարզի Ղարսի շրջանի Ղուկասյան գյուղում։ Ավարտել է Ղուկասյանի միջնակարգ դպրոցը։ Ծառայել է Խորհրդային բանակում։ Ռազմաճակատում եղել է 1941 թ. հունիսից։ Կռվել է Ղրիմում, Սևաստոպոլի պաշտպանության ժամանակ վիրավորվել է։ Ռազմաճակատից վերադառնալուց հետո աշխատել է Ղուկասյանի շրջանի կուսակցական կազմակերպությունում։ 1946 թ. ընդունվել է Երևանի պետական համալսարանի պատմության ֆակուլտետ։ Ավարտելուց հետո աշխատել է Երևանի պետական համալսարանում։ 1950 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի քարտուղար։ 1952 թ. նշանակվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 1953 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 1954 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 1956 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 1958 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 1960 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 1962 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 1964 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 1966 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 1968 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 1970 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 1972 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 1974 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 1976 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 1978 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 1980 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 1982 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 1984 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 1986 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 1988 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 1990 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 1992 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 1994 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 1996 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 1998 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2000 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2002 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2004 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2006 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2008 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2010 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2012 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2014 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2016 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2018 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2020 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2022 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2024 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2026 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2028 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2030 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2032 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2034 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2036 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2038 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2040 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2042 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2044 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2046 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2048 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2050 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2052 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2054 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2056 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2058 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2060 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2062 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2064 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2066 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2068 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2070 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2072 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2074 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2076 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2078 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2080 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2082 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2084 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2086 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2088 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2090 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2092 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2094 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2096 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2098 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2100 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2102 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2104 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2106 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2108 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2110 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2112 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2114 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2116 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։ 2118 թ. ընտրվել է Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ

ՎԱԼԱՆՍ - ԱՎԻՆԵՈՆ - ՄԱՐՍԷյԼ - Պ. Արսէն Տէր - Սարգիսեան, Տէր եւ Տիկին Ժան Առաքելեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ժաք Տէր - Սարգիսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ժան - Փիէր Սէտէֆ եւ զաւակները, տոքթ. Ֆրանք Առաքելեան, ինչպէս նաեւ Գայթանճեան, Պէժճեան, Տէր - Սարգիսեան, Առաքել - եան եւ Սէտէֆ ընտանիքները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց կնոջ, մօր, մեծ - մօր, նանիին, քրոջ եւ ազգականին՝

ՏԻԿԻՆ ՇՈՒՇԱՆ ՏԷՐ - ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ

(Ծնեալ՝ Երկանեան)

մահը, որ պատահեցաւ 74 տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Շաբաթ, Յունիս 12, ժամը 16·15-ին Վալանսի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկե - ղեցին:

Մահագդ չստացողներէն, կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

«ՅԱՌԱՋ» - Մեր ցաւակցութիւնները Պ. Արսէն Տէր - Սարգիսեանի եւ ընտանիքին:

դաշտահանդէս Կրղնապի մէջ

Կապոյտ Խաչի Կրընոպլի մասնաճիւղին դպրոցին տարեկան դաշտահանդէսը՝

Կիրակի, Յունիս 16,

ժամը 10-էն սկսեալ՝

BEL - AIR

CENTRE AÉRÉ

պուրակին մէջ:

Մասնակցութեամբ Վալանսի՝

ՎԱՆ նուագախումբին

ձաշեր պատրաստուած խաչուհիներու կողմէ, համեհատով խորոված:

Սիրով կը հրաւիրուի գաղութը:

G. Basmadjian
vous prie de bien vouloir assister
au vernissage de l'exposition

ALECIAN

le Mercredi 12 Juin
de 18 à 22 heures
Exposition jusqu'au 29 Juin
GALERIE G. BASMADJIAN
90, bd. Raspail, 75006 Paris
Tél : 222 00 97

Փարիզի Համազգայինի
«ԴԻՄԱԿ»

թատերախումբը երրորդ անգամ կը ներկայացնէ՝

ԸՆՏԱՆԻՔ, ՊԱՏԻՒ, ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

- ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ -

բեմականացում եւ բեմադրութիւն՝

ՅԱՄԻԿ ՍԻՒՐՄԷԼԵԱՆԻ

Ուրբաթ, Յունիս 14, ժամը 20·45-ին, Ռոսինի սրահ: 6 Տրուս փողոց - Փարիզ 9-րդ: Մեթրօ Ռիշըլիէօ - Տրուս:

Հեռաձայն. - 237 - 60 - 10

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Պօմոնի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները. - Պ. Վարդանեանի *մահուան առիթով Ռօպէր ընտանիքէ 100, Տիկին Ճիկերճեանի հոգեհանգստեան առիթով՝ Տիկին Թիւֆթիւրեանէ 100, Զաւկուան առիթով՝ Պ. Ռօպէր Սարաճեանէ 50 Ֆ., Պ. Գրիգոր Կարապետեանի հոգեհանգըստեան առիթով՝ ընտանիքին կողմէ՝ 50 Ֆ., Տէր եւ Տիկին Լեւոն Փափազեանէ 100 Ֆ., Պ. Տիգրան Միհրասեանի հոգեհանգստեան առիթով Տիկին Ասղիկ Մինասեանէ 50, Տէր - Պօղոսեանի հոգեհանգստեան առիթով՝ Տէր եւ Տիկին Շաւարշ Փիրանեան 50 Ֆ., Տիկին Շալճեան եւ զաւակները 100 Ֆ., Պ. Միհրասեանի մահուան առիթով՝ Պ. Ալէն Աճէմեանէ 50 Ֆ., Տիկին Ադաւնի Սարգիսեանի հոգեհանգստեան առիթով՝ Հայկ Մարզարեան 20, Տիկին Արաքսի Սարգիսեան 50, Տիկին Լուսաբեր Աւագեանի հոգեհանգստեան առիթով՝ ընտանիքը 100 Ֆ.: Տիկին Գօթլօեանի մահուան առիթով՝ Պ. Աւետիսեան 50 Ֆ.:*

×

Ալֆորվիլի Հայ Մշակոյթի Տան վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացաւ հետեւեալ նուիրատուութիւնները. - Տէր եւ Տիկին Մովսէսեանէ 100 Ֆ., Տէր եւ Տիկին Ագաճեանէ 100 Ֆ., իսկ Յովհաննէսեան Տէր - Յովհաննէսեանի *մահուան առիթիւ փոխան ծաղկեպսակի Տէր եւ Տիկին Էֆթանեանէ 500 Ֆ.:*

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Աշոտ Իսահակեանի *յիշատակին, Տիկին Արմենուհի Գեւոնեան 100 Ֆ. կը նուիրէ Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին (ատենալ «Յառաջ»էն):*

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Շաբաթ օր, Յունիս 15, ոտն է Սրբոյն Ներսէսի Մեծի Հայրապետին եւ Խաղաղ Եպիսկոպոսին:

Այս առթիւ Փարիզի Ս. Յովհաննէս - Մկրտիչ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10-ին պատարագ կը մատուցուի:

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Հինգշաբթի, Յունիս 13, ժամը 20·30-ին Սէն - Մեսար Եկեղեցւոյ մէջ (141 ռիւ Մուֆըթար) Պախի նուիրուած յայտաղիը, որու իր մասնակցութիւնը կը բերէ սոփրանօ՝

ՎԻՐԺԻՆԻ ՓԱԹԻ - ՔԵՐՈՎԲԵԱՆ

L'UNION DES ARMENIENS
DU CENTRE
(«Les Arméniens perdus et retrouvés»)
présente

ARMENIE EN FETE
A TOURS

1ère Grande Journée Arménienne
en Touraine
le Dimanche 16 Juin
MESSE - 11h30 : Centre Paroissial
Notre Dame La Riche -
5, rue Delperier - TOURS
SPECTACLE - Complexe des Halles,
Salle Polyvalente -
Place Gaston Raillhon - TOURS
avec
— MARTEN YORGANTZ (chanteur)
— AKHTAMAR (ensemble de danses traditionnelles)
— VAZKEN et ARAM (duo de musiciens)
(Début du spectacle - 15h00)
Livres, disques, artisanat
Vente - dédicace de «Si c'est rond» de J. J. Varoujan
Grand buffet de spécialités arméniennes
(Ouverture - 13h00)
Animation - *YAN PARMAK*
Entrée : 80 Frs. — Gratuite pour les enfants de moins de 13 ans.
Groupe : 150 Frs. (Forfait au départ de Paris, comprenant : transport aller-retour en autocar, entrée et un repas).
Départ des autocars le Dimanche 16 Juin à 07h devant l'Eglise arménienne d'Issy-les-Moulineaux, 6, ave. Bourgain
Points de vente des billets
Secrétariat de l'Eglise d'Issy-les-Moulineaux
6, ave. Bourgain, 92130 Issy - tél : 644-28-52
Librairie Paloyan
9, rue de Trévise, Paris 9e - tél : 523-24-97
Hay Disc
31, rue Lamartine, Paris 9e - tél : 878-22-79
Télé Condorcet
175, ave. Jean-Jaurès, Clamart - tél:642-56-17
Mlle. R. M. Paregamian
Résidence Europe- Place de l'Europe
94140 Alfortville - tél : 376-50-52 / 376-61-83
Mme. Shnorhig Garabedian
138, ave. Jean-Jaurès, Clamart - tél:529-06-92

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE DE DECINES
15, rue du 24 Avril 1915 — 69150 Decines

Samedi 15 Juin à 20h30
Dans la Salle H. Samuel
de la MCA Décines
CONCERT

L'aventure arménienne du piano

ALEXANDRE SIRANOSSIAN

Komitas - Khatchatrian - Mikouli - Elmas - Babadjanian

En 1ère partie :
Audition des élèves de l'Ecole de musique arménienne de la MCA de Décines.

ՔՍԱՆ ԿԱԹՈՂԱՆՆԵՐՈՒ ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆԱՄԵԱԿ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Ս. Դ. Հնչակեան Կուսակցութեան Փարիզի եւ Շրջանի Վարիչ Մարմինը Հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ Կիրակի, Յունիս 16, Փարիզի Հայոց Մայր Եկեղեցւոյ մէջ. 1915 Յունիս 15-ին Պոլսոյ Սուլթան Պայազիտի հրապարակին վրայ կախաղանով նահատակուած Քսան Հընչակեան անմահ հերոսներու յիշատակին:

Նոյնպէս հայ ազատագրութեան համար նահատակուած հերոսներու յիշատակին:

ՃԱՇ

Շաբաթ, Յունիս 15, երեկոյեան ժամը 20·00-ին Ս. Մանուկեան Մշակութային Տան մէջ՝

118, rue de Courcelles — 75017 Paris

Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր մասնակցութեամբ՝

Ստեփան Ագեան-ի (Սանթուր), եղբ.-ի (երգ), Մ. Էլմայեան-ի (երգ):

Սեղանները ապահովել հեռաձայնելով 878 - 88 - 70 *թիւին:*

Ճաշավճարը՝ 120 Ֆ.:

Հ. Բ. Ը. Միութեան
Ռոն - Ալփի Մասնաճիւղ
Պ. Ալեք Մանուկեանի նախագահութեան 30-ամեակին առթիւ,

ՃԱՇ

ի յարգանս Վիէնի ալեւոր ծնողքին - րուն, Կիրակի, Յունիս 16, կէսօրին ԱՒՈՎԵԱՆ սրահին մէջ, (1, Ռէ Փաժօ)
Գեղարուեստական բաժին
մասնակցութեամբ՝ Վիէնի հայկական միօրեայ վարժարանի աշակերտութեան:

Կը ներկայացուի հետաքրքրական ժապաւէն մը, Սեպտեմբեր 1983-ին Ս. Էջմիածնի մէջ տեղի ունեցած Միւռոնօրհնութեան մասին:

Սիրով կը հրաւիրուի Վիէնի հայութիւնը:

Հ. Բ. Ը. Մ.

ՀԱՅԿ. ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ
ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ - ՓԱՐԻԶ

ՎԵՐՑԻՇՈՒՄԻ ԵՐԵԿՈՅԹ

Նուիրուած՝

Հ. Բ. Ը. Մ.-ի 10-րդ Նաւասարդեան Խաղերուն (Ժընեւի մէջ, Ապրիլ 5 - 8-ին), Երկուշաբթի, Յունիս 17, ժամը 20-ին Ալեք Մանուկեան Մշակ. կեդրոնին մէջ:

118 Քուրսել փողոց - Փարիզ 17-րդ

Սահիկներու ցուցադրութիւն՝ լուսարձակով: Ակնատեսի տպաւորութիւններ:

Ճոխ պիւֆէ:

Լահմաճուն, պէօրէկ, թան, աւուշըղէն *եւ զանազան զովացուցիչներ:*

դպրոցական հանդէս

Կապ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը կը հրաւիրէ ձեզ ներկայ գտնուելու, կրթական տարեշրջանի փակման առիթով կազմակերպուած դպրոցական հանդիսութեան, Շաբաթ, Յունիս 15, ժամը 20·30-ին 9-րդ թաղամասի քաղաքապետարանի Ռոսինի սրահը:

6, rue Drouot, 75009 Paris

Ճոխ յայտագիր պատրաստուած աչակերտներու կողմէ, հայկական պարեր, արտասանութիւն եւ երգ:

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉ

Պելճոնթէյնի կայանի արձանագրութիւնները Օգոստոս ամսուան համար 6-էն 14 տարեկան կայանի եւ 14-էն 16-ուկէս տարեկան պատանեկան ճամբարի համար:

Դիմել.- Կապոյտ Խաչի գրասենեակը ամէն առաւօտ, բացի Հինգշաբթի եւ Շաբաթ կէսօրէ յետոյ:

17, Rue Bleue — 75009 Paris

Հեռ.- 824 - 46 - 57 *եւ* 574 - 34 - 78

եւ մասնաճիւղերու պատասխանատուներուն:

ԼԻՈՆ

Պէլֆոնթէյնի կայանի արձանագրութիւնները՝ Յուլիս եւ Օգոստոս ամիսներու համար 6-էն՝ 14 տարեկան կայանի եւ 14-էն՝ 16-ուկէս տարեկան պատանեկան ճամբարի համար:

Դիմել. - Լիոնի Կապոյտ Խաչի մօտ *ամէն Հինգշաբթի, կէս օրէ վերջ ժամը 4-էն մինչեւ 5, Լիոնի Ազգային Տան սրահը:*

40, rue d'Arménie — LYON 3e

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

—— L'UNION CULTURELLE DES ARMENIENS DE FRANCE ——
vous propose plusieurs voyages en

Arménie
TRANSTOURS

—— 25, rue d'Argenteuil - 75001 PARIS — Tél:261-58-28 ——

LIC. 132

PARIS

DU 6 JUILLET AU 20 JUILLET 15 jours dont 4 à Kiev et 11 à Erevan		DU 10 AOUT AU 25 AOUT 16 jours dont 3 à Leningrad et 12 à Erevan	
06 Juillet	Paris/Kiev	10 Août	Paris/Leningrad
07 Juillet	Kiev	11 Août	Leningrad
08 Juillet	Kiev/Erevan	12 Août	Leningrad
09 au 19 Juillet	Erevan	13 Août	Leningrad/Erevan
19 Juillet	Erevan/Kiev	13 au 24 Août	Erevan
20 Juillet	Kiev/Paris	24 Août	Erevan/Moscou
	6500 F.	25 Août	Moscou/Paris
			7700 F.
DU 07 SEPT. AU 21 SEPT. 15 jours dont 4 à Kiev et 11 à Erevan		DU 5 OCT. AU 20 OCT. 16 jours dont 14 à Erevan	
07 Septembre	Paris/Kiev	05 Octobre	Paris/Moscou
08 Septembre	Kiev	06 Octobre	Moscou/Erevan
09 Septembre	Kiev/Erevan	07 au 19 Octobre	Erevan
09 au 20 Septembre	Erevan	19 Octobre	Erevan/Moscou
20 Septembre	Erevan/Kiev	20 Octobre	Moscou/Paris
21 Septembre	Kiev/Paris		
	6500 F.		**6000 F.**

MARSEILLE

DU 17 AOUT AU 30 AOUT 14 jours dont 12 à Erevan		DU 07 SEPT. AU 20 SEPT. 14 jours dont 12 à Erevan	
17 Août	Marseille/Moscou	07 Sept.	Marseille/Moscou
18 Août	Moscou/Erevan	08 Sept.	Moscou/Erevan
18 au 29 Août	Erevan	09 au 19 Sept.	Erevan
29 Août	Erevan/Moscou	19 Sept.	Erevan/Moscou
30 Août	Moscou/Marseille	20 Sept.	Moscou/Marseille
	7100 F.		**7100 F.**

Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Զ. Ալեքսանեանի
11, rue du Bassin - 13012 Marseille — Tél:(91) 93-04-90 ou (42) 83-31-55

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
13

JEUDI
13 JUIN
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Directrice: Arpik Missakian

Tél.: 770.86.60 — Telex: HARATCH 280 868 F
C.C.P. Paris 15069-82 E — 51027317 A R.C. Paris

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար· 500 Ֆ· - Վեցամսեայ : 260 Ֆ·
Արտասահման : Տար· 550 Ֆ· - Հատը : 3,00 Ֆ·

60րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 15.983 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 60e ANNÉE — No 15.983

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՒՐՈՊԱ՝ 10+2=12

ՍՊԱՆԻԱ ԵՒ ՓՈՐԹՈՒԿԱԼ՝
ԱՆԴԱՄ ՀԱՍԱՐԱԿԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

Պատմական թուական մը եւս Եւրոպայի համար, Յունիս 12, 1985, երբ վերջնապէս Եւրոպայի Հասարակապետութեան անդամ կը դառնան Սպանիա եւ Փորթուկալ: Համաձայնագիրը պաշտօնապէս կը ստորագրուէր Յունիս 12-ին, նախ Լիզպոն, ապա՝ Մատրիտ: Այս պաշտօնականացումէն ետք, երկու երկիրներու խորհրդարանները պէտք է վաւերացնեն եւ այդ վաւերացումն ալ պէտք չէ չափ ձգձգուի, որպէսզի 1986 Յունուար 1-ին, անդամակցութիւնը գործնական դառնայ:

Այս դէպքին առընչութեամբ է, որ նոր հարցախոյզ մը կատարուած է Սպանիա - Ֆրանսա կապերու մասին եւ որմէ կը պարզուի որ Ֆրանսացիները աւելի կը սիրեն Սպանացիք քան՝ Սպանացիք Ֆրանսացիները: Դեռ հին (եւ դառն) յիշատակներ կան, քանի ցայսօր Սպանացի մը երբ ուրիշ մը կամ մանուկ մը վախցնել ուզէ, կը սպառնայ ըսելով «Ուշադիր եղիր, եթէ խելօք չկենաս Նափոլէոն կուգայ քեզ տանելու»: Եւ ուրեմն Սպանացիներու 55%-ը թշնամի ազգ կը նկատէ Ֆրանսացին, մինչ Ֆրանսացիներու 73%-ին համար, Սպանիա բարեկամ երկիր մըն է:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՐՄՈՒ

ԻՏԱԼԻՈՑ ՆԱԽԱԳԱՀԸ՝ Սանտրօ Փերթինի, որ իր եւ ընդհանրապէս բոլոր երկիրներու մէջ մեծ վարկ ու համակրանք կը վայելէ, քննադատութեան թիրախն է, քանի մը օրէ իտալական կարգ մը թերթերու եւ քաղաքական դէմքերու: Արդարեւ, Փերթինի ներումի շնորհած է 35 տարեկան կնոջ մը՝ Ֆիորա Առաիցոնէ, որ ահաբեկիչ մըն է: Ներման յաջորդ օրն իսկ, Փերթինի մեղայի եկած է, յայտնելով թէ երբեք ներում չնորհած չէր ըլար, եթէ գիտցած ըլար ենթակային կապերը ահաբեկչութեան հետ (նաեւ Մորօ-ի պարագայ) եւ քարտուղարն ալ իր վրան առնելով յանցանքը, յայտնած է թէ հարկ եղած տեղեկութիւնները չէր տուած Նախագահին, ուրեմն՝ հրաժարականը տուած է, որ մերժուած է: Այս բացատրութիւնը չատ չի համոզեր, աւելի նկատի կ'առնուի ներման արժանացած վնաս ընտանեկան պարագաները՝ հայրը յանի հրատարակիչ մը, մայրը կեանքի ընկերուհին համայնավար պաշտօնաթերթին «Ունիթա»ի տնօրէնին:

Պիզոնիթի օդակայանն էր, Յունիս 27-ը, որ երեքշաբթի օր լիբանանեան ժայրաքաղաքէն հազիւ ճամբայ ելած ղէպի Ամման, օդահէներու սպառնալիքին տակ, կ'իջնէր Լառնաքա վառելանիւթի պաշար առնելու համար: Թունուզ մերժած էր էջը: Յունիս 25-ի առաւօտ, օդանաւին մէջ կը մնային 64 - 65 ճամբորդ, 8 ճամբորդ ազատ ձգուած էին: Օդահէներու պայմանն էր բոլոր պաղեստինցիներու մեկնումը Պէյրութի կայաններէն, ինչ որ ենթադրել կուտայ իրենց կապը լիբիներուն հետ: Պայմանաժամ տուած էին մինչեւ ժամը 14 (Ֆրանսական ժամ) որպէսզի արաբական լիկայի քարտուղարը Պէյրութ երթայ եւ իրենց հետ բանակի:

Աղէտ անգամ մը եւս խնդրոյ առարկայ ըլաւ Մորհ· Մխիթիանը, պապին ահաւորձին որպէս՝ ապագրող: Սոֆիա-ի մէջ, ռուս դիւանագէտ մըն է, որ մէկ մեքենի տողը առաջարկեր է, իբրեւ վարձատրութիւն:

ՄԱՆՈՒՇԵԱՆ

ՇԱՐՈՒՆԱԿԵԼԻ

ՅՈՒԼԻՍ ՀԻՆ՝ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԷՆ

«ԶՐՊԱՐՏՈՒԹԵԱՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔԸ»

ԿԸ ԽՈՐԱԳՐԷ «ԻՒՄԱՆԻԹԷ»

Կը չարունակուի: Եւ Մելինէ Մանուշեան իր ուրախութիւնը չի քօղարկեր «պրաւօ', կ'ըսէ, հոյակապ է, այս է ժողովրդավարութիւնը»:

Արդարեւ, Անթէնէ 2-ի տնօրէնութիւնը, երեքշաբթի օրուան նիստին, որոշեց ներկայացնել ֆիլմը եւ աւելին՝ «պատառաթ թղթածրար»ներու չարքին, Յուլիս 2-ին է, որ հեռադիտողները պիտի տեսնեն այս «Հանգստեան կոչուած ահաբեկիչները»: Այս ամբողջը պատճառ է, որ Զորեքշաբթի օր Փարիզէն գաւառ բոլոր օրաթերթերը, կրկին ու կրկին տէզ տան այս հարցին: Ամբողջ երեչախումբին մէջ, մէկ բաղաձայն կայ՝ «Իւմանիթէ»ն, որ առաջին էջ՝ խորագրելէ ետք «Զրպարտութեան իրաւունքը», կը հրատարակէ քաղաքական Բիւրոյի յայտարարութիւնը, որ կը ձաղկէ «հակահամայնավար կատարումը» (առ ալ 3-րդ էջի խորագիր կը ծառայէ): Համայնավար պաշտօնաթերթը լայն տեղ կուտայ եւ յայտարարութենէն զատ, պատմականը կ'ընէ «քաղաքական դատ, պատմականը կ'ընէ «քաղաքական գործողութեան» մը, 1982 Հոկտեմբերէն ցայսօր: 1983 Մայիսին ֆիլմը ներկայացուած է Քանի փառատօնին եւ «Իւմանիթէ»ի թղթակիցը գրած է թէ «Յաւակնութիւնն ունենալով նուիրուած ըլլալ Մանուչեան խումբի պատմութեան, անընդունելի մեկնաբանութիւններ կան, որոնք մէկ եղբակացութեան կը յանգեցնեն՝ իսկական նենգափոխութիւն մըն է»: «Իւմանիթէ»ի այս պատմականը, պէտք է բաւէր սակայն, որ «Մաթէն» չգրէ նոյն օրը թէ, երբ համայնավար կուսակցութիւնը դէմ էր ֆիլմին ներկայացման (Մայիս 14), «Իւմանիթէ»ի ոչ մէկ լրագրող ֆիլմը տեսած էր, քանի որ երկու տարի առաջ տեսած են: Բայց, ներկայիս, ամէն ինչ կը ծառայէ համայնավար - Ընկերվարական բուռն բանավէճերու: Քաղաքական Բիւրօն կը չեշտէ ֆիլմին անուանարկիչ բնոյթը եւ իր յայտարարութիւնը կը վերջացնէ սա ըսպառնական ոճով· - «Քաղաքական Բիւրօն բոլոր Դեմոկրատներու եւ պարկեշտ մարդոց ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ տրուած որոշումին ծանրակշիռ բնոյթին վրայ: Պատմութիւնը հոս է վկայելու համար որ հակահամայնավարութիւնը միշտ կը յանգի ժողովրդավարութեան ժխտումին» ... (համայնավարութիւնն ալ, ուրեմն, կը յանգի ժողովրդավարութեան հաստատման, տես՝ Խորհրդային Միութիւն...):

Փարիզեան օրաթերթերը առաջին էջի խորագրերն ալ նուիրած էին, գրեթէ բոլորը, այս հրատապ հարցին: «Դուք դատեցէ՛ք» կ'ըսէ «Մաթէն», «Մանուչեան ազատ արձակուած» է «Ռոթիտիէն»ի կարգախիքը, «Դրաքննութեան պարտութիւնը» ծիքը, «Գրաքննութեան պարտութիւնը» կ'աւելցնէ «Ֆիկարօ» եւ «Լիպերասիոն» ալ՝ «Անթէն 2 տուն կը ղրկէ գրաքննիչները»:

Խորքին մէջ, բոլորովին աւելորդ էր այդքան ազմուկ եւ հարկ դարձած էր որ «Անթէն 2»ի տնօրէնը եւ Բարձր - Հեղինակութիւնը դուրս ելլեն այն ծուղակէն որ ինկած էին, քանի որ Բարձր - Հեղինակութիւնը իրաւունք իսկ չունի արտայայտելու յայտագրի մը սիրումէն առաջ, եւթէ կրնայ իրաւարարի դեր խաղալ, եթէ բողոք առանայ: Ուրեմն, հարցը առ այժմ փակուած է, գոնէ մինչեւ Յուլիս 2: Ուրեմն՝ մնացեալը այդ Թուականէն եւթ:

ՀԱՅ ՄԱՐԶԻԿՆԵՐՈՒ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Անցնող չաբաթավերջին (Յունիս 8 - 9) Մոսկուա տեղի ունեցած մարմնամարզութեան միջազգային մրցումներուն երկու հայ մարզիկները առաջին հանդիսացած են. -

Բարձրութիւն ցատքելու մէջ Օհանեան առաջին հանդիսացած է 2,26 մեթր ցատքելով·

Մէկ քայլ ոստում՝ Ռոբեր Էմմիեան, 8,30 մեթր արդիւնքով:

Ի դէպ, Ռոբեր Էմմիեան Սոչի տեղի ունեցած մարմնամարզութեան համամիութենական մրցաշարքին 8,07 մեթր արդիւնք ձեռք ձգած էր:

×

ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏՆԵՐ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՆԴԻՍԱՑԱՆ ՍՈՖԻԱՅԻ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՄՐՑՈՒՄԻՆ

Սոֆիա տեղի ունեցած է արուեստի փառատօն - մրցում մը, մասնակցութեամբ թատերախումբերու, ճազի երգիչներու եւ նուագախումբերու, արտասահմանէն հիւրեր: Մրցումին մասնակցած է նաեւ «Երեւան» մշակութային կազմակերպութեան «Գ. Սունդուկեան» թատերախումբը՝ երկու ներկայացումներով: Դատակազմի միահամուռ որոշումով առաջին հանդիսացած է ՍԲ· Սթրաթիեւի «Կոճակը» կատակերգութեան բեմադրութիւնը (բեմադիր Լիլիանա Սքաուլաթովա), իսկ կարօ Պօղոսեանի «Լ· Օ· Լ·» կատակերգութեան բեմադրութիւնը (բեմադիր՝ Միհրան Պօղոսեան) գրաւած է երկրորդ տեղը: Միւս կողմէ, կարօ Պօղոսեան եւ Յակոբ Զերչեան արժանացած են դերասանական արուեստի Ա· մրցանակներու՝ «Կոճակը» կատակերգութեան մէջ իրենց մարմնաւորած դերերուն համար:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԲԱՑ ՆԱՄԱԿ Բ.

ՍԻՐԵԼԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐ,

«Յառաջ»ի Յունիս 8 / 9-ի թիւին մէջ բաց նամակ մը հրատարակած էիք ուղղուած մեր այն բաժանորդին որ առաջող ընկերութեան երիզն իսկ գործածելով, երեքնոյ տրցակներով իր կարդացած թերթերը կը ղրկէր ուրիշի մը· եւ ըստ որի ան ստեղծ էր մը ի վեր այս տրցակները ցըրիչը խմբագրատուն կը բերէր, թղթատուրիւնը ընդունած չըլլալով այս ըստ կամս կարգադրութիւնը, անդրադարձած էիք երեւոյթին, որպէսզի մեր այդ բաժանորդը տեղեակ ըլլար կացութեան ու աւելի ընդունելի միջոց մը մտածէր:

Ու հոս, մեզի համար փակուած էր հարցը· սակայն երկու օրէ ի վեր հեռաձայնի բազմաթիւ զարկերու կը հետեւի ընդհանրապէս երկչոտ «ալօ» մը, ու ինչ մը անհամարձակ՝ տիկին մը կամ պարոն մը հարց կուտայ թէ արդեօք կրնա՞յ գիտնալ խմբագրատուն բերուած թերթերուն երիզին վրայի անունը ... անշուշտ ստուգելու համար թէ ի՞նչ ղրկած տրցակներն են թիրախին չհասածները:

Չէինք կրնար իսկ երեւակայել շիտակը թէ այսքան բազմաթիւ ըլլային Հայ Մամուլին սպասարկու այս «նուիրեալ»ները, որոնք թերթ «կը նուիրէին» իրարու:

Արդ, որպէս վարձատրութիւն այս եռանդուն ոգիին, «Յառաջ»ի վարչութիւնը որոշած է թերթին վաթսունամեակին առթիւ յատուկ ֆաջուերական - շնորհակալական մրցանակ մը տալ այս խումբի բաժանորդներէն անոր, որ ամէնէն երկար վաստակը ունի այս մարզին մէջ:

Մանրամասնութիւնները յետագային:

Յարատեւութեան մաղթանքներով՝

ԱՐՓԻ

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՔԱՑԻԿ

ԵՐԵՒԱՆ
(ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ - ՄԱՅԻՍ 31 - ՅՈՒՆԻՍ 10)

ԺԱՊԱՒԻՆ՝ ՍՓԻՒՌՔԱՀԱՅԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

«Հայկ· գիտութեան զարգացները» վաւերագրական նոր ժապաւէնը պատրաստուած է սփիւռքահայերու համար· ան կը պատմէ Հայաստանի գիտական նուաճումներուն մասին: Դիտողները «կ'այցելեն» գիտական կեդրոններու տարբեր ուղղութեամբ ծառաները, կը ծանօթանան այն գիտնականներուն որոնք վերջերս մեծ աւանդ բերած են գիտական մտքի զարգացումին:

×

ՀԱՅ ԲՆԱԽՕՍՆԵՐՈՒ ՀԵՏԱԶՕՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ուղեղի նեարդաբոյնը վնասուելէ ետք բարդ է դարմանումը: Նախ դժուարութիւն կը յարուցանէ դոյացած սպին: Սպիները վերցնելու գաղափարը երկար ատեն առաջ յայտնուած է: Հայաստանի գիտութիւններու ակադեմիային բնախուզութեան հիմնարկէն՝ տոքթ· Լ· Մատեւոսեանի ղեկավարութեամբ մշակուած է բուժումի նոր եղանակ մը որ կը նպաստէ սպիին վերացումին:

Հայ բնախոսները կ'աշխատին այլ ուղղութեամբ մըն ալ, ուղեղը կ'օգտագործէ իր հնարաւորութիւններուն մէկ մասը միայն, մինչդեռ ներկայի յարաճուն տեղեկութիւնները կը մղեն ուղեղի կեդրոնները աւելի գործօն աշխատանքի մը: Հայ բնախոսները կ'ուսումնասիրեն ուղեղային բջիջները, պարզելու համար անոնց դերը տեղեկութիւնները վերամշակելու գործին մէջ: Անոնք կը կարծեն որ ժամանակի ընթացքին գիտութիւնը կ'օգնէ մարդուն աւելի լայնօրէն օգտագործելու իր ուղեղին կարողութիւնները:

×

ՄԱՌԵՇԱԼ ԲԱԲԱՋԱՆԵԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Մոսկուա, զրահապատ հրասայլներու ուժերու ակադեմիայի չէնքին վրայ զետեղուած է յուշատախտակ մը, հետեւեալ արձանագրութեամբ· «Հոս՝ 1967 - 69 զրահապատ հրասայլներու զօրքին ակադեմիայի պետ պաշտօն վարած է մարեշալ Հ· Բաբաջանեան»: Իր անունը տրուած է նաեւ Մոսկուայի հրապարակներէն մէկուն: Հայազգի մարեշալը Բ· աշխարհամարտին մասնակցած է առաջին օրէն իսկ, 1941-ին կռուած է Լենինգրադի չրջանները, 1942-ին դարձած է հրաձգային չոկատի հրամանատար: 1945-ին երբ ռուսական բանակը մտած է Պերլին, Բաբաջանեանի զօրամասերը մասնակցած են Պէրլինի արուարձաններուն մէջ մղուող կռիւներուն:

Համազգայ Բաբաջանեան խորհ· բանակին միակ պնդպաեան էր որ արժանացած է Սուվորովի Ա· եւ Բ· կարգի զօրավարական շքանշաններուն, որոնցմով կը պարգեւատրուէին միայն զօրավարները: Իր արիութեան, խիզախութեան, զօրքերու հմուտ ղեկավարման համար իրեն տրուած է նաեւ Մորհ· Միութեան հերոսի պատուոյ կոչում:

Մորհ· բանակին 50 տարի ծառայած Հ· Բաբաջանեանի կեանքին ու գործունէութեան մասին կը պատմէ՝ «Այսպիսին է ծառայութիւնը՝ յաղթել» գիրքը, որ լոյս տեսած է Մոսկուա:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

ՍԵՐՈՎԲԷ ՎԻԶԵՆԵԱՆ ՍԵՐՎԻԶԷՆ

(ԾՆՆԴԵԱՆ 170-ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ)

Հայ մշակոյթի եւ անոր անբաժան մասը կազմող բժշկական ու մանկավարժական մտքի զարգացման մէջ իր առանձին տեղը ունի պոլսահայ բժիշկ, լուսաւորիչ, մանկավարժ, հանրային, մշակութային յայտնի գործիչ Սերովբէ Վիզէնեան (1815 - 1897) որուն ծննդեան 170-ամեակը կը լրանայ այս տարի:

Սերվիզէն ծնած է Պոլսոյ Գումգափու թաղին մէջ: Սկզբնական կրթութենէն եաք իր դիւանթիւնը կատարելագործած է Եւրոպա (Փարիզ, Վէնետիկ): Որպէս բժիշկ քանի մը տարի աշխատելով Փարիզի հիւանդանոցներէն մէկուն մէջ 1842-ին վերադարձած է Պոլիս, մեծ համբաւ չահելով: 1846-ին նշանակուած է Պոլսոյ «Սպարապետի դրան» բժշկապետ եւ միաժամանակ Կալաթա - Սարայի Թրքական բժշկական ուսումնարանին մէջ զբաղած է մանկավարժական աշխատանքով: Ան եղած է նաեւ կայսերական բժշկական ընկերութեան հիմնադիրներէն, ինչպէս նաեւ Պոլսոյ Բանկալթիի բժշկական բարձրագոյն վարժարանի գլխաւոր բժիշկ:

Վիզէնեանը իրաւամբ կարելի է համարիլ ժողովրդական բժիշկ: Ան մեծ յարգանք եւ հեղինակութիւն վայելած է ոչ միայն Հայերէ, այլ նաեւ օտարներու շրջանակէն: Ինչպէս կը վկայէ ականաւոր մտաւորական Մ. Զերազ, նոյնիսկ այլազգի դեսպանները հաշուի կը նստէին իրեն հետ. «...երբ պէտք զգային տագնապալուր տեղացիի մը կարծիքն ալ լսելու»:

Օտար եւ տեխական հարստահարիչները, անվերջ պատերազմները, երկրի քաղաքական եւ տնտեսական անմխիթար վիճակը բոլոր տուեալներըստեղծեր էին ժողովուրդի առողջութեան քայքայման համար: Երբեք չդադրող հիւանդութիւններուն շատ յաճախ աւելցած են զանազան համաճարակները, որոնք անհաչիւ զոհեր խլած են: Հայ առաջաւոր բժիշկները մեծ անձնուիրութեամբ դեկավարած են ժողովուրդի պայքարը հիւանդութիւններու դէմ, «լուսաւորած անոր միտքը»:

Այդ ժամանակներու դժուարին պայմաններուն մէջ անոնք կազմակերպած են բժշկական ընկերութիւններ, առողջապահական խումբեր, առողջական - լուսաւորական դրականութիւն, հանդէսներ, մրցանակած ժողովրդական առողջապահութեան տեսական հարցեր: Անոնց մէկ մասը ուսում առնելով Եւրոպայի եւ Ռուսիոյ մշակութային կեդրոններուն մէջ վերադարձած է հայրենիք եւ լայն գործունէութիւն ծաւալած: Շատերը անմիջական կերպով յարած են ժողովրդավարական, մարքսիստ գաղափարներուն, գործօն մասնակցութիւն ունեցած յեղափոխական ընդվզումներուն, ընկերային պայքարի կանչած ժողովուրդը:

Վիզէնեան այն հայ երիտասարդ լուսաւորիչներէն էր որոնք անցեալ դարու 40 - 50-ական թուականներուն ամբողջովին տոգորուած էին Եւրոպա (Իտալիա, Ֆրանսա) տեղի ունեցող յեղափոխական պայքարի ոգիով: Ան առաջիններէն մէկն էր, որ իր համախոհներուն (Օտեան, Ռուսինեան, Պալեան եւ ուրիշներ) հետ բռնապետական Թուրքիոյ մէջ հանդէս եկաւ «ծայրայեղ յեղափոխականօրէն»: Ինչպէս կը նշէ ականաւոր ժողովրդավար Գր. Զիլինկիրեան, հայ յառաջադէմ մտաւորականութիւնը կը պահանջէր յեղաշրջում աշխարհայեացքի ընտանեկան ու քաղաքական կեանքի մէջ եւ արմատական փոփոխութիւն՝ բարքերու մէջ:

Իրրեւ հայրենասէր եւ ազատամիտ գործիչ Սերվիզէն եռանդուն մասնակցութիւն ունեցած է պոլսահայ հանրային - մշակութային կեանքի գրեթէ բոլոր ոլորտներու աշխատանքներուն: Դառնալով ժամանակի արեւմտահայ՝ «լուսաւորեալք» կոչուած յառաջդիմական կուսակցութեան պարագլուխներէն մէկը, ան անհաչտ պայքար մղած է պահպանողական խաւերու՝ «Խաւարեալք» կոչուած կուսակցութեան դէմ: Սերվիզէն զեկավարած է Պոլսոյ Հայոց Պատրիարքութիւնը եւ անոր ազգ. ժողովը: Արեւմտահայ իրականութեան մէջ՝ Պոլիս, առաջին անգամ ստեղծած է ուսումնական խորհուրդ (1853), ընտրելով անոր առենապետը: Տակաւին 40-ական թուականներէն ան ծանօթ էր ոչ միայն որպէս բժշկապետ, այլ նաեւ հեղինակաւոր մանկավարժ: Սերվիզէնին մեծ հռչակ ապահոված է «Մանկատածութիւն» աշխատութիւնը՝ բաղկացած երկու մասէ (1844, Պոլիս): Ան չարաղրուած է մատչելի, ժողովրդական զանգուածներու համար դիւրին հասկնալի աշխարհաբար լեզուով: Սերվիզէն առաջին անգամ հայ մայրերուն եւ հայրերուն, ամբողջ հասարակութեան ներկայացուցած է մանկաւարպէս դեռահասներու առողջապահութեան, խնամքի, կրթութեան, դաստիարակութեան, հոգեբանութեան եւ մարմնակազմութեան վերաբերեալ իւրայատուկ դասագիրք մը, որուն պէտքը երկար տարիներ ի վեր կը զգայուէր: Հայ ականաւոր մանկավարժ Ռ. Պէրպէրեանի վկայութեամբ՝ այն «հարց եւ մարց համար աւետարան մըն է, որը պիտի անմահ յիշատակ մնայ մեծանուն հեղինակէն»:

Վիզէնեան չափազանց խնամքով ընտրած, մշակած, երբեմն ալ հնարած է բժշկա - մանկավարժական եւ փիլիսոփայական բառեր, որոնց միջոցով հասկնալի ձեւով արտայայտած է բժշկութեան, մանկավարժութեան, փիլիսոփայութեան մէջ գործածուած բարդ հասկացողութիւններու էութիւնը: Սակայն ան իր առջեւ եղրաբանութեան, եւ լեզուաբանութեան հետ կապուած յատուկ խնդիրներ չէ դրած: Այդ եղերու մշակումին վրայ աշխատած է միայն դիտական եղրակացութիւններ ստանալու նպատակով: Վիզէնեան քննարկուող հարցերը կը ներկայացնէ միտանական համակարգի մը մէջ, նկատի ունենալով անոնց ծագումն ու տիալէքթիք զարգացման պայմանները:

Գրքին արժէքներէն մէկն ալ այն է, որ ան ոչ թէ չարաղրուած է դաստիարակութիւններու ձեւով, այլ ուղղուած է քիչ թէ չատ գրագէտ ծնողքներուն, յատկապէս՝ մայրերուն:

Աշխատութիւնը բաղկացած է երկու մասէ: Առաջին մասը ունի չատ հետաքրքրական ներածութիւն եւ նուիրուած է 1 - 3-ուկէս տարեկաններու հոգեկան զարգացման, դաստիարակութեան, 2-րդ մասը՝ անոնց կրթութեան եւ յետագայ զարգացման հարցերուն (մինչեւ հասունութեան շրջան): Անցեալի բժշկական ու մանկավարժական դիտութիւններու նուաճումներու հիման վրայ ան դիտական կերպով չարաղրած եւ լուսաբանած է ինչպէս երեխային, այնպէս ալ ծնողքներու հոգեբանութեան, առողջապահութեան, խնամքի, դաստիարակութեան եւ ինքնադաստիարակութեան հետ կապուած բազմաթիւ դրոյթներ, որոնք խիստ այժմէական են: Սերվիզէնի այս աշխատութիւնը մեծ արժէք կը ներկայացնէ նաեւ հայ մշակոյթի, բժշկա - մանկավարժական մտքի զարգացման տեսակէտէ: «Կրթութիւն» հասկացողութիւնը ան կը դիտէ բազմակողմանիօրէն, ընդգրկելով մարդկային բոլոր յատկութիւններու զարգացման հնարաւորութիւնները: Միայն դիտական դիտելիքներ ձեռք բերելով մարդ կրթուած չի դառնար: Կրթութեան հիմնական խնդիրը Սերվիզէն կը համարի մարդկային կարողութիւններու զարգացումը, կատարելագործումը: Ան կը հաւատայ մարդու ստեղծարար կարողութիւններուն եւ այդ կարողութիւններու զարգացման գործին մէջ, դաստիարակութեան, միջավայրի դերին:

Մշակելով կրթութեան ծրագիրը, Սերվիզէն կը մեկնի այն տեսակէտէն որ նախ պէտք է «զարգացնել մարմնականը», յետոյ կատարելագործել զգայարանները եւ յետոյ միայն անցնիլ «մտքի կրթութեան»: Հեղինակը կրթութեան ու դաստիարակութեան առջեւ կը դնէ երեք կարեւոր ու սերտօրէն իրարու կապուած խնդիրներ: Առաջինը մարմնոյ առողջութեան պահպանումն է, ֆիզիքական դաստիրակութեան միջոցաւ, երկրորդը՝ զգայարանքներու զարգացումն ու կատարելագործումը, երրորդըՀ մարդկային ազնիւ զգացումներու դաստիարակութիւնը, որուն պէտք է ձեռնարկել փոքր տարիքէն: Այդ մարդին մէջ ան մանրամասն կը խօսի ծնողքներու դերին, պարտականութիւններուն մասին: «Բնութիւնը, կ'ըսէ ան երախան կը ծնի խեղճ, անզօր եւ անօգնական: Ան ամբողջովին կ'ենթարկուի ծնողքներու խնամքին, դաստիարակութեան»: Ակէ կուգայ հեղինակին համոզումը այն մասին, որ սկզբնական շրջանին ծնողական դաստիարակութիւնը ոչինչով կարելի է փոխարինել: Ծնողքները պատասխանատու են իրենց զաւակներուն թէ՛ խնամքին, թէ՛ հոգեկանին եւ թէ ֆիզիքականին զարգացման ու դաստիարակութեան համար: Երախային խնամքին հետ մայրը պէտք է հոգ տանի անոր բարոյական եւ սեռային դաստիարակութեան: Անցեալ դարու կէսերուն երբ հայ իրականութեան մէջ կը տիրէին բռնութիւններ, դաժանութիւն եւ անհոգի վերաբերում, երախային հանդէպ, Սերվիզէն հակադրուելով ժամանակին յետադիմական զաղափարներուն, կ'արտայայտէ յառաջդիմական միտքեր: «Ճառատով պատժելը՝ ոչ մարդու գործ է, ոչ մարդու համար է»: Բայց նաեւ ընդհանրապէս չի ժխտեր պատիժը, գրելով. «պատիժ տալը բնականէն դուրս բան չէ. այն առեն բնութեան դէմ կ'ըլլայ երբ խելքը չի հասնիր»: «Տղան պիտի իմանայ, հասկնայ քու արդելքիդ պատճառը»:

Պատիժը պէտք է հանդիսա գայ որպէս օժանդակ միջոց այն պարագային մէջ, երբ դաստիարակութեան միւս մեթոտներն արդիւնք չեն տուած: Սերվիզէն կը խօսի նաեւ այն ծնողքներուն մասին, որոնք երախային «բան մը ընելու համար նուէրներ կը խոստանան»: Այսպէսով փոքրիկը կը սորվի առանց նուէրի ոչինչ ընել:

Հոգեֆիզիքական հարցը քննելով Վիզէնեան կը պաշտպանէ այն տեսակէտը, որ հոգեկանն ու մարմնականը չունին առանձին, ինքնուրոյն կեանք. անոնք հաւասարապէս ենթակայ են միեւնոյն արտաքին ազդեցութիւններուն, եւ անոնցմէ մէկուն կացութիւնը ամբողջապէս պայմանաւորած է միւսին վիճակով:

Ինչպէս կը տեսնենք, Սերվիզէնի քննարկած հարցերը իրենց հրատապ բնոյթը չեն կորնցուցած: Աւելի քան մէկ ուկէս դար անցած է այս ինքնատիպ դիրքին հրատարակութենէն ի վեր, սակայն անոր չատ մը տեսութիւնները տոկալով դիտութեան ու պատմութեան խիստ քննութեան ու տեղ դրաւելով համաչխարհային մշակոյթի գանձարանին մէջ, այսօր ալ կը պահպանեն իրենց կենսական նշանակութիւնը:

ՅԱԿՈԲ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ԻՏԱԼԱՀԱՅ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆԱՄԵԱԿԷՆ՝ ՍԱՐԴԱՐԱՊԱՏ

—×—

Բ. (*)

Սփիւռքահայութեան հետ մշակութային կապի կոմիտէն կը տեղեկացնէ որ Մայիս 25 - 26 Միլանօ պիտի ժամանէ «Ռոտինա» համամիութենական ընկերութեան պրօսաչրջիկներու խումբը որու կազմին մէջ պիտի գտնուին Հայաստանի բարձրագոյն եւ միջնակարգ կրթութեան նախարար Լուսովիկ Ղարիբջանեանը ընկերակցութեամբ կոմիտէի քարտուղար տիկին Ինկա Նազարեանի եւ երկու արուեստագէտներու յանձին՝ «Լադրատային» երգչուհի Ռայիսա Մկրտչեանի եւ ժողովրդական երգերու մեներգիչ Եղուարդ Դարբինեանի:

Իտալիոյ Հայոց Միութիւնը եւ Միլանոյի հայ բոլոր կազմակերպութիւնները վախաքեցան օգտուիլ այս բացառիկ առիթէն, Սարգարապատի ճակատամարտի եւ հայրենական պատերազմի յաղթանակի 40-ամեակի ոգեկոչումներու միաց - եալ յայտագիրը իր բանախօսական եւ պատրուեստական բաժիններով ամբողջութեամբ վաստահիլ հայրենի ուժերուն: Հանդիսութեան թուականը որոշուեցաւ կիրակի, Մայիս 26, երեկոյեան ժամը՝ 16·30-ին:

Հայրենի այցելուներու երրորդ խումբը Միլանօ ժամանեց ամսոյն 25-ին· կը բացակայէր սակայն նախարար Պ. Լուսվիկ Ղարիբջանեան, որ առողջական լուրջ պատճառներով ստիպուած էր ճամբորդութենէն հրաժարիլ· խումբը ամբողջացած էր «Հայաստանի Աչխատաւորուհի» ամսագրի գլխաւոր խմբագիր Տիկին Զիլինկիրեանով եւ մանկավարժութեան թեկնածու պեզարուեանի ամպիոնի վարիչ Պ. Վահրամ Խաչիկեանով:

Մայիս 26-ի երեկոյեան տեղի ունեցաւ Սարդարապատի ճակատամարտի եւ պատերազմի յաղթանակին նուիրուած հանդիսութիւնը: Հայ Տունի սրահները լեցուած էր հոծ բազմութեամբ որ եկած էր լսելու հայրենի հիւրերը: Օրուան հանդիսավար՝ Պ. Հրանդ Բամպակեան բարի գալուստ մաղթեց հիւրերուն հաղորդելով նոյն ժամանակ նախարար Պ. Նուբիջնեանի անակնկալ բացակայութիւնը որու հետեւանքով յայտարերին առաջին մասը որոշ փոփոխութիւններու ենթարկուած էր: Հրաւիրեց Հայ Տան նախագահ Տիկին Արմինէ Սրապեանը որ խօսելէն լեզուով բարի գալուստ մաղթեց եւ բացատրեց եղած փոփոխութիւնը: Հանդիսութեան բացման խօսքը կը պատկանէր Վազգէն Ա. Հայրապետին, որուն Սարգարապատի ոգեկոչման կոնդակը արձագանգուած իր լիակ ձայնով· ունկնդրուցաւ Հայրապետական մաղթանքի երաժշտութեան ենթախորքով մինչ պատառիկ վրայ լուսապատկերային ցուցադրութեամբ կը տողանցէին Սարգարապատի յաղթանակը կերտող զինուորականներու նկարները: Ասոր յաջորդեց ունկնդրութիւնը Վազգէն Ա.ի հայրենական պատերազմի յաղթանակին նուիրուած կոնդակին, երաժշտական ենթախորքով եւ լուսապատկերային ցուցադրութեամբ հայրենական կռիւներուն մասնակցող հայ զօրավարներուն, ծովակալներուն մինչեւ համեստ հերոսները: Բեմ հրաւիրուեցաւ Պ. Պարգեր Սզազվեան որ խօսելէն լեզուով եւ յատակ ոճով բացատրեց Սարգարապատի եւ անոր զուգընդաց Բաչ - Ապարանի Ղարա - Քիլիսայի կռիւներուն ճակատագրական դերը հայ ժողովուրդի մղած ազատագրական պայքարին եւ յաղթանակին նկատմամբ որ յանգեցաւ Անկախ Հայաստանի ստեղծումին: Պատմական իրերայաջորդ իրադարձութիւններէ յետոյ, եղրակացուց բանախօսը, նորաստեղծ Պետութիւնը խորհրդայնացաւ եւ այսօր առաջնակարգ դիրք կը գրաւէ որպէս մաս նկիը Խորհրդային Միութեան արձանագրելով յաջողութիւններ ամէն մարզի մէջ:

Ապա հանդիսավարը խօսելու հրաւիրեց հայրենի հիւրերը: Առաջին առիթով խօսք առաւ «Հայաստանի Աչխատաւորուհի» ամսագրին խմբագիր Տիկին Զիլինկիրեան: «Ճափազանց յուզուած եմ, որովհետեւ երեւանը թողուցինք այն ժամանակ, երբ կը տօնուէր յաղթանակի 40-ամեակը, երբ կը յիշուէին յաւերժ եւ անմոռանալի դէրեզմանները հայրենական պատերազմին զինուածներուն: Թէ ուրախ էինք եւ թէ տխուր, որովհետեւ Հայաստանի մէկ տան չկար որ մարդու կորուստ ունեցած չըլլար: Մեր փոքր Հայաստանը հինգ հարիւր հազար կտաւորներ տրամադրած էր, զոհի չատերը՝ վերադարձան քիչերը: Մեր փոքր հայրենիքը տուաւ եօթանասունը հինգ զօրավարներ, տասն եւ չորս ծովակալ եւ փոխ - ծովակալներ եւ մենք մեր սուրը փառքով գրինք պատեան: Մենք յիշեցինք նաեւ Սփիւռքի բարոյական եւ նիւթական օժանդակութիւնը հայրենական պատերազմին, որոնց շնորհիւ իրագործուեցան տանկային զօրագունդի կազմութիւնը»:

Յաջորդաբար բեմ հրաւիրուեցաւ Պ. Վահրամ Խաչիկեան որ յայտնեց թէ ինչ պատերազմի մասին պիտի չխօսի, պիտի ըլլայ հակիրճ, յիշելով հանրայայտ խօսքը մեծ բանաստեղծի մը՝ Պարոյր Սեւակի ըստ որուն «Մենք այսօր աւելի չատ պէտք է որ պարծենանք մեր կայով, մեր լինելով, մեր ապրելով եւ մեր յաւերժութեամբ: Այսօր ուրախ պէտք է ըլլանք նաեւ այն բանով որ ինչ որ ժամանակին չէր ստացուեր այսօր իրականացած է. մենք կրնանք այսօր տարածութիւններ կարել եւ իրար հանդիպիլ եւ ուրախանալ մեր այսօրուան լինելով: Հսկայ պատմական ճամբու մը վրայ հիմնադրութեանը իրենց կանը ըրաւ հիմնադրութեանը իրենց ինսաիտուտին որ կը կրէ անունը մեր մեծ լուսաւորիչ Խաչատուր Աբովեանի եւ կը կոչուի հայ մանկավարժական ինստիտուտ, ուր ուսանողները մայրենի լեզուով կը ստանան բարձրագոյն կրթութիւն:

Վերջին խօսողն էր Տիկին Ինկա Նազարեան, սփիւռքահայութեան հետ մշակութային կապի կոմիտէի անխոնջ քարտուղարը որ տասնեակ տարիներէ ի վեր ձնրնհաւասօրէն կապ կը պահէ Սփիւռքի զանազան կազմակերպութիւններուն հետ: Մանաւանդ յիշեց այն սերտ կապ-

ԱՂՋԱՄՈՒՏԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔԸ

ԿՈՓԿԱՅԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՆԱԽԱԳԱՀ

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ Ի

- Լավ, հայրիկ, էլ ինչպես եղավ ցերեկույթի ավարտը, պատմացեք, պատմացեք: Ինչպիսի տպավորություն թողեց ելույթդ: Ինչ ասացիր մեր մասին: Ինչ ասացիր մեր մասին: Ինչպես ընդունեցին

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

Փօլէթ Պազտասարեան 500 Ֆ. կը նուիրէ «Յառաջ»ի իր հօր՝ Անդրէաս Պազտասարեանի մահուան 10-րդ տարելիցին, ի յիշատակ:

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Համախարբերդցիական Միութեան, Ֆրանսայի Շրջանի Կեդր. վարչութիւնը, իր մասնաճիւղերով, խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ, Տէր եւ Տիկին Օհան Տալօեանին ու զաւակներուն, ինչպէս նաեւ Յարութիւն Չախմախեանի ու զաւակներուն, իրենց եղբօր՝ Անագ Տալոյեանի մահուան առթիւ:

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Շաբաթ օր, Յունիս 15, ոտն է Սրբոյն Ներսէսի Մեծի Հայրապետին եւ Խաղայ Եպիսկոպոսին:

Այս առթիւ Փարիզի Ս. Յովհաննէս - Մկրտիչ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10-ին պատարագ կը մատուցուի:

դաշտահանդէս Կրքնապի մէջ

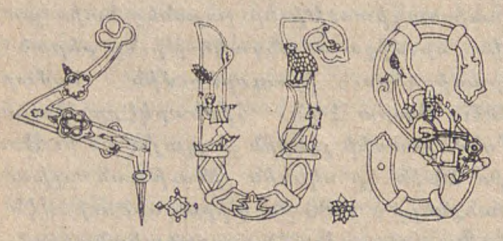
Կապոյտ Խաչի Կրքնապլի մասնաճիւղին դպրոցին տարեկան դաշտահանդէսը՝

Կիրակի, Յունիս 16,
ժամը 10-էն սկսեալ՝
BEL - AIR
CENTRE AÉRÉ
պուրակին մէջ:

Մասնակցութեամբ Վալանսի՝
ՎԱՆ նուագախումբին

Ճաշեր պատրաստուած խաչուհիներու կողմէ, չամիսրով խորոված:

Սիրով կը հրաւիրուի գազութը:

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE DE DECINES
15, rue du 24 Avril 1915 — 69150 Decines

Samedi 15 Juin à 20h30
Dans la Salle H. Samuel
de la MCA Décines

CONCERT

L'aventure arménienne du piano

ALEXANDRE SIRANOSSIAN

Komitas - Khatchatrian - Mikouli - Elmas - Babadjanian

En 1ère partie :
Audition des élèves de l'Ecole de musique arménienne de la MCA de Décines.

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Օրիորդ Ալիս Մանուկեանի ընտանիքը Պ. Զօհրապ Առաքելեանի ամուսնութեան առթիւ՝ Այրի Տիկին Մարիամ Մանուկեան Սէն - Ժէռօմի կապ. Խաչին կը նուիրէ 100 Ֆ., նոյն առթիւ Պ. Ալպէր Մանուկեան 100 Ֆ.:

×

Նեգդար Պարոնեանի մահուան առթիւ՝ Սէն - Ժէռօմի կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ առացած է.- Տէր եւ Տիկին Վարդեվառ Գամպէրեանէ 100, Տէր եւ Տիկին Վարդգէս Խոզեան 50, Այրի Տիկին Մարի Լուիզ Պալանցեան 50, Այրի Տիկին Էօրտէքեան Մազրուէի իր ննջեցեալներու յիշատակին 200 Ֆ., Այրի Տիկին Մկրտիչեան Հայրենիք 50 Ֆ.:

×

Պօմոնի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցին շնորհակալութեամբ առացած է.- Այրի Տիկին Լուսաբեր Աւագեանի (ծընեալ՝ Գասապեան) մահուան առթիւ փոխան ծաղիկի՝ Պ. Աւետիս Աւագեան 100, Այրի Տիկին Ժագլին Թէրզիպաշեանի (ծնեալ՝ Շիմշիրեան) մահուան առթիւ՝ Տէր եւ Տիկին Քրիսթօֆ Թէրզիպաշեան եւ Ժորժ Թէրզիպաշեան 500-ական Ֆ., Տէր եւ Տիկին Պօղոսեան եւ Ժան Ամէմեան 200-ական Ֆ., Տէր եւ Տիկին Զաքարեան, Պօմոնի Կ. Խաչի ընկերուհիները, Տէր եւ Տիկին Համազասպ Կիւլեան, Պ. Մեսրոպ Քասքասեան, Տէր եւ Տիկին Ալպէր Թէրզիպաշեան եւ Զէրինեան ընտանիք 100-ական Ֆ., Մանասեան ընտանիք 150, Ֆէրէօլ ընտանիք եւ Տիկին Ա. Տիւտուեան 50-ական Ֆ., Այրի Տիկին՝ Հռիփսիմէ Պալեեանի (ծնեալ՝ Պալճեան) մահուան առթիւ՝ Պ. Պօյաճեան եւ ընտանիքը 100 Ֆ., Ո՛Ն 200 Ֆ., Տիգրան Միհնասեանի մահուան առթիւ՝ Տիկին Մարի Մինասեան եւ Տիկին Քէնթէնճեան 200-ական Ֆ., Այրի Տիկին Ագաուուհի Ամէմեան, Տէր եւ Տիկին Թաշչեան, եւ Պ. Ալթունեան 100-ական Ֆ., Պ. Հայկ Մկրտիչեան, Այրի Տիկին Մարգարեան, Տէր եւ Տիկին Ամէմեան, Տէր եւ Տիկին Կարօ Մարկոսեան, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Ամէմեան, Տիկին Սունճեան, Պ. Ալէն Ամէմեան, Տէր եւ Տիկին Պէգանի 50-ական Ֆրանք:

×

Սէն - Ժէռօմի Ս. Սահակ - Ս. Մեսրոպ Եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը շնորհակալութեամբ առացած է հետեւեալ նուէրները.- Ալեքսիս Սարգիսեանի մահուան առթիւ.- Վարդանեան եղբայրք եւ զաւակները 300 Ֆ., Այրի Տիկին Սըրմա Մանուկեան, Այրի Տիկին Պիւլպիւլեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մինաս Ֆրանկիւլեան 100-ական Ֆ.: Նեկտար Պարոնեանի մահուան առթիւ.- Նահապետ Քէօմիւրեան, Նեվչէհիրեան ընտանիք 100-ական Ֆ., Այրի Տիկին Մարի Լուիզ Պալանցեան 50 Ֆ.: Նիկողոս Եիրիւեանի մահուան առթիւ.- Սարեան ընտանիք 300, Տէր եւ Տիկին Տիգրան Մուշեղեան 200, Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Խաչիկեան, Զիֆքճեան ընտանիք 100-ական Ֆ., Այրի Տիկին Սիրարփի Մերտինեան 100 Դըպրոցին, Տէր եւ Տիկին Կարպիս Սվազլեան, Տէր եւ Տիկին Ժագ Մանուկեան 50-ական Ֆրանք:

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» — 83, Rue d'Hauteville - 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

Հ. Բ. Ը. Մ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՌՈՆ - ԱԼՓԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ
Պ. Ալեք Մանուկեանի նախագահութեան 30-ամեակին առթիւ,

ՁԱՇ

Ի յարգանս Վիէնի ալեւոր ծնողքներուն, Կիրակի, Յունիս 16, կէսօրին ԱԲՈՎԵԱՆ սրահին մէջ, (1, Բէ Փաժօ)
Գեղարուեստական բաժին
մասնակցութեամբ՝ Վիէնի հայկական միօրեայ վարժարանի աշակերտութեան:

Կը ներկայացուի հետաքրքրական ժապաւէն մը, Սեպտեմբեր 1983-ին Ս. Էջմիածնի մէջ տեղի ունեցած Միւռոնօրհնութեան մասին:

Սիրով կը հրաւիրուի Վիէնի հայութիւնը:

դպրոցական հանդէս

Կապ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը կը հրաւիրէ ձեզ ներկայ գտնուելու, կրթական տարեշրջանի փակման առիթով կազմակերպուած դպրոցական հանդիսութեան, Շաբաթ, Յունիս 15, ժամը 20·30-ին 9-րդ թաղամասի քաղաքապետարանի Ռոսինի սրահը:

6, rue Drouot, 75009 Paris

Ճոխ յայտագիր պատրաստուած աչքերանոցներու կողմէ, հայկական պարեր, արտասանութիւն եւ երգ:

Հ. Բ. Ը. Մ.

ՀԱՅԿ. ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ - ՓԱՐԻԶ

ՎԵՐՑԻՇՈՒՄԻ ԵՐԵԿՈՅԹ

Նուիրուած՝

Հ. Բ. Ը. Մ.ի 10-րդ Նաւասարդեան Խաղերուն (Ժրնեւի մէջ, Ապրիլ 5-8-ին), Երկուշաբթի, Յունիս 17, ժամը 20-ին Ալեք Մանուկեան Մշակ. կեդրոնին մէջ:

118 Քուրսէլ փողոց - Փարիզ 17-րդ

Սահիկներու ցուցադրութիւն՝ լուսարձակով: Ականատեսի տպաւորութիւններ:

Ճոխ պիւֆէ:

Լահմաճուն, պէօրէկ, բաճ, աճուկ-ղէն եւ զանազան զովացուցիչներ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ. Բ. Ը. Մ. եւ Խաեան Բարեկամական Միութիւնը կ'ոգեկոչեն՝
Վ.Ա.Հ.Ա.Ն ՏԻՐԵԱՆԻ
ծննդեան 100-ամեակը, Կիրակի, Հոկտեմբեր 6-ին:

ARMENIE 1985

Départ PARIS/PARIS		Départ MARSEILLE/MARSEILLE
du 28 juin au 11 juillet	6 770 F	du 06 juillet au 19 juillet
du 20 juillet au 03 août	6 770 F	du 10 août au 23 août
du 03 août au 17 août	6 800 F	du 17 août au 06 septembre
du 18 août au 31 août	6 890 F	du 07 septembre au 20 septembre
du 06 septembre au 19 septembre	6 770 F	du 14 septembre au 27 septembre
du 20 septembre au 03 octobre	6 710 F	du 05 octobre au 18 octobre
du 04 octobre au 18 octobre	5 760 F	du 02 novembre au 15 novembre
du 27 décembre au 07 janvier 86	5 390 F	du 23 novembre au 06 décembre
		du 28 décembre au 10 janvier 86

Les prix mentionnés sont calculés au départ de PARIS avec un minimum de 20 participants

Consultez nous pour nos prix au départ de LYON et MARSEILLE ainsi que pour vos voyages individuels.

CIRCUITS

du 06 juillet au 19 juillet :
Moscou - Erévan - Tbilissi - Sotchi - Moscou.
du 10 août au 23 août :
Moscou - Erévan - Tbilissi - Leningrad.

Nos prix comprennent :
— Transport aérien sur vols réguliers AIR FRANCE Paris/Moscou/Paris — Les vols intérieurs Moscou/Erévan/Moscou — Les hôtels en 1re catégorie : Cosmos et Arménia ou similaires — Sur base en chambre à deux lits, avec salle de bain et WC privé — Séjour en pension complète — Les transferts aéroport/hôtel/aéroport — Les excursions quotidiennes guidées avec assistance d'un accompagnateur de Paris à Paris.

Lic. A. 1037

Levon BAGDASSARIAN
SABERATOURS
31, rue d'Argenteuil
75001 PARIS
Tél. (1) 261 - 51 - 13

Varoujan SARKISSIAN
SEVAN VOYAGES
48, Cours de la Liberté
69003 LYON
Tél. (7) 860 - 13 - 66

Jacques CHELELEKIAN
LES COURRIERS DU MONDE
63, Allée Léon Gambetta
13001 MARSEILLE
Tél. (91) 84 - 54 - 54
(91) 50 - 75 - 49

AIR FRANCE · Intourist · AEROFLOT · APS

RESTAURANT PORTO-HYDRA

SPECIALITÉS d'ASIE MINEURE
— Passage Montparnasse —
23, rue du Départ, 75014 Paris (métro Montparnasse)
accueil par Monsieur Berdj
TOUS LES SOIRS
AMBIANCE GRECQUE ET ARMENIENNE AVEC ORCHESTRE
GRANDE SALLE DE 80 PERSONNES
Disponible pour banquets, réceptions, mariage, etc., etc...
Réservation : 321 - 89 - 60
Parking assuré — Fermé le Lundi

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ԱՄԱՌՆԱՅԻՆ ՃԱՄԲԱՐԸ

ՅՈՒԼԻՍ 1ԷՆ 22

7 - 16 տարեկան երկու սեռէ աշակերտուհիներու համար:

Հոթ գ'Ալփի Ռոլ Պայեար աւանին մօտ, ութ քիլմ. կափէն: Պետական նորակառոյց արդիական սարքաւորումներով օժտուած հաստատութեան մը մէջ, վկայեալ մոնիթէօռներու եւ պատասխանատուներու հսկողութեան տակ:

Հայկական միջավայր - երգ - պար - հայերէն դաս - համեղ անակնկալներ:

Մարզանքի յատուկ մասնաւոր մարզավայրեր:

Արձանագրութեան եւ մանրամասնութիւններուն համար դիմել՝
Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԻՒՆ - ՄԱՐՍԷՅԼ - հեռաձայն՝ 37 - 75 - 97
79 - 30 - 34

ՈՒՐԲԱԹ
ՅՈՒՆԻՍ
14
VENDREDI
14 JUIN
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋ

ԺՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TÉL.: 770.86.60 — TELEX: HARATCH 280 868 F
C.C.P. PARIS 15069-82 E — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

60ԿԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 15.984 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 60e ANNÉE — No 15.984

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՄԱՆՈՒՇԵԱՆ

ՇԱՐՈՒԻՆԱԿԵԱՆ

ՄԱՌՇԵԱՆ ՀԱՄԱՐ՝
ՍՏՈՐՆՈՒԹԻՒՆ Է
ԵՒ
ՊԱՐՏԱԴՐՈՂՆԵՐՆ ԵՆ՝
ՄԻԹԵՐԱՆ, ՖԱՊԻՒՍ, ԵՒԱՅԼՆ

—×—

Ըստ եբեւոյթին, սխալած էինք երէկ, կարծելով թէ հարցը եթէ չէր փակուած, գոնէ «հրադադար» մը կ'արձանագրէր մինչեւ Յուլիս 2: Արդարեւ, Ժորժ Մառչէի բանն ելոյթը, ի պատասխան Անթէն 2-ի լրագրողներու հարցումներուն, բաւական խղ կը լեցնէ կրակին վրայ:

«Իւմանիթէ», ուրեմն, լայն տեղ կուտայ հարցին (Յունիս 13), առաջին թէ երբ էր: Ուազի մէջ կատարած իր շրջապտոյտին ընթացքին, Մառչէ սակէս կը պատասխանէ լրագրողներուն. - «Բան չեմ գտներ արտայայտելու համար վրդովմունքս: Այս որոշումը ստոր նութիւն մըն է: Ֆրանսական հեռատեսիլը Փիլմ մը պիտի ներկայացնէ, որուն դէմ ուր միտքին հետեւեալն է. - Համայնավար կուսակցութեան դաղտնի ղեկավարութիւնը, դիմադրութեան տաեն, որոշած է Մանուչեանն ու ընկերները յանձնել նացիներուն, որովհետեւ, ինչպէս Քլարսֆելտ ըսաւ. - «Վճռական փափաքն ունէր ազատելու օտարներէն եւ Հրեաներէն, ազատագրումի տաեն միայն Ֆրանսական տեսնելիներով մարդիկ մէջտեղ ձգելու համար»: Մառչէ կը շարունակէ ածականներ նոդել որակելու համար կատարուածը, սակայն՝ պարտադրուածը: Եւ ո՞վ են պարտադրողները, ոչ աւելի ոչ պակաս, քան՝ Միթերան, Ֆապիւս, Ֆիլիու եւ ընկերվարական կուսակցութիւնը: Ինչո՞ւ, ժողովուրդին ուշագրութիւնը ցրուելու համար բուն կացութենէն: Երբ խոտակեցութեան, գործազրկութեան, ճնշումի իրենց քաղաքականութիւնը աւելի ծանրակշիռ կը դարձնէ դժուարութիւնները, պէտք է ժողովրդական չարժումի որեւէ դիմադրութեան փափաք մեռցնէին: Նոյն թերթին մէջ, կարծիքները կան Միշէլ Ռոքարի, Անտրէ Քառէլի, Քլօտ Պուրտէի, Սեկիի, Լէտըրմանի, հո՛ւսկ՝ հանրանկութեան կարոն մը կայ, դրամ պէտք է ղրկել «Իւմանիթէ»ի, զօրավիգ կենալու համար, ընդդէմ Պետութեան որ պարտի կը հրաւիրէ Անթէն 2 եւ մետիա»: «Ռոթսիլտէն տը Փարի»ի առաջին էջը Հովիւ (Հովիւեան) ծաղրանկար մը ունի, Միթերան, թոռեռս դարձած եւ ձեռքը բռնած՝ «կարմիր հանրապետը» (ափիշ ռուժ) կեցած է Մառչէի գլուխը առած ցուլի մը առջեւ: Այսքանով չի վերջանար անշուշտ, ներսն ալ էջ մը կայ, ուր լուրերէն եւ ժամէի յօդուածէն զատ, կան կարծիքներ, ի շարս որոնց Ֆիլմին հեղինակին՝ Մոսքոյի ըսածները: Ան կ'ըսէ նաեւ՝ «Եթէ Ֆիլմը հակահրէական է, ինչպէս ըսաւ պատուոյ կոչուած դատաւոր մը, ես Մոսքօ, հրեայ ծագումի անդամ մը, ես Մոսքօ, հրեայ ծագումի անդամ մը, ես Մոսքօ, հրեայ ծագումի անդամ

ՆՈՐ ԸՆԿԵՐՎԱՐՈՒԹԻՒՆ...

Ընկերվարականներու ընդհանուր ժողովի բացման թուականը կը մօտենայ: Կուսակցութեան զանազան հոսանքներու դիրքորոշման, եւ յառաջիկայ երեսփոխանական ընտրութեանց առթիւ, ընտրելիներու եւ զոհուածներու ստորերկրեայ պայքարը ծայր տուած է արդէն, որովհետեւ տեղերը սուղ են, հեռանկարը՝ մոխրագոյն, իսկ կուսակցութեան քաղաքական ուղղութիւնն ալ անորոշ: Հակառակ այս պրկուած կացութեան, առ այժմ որոշ հանդարտութիւն մը կը տիրէ վարիչ մարմնի չարքերէն ներս. բայց, ահա, ընկերվարականներու «անառակ որդին» կուգայ խանգարել այս խաղաղութիւնը:

Ա.րդարեւ Միշէլ Ռոքար՝ կանխելով ընդհ. ժողովի դիրքորոշումը, Մայիս 22-ի «Լիպերասիոն»ի տուած իր հարցազրոյցով, ընկերվարական դարաւոր կուսակցութեան հիմնական սկզբունքներու վերամշակման հարցը հրապարակ կը դընէ: Այս նախկին յեղափոխականը, անկեղծութիւնն ունի ընդունելու թէ ընկերվարական տեսաբանութիւնը ժամանակավրէպ դարձած է արեւմտեան Եւրոպայի ներկայ պայմաններուն մէջ. ուրեմն նախընտրելի է արդիականացնել կուսակցութիւնը, յարմարիլ նոր պայմաններուն, եւ ըստ այնմ ուղղել կուսակցութեան գործունէութիւնը: Շեփոխութեան չմտանել հանրային կարծիքը իւթոփիէ կարգախօսքերով, այլ պատրաստել եւ զարգացնել զայն, իրականութեան եւ անկեղծութեան ուղին ընտրելով: «Դժբախտաբար, կ'ըսէ Ռոքար, չատ բան ըսինք, չատ բան խոստացանք իշխանութեան գլուխ գալէ առաջ, ինչ որ մեծ յոյսեր ներշնչեց ժողովուրդին, հետեւաբար, յուսախաբութիւնն ալ նոյն համեմատութեամբ հակազդեց մեր դէմ: Կարելի է ժողովուրդին վստահութիւնը վերաշահիլ պայմանով որ նոյն յիմարութիւնները չկրկնենք չարունակելով գրել ու խօսիլ այդ ուղղութեամբ»: Ռոքար՝ անժխտելի կերպով իրաւունք ունի, երբ կ'առաջարկէ ջնջել ա'յն տարբերութիւնը որ 1982-էն ի վեր գոյութիւն ունի իրականութեան մէջ, կառավարութեան գործունէութեան, եւ կուսակցութեան ծրագիրներուն միջեւ: Միեւնոյն ժամանակ կը չեշտէ Պեսութեան հետզհետէ ծաւալող պատասխանատուութիւնները, այսինքն ազգայնացումները եւ, և բնակչութեան անկախօրէն գործելու եւ ազատօրէն տանձնելու իրաւունքի հակադրութիւնը:

Ռոքարի համար, անվիճելի է մարդոց անհատական անկախութեան ձգտումը եւ այն հսկայ փոփոխութիւնը որ կատարուած է ժողովուրդի մտայնութեան մէջ 68-ի դէպքերէն ետք: Ներկայ ընկերութիւնը կ'ըսէ ան «վճռաբար կ'ընդդիմանայ պետական մեքենային ճնշումներուն ըլլան կրթական, ընկերային կամ տնտեսական»:

Անտեղեակ մը պիտի կարծէ թէ լիպերալիզմի ախոյեան Ժիսքար տ'Էսթէնն է խօսողը, երբ կ'ըսէ թէ, կարելի չէ առանց ազատութիւններու դպելու, որոշ հաւասարութիւն մը ստեղծել, եւ հակառակը՝ առանց հաւասարութեան սկզբունքին դպելու ազատութիւններ չնորհել: Ռոքար այստեղ, բոլորովին կը մոռնայ դասակարգային պայքարը - ընկերվարական դլխաւոր սկզբունքներէն մին՝ մոռնալով միեւնոյն ժամանակ դասակարգերու հսկայ եւ անհանդուրժելի տարբերութիւնները: Կ'անտեսէ ունեւոր դասակարդի լայն առանձնաշնորհները զոր դարեր չարունակ, նոյն այդ դասակարդը կատաղօրէն կը պաշտպանէ, կեղեքելով ու չահագործելով միւսը: Աւելին, կը խորհի թէ Ֆրանսացիները որոշ չափով կ'ընդունին անհաւասարութեան սկզբունքը եւ օրինակ կը բերէ ՍՄԻԲ-ի անհամեմատ յաւելումը որ խախտեց աշխատաւոր դասակարդին ատիճանաւորումը (հիերարշի), հետեւաբար, անհատական յառաջդիմութեան պայքարի ձգտումը: «Ֆրանսացիները կ'ատեն անհաւասարութիւնը, բայց կապուած կը մնան ատիճանաւորման եւ մեծ կամ պզտիկ պետերու իրաւունքներուն աշխատավայրին մէջ. Մարդոց մրցակցութիւնը գօրաւոր ազդակ մըն է յառաջդիմութեան», կ'ըսէ Ռոքար եւ պարզ է որ իրաւունք ունի այստեղ: Սակայն այս անդամ ալ անտեղեակը պիտի կարծէ թէ, գործատիրութեան նախագահ՝ կաթոգն է խօսողը, երբ հաստատելով սենտիքաներու նահանջը եւ սահմանափակելով Պեսութեան դերը, կը նախատեսէ մանրակի բանակցութիւններու առաւելութիւնը, աշխատավարձրու մէջ, գործատիրոջ եւ աշխատաւորներու ներկայացուցիչներուն միջեւ:

Վերջապէս, ներկայ վարչակարգին համար է որ կ'ըսէ, «Սոսիալ դեմոկրատ վարչակարգ մը չի կրնար ֆիզիքապէս սպնչացնել հակառակորդ դասակարգը, այդ ժամանակները անցած են, ա'չ ալ էլեւմտական եւ առեւտրական պայմանները յեղաշրջել, այլ պէտք է համաձայնութեան եղը մը գտնել հակառակորդին հետ, բարելաւելու համար ընկերային պայմաններու անիրաւութիւնը»: Ռոքար Սոսիալ Դեմոկրատ պիտակը չի սիրեր, որովհետեւ անհամոյ յիշատակներ կ'արթընգնէ չատ մը անկեղծ ընկերվարականներու պիտակութեան մէջ, բայց ի վերջոյ սոխուած կը զգծածէ: Ինչպէս կ'երեւի, նախկին կառավրի յեղափոխականը վերածուեր է խելօք եւ իրաւեսութեան խաբարի մը. բայց պէտք է ընդունիլ թէ գոնէ մինչեւ այսօր, իրաւեսութեան կոչքին, պահած է արդարութեան զինուորի եալի իր նկարագիրը, հակառակ անոր որ յիմարութիւնն կը կոչէ 1981-ի յաղթանակի յաջորդող խանգավառ չրջանին՝ արդարութեան եւ հաւասարութեան ի խնդիր, ի'ր կառավարութեան ձեռք առած մէկ քանի միջոցները:

Արդ, Ռոքար առանձին չէ, եւ ինչպէս կ'ըսեն Ֆրանսացիները կարելի է անվարան նոյն պարկին մէջ դնել, ընկերվարական նախարարներէն եւ զեկավարներէն չատեր, որոնց առաջին կարդին, նոյնինքը նախագահը: Այսօր, ո՞վ կրնայ ըսել թէ դեռ քանի մը տարի առաջ, նո'յն այս կառավարութեան անդամները սա՛ սեռակ սեղրունքներ եւ կարպախօսքեր կը չեփորկին...: Առ ի դիտութիւն եւ զարմանութիւն, յիշենք մէկ քանի հատ: Ա. - Հրամայական պայման մըն է ընկերվարականներուն համար յարմարիլ ընկերութեան յառաջդիմութեան եւ դործել, տեւականօրէն հաւատարիմ մնալով ընկերվարութեան սկզբունքներուն: Բ. - Ընկերային յեղաշրջումը կարելի չէ իրագործել ցվի'ըջ համաձայնութեան եղը մը փնտռելով դրամատիրութեան անարդար պայմաններուն դէմ (Ռոքարի ականջը խօսի) այլ նախկին դրութեան տեղ նոր դրութեան մը հաստատմամբ: Գ. - Ընկերվարականները համոզուած են թէ, կարելի չէ իրական ժողովրդավարութեան գոյութիւնը, դրամատիրական դրութեան մէջ, եւ այս ըմբռնումովն է որ ընկերվարական կուսակցութիւնը կը մնայ յեղափոխական կուսակցութիւն մը: Դ. - Ընկերվարական կուսակցութիւնը կ'առաջարկէ՝ դրամատիրական ստացուածքները աստիճանարար վերածել հանրային սեպհականութեան, որոնց տնօրինութեան համար անհրաժեշտ է պատրաստել աշխատաւոր դասակարդը, որ պէտք է դիտակցի թէ մեծամասնութիւն կը կազմէ, հետեւաբար կրնայ օրինական միջոցներով վերջ տալ չահագործումին եւ ջնջել դասակարդերը: (Այս ալ գործազուրկերուն)

Ե. - Ընկերվարութեան նպատակակէտն է ընդհանուրին բարօրութիւնը եւ ո'չ թէ անհատական չահը, եւլն., եւլն., եւլն., աւելորդ է չարունակել:

Մարդոց միտքը բեղուն է. հիանալի ընկերային գաղափարներ կը հնարէ դարեր է վեր. - Քրիստոնէութիւն, Ազատութիւն, Հաւասարութիւն, Եղբայրութիւն, Մարդկային իրաւունքներ, Ընկերվարութիւն, Համամիտարութիւն, բայց եկուր տես որ, երբ կարդը կուգայ այդ դեղեցիկ սկզբունքներու գործադրութեան՝ հասարակութեան եւ անհատապաշտութեան ներքին հրէշը կ'արթննայ, եւ կը քշէ ու կը տանի ամէն բան. կամ ոսկին կը վերածուի կապարի ... մէկ խօսքով, լուսին երթալու եւ վերադառնալու ընդունակ մարդը, անկարող է հաչա ապրելու իր դրացիին հետ...:

Գ. Տ.

ՊԱՏՄԱԳԻՐՔ ՅՈՒՇԱՄԱՏԵԱՆ ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ԵՒ ԳԱԻԱՌԻ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

(Բ. Հատտր)

Առաջին հատորէն յետոյ, լոյս տեսած 1974-ին, ահաւասիկ Սեբաստիոյ եւ դաւառի Հայութեան Պատմագիրք - Յուշամատեանի Բ. հատորը, հրատարակուած Նիւ - Եորք, Համասեբաստահայ Վերաշինդաց Միութեան նախաձեռնութեամբ, Բօզդիր տպարանը, Նիւ - Ճըրզի:

Մատուր հատոր մը, 686 էջ:

Եթէ Ա. հատորը առաւելապար պատմական էր, երկրորդը աւելի ազգագրական է:

Սակայն կը սկսի յուշապատումով մը: Եղեռնը Սեբաստիոյ մէջ իր ցնցիչ պատկերներով՝ բռնագրկի, ջարդերը, ինչբերու դրաւումը, բանտարկութիւնները ու ապանութիւնները, Հայոց մարտիրոսութիւնը, ազգային զէմքերու նահատակութիւնը: Յետոյ, հետազբոսական էջ մը՝ Սեբաստիան 1950 թուականին բուռ «Ահմէտ» թուրք անունը կրող Հայու մը: Նահանգի 200 հազար հայութենէն մնացեր է 2500-էն 3000 Հայ, եւ որոնց համար հայերէնը (եթէ դեռ պիտցողներ կան) խօսելը արդիւնած է:

Հատորին 3-րդ մասը կուտայ ազգագրական լայն նչմարներ: Սեբաստիոյ բարբառը, որմէ ահաւասիկ մի քանի նմոյշներ՝ «չում ճօշնար» (չեմ ճանչնար), «գուդէյի գօր» (կ'ուտէի կոր), «ախջիյ - դդայ» (աղջիկ - տղայ), «բայիվոր» (թագաւոր), «լռյցը նեէլ» (լռցնել) եւայլն...: Հէքեաթներ, ինչպէս ազուէսին խոստումը՝

«Աղուէսը տուզախը (թակարդ) կ'ըլնի: կը խոստանայ ազատելուն ադբատներուն ցորիէն բաժնել: Ընտէօր կ'ըլլայ նէ, կ'ազատի:

- Ես ըռեշպե՞ր (երկրագործ) եմ մի, Միւլթեզի՞մ եմ մի չնէ ամպա՞ր ունիմ մի, բսած տեղը ճորէն տուզախը կ'իյնի կը:

- Աման - Ասլած, աման, աս ի՞նչ բան էր օր էղաւ, ես ալ ըռըպլադու (դրիւ) փոռէի կոր, կը հառչէ»:

Պատկերաւոր խօսքեր՝ «Պիւբիւկ - կօշիկ ըլլալ» (կարմ ու պատրաստ աղջիկ տեսի ելլլել), «հզը ըռաֆը հանել» (դիւրին դործը դժուարացնել): Կը պատկերացուի ընտանեկան կեանքը իր նահապետական բարքերով: Նոյնպէս դլխաւոր տօնի օրերը եւ սովորութիւնները՝ խմորնորուճի օրը (Կաղանդի նախընթաց օրը), Ս. Սարգիսի Պահքը, Միջինքը, Տէօվլաթի կիրակի, Ծառատօն եւ Մկնատօն եւայլն...: Նաեւ ազգագրական նչմարներուն մէջ կը կարդանք սերաստացի կնոջ մը առօրեան (ի'նչ առօրեայ), Սեբաստիոյ բաղնիքները որ թուով ինը եղած են եւ Հայերուն նախասիրածը Շերիճինի բաղնիքը եղած է: Յետոյ, ի մէջ այլոց, Սեբաստիոյ մեծ զէմքերը թէ անոնք ըլլան՝ բանաստեղծ, եկեղեցական, դիտնական, նկարիչ, երաժիշտ, ուսուցիչ, պերասան: Նոյնպէս մարտական զէմքերը եւ հանրային գործիչները:

Յուշամատեանին 4-րդ գլուխը կը ներկայացնէ Սեբաստիոյ գիւղաշխարհը Դաւրայէն Բրգնիք, Կիւրէն, Տիվրիկ գագա, Կէմէրկ եւայլն ... իւրաքանչիւրը իր յատկանիշներով:

5-րդ մասը կը պարգէ Սեբաստիոյ Հայրենակցական Միութեան աւելի քան կիսադարեան գործունէութեան համառօտ պատկերը: Իսկ վերջին մասը եւ յատկացուածքը Սեբաստիոյ դրչութեան կեդրոնները եւ անդամացանկեր զանազան չրջաններու եւ մասնաճիւղերու, մէջն ըլլալով Մարաէյլի ցանկերը:

×

Հետաքրքրական եւ օդտակար գործ մը, ոչ միայն Սեբաստացիներուն համար, որոնք կը պահեն հոն, մանաւանդ երէցները ամբողջ աշխարհ մը իր բարբառով, իր բարքերով, իր զէմքերով, իր պատմութեամբ եւ աշխարհագրութեամբ, այլ նաեւ բոլոր անոնց որոնք կ'ուզեն ուսումնասիրել մեր ժողովուրդի անցեալը, եւ իր յատկանիշներով:

Այսօրուան երիտասարդ սերունդներուն համար, որ հող եւ երկիր չեն տեսած, աքանչելի գործիք մը, փաստաթուղթ մը ուսումնասիրութեան:

Երէց սերունդը հասած է իր վերջալոյսին: Վերջին վկաները մեր ողբերգական չրջանին կը մեկնին օրէ օր, եւ առանց աղմուկի: Անհրաժեշտ է որ ունենանք անոնց կեանքէն, անոնց աշխարհէն վկայութիւններ:

Ուստի, նման նախաձեռնութիւններ մեծ նահատելի աշխատանքներ են, նոյն իսկ եթէ պահ մը տարուինք հայ դիրքերի վճռակատած այսօրուան դառն իրողութիւններէն:

ՎԱԹՍՈՒՆԱՄԵԱԿ ՆԻՍԻ ՀԱՅ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Սփիւռքահայ իրականութեան մէջ, ուր մրութիւնները տասուպէս կուգան ու կ'անցնին, ծնունդ առնելով խանգավառութեան անչէջ ակէ մը, հուսկ ապա խորասուզուելու համար երկպառակութեան ամենակուլ վիհին մէջ, ուրախալի պարագայ մըն է հաստատել որ տարական համեստ միութիւն մը, յանձին Նիսի Հայ Մարզականին, կրցած է իր դոյութիւնը պահել ամբողջ վաթսուն տարի, դրեթէ երեք սերունդներու տեւողութեան:

Այս բացառիկ երկարակեցութեան պատանիքը կարելի է վերագրել այդ միութիւնը յատկանչող գլխաւոր առաքինութեան, որ համեստութիւնն է, քանի որ Նիսի Հայ Մարզականը խոստովանութիւնը ունեցած է իր գործունէութիւնը թծախընդրօրէն սահմանափակելու իր բուն նպատակին չուրջ, առանց յաւակնելու լուծել հայկական հարցերը բոլոր:

Եւ երբ արժանի հպարտութեամբ նկատիս կը ծնդէ իր վաթսունամեակը, շատեր կ'անդրադառնան թէ Նիսի Հայութեան առաջին միութիւնը եղած է ան, եկեղեցիէն ու Դպրոցէն ալ առաջ, եւ այսօր ալ կը ներկայանայ իբր Նիս քաղաքի երեք ամենահին մարզական միութիւններէն մին:

Շեչալ դրուեցաւ ուրեմն այս պարագային վրայ, երբ Մայիս 26-ի կիրակին, Նիսի հայ դաղութը համախմբուեցաւ, այլ եւ այլ հանդիսութիւններով ծանօթ համար իր Մարզականին վաթսունամեակը:

Հայ Եկեղեցւոյ մէջ կատարուած հոգեհանդստեան արարողութեամբ մը նախ պէտք եղաւ յարդանքի տուրք ընծայել յիշատակին՝ Միութեան բոլոր այն վարիչներուն եւ անդամներուն, որոնք հեռացած էին այս անցաւոր աշխարհէն: Շրջանիս հոգեւոր հովիւ Տարօն Տ. Վրթ. Ճէրէճեան իր քարոզին մէջ վեր առաւ անոնց օդտաչատ ծառայութիւնը, ինչպէս նաեւ Միութեան ազդօդուտ դերը, մանաւանդ դաղութիս կազմութեան չրջանին: Ապա հրատիրատները պատուասիրուեցան Եկեղեցիին Օշական սրահին մէջ, դիներեքնի մը չուրջ:

Ցետ միջօրէին, մարզասէրները ժամադրուած էին Նիսի գլխաւոր մարզադաշտին վրայ, հետեւելու համար այն բարեկամական մրցումներուն, որոնք կազմակերպուած էին Նիսի Հայ Մարզական Միութեան եւ Մարսէյլի Սէն - Քլէտումանի Մարզական Երիտասարդութեան Ֆութպոլի խումբերուն միջեւ, մրցումներ որոնք վերջացան, ա'խ՛ղ, հիւրերուն պարտութեամբ:

Իսկ երեկոյեան, Օթէլ Փլացայի ծոխ սրահներուն մէջ սարքուած էր պարանոցիկ խրախճանք մը, որ տեւեց մինչեւ առաւօտեան վաղ ժամերը, մօտաւորապէս երեք հարիւր հանդիսականներու մասնակցութեամբ, եւ բազմեռանդ նուագախումբերու ստեղծած աւելի քան խանդավառ մթնոլորտին մէջ:

Հանդիսութեան առթիւ յիշատակութեան անունները Միութեան հիմնադիրներուն, որոնք եղած են՝ Վռամշապուհ Յովհաննեան, Գեղամ Թոռոսլեան, Գեղամ Գիլթապճեան, Վահէ Թիմուրեան, Գէորգ Ճորճուեան, Գեղամ Թումպաքեան, Սիմոն Սինէմեան, Գրիգոր Սուճեան, կարդացուեցան հանդիսավարին կողմէ, ի միջի այլոց, ըսելով թէ Միութեան հիմնադիրները ունեցած են ազնիւ նպատակ մը՝ ստեղծել մարզական միութիւն մը որ ներկայացնէ հայ երիտասարդութիւնը, եւ ներկայ գտնուող

ԼՐԱՏՎԱԿԱՆ ՍՊԱՍԱՐԿ

«Մանատիա» պարբ, ասանդական թատրոններու ուսումնասիրութեան կեդրոնը Յունիս ամսուան գործունէութիւններու ծրագրին մէջ տեղ տուած է հայկական ասանդական երաժշտութեան։ Յունիս 18, ժամը 20·30-ին երեկոյթը յատկացուած է հայ ասանդական երաժշտութեան, ուր պիտի երգէ ու թառ նուագէ Ժիրայր Տէր Յարութիւնեան։

«Մանատիա» կեդրոնին հասցէն է՝ -

6, rue Wurtz — Paris 13e

Նեան, Սարգիս Փափազեան եւ Յովհաննէս Պարպիկեան։ Ապա յուշամեհաններ բաշխեցան Միութեան պատուոյ նախագահներուն, քաղաքապետութեան ներկայացուցիչներուն, Հոդեւոր Հովիւին, նիսկ Հայ Մարզական Միութեաց նախագահներուն, Մարզական Միութեան առաջին կանոնագրութիւնը ստորագրող Պ. Ժիրայր Յովհաննեանի, Ֆութպոլի խումբին լաւագոյն մարզիկներուն, Ֆութպոլի միջազգային իրաւարար՝ Պ. Միշէլ Գիթպաշեանի, եւայլն, եւայլն։

Հոս կ'արժէ մատնանշել թէ Գիթպաշեան յանդիմանքը երեք սերունդ տուած է Հայ Մարզականին, քանի որ Միութեան հիմնադիրներէն մին եղած է Գեղամ Գիթպաշեան, որուն տղան, Միշէլ, Ֆութպոլի իր առաջին փորձերը ընելէ վերջ Հայ Մարզականի ծոցին մէջ, բարձրացած է Միջազգային իրաւարարի բազմիկ դիրքին։ Իսկ ներկայիս Միշէլի որդին է որ կը փայլի Ֆութպոլի խումբին մէջ։

×

Նիսկ Հայ Մարզականը ներկայիս կը գտնուի սակայն կարեւոր անկիւնադարձի մը վրայ։ Դեռ խումբ մը հաւատաւոր հարցրդներ, խմբուած՝ եռանդուն նախագահ՝ Պ. Ռոպէր Գանճանակեանի չուրջ, թէեւ կը չարունակեն վառ պահել հիմնադիրներուն փոխանցած ջահը, բայց մտահոգութեամբ կը նային ապագային, որ կը մնայ անորոշ։

Այսուհանդերձ, պայմանները բոլորովին նպաստաւոր են ներկայիս, եւ կարելի է յուսալ որ բաւականաչափ հայ երիտասարդներ ու երիտասարդուհիներ գան համախմբուիլ այս համակրելի Միութեան շուրջ, քանի որ Նիսկ հայ գաղութը զօրացած ու հարստացած է բազմահարիւր նոր անդամներով, որոնց մէջ պատանիներ ու երիտասարդներ չեն պակսիր։

Եւ Միութեան վարիչները զրկարաց կը սպասեն անոնց, ընդարձակելու համար իրենց գործունէութիւնը մարզական այլ ձիւղերու մէջ ալ։

Տ. Հ.

«ՊԱԽՇԻՇԸ» ԽՈՐՀ.-ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

—×—

Համալսարանի դրասեղանները սուղ կ'արժէն Խորհ. Միութեան մէջ։ Այս օրերուն դարձեալ պաշտօնական մամուլը կը խօսի իրական դրամաշորթութեան մը մասին դասախօսներու, որոնք Օտէսայի համալսարանին դուռները կը բանան այն երիտասարդ Ուկրանիացիներուն որոնք ի վիճակի են պաղտնօրէն 7000 ռուբլիի «նուէր» մը ընելու. դումար մը որ համարժէք է երեք տարուան միջին աշխատավարձի մը։

Արդախութեամբ անցընելու համար ձախողած թեկնածուները, բժշկական համալսարանէն գործակից մը այսպէսով 7000 ռուբլի կը գանձէր, մինչ Օտէսայի իր պաշտօնակիցները կը գոհանային 4-5000 ռուբլիով, կը դրէ կառավարութեան պաշտօնաթերթը՝ «Իզվէստիա»։

Այս թիւը բաւական հեռու է սակայն հաստատուած «մրցանիշ»էն որուն լուրը տրուած էր Մոսկուայի ձայնասփիւռէն, 1981-ին, 30·000 ռուբլի պահանջուած էր - եւ վճարուած - Թիֆլիսի բժշկական հիմնարկին մէջ տեղի մը փոխարէն։

Մամուլին բազմաթիւ յօդուածներէն կը թուի թէ կովկասեան այս Հանրապետութիւնը առաջին տեղը կը գրաւէ համալսարանական չրջանակին մէջ խարդախութեան, կաշառքի եւ չհամոզութեան տեսակէտէ։

1976 Յուլիսին 15 տարուան պարտադիր աշխատանքի կը դատապարտուէր Թիֆլիսի բժշկական համալսարանին տեսուչը, 1983 Մարտին մի Ումն Ն. Վէչափէլի կը դատապարտուէր 10 տարուան, 15 հոգիէ 113 հազար ռուբլի կորզած ըլլալուն համար, իսկ երեք ամիս առաջ Ֆութպոլիսի մանկավարժական հիմնարկէն փրոֆ. մը դարձեալ 10 տարուան պատիժ կը սատնար. ան սակագինը իջեցուցած էր մինչեւ 100 ռուբլիի։

Շուկայի օրէնքը կը զօրէ ընկերվար միջավայրին համար ալ. որքան նուազ վարկ ունի փափաքելի ուսումնարանը, այնքան աննչան են տրուածները։ Գազանի լիսէ - ներէն մէկուն դասատուին համար կը բաւէ «չիշ մը վոտկա եւ քիլոկրամ մը երշիկ» ինչպէս կը գրէր «Պրաւդա»ն հինգ տարի առաջ։ Երբեմն ուսուցիչները իրենք կ'առաջարկեն բարելաւել նիչերը, - ինչպէս փրոֆ. Տուքովսկի, որ Սարաթովի մէկ վարժարանին մէջ կ'ըսէր ուսանողներուն. «քննութիւնները վիճակահանութիւն մըն են, սակայն կրնանք այդպէս մը կարգադրել որ ոչ ոք կորսնցնէ»։ Սակայն աներէն մին կը մատնէ զայն։ Արդիւնքը կ'ըլլայ 7 տարուան տաժանակիր աշխատանք։

Շատ անգամ սակայն առաջարկը կուգայ աշակերտներէ, անհատապէս կամ հաւաքաբար։ Այսպէս, «ամբողջ դասարանին կողմէ» ուսանող մը դասատուին 1000 ռուբլի կ'առաջարկէր Երեւանի մէջ, 1976-ին, երբ դէպքը հրապարակուեցաւ հայ մամուլին կողմէ, դասատուն երկու տարուան համար բռնեց ճամբարին ճամբան։

Եթէ աշակերտները չըլլան, կան ծնողքները. ինչպէս վրացի այն հայրը որ 1984-ին ուզած էր վերծ պահել պատերազմէն ներկայանալու նեղութենէն։ «Ինչո՞ւ, - հարց կուտար այս անձնուէր հայրիկը, զայն ենթարկել քննութեան տագնապին, երբ դրամը կրնայ ամէն բան կարգադրել»։

Կրթական կեանքէն ներս կաշառակերութեան այս տարածուն համակարգին մէջ երկրին երկու մեծ քաղաքները՝ Մոսկուա եւ Լենինգրատ միայն, երբեք չեն յուշուիր մամուլի արձագանգներուն մէջ։ Արեւմուտքցի մասնագէտի մը համաձայն պատճառն այն է որ այս քաղաքներու կրթական հաստատութիւնները վերապահուած են Նոմէնքլատուրայի զաւակներուն, համայնավար կուսակցութեան ու կառավարական բարձրաստիճան դէմքերու տղոցը։ Սակայն նոյնիսկ Մոսկուայի մէջ միջակ աշակերտ մը կրնայ ապրիլ դրութեան հակակշիռէն։ 1975-ին «Կոմսոմոլսքա Պրաւդա» կը յայտնէր առաջ թէ դիւրութեամբ կրնար գտնել Փուշքին հրապարակին վրայ աւարտական քննութեան նիւթերը, «քանի մը ռուբլիի փոխարէն»։

Թ. Ա. Թ.

ՄԱՅԻՍ 28Ը

ԱՐԺԱՆԹԻՆ

—×—

Պուէնոս - Այրէս նահանգի Մէտակոյրը, Մայիս 30-ի իր նիստի ընթացքին յարգանքի յիշատակութիւն ըրած է Հայաստանի Անկախ Հանրապետութեան հռչակման 67-րդ տարեդարձին առթիւ։ Խօսք առնելով ծերակուտական Ռուան Սանթիակօ Թորէս անդրադարձած է Արժանթինի հայ համայնքի օրինակելի եւ դրական ներկայութեան երկրին մէջ, ներկայացուցած է Հայկ. Հարցի զարգացման հոլովոյթը, յիշած ցեղասպանութիւնը եւ չեշտած՝ որ Հայութիւնը աւելի քան երբեք կը պահէ անկախ ապրելու իր կամքը։ Մերակոյտի նիստին ներկայ եղած է հայկական պատուիրակութիւն մը։

×

Պուէնոս - Այրէսի Օփերայի սրահին մէջ, Յունիս 2-ին, տօնուած է Հայաստանի անկախութեան հռչակման 67-րդ տարեդարձը։ Ներկայ եղած են Արժանթինի դաշնակցային, նահանգային եւ թաղապետական օրէնսդիր ժողովներու անդամներ, քաղաքական կուսակցութեանց ղեկավարներ, թեմին Առաջնորդը, զանազան միութիւններու ներկայացուցիչներ եւ հոծ բազմութիւն մը։ Հանդիսութիւնը վարած է տոքթ. Գէորգ Գարամանուկեան։ Գեղարուեստական յայտագրին մասնակցած են Խրիմեան Կրթ. Հաստատութեան եւ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ - Արսլանեան Կրթ. Հիմնարկութեան երգչախումբերը եւ ոստիկանութեան սէնֆոնիք նուագախումբը։ Խօսք առած են Արժանթինի ժողովրդավար - ընկերվար, փերոնական եւ արմատական կուսակցութեանց ներկայացուցիչները, Խորհրդարանի փոխ - նախագահը, տոքթ. Միկէլ Անխէլ Էքմէքճեան եւ Վարդի Մանուկեան։

Նոյն օրը, կէսօրէ ետք, «Արմենիա» ճեմքին մէջ տեղի ունեցած է ժողովրդային խրախճանք մը։

×

Նախքան կեդրոնական այս հանդիսութիւնը, Մայիս 28-ի տարեդարձը նչուած է նաեւ Արմենիօ - Արխենթինօ եւ Արծրունի վարժարաններուն մէջ։ Այսպէս, Մայիս 28-ի առաւօտեան Արմենիօ - Արխենթինօ վարժարանին մէջ խօսք առած են ուսուցչուհի Աուրելիա տէ Լուիճս եւ Իսահակ Նիկողոսեան։ Գործադրուած է գեղարուեստական յայտագիր մը՝ աշակերտներու մասնակցութեամբ։ փակման խօսքը արտասանած է տեսչուհին՝ Տիկին Էլսա Տանէրի։

Ֆլորէսի Արծրունի ազգային վարժարանի «Լտ. Պօյաճեան» սրահին մէջ տեղի ունեցած հանդիսութեան բացումը կատարած է Նաթալիա Ալեքսանեան։ Բանախօսած է Անահիտ Սիրուեան, անդրադառնալով Վարդանանց եւ Սարդարապատի հերոսամարտերուն։ Գործադրուած է գեղարուեստական յայտագիր մը։

Տեղական մամուլը անդրադարձած է Հայաստանի անկախութեան եւ Հայ Դատին։

ԵԻ ՈՒՐՈՒԿՈՒԷՅ

—×—

Մոնթեվիտէոյի մէջ, Հ. Ց. Դ. «Վռամեան» ակումբի եւ Արմենիա Երիտասարդական Միութեան նախաձեռնութեամբ տեղի ունեցած է «Մայիսեան յաղթանակի չարաթ» մը, նչելու համար Մայիս 28-ի 67-րդ տարեդարձը։

Մայիս 26-ի առաւօտեան հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուած է Ս. Ներսէս Շնորհալի եկեղեցւոյ մէջ։ Պատարագած եւ քարոզած է Յակոբ Ծ. վրդ. Գլընճեան։ Իրիկունը, «Վռամեան» ակումբին մէջ դասախօսած են փրոֆ. Կարապետ Առաքելեան (սպաներէն) եւ Յակոբ Ծ. վրդ. Գլընճեան (հայերէն), անդրադառնալով 1914 - 1918 թուականներու դէպքերուն։

Մայիս 28-ին, մայրաքաղաքի Անկախութեան հրապարակին վրայ յարգանքի ցոյց մը կատարուած է։ Ապա ներկաները ուղղուած են «Արմենիա» հրապարակը, ուր ուղերձ մը կարդացած է Գէորգ Մարուքեան։ Իրիկունը «Վռամեան» ակումբին մէջ պատանեկան խումբը գործադրած է յայտագիր մը, պանծացնելով Մայիսեան յաղթանակը։ Խօսք առած է Նշխդեհ Պօյաճեան։

Յունիս 1-ին, «Ժողէյ քէյօպ»ի նախաձեռնութեամբ տեղի ունեցած է ձիարշաւի «Հայաստանի Հանրապետութեան բաժակ»ի մրցում մը, ուր յաղթական ձիաւորը ստացած է «Վռամեան» ակումբի արամադրած բաժակը։ Իրիկունը, տեղի ունեցած է եզրափակիչ հանդիսութիւնը։

ՍՏԱՑԱՆՔ

«ԱԶԳԸ ՉԻ ՄԵՌԱՒ,
ԵԻ ԱՆՀՆԱՐ Է ՈՐ ՄԵՌՆԻ»

Բանտի եւ աքսորի տարիներ

Հեղինակ՝ ԹԷՈԴԻԿ
Ներածական՝ Գարեգին Բ. Կաթողիկոս
Հրատարակութիւն՝ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւն,
Անթիլիաս, 1985

ՐԱՖՖԻ

ԽԱՉԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

ՄԱՍՆ ԵՐՐՈՐԴ

ԳԱՂՏՆԻՔԸ ԼՈՒԾՒՈՒՄ Է

- Այսուամենայնիւ, նա ինձ հետ միշտ լաւ է եղել. նա մինչեւ անգամ որդու պէս սիրում էր ինձ։

- Հաւատում եմ։ Բայց ի՞նչ նշանակութիւն ունի խաչագողի համար սէրը, բարեկամութիւնը։ - Լսիր, որդի, իմ ալեւոր մազերը այդ չարագործների մէջ ճերմակացան։ Նրանք չգիտեն. թէ ինչ է ճշմարիտ բարեկամութիւնը։ Որքան սերտ են նրանց ընկերական կապերը, որքան մտերմական է նրանց յարաբերութիւնները, այնքան զարհուրելի է լինում վրէժխնդրութիւնը, երբ ընկերը իւր ընկերի մէջ նչմարում է մի ամենափոքր կասկած։ Բայց կասկածել նրանք միշտ կարող են, որովհետեւ ում խիղճը մաքուր չէ. նա կասկածաւոր է լինում։

Այդ բոլորը ուղիղ էր, եա առանց հօրս ասելու էլ գիտէի։ Բայց ինչպէս հեռացնալ քաւոր Պետրոսից առանց նրան կասկած պատճառելու, - դրանումն էր գլխաւոր հարցը։ Ես հարցրի.

- Ի՞նչպէս թողնեմ նրա մօտ իմ այսքան տարուայ վաստակը։ Ես ունեմ մեծ հարստութիւն, եւ բոլորը նրա մօտ է։

Նա պատասխանեց վրդովուած ձայնով.

- Զգի՛ր այն ապականուած արծաթը, նա թոյնից աւելի մահաբեր է։ Աշխատութիւնը մի փոսի մէջ քամուց հաւաքուած ցամաք տերեւների նման է. փչեց հակառակ քամին, եւ ահա նա ցրիւ եկաւ։ Աւազակը երբեք չի հարստանայ. նա այսօր հարուստ է, վաղը աղքատ։ Այսպէս են բոլոր խաչագողները։ Շատ անգամ նրանք մեծ գումարներ են ձեռք բերում, չատ անգամ մի սեւ փող չունեն ծախսելու։ Որովհետեւ նրանք ոչ միայն սուրբ չեն ազնիւ աշխատանքին, այլ նրանց ծանօթ չէ ոչ փողի կանոնաւոր կերպով վաստակելը եւ ոչ նրա անհետաքրքիր սպառելը։ Թէ՛ առաջինը եւ թէ՛ երկրորդը նրանց մօտ չափազանցութեան է հասնում եւ մէջտեղում մնում է միշտ ոչինչ, այսինքն աղքատութիւն։

Ես ոչինչ չպատասխանեցի. հայրս չարունակեց.

- Լսի՛ր, որդի, ով որ իւր կեանքում մի որեւիցէ հիւանդութեամբ վարակուած է լինում, երկար բժշկուելուց յետոյ, ինքը նոյն հիւանդութեան բժիշկն է դառնում։ Ես այդ բոլորը փորձել եմ կեանքում, իմ անձի վրայ։ - Փախի՛ր, հեռացիր այդ մարդկանցից, որպէս ժանտախտից ազատութեան ուրիշ հնար չկայ...։

Ես հարցրի հօրիցս, երբ նրանք այս աստիճան աւելի էին ինչու էր նա իւր խրճիթը հեմնել նրանց բնակարանի մօտ։

- Նրանք նոր են եկել ութ ամիս չկայ, որ նրանք բոյն են դրել այդ անտառների մէջ։ Իսկ ես բնակւում եմ այդ ծովի ափի մօտ աւելի քան վեց տարի։ Երբ նրանք յայտնուեցան, ես պատրաստուում էի հեռանալ այստեղից, բայց հիւանդութիւնս արգելք եղաւ։ Ես պառկած էի, ես հիւանդ էի, մի քանի շաբաթ հազիւ կը լինի, որ փոքր ինչ հազիւ կազդուրւել եմ։

(Շար. 120)

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տիկին Արմենուհի Գեւոնեան 100 Ֆ. *կը նուիրէ Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին երէցկին՝ Սիրանոյշ Տէր - Պարսամեանի մահուան առթիւ (ստանալ «Յառաջ»էն):*

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Իսի Ս. Մարիամ - Աստուածածին եկեղեցին ստացած է. - Տէր եւ Տիկին Փիրայր Քարաճեանէ 200 Ֆ. *փոխան ծաղկեպսակի՝ Օննիկ Դաւիթեանի մահուան առթիւ:*

×

Պօմոնի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին չնորհակալութեամբ ստացած է. - Տիկին Էլիզ Քոչարեանի մահուան առթիւ՝ Տէր եւ Տիկին Ժան Էլհամեան եւ Կատահէեան 150-ական, *Տէր եւ Տիկին Տարագճեան, Ճինեան ընտանիք, Յովհաննէս Քէյկեան, Մօնժ ընտանիք, Սարգիս Քէյկեան, Պ. Համբարձում Աւետիսեան եւ Պ. Աղապապ Նաճարեան* 100-ական Ֆ., *Պ. Յակոբ Յակոբեան, Քէտիրեան ընտանիք, Նալպանեան, Քէրտաքեան ընտանիք եւ Տէր եւ Տիկին Յակոբ Գէորգեան* 50-ական Ֆ.:

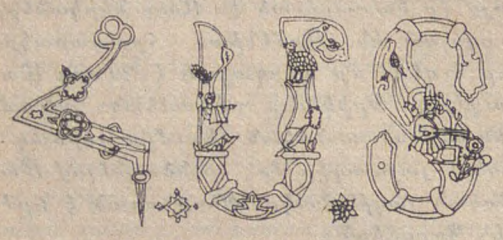
Գրիգոր Սէրքեանի մահուան առթիւ՝ Ոնճեան ընտանիք եւ Տէր եւ Տիկին Նուպար Օհաննեան 100-ական Ֆ.:

Տիկին Ռոզա Մանուկեանի (ծնեալ Քապպպեան) մահուան առթիւ՝ Տէր եւ Տիկին Յակոբ Պէրպէրեան 200 Ֆ., *Տէր եւ Տիկին Խոսրով Եարմամեան, Տէր եւ Տիկին Ժան Մակարեան, Պ. Արմենակ Զօրիւեան եւ Տիրաուսրեան ընտանիք* 100-ական Ֆ., *Պ. Սահեան եւ Տէր եւ Տիկին Քալուճեան* 50-ական Ֆ.:

Վարդգէս Վարդանեանի մահուան առթիւ՝ Քարրիկլեան ընտանիք 300 Ֆ., *Սահակեան եւ տոքթ. Սանասլեան եւ տոքթ. Սեքօնեան* 200 Ֆ., *Տիկին Հայրիկեան* 150, *Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Խանոյեան, Պ. Ալպէր Տէմիրճեան, Տէր եւ Տիկին Ժան Թաշճեան, Պ. Տօլպաշեան, Տէր եւ Տիկին Դրիգոր Պօյաճեան* 100-ական Ֆ., *Եօղուրճեան ընտանիք, Թէքեան ընտանիք, Տէր եւ Տիկին Ս. Քինոսեան եւ Եօղուրճեան Ռէմոն* 50-ական Ֆ.:

դաշտահանդէս Կրենոպլի մէջ

Կապոյտ Ծաչի Կրենոպլի մասնաճիւղին դպրոցին տարեկան դաշտահանդէսը՝
Կիրակի, Յունիս 16,
ժամը 10-էն սկսեալ՝
BEL - AIR
CENTRE AÉRÉ
պուրակին մէջ:
Մասնակցութեամբ Վալանի՝
ՎԱՆ նուագախումբին
Ճաշեր պատրաստուած խաչոհիներու կողմէ, համփուրով խորոված:
Սիրով կը հրաւիրուի գաղութը:

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE DE DECINES
15, rue du 24 Avril 1915 — 69150 Decines

Samedi 15 Juin à 20h30
Dans la Salle H. Samuel
de la MCA Décines
CONCERT

L'aventure arménienne du piano

ALEXANDRE SIRANOSSIAN

Komitas - Khatchatrian - Mikouli - Elmas - Babadjanian

En 1ère partie :
Audition des élèves de l'Ecole de musique arménienne de la MCA de Décines.

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԷ

Պոլսեցի հայ տիկին մը, որ աշխատանքի իրաւունք ունի, պատասխանատու պաշտօն կը վնտռէ, նախընտրաբար 3-էն 11 տարեկան աղջիկներու հսկողութեամբ մեծ քանակի վաճառատան մը մէջ:
Դիմել. - 964 - 42 - 06

Ի ՆՊԱՍՏ ՄԱՐՍԷԼԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Կարապետ Եղիազարեանի մահուան առթիւ՝ Մելքոն Ատանալեան 100 Ֆ.:

Բիւզանդ Թիրէֆեանի հոգեհանգստեան առթիւ՝ կօթիկ ընտանիք 50 Ֆ.:

Աստուր Երէմեանի մահուան առթիւ՝ Պազտասար Տիրաուսրեան, Խորէն Ուլուսեան, Յովսէփ Օնոսեան 100-ական Ֆ., *Մ. Թադոյեան* 50 Ֆ.:

ՄՈՒՐԱՏ - ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
(ՎԵՆԵՏԻԿ)

Վենետիկի Մուրատ - Ռափայէլեան բարձրագոյն վարժարանը, հանրածանօթ է ազգին մէջ, որ իբր հայ մտքի զարգացման օրրան՝ մեկ ու կէս դարէ ի վեր կը դաստիարակէ հայ սերունդները:

1985 - 86 դպրոցական տարեշրջանին համար վարժարանս կ'ընդունի 12 - 15 տարեկան հայ տղաներ:

Դպրոցական տարեթուշակն է՝ ինը ամսուան համար 7 միլիոն իտալական լիռ, որ կը համապատասխանէ ներկայ սակով երեք հազար հինգ հարիւր ամերիկեան տոլարի:

Ուսումնական, բարի վարքի, մկրտութեան եւ առողջութեան վկայականներով կը խնդրուի հեռաւեալ հասցէին դիմել. -
Direzione del Collegio Armeno
Moorat - Raphael
Dorsoduro 2596
30123 Venezia (ITALIA)
Հեռաձայն. - (41) - 28770

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ԵՐԿՍԵՌ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
1985 - 1986 ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց Երկսեռ վարժարանի 1985 - 1986 տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են: Վարժարանը ունի մանկապարտէզ, նախակրթարան եւ երկրորդականի 6-րդ, 5-րդ եւ 4-րդ դասարանները:

Ինքնաշարժներու սպասարկութիւնը կը կատարուի հեռաւեալ շրջաններու մէջ. -

Առնուվիլ, Վիլիէ լը Պել, Կուբէնվիլ, Օլնէ սու Պուա, Սեվրան, Լիվրի - Կարկան, Մոնֆէրմէյ, Վիլիէնթ, Տրանսի, Ռոմէնվիլ, Կանեըի, Փարիզ 20-րդ:

Վարժարանը կը պահէ պիշերօթիկ բաժինը:

Դիմել տնօրէնութեան. - 1, Պուլվարտ տիւ Նոռ, 93340 լը Ռէնսի, երկուշաբթիէն՝ Ուրբաթ, առաւօտեան ժամը 10-էն մինչեւ կէսօրէ ետք ժամը՝ 17: Հեռաձայն. - 381 - 01 - 72 :

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած են արձանագրութիւնները 1985 - 1986 տարեշրջանին համար: Հայկեղ եւ լատադոյն կրթութեան մը համար, դիմեցէք. -

Collège Arménien Samuel Moorat
26, rue Troyon — 92310 Sèvres
Հեռաձայն. - 534 - 68 - 28

Կ'ընդունուին միայն ուսումի յարմարութիւն ունեցող բարեկիրթ պատանիներ մինչեւ 13 տարեկան:

Տարեթոշակի դիւրութիւններ, ուսումի մէջ յառաջադէմ թեկնածուներու:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապոյտ Ծաչի Անիէռ - Պուա - Գոլոմպ եւ Արժանթէօյ դաշտահանդէսը Յուլիս 7-ին:

Մանրամասնութիւնները յետագային:

ՔՍԱՆ ԿԱԽԱՂԱՆՆԵՐՈՒ ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆԱՄԵԱԿ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Ս. Դ. Հնչակեան Կուսակցութեան Փարիզի եւ Շրջանի Վարիչ Մարմինը հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ Կիրակի, Յունիս 16, Փարիզի Հայոց Մայր Եկեղեցւոյ մէջ. 1915 Յունիս 15-ին Պոլսոյ Սուլթան Պայազիտի հրապարակին վրայ կախաղանով նահատակուած Քսան Հընչակեան անմահ հերոսներու յիշատակին:

Նոյնպէս հայ ազատագրութեան համար նահատակուած հերոսներու յիշատակին:

Հ. Բ. Ը. Մ. Միութեան
Ռոն - Ալփի Մասնաճիւղ
Պ. Ալեք Մանուկեանի նախագահութեան 30-ամեակին առթիւ,

ՃԱՇ

Ի յարգանս Վիէնի ալեւոր ծնողքներուն, Կիրակի, Յունիս 16, կէսօրին ԱՐՈՎԵԱՆ սրահին մէջ, (1, Քէ Փաժօ)
Գեղարուեստական բաժին
մասնակցութեամբ՝ Վիէնի հայկական միօրեայ վարժարանի աշակերտութեան:

Կը ներկայացուի հետաքրքրական ժապաւէն մը, Սեպտեմբեր 1983-ին Ս. Էջմիածնի մէջ տեղի ունեցած Միւռոնօրհնութեան մասին:

Սիրով կը հրաւիրուի Վիէնի հայութիւնը:

դպրոցական հանդէս

Կապ. Ծաչի Փարիզի մասնաճիւղը կը հրաւիրէ ձեզ ներկայ գտնուելու, կրթական տարեշրջանի փակման առիթով կազմակերպուած դպրոցական հանդիսութեան, Շաբաթ, Յունիս 15, ժամը 20.30-ին 9-րդ թաղամասի քաղաքապետարանի Ռուսինի սրահը:

6, rue Drouot, 75009 Paris

Ճոխ յայտագիր պատրաստուած աչակերտներու կողմէ, հայկական պարեր, արտասանութիւն եւ երգ:

Հ. Բ. Ը. Մ.

ՀԱՅԿ. ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ - ՓԱՐԻԶ

ՎԵՐՑԻՇՈՒՄԻ ԵՐԵԿՈՅԹ

Նուիրուած՝

Հ. Բ. Ը. Մ.-ի 10-րդ Նաւասարդեան Ճաղերան (Ժրնեւի մէջ, Ապրիլ 3-ին), Երկուշաբթի, Յունիս 17, ժամը 20-ին Ալեք Մանուկեան Մշակ. կեդրոնին մէջ:

118 Ռուրսել փողոց - Փարիզ 17-րդ

Սահիկներու ցուցադրութիւն՝ լուսարձակով: Ականատեսի տպաւորութիւններ:

Ճոխ պուֆէ:

Լահմաճուն, պէօրէկ, բան, ամուշէն եւ զանազան զովացուցիչներ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ. Բ. Ը. Մ. եւ Խաեան Բարեկամական Միութիւնը կ'ոգեկոչեն՝
ՎԱՀԱՆ ՏԻՐԵԱՆԻ
ծննդեան 100-ամեակը, Կիրակի, Հոկտեմբեր 6-ին:

UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE
MARSEILLE

Dans le cadre prestigieux du CIOTEL, *à La Ciotat*, l'U. G. A. B. *est heureuse de vous accueillir à l'occosion du*

DINER DANSANT

en l'honneur de M. Alex MANOUKIAN,

le Dimanche 30 Juin, à partir de 18 heures
CIOTEL, Corniche du Liouquet — 13600 LA CIOTAT

PROGRAME DE LA SOIREE :

18 h 00 *APERITIF DANSANT au bord de mer.*
20 h 00 *REPAS DANSANT et coucher de soleil.*
22 h 00 *Nous danserons jusqu'à l'aube.*

Réservations
U. G. A. B. Marseille 37 - 75 - 97 / *L. Kouyoumdjian* 76 - 10 - 17
S. Parakian 40 - 03 - 52 / *J. Chélélékian* 50 - 75 - 49

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ԶԵՐ ԳՈՐԾԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՇԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՇՐԱՒԷՐ, ԹՈՒՒՑԻԿ, ՏՈՄՍ ԿԱՄ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԶԱՆԱԶԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐ (ՀԱՇՈՒԵՑՈՅՑ, ՆԱՄԱԿԻ ԹՈՒՂԹ, ՊԱՇԱՐԱՆ, ԵՒԱՅԼՆ)

FAIRE-PART DE MARIAGE, BILLETS, PROSPECTUS, DIVERS TRAVAUX DE VILLE (TÊTE-DE-LETTRE, FACTURES, ENVELOPPES, ETC.)

«ՅԱՌԱՋ — HARATCH»

83, RUE D'HAUTEVILLE - 75010 PARIS

LES APRES-MIDI,
DE 14 à 18 h. 30
SAUF SAMEDI ET DIMANCHE

ԴԻՄԵԼ ԱՄԷՆ ՕՐ,
ԺԱՄԸ 14.00 - 18.30
ԲԱՑԻ ՇԱԲԱԹ ԵՒ ԿԻՐԱԿԻ

Խնամուած աշխատանք — Travail soigné

ՇԱԲԱԹ - ԿԻՐԱԿԻ
ՅՈՒՆԻՍ
15-16
SAMEDI-DIMANCHE
15-16 JUIN
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TÉL.: 770.86.60 — TELEX: HARATCH 280 868 F
C.C.P. PARIS 15069-82 E — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար· 500 Ֆ· - Վեցամսեայ : 260 Ֆ·
Արտասահման : Տար· 550 Ֆ· - Հատը : 3,00 Ֆ·

60ՈՂ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 15.985 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 60e ANNÉE — No 15.985

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ՏԵՆՂՈՎ

(ՔՍԱՆ ԿԱԽԱՂԱՆՆԵՐՈՒ 70-ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ)

Ի՞նչպէս անշուշտ մըսեցաւ, ո՛հ
մըսեցաւ ձեր հոգին,
երբ Յունիսի այդ առտուն,
արշալոյսէն դեռ առաջ,
իրարու ֆով իրարու միայն
կառչած նայուածքին,
Մահափայտերը տեսաք, ձեր դէմ
ցցուած իբրեւ խաչ···:

Վահան Թէքէեանի այս տողերը ազատութեան տենչով տոպրուած Քսան Հընչեակեան վկաներուն կը նուիրուին: Բանաստեղծին ձայնով բովանդակ ազգ մըն է, որ կ'արտայայտուի: Կը վկայէ, -

Բայց եւ ինչպէս, ամէնիդ ալ,
վերջին պահուն ձեր դիմաց՝
երազային, շատ պայծառ, ուրիշ
Արեւ մը տեսաք,
եւ ճօճեցաք օդին մէջ՝ զայն
խմելէ վերջ ցրյագ···:

Ազատութեան իղձ: Զէ՞ որ պատգամը Ծարմակէ կախաղան հանուողներէն մէկը: Երբ կը բացագանչէ, - Մեր եռեւէն քանի հազարներ կուգան՝ մեր վրէժը լուծե - լու:

Վկայ՝ Մայիսեան հերոսամարտերը: Կարճ տարիներ եաք:

Վկայ՝ ներկայ չէնչող Հայաստանը՝ գրականի, գիտութեան եւ այլ մարզե - րով: Հայկականութեան զմայլելի ոստումներով:

1915 Յունիս 15: Պոլսոյ Պայազիտի հրապարակը կախաղաններէ անկենդան օրօրուող Հայորդիները, իրենց հաւատքով, մնացած զազափարներով եւ ազգին նուիրելու, ի հարկին զոհուելու իրենց անկուն կամքով, վճռակամութեամբ, ապացոյցը կուտան ժողովուրդի մը ապրելու, գոյատեւելու անսասան կեցուածքին:

Թուրքը՝ այդ անազորոյն սեւ դահիճը, երբեք չմռնչեց, թէ կառափնատներով, նաթազաններով կարելի չէ անչունչ դարձնել գաղափարներ, իտէալներ: Երբ անոնք ազգային հանդանակի դիմագիծ կը կրեն: Եւ, հետեւաբար, կը դառնան համամարդկային ձգտումներ:

Պատմութեան վճիռը կը մնայ անսասան, - կախաղաններով կը քանդուին կայսրութիւնները: Արիւնով կը նուիրագործուին ազատ հայրենիքները: Որովհետեւ նահատակները յաւնորդ քայլերուն առաջնորդները կը դառնան: Վրիժառու - ներ, անպայման:

Նոյնը եղաւ մեր իրականութեան մէջ: Քանի Հնչակեան նահատակները, անոնց նախորդներն ու յաւնորդները, իրենց ցանած սերմերով, իրենց արձակած պատգամներով, իրենց անուցած երազներով եւ մարտական կոչերով հաւաքականութիւնները մկանները պրկեցին, հոգի - ները ամրապնդեցին երկարող ճէօղկէն մինչեւ Մայր Հայրենիք:

Պայազիտի հրապարակին վկաները անհաշիւ ազգին պայծառագէմ Արեւը՝ հաւատքով, կորովով: Եւ իրենց խուռն աչքերով տեսան, ի վերջոյ, ազգին լոյսին չոզդողուն լոյսը: Արաքսէն այն կողմ:

Այսօր, առյաւէտ, մեր պարտքը իրրեւ արքայն ուխտ կը մնայ միշտ նոյնը:

Մեր նահատակներուն երազը ամբողջացնել՝ չողացող փոքրը վերածելով լուսաբոցով մեծի, Ամբողջական, Միասնական Հայաստանի:

Մէկ ժողովուրդ եւ մէկ հայրենիք իրագործումով:

Ջմռռնանք: Խնկարկութիւնը կը կատարի երկրին իրագործումով:

Ժ. Մ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԻՇԷԼ ՌՈՔԱՐ յաջորդական հարցա - զրոյցներ կուտայ այս մէջոցին, Թերթ, ձայնասփիւռ թէ հեռատեսիլ: Առնց մէկուն ընթացքին է, որ յայտարարած է. - «Ո՛չ պատանդ մը կ'ըլլամ, ոչ զաւաճան մը», ի պատասխան հաւանական իր մասնակցութեան ազգ. միութեան կառավարութեան մը, զոր կրնայ կազմել կեդրոնամէտ նախարարապետ մը, 1986-ի ընտրութեանց վազորդային: Կրկնելէ եաք թէ քաշուած է, որովհետեւ համաձայն չէր ընտրական օրէնքին, կ'աւելցնէ թէ տընտեսական լաւ մատակարարման մը կողմնակից էր 1981-էն սկսեալ: Ինչ կը վերաբերի ապագային, կ'ըսէ թէ պիտի չարունակէ պայքարիլ, իր կուսակցութեան մէջ եւ հանրային կարծիքին առջեւ այն բանին համար՝ «զոր այդ սիրելի Տը Կոլը կը կոչէր՝ Ֆրանսայի որոշ զազափար մը»: Թէեւ բացէ ի բաց, բան մը չէ ըսած, բայց Ուրբաթ օր, բազմաթիւ թերթեր այնպէս հասկցած էին թէ Ռոքար թեկնածու է 1988-ի նախագահական ընտրութեան:

ՖՐԱՆՍԱ. բացարձակապէս կ'ուրանայ որեւէ օրինաւորութիւն թուրք «նախապահին» ընտրութեան կիպրոսի թրքական զօրիին մէջ:

ՊՈՐՏՈՑԻ մէջ, Ֆրանսայի երկրորդ սէնթիքան՝ Սէ - էֆ - Տի - Թի չատ աւելի զօրաւոր պատկեր մը պարզեց, քան ինչ որ կը նախատեսէր մամուլը: Ուրբաթ առտու, Խմոն Մէռի վերընտրութիւնը կասկած չէր վերցներ (նոյն իրիկունը պիտի կատարուէր), քանի որ նախորդ օր արդէն ընկերակցութեան ընդհ. քաղաքականութիւնը պատգամաւորներու 63%ի վաւերացումը ստացած էր, ինչ որ չէր պատահած 1976-էն ի վեր:

ԹՐՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՑԻՆ ԺՈՂՈՎԻՆ մէջ, կռիւ, ծեծուըրտուք, հայհոյանք, վազք, տակնուվրայ ըրած են Հինդշաբթի օրուան նիստը: Օրակարգն էր այն օրինագիծը, որ ոստիկանները կը զարձնէ բարոյական կանդուկանոնի պահակները եւ անոնց կը չնորհէ սանձումի արտակարգ իրաւասութիւններ: Սկզբունքով նոյն օրը, Յունիս 13, պիտի սկսէին խորհրդարանական արձակուրդները, բայց Անավարհան կուսակցութիւնը (մայր հայրենիք, որ կառավարութեան կուսակցութիւնն է) մերժեց աշնան յետաձգել օրինագիծին քուէարկութիւնը:

ՅԻՒՐԻԽի Քունթհաուզ թանգարանին մէջ, խելագար մը կրակի տուած է Ռիւպէնսի մէկ պատառը, որ երկու միլիոն տոլար կը դնահատուի: Կը ներկայացնէր Սպանիոյ Փիլիպպոս Դ. արքան:

ՆԱՓՈԼիի մէջ ուսուցչուհի կին մը եւ ճարտարագէտ իր ամուսինը 7 տարի է, խուցի մը մէջ բանտարկած էին 14 տարեկան իրենց աղջիկը, որ «ընտանիքին ամօթն էր»: Աղջնակին «յանցանքը» եղած է, աճապարել և ծնիլ, երբ մայրը դեռ չէր ամուսնացած: Արդ, երբ, այդ զարդացած կինը, որ սերունդ կը դաստիարակէ, հարս եղեր է, ճերմակ հագուեր է: Ուրեմն, ի՞նչպէս խոստովանիլ որ կոյս չէր, քանի որ ամուսինը կ'ըսէ. - «Հո՛ս ով որ սեռային յարաբերութիւն ունեցած է ամուսնութենէն առաջ, սրբապղծութիւն գործած է»: Աղջնակը եօթը տարի դայեակի մը մօտ մնացեր է եւ եօթը տարի ալ այդ խուցին մէջ, անօթի - ծարաւ, գետինը պառկելով ապրած է: Հայր ու մայր բանտն են:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԱԿԱԴԱՐՁ

ԵՐԵՒԱՆ
(ԱՐՄԷՆՓրԷՍ - ՄԱՅԻՍ 31 - ՅՈՒՆԻՍ 10)

ՎԱՀԱՆ ՏԷՐԵԱՆԻ ԴԻՄԱՆԿԱՐԻ ՄԸ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Վահան Տէրեանի դիմանկարներու չարքին կայ հատ մը՝ որ տարիներ պահուած է Գարեգին Լեւոնեանի անձնական դիւանին մէջ: Նկարին տակ փակագիծերու մէջ նշուած է. «Գործ՝ նկարիչ Ս. Խաչատրեանի»: Կը պարզուի, որ Մոսկուայի պետական ակադեմիական Թատրոնի բեմադրական բաժնի վարիչ, ապա բեմադիր Սուրէն Եղիայի Խաչատրեան (1889-1934) պիտի նաեւ նկարել: Ի դէպ, ան երէց եղբայրն էր Արամ Խաչատրեանի եւ ժամանակին չատ մտերիմ եղած է Վահան Տէրեանի հետ: Իբրեւ Դաշնակցային Ռուսիոյ մէջ ազգային փոքրամասնութիւններու թատերական բաժնի պետավար, խումբեր հիմնած է Ասորեստան, Նոր Նախիջեւան, Կրասնոդար եւ այլուր: 1919-ին հայկական գործերու կոմիսարութեան պատուէրով Սուրէն Խաչատրեան Մոսկուայի հայ մշակոյթի տան մէջ (նախկին Լազարեան ճեմարան) հիմնած ու պետավարած է թատերական արուեստանոց մը: 1920 Յունուարի սկիզբները Տէրեանի անակնկալ մահը մեծ վիշտ պատճառած է նաեւ Սուրէն Խաչատրեանի, որ մատի - տով նկարած Տէրեանի դիմանկարը ղրկած է Թիֆլիս՝ Գարեգին Լեւոնեանի, հրատարակելու համար «Գեղարուեստ» հանդէսին մէջ: Սակայն, հանդէսը 1921-էն եաք դադրած է հրատարակուելէ: Մանօթ տէրեանագէտ Սաքօ Սուքիասեան յիմանալով որ Խաչատրեանի մատիտանկար բանաստեղծին դիմանկարը կը գտնուի Գարեգին Լեւոնեանի մօտ, վերջինէս բատացած է զայն եւ տեղ տուած «Էջեր Վահան Տէրեանի կեանքից» դիրքին մէջ: Ըստ կարգ մը վկայութիւններու, Սուրէն Խաչատրեան կը պատրաստուէր ընդարձակ յուշեր գրել Տէրեանի մասին, սակայն վաղահաս մահը կասեցուցած է իր այդ մտադրութիւնը:

×

ԳԻԻՂԻՆ ԲԱՐԵԶԱՐԴՈՒՄԸ

Աբովեան չրջանի Կոտայք գիւղի արնտեսութիւնը տարեկան 300 հազար ռուբլի կը յատկացնէ գիւղին բարեկարգութիւնը, մշակութային ու կենցաղային կառոյցներու չինարարութեան: Վերջերս աւարտած է մշակութային պալատի վերակառուցումը: Մրագրուած է այս տարի չինել նաեւ միջնակարգ վարժարանի եւ մսուր - մանկապարտէզի նոր չէնքեր:

×

ԲԱՆՈՒՈՐ ԴԱՂԱՔԱՊԵՏԸ

Արտաչէս Պետրոսեանի աչխատակից - ներն ու բարեկամները չնորհաւորած են անոր իւրայատուկ յոբելեանը: Ան 15 տարի առաջ ձգած է պղնձահանքի իր գործը, դառնալու համար քաղաքապետ: Այդ թուականէն ի վեր ան կը վարէ Քաջարանի քաղաքապետութեան պաշտօնը: Զգալի կերպով իր չանքերուն չնորհիւ է որ քաղաքին մէջ ուր 1969-ին զօրաւոր երկրաչարժ էր պատահած, այսօր լիովին լուծուած է բնակարանային հարցը: Արտաչէս Պետրոսեան որ 20 տարի աչխատած է պղնձահանքին մէջ, արժանացած է «աչխատանքի հերոս» կոչումին:

×

ՄԱՌԵՇԱԼ ԲԱԲԱՋԱՆԵԱՆԻ ԴԻՒԱՆԸ ԵՐԵՒԱՆԻ ԹԱՆԳԱՐԱՆԻՆ ՅԱՆՁՆՈՒԱԾ

Մառեչալ Համազասպ Բաբաջանեանի աղջիկները՝ Լարիսա եւ Իզաբելա Բաբաջանեան, Երեւանի թանգարանին յանձնած են իրենց հօր անձնական փաստաթուղթերը, մարտական պարգեւները, այդ կարգին՝ Մոր. Միութեան հերոսի «Ոսկէ աստղ» մետալը, «Լենին» չորս, «Սուվորով» Ա. եւ Բ. աստիճաններու, «Կուտուզով», Հոկտեմբերեան յեղափոխութեան եւ Կարմիր Դրօշ շքանշանները, բազմաթիւ մետալներ, ինչպէս նաեւ արտասահմանի երկիրներէ ստացած շքանշանները: Յանձնումի արարողութիւնը տեղի ունեցած է Մոսկուա:

×
× ×

Լուսաբացին նա բարձրացաւ կախաղան
(Արեւածագ՛, օ՛, արշալոյս արիւնոտ):
կանգնած էին զինուորներն ու ֆահաւանճ,
Գունատ ու լուռ կանգնած էին նրա մօտ···

Ծեր ֆահաւանճ ոչ մի ապօթք չէր յիշում
(Սիրտը նրան շշնջում էր՝ անիծի՛ր),
Լուսածագի ծիրանավառ մշուշում
Յայտնում էին ճաճանչները ցան ու ցիր···

Մոայլ սպան լուռ շրջում էր աջ ու ձախ
(Արդեօք յիշե՞ց նա իր մօրը հեռաւոր),
Գունատուում էր սեւ գիշերը եւ ուրախ
Արեգակն էր ոսկեզօծում սար ու ձոր···

Լուսաբացին նա բարձրացաւ կախաղան
(Արեւածա՛գ, օ՛, արշալոյս արիւնոտ),
Կանգնած էին զինուորներն ու ֆահաւանճ,
Գունատ ու լուռ կանգնած էին նրա մօտ···

Վ. ՏԷՐԵԱՆ

ՄԱՆՈՒՇԵԱՆ

ՇԱՐՈՒԻՆԱԿԵԼԻ

Համայնավար կուսակցութիւնը եւ «Իւմանիթէ» չափէն չատ աւելի իրար անցած են եւ ցոյց կուտան անբնական ջղապրկռուիթիւն մը: Ուրբաթ առտու, մինչ Մեւլինէ Մանուչեան մամուլի ասուլիս մը կուտար, «Իւմանիթէ» սիւնակներ կը յատկացնէր այս հարցին: Համայնավար ծեռակուտական Շառլ Լէտէրման կ'առաջարկէ որ իր եւ Փիլմին հեղինակին միջեւ բանավէճ մը տեղի ունենայ սիրուտմէն առաջ եւ այդ առընչութեամբ «Իւմանիթէ» կարծիքներ կը հրատարակէ, որպէսզի ընթերցողը լեցնէ եւ Անթէն 2-ին դրկէ, այդ պահանջը դնելով: Այսքանն ալ չէ բաւեր, սիրուտմին օրը՝ Յունիս 2, «Իւմանիթէ» «Բացառիկ՝ դիմադրութիւն» թիւ մը պիտի հրատարակէ: Մինչ այդ, Յունիս 14-ի թիւին մէջ, յօդուած մը ունի Քլօտ Լըքոնթ, մինչ կարծիքներ ալ կան այլ անձնաւորութիւններէ, ինչպէս՝ Փաուլա Խիչթայն, որու համար՝ «այդ էջը յստակ էր, պէտք չէր դպչիլ», Մարի - Քլօտ Վայան - Քութիւրիէ, որ անընդունելի կը գտնէ մեռելներու արեան չահագործումը եւ կը խորհի որ այս ազմուկը կ'ելլէ, որովհետեւ խնդրոյ առարկան համայնավար կուսակցութիւնն է (միայն, ատո՞ր համար···), մինչդեռ երբ անցեալ տարի Ժան Մուլէնի ձերբակալութեան Փիլմը չներկայացուեցաւ, մարդ ձայն չհանեց: Դեռ կան այլ կարծիքներ: Բայց չատը՝ չատ է եւ այսքան չափազանցուած իրար անցում մը, ի վերջոյ չի նպաստեր կուսակցութեան, որ այն տպաւորութիւնը կը թողու թէ ծածկելիք բան մը ունի: «Մոնտ»ի մէկ ընթերցողն է, որ կը գրէ··· «···Փիլմէն անդին, զոր բախան ունէ - ցայ տեսնելու, պէտք է հաստատել, որ համայնավար կուսակցութեան համար, ինքզինքը հռչակել դիմադրութեան պատմութեան վարպետը՝ կենսական է, կըղզիացման եւ նահանջի չրջանի մը մէջ»:

ՅՈՒՐԱՔԱՆՉՅՈՒՐ ՈՒՇԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ ԿԱՐԴԱԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Ամենայն հարգանքով ենք ներկայացնում մեր ընթերցողներին Ալեքսանդր Ծատուրյանի «Ինչպես կարդալ» գրքի առաջին հատորը, որ լույս է տեսել Երևանի պետհրատարակչությունում։ Գրքի հեղինակը մեր ընթերցողներին ծանոթ է իր հոդվածներով, որոնք տպագրվել են մեր թերթի էջերում։ Ալեքսանդր Ծատուրյանը ներկայացնում է գրքի առաջին հատորը։

Ինչպես կարդալ

Ալեքսանդր Ծատուրյան

Պետհրատ, Երևան, 1940 թ., 240 էջ, գին 3 ռ. 50 կ.

ՔՍԱՆ ԿԱԽԱՂԱՆՆԵՐՈՒ

ցած էր: Հազիւ 40 տարեկան, բայց չարչարանքը վինք ծերացուցած էր:

×

ԹՈՎՄԱՍ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ· - Որդի Վահանի, անդամ՝ Քիլիսի Հնչակեան մասնաճիւղին, պղրոցի տնօրէն ուսուցիչը: Եղած է անկեղծ անձնուէր գործիչ: Մէկ քանի անդամ իր անձը վտանգի ենթարկած է:

×

ՍՄԲԱՏ ԳԼԸՃԵԱՆ (ԱՆԿՈՒՏԻ ՊԵՏՐՈՍ)· - Պիթլիսցի, գերձակ Սմբատ, որդի Վարդան Գլըճեանի, 30 տարեկան: Անդամ վինուորական խումբի: Հնչակեան շարքերու մէջ յայտնի էր իր ձեռներէցութեամբը: Միջոց մը՝ Պիթլիսի եւ Մշոյ շրջաններուն մէջ յարաբերութիւն պահող՝ վինուորական գործիչ էր:

×

ԱԲՐԱՀԱՄ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ· - 26 տարեկան, անդամ՝ Կուսակցութեան Աղեքսանդրիոյ մասնաճիւղին: Բարեհամբոյր, պարտաճանաչ վինուոր: Ան դիմադրող ոգիի մարմնացումն էր. մէկը ա՛յն հազուադիւտ գինուորներէն, որոնք քիչ կը խօսին եւ շատ կը գործեն:

×

ԱՐՄԵՆԱԿ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ· - Տեղւոյն, 27 տարեկան կարիճ եւ անձնուէր երիտասարդ: Ցայտնի էր իր անզուգական քաղցր բնաւորութեամբ: Ան վինուորական արուեստը, մասնաւորաբար ռմբոգործութիւնը կատարելագործութեան հասցուցած էր: Անդամ էր Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութեան Աղեքսանդրիոյ մասնաճիւղին: Հրաշալի նշանառիչ էր, անոր նպատակ վրիպիլ չէր գիտեր:

×

ՏՈՒՔԹ. ՊԵՆՆԷ (ՏՈՒՔԹ. ՊԵՏՐՈՍ ԹՈՐՈՍԵԱՆ)· - Ծնած է Խարբերդի Հիւսէյնիկ գիւղը: Ինը տարեկանին հայրը կը մեռնի: Նախնական ուսումը կը ստանայ ծննդավայրը, ապա՝ ամէն զրկանքներու արամադիր մայրը՝ այս խոստմնալից զաւակը կը ղրկէ Եփրատ գպրոցը, ուրկէ շրջնաւարտ կ'ելլէ 16 տարեկանին: Ուսուցչական պաշտօն կը վարէ Արաբկիրի եւ Հիւսէյնիկի մէջ, միեւնոյն ատեն ինքնաշխատութեամբ կը լրացնէ Եփրատ գոլէճը՝ 1903 թուականին, (ինչպէս միշտ) մեծագոյն յաջողութեամբ:

Դարձեալ ուսուցիչ կ'ըլլայ իր ծննդավայրը ապա Թլկատինցիի Կարմիր Գոլէճը: Չէր բաւականանար այդքանով, կ'ուզէր բարձրագոյն եւ մասնագիտական ուսում ստանալ:

Փորձեց Ամերիկա փախչիլ, չյաջողցաւ: Անցաւ Պէյրութ եւ մտաւ Ամերիկեան Համալսարանը: Իր աշխատասիրութեան եւ նկարագրին շնորհիւ սիրուեցաւ տեսչութենէն ու տակաւին ուսանող՝ վարի չարքերուն համար օգնական ուսուցիչ նշանակուեցաւ:

Իրրեւ վիտակից Հնչակեան՝ ուսանողութիւնը թրծեց յեղափոխական չունչով եւ հիմը դրաւ Պէյրութի Հնչակեան Ուսանողական Միութեան:

1909 թուին փայլուն նիշով շրջանաւարտ ելաւ նաեւ բժշկական ճիւղէն: Անցաւ Խարբերդ, ապա՝ Եւրոպա եւ Նոր Աշխարհ: Իր այցելած վայրերուն մէջ զարկ տուաւ Հնչակեան գործունէութեան:

Հաստատուեցաւ Պոլիս (Բերա), մեծ համբաւ չահեցաւ իրրեւ հմուտ բժիշկ: Աղքատներու, գինուորներու եւ ընկերներու ձրի խնամակալ բժիշկն էր այս նուիրեալ գործիչը:

Քէօթենճէի Պատգամ. Փողովկն Հընչակեան Վարիչ Մարմնի անդամ ընտրուեցաւ: Իթթիհատի դէմ պայքարողներու առաջին չարքին վրայ կը գտնուէր այս բազդեքական յեղափոխականը:

Հիւրօկրատի այս արժանաւոր աշակերտը ձերբակալուելով՝ չարքը կազմեց Քրսան լուսապսակ նահատակներուն, գոռալով իր գահիճներուն երեսն ի վեր. «Դուք մեզ քանիներս կը կախէք, պիտացած եղէ՛ք թէ մեր եռեւէն քսան հազարներ պիտի գան՝ մեր վրէժը լուծելու»:

Իրականացած է այդ մարգարէութիւնը. վրէժը լուծուած եւ Մայր Հայրենիքն ալ ազատած է բռնակալութեան լուծէն:

×

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ (ԿԻԻՏԻԿ ԶԵԼԼՕՆ)· - Ծնած է 1887-ին, ուսած Կեսարիոյ կրթական օճախ Ս. Կարապետ վանքը: Կեսարիոյ Հնչակեան ղեկավարներէն Տոքթ. Փանոսեան եւ Աւուպ զայն նկատած են իրենց արժանի յաջորդը: Օննիկ երկար տարեն վարած է բազմանդամ մասնաճիւղի քարտուղարութիւնը, հոն դնելով իր սրտէն վրթռուճները: Ուսանողական միութեան զլխաւոր աշխատակցի հանդամանքով՝ զայն հասցուցած է որոշ կատարի մը: Յովհաննէս արժանի համարուած է մասնակցելու Տաճկաստանի Կուսակցական Ընդհանուր Համագումարին, իբր պատգամաւոր:

Ընկ. Եղիազարեան ուժեղ հակաիթթիհատական մըն էր եւ իրեն յատուկ պերճախօսութեամբ բեմերու միջոցով, ան պատռեց Իթթիհատի քօղը եւ հրապարակ հանեց Օսմանեան Սահմանադրութեան կեղծիքը: Իթթիհատը քայլ առ քայլ կը հետապնդէր զինք:

Հնչակեաններու 1914-ի հալածանքի առթին՝ Օննիկն ալ ձերբակալուեցաւ Փարամազին հետ:

Բանտերու զատավարութեան ընթացքին բանտարկեալ ընկերներէն հինգ հոգի նշանակուեցան որ Կուսակցութեան տեսակէտները պաշտպանէին պատերազմական ատեանի առջեւ, որոնցմէ մէկն էր ընկ. Օննիկ Եղիազարեան: Միեւնոյն ատեն Հնչակեան պաշտպանողականներու թըրքերէնի թարգմանիչը: Ընկ. Օննիկ՝ փըրկելու համար Աւուպի եւ շատ ուրիշ ընկերներու կեանքը՝ ինքնամատոյց զոհ եղաւ անոնց փոխարէն: Անմահ կը մնայ իր յիշատակը հայ յեղափոխական պատմութեան մէջ:

×

ԵՐՈՒԱՆԴ ԹՕՓՈՒԶԵԱՆ (ԲԱՆՈՒՈՐ)· - Զուտ հայկական գեղեցիկ պիւղի մը՝ Պարտիզակի Հարազատ ծնունդն էր ան: Իր ուսումը առած է Ներսէս - Շուշանեան երկսեռ վարժարանին եւ Իզմիթի Իտալիէն մէջ: Ան պղրոցէն հրաժէշտ չառած՝ մտաւ Հնչակեան շարքերուն մէջ եւ նուիրուեցաւ անոր իր հոգիին բոլոր թափովը:

Իր 23 - 25 տարեկան հասակին մէջ նշանաւոր դէմք մը դարձաւ երուանդիկ, երբ սկսաւ հրատարակել Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութեան «Պայքար» անուն թերթը, նախ իմորատիպ, ապա՝ տպագրուած:

Անոր յեղափոխական ոգին այնքան բարձր էր եւ այնքան անապատ, որ երբեք յողնութիւն չէր զգար պայքարի վիճաբանութիւններու մէջ:

Անիկա իր հոգիին բոլոր թափովը նուիրուած էր իր գործին՝ անկեղծօրէն:

Թաչկինակը քահանային երկարելով կ'ըսէ. «Տէ՛ր հայր, առ՛ւր այս թաչկինակը մօրս եւ ըսէ թէ՝ բնաւ թրջուած չէ»: Ան՝ «Ամենայն. տեղ մահը մի է» երգը չրթներուն կը դիմաւորէր մահը, արհամարհելով զայն:

×

ԳԵՂԱՄ ՎԱՆԻԿԵԱՆ (ՎԱՆԻԿ)· - Բնիկ վանեցի, խոնարհ ընտանիքի մը զաւակն էր Վանիկ, ծնած 1889-ին:

Շատ փոքր հասակէն, Գեղամ զրկուած էր հայրական խնամքէն եւ գորովանքէ:

Հօրը փոխարինողը տան մէջ Գեղամի մօրեղբայրն էր՝ Յակոբ Աւետիսեանը, որ ծանօթ էր «Արծրունի» կեղծ անունով:

1907-ին աւարտեց Վանի Երամեան միջնակարգ վարժարանը:

Գեղամ դժդոհ էր իր ստացած ուսումէն. կ'ուզէր բարձրագոյն ուսման հետեւիլ, զարգանալ եւ պատրաստուիլ հասարակական բեղուն աշխատանքի:

Վանի միջավայրը նեղ կուգար իրեն, իսկ իր պատրաստութիւնն ալ՝ չատ անբաւարար:

Եւ ահա օր մըն ալ Գեղամ կը յայտնէ իր Կովկաս մեկնելու հաստատ որոշման մասին:

Զանցած քանի մը ամիս, Գեղամ քեռիին հետ միասին՝ Կովկասէն Պոլիս կը հասնի:

Սահմանադրական Թուրքիան կուսակցական գործունէութեան համար լայն ասպարէզ կը բանար: Ահա թէ ինչո՞ւ բոլոր կուսակցութիւնները արտասահմանէն հաւաքեցին իրենց գործիչներուն մեծ մասը եւ ձեռնարկեցին տենդոտ գործունէութեան:

Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութեան Կ. Պոլիս Ուս. Միութեան կազմութեամբ՝ Գեղամ սկիզբը կը զնէր իր կուսակցական գործունէութեան, Պոլսոյ մէջ: Ապագան ցոյց պիտի տար թէ ինչ պիտի ըլլար նաեւ այդ Միութեան սիւնը եւ անձնուէր զեկավարը:

Տիրող ոգեւորութիւնը, ընկերներու պատրաստակամութիւնն ու ինքնաւստահութիւնը պատճառ եղան որ 1911-ի Մայիս Մէկին հրապարակ հանուի «Կայծ» ամսաթերթը, որպէս օրգան Ս. Դ. Հընչակեան կուսակցութեան Կ. Պոլսոյ Ուս. Միութեան:

Պէտք է խոստովանիլ, որ Գեղամ ամենամեծ բաժինը ունէր «Կայծ»ի հրատարակման եւ կազմակերպչական գործին մէջ, որուն կ'աշխատակցէր ինք՝ «Վանիկ» անունով, ընկերներ Ա. Կիտուրի եւ Վ. Զէյթունցեանի հետ:

Գեղամ իր կեանքի այդ ամենամռայլ եւ զարհուրալից շրջանին իսկ, իր հոգեկան կորովն ու դիմացկունութիւնը կըրցած էր պահել:

Քիչ չանցած, Վանիկն ալ իր ընկերներուն բախտին կ'արժանանար: Զինուորական հանդամանքն իսկ չկրցաւ փրկել իր երիտասարդ կեանքը եւ ահա Գեղամ կ'երթար միանալու բանտի իր սիրեցեալ ընկերներուն:

Վանիկ՝ երբ իր սիրեցեալ Փարամազի հետ թեւ թեւի կը յառաջանար դէպի կախաղան, ան կը պահէր իր հոգեկան կորովը եւ այն խոր համոզումը թէ՝ իրենց եւ նմաններու արիւնովն է որ պիտի շառագունի վաղուան ազատութեան բոսոր բառեղ Արշալոյսը:

×

ԳԱՌՆԻԿ ՊՕՅԱՃԵԱՆ· - Որդի Գրիգոր Պօյաճեանի, 27 տարեկան կարիճ երիտասարդ: Պոլսոյ զինուորական խումբի ազդեցիկ եւ գործօն անդամներէն մէկը: Անկեղծ եւ վճռական բնաւորութեան տէր էր: Հնչակեան զինուորի մեծահոգութիւնը եւ պատրաստակամութիւնը իր քնորհիչ գծերն էին:

×

ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՂՈՍԵԱՆ· - Որդի Առաքել Պօղոսեանի, Շապին - Գարահիսարցի, Հնչակեան պարտաճանաչ գինուոր, 30 տարեկան:

Համիտեան ռեժիմին կովկաս կը զրտնուէր: Պոլիս վերադարձած էր Սահմանադրութենէն ետք: Բանտարկուած էր՝ որպէս հեղինակ մատնիչ Արշաւիրի մահափորձին:

ՐԱՖՖԻ

ԽԱՉԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

ՄԱՍՆ ԵՐՐՈՐԴ

ԳՂՏՆԻՔԸ ԼՈՒԾՈՒՄ Է

- Բայց ի՞նչը ստիպեց քեզ առանձնանալ այդ ծովի ափի մօտ:

- Դու լսեցիր իմ պատմութիւնը, թէ որպէս խարուեցայ ես. թէ որպէս զաւանեցի եւ կողոպտեց ինձ հաւատարիմ ընկերը...: Այն օրից ես ատեցի աշխարհը, հեռացայ մարդկանցից, եւ վճռեցի այդ մոռացուած խրճիթում, այդ ծովի ափերի մօտ, անցկացնել իմ դժբախտ ծերութիւնը...:

Ես խոստացայ բաժանուել քաւոր Պետրոսից, խոստացայ թողնել այն հարստութիւնը, որ անարդար միջոցներով էր հաւաքուած, եւ ասեցի հօրս.

- Ես ընդունում եմ քո խորհուրդը, ես այլեւս չեմ վերադառնայ այն մարդկանց մօտ եւ կը մնամ այստեղ: Բայց դու ես, հայր, խոստացիր, որ մոլորուած որդու հետ կը վերադառնաս մեր հայրենիքը, կ'ուրախացնես կարօտ մօրը, կ'ուրախացընես անտէր մնացած զաւակներիդ:

- Խոստանում եմ, պատասխանեց նա:

- Ես հէնց այս օրից կը սկսեմ ճանապարհի պատրաստութիւն տեսնել:

Այդ միջոցին Նէնէն եւ պառաւը մօտեցան մեզ: Հայրս դարձաւ դէպի պառաւը, ասելով.

- Գրկիր այդ երիտասարդին, դա իմ որդին է:

Նա ուրախութեամբ սկսեց համբուրել ինձ: Ոչ սակաւ ուրախ էր եւ Նէնէն: Նա երեխայական հրճուանքով պտրտում էր իմ չուրջը, ծիծաղում էր, հանաքներ էր անում հօրս հետ, չնորհաւորում էր նրան, որ բախտ ունեցաւ գտնել իւր որդուն, եւ ասում էր.

- Տեսա՞ր, պապա, եթէ ես չլինէի, եթէ Մուրադը ինձ այստեղ չբերէր, դու, կարելի է չտեսնուէիր նրան:

ԸՆԿԱՅ ԾՈՒՂԱԿԻ ՄԷՋ

Ես վճռեցի երբեք չվերադառնալ քաւոր Պետրոսի մօտ:

Երեք օր էր, որ հօրս խրճիթից դուրս չէի եկել: Ես դատապարտուած էի նոյն վիճակին, որպէս Նէնէն, - չերեւնալ խաչապողներին մինչեւ այստեղից հեռանալիքը:

Բոլոր ժամանակը ես եւ հայրս զբաղուած էինք ճանապարհի պատրաստութիւններով: Նէնէն շատ ուրախ էր, անդադար չտապեցնում էր մեզ. «գնա՛նք, գնա՛նք, ասում էր, հեռանանք այստեղից»: Պառաւը նոյնպէս տխուր չէր երեւում. նա չուտով հաշտուեցաւ հօրս հետ բաժանուելու մտքի հետ, երբ խոստացաւ, որ նա մի հեռու երկրում կին ունի, զաւակներ ունի, եւ ցանկանում էր, որ ծերունին գնայ իւր ընտանիքը ուրախացնէ: Հայրս իւր խրճիթը բոլոր պարագայքով թողնում էր պառաւին:

Այդպէս ինչ պատրաստ էր ճանապարհի համար, մնում էր զրաստներ վարձել, տեղափոխուել մինչեւ մերձակայ քաղաքը եւ այնտեղից փոստայի սայլակներով առաջ գնալ: Զորրորդ օրը վաղ - առաւօտեան ես ուղեւորուեցայ դէպի մօտակայ գիւղը զրաստներ վարձելու համար:

Դուրս գալով հօրս խրճիթից, զգում էի իմ մէջ մի անբացատրելի խաղաղութիւն. իր սիրտը լցուած էր անսահման ուրախութեամբ. ես ինձ բախտաւոր էի համարում եւ զոհ: Կարծես թէ, ես ազատուած լինէի խիստ ծանր չղթաներից, որ յարաժամ ճնշում էին, յարաժամ տանջում էին ինձ: Այո՛. ես ազատուած էի քաւոր Պետրոսի կապանքներից, ազատուած էի մի անբարոյական չրջանից...:

Որպէս մի մարդ, որ դեռ հազիւ զգաստացել է իւր կատաղի արբեցութիւնից, ես մտաբերում էի իմ սարսափելի անցեալը ... տեսնում էի այն խորին անդունդը, լցուած ամէն տեսակ ապականութիւններով, ուր բարոյապէս ընկած էի ես...: Ո՛վ դուրս հանեց ինձ այնտեղից: - Նէնէն եւ հայրս: Հայրս սովորեցրեց լինել բարի, իսկ Նէնէն սովորեցրեց սիրել...:

Նախախնամութեան մատն էի տեսնում այդ բոլոր դէպքերի մէջ, որ առիթ տուին ինձ ազատելու Նէնէի կեանքը եւ հանդիպելու հօրս: Թէ՛ առաջինը եւ թէ՛ վերջինը առաջնորդեցին ինձ դէպի ուղղութիւն: Եթէ Նէնէն չլինէր, ես առիթ չէի ունենայ հօրս տեսնելու, իսկ թէ հօրս չտեսնէի, ես գուցէ միշտ կը մնայի խաչապողների խումբի մէջ...:

(Շար. 121)

Պ. Համլեակ Յովնանեան, Տիկին Ալիս Հանչերեան, աղջիկը եւ թոռնիկը, Այրի Տիկին Բարբէն Պաակեան եւ զաւակը, Այրի Տիկին Ասեհիս Տէօվլէթեան, ինչպէս նաեւ ընտանեկան բոլոր պարագաները յաւով կը ծանուցանեն իրենց կնոջ, մօր, մեծ - մօր, քրոջ, հօրաքրոջ եւ ազգականին՝

ՏԻԿԻՆ ԱՐԱՔՍԻ ՅՈՎՆԱՆԵԱՆԻ
(Ծնեալ՝ Պաակեան)

մահը, որ պատահեցաւ Յունիս 11-ին, 76 տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի, Երեքշաբթի, Յունիս 18, ժամը 14-ին Փարիզի Ս. Յովհաննէս - Մկրտիչ Եկեղեցին, 15 ռիւ ժան - կուժոն, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Փանթէնի պարեզմանատունը:

Որեւէ մահազդ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Աշոտ Խաճակեանի մահուան առթիւ, Պ. Սարգիս Պետոյեան 1000 Ֆ. կը նուիրէ Հ. Ց. Դաշնակցութեան (ատանայ «Ցառաջ»էն) եւ 1000 Ֆ. «Ցառաջ»ին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Պօմոնի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցին շնորհակալութեամբ ստացած է.-

Այրի Տիկին Սէրապտարեանի (Ծնեալ՝ Շիրեան) մահուան առթիւ՝ Տիկին Պապայիկեան, Տէր եւ Տիկին Ալպէր Տէմիրճեան եւ Գօզօ Տէկիրմէճեան 100-ական Ֆ., Պ. Եղնանեան, Տէր եւ Տիկին Սալլաճեան, Տէր եւ Տիկին Տիգրան Տէմիրճեան եւ Տէր եւ Տիկին Հրանդ Տէմիրճեան 50ական Ֆ.:

Յովհաննէս Աղայեանի մահուան առթիւ՝ Տէր եւ Տիկին Կարապետ Պետրոսեան, Տէր եւ Տիկին Խոսրով Տէմիրճեան, Տէր եւ Տիկին Յովհաննէսեան, եւ Տէր եւ Տիկին Զամպազճեան 100-ական Ֆ., Տէր եւ Տիկին Թորիկ Նիկողոսեան եւ Տիկին Տէր - Յովհաննէսեան 50-ական Ֆ.:

Արմենակ Դաւիթեանի մահուան առթիւ՝ Տիկին Մարկոսեան 100 Ֆ., Տէր եւ Տիկին Տիգրան Տէմիրճեան եւ Տօլպաշեան ընտանիք 50-ական Ֆ.:

Լեւոն Պապոյեանի մահուան առթիւ՝ Տիկին Հայկանոյշ Պալթայեան 200 Ֆ., Տէր եւ Տիկին Քասթէկ 300 Ֆ., Տէր եւ Տիկին Շիմշիրեան Մարթէն եւ Օաէթ եւ Տիկին Իմմիրեան եւ Պէչէրեան 100-ական Ֆրանք:

Այրի Տիկին Մարի Պաղտասարեանի (Ծնեալ՝ Թուլուզեան) մահուան առթիւ՝ Օրդ. Լօրա Պաղտասարեան 200 Ֆ., Տիկին Եօթնեզբայրեան եւ Տէր եւ Տիկին Ժակ Կուսուզեան, Տէր եւ Տիկին Օննիկ Արման եւ Տէր եւ Տիկին Ասեհիս Կուսուզեան 100-ական Ֆ., Տէր եւ Տիկին Զուգուբեան, Հալէպեան ընտանիք 50-ական Ֆ.:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԵՒ ՃԱՇ

Կապոյտ Ծաչի Պօմոնի մասնաճիւղը հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ ի յիշատակ իր հանգուցեալ ընկերուհի - ներուն, Կիրակի, Յունիս 23:

Արարողութենէն ետք՝ ճաշ, ժամը 13-ին եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ: Բոլոր ընկերուհիներուն ներկայութիւնը փափաքելի է:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ
ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ
ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ ՄԻՕՐԵԱՅ ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ ԴՊՐՈՑԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՒՆԻՍ 22

Սրբոց - Թարգմանչաց Մայր Եկեղեցւոյ Սահակ - Մեսրոպ միօրեայ դպրոցի ամավերջի հանդէսը տեղի կ'ունենայ Յունիս 22, եկեղեցւոյ Ա. Զրբաշեան սրահին մէջ երեկոյեան ժամը 18·30-էն սկսեալ:

Հանդէսին ելոյթ կ'ունենան դպրոցի աշակերտները իրենց արտասանութիւններով եւ երգերով, ապա անոնց պիտի բաժնուի վկայականներ իրենց մէկ տարուան աշխատանքին դնահատականներով:

Կը հրաւիրուին ծնողքներ, բարեկամներ եւ եկեղեցւոյ ծուխին անդամները ներկայ գտնուելու դպրոցական այս հանդէսին քաջալերելու համար դպրոցիս աշակերտներն ու յանձնախումբը:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ԵՐԿՍԵՌ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

1985 - 1986 ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց Երկսեռ վարժարանի 1985 - 1986 տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են: Վարժարանը ունի մանկապարտէզ, նախակրթարան եւ երկրորդականի 6-րդ, 5-րդ եւ 4-րդ դասարանները:

Ինքնաչարժներու սպասարկութիւնը կը կատարուի հետեւեալ շրջաններու մէջ.-

Ատնուվիլ, Վիլիէ լը Պէլ, Կուբէվուա, Օլնէ սու Պուա, Սեվրան, Լիվրի - Կարկան, Մոնֆէռմէյ, Վիլփէնթ, Տրանսի, Ռոմէնվիլ, Կանեըի, Փարիզ 20-րդ:

Վարժարանը կը պահէ դիշերօթիկ բաժինը:

Դիմել անօրէնութեան. - 1, Պուլվարտ սիւ Նոռ, 93340 լը Ռէնսի, Երկուշաբթիէն՝ Ուրբաթ, առաւօտեան ժամը 10-էն մինչեւ կէսօրէ ետք ժամը՝ 17: Հեռաձայն.- 381 - 01 - 72:

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ՓՍԱՆ ԿԱԽԱՂԱՆՆԵՐՈՒ ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆԱՄԵԱԿ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Ս. Դ. Հնչակեան Կուսակցութեան Փարիզի եւ Շրջանի Վարիչ Մարմինը հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ Կիրակի, Յունիս 16, Փարիզի Հայոց Մայր Եկեղեցւոյ մէջ. 1915 Յունիս 15-ին Պոլսոյ Սուլթան Պայազիտի հրապարակին վրայ կախաղանով նահատակուած Քսան Հրեշտակեան անմահ հերոսներու յիշատակին:

Նոյնպէս հայ ազատագրութեան համար նահատակուած հերոսներու յիշատակին:

դպրոցական հանդէս

Կապ. Ծաչի Փարիզի մասնաճիւղը կը հրաւիրէ ձեզ ներկայ գտնուելու, կրթական տարեշրջանի փակման առիթով կազմակերպուած դպրոցական հանդիսութեան, Շաբաթ, Յունիս 15, ժամը 20·30-ին 9-րդ թաղամասի քաղաքապետարանի Ռոսնիի սրահը:

6, rue Drouot, 75009 Paris

Ձոխ յայտագիրը պատրաստուած աշակերտներու կողմէ, հայկական պարեր, արտասանութիւն եւ երգ:

տարեկան մեծ դաշտահանդէս

Դպրոցասէր Տիկնանց Վարժարանի Յունիս 23, կիսօրէ ետք ժամը 15-էն սկսեալ դպրոցի շրջափակին մէջ՝

1, Bd. du Nord, Le Raincy

Պար, երգ, մրցանակարաշխութիւն, անակընկալներ, հայկական պուֆէ, խաղեր, եւայլն, եւայլն:

Մուտքը ազատ է:

Հ. Ռ. Ը. Մ.

ՀԱՅՑԿ. ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ - ՓԱՐԻԶ

ՎԵՐՑԻՇՈՒՄԻ ԵՐԵԿՈՅԹ

Նուիրուած՝

Հ. Ռ. Ը. Մ.-ի 10-րդ Նաւասարդեան Խաղերուն (Ժրնեւի մէջ, Ապրիլ 5-8-ին), Երկուշաբթի, Յունիս 17, ժամը 20-ին Ալէքմանուկեան Մշակ. կեդրոնին մէջ:

118 Քուրսէլ փողոց - Փարիզ 17-րդ

Սահիկներու ցուցադրութիւն՝ լուսարձակով: Ականատեսի տպաւորութիւններ:

Ձոխ պուֆէ:

Լսահմանուն, պէօրէկ, բան, անուշեղէն եւ զանազան զովացուցիչներ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Ռ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ԱՄԱՌՆԱՅԻՆ ՃԱՄԲՈՐԸ

ՅՈՒԼԻՍ 1ԷՆ 22

7 - 16 տարեկան երկու սեռէ աշակերտներու համար:

Հոթ գ'Ալփի Քոլ Պայեար աւանին մօտ, ութ քիլոմ. Կափէն: Պետական նորակառոյց արդիական սարքաւորումներով օժտուած հաստատութեան մը մէջ, վկայեալ մոնիթէօռներու եւ պատասխանատուներու հսկողութեան տակ:

Հայկական միջավայր - երգ - պար - հայերէն դաս - հաճելի անակնկալներ:

Մարզանքի յատուկ մանաւանդ մարզավայրեր:

Արձանագրութեան եւ մանրամասնութիւններուն համար դիմել՝

Հ. Ռ. Ը. ՄԻՈՒԹԻՒՆ - ՄԱՐՍԷՅԼ - հեռաձայն.- 37 - 75 - 97
79 - 30 - 34

UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE
MARSEILLE

Dans le cadre prestigieux du CIOTEL, *à La Ciotat*, l'U. G. A. B. *est heureuse de vous accueillir à l'occosion du*

DINER DANSANT

en l'honneur de M. Alex MANOUKIAN,

le Dimanche 30 Juin, à partir de 18 heures
CIOTEL, Corniche du Liouquet — 13600 LA CIOTAT

PROGRAME DE LA SOIREE :

18 h 00 *APERITIF DANSANT au bord de mer.*
20 h 00 *REPAS DANSANT et coucher de soleil.*
22 h 00 *Nous danserons jusqu'à l'aube.*

Réservations

U. G. A. B. Marseille 37 - 75 - 97 / *L. Kouyoumdjian* 76 - 10 - 17
S. Parakian 40 - 03 - 52 / *J. Chélélékian* 50 - 75 - 49

OPTIMA Tours

ARMENIE

-- 1985 --

— Du 20 Juillet au 3 Aout ..... 6.780 F
— Du 3 au 17 Aout ..... 6.780 F
— Du 17 au 31 Aout ..... 6.780 F
— Du 31 Aout au 14 Septembre ..... 6.780 F
— Du 14 au 28 Septembre ..... 6.780 F
(tous ces voyages avec aller et retour par KIEV).
— Du 17 au 31 Aout ..... 7.050 F
(2 nuits à MOSCOU dont une à aller et une au retour).

VOYAGE SPECIAL

Sous la conduite de Réverand Père A. KESSEGIAN
du 17 au 31 Août à 6. 780 Frs.
KIEV / EREVAN / TBILISSI / KIEV

(Nos prix comprennent — le transoprt aérien, tous les transferts, la pension complète, le logement dans des hôtels de 1ère classe A en chambre double / bain, les excursions et visites mentionnées dans notre programme, l'ASSURANCE).

(Nos prix ne comprennent pas — la chambre individuelle, les boissons et les frais de nature personnelle, frais de visa 100 F.)

(Groupe minimum 20 inscriptions accompagnateur assuré par notre agence).

Renseignements et Inscriptions:

PARIS

Madame COUMRYANTZ Sonia
OPTIMA TOURS
12, rue Vignon — 75009 PARIS
Tél : 742 - 10 - 35

LIC A 130

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
18

MARDI
18 JUIN
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Directrice: Arpik Missakian

Tél.: 770.86.60 — Telex: HARATCH 280 868 F
C.C.P. Paris 15069-82 E — 51027317 A R.C. Paris

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

60րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 15.986 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 60e ANNÉE — No 15.986

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՕԴԱՆԱՒԻՒՆ ՈԴԻՍԱԿԱՆԸ

ՇԱԲԱԹԱՎԵՐԴԻՆ
ՍՊԱՌՆԱԼԻՔ, ՍԱԿԱՐԿՈՒԹԻՒՆ
ՉԳԱԴՐԵՑԱՆ

Ուրբաթ օր սկսաւ չարթուան 3-րդ օդանաւային առեւանգումը: Այս մէկը, Թի - ՏՐՈՒԼԵՈՒ-էն ամերիկեան ընկերութեան մէկ Պոյինկն էր 727 - որ Աթէնք - Հռոմ ճիշդը կ'ապահովէր, բայց Ուրբաթէն երկուշաբթի առաւ, առաւելաբար Ալժէ - Պէյրութ դնաց եկաւ եւ նախընտրաբար Պէյրութի օդակայանը մնաց, քանի որ ան չիներու հակակշռին տակ է եւ օդանաւերը իրենց ուզածը կ'ընեն, նոյնիսկ առն կ'երթան ու կը վերադառնան առանց օրէն: Ահաբեկիչները, առաջին օրը, Պէյրութէն մեկնելէ առաջ, օդակայանը ետեցին ամերիկացի զինուորականի մը դիակը, հաստատելու համար թէ իրենց պահանջները կատակ չեն: Յետոյ մինչ կիրակի իրիկուն, խումբ - խումբ ազատ ձգեցին կարգ մը ճամբորդներ եւ երկուշաբթի առաւօտ օդանաւին անձնակազմէն զատ, կը մնար չուրջ 30 հոգի, որոնց մէջ յոյն երգիչը՝ Տէմիս Ռուսոս: Նիւ ահաբեկիչները միշտ նոյն պահանջները կը դնեն՝ ազատ արձակումը 700-ի չուրջ մահապարտներուն (Իսրայէլ) եւ երկու Լիբանանցիի բանտարկուած Մաորիա: Մինչ այդ, ձեռք ձգեցին մէկ պահանջ: Արդարեւ, Ցոյները ձերբակալած էին ահաբեկիչներու մէկ ընկերը, որու ազատ արձակումը եւ իրենց միացումը պահանջեցին Պոյինկը առեւանգողները, ինչ որ անմիջապէս ձեռք ձգեցին: Կը կարծուի որ նոր «ժամանողներով» ահաբեկիչներու թիւը 15-ի հասած է, ասոնք մանաւանդ ճաշերը կ'ապսպրեն եւ պահանջները կը նորոգուին ամէն ժամ: Հաւանական չի նկատուիր որ նոյնիսկ ամերիկեան ճնշումի տակ, Իսրայէլ տեղի տայ: Իր սկզբունքին դէմ է, բայց վերջիս ազատ ձգեց 1150 արաբ 3 իսրայելացի զինուորի փոխարէն, ինչ որ բաւական ալ ազմուկ հանեց Իսրայէլի մէջ, ուրկէ մտածող կայ որ եթէ 3 Իսրայելացի 1150 արաբ կ'արժէ, 30 Ամերիկացի ալ 700 արաբի հետ կարելի է փոխանակել: Ամէն պարագայի մէջ, Ռեակըն ալ վճռական չէ թելադրելով հանդերձ ահաբեկիչներուն, որ չհամարձակին որեւէ բնկել: «Կորսուած» ճամբորդներ ալ կան, այսինքն կը հաստատուի որ առաջին ժամանումին Պէյրութ, չիները առած տարած են ճամբորդներէն ուրիշ՝ հրէական անուն կրող: Աւելի ալ պատանդ են անծանօթ վայր մը:

Այս էր կացութիւնը, երկուշաբթի առաւօտ, օդանաւը, որուն վիճակն ալ լաւ չէ, միշտ Պէյրութի օդակայանն էր:

Բանակցութեանց դժուար պատասխանատուն է, Պէյրութ, չիներու պարագլուխ՝ Նապիհ Պէրի, մինչ ճնումպլաթ կը խոստովանէր թէ իր ձեռքէն ոչինչ կուգայ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Թիւրքիոյ իսկական ռատիկանական պետութեան մը վերածուեցաւ, քանի որ Հալէպցիներու ընդդիմութիւնը մեծ օգուտ չունեցաւ եւ ոստիկաններու իրաւասու-

(Շար.ը Դ. Էջ)

ՄԱՆՈՒՇԵԱՆ

ՇԱՐՈՒՆԱԿԵԼԻ

ԲՈՒՆ ՀԱՐՑԸ

ՊԻ՞ՏԻ Է ՓՆՏՈՒԵԼ ՁՇՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ուրբաթէն Շաբաթ պիշեր, Մանուչեան հարցը դրաւեց բերանացի, տեսանելի եւ դրաւոր մամուլը: Ուրբաթ առաւ Մելինէ Մանուչեան մամուլի ասուլիս մը կուտար, որու բովանդակութիւնը կը գոհացընէր թեր ու դէմ կողմերը: Այլ խօսքով, իւրաքանչիւրը անկէ կը քաղէր ինչ որ իրեն նպաստաւոր կը նկատէր: «Իւմանիթէ» եւ համայնավար կուսակցութիւնը չէին ծածկեր իրենց գոհունակութիւնը, հաստատելով թէ Մելինէ Մանուչեան ճշդած էր թէ ոչ մէկ ձեւով կը մեղադրէր համայնավար կուսակցութիւնը, ոչ՝ երէկ, ոչ՝ այսօր: Կը յայտնէր թէ ըստ իրեն Ռոժէ մըն է, ռումանացի զօրավար՝ Բորիս Հոլպան խումբին ձերբակալման պատասխանատուն: Ան է որ մերժած է Մանուչեանի դիմումը՝ առժամապէս հարաւ քաշուիլ: Այսօր, այս Ռումանացին Փարիզ կ'ապրի: Բայց, կը ճշդէ Մելինէ Մանուչեան, չի կրնար պնդել որ Հոլպան «վերջ՞ն» ստացած է նման հրահանգ մը թէ ինքնագլուխ գործած: Ինք տեսած է Ռոժէ - Հոլպանը Ազատագրութեան եւ ան դողալ սկսած է, երբ զինքը տեսած է: Իր ենթադրութիւնները հիմնուած են նաեւ ձեռագրի նմանութեան վրայ:

Շաբաթ առաւ, օրաթերթերը կրկին կը խորագրեն (Մելինէ Մանուչեանի նկարով) այս հարցին վրայ եւ ինչպէս ըսինք, «Իւմանիթէ» կ'առնէ ինչ որ իրեն նպաստաւոր կը գտնէ, միւսները՝ ինչ որ աննպաստ կը գտնեն համայնավարներուն: Ամէն ոք գոհ է:

Հետաքրքրականը, նոյն իրիկունը կը պատահէր: Շաբաթ, Փոլաքի «Պատասխանի իրաւունքը» առաւելաբար, եթէ ոչ միայն, այս հարցը ծեծեց: «Իւմանիթէ»ի խմբագիրը՝ Քլօտ Քասան բոլորովին առանձին պիտի մնար, եթէ վաւերական դիմագրականը, որ է՝ Քլօտ Պուտէ նոյն տեսակէտը չունենար: Հոն էին՝ Նոէլ Քոփէն (Լա Քռուա), Մաքս Կալլօ (Մաթէն), Ժան - Մարսէլ Պուրկըօ (Լիպէրասիոն), Միշէլ - Անթուան Պիւրնիէ (Աքթիւէլ), Տանիէլ Վերնէ (Լը Մոնտ), Քլօտ Քասան (Իւմանիթէ) եւայլն: Քլօտ Պուտէ ճըշդեց, ինչ որ զրեցինք արդէն, թէ ոչ մէկը զիւցած է (5-էն) թէ իրենք պատուոյ դատակազմ են, բայց կը պնդէ՝ Փիլմը անուանարկիչ է եւ չի համապատասխանները ճշմարտութեան: Կը ճշդէ թէ իրենցմէ ոչ մէկը համայնավար չարքային է: Ըստ Փիլմին համայնավարները «տուած» են Մանուչեան խումբը, բարախաղով մը, ոմանք կը ճշդեն՝ «լքած են» (տոնէ, ապանտոնէ): Փոլաք Փիլմը տեսեր է նոյն օրը, ցնցուած է, ուրիշներ ալ: Ցանուն արտայայտութեան ազատութեան պէտք է որ հեռադիտողները տեսնեն եւ իրենց կարծիքը կազմեն: Շատ կը խօսուի Ա.Քիէլի յօդուածին մասին եւ թերթին խմբագիրն ու Քասանն ալ լաւ կ'ատնեն կուտան: Ցատակ հարցումներու, Քասանն, ըստ կուսակցական աւանդութեան պատասխանէ: Երբ, Թուականովէն կը պատասխանէ: Երբ, Թուականովէն կը պատասխանէ, զործին չիներով փաստեր կը բերուին, զործին չիներ փաստեր կը բերուին, զործին վերջ բանի մասին կը խօսի: Մեր տպաւորութիւնը այն էր, թէ լաւագոյն արտայայտուողը, տրամաբանութեամբ, առանց կիրքի՝ Մաքս Կալօն էր, որ ի մէջ այլոց մէկ խօսքով կրցաւ բացատրել թէ ինչո՞ւ Փիլմը կը խանգարէ (համայնավարները): Այնքան յաջող է, որ հրապարակ զրած հարցումը ճշմարտութեան բնոյթ ունի: Այլ խօսքով, հարց մը կը դնէ, որ պատասխանի պէտք չունենար, իբրեւ

ՄԵԿԵՆԱՍՈՒԹԻՒՆ

ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ

—×—

*Կիրակնօրեայ յաւելուածական բաժնին մէջ (Ցունիս 16 / 17) «Լը Մոնտ» քանի մը յօդուած նուիրած էր «Հաստատութեանց եւ մեկենասութեան» եւ ասոնց կարգին՝ Կիւլպէնկեան Հաստատութեան: Ցօդուածագիրը կը յիշէ որ 1942-ի ապրիլեան օր մը, հարուստ Հայ մը Լիզպոն կը ժամանէր պատերազմական սարսափներէն իոյս տալու մտահոգութեամբ: Անոյշ հանգանակը եւ ժողովուրդին բարութիւնը հրապուրած են զինքը եւ հոն մնացած է այլեւս, մինչեւ մահը՝ 1955 Ցուլիս 20: Ապա կը յիշուի իր կենսագրականը՝ ծնած Պոլիս 1866-ին, 1891-ին իր ճամբորդական նոթերը, համախմբուած Հաչէթի կողմէ, օսմանեան կառավարութեան հանքերու նախարարին ուշադրութիւնը կը դրաւէ, որ իրեն կը յանձնէ տեղեկագիր մը պատրաստելու պաշտօնը կայսրութեան քարիւղային հանքերուն մասին: Քանի մը տարի ետք, Կիւլպէնկեան կը մասնակցի Ռօյըլ Տըչ Շէլլի կազմութեան, կապ եղած է ամերիկացի եւ ռուս քարիւղատէրերու միջեւ եւ մղած Ֆրանսան որ բաժնետէր ըլլայ Թրքիոյ փեթրոլիըմ Քմփէնիի մէջ: 1928-ին բարդ բանակցութիւններէ ետք ընկերութեան ընկերային դրամագլուխին 95%-ը կը բաժնուի չորս ընկերութեանց միջեւ, որոնց մէջ՝ Քարիւղներու Ֆրանսական ընկերակցութիւնը, մնացածը կը տրուի Գ. Կիւլպէնկեանի, որ կը դառնայ պ. 5%: Արուեստի սիրահար, կարեւոր հաւաքածոյ մը կազմած էր՝ Տիւրէր, Ռամպրանտ, Ռընուար, Մոնէ, Մանէ, Տըկա, եգիպտական քանդակներ, արեւելեան յախճապակի, ձեռագիր, եւայլն, եւայլն: Այս ամբողջը թանգարանին մէջն են Լիզպոնի Կիւլպէնկեան հաստատութեան . . 7 հեկտար պարտէզի մը մէջ, չէնքը՝ 30 հազար քառակուսի մեթր կ'ընդգրկէ նաեւ արդի արուեստի կեդրոն մը, ցուցասրահներ, մասնագիտական գրադարաններ, եւ 1300 հոգինոց սրահ մը: Վերջաւորութեան, յօդուածագիրը կը չեշտէ հաստատութեան ճառագայթումին կողքին, անոր անկախութիւնը եւ անաչառ գործունէութիւնը աշխարհի ամէն կողմը, յատուկ ուշադրութեամբ՝ հայ գաղութներուն:

հետեւանք Փիլմին ուժին: Համաձայն է համայնավարներուն հետ, մտքերու փոխանակութիւն մը անհրաժեշտ է Փիլմին ներկայացուելէն առաջ: Հոս, մենք ալ կրնանք հարց տալ, թէ ա՞յդ չէր, ինչ որ եղաւ արդէն Փոլաքի այս յայտագրով:

Կիրակի իրիկուն, հեռատեսիլը լուրերուն մէջ, կը հաղորդէր թէ գտնուած էր խնդրոյ առարկայ «Ռոժէ»ն, որ բոլորովին կը հերքէր իրեն վերագրուած ամբաստանութիւնը: Երկուշաբթի առաւ, «Իւմանիթէ» կրկին լայն տեղ կուտար հարցին, չեչտելով հակահամայնավար պայքարը որ կը տարուի այս առթիւ:

Բայց խորքին մէջ, բուն հարցը այլ տեղ է: Ոչ մէկ բան, նոյնիսկ հերոսական արարքներ, անպայման մաքուր են, ոչինչ միայն ճերմակ կամ սեւ է: Ամէն տեղ արատներ կան, որովհետեւ մարդ արարածը ինք տկար է եւ փորձութիւններու ենթակայ: Դիմադրականներն իրենք ալ կ'ընդունին թէ պավիւններ կային, մտնութիւններ, ըսենք սխալներ: Պէտք չէ մերժել ճշմարտութիւնը, թէկուզ անհաճոյ: Այս է որ կը մերժէ համայնահաճոյ: Այս է որ կը մերժէ համայնավար կուսակցութիւնը: Ուրեմն, հարկ է պատասխանել սա հարցումին՝ պէտք է՞ քերքերել անցեալի էջերը, ի գին հրապարակելու այսպիսի արարքներ, թէ ոչ ձգել որ պատմութիւնը իր ծոցը պահէ ինչ որ գեղեցիկ չէ եւ անցեալը միայն՝ հերոսական ըլլայ:

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ ԿԸ ՔՆՆՈՒԻ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻՆ

ԵՐԲ ԹՈՒՐՔԵՐԸ ՀԱՑԿ. ՀԱՐՑԸ «ԿԸ ԲԱՑԱՏՐԵՆ» ԵՒՐՈՊԱՑԻՆԵՐՈՒՆ ...

Սթրազպուրկէն մեր առած վերջին լուրերու համաձայն, Եւրոպական Խորհրդարանի քաղաքական յանձնախումբը Սեպտեմբերին պիտի քննէ Ժաք Վանտէմէօլպրիւքի տեղեկագիրը Հայկական հարցին վերաբերեալ: Այս առընչութեամբ Թրքական դիւանագիտական շրջանակները տենդագին աշխատանքի լծուած են, ինչպէս ցոյց կուտան Թրքական աղբիւրներու հետեւեալ տեղեկութիւնները. - Նկատելով որ Թուրքիոյ ու Եւրոպական Խորհրդարանի միջեւ միշտ տարակարծութիւններ կը ծագին եւ կերպով մը կարելի չըլլար վերջնապէս կարգի դնել զանոնք, այս երկրին Հաւաքական Շուկայի անդամակցութեան հարցն ալ միշտ կը մնայ առկախ: Այդ պատճառաւ ալ, որպէսզի կապը պահուի յիշեալ կազմակերպութեան հետ՝ ստեղծուած է Թուրքիոյ Բարեկամներու խմբակ մը՝ փոխարինելու համար Եւրոպական Խորհրդարանի խառն Յանձնաժողովը: Յիշեալ խմբակը Ցունիս 10-ին գումարեց իր երրորդ նիստը ու Եւրոպական խորհրդարանի անդամներուն բացատրեց Հայկական հարցը:

Թուրք Խորհրդարանական պատուիրակութիւնը զոր կը գլխաւորէր Տէնիզլիի ԱՆԱՓ-ական երեսփոխան Այֆան Զազըրօղուլլարը եւ որուն մաս կը կազմէ նաեւ փրոֆ. Թիւրքզայա Աթաէօվ, տենդոտ գործունէութեան մը լծուած է եւ մանրամասն ու փաստարկեալ տեղեկութիւններ կուտայ Սթրազպուրկի մէջ՝ Եւրոպացի խորհրդարանականներուն: Թուրքիոյ Բարեկամներու Խմբակին մէջ լայն չահագրգռութիւն գտաւ մանաւանդ Աթաէօվի ելոյթը, որուն ընթացքին հերքուեցան Թուրքիան ամբաստանող բոլոր վերագրումները՝ «Հայկական Ցեղասպանութեան» մը կապակցութեամբ, քանի որ Թուրքիա ծանրօրէն կ'ամբաստանուէր վերջերս պատրաստուած տեղեկագրով մը, ինչ որ ընդվզեցուցած էր Թրքական շրջանակները:

ԱՖՂԱՆԻՍՏԱՆԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ԴԷՄ

ՅՈՒՑԱՑ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

—×—

Մոսկուայէն մամուլի Ֆրանսական գործակալութիւնը (ԱՖՓ) կը հաղորդէ որ, չուրջ 200 ծնողք ցոյց մը ըրած են Երեւանի մէջ, Մայիսին, բողոքելու համար իրենց զաւակներուն անմիջական մեկնումին Աֆղանիստան, ինչ որ առաջին հաւաքական զանխաուան, ինչ որ առաջին հաւաքական բողոքը կը նկատուի, Խորհ. Միութեան մէջ, խորհրդային բանակին միջամտութենէն ի վեր, հինգհարիւր տարի է: Ըստ նոյն աղբիւրներուն, այդ ցոյցը տեղի ունեցած է Մայիս 20-ին, Երեւան, զօրահաւաքի կեդրոնատեղիին առջեւ: Քառասունի չուրջ ցուցարարներ ձերբակալուած են եւ ամբաստանուած որպէս «հուլիկան»: Ձերբակալուած անձերը ցայսօր ազատ արձակուած չեն, ըստ այլ ապրիւրի մը բաղմաթիւ զինուորականներ բախած կ'ըլլան մերձաւոր լեռը, բայց անմիջապէս բռնուած: Այս բոլոր լուրերը, սակայն, կարելի չէ եզրակացնել եւ Երեւանի «Կոմունիստ» թերթին խմբագրութիւնն ալ, պատասխանելով ԱՖՓ-ի հարցումին, ըսած է թէ «նման բանէ մը ոչ մէկ լուր ունի»:

ՎՃՌԱԿ

ցույցախտիկ

Ա. ՄԻՐՀԱՆՅԱՆ

Ամառային «Ֆայ Հայաստան Օրերը» Ալավերդիում ուրախ ու հուզիչ տոնախմբություններով էին լցված: Ամեն ինչ ասես չկար այդ օրերին. ոգևորիչ երգ ու պար, ժողովրդական ավանդական խաղեր, ֆուտբոլի, վոլեյբոլի, բասկետբոլի հետաքրքրական մրցումներ, ցուցահանդեսներ, ցուցադրություններ, ինչպես նաև ֆիլհարմոնիայի համերգներ: Ամեն ինչ ասես չկար, բայց ինձ համար ամենահետաքրքրականը, ամենաուշագրավը, ամենահուզիչը Ալավերդու հայ-վրացական բարեկամության տունն էր: Ես ինձ համար ամենաանսպասելի ժամանակ հայտնվեցի այդ տանը, ամենաանսպասելի ժամանակ ականատես եղա այդ տան մեջ տեղի ունեցող ամենաանսպասելի բաներին:

Ֆոյե - խոհանոցային մեջ նոր - տաժամ տեսա փայտե վերտակ աթոռներ, որոնց վրա ծղոտե հյուս էր: Ես միևնույն ժամանակ մի քանի հատ էլ տեսա մեջ նոր մեծ մոմեր, որոնք ոչ թե մոմակալների մեջ էին, այլ ուղղակի ներքևի մասում մոմի հալած մոմով ամրացված էին սեղանի ծածկոցին: Ես ինձ համար ասացի, որ ինչ-որ հետաքրքրական բան է պատրաստվում, ինչ-որ հետաքրքրական բան է սպասվում, ինչ-որ հետաքրքրական բան է տեղի ունենալու: Ես ինձ համար ասացի, որ ինչ-որ հետաքրքրական բան է տեղի ունենալու, որովհետև ինձ հրավիրել էին ոչ թե ինչ-որ ընդունելության, ոչ թե ինչ-որ հանդիսավոր ընթրիքի, ոչ թե ինչ-որ պաշտոնական հանդիպման, այլ ինչ-որ ընտանեկան ընթրիքի

ԼԻՈՆԻ ՀԱՑ ԱՐԻՆԵՐՈՒՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Տասնեակ մը տարիներէ ի վեր Հայ Արիներու Միութեան Լիոնի շրջանը իր գործունէութեան կարեւոր մաս մը կը կազմակերպէ նաեւ ամէն տարի հետ կը կազմակերպէ նաեւ ամէն տարի փետրուար ամսուան ընթացքին իր ճաշեւոյթը։ Երկու հանդէսներ որոնք ամէն տարի կանոնաւորապէս կազմակերպուած են հայ հասարակութեան եւ ծնողքներուն համար, որոնք հաճելի եւ զուարթ թատերական յայտագրին հետ զուգորդուած կ'առաջարկեն նաեւ տարուան մէջ կատարուած յառաջդիմութիւնները սկաուտական մարզին մէջ։

Դաշտահանդէսը ծնողաց եւ բարեկամներու համար ուրախ եւ զուարթ հատուածը մըն է ուր մեր Արիները եւ Արենոյշները գեղեցիկ յայտագրով մը, եւ հայկական մթնոլորտի մը մէջ առաւօտէն կեսօր գաշտային յայտագրով, պատրաստելով նաեւ իրենց ծնողքներուն օթանակութեամբ հայկական ճաշեր, նըւագով եւ պարով մասնակցեցան սկաուտական այս յայտագրին։

Յունիս 9, կիրակի օրը Լիոնի Վէնիսիէօ գեղեցիկ շրջանին մէջ, գաշտերուն վրայ կը ներկայացուէր տարեկան գաշտահանդէսը։ Հակառակ ամպոտ օդին եւ երբեմն անձրեւի կաթիլներուն Արիները եւ Արենոյշները Շարաթ օրուընէ սկսեալ կը բանակին տեղւոյն վրայ, պատրաստելու գաշտահանդէսը, եւ կիրակի առաւօտէն սկսեալ Լիոնի մեր հայրենակիցները եւ ծնողները կուգային հասատատուելու պատրաստուած տեղանքներուն չուրջ, այցելելով բանակավայրը։ Ծնողներէն մաս մըն ալ արդէն գործի ղլուխ էր եւ կը պատրաստէր օրուան համեղ հայկական ճաշերը։ Արենոյշները մեծ ու պզտիկ ֆաշատէին եռանդով պատրաստել օրուան իրենց յայտագիրը։

Սկաուտական բանակավայրը հրապուրիչ էր իր դեղեցկութեամբ. գոյնզգոյն վրաններով եւ բարի գալուստի դրութիւններով եւ սկաուտական խոստումի եւ դաւանանքին յուցադրութեամբ։

Արիները, արենոյշները, գայլիկները եւ թեւիկները կ'աշխատէին դեկավարութեամբ իրենց խմբապետներուն եւ խմբապետուհիներուն անթերի համագործակցութեամբ եւ սկաուտական իրենց կարգապահութեամբ։ Լիոնի շրջանային պետը Աւետիս Տօնապետեան եւ գայլիկներու եւ թեւիկներու շրջանային պետ՝ Անայիս Տէր-Մարտիրոսեան կը դեկավարէին յայտագիրը։ Բազմաթիւ էին մեր տղաքը եւ աղջիկները. գայլիկները, արենոյշները, թեւիկները եւ սկաուտները երեք պետերով 70-ը կ'անցնէին. ինչ որ ցոյց կուտար եղած շարունակական յառաջդիմութիւնները թիւով եւ որակով. շրջան մը որ պակաս է հայկական միութեանց շրջին կարեւորներէն մին։

Հանդէսին հրաւիրուած էր եւ կը նախագահէր Հայ Արիներու Միութեան պետը՝ Գուրգէն Մեծատուրեան, ներկայ էին նաեւ Փարիզի շրջանային պետերը՝ Ժայր Պատմ եւ Միշէլ Մեծատուրեան, խմբապետուհիներ եւ ծնողներ։

Հայկ. նուագախումբ մը զուարթ մթնոլորտ մը կը ստեղծէր հայկական եղանակներով եւ երգերով, որուն կը մասնակցէին թէ մեծերը եւ թէ փոքրերը, մէջ ընդ մէջ սկաուտական խաղեր եւ մրցումներ բոլորն ալ զուարթ եւ յաջող, կ'ամբողջացնէին օրուան յայտագիրը։

×

Հանդէսին պաշտօնական բացումը տեղի ունեցաւ բոլոր մասնակցող սկաուտներուն, գայլիկներուն, արենոյշներուն եւ թեւիկներուն հաւաքուելով, ներկայութեամբ բոլոր պետերուն։ Հայ Արիներու պաշտօնական քայլերգէն յետոյ Շրջանային պետը բարի գալուստ կը մաղթէր ընդհ. պետին որ եկած էր այս տարի ալ քաջալերելու Լիոնի շրջանի հանդէսը, չնորհակալութիւն կը յայտնէր նաեւ Փարիզէն եկած պետերուն եւ խմբապետուհիին։ Ինչ որ կը ստեղծէր եղբայրական տաք մթնոլորտ մը։

Իր ուղերձին մէջ Հայ Արիներու Միութեան ընդհ. պետը անդամ մը եւս շեշտեց Լիոնի շրջանի յառաջդիմութիւնները միւս շրջաններուն հետ եւ անոնց եղբայրական գործունէութիւնը, յաջող եւ յարատեւ, մեծ օժանդակութիւն մը կը բերէն իրենց աշխատանքով, մասնակցելով արշաւներէն եւ բանակումներէն զատ միութեան միջազգային գործունէութեան միութեան միջազգային գործունէութեան, համաժողովներու, ճէմպորիներու եւ հաւաքոյթներու ընթացքին։ «Ուրախ ենք, աւելցուց ընդհ. պետը, որ Լիոնի շրջանը իր մեծ գործունէութեամբ կը մասնակցի Հայ Արիներու Միութեան կեանքին, որ անկախ եւ ազատ մանկավարժական կազմակերպութիւն մըն է 56 տարուան գործունէութեամբ, որ կը պահէ հայ փոքրիկներու եւ պատանիներու հայկ. ոգին եւ կը կրթէ զանոնք իբր ապագայ դիտակից քաղաքացիներ, վառ պահելով իրենց մէջ հայկականութիւնը, և իրենց սէրը հայ մշակոյթին, հայ լեզուին եւ պատմութեան։ Հայ Արիներու Միութիւնը կը բերէ նաեւ միջազգային սկաուտական չարժումին, իր եղբայրական աջակցութիւնը եւ ճէմպորիներու եւ բոլոր հաւաքոյթներու հաւատարիմ իր հիմնադրին, Պէյտըն Բաուլի ստեղծած ոգիին։

Եւ Լիոնի շրջանը կրնայ հպարտ ըլլալ իր բերած փայլով Հայ Արիներու Միութեան»։ Ընդհանուր պետը չնորհաւորեց անդամ մը եւս Շրջանային պետը եւ իրեն աջակից պատասխանատուները։

Եւ դաշտահանդէսը կը շարունակուէր հայկական զուարթ մթնոլորտի մը մէջ։ Մեր հայրենակիցները կը մասնակցէին յայտագրին եւ խաղերուն, առաւտաճաշն եւ ուրախ։

Մեծ հաճոյք մըն էր նաեւ մեզ բոլոր համար հանդիպիլ դարձեալ Լիոնի մեր սիրելի բարեկամներուն, հայրենակիցներուն, նախկին եւ նոր սկաուտներուն. բոլորս ալ ներշնչուած մեր սկաուտական ոգիէն, եւ հպարտ Հայ Արիներու Միութեան կենսունակութեան եւ իր ստեղծած բարեկամական եւ եղբայրական ոգիէն։

×

Դաշտահանդէսը տեւեց մինչեւ երեկոյ եւ վերջացաւ ուրախ մթնոլորտի մը մէջ։

Կը չնորհաւորենք Լիոնի շրջանը սմառուան յաջող բանակումին համար եւ մաղթելով որ մասնակցի միջազգային բանակումներուն, բերելու համար հայ ընկաուտական այնքան սիրուած ներկայութիւնը։

Գ. Մ.

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ
ՎԵՆԵՏԻԿ

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԹԻՒ 4

Վենետիկի Ամառնային Հայագիտական Դասընթացքի Վարչութիւնը, ինչպէս խոստացած էր նախընթաց թիւ 3 հաղորդագրութեամբ, ներկայով կը ծանուցանէ յաւելեալ մանրամասնութիւններ եւ արձանագրութեան պայմաններ Օգոստոս ամսոյն ընթացքին Մուրատ - Ռափայէլեան Վարժարանի մէջ տեղի ունենալիք դասընթացքին։

1. - Դասերը կը սկսին Օգոստոս 1, Հինգշաբթի եւ կը լրանան Օգոստոս 27, Երեքշաբթի օր։ Քննութիւնները տեղի կ'ունենան, փափաքողներու համար, Օգոստոս 29-ին։ Ժամանումները Յուլիս 30 - 31, մեկնումները՝ Օգոստոս 30 - 31։ Այս նախատեսուած թուականներէն առաջ եւ վերջ կարելի չէ դպրոցին մէջ դիշերել, նոյնիսկ յաւելեալ սակ վճարելով։

2. - Մասնակցութեան համար անհրաժեշտ է լրացուցած ըլլալ 18 տարեկանը։

3. - Ամսական թոշակն է Հիւսիսային - Ամերիկայի եւ Արեւմտեան - Եւրոպայի համար 800 ամերիկեան տոլար։ Մերձաւոր եւ Միջին - Արեւելքի ու Հարաւային Ամերիկայի համար՝ 600 ամերիկեան տոլար։ Մասնակցութեան սակը կը ներփակէ դասաւանդութիւնը, սննդեղէնի եւ կեցութեան ծախքերը. չի ներփակեր պըտոյտներ, թանգարաններու եւ հնախօսական վայրերու այցելութիւններ, օրինական ձեւակերպութիւններ եւ այլ նման ծախքեր։

4. - Արձանագրութեան համար անհրաժեշտ է ղրկել, ամէնէն ուշ, մինչեւ 1985 Յուլիս 20 թուականը անձնական կենսագրական մը՝ նչելով կատարուած ուսումները եւ հայերէնի մակարդակը, եւ 100 ամերիկեան տոլար հետեւեալ հաշիւին.

Collegio Armeno c/c No.10018
c/o BNL **VENEZIA**

5. - Դասընթացքները նախատեսուած են երեք մակարդակի վրայ՝ սկսնակ, միջակ, զարգացած։ Ակնկիռ անհրաժեշտութիւնը՝ որ իւրաքանչիւր թեկնածու ղրկէ իր կենսագրականը եւ հայերէնի ծանօթութեան մակարդակի մասին տեղեկութիւն մը, մինչեւ վերոյիշեալ Յուլիս 20 թուականը։

6. - Անոնց՝ որ դասընթացքի աւարտին յաջողութեամբ կ'անցընեն սահմանուած քննութիւնները կը տրուի վկայական մը, ըստ իրենց մակարդակին։ Անոնց՝ որոնք, թէեւ չեն ներկայանար քննութեան, բայց լրիւ հետեւած են դասերուն եւ բանախօսութիւններուն, կը տրուի ներկայութեան վկայագիր մը։ Դասընթացքի մասնակցութիւնը չեղեալ կը նկատուի անոնց համար՝ որոնք ամսուան մը ընթացքին, բացակայած են ընդ ամէնը իրենց ժամէն աւելի։

7. - Դասերը տեղի կ'ունենան առաւօտները ժամը 9·30-էն 12·30։ Իսկ բանախօսութիւնները՝ իրիկունները՝ 18·00-ին կամ՝ 21·00-ին։

8. - Նախատեսուած են չարաթավերջի խմբական պտոյտներ Իտալիոյ մերձակայ տեսարժան վայրերը։

9. - Դասախօսներն են. -

Հ. ՆԵՐՍԷՍ ՎՐԴ. ՏԷՐ - ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ
(գրաբար)

Հ. ԼԵՒՈՆ ՎՐԴ. ԶԷՔԻԵԱՆ
(գրականութիւն, պատմութիւն)

Հ. ՌԱՓԱՑԷԼ ՎՐԴ. ԱՆՏՈՆԵԱՆ
(գրականութիւն, պատմութիւն)

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՄԻՆԱՍԵԱՆ
(աշխարհաբար)

ԱՆԻ ԹՈՓՈՃԵԱՆ
(աշխարհաբար, գեղարուեստի պատմութիւն)

ՊԱՃԻԱՐ ՍՎԱՋԼԵԱՆ
(աշխարհաբար)

ԱՐՓԻ ԹՈՓՈՃԵԱՆ
(աշխարհաբար)

ՄԿՐՏԻՉ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ
(աշխարհաբար)

10. - Դասերէն զատ տեղի պիտի ունենան նաեւ բանախօսութիւններ, նախապէս ճշդուած օրակարգի մը համաձայն։ Բանախօսները եւ իրենց նիւթերն են՝ ըստ ժամանակագրական հաւանական յաջորդականութեան։

ԱՐԱՄ ՔԵՐՈՎԲԵԱՆ
(Կոմիտաս եւ հայ երգը՝ երեք բանախօսութիւն)

ՄԱՐԿ ՆՇԱՆԵԱՆ
(Կարկառուն դէմքեր եւ ուղղութիւններ ի. դարու հայ գրականութեան՝ 4 բանախօսութիւն)

Հ. ՆԵՐՍԷՍ ՏԷՐ - ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ
(Հայ ձեռագրական հարստութիւնը՝ երկու բանախօսութիւն Ս. Ղազարի ձեռագրատան մէջ)

ԱՏՐԻԱՆՕ ԱԼՓԱԿՕ ՆՈՎԵԼԼՕ
(Հայ ճարտարապետութեան յարաբերութիւնները մերձակայ շրջաններու, մանաւանդ Բիւզանդիոնի հետ՝ մէկ բանախօսութիւն)

ՋՈՒԼԱԼ ԳԱՋԱՆՃԵԱՆ
(Նախամաշտոցեան հայ բանահիւսութիւնը Խորենացիի վկայութեամբ՝ երկու բանախօսութիւն)։

1 - 6 - 1985

Վենետիկ

ՐԱՖՖԻ

ԽԱՉԱԳՕՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

ՄԱՍՆ ԵՐՐՈՐԴ

ԸՆԿԱՅ ԾՈՒՂԱԿԻ ՄԷՋ

Դեռ արեւը չէր ծագել, դեռ ալրում էր վաղորդեան մառայլը։ Գնալով ղէպի մօտակայ գիւղը, ես իմ ղլխում կազմում էի մի գեղեցիկ ծրագիր մեր ապագայի մասին։ Ես պատկերացնում էի սիրելի հայրենիքը ... իմ եւ հօրս վերադարձը ... մօրս եւ քոյրերիս ուրախութիւնը ... եւ մեր խաղաղ ու հանգիստ կեանքը հայրենական օջախի կողքում...։

Բայց ինձ տանջում էր մի ամենադժուարին հարց, թէ ի՞նչ պէտք էր անել Նէնէի հետ։ Ես գիտէի, որ նա ինձանից չի բաժնուի. ես զգում էի, որ նրան թողնել չեմ կարող...։ Այդ հարցը երկար զբաղեցնում էր իմ միտքը, երկար ես տարուբերւում էի զանազան մտածութիւնների մէջ։ Իմ սիրային միմեանց հետ մրցում էին երկու էակներ՝ - Նէնէն եւ Սառան։ Որի՞ն պէտք էր ընտրել...։

Ճանապարհը, որ տանում էր դէպի մօտակայ գիւղը, պէտք է անցնէր այն ձորի միջով, ուր գտնւում էր խաչագողների բնակարանը։ Այդ պատճառով ես որոշել էի արեւածագից առաջ, առաւօտեան մըթութեան պահուն, անցնել այնտեղից, որպէս զի նկատելի չլինեմ։

Դեռ բաւական մուքն էր, երբ հասայ այնտեղ։ Բայց իմ ուշադրութիւնը գրաւեցին որոմանի խուլ ձայներ, կարծես թէ, արձակում էին աորճանակներ։ Ես կանգնեցայ։ Ձայները լսում էին ուղիղ այն կողմից, որտեղ գտնւում էր նրանց բնակարանը։ Հետաքրքրութիւնը մոլորեցրեց ինձ։ Ես բարձրացայ մի բլուրի վրայ, սկսեցի այնտեղից նայել։ Իմ առջեւ բացուեցաւ մի հրեղէն լճակ։ Ամբողջ ձորը վառւում էր կրակի մէջ։ Հրդեհը խաչագողների բնակարանից տարածուել էր անտառի մէջ։ Ամառնային տօթից ցամաքած ծառերը այրւում էին։

Կրակի բոցերը դուրս էին հոսում խաչագողների բնակարանից եւ տարածւում էին նրա չուրջը սարսափելի լուսաւորութիւն։ Միլիոնները այրւում էին։ Մի կողմում ածած էին թղթերի կիսաւարտ կապոցները։ Հրդեհը ոչնչացնում էր կեղծ գործի կեղծ արդիւնքը...։

Հրդեհի լուսաւորութեան միջից երեւում էին զինուած մարդիկ, որոնք, կարծես թէ, խուզարկութիւններ էին անում։ Ոմանք կալանաւորուած էին չղթաների մէջ պահուած էին, ոմանք փախչում էին։ Անտառի մէջ հետամուտ էին լինում, որոնում էին փախստականներին։ Մթութեան մէջ ընդդիմութիւններ էին կատարւում, այդ ժամանակ լսելի էր լինում ատրճանակների ձայնը։

Ի՞նչ էր պատահել։ Ինչ էլ որ լինէր, այդ սոսկալի տեսարանը մի լաւ բան չէր գուշակում։ Ես մտածեցի հեռանալ։ Այդ միջոցին լուսաւորութիւնը աւելի տարածուեցաւ, կարծես, ամբողջ հորիզոնը վառւում էր կրակի մէջ։ Այժմ միանգամից բոցավառուելով, այրւում էին չոր խոտի դէզերը, որ խաչագողները հաւաքել էին իրանց ջորիների համար։ Լուսաւորութիւնը հասնում էր մինչեւ այն բլուրը, որի գագաթին կանգնած էի ես։ Իմ պատկերը մի անչարժ արձանի նման նկատուած էր բլուրի բարձրութեան վրայ։ Ստորոտից լսելի եղաւ մի ձայն։

- Դա էլ մեր ընկերն է...։

Իսկոյն վրայ հասան մի քանի զինուած մարդիկ եւ կալանաւորեցին ինձ։ Եղելութիւնը արդէն յայտնի եղաւ ինձ. ես ընկայ ծուղակի մէջ...։

Խաչագողը, որ մատնեց ինձ, միեւնոյն անձն էր, որին կոչում էին «էշի ականջ»։ Նրան փախչելու ժամանակ ճանապարհից բռնել էին եւ յետ էին բերում։ Այդ մարդը յայտնի էր ամբողջ խումբի մէջ իր վատութիւններով։ Ես զարձայ նրան ատելով.

- Ջե՞ս ամաչում...։

- Դու պիտի ամաչես, պատասխանեց նա լրբաբար, - դու մատնեցիր մեզ, եւ կարծո՞ւմ էիր, թէ ինքդ ազատ կը մընաս...։

- Ե՞ս մատնեցի ձեզ...։

- Այո, դու, ապա ո՞վ։ - Դու խարեցիր մեզ, դու հեռացար մեզանից, դու թաքնուեցար ծերունի ձկնորսի խրճիթում, որտեղ թաքցրել էիր եւ այն աղջկան, որին յանձնել էին քեզ սպաննելու համար...։

- Այդ դու ո՞րտեղից գիտես։

- Ես երկու ամբողջ դիշերներ խաւարի միջից, ձկնորսի խրճթի լուսամուտներից նայում էի ձեզ վրայ ... եւ այդ հրդեհը պիտի կատարուէր այնտեղ ... եւ ձեզ բոլորիդ պիտի այրէինք կրակի մէջ ... բայց դու, անպիտան, աւելի ճարպիկ գտնուեցար մեզանից ... մի քածի համար մատնեցիր մեզ...։

(Շար. 122)

(Շար. Ա էջէն)

*Թիւններու ծաւալման օրինագիծը քը-
ւէարկուեցաւ: Մինչ եւրոպական Պետու-
թիւնները բարեմաօրէն կը ջանան Թուր-
քիան դէպի ժողովրդավարութեան տանիլ,
Իօզալ բոլորովին հակառակ ուղղութեամբ
կ'առաջնորդէ: Այսպէս, առնուազն 24
ժամուան համար, կրնան բանտ տարուիլ
համբուրուող զոյգ մը, կուրծքը բաց
հագուստ կրող կին մը, եւայլն, եւայլն:
Որեւէ հաւաքոյթ, մշակութային, գեղար-
ուեստական պէտք է արտօնութիւն ունե-
նայ:*

*ՓԱՐԻԶի Քոնքորտ հրապարակը 250-էն
400 հազար հոգիի գնահատուող բազմու-
թիւն մը, Շարաթ ամբողջ գիշերը տօնակ
հակացեզապաչտութիւնը: Մեծ տօնախմբ-
ութիւնը կազմակերպած էր Ես - օ - Էս -
ռասիմզ: Ներկայ էին Մշակոյթի նախա-
րարը եւ այլ անձնաւորութիւններ:*

*ԱՐԺԱՆԹինի մէջ փեսօն հրապարակէն
քաշուեցաւ և փոխարինուեցաւ oup-ըալով,
իբրեւ հետեւանք երկրին տնտեսական
ծանրակշիռ վիճակին:*

*ՊԵՌԵԿՈՎՈՒԱ, որ հիւրն էր Եւրոպա -
Մէկի մամուլի ակումբին, ըսաւ որ կան-
խատես կը գտնէ Ռոքարի նախագահական
թեկնածութիւնը: Պնդեց որ «սեւ կատու»
չէ անցած, Ֆապիւսի եւ Ժոսփէնի մի-
ջեւ, բայց չատ համոզիչ չէ: Երկուշաբթի,
Ժոսփէն ընդած էր չաբաթական մամուլի
իր ասուլիսը:*

*ՊԷՑՐՈՒԹի մէջ, կռիւներն ու ահաբեկ-
չական արարքները չեն դադրած: Շիի -
ները կը չարունակեն յարձակումները Պա-
ղեցինցիներու վրայ, մինչ հոս - հոն ալ
կառքեր կը պայթին: Վերջինը՝ 23 մեռ-
եալ պատճառած է:*

*ԻՏԱԼԻՈՑ թեկնածէ առեանը վերջնա-
պէս արգիլեց «ուտուող» վարտիքներու,
ծծկահներու եւ գուլպակալներու վաճառ-
քը: Առնք, կը նեղածուէին Միացեալ -
Նահանգներէն եւ հոսաւէտուած էին
ոռմով, չոքթայով, դեղձով: Հարցը ծա-
գած էր անցեալ Փետրուարին, երբ 1500
դոյզ «ուտելի վարտիք» զրաւուած է մաք-
սի պաշտօնեաներու կողմէ եւ դատական
իշխանութեանց յանձնուած էր «անդա -
տարիային» այս ապրանքներու հարցը:*

ՇԱՐՔ ՀԱԿԱՌԱԿ

*Օրիորդներ՝ Լիւսի եւ Աստղիկ Տէր -
Պարսամեան խորապէս ազդուած բազ-
մաթիւ հայրենակիցներու եւ բարեկամ -
ներու սրտաբուխ արտայայտութենէն՝
շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլորին,
որ իրենց ներկայութեամբ, նամակով,
ծաղկեպատկով թէ նուիրատուութեամբ
մասնակից եղան իրենց սուգին, իրենց
թանկագին մօր Ծանր կորուստին առթիւ
եւ յատկապէս Ալֆորվիլի Մշակոյթի Տան
որ բացառաբար արամազրեց իր սրահը
ընդառաջելով իրենց փափաքին կատար-
ման:*

*Այս առթիւ հետեւեալ նուիրատուու-
թիւնները կ'ընեն. - Դպրոցասէր Տիկնանց
վարժարանին 500 Ֆ., Կապոյտ Խաչի Փա-
րիզի մասնաճիւղին (Հայ բանտարկեալնե-
րու յատկացուելու համար) 500, Փարիզի
Մշակոյթի Տան 300 Ֆ., Ռատիօ - Ազգ-ին
300 Ֆ., (ստանալ «Յառաջ»էն) եւ 300 Ֆ.
«Յառաջ»ին:*

ՀՈԳԵՀԱՆԳՈՒՍՏ ԵՒ ՀԱՇ

*Կապոյտ Խաչի Պօմոնի մասնաճիւղը հո-
գեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ
ի յիշատակ իր հանգուցեալ ընկերուհի -
ներուն, Կիրակի, Յունիս 23:*

*Արարողութենէն ետք՝ ճաշ, ժամը 13-ին
եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ: Բոլոր ընկե-
րուհիներուն ներկայութիւնը փափաքելի
է:*

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱԻԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

*ՓԱՐԻԶ. - Տիկին Պ. Թէրզեան 300 Ֆ.:
ՎԱԼԱՆՍ. - Այբի Տիկին մը 100 Ֆ.:
ԼԻՈՆ. - Պ. Քիթապճեան 100 Ֆ.:*

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

*Կապ. Խաչի Վիէնի մասնաճիւղին տա-
րեկան դաշտահանդէսը, Յունիս 23-ի Կի-
րակին: GEMENS
դաշտը, առաւօտեան ժամը 10էն սկսեալ:
Ճաշեր եւ խորոված խաչտիներու կոզ-
մէ պատրաստուած: Մասնակցութեամբ՝
Անի նուագախումբին: Եկէք հաճելի օր
մը անցընելու հայկական մթնոլորտի
մէջ:*

ՄԱՐՍԷՅԼԻ
ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ

ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ ՄԻՈՐԵԱՅ ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ ԴՊՐՈՑԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՒՆԻՍ 22

*Սրբոց - Թարգմանչաց Մայր Եկեղեցւոյ
Սահակ - Մեսրոպ միօրեայ դպրոցի ամա-
վերջի հանդէսը տեղի կ'ունենայ Յունիս
22, եկեղեցւոյ Ա. Ջրբաշեան սրահին մէջ
երեկոյեան ժամը 18·30-էն սկսեալ:*

*Հանդէսին ելոյթ կ'ունենայ դպրոցի
աշակերտները իրենց արտասանութիւննե-
րով եւ երգերով, ապա անոնց պիտի բաժ-
նուի վիճակացոյցները իրենց մէկ տարուան
աշխատանքին գնահատականներով:*

*Կը հրաւիրուին ծնողքներ, բարեկամ -
ներ եւ եկեղեցւոյ ծուխին անդամները
ներկայ գտնուելու դպրոցական այս հան-
դէսին քաջալերելու համար դպրոցիս ա-
շակերտներն ու յանձնախումբը:*

տարեկան մեծ դաշտահանդէս

*Դպրոցասէր Տիկնանց Վարժարանի
Յունիս 23, կէսօրէ ետք ժամը 15-էն
սկսեալ դպրոցի շրջափակին մէջ՝*

1, Bd. du Nord, Le Raincy

*Պար, երգ, մրցանակարաշխութիւն, ան-
կինկալներ, հայկական պիւֆէ, խաղեր,
եւայլն, եւայլն:*

Մուտքը ազատ է:

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՁՍԱԿԻ

*Այբի Երէցկին Սիրանոյշ Տէր - Պար-
սամեանի մահուան առթիւ, Տէր եւ Տի-
կին Կարապետ Եսայեան փոխան ծաղիկի
կը նուիրեն. - 500 Ֆ. Ազգասախնամին,
500 Ֆ. Ս. Մեսրոպ Կրթարանին, 200 Ֆ.
Ս. Պօղոս - Պետրոս Եկեղեցւոյ (ստանալ
«Յառաջ»էն) եւ 200 Ֆ. «Յառաջ»ին:*

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

*Այբի Տիկին Սրբուհի Զաքարեան ի յի-
շատակ իր զաւկին՝ Օննիկ Զաքարեանի
մահուան 5-րդ տարելիցին, ամուսնոյն՝
Սեդրակ Զաքարեանի զոհ ամբակոծու-
թիւններու 1944-ին եւ իր ընտանիքի ան-
դամներուն՝ Հռիփսիմէ Միրիճեան / Սէ-
մէրճեան նահատակուած 1915-ին, հետե-
եալ նուէրները կ'ընէ. - 100 Ֆ. Ալֆորվիլի
Ս. Պօղոս - Պետրոս Եկեղեցւոյ, 100 Ֆ.
Ս. Մեսրոպ Կրթարանին, 100 Ֆ. Կապոյտ
Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին, 100 Ֆ.
Ալֆորվիլի Մշակոյթի Տան, 100 Ֆ. Ռա-
տիօ - Ազգ-ին (ստանալ «Յառաջ»էն) եւ
100 Ֆ. «Յառաջ»ին:*

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԷ

*Պոլսահայ չափահաս տիկին մը գործ
կը փնտռէ. ունի
D. U. T. de Gestion (Finances-comptabilité)ի
վկայականը: Հետաքրքրուած է նաեւ որեւէ
գործի առաջարկով:*

*Հեռաձայնել՝ 874 - 00 37 թիւին ժամը
8 - 10·30:*

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

*Կապոյտ Խաչի Իսիի մասնաճիւղի զբօ-
սավայրի եւ պարի ամավերջի հանդէսը տեղի
կ'ունենայ Յունիս 23, ժամը 14·30-ին Իսիի
Հայ Մշակոյթի Տան մէջ:*

45 rue de la Téfaou:

*Երգ, արտասանութիւն եւ պար, եւ Յով-
հաննէս Թումանեանի «Քաջ Նազար»ը կը
ներկայացուի աշակերտներու կողմէ:*

*Կը հրաւիրուին հայրենակիցներ, քաջա-
լերելու համար մանուկները:*

Մուտքը ազատ է:

la MAISON ARMENIENNE
de la JEUNESSE et de la CULTURE
sous la présidence d'honneur de
GASTON DEFFERRE
Maire de Marseille, Ministre d'Etat
chargé du Plan et de l'Aménagement
du Territoire
et la participation de
FRANCK FERNANDEL
organsie au profit de
MEDECINS
SANS FRONTIERES

FESTIVAL INTERNATIONAL ARTISTIQUE

Dimanche 30 Juin à 15 heures
Salle Vallier
Marseille

avec la participation des groupes:
INTIHUATANA
(Danses Amérique du Sud)
LES FLAMBOYANTS
(Danses Antillaises)
SEN SE MAYA
(Musique Amérique Latine)
ANTILLAIS en PROVENCE
(Musique Antillaise)
BAMI - VILLAGE
(Musique - Danses Camerounaises)
LES GALICIENS (Danses Espagnoles)
SOLOMOS (Danses Helleniques)
LI DANSAïRE de GARLABAN
(Folklore Provençal)
LOS GITANOS
(Musique - Danses Gitanes) «Areat»
ANI (Danses Arméniennes)
Spéctacle présenté par
Michèle VARTANIAN
Prix des places : 50 Frs.
Vente des billets : à la FNAC /
à la MAJC (12, rue St. Bazile)

ԲԱՆԱԿՈՒՄ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ

VACANCES ARMENIENNES AU CAMP
DE LA

FRA NOR SEROUND

Du 2 au 17 Août

à PALLEVILLE (près de Toulouse)

Jeunes de 15 à 22 ans, pour partager votre dynamisme, vos idées, vos loisirs, votre enthousiasme, votre créativité ,votre arménité
Inscriptions et renseignements :
17, rue Bleue — 75009 PARIS
PRIX : 2350. Frs

—— L'UNION CULTURELLE DES ARMENIENS DE FRANCE ——
vous propose plusieurs voyages en

Arménie

TRANSTOURS

——— 25, rue d'Argenteuil - 75001 PARIS — Tél:261-58-28 ———

LIC. 132

PARIS

DU 6 JUILLET AU 20 JUILLET 15 jours dont 4 à Kiev et 11 à Erevan		DU 10 AOUT AU 25 AOUT 16 jours dont 3 à Leningrad et 12 à Erevan	
06 Juillet	Paris/Kiev	10 Août	Paris/Leningrad
07 Juillet	Kiev	11 Août	Leningrad
08 Juillet	Kiev/Erevan	12 Août	Leningrad
09 au 19 Juillet	Erevan	13 Août	Leningrad/Erevan
19 Juillet	Erevan/Kiev	13 au 24 Août	Erevan
20 Juillet	Kiev/Paris	24 Août	Erevan/Moscou
	6500 F.	25 Août	Moscou/Paris
			7700 F.
DU 07 SEPT. AU 21 SEPT. 15 jours dont 4 à Kiev et 11 à Erevan		DU 5 OCT. AU 20 OCT. 16 jours dont 14 à Erevan	
07 Septembre	Paris/Kiev	05 Octobre	Paris/Moscou
08 Septembre	Kiev	06 Octobre	Moscou/Erevan
09 Septembre	Kiev/Erevan	07 au 19 Octobre	Erevan
09 au 20 Septembre	Erevan	19 Octobre	Erevan/Moscou
20 Septembre	Erevan/Kiev	20 Octobre	Moscou/Paris
21 Septembre	Kiev/Paris		
	6500 F.		**6000 F.**

MARSEILLE

DU 17 AOUT AU 30 AOUT 14 jours dont 12 à Erevan		DU 07 SEPT. AU 20 SEPT. 14 jours dont 12 à Erevan	
17 Août	Marseille/Moscou	07 Sept.	Marseille/Moscou
18 Août	Moscou/Erevan	08 Sept.	Moscou/Erevan
18 au 29 Août	Erevan	09 au 19 Sept.	Erevan
29 Août	Erevan/Moscou	19 Sept.	Erevan/Moscou
30 Août	Moscou/Marseille	20 Sept.	Moscou/Marseille
	7100 F.		**7100 F.**

Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Զ. Ալեքսանեանի
11, rue du Bassin - 13012 Marseille — Tél:(91) 93-04-90 ou (42) 83-31-55

UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE
MARSEILLE

Dans le cadre prestigieux du CIOTEL, *à La Ciotat*, l'U. G. A. B.
est heureuse de vous accueillir à l'occosion du

DINER DANSANT

en l'honneur de M. Alex MANOUKIAN,

le Dimanche 30 Juin, à partir de 18 heures
CIOTEL, Corniche du Liouquet — 13600 LA CIOTAT

PROGRAME DE LA SOIREE :

18 h 00 *APERITIF DANSANT au bord de mer.*
20 h 00 *REPAS DANSANT et coucher de soleil.*
22 h 00 *Nous danserons jusqu'à l'aube.*

Réservations
U. G. A. B. Marseille 37 - 75 - 97 / *L. Kouyoumdjian* 76 - 10 - 17
S. Parakian 40 - 03 - 52 / *J. Chélélékian* 50 - 75 - 49

ՀՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
19
MERCREDI
19 JUIN
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՀԱՅՐԱՍԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TÉL.: 770.86.60 — TELEX: HARATCH 280 868 F
C.C.P. PARIS 15069-82 E — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

60րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 15.987 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 60e ANNÉE — No 15.987

ԵՐԵՒԱՆ <=> ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ
(ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ - ՅՈՒՆԻՍ - 10 / 13)

«ԱՐԻՈՒԹԵԱՆ ԲԱՐՁՈՒՆՔ»Ը ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ԲԵՄԻՆ ՎՐԱՅ

Մոսկուայի «Մոսովեաթ» թատրոնին մէջ հանդէս եկած է Երեւանի «Սասնամայրի» թատրոնի խումբը, ներկայացնելով Հրանտ Լալայեանցի «Արիւնութեան բարձունք»ը, բեմադրութեամբ Ալեքսանդր Գրիգորեանի։

×

ԵՐԱՖԻՇՏ ԲՈՐԻՍ ՓԱՐՍԱԴԱՆԵԱՆ ՊԱՐԳԵՒԱՏՐՈՒԱԾ

Սոր. Միութեան Գերագոյն Խորհուրդի պրեզիտիումը «Պատուոյ Նշան» շքանշանով պարգեւատրած է էստոնիոյ Ֆիլհարմոնիայի ղեկավար Բորիս Փարսադանեանը, ի դնահատութիւն խորհրդային երաժշտութեան զարգացման բերած իր նպաստին, իր ծննդեան 60-ամեակին առթիւ։ Ծնած է Կիւմրիի մէջ։ 1933-ին ընտանեօք փոխադրուած է Աշխարհաշ, ուր ստացած է երաժշտական կրթութիւնը։ Ե. Աշխարհամարտին Բորիս Փարսադանեան կամաւոր զրաձանագրուած է։ 1947-ին անցած է Մոսկուա եւ մտած երաժշտական հիմնարկ, աշակերտելով փրոֆ. Հենրիխ Լիտինսկիի, որու սաները եղած են նաեւ Եդուարդ Միրզոյեան եւ Ալեքսանդր Ցարութիւնեան։ Այնուհետեւ Բորիս Փարսադանեան փոխադրուած է Էստոնիա եւ ստացած երաժշտական բարձրագոյն կրթութիւն։ Ստեղծագործական գործը սկսած է 1950-ին։ Նոյն տարին, Մոսկուայի ձայնասփիւռի սէնֆոնիք նուագախումբը հնչեցուցած է իր «Սասունցի Դաւիթ» սէնֆոնիք պոէմը։ 1959-ին ստացած է Տալինի երաժշտանոցը, իբրեւ ուսուցական աշխատանք ներկայացնելով իր առաջին համանուագը, նուիրուած՝ Պաքուի 26 կոմիսարներու յիշատակին. երկրորդ համանուագ մը գրած է Հայաստանի Մշակոյթի նախարարութեան պատուէրով, նուիրուած Մարտիրոս Սարեանի։ Բորիս Փարսադանեան գրած է օփերա մը, քանի մը տաղանդաւոր մեծ ու փոքր գործեր, ինչպէս նաեւ Աշտարակի Թաղի բանաստեղծութիւններու հիման վրայ երգերու շարք մը։

×

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՈՐԳԸ ՊԱՐԳԵՒԱՏՐՈՒԱԾ ՊՈՎԴԻԻ ՏՕՆԱՎԱՃԱՌԻՆ

Պլովդիւ տեղի ունեցած միջազգային տօնավաճառին ոսկէ մետալի արժանացած է «Հայաստան» ձեռագործ գորգը, որ բանուած է Երեւանի «Հայգորգ» ձեռնարկութեան մէջ։ Գորգին վառ գոյները եւ դեկորիկ նախշը գրաւած են տօնավաճառ այցելուներու ուշադրութիւնը։

×

ՏԻԳՐԱՆ ՄԱՆՍՈՒՐԵԱՆԻ ՔԱՌԵԱԿԸ ՄԵԿՆԱԲԱՆՈՒԱԾ Է ԴՐԵԶԴԵՆԻ ՄԷՋ

Դրեզդենի (Արեւելեան Գերմանիա) արուեստի պալատին մէջ տեղի ունեցած խորհրդային երաժշտութեան նուիրուած երեկոյթի մը ընթացքին մեկնաբանուած է Տիգրան Մանսուրեանի լարաւոր քառեակը, զոր հեղինակը նուիրած է երաժիշտ Դաւիթ Յանջեանի յիշատակին։ Ասոք առնելով Հ. Կերլախ անդրադարձած է Տիգրան Մանսուրեանի կեանքին ու գործին։ Երեկոյթը կազմակերպած էր «Փեթերզ» հրատարակչականը, որ կը պատրաստէ հրապարակումը Մանսուրեանի քառեակին։

×

ՀԱՅ ՄԱՌԵՇԱԼԻՆ ՕԴԱՆԱՒԸ ՀԱՅՐԵՆԻ ԳԻԻՂԻՆ ՄԷՋ

Լեռնային Ղարաբաղի Մեծ Թաղլար գիւղը վերջերս ստացած է արժէքաւոր նուէր մը Սոր. Միութեան Պաշտպանութեան նախարարութեան կողմէ։ Օդուժի մառեշալ, Համագիւղացի Սերգէյ Խուդեակովի (Արմենակ Յանիկեանց) մարտական օդանաւը, որով ան բազմիցս կռուած է, դրուած է գիւղին մէջ՝ անոր տուն-թանգարանին դիմաց։ Տեղի ունեցած հանդիսաւոր արարողութեան ներկայ եղած են Լեռնային Ղարաբաղի ինքնավար մարզի եւ շրջաններու պատուիրակութիւնները։

×

ՓՈՔՐ ՔԱՂԱՔՆԵՐՈՒ ԱՐԴԻՒՆԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Մօտ օրէն Հայաստանի արդիւնաբերական կեդրոններէն մէկը կը դառնայ Մարտունի աւանը, որ կը գտնուի Սեւան լճի աւազանին մէջ։ Նախատեսուած էր հոս կառուցանել երեք մեծ գործատուն, որոնցմէ մէկը արդէն սկսած է գործել։

Ներկայիս նոր գործատունները կը հիմնուին փոքր քաղաքներու եւ գիւղերու մէջ ուր բաւականաչափ աշխատող ձեռքեր ու նախանիւթի աղբիւր կայ։

Երկրին ծայրամասերուն արհեստագիտական - թէքնիք ուսումնարաններ կը բացուին, ինչպէս նաեւ բարձրագոյն ուսումնական հաստատութիւններու մասնաճիւղեր։

×

ԿԱԹՆԱՂԲԻԻՐԻ ՊԱՐԱԽՈՒՄԲԸ

Աւելի քան երեսուն տարուան պատմութիւն ունի Սառեփնաւան չրջանի կաթնաղբիւր գիւղի սիրողներու պարախումբը։ Բանուորներէ, դաշտավարներէ, նոյնիսկ նախնապահներէ կազմուած այս խումբը մինչեւ հիմա զանազան քաղաքներու եւ գիւղերու մէջ տուած է աւելի քան 400 ներկայացում։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊԷՅՐՈՒԹ

ՇԻԻՆԵՐՈՒ ԲՈՒՆ ՊԱՏԱՆԴԸ՝ ԱՄԵՐԻԿԱ

ՕԴԱՀԷՆՆԵՐԸ ՀՈՍ - ՀՈՆ ՑՐՈՒԵՑԻՆ ՊԱՏԱՆԴՆԵՐԸ

×

Լիբանան իբրեւ թէ պետութիւն է, որ նախագահ մըն ալ ունի։ Նաեւ կառավարութիւն մը եւ այդ կառավարութիւնը նախարարներ, որոնցմէ՝ վալիտ Ճումբլաթ, տիւրզի պարագլուխը, հանրային աշխատանքներու նախարար է, այսինքն ինք է պատասխանատուն Պէյրութի միջազգային օդակայանին։ Բայց, խոստովանեցաւ իր «նշանակումի պատասխանատուութեան եւ միջամտութեան կարգադրութեան միջեւ եղած տարբերութիւնը»։ Իսկական պետութիւն մըն է զոր կը ներկայացնէ շիի չարժումը, արեւմտեան - Պէյրութի մէջ, այսինքն այս «ոչ - պետութեան» մէջ։ Երկուշաբթի օր, բոլորը կ'արձագանգէին ահաբեկիչներու ազատ պատյաններուն, տուն երթալ - գալերուն, «Օհյան - լը Ժուռ,», առանց կատակելու (կատակի տեղ չկայ արդէն) կը պատմէ որ օգահէններէն մէկը զբաղուելու համար կրնայ ըսել թէ - գոնէ մեր մասին - այս երկու ազգակներն ալ մտահոգիչ բնոյթ ունենալէ շատ հեռու են։ մաղթենք որ վաղը փնտռել չտայ այսօրը, հակառակ որ միշտ պիտի ըլլան - գիտենք - այս նամակին ու այս սիւնակին մէջ հրատարակուած նախորդ երկու քաց նամակներուն տուն տուող երեւոյթները։ Հայ մամուլին մասին մշտակայ երկու կեցուածք, երկու ձայն՝ բաժանորդներու երկու տարբեր բեւեռ, որոնք չես գիտեր ո՛ր հրաշքով կը հակակշռեն զիրար, տարիներէ, տարիներէ ի վեր։

ԱՐՓԻ

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՆԱՄԱԿ ՄԸՆ ԱԼ ԱՅՍ...

Բաց նամակ մը չէր այս մէկը, այլ ինքնաբուխ երկտող մը, բաժանորդի մը կողմէ թերթին վարչութեան ուղղուած։ Սակայն կը կարծեմ որ յարմար վերջաբան մը ըլլայ ան՝ մեր փոքրիկ թղթակցութեան։

Ուրեմն, «Յառաջ»ի այս ընթերցողը կը գրէ. - «*Հիմնադրութեան օրէն իսկ բաժանորդ եմ ձեր թերթին, սակայն այսուհետեւ պիտի չկարենամ շարունակել, որովհետեւ չորս տարիէ ի վեր ծանր հիւանդ եմ ու տեսողութիւնս թոյլ չի տար կարդալու։*

«*Չեմ պիտեր թէ յարատեւութեան մաղթանքներ կրնա՞ն փոխարինել նման դադրեցումները բոլոր անոնց՝ որոնք կը բաժնելին մեզմէ, կամ ինծի պէս պիտի բաժնուին չուտով։ կ'աղօթեմ ու կը մաղթեմ որ կարենաք տոկալ ու մնալ այնքան երկար, որքան կարելի է։*

«*Ընդունեցէ՛ք բարեկամական ու հայրական զգացումներս*»։

Ս. Զ.

Յարատեւութեան մաղթանքները - մեկնելու մօտ անձերու - անշուշտ չեն կրնար փոխարինել անոնց դադրեցումները, սիրելի ընթերցող, եթէ չըլլայ նորերու մը տերմութիւնը հայ թերթին հետ, ու թերթ հրատարակողներու տակաւ, շարունակելու վճռակամութիւնը՝ «այնքան երկար, որքան կարելի է»։ Այսօրուան համար կրնանք ըսել թէ - գոնէ մեր մասին - այս երկու ազգակներն ալ մտահոգիչ բնոյթ ունենալէ շատ հեռու են։ մաղթենք որ վաղը փնտռել չտայ *այսօրը*, հակառակ որ միշտ պիտի ըլլան - գիտենք - այս նամակին ու այս սիւնակին մէջ հրատարակուած նախորդ երկու քաց նամակներուն տուն տուող երեւոյթները։ Հայ մամուլին մասին մշտակայ երկու կեցուածք, երկու ձայն՝ բաժանորդներու երկու տարբեր բեւեռ, որոնք չես գիտեր ո՛ր հրաշքով կը հակակշռեն զիրար, տարիներէ, տարիներէ ի վեր։

ԱՐՓԻ

ՓՈՒԹՊՈԼ

ՍՈՐՎԵՐԴԱՅԻՆ 48-ՐԴ ԱԽՈՅԵՆՈՒԹԻՒՆ

«ԱՐԱՐԱՏ» - «ԴԻՆԱՄՕ» ԿԻԵՒ ՀԱՒԱՍԱՐ

1 - 1

Սորվերդային 48-րդ ախոյենութեան շարքին՝ Յունիս 16-ին, «Արարատ» իր դաշտին վրայ ընդունած է Կիեւի «Դինամօ»ն։ Խաղը վերջ գտած է հաւասար արդիւնքով։ «Արարատ»ի կողը նշանակած է Համլետ Մխիթարեան։ Ծանօթ է, որ Կիեւ կը գտնուի դասաւորման գլուխը, իսկ «Արարատ» ... վերջին տեղը։

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

ՔՍԱՆ ԿԱԽԱՂԱՆՆԵՐՈՒ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՎԱԽՃԱՆԸ

Առաջին համաշխարհային պատերազմի ծագումին՝ ճիշդ չարաթ մը առաջ կատարուած հնչակեաններու զանգուածային ձերբակալութիւնները ցոյց կուտային Իթթիհատի մտավախութիւնը: Մտավախութիւն՝ յառաջիկային սկսելիք պատերազմի առեն Հնչ. կուսակցութեան կողմէ գալիք հարուածներէն: Հնչակեան մտաւորականներու եւ պետավարներու ձերբակալումով սկսաւ այն անմարդկային նախճիրը, որ Իթթիհատը գործադրեց հայ ժողովուրդի հանդէպ՝ ջարդով, աքսորով, տարագրութեամբ եւ ամէնէն բարբարոս միջոցներով:

Ահաւոր ու տագնապալից օրերը կը ըսկըսին 1914 Յուլիս 15-ով, երբ առաջին ձերբակալութիւնները կը կատարուին բոլորովին անակնկալ կերպով: Կը ձերբակալուին Ն. Զաքարեան, Ս. Թումաճեան, Մուրատ, Տոքթ. Ճելալ, Ն. Աբծրունի, Վ. Չէյթունեան, Սաքօ, Պալասանեան, Ճանկիւլեան, Վանիկ, Ն. Կարապետեան, Մուրատ Զաքարեան, Երեմիա Մանուեան, Մ. Մաչոյեան, եւայլն:

Փարամազը կը ձերբակալեն առաւոտ կանուխ, տունէն դուրս ելած առեն:

Սաքօն՝ ճաշարանի դրան առջեւ: Նոյն օրը բոլորովին անսպասելի կերպով կը խուզարկուի Տոքթ. Պէննէի տունը եւ կը դրաւուին կարգ մը կարեւոր թուղթեր: Կը խուզարկուի նաեւ «ԿԱՅԾ»ի համբարատունը եւ կը գոցուի, դրան առջեւ ալ պահակ մը կը դրուի:

Կուսակցութեան «ՄԵՂՈՒ» Պատանեկան Միութեան ժրաջան տղաքը (Խաեան դպրոցէն) ամէն կողմ կը վազեն եւ ընկերները տեղեակ կը պահեն օրուան կացութեան մասին: Այնուամենայնիւ, լըրտես Եսաեանի առաջնորդութեամբ 140 ընկերներ կը ձերբակալուին: Յետագային չնորհիւ Դատական Յանձնախումբին թափած ճիգերուն՝ կարելի եղաւ 120 բանտարկեալները արձակել տալ եւ մնացին միայն 20 հոգի:

Շաբաթներ ու օրեր կ'անցնին, սակայն անոնց դատավարութիւնը կ'ուշանար, չնայած որ Իթթիհատը արդէն լսկ տուած էր իր դատավճիռը եւ ըլլալիքը պարզ ձեւակերպութիւն մըն էր որ պիտի կատարուէր՝ հանրային կարծիքին առջեւ կացութիւնը փրկելու համար:

Ս. Դ. Հնչակեան Կ. Պոլսոյ Վարիչ Մարմինը եւ դուրսէն բարեկամներ, ամէն ջանք կը թափեն՝ արագացնելու համար բանտարկեալներուն դատավարութիւնը եւ կամ՝ թեթեւացումը անոնց տրուելիք դատավճիռին:

Ամբողջ ինը ամիս բանտին տառապալից կեանքն ապրելէ ու տանջուելէ ետք, 1915 Ապրիլ 28-ին, Երեքշաբթի առաւոտ կը սկսի դատավարութիւնը Պատերազմական Առեանին առջեւ, որ կը բաղկանար երկու հազարապետէ, եւ չորս հարիւրապետէ, նախագահութեամբ Նաֆըզ պէյի: Հոն էին երկու քարտուղար ենթասպաներ, հայտէտ՝ Սիւրէյա պէյ, Րէչատ պէյ եւ ուրիշ սիվիլ մը քաղաքացիի հագուստով եւ թարգմանի հանդամանքով: Ամբաստանեալներու նստարանէն կէս մէթրաչափ հեռաւորութեան վրայ դրուած թիկնաթոռի վրայ տեղ գրաւած էր Աբշալիր Սահակեան՝ մատնիչ Եսաեանը, անձնական դատախազի հանդամանքով:

Ամբաստանութիւնը կը գառնար ընդհանուր գծերուն մէջ Հնչակեան կուսակցութեան դաւադրական - յեղափոխական գործունէութեան շուրջ: Խնդրոյ առարկայ նկութեր էին՝ Կուսակցութեան Կեդրոնական Վարչութեան 1913-ին հրատարակած ԿՈՉԸ, «Երիտասարդ Հայաստան»ի բացառիկ թիւը, Քէօսթէնճեի ժողովին մէջ տրուած որոշումները, Թալաաթի անձին դէմ ծրագրուած մահափորձը...:

Դատական առեանը կոչը զարձուց իր ամբաստանութեանց առանցքը եւ անոր վրայ կառոյց իր բոլոր մեղադրանքները եւ բան այնմ ուղղութիւն տուաւ դատավարութեան:

Նախապէս կը կարդացուի ցանկը այն անձերուն որոնք պիտի դատուէին. Սապահ Գիւլեան, Վարազդատ Փարամազ, Տոքթ. Պէննէ, Պօղոս Պօղոսեան, Կարապետ Փաթուկեան, Գազիկ Օգանեան, Արծրունի, Դր. Եղիկեան, Գառնիկ Պօյաճեան, Թոմմաս Թոմմասեան, Մկրտիչ Երէցեան, Մուրատ Զաքարեան, Գաբրիէլ Քէչիչեան, Արմենակ Համբարձումեան, Երեմիա Մանանեան, Սմբատ Գըլըճեան, Աբրահամ Մտեփանեան, Օննիկ Եղիազարեան, Դարբին Աբշակ, Երուանդ Թօփուզեան, Համբիկ Արամեանց, Արամ Աչըպաչեան, Հրանդ Եկաւեան, Գարեգին Պօղոսեան:

Ամբաստանեալներէն ոմանք պիտի գատուէին՝ լ բացակայութեան: Նախքան գատարան հանուիլը մեզադրեալները կ'որոչեն՝ .

Ա.- Ամէն կերպով զիրար պաշտպանել եւ մերժել ամէն մեղադրանք.

Բ.- Ամէն պատասխանատուութիւն ձգել արտասահմանի երկու ընկերներուն՝ Սապահի եւ Վարազդատի վրայ, որոնց տեսակէտները իրարու բ՛ե իրենք չեն բաժներ:

Գ.- Պաշտպանողականները պիտի խօսէին Փարամազ, Տոքթ. Պէննէ, Արամ Աչըպաչեան, Թոմմաս Թոմմասեան, Յակոբ Ղազարեան եւ Օննիկ Եղիազարեան:

Դ.- Մնացեալները պիտի խուսափէին խօսելէ:

Ե.- Ամէն կերպով պիտի զուշանային նոր անուններ տալէ:

Զ.- Կուսակցութեան՝ Թուրքիոյ մէջ ունեցած գործունէութեան համար յենուլ Վեցերորդ Պատգամաւորական Ժողովին մէջ տրուած ԼՈՑԱԼ որոշումներուն վրայ:

Է.- Պիտի չանային նիստերէ ետք, պահակ դնուորներու միջոցով, միտքեր եւ նոր յղացումներ փոխանակել միմեանց հետ:

×

ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ԲԱՑՄԱՆ ՁԱՌԸ

Նախագահ Նաֆըզ պէյ, նիստը բանալով, կ'ըսէ.

- Էֆէնտիներ,

Ձեզմէ չատեր՝ առանձինն, ու ամանք հաւաքարար բազմիցս դիմեցին մեզի՝ աղերսագրերով կամ իրենց ծանօթներուն միջոցով, որպէսզի բաւ համարուի ձեր սպասումը, քանի որ ձեզմէ մէկ քանիներ՝ ահա տասը ամիսէ ի վեր Պոլսոյ Կեդրոնական Հրամանատարութեան՝ այսուղի բանտը կը սպասէին, ուրիշներ աւելի եաթը եկած են: Ասիկա արդարութեան եւ օրինաց պահանջն էր, որ սակայն չարք մը պատճառներով այսքան ուշ կը բաւարարուի: Կը յաւինք որ ասկէ աւելի առաջ կարելի չեղաւ ձեռնարկել դատավարութեան: Այսօր, վերջապէս օրինական ձեւակերպութիւնները աւարտած ըլլալով՝ բացուած կը յայտարարեմ հնչակեաններու դատավարութիւնը:

Այս առթիւ պարտք կը զգամ ձեր ուշադրութիւնը հրաւիրել քանի մը կէտերու վրայ, որոնք կրնան ձեր գործի լուսաբանութիւնը դիւրացնել: Առաջին՝ ձեզմէ իւրաքանչիւրը ազատ է ոչ միայն ինքզինքը, այլեւ իր ընկերը պաշտպանել, երբ ատոր պէտքը տեսնէ:

Երկրորդ՝ Օսմանեան կայսերական կառավարութիւնը ամէն օսմանցիի ազատ իրաւունք վերապահած ըլլալով իր ուզած կուսակցութեան անդամակցիլ, կը յայտարարեմ թէ՝ Հնչակեան կուսակցութեան անդամակցած ըլլալը յանցանք չենք նկատեր:

Երրորդ՝ կը զանազանենք «Իթթիլաֆի» դաւադրական - յեղափոխական կուսակցութիւնը օրէնքի սահմաններուն մէջ չարժող կուսակցութենէն: Զորրորդ՝ ամէն ամբաստանեալի լիուլի միջոց պիտի տրուի իր դէմ բուռածներուն դէմ խօսելու եւ իր անպարտ ըլլալու համոզումը ներշնչելու առեանին: Հինգերորդ՝ պատշաճ չենք նկատեր լսել խնդրոյն չվերաբերող մէջբերումներ եւ բացատրութիւններ:

Ասոնք են ահա այն հիմերը, որոնց հաստատիմ մնալով՝ պիտի կարենանք թէ՛ արդարութեան տեսակէտէն եւ թէ՛ ժողովրդական խղճմտանքի առջեւ առնել եւ թէ՛ ժողովրդին վերջնական հանդիստ, համաձայն արդարութեան եւ օրէնքի պահանջներուն:

Դատավարութեան երկրորդ նիստը տեղի կ'ունենայ Մայիս 2 - 15-ին, որուն ընթացքին կը կարդացուին կարդ մը նամակներ, ինչպէս օրինակ՝ Քէօսթէնճէյէն Փարամազի կողմէ գրուած Տոքթ. Պէննէի ուղղուած նամակը, որուն մէջ կ'ըսէր, ի մէջ այլոց. - «պատրաստ պէտք է ղըժնդել պատմական փլուզումը դիմաւորելու: Փանամայի ջրանցքին վերջին թումբը խորտակելու համար Րուզվելթ Սպիտակ Տունէն ելեքտրական կոճակը ճնշեց եւ ահագին հեռաւորութիւնից ելեքտրական հոսանքը երկինք բարձրացրեց թումբին քարն ու հողը ... այդպէս կը լինի նաեւ Իթթիհատական թումբին փլուզումը: Զեռքեր են պէտք ճնշելու համար մեր կոճակը եւ երկինք բարձրացնելու համար Պապը Ալիի տումանը: Ո՞րտեղ են այդ ձեռքերը ... եւայլն»:

Այնուհետեւ նամակագիրը կը քննադատէ իր ընկերները, որպէս անկարող յեղափոխականներ, կը հեռեւցուի նաեւ այն՝ թէ Տոքթ. Պէննէ ամէնէն աւելի վրատահելի յեղափոխականներէն մին է:

Այս նիստին մէջ կը կարդացուի նաեւ Քիլիսի Հնչակեան մասնաճիւղի կողմէ քոյր մասնաճիւղերուն ուղղեալ շրջաբերական մը, որուն մէջ ինքնապաշտպանութեան կորովի միջոցներ կ'առաջարկուին, նկատի ունենալով մօտալուտ դէպքերը, որոնք կը սպառնային Տաճկահայոց գոյութեան: Քիլիսի կուսակցութեան ամբողջ թղթածրարը հարիւրաւոր նամակներով բռնուած էր, պատճէններու տոմարով, գէնքերու հաշուեցոյցով, կեդրոնի հետ փոխանակուած թղթակցութիւններով, որոնք դժուար կացութեան կը մատնեն Քիլիսցի երկու կալանաւորները՝ Յակոբ Ղազարեան եւ Թոմմաս Թոմմասեան:

Կը կարդացուին ուրիշ նամակներ եւս, որոնց մէջ յաճախ յանուանէ յիշուած էին Մարբերդի, Քղիի, Պաֆրայի, Տիգրանակերտի եւ այլ վայրերու մէջ գործող ընկերներու անունները՝ որոնք նոր «գործունէութեան ուղեգիծը որոշեցրած էին»:

Այս երկրորդ նիստը ամբողջացաւ կը դիմի եւ անոր գտած խանգաւառ ընդունելութեան մասին, Միացեալ - Նահանգներու թէ փարիզի Հայ գաղութներուն մասին: Այս շահեկան վկայութիւնէն ետք, կատաւիճ եաեւ Փարիզ տրուած ճաշին թղթակցութիւնն ու նկարը: Իսկ այսօր՝ Փարիզէն մեկնումին նկարը. -

ՄՈՒՍԱ ԼԵՐԱՆ 40 ՕՐԵՐԸ ԱՀՄԱ ՄԱՀՀԷՐ - ՎԷՐՖԷԼԻ ՅՈՒՇԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Gare St. Lazare, Փետր. 28, 1936
մէջտեղը՝ Ֆրանց Վէրֆէլ,
իր աջին՝ Ա. Զօպանեան, ձախին՝ Շ. Միսաճեան

1929

Տաք էր եւ չունէ առինք Դամասկոս մտնելով:

Ոստիկանը մեզի այցելել տուաւ հին եւ փառաչուք մզկիթներ, բայց մեռելի հոտ մը կար: Ամէն ինչ աւերակ էր, զորչ եւ ապառա: Մեզ առաջնորդեց հարուստ վաճառականներու մօտ եւ ի վերջոյ՝ դորգի մեծ գործատուն մը: Տնօրէնը մեզ պատցուց հսկայ հաստատութեան մէջ: կը քալէինք երկայնքին, եւ ամէն կողմ, սովամահ արտայայտութիւնը երախաներու կրէքոյի դէմքերով, խոշոր աչքերով, յատակացուի նամակներու ընթերցումին: Ամբաստանեալները հաւաքարար կը բողոքեն՝ թէ խեղաթիւրուած են թարգմանութիւնները եւ կը խնդրեն նորէն թարգմանել տալ՝ աւելի վստահելի եւ պարկեշտ պաշտօնեաներու միջոցով:

ԵՐՐՈՐԴ ՆԻՍՏը տեղի կ'ունենայ երէք չարթի, Մայիս 5-ին:

Առտուան նիստի առեն Աչըպաչեան հարց կը դնէ թէ՝ Դարբին Աբշակը ինչ ըսելով իրենց հետ դատի կը հանէին, քանի որ ան հնչակեաններուն անծանօթ մէկն էր:

Պատասխանէն յայտնի կ'ըլլայ թէ Աբշակի հօր տունը խուզարկած առեն դատ են Անդրանիկին մէկ գիրքը «Մատեան հրահանգներ» խորագրով: Պատճէնին ամիսներով կը քաւէր իր հօր այդ «անհեթեթ սխալը...»:

Նախագահը քանի մը վայրկեան իր պաշտօնակիցներուն հետ խօսելէ յետոյ, կը յայտնէ թէ՝ թիւրիմացութեամբ էր որ հոն բերուած է, որով՝ կը տանին վար:

Փարամազ կը հարցապնդէ թէ՝ Աբչ. Սահակեան ինչ հանգամանքով պատրան կը ներկայանայ եւ միջամուխ կ'ըլլայ իրենց խնդիրներուն: Նախագահը կը պատասխանէ թէ՝ Աբչ. Սահակեանը կը ներկայանայ որպէս անձնական դատախազ, առկէ զատ, ան, որպէս թէհարդի մէմուրի ոստիկանութեան կողմէ կը ներկայանայ:

Այդ օրուան նիստը կը չարունակուի նաեւ ցերեկէ ետք:

Յետ միջօրէի նիստը կը յատկացուի Աբչ. Սահակեան՝ Եսաեանի դէմ կատարուած մատնիչ գործին, որ կը վերագրուէր Հնչակեան կուսակցութեան՝ որպէս «հետեւանք Քէօսթէնճէի ժողովով որդեգրուած դաւադրական ու ահաբեկչական գործունէութեան»:

Աւետեան

Կը կարդացուի Հարցաքննիչ տեղեկագիրն այս առթիւ:

Դատավարութեան այս հարցին նուիրուած նիստը կը տեւէ հինգ ժամ եւ անկրելի կ'ըլլայ հաստատել կուսակցութեան մեղսակցութիւնը այս չինծու մահափորձի վերաբերմամբ:

(Շար. 1)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՈՒՅՔԵՐԸ

ՎՃԻՌ

ՆԱՀԱՊԵՏ ՔԱՂԱՔ

ՎԱՀԱՆ ՏԱՐՕՆ

1932, ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ

Ֆրանսերէնէ թարգմանեց Ա. Ս.

Հրատարակութիւն «Ալիք» շաբաթաթերթի

Պոսթըն, 1933, Ց. Վ.

Տպարան «Ալիք»
Պոսթըն, Մասս.

Ազգային Գրադարան
Ազգային Գրադարան

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

ՇԱՐԺԱՅԷՆ, խմբապրատուն իրենց այցելութեան առթիւ, Տէր եւ Տիկին Նշան Պաամաճեան 100 տոլար:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Աշոտ Խաճակեանի մահուան առթիւ՝ Աբրիկ Մխաքեան, Ներսէս Տակաուեան, Նուպար Նիկողոսեան, Գր. Փափազեան, Զուլալ Գազանճեան 1000 Ֆ. կը նուիրեն Կապոյտ Խաչի Օգափոխութեան կայանին (ատանալ «Յառաջ»էն):

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Տէր եւ Տիկին Յարէթ Յարութիւնեան իրենց սիրելի փեսային՝ Սուրէն Պէճուրեանի մահուան քառասունքին ի յիշատակ 500 Ֆ. կը նուիրեն Աղքատախնամին (ատանալ՝ «Յառաջ»էն) եւ 500 Ֆ. «Յառաջ»ին:

×

Այրի Տիկին Նշան Դարբինեան 200 Ֆ. կը նուիրէ «Յառաջ»ին իր ամուսնոյն Նշան Դարբինեանի մահուան 14-րդ տարելիցին ի յիշատակ:

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կապոյտ Խաչի Իսիլ մասնաճիւղի դպրոցի եւ պարի ամավերջի հանդէսը տեղի կ'ունենայ Յունս 23, ժամը 14·30-ին Իսիլ Հայ Մշակոյթի Տան մէջ:

45 ռիւ տը լա Տեֆանս:

Երգ, արտասանութիւն եւ պար, եւ Յովհաննէս Թումանեանի «Քալ Նազար»ը կը ներկայացուի աշակերտներու կողմէ:

Կը հրաւիրուին հայրենակիցներ, քաջալերելու համար մանուկները:

Մուտքը ազատ է:

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած են արձանագրութիւնները 1985 - 1986 տարեշրջանին համար: Հետեւեալ եւ լաւագոյն կրթութեան մը համար, դիմեցէք՝

Collège Arménien Samuel Moorat
26, rue Troyon — 92310 Sèvres
Հեռաձայն՝ - 534 - 68 - 28

Կ'ընդունուին միայն ուսումի յարմարութիւն ունեցող բարեկիրթ պատանիներ մինչեւ 13 տարեկան:

Տարեթոշակի դիւրութիւններ, ուսումի մէջ յառաջադէմ թեկնածուներու:

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

տարեկան մեծ դաշտահանդէս

Դպրոցասէր Տիկնանց Վարժարանի Յունիս 23, կէսօրէ հետք ժամը 15-էն սկսեալ դպրոցի չրջափակին մէջ՝

1, Bd. du Nord, Le Raincy

Պար, երգ, մրցանակարաշխութիւն, անակնկալներ, հայկական պիւֆէ, խաղեր, եւայլն, եւայլն:

Մուտքը ազատ է:

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ՇԱՒԻՒ

Յունիս 23, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչի տօնին առթիւ, կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝ Փարիզի առաջնորդ՝

ԳԻՒՏ ԵՊԻՍԿ. ՆԱԳԱՇԵԱՆ

Յաւարտ պատարագի, հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի եկեղեցւոյ հանդուցեալ բարերարներու, հոգաբարձու - թեան անդամներու եւ ի մասնաւորի Արմենակ Համբարձումեանի, Սարգիս Պալապանեանի, Տէր եւ Տիկին Սարգիս Մատաթի հոգւոց հանդստեան համար:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԵՒ ՃԱՇ

Կապոյտ Խաչի Պօմոնի մասնաճիւղը հոգեհանդստեան պաշտօն կատարել կուտայ ի յիշատակ իր հանդուցեալ ընկերուհի - ներուն, Կիրակի, Յունիս 23:

Արարողութենէն ետք՝ ճաշ, ժամը 13-ին եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ: Բոլոր ընկերուհիներուն ներկայութիւնը փափաքելի է:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կապ. Խաչի Վիէնի մասնաճիւղին տարեկան դաշտահանդէսը, Յունիս 23-ի Կիրակին:

GEMENS

դաշտը, առաւօտեան ժամը 10էն սկսեալ:

Ճաշեր եւ խորոված խաչուհիներու կողմէ պատրաստուած: Մասնակցութեամբ՝ Անի նուագախումբին: Եկէք հաճելի օր մը անցընելու հայկական մթնոլորտի մէջ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ
ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ

ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ ՄԻՕՐԵԱՅ ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ ԴՊՐՈՑԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՒՆԻՍ 22

Սրբոց - Թարգմանչաց Մայր Եկեղեցւոյ Սահակ - Մեսրոպ միօրեայ դպրոցի ամավերջի հանդէսը տեղի կ'ունենայ Յունիս 22, եկեղեցւոյ Ա. Ջրբաշեան սրահին մէջ երեկոյեան ժամը 18·30-էն սկսեալ:

Հանդէսին ելոյթ կ'ունենայ դպրոցի աշակերտները իրենց արտասանութիւններով եւ երգերով, ապա անոնց պիտի բաժնուի վիճակացոյցները իրենց մէկ տարուան աշխատանքին գնահատականներով:

Կը հրաւիրուին ծնողքներ, բարեկամներ եւ եկեղեցւոյ ծուխին անպամները ներկայ գտնուելու դպրոցական այս հանդէսին քաջալերելու համար դպրոցիս աշակերտներն ու յանձնախումբը:

CONFERENCE

organisée par
la JEUNESSE ARMENIENNE CATHOLIQUE SAINT - MESROB
Samedi 22 Juin, à 20 heures
Salle du Centre Scolaire OZANAM
145, rue de Créqui, Lyon 6
par le R. P. Clément MALJIAN
sur le thème :
l'ART DES MINIATURES DANS LES MANUSCRITS ARMENIENS
avec projection de diapositives
Etnrée gratuite

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պօմոնի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ Տիկնանց Վարժարանի Ընկերուհիները շնորհակալութեամբ առացած է՝ Այրի Տիկին Երամեանի (ծնեալ՝ Պէրպէրեան) մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի՝ Տարօն բնտանիք 300 Ֆ., Քէհէրեան բնտանիք 200 Ֆ, Տէր եւ Տիկին Բիւզանդ Պէրպէրեան 100 Ֆ., Տէր եւ Տիկին Շէյլէկեան եւ Տէր եւ Տիկին Զիֆթկեան 100-ական Ֆ.:

×

Կապոյտ Խաչի Անիէռ - Պուա Քոլոմպ - Արժանթէօյլի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ առացած է 100 Ֆ. կայանին Տէր եւ Տիկին Յակոբ Հիսայեանէ իրենց սիրելի ընկերոջ՝ Աշոտ Խաճակեանի մահուան առթիւ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆ. ՄԱՐՄՆԻ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԳԷՍԸ
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 8-ԻՆ
Ի ՆՊԱՍՏ ՀԱՅ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ Եկեղեցւոյ Մատաղօրհնութիւնը, բացառաբար Սեպտեմբեր 22, Կիրակի օր:

ՍԱՄՈՒԷԼ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՄՐՑԱՒԱԿԱՐԱՇԽՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Վարժարանիս հանդիսասրահին մէջ, Կիրակի, Յունիս 23, ժամը 16·30-էն կը սկսեալ:

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ. - Աշակերտական, քառաձայն երգչախումբ, պար, նուագ եւ մրցանակներու բաշխում:

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ. - Գեղարուեստական բաժին, մասնակցութեամբ՝ նուագարկ պարախումբի եւ քաղաքիս սիրուած արուեստագէտներու: Ուրախ ու հաճելի մթնոլորտ, պատ՝ բացօթեայ, վարժարանիս պարտէզներուն մէջ:

Մուտքը ազատ է:

CROIX BLEUE - SECTION d'ALFORTVILLE

REPAS AMICAL

en l'honneur des médaillées de la Section.

le Samedi 29 Juin, à 21 heures

à la M. C. A.
9, rue de Madrid

S'inscrire avant le 20 Juin, auprès de :
Marie Jeanne Hatchadourian
Tél. : 376 - 35 - 11

LE CENTRE D'ETUDES DE MUSIQUE ORIENTALE
en collaboration avec
le Ministère de la Culture et le Théâtre du Rond-Point
présente le 21 JUIN de 17 à 18 heures
à la Maison Internationale
du Théâtre du Rond - Point
métro : Franklin Roosevelt /
/Champs-Elysées Clémenceau
ENSEMBLE de MUSIQUE ARMENIENNE
Rouben HAROUTIOUNIAN, târ et chant
Aram KEROVPIAN, kanun
Virginia PATTIE, chant
Edmond ZARTARIAN, dehol et dap
Chants de MUSH et de VAN

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ԱՄԱՌՆԱՅԻՆ ՃԱՄԲԱՐԸ
ՅՈՒԼԻՍ 1ԷՆ 22
7 - 16 տարեկան երկու սեռէ աշակերտներու համար:
Հոթ գ'Ալփի Քոլ Պայեար աւանին մօտ, ութ քիլմ. Կափէն: Պետական նորակառոյց արդիական մարքաւորումներով օժտուած հաստատութեան մը մէջ, վկայեալ մոնիթէօռներու եւ պատասխանատուներու հսկողութեան տակ:
Հայկական մթնոլորտ - երգ - պար - հայերէն դաս - հաճելի անակնկալներ:
Մարզանքի յատուկ մասնաւոր մարզավայրեր:
Արձանագրութեան եւ մանրամասնութիւններուն համար դիմել՝
Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԻՒՆ - ՄԱՐՍԷՅԼ - հեռաձայն՝ - 37 - 75 - 97
79 - 30 - 34

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ԶԵՐ ԳՈՐԾԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՀՐԱՒԷՐ, ԹՈՒՒՑԻԿ, ՏՈՄՍ ԿԱՄ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԶԱՆԱԶԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐ (ՀԱՇՈՒԵՑՈՅՑ, ՆԱՄԱԿԻ ԹՈՒՂԹ, ՊԱՇԱՐԱՆ, ԵՒԱՅԼՆ)

FAIRE-PART DE MARIAGE, BILLETS, PROSPECTUS, DIVERS TRAVAUX DE VILLE (TÊTE-DE-LETTRE, FACTURES, ENVELOPPES, ETC.)

«ՅԱՌԱՋ — HARATCH»
83, RUE D'HAUTEVILLE - 75010 PARIS

LES APRES-MIDI,
DE 14 à 18 h. 30
SAUF SAMEDI ET DIMANCHE

ԳԻՄԵԼ ԱՄԷՆ ՕՐ,
ԺԱՄԸ 14.00 - 18.30
ԲԱՑԻ ՇԱԲԱԹ ԵՒ ԿԻՐԱԿԻԷ

Խնամուած աշխատանք — Travail soigné

4.000 m² de mobiliers présentés en ambiance

Meubles Ghazarian
Z.I. Vitrolles
à 20km de Marseille.
tél. (42) 89.27.47

"Բացառիկ գեղչ «Յառաջ»ի թաժանորդներուն"

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
20

JEUDI
20 JUIN
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TÉL.: 770.86.60 — TELEX: HARATCH 280 868 F
C.C.P. PARIS 15069-82 E — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար· 500 Ֆ· - Վեցամսեայ : 260 Ֆ·
Արտասահման : Տար· 550 Ֆ· - Հատը : 3,00 Ֆ·

60ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 15.988 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 60e ANNÉE — No 15.988

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՊԷՅՐՈՒԹ

ՊԵՐՐԻ ԵՒ ՌՈՒՍՈՍ ՄԱՄՈՒԼԻ ԱՍՈՒԼԻՍ ՏՈՒԻՆ

ՌԵԿԸՆ՝ Վ.ՃՈՒԱԿԱՆ

—×—

Նախագահ Ռեկըն մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին, երէքշաբթի օր, չհետեց թէ Միացեալ - Նահանգները ոչ մէկ զիջում կ'ընեն ահաբեկիչներուն : Աւելի քան մէնական ըլլալով հանդերձ, միաժամանակ կը հաղորդուէր թէ յարաբերութեան կը մտած էր Իսրայէլի զեկավարներուն հետ : Այս առընչութեամբ ալ կ'ըսուէր թէ պիտի չճնշում բանեցնելու համար ցնցում, այլ՝ յայտնելու անոնց թէ կարմիր գիծ կայ պիտի հաստատէ իսրայէլացի զինուորներուն հետ :

Միւս կողմէ, Նախագահ Ռեկըն թելադրեց Ամերիկացիներուն, որ հրաժարին Աթէնքի օդակայանը օգտագործելէ :

Արտաքին նախարարութեան բանբերն ալ, նախապէս ճշդած էր որ Ամերիկացիներուն չըսուէր որ Աթէնք չերթան կամ հոնկէ չմեկնին, այլ անոնց ուշադրութիւնը կը հրաւիրուի այն իրողութեան վրայ, որ ահաբեկիչները աւելի դիւրութիւններ կը վայելեն Աթէնքի օդակայանը, իրենց գործունէութեան համար :

Յունաստանի Արտաքին նախարարը՝ Յարալամպափուլոս բուռն բողոք մը ներկայացուցած է Միացեալ - Նահանգներու դեսպանին, չհետեւելով թէ ամերիկեան յայտարարութիւնը անընդունելի, եւ անարդար է եւ ոչ - բարեկամական ընթացք մը յոյն կառավարութեան նկատմամբ :

Պէյրութի մէջ, Արդարութեան նախարարը, որ ուրիշ մէկը չէ, եթէ ոչ՝ Ամալի պարագլուխը Նապիհ Պէրրի մամուլի ասուլիս մը տուաւ, ոչ անշուշտ իբրեւ նախարար, այլ՝ բանադնաց պատանդներու հարցին : Ներներուն պահանջները կրկնեց եւ որպէս նոր օրերու Ցանոս մը, պահովութիւն տուաւ թէ պատանդները լաւ են, ողջ - առողջ են, ինք պատասխանատու է անոնց կեանքին, անոնց հանդիստով կը մտածուի եւ նոյնիսկ՝ ճաշացուցակներով : Աթէն պարագայի մէջ, շատ փափուկ է իր դիրքը, բոլոր ձիինները կողմնակից չեն իր քաղաքականութեան, զոր չափաւոր կը նկատեն :

Իրեն հետ, մամուլի ասուլիս մըն ալ կուտար յոյն երդիչը՝ Տէմիս Ռուսոս որ ամերիկուհի իր բարեկամուհիին եւ ուրիշ Ցոյնի մը հետ, ազատ արձակուած էր նոյն օրը : Ռուսոս շատ զոհ է ահաբեկիչներէն, որոնք շատ լաւ վարուեր են իրեն հետ, տարեդարձն ալ ոտներ են յատուկ կարկանդակով մը (հետանաբար նոյն նպաստաւոր կարծիքը չունի, առաջին օրն իսկ չարչարանքով սպաննուած ամերիկացի խոհարարը, բայց ան մամուլի ասուլիս չի կրնար տալ այլեւս..) :

Չորեքշաբթի օր, մթնոլորտը կը մեզմանար եւ յոյս կար որ մնացեալ պատանդներն ալ ազատ կ'արձակուին : Թեհրանի յիշատակը դեռ թարմ է :

ՄԱՆՈՒՇԵԱՆ

ՇԱՐՈՒՆԱԿԵԼԻ

Անթէնի 2-ի անօրէնը մերժեց բանավէճ մը կազմակերպել ֆիլմին ափռումէն առաջ, ինչպէս կը պահանջէր համայնավար կուսակցութիւնը : Մտքերու փոխանակութիւնը պիտի յաջորդէ ֆիլմին, ըստ կանոնին :

Երէքշաբթի իրիկուն (Յունիս (18), «Մոճուտ» կրկին էջ մը նուիրած էր հարցին : Երկու յօդուածներու կ'ընկերանային ընթերցողներու նամակներ : Էտուար Ռուվիզ եւ Ատամ Ռայմքի իրենց վկայութիւնները եւ տեսակէտը կը պարզեն : Առաջինը կը յիշէ որ Շառլ Թիյոն, երբ 1946-ին «Գնդակահարուածներու նամակներ» հատորը կը հրատարակէր, Մանուշեանի նամակին (Մելինէին ուղղուած), ամէնէն կարեւոր հատուածը չէր պներ, հոն, ուր Մանուշեան կ'ըսէ. - «Կը ներեմ բոլոր անոնց որոնք ցաւ պատճառեցին ինծի, կամ ուզեցին ցաւ պատճառել, բայց՝ անոր, որ դաւաճանեց մեզի, իր մորթը փրկելու համար եւ անոնց որոնք մեզ ծախեցին» :

Այս նախադասութիւնն է արդէն միակ հիմնական տուեալը : Կան անշուշտ սթալինեան հալածանքները, Առակոնի «յապաղած» մեղայականը եւայլն, եւայլն. : Կը մնայ միշտ նոյն հարցը, հարկ է՞ քերքերել հին էջերը, եթէ նոյնիսկ ոմանք վստահ են թէ «փոած բան մը կայ համայնավար թաղաւորութեան մէջ» :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԷՕԶԱԼ կարծածին չափ դիւրին ձեռք չձգեց ոստիկանական իրաւասութիւնները բազմապատկող օրինագիծին քուէարկութիւնը : Հինգ օր վիճաբանութիւն Ազգ. Ժողովին մէջ, ծեծ - ծեծուբրտուք, հայհոյանք եւ ի վերջոյ ոչ այնքան զոհացուցիչ քուէարկութիւն մը՝ 179 թեր, 90 դէմ, 11 ձեռնպահ (280 քուէարկողի վրայ) : Կարելի եղած էր նոյնիսկ վերցնել տալ 3 յօդուած, ըստ որոնց հետաձգային խօսակցութիւնները մարիկ ընելը եւ անձնական նամակները բանալն ալ կ'արտօնուէին : Հալքէշը կուսակցութեան համար, այսպէս ալ այս օրէնքը հակաժողովրդավար է եւ կը սպառնայ քաղաքացիներու ազատութեանց : Գոհ կը թուի բանակը, որ «իր գործը» այլեւս ուրիշը պիտի ընէ...:

ՅՈՒՆԻՍ 19-ին երկաթուղիի գործադուլը որոշ անպատեհութիւններ տեղծեց ժողովուրդին համար : Շարժումը, արուարձանի թէ մեծ գիծերու վրայ, պատճառ եղաւ որ երթեւեկին միայն 40%-ը ապահովուի :

ԼԱՐԻՍԱՅԻ մէջ (Յունաստան) ոստիկանութիւնը միջամտեց առջի իրիկուն, արգիլելու համար Սատի թատերդութեան վերածուած «Ֆիլոզոֆի տան լը պուտուա.ոը»ի ներկայացումը եւ Ցոյները պիտի չկարենան տեսնել դեղեցիկ էօժէնին յոփութեան ճամբաներուն վրայ : Ամբողջ թատերախումբն ալ մինչեւ երկու տարի բանտարկութեան կրնայ դատապարտուիլ բարքերու եւ կրօնքի դէմ մեղանչեցած ըլլալու յանցանքով : Այս պատմութեան հետաքրքրական կէտը սա է՝ խօսքը կը պատկանի այլեւս Մշակոյթի նախարարին, որու անունն է Մելինա Մեռքուրի, որ իր կեանքին երկայնքին բաւական ճամբայ կտրած է յոփութեան մէջ (սինեմայի մէջ, անշուշտ), թէեւ «Երբե՛ք, կիրակին»...:

ՏԻՈՒ իր հինգերորդ անուշահոտութիւնը հրապարակ պիտի հանէ ի մօտոյ :

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՏԵՍԻԿ

ԵՐԵՒԱՆ
(ԱՐՄԷՆՓրԷՍ - ՅՈՒՆԻՍ - 10 / 13)

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ՄԻՆՉ «ԱՐԱՐԱՏ»Ի ԱՍՏՂԸ ԿԸ ՄԱՐԻ

«ԿՈՏԱՅՔ» ԿԸ ՓԱՑԼԻ

ՎԱՀԱՆ ՏԷՐԵԱՆԻ
ԾՆՆԴԵԱՆ 100-ԱՄԵԱԿԻ
ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻ ՆԻՍՏԸ

Հայաստանի համայնավար կուսակցութեան կեդրոնական կոմիտէի քարտուղար Կարլէն Դալլաքեանի նախագահութեամբ գումարուած է Վահան Տէրեանի ծննդեան 100-ամեակի յոբելենական յանձնախումբի նիստը, որու ընթացքին զեկուցումներ տրուած են տեղի ունեցած հանդիսութիւններու մասին : Նշուած է, թէ երեկոյթներ տեղի ունեցած են Լենինական, Կիրովական եւ այլ մեծ քաղաքներու եւ չրջաններու մէջ : Գրական ընթերցումներ, դասախօսութիւններ ու զեկուցումներ կազմակերպուած են բարձրագոյն եւ միջնակարգ ուսումնական հաստատութիւններու, գործարաններու, ձեռնարկութիւններու, հիմնարկներու եւ այլ կազմակերպութիւններու մէջ, որուած են հեռատեսիլի եւ ձայնասփիւռի հաղորդումներ, յօդուածներ հրատարակուած են մամուլի մէջ : Դիտել տրուած է, թէ հրատարակութեան պետական կոմիտէն լոյս պիտի ընծայէ բանաստեղծին գործերը, ինչպէս նաեւ Վահան Տէրեանի կեանքին ու գործին նուիրուած աշխատութիւններ. տեղի կ'ունենայ գրական հիմնարկի եւ Գրողներու Միութեան միացեալ պիտական նստաշրջանը եւ հանդիսութիւնները կը փակուին երեւանի օպերային մէջ տեղի ունենալիք երեկոյթով մը :

«ՏՈՐՊԵԴՕ» ՄՈՍԿՈՒԱ - «ԱՐԱՐԱՏ» ԽԱՂԸ (*)

Յունիս 8-ին, «Արարատ» Մոսկուայի մէջ կը հանդիպէր տեղւոյն «Տորպեդօ»ի հետ : Մարզադաշտ ներկայ եղած են հազարաւոր Հայեր քաջալերելու համար իրենց սիրելի մարզիկները : Առաջին կիսախաղին Երեւանցիները իրենց գրոհներով տիրապետած են դաշտին եւ պարտադրած Մոսկուացիներուն պաշտպանութեան գիծերէն դուրս չելլել : Նոյնիսկ նշանակած են կոլ մը, զոր իրաւարարը չէ ընդունած : Երկրորդ կիսախաղի 7-րդ վայրկեանին «Տորպեդօ» նշանակած է կոլ մը : 60-րդ վայրկեանին Աշոտ Խաչատրեան կոլով մը հաւասարեցուցած է հաշիւը, սակայն հազիւ քանի մը վայրկեան ետք Մոսկուացիները յաջողած են երկրորդ կոլ մը նշանակել : Այնուհետեւ «Արարատ»ի տղաքը կրկնապատկած են իրենց ճնշումը, սակայն Մոսկուացիները քանի մը անգամ հրաշքով փրկած են իրենց բերդը ստոյգ կոլերէ : Այսպէսով խաղը վերջ գտած է 2 - 1 արդիւնքով, ի նպաստ «Տորպեդօ»ի :

(*) Խաղին ակնարկած Էինք «Յառաջ»ի Յունիս 12-ի թիւով :

«Թոյն» մկրտուած, 2-ուկէս տարի է որ հետազօտութիւնները եւ աշխատանքները կը շարունակուէին գլուխ հանելու համար այս նորութիւնը, որու համար ոչ մէկ խնայողութիւն եղած է, քանի որ ցարդ 15 միլիոն տոլար ծախսուած է : Գալով անունին, Տիոս անուշահոտութեանց անօրէնը կը բացատրէ որ հարկ է որ «անուշահոտութիւն մը իր ժամանակաշրջանին վկան ըլլայ», ինչ որ բաւական հետաքրքրական բանաձեւ մըն է· կը յիշէ նաեւ վալերին, որ ըսած էր որոշ անուշահոտութեան մը մասին թէ «սրտին թոյնն էր» :

Խորհրդային 48-րդ ախոյենութեան բարձրագոյն լիկայէն հանդէս եկող «Արարատ»ի անփառունակ արդիւնքներուն կողքին փայլուն յաջողութիւններ կ'արձանագրէ Աբովեանի «Կոտայք»ը, որ մըրցաշարքին կը մասնակցի Ա· դասակարգի խումբերու հետ :

Արդարեւ, «Կոտայք» իր յարձակողական եւ ներդաշնակ խաղարկութեամբ մեծ յոյսեր կը ներշնչէ եւ եթէ նոյն թափով շարունակէ մրցաշարքը, կրնայ հասնիլ մինչեւ բարձրագոյն լիկա : Բայց տակաւին հարկ է սպասել մինչեւ ախոյենութեան վերջաւորութիւնը, տեսնելու համար թէ ինչ հնարաւորութիւններ պիտի ստանան դէպքերը :

Մինչ այդ անդրադառնանք «Կոտայք»ի վերջին երկու հանդիպումներուն, զորս աւարտած է յաղթանակներով :

«Նիւարու» - «Կոտայք» խաղը, որ տեղի ունեցաւ Մայիս 30-ին՝ Քիչնեւ, անցած է պայքարի բուռն մթնոլորտի մը մէջ : Երկու կողմերը յարձակողական խաղարկութեամբ մը ձգտած են յաղթանակի : Առաջին յաջողութիւնը ձեռք ձգած են Աբովեանցիները : 39-րդ վայրկեանին, Բալաբեկեան ճեղքելով հակառակորդի պաշտպանութեան գիծը ուժգին հարուածով մը նշանակած է կոլ մը : Երկրորդ կիսախաղի առաջին իսկ վայրկեանին դաշտին տէրերը թէեւ կրցած են հաւասարացնել հաշիւը, սակայն «Կոտայք»ի տղաքը դարձեալ ձեռք առած են խաղին ղեկը եւ չորս վայրկեան ետք իսկ Վերանեան գլուխի հարուածով նշանակած է 2-րդ կոլը : 70-րդ վայրկեանին, դարձեալ Վերանեան, ճեղքելով մրցակիցի պաշտպանութեան գիծը նշանակած է կոլ մը, արդիւնքը դարձնելով 1 - 3, ի նպաստ «Կոտայք»ի : Դաշտին տէրերը խաղի աւարտին երկու վայրկեան մնացած կոլ մը նշանակելով կրցած են նուազեցնել հաշիւին տարբերութիւնը :

Յունիս 3-ին, «Կոտայք» իր դաշտին վրայ 2 - 1 արդիւնքով յաղթած է Կրասնոդարի «Կուբան»ի, ամրապնդելով իր դիրքը դասաւորման մէջ : Հարկ է նշել, որ Աբովեանցիները մինչեւ երկրորդ կիսախաղի մէջտեղը 0 - 1 արդիւնքով պարտուած են, սակայն յամառ պայքարով ու խմբային վճռակամ խաղարկութեամբ մը յաջողած են երկու կոլ նշանակելով յաղթանակը ապահովել : «Կոտայք»ի կոլերը նշանակած են Անդրանիկ Խաչատրեան եւ Եաբլուկեան. այս վերջինը՝ փէնալթիով : Այսպէս, Ա· ենթախումբի դասաւորման մէջ «Կոտայք» 13 խաղերէ ետք կը գրաւէր 4-րդ տեղը (11 խումբերու մէջ) :

Ինչ կը վերաբերի Բ· դասակարգի մըրցաշարքին, հարկ է նշել, որ Հոկտեմբերեանի «Սպարտակ»ը լաւ դիրքի մէջ կը գտնուի՝ 8 խաղերէ ետք գրաւելով 5-րդ տեղը, 9-րդ ենթախումբի մէջ, ուրկէ հանդէս կուգան 16 խումբեր : Լենինական «Շիրակ»ը եւ Արտաշատի «Օլիմպիա»ն կը գրաւեն 15-րդ եւ 16-րդ տեղերը :

Արդ հայրենի խումբերու այս արդիւնքները նկատի ունենալով, ցայժմ մեզի կը մնայ կառչիլ Աբովեանի «Կոտայք»ի եւ խնդակցիլ անոր յաջողութիւններուն : Լքե՞լ «Արարատ»ը : Ո՛չ : Քաւ լիցի : Տակաւին յոյսերը չեն մարած : Անակնկալներ կրնան պատահիլ : Փա՞ստ՝ Յունիս 16-ի «Արարատ» - «Դինամօ» կիեւ հանդիպումի հաւասար արդիւնքը :

ՀՐԱՆԴ ԱՃԵՄԵԱՆ

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

ՔՍԱՆ ԿԱԽԱՂԱՆՆԵՐՈՒ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՎԱԽՃԱՆԸ

Բ.

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՆԻՍՏԸ տեղի կ'ունենայ չաբաթ մը եւաք: Այս ընդմիջումը եղաւ, որպէսզի ամբաստանեալները կարողանային իրենց պաշտպանողական ճառերը պատրաստել: Մի*ւ*ժամանակ պաշտօն կը տրուի Սիւրէյա պէյին, որպէսզի Արշաւիր Սահակեանի կողմէ կատարուած թարգմանութիւնները անգամ մը եւս աչքէ անցընէ եւ անոնց մէջ եղած անճշդութիւնները կամ խեղաթիւրումները սրբագրէ: Այս թուրք թարգմանը ցոյց կուտայ կատարեալ անաչառութիւն եւ մէջտեղ կը հանէ չատ կարեւոր դիտաւորեալ սխալներ:

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՆԻՍՏԸ յատկացուած էր Ինքնավար կամ Անկախ Հայաստան կազմելու հարցին: Նիսար բացուելուն պէս կը կարդացուի Ընդհ. Դատախազին ամբաստանագիրը, որուն մէջ հետեւեալ մեղադրանքները ձեւակերպուած էին:

Ա.- *Հնչակեան կուսակցութիւնն իր ծրագիրը Զ. Պատգ. Ժողովին մէջ սրբագրելով հանդերձ, հնչակեանները նախկին անջատողական ծրագիրը կը հետապնդէին:* Այդ հին ծրագիրն մեծութիւով պահուած էին Խարբերդի, Զէյթունի, Քիլիսի, Պոլսոյ մասնաճիւղերուն եւ կարգ մը Հնչակեան ընկերներու մօտ:

Բ.- *Արեւելեան նահանգները Թուրքիոյն անջատելով Ինքնավար կամ Անկախ Հայաստան մը կազմելու գաղափարին նուիրուած Փարիզի Հնչակեան կեդրոնի ԿՈԶԸ մեծ թիւով ամբաստանեալներու մօտ գտնուած ըլլալով՝ նոյնը կը հաստատէ:*

Գ.- *Զեռք անցուած բազմաթիւ թղթակցութիւններ եւ ղրկուչ ղրուիւններ նոյնպէս կը հաստատեն Թուրքիոյ հնչակեաններու ապստամբական նպատակները:*

Դ.- *Քէօսթէնճէի Ժողովին կողմէ որոշուած որոշումները* բացէ ի բաց կը հաստատեն հնչակեաններու խորովարարական ծրագիր մը հետապնդելը եւ պետական կարեւոր պաշտօնեաներու սպանութեամբ Պետութեան դաւանանքներուն - Շէրիֆի Սատրգի եւ Ընկ. դաւակից ըլլալը: *Քէօսթէնճէի Ժողովի որոշումները գործնականապէս որդեգրուած ըլլալը կ'ապացուցուի* Թալաաթ պէյի, Արշաւիր Էֆէնտիի եւ ուրիշներու դէմ կազմակերպուած մահափորձով եւ կ'ապացուցուի նաեւ յիշեալ Ժողովի հրատարակութիւնները Թուրքիոյ մէջ տարածուած ըլլալով:

Ե.- *Զերբակալուած հնչակեաններու խոստովանութեամբ վերը յիշուած ամբաստանութիւններուն կ'ենթարկուին հետեւեալ անձերը.* - Փարամազ, Սապահ Գիւլեան, Վարազդատ, Տոքթ. Պէննէ, Վահան Պօյաճեան, Մուրատ Զաքարեան, Սմբատ Գըլըճեան, Գաբրիէլ Քեչիչեան, Երեմիա Մանանեան, Մկրտիչ Երկեան, Գեղամ Վանիկեան, Պօղոս Պօղոսեան, Յակոբ Ղազարեան, Երուանդ Թօփուզեան, Թովմաս Թովմասեան, Աբմենակ Համբարձումեան, Գառնիկ Պօյաճեան, Աբրահամ Մտեփանեան, Արամ Աչըզպաշեան, Հրանդ Եկաւեան, Գարեգին Պօղոսեան:

Համաձայն Պատժական Օրէնսդրութեան Յօդ. 54-ի, Դատախազը ատոնց պատժուիլը կը պահանջէ:

Զ. - *Ամբաստանեալներէն Կարապետ Փաթուկեան, թէեւ Քէօսթէնճէի Ժողովին մասնակցած է, բայց անոր որոշումներուն համամիտ չըլլալով՝ խզոյն Պոլիս եկած եւ Պոլսոյ Հնչակեան Կեդրոնը անցքերուն իրազեկ կացուցած եւ անկէ ետք Պոլսոյ մէջ գումարուած Հնչակեան Գ. Պատգամաւորական Ժողովին ենթարկուած ու անոր կարգադրութիւններուն հպատակած ըլլալը՝* Պոլսոյ Կեդրոնի 1914 Օգոստոս 10 թուին՝ Մուրատի ու Զէյթունցեանի ատորագրութեամբ պաշտօնագրէն հակցուած ըլլալով, յիշեալ Կարապետ Փաթուկեանի անպարտ արձակուիլը կը պահանջուի:

Է.- *Արծրունի, Եղիկեան եւ Օզանեան՝ թէեւ Քէօսթէնճէի Ժողովին կողմէ Փարիզի եւ Պոլսոյ դաւադիր կեդրոններուն անդամակցութեան կոչուած են, բայց բողոքելով այս պաշտօնեաները մերժած ըլլալնին հաստատուած ըլլալով, յիշեալներուն ալ անպարտութիւնը կը պահանջուի:*

Ը.- *Լրագրապետ Հմ. Արամեանց, իր «Կոհակ», «Դայլայլիկ» եւ «Գիւղատնտես» լրագիրներուն մէջ թէեւ քննադատական ծանր ոճ մը գործածած է Օսմանեան Պետութեան վարիչ շրջանակներուն դէմ, բայց հաստատուած ըլլալով որ մխիւնոյն ոճով քննադատած է նաեւ ներքին ու արտաքին «խռովարարներն» ալ եւ ատոր համար թէ՛ կանխաւ եւ թէ՛ Քէօսթէնճէի Ժողովին կողմէ արտաքսուած է Հնչակեան դաւադիր կուսակցութենէն, ու այդ Ժողովէն ետք ալ յանցապարտ արարքներու մէջ իր մասնակցութիւնը ապացուցուած չէ, յիշեալ Հմայեակ Արամեանցին կրած բանտարկութիւնը իբր պատիժ բաւարար նկատելով, անպարտութիւնը կը պահանջուի:*

Թ.- *Օննիկ Եղիազարեան Քէօսթէնճէի Ժողովին Ազամ անուն անձը պատգամաւոր նշանակելու խնդրոյն մէջ յանցապարտ չնկատուելով հանդերձ, վերջերս կեսարիոյ կառավարութենէն ստացուած հեռագրով՝ օսմանցի Հայերը զինելով՝ զանոնք Օսմանեան Պետութեան դէմ ապըստամբելու դրդած ըլլալը երեւան գալուն համար, ըստ այնմ իր դատուիլը եւ օրինաց տրամադրութեամբ՝ պատժուիլը կը պահանջուի:*

Ժ.- *Հնչակեան Կեդրոնի արտաքսմանեան երկու անդամներէն զատ - մնացեալ փոխ - անդամները եւ անոնց հաւատարիմ պտնուող Հնչակեան մասնաճիւղերն ու անհատները պատասխանատուութենէ զերծ կը կացուցուին:*

ԺԱ.- *Ի բացակայութեան դատուողները եւ դատապարտուողները օրէնքի պաշտպանութենէն զուրկ հռչակուիլը եւ անոնց սեփականութիւնները գրաւման տակ առնուիլը կը պահանջուի:*

Ասոնք էին ընդհ. դատախազի պահանջները՝ իրենց ընդհանուր գծերուն մէջ: Այս մխիւնոյն նիստին մէջ կը կարդացուի Թալաաթի կողմէ չատ ընդարձակ ամբաստանագիր մը, որուն մէջ ամփոփուած էին գրեթէ այն բոլոր մեղադրանքները, զորս յետագային առանձին գրքոյկով լոյս տեսան՝ էրմէնի Քոմիթէէր անունով:

Այդ մեղադրական գրութեան մէջ ներկայացուած է Հայութիւնը որպէս անհատատարիմ, դաւադիր, ապերախտ ժողովուրդ մը, որ հնչակեաններու գեկավարութեամբ կը փորէր Օսմանեան կայսրութեան հիմերը: Գրութեան կցուած էին բազմաթիւ նկարներ, որոնք կը վերաբերէին կարնոյ ապստամբութեան, Վանայ չարժումներուն, Շապին Գարահիսարի դիմադրութեան եւայլն:

Այս ընդարձակ եւ մահաչունչ գրութեան ընթերցումէն ետք խօսք կ'առնէ Տոքթ. Պէննէ եւ կը հարցնէ նախագահին թէ՝ *ի՞նչ է այս երկար - բարակ գրութեան ընթերցման պատճառը դատարանի մէջ:* Եթէ կառավարութիւնը փաստեր ունի թէ՝ դաւառներու մէջ խլրտումներ եւ անկարգութիւններ տեղի ունեցած են Հայերու կողմէ, բնականաբար կուսակիններուն տուած է պէտք եղած հրամանը՝ օրէնքի դէմ գործողները հետապնդելու եւ յանցաւորներն ալ պատժելու համար: Սակայն այդ դէպքերը ինչ կապ ունին այս դատարանը զանուղներուն հետ, որոնք այդ դէպքերէն չատ առաջ բանտարկուէին էին...:

Նախագահը կը պատասխանէ թէ՝ դաւառներու մէջ հնչակեաններն են որ ապստամբութիւններ եւ խլրտումներ յառաջացուցած են եւ հետեւաբար Թուրքիոյ Հնչակեան դեկավարները պատասխանատու կը նկատուին այդ դէպքերուն:

Այս խօսակցութիւններուն կը մասնակցի նաեւ Փարամազ, մեղադրելով Պատերազմական Ատեանի Նախագահին կեցուածքը, որ ինքզինք դատախազի դիրքին մէջ կը դնէ քան՝ նախագահի, որ պէտք չէ կողմ բռնէ եւ ծանրացնէ կացութիւնը:

Արշաւիր Սահակեան, որ հաստատուած մտնիչն էր այս ձերբակալութիւններուն, *խօսք կ'առնէ եւ կը յայտարարէ թէ՝* Փարամազ անձամբ տեղեակ էր Շէրիֆ փաշայի եւ Հնչակեան կուսակցութեան միջեւ տեղի ունեցած բանակցութեանց, *որոնց ինք եւս մասնակցած է:* Ան կը յայտարարէ նոյնպէս թէ Փարամազ կը ճանչնայ նաեւ այն տեառրիստները, որոնք Օտեսայէն եւ Պուլկարիայէն Պոլիս բերուած են, յատկապէս Թալաաթը, Էնվէրը եւ դինք սպաննելու համար, իր, տոքթ. Պէննէի եւ Ռ. Կարապետեանի հակոզութեամբ եւ անոնց ցուցմունքներով:

Փարամազ նորէն կը բողոքէ ըսելով թէ՝ *այս նիստը յայտարարուած էր թէ պիտի յատկացուէր «Ինքնավար Հայաստանի» հարցին, մինչդեռ բոլորովին տարբեր հարցեր կը չօշափուին, որոնք պատճառ կ'ըլլան որ դատավարութիւնը նորէն ձգձգուի:*

Այս առթիւ Փարամազ կը յայտարարէ.- *Մենք սոցիալ դեմոկրատներ ենք, մեր հայրենիքը աշխարհն է եւ մեր ազգը՝ ամբողջ մարդկութիւնը:* Եւ եթէ մենք հայ միջավայր ընտրած ենք մեր գործունէութեան ասպարէզը, ատոր պատճառն այն է, որ այդ ազգին պատմութեան, լեզուին ու կարիքներուն աւելի մօտէն ծանօթ ենք: Ես Տիգրանակերտի կողմերը իմ գաղափարներս հաւասար սիրով ու եռանդով տարածած եմ՝ ինչպէս Հայուն, այդպէս եւ Թուրքին ու Քիւրտին, Ասորիին ու Արաբին: Հետեւաբար Անկախ Հայաստանի մը խնդիրը չի կրնար ըլլալ մեր դատավարութեան մէջ:

Այս նիստի վերջաւորութեան Տոքթ. Պէննէ կը կարդայ իր պաշտպանողական ճառը, որ 16 էջերէ կը բաղկանար եւ կը յանձնէ քարտուղարութեան՝ ատենադպրութեան կցելու խնդրանքով:

ՆԻՍՏ ՎԵՑԵՐՈՐԴ. - 1915 Մայիս 13 / 26-ին տեղի կ'ունենայ դատավարութեան վեցերորդ նիստը, որու սկզբնաւորութեան նախագահը կը կարդայ կեսարիոյ կառավարիչէն ստացուած պատասխանը իր կողմէ ղրկուած հեռագրին, որուն մէջ կ'ըսուէր թէ՝ - կեսարիոյ Հնչակեան Ատուպ Քլիւպին քարտուղարը, անձամբ չըջագայելով գաւառի հայաբնակ վայրերը զէնք ու պայթուցիկ բաժնած, ղրկրդրուութիւններ սերմանած եւ ժողովուրդը ապստամբութեան մղած է:

Հետագրէն այն տպաւորութիւնը կը ստացուի դատարանին մէջ թէ՝ Հնչակեան Անդին չատ համակրելի Տիկին Վէրթիկ իր կարգին կը բարեհամբոյր հայ եւ օտար դէմքերու հետ: Այդ միջոցին ատեան չատ գեղեցիկ ծաղկեփունջ մը:

Ժամը 9-ին հիւրերը կը հրաւիրուին ճաշասեղան: Ու նախ կը կազմուի պատուոյ սեղանը, ուր իրենց յատուկ տեղերը կը գրաւեն Տիկին Վէրթիկ, Օր. Մահլեր, եւ Պ. Ծրանց Վէրթիկ, իրենց չորքն ոտնեղով Տիկին Մ. Կիւլպէնկեան, Պ. Գրիւա տ'Ագիւ, Տիկին Բեգլարեան, Պ. Մ. Մութէ, Տիկին Փան, Պ. Կիւմիւչկէրեան, Տիկին Մութէ, Պ. Փան, Տիկին Բաղտեան, Զօր. Ղորղանեան, Տիկին Վ. Աճդրէասեան, Շաւարշ Միսաքեան, Տիկին եւ Պ. Հ. Զարդարեան, Պ. Մալխասեան, Տիկին Սարգիսեան եւ Պ. Բաշալեան:

Ճաշը սկսած էր արդէն եւ Պ. Ծրանց Վէրթիկ չատ խանդավառուած, իր չորք չինեներու ականջին կը մրմնջէր «Հայաստան»ը եւ «Կռունկ»ը զոր չատ էր սիրած: Պ. Նախագահին հրաւէրով Օր. Հայկանոյշ Թորոսեան մեծ արուեստով մը երգեց Ռ. Մելիքեանի «Մի լար կանգնի»ն եւ Կոմիտասի «Առաւօտուն բարի լոյս»ը, խանդավառ ծափերու մէջ:

Ճեւոյ օրուան նախագահը Պ. Ա. Զապանեան (Ֆրանսերէն) ճառով մը բարի պարապատ մաղթեց մեծ դրագէտին որուն պրպտամբութիւնները եւ խլրտումներ յառաջացուցած են եւ հետեւաբար Թուրքիոյ Հնչակեան դեկավարները պատասխանատու կը նկատուին այդ դէպքերուն:

Այս խօսակցութիւններուն կը մասնակցի նաեւ Փարամազ, մեղադրելով Պատերազմական Ատեանի Նախագահին կեցուածքը, որ ինքզինք դատախազի դիրքին մէջ կը դնէ քան՝ նախագահի, որ պէտք չէ կողմ բռնէ եւ ծանրացնէ կացութիւնը:

Արշաւիր Սահակեան, որ հաստատուած մատնիչն էր այս ձերբակալութիւններուն, *խօսք կ'առնէ եւ կը յայտարարէ թէ՝* Փարամազ անձամբ տեղեակ էր Շէրիֆ փաշայի եւ Հնչակեան կուսակցութեան միջեւ տեղի ունեցած բանակցութեանց, *որոնց ինք եւս մասնակցած է:* Ան կը յայտարարէ նոյնպէս թէ Փարամազ կը ճանչնայ նաեւ այն տեառրիստները, որոնք Օտեսայէն եւ Պուլկարիայէն Պոլիս բերուած են, յատկապէս Թալաաթը, Էնվէրը եւ դինք սպաննելու համար, իր, տոքթ. Պէննէի եւ Ռ. Կարապետեանի հակոզութեամբ եւ անոնց ցուցմունքներով:

Փարամազ նորէն կը բողոքէ ըսելով թէ՝ *այս նիստը յայտարարուած էր թէ պիտի յատկացուէր «Ինքնավար Հայաստանի» հարցին, մինչդեռ բոլորովին տարբեր հարցեր կը չօշափուին, որոնք պատճառ կ'ըլլան որ դատավարութիւնը նորէն ձգձգուի:*

Այս առթիւ Փարամազ կը յայտարարէ.- *Մենք սոցիալ դեմոկրատներ ենք, մեր հայրենիքը աշխարհն է եւ մեր ազգը՝ ամբողջ մարդկութիւնը:* Եւ եթէ մենք հայ միջավայր ընտրած ենք մեր գործունէութեան ասպարէզը, ատոր պատճառն այն է, որ այդ ազգին պատմութեան, լեզուին ու կարիքներուն աւելի մօտէն ծանօթ ենք: Ես Տիգրանակերտի կողմերը իմ գաղափարներս հաւասար սիրով ու եռանդով տարածած եմ՝ ինչպէս Հայուն, այդպէս եւ Թուրքին ու Քիւրտին, Ասորիին ու Արաբին: Հետեւաբար Անկախ Հայաստանի մը խնդիրը չի կրնար ըլլալ մեր դատավարութեան մէջ:

Այս նիստի վերջաւորութեան Տոքթ. Պէննէ կը կարդայ իր պաշտպանողական ճառը, որ 16 էջերէ կը բաղկանար եւ կը յանձնէ քարտուղարութեան՝ ատենադպրութեան կցելու խնդրանքով:

ՓԱՐԻԶԻ ԳԱՂՈՒԹԻՆ ՃԱՇԸ Ի ՊԱՏԻՒ ՏՐԱՆՑ ՎԷՐՓԻԷԼԻ

ԽՄԲ. - Ստարեւ թղթակցութիւնը այն ճաշին, որու կ'ակնարկէր Տիկին Վէրփել իր յուշերուն մէջ:

×

Հինդշաբթի դիւերուան ճաշասեղանը նշանակալից էր ոչ միայն իբրեւ մեծարանքի խանդավառ ցոյց մը, այլ եւ իբրեւ արտայայտութիւն մը ներքին համերաշխութեան:

Ժամը 8-ին սկսան հաւաքիլ կոչնականները, մեծ մասով երիտասարդներ եւ հիւրասիրութեան յանձնախումբին կողմէ, Մարկըրի մեծ դահլիճին յարակից սենեակներուն մէջ: Շուտով մտերմական մթնոլորտ մը ստեղծուեցաւ: Հոն էին հրամանատար Պրնուա տ'Ագիւ, երեսփոխան Մ. Մութէ եւ Մ. Փան, Նանսէնեան պրասենեակի Ֆրանսական ներկայացուցիչը իրենց կիներով:

Ժամը 8:30-ին հասան Պ. Վէրփէլ, տիկինը եւ աղջիկը եւ հիւրասրահին մէջ ընդունուեցան դղրդապին ծափերով: Պ. Վէրփէլ կարգով ծանօթացաւ հրամանատար Պրնուա տ'Ագիւի, Տէր եւ Տիկին Մութէի, Պ. Փանի, Պ. Խաչիկեանի, Զօր. Ղորղանեանի, Շաւարշ Միսաքեանի, Լ. Կիւմիւչկէրեանի եւ ուրիշներու հետ:

Ճաշը սկսած էր արդէն եւ Պ. Ծրանց Վէրփէլ չատ խանդավառուած, իր չորք չինեներու ականջին կը մրմնջէր «Հայաստան»ը եւ «Կռունկ»ը զոր չատ էր սիրած: Պ. Նախագահին հրաւէրով Օր. Հայկանոյշ Թորոսեան մեծ արուեստով մը երգեց Ռ. Մելիքեանի «Մի լար կանգնի»ն եւ Կոմիտասի «Առաւօտուն բարի լոյս»ը, խանդավառ ծափերու մէջ:

Ճեւոյ օրուան նախագահը Պ. Ա. Զապանեան (Ֆրանսերէն) ճառով մը բարի պարապատ մաղթեց մեծ դրագէտին որուն անունով կոչուած է Փարիզի գաղութին ճաշը եւ որուն ակումբին քարտուղարը Օննիկ Եղիազարեանն է, որ պէտք է պատժուի: Եղիազարեան թոյլ չի տար որ իր ընկերները հարցը լուսաբանեն՝ յայտնելով թէ՝ «Ակումբ» ակումբին անունը չէ, այլ՝ Հնչակեան դործիչին, որ անյայտացեր է եւ հետեւաբար ան որեւէ յանցանք չունի: Այս անճնազոհութիւնը մեծապէս կը գնահատուի իր ընկերներուն կողմէ:

ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ ԵՒ ՎԵՐՋԻՆ ՆԻՍՏԻՆ կը նախագահէ Թուրչիա պէյ, որ խիստ յուզուած ձեռնով մը արտասանած ճառին մէջ կ'անդրադառնայ ազգ. ինքնորոշման գաղափարին եւ կ'ընէ չարք մը խիստ հետաքրքրական խորհրդածութիւններ: Ան իր ճառը կը վերջացնէ հետեւեալ եզրակացութիւններով. -

«Մեր իրականութեան մէջ պատմութեան ատորոգելիները այնպէս են դասաւորուած, որ մէկուն տեսութեամբ *քաղաքեանութիւն»* համարուած զգացումը միւսին համար կ'առնուի որպէս կործանիչ դաւաճանութիւն: Ու այսպէս բնակակից ազգերու փոխադարձ յարաբերութիւնները միջազգային օրինաց եւ ընկերային ըմբռնումներու ժխտումին կը նմանասրին: Այսօր մեր վերջին դասաւորութիւնն է եւ մենք սրտի մորմոքումով կը պատկերացնենք մեր բորբոքած ազգութեան առջեւ այն քանի մը օրերը, որ անցուցինք հոս ձեզի հետ: Այս դասաւորութիւնը ունեցաւ իր մէջ անսովոր եւ անորակելի բան մը: Անորակելի՝ այն, որովհետեւ ո՛չ դուք եւ ո՛չ ալ մենք զիրար թափանցելու իմաստութիւնն ունեցանք...:

Չէք կրնար երեւակայել, էֆէնտիներ, թէ որպիսի դառնութեամբ է որ պիտի յայտարարեմ համոզմանս խորութիւնը ձեր մէջ ամբարուած հայրենասիրութեան մասին: Ի՞նչ բան կրնայ այնքան *«ալքօլ»* ըլլալ, քան այն մտածումը թէ ձեզի պէս կեանքտա ու արիւնոտ էակներ տրամաբանութիւնը գոհած են զգացումներուն, սխալ առաջնորդուած հաւատներ ձեզ դրած են ճամբու մը մէջ, որ անելով մը կը վերջաւորի...: Ինչո՛ւ չէին կրնար ընել ձեզի պէս՝ խանդավառ մարդիկ, եթէ հասարակաց երջանկութեան տեսլականը ընդհանուր դրօշի մը տակ հետապնդուէր...: Ի՞նչ բարիքներ կրնային ծլիլ խուսաբող իրերահասկացողութենէ մը, որուն ներհակ ծայրը տխուր է ու մութ: Դուք տառապեցաք այդ գաղափարով թէ՝ անարդարութեան դէմ կը մաքառիք հոս, եւ մենք ալ ամէն վայր կեան զգացինք թէ աշխարհի կանոնները դժնդակ հարկերու բերան տակ կը խոնարհեցնեն բարձր հակումները: Հոս է, ահա, զիրար խաչաձեւող երեւոյթներուն դժբախտութիւնը:

... Աստուած վերջերնիս բարին ընէ...» ըսելով Թուրչիա պէյ կը վերջացնէ իր խօսքը:

(Շար. 2)

ԶԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

ՄԱՐՍԻԼ.- Հ. Բ. Ը. Միութեան Մարսէյլի հայերէնի դպրոցի տարեվերջի հանդիսութիւնը տեղի ունեցաւ Ցունիս 9-ին կիրակի օր, յետ միջօրէի, Սրբոց Թարգմանչաց Մայր Եկեղեցւոյ Արծրունի Ջըրբաշեան սրահին մէջ: Սոյն հանդիսութեան ներկայ էին Յակոբ Եպիսկոպոս Վարդանեան, Մայ Եկեղեցւոյ Կրօնական Ընկերակցութեան նախագահ Պ. Աբշամ Պապայեան, Մշակութային Միութեան Տիկնանց բաժինի նախագահուհի Տիկին Լիլիկ Սապոնճեան, Հայ Աբեղոյչներու երկարամեայ վարիչ Տիկին Մանուչ Շամիրեան, Հ. Բ. Ը. Միութեան հովանաւորած հայերէնի հինգ դպրոցներու հոգաբարձութիւններուն ներկայացուցիչները, ծնողքները եւ հայ կեանքը սիրողներու բազմութիւն մը: Ժամը 15-ին, հայկական երաժշտութեան չէնչող հնչիւններուն տակ, վայելչօրէն եւ միօրինակ հագուած աշակերտ - աշակերտուհիներ մուտք գործելով սրահէն ներս, իրենց տեղերը կը գրաւեն: Ապա, յոտնկայս կ'ունկնդրուի Հ. Բ. Ը. Միութեան փառերգը եւ կ'արտասանուի փառերգին բովանդակութիւնը: Այնուհետեւ, քեմ կը հրաւիրուին ուսուցչուհիները, որոնք, ուսումնական տարին յաջող կերպով աւարտող աշակերտ - աշակերտուհիներուն կը յանձնեն համապատասխան վկայականներ, ինչպէս նաեւ նուէրներ. - հայերէն դիրք եւ հայերէն ձայնարկակ:

Հ. Բ. Ը. Միութեան Մարսէյլի Կրթական Մարմինի անունով, օրիորդ Էվրլին Մելքոնեան - օրուան համակրելի խօսնակը - համեմուած խօսքերով շնորհակալութիւն յայտնելով հայերէնի դպրոցի ուսուցչական կազմին, առ ի դնահատութիւն անոնց անձնուէր ծառայութեան ծոցին մատուցուեցան...:

Յաջորդաբար, մենք լսեցինք աշակերտներու չրթներէն ծորող քաղցրահամ հայերէն լեզուն, որ Վահան Թէքէեանի, Վահան Տէրեանի, Ալեւտիք Իսահակեանի հարիւնաւոր քերթուածներով, մեզի պարգեւեցին հմայիչ պահեր: Արտասանութիւնները, պաշտակի եւ ջութակի վրայ նուագ, եւ կարճատեւ երկու ներկայացումներ. - Գիւղական Հեռախօսը եւ, Յ. Պարոնեանի մէկ գործէն՝ երեք հատուածներ: Հանդիսութեան վերջին մասը յատկացուած էր հայկական պարերու, որոնք առեղծեցին խանդավառ մթնոլորտ մը: Հայկական պարերու ուսուցումը կը պարտինք Տիկին Աստղիկ Սարաֆեանի, որ այնքան անձնուիրաբար երկար ամիսներ յատկացուց հայ մանուկներուն:

Թող ներուի մեզի, որ ոչ մէկ անուն պիտի յիշատակենք աշակերտներէն, պարզապէս խուսափելու համար հաւանական մոռացումներէ: Բայց չենք կրնար չյիշատակել հետաքրքրական ելոյթը աղջնակի մը - Ֆ. Ունճեան - որ իր հիացումն ու երախտապարտութիւնը կը յայտնէր Հ. Բ. Ը. Միութեան եւ իր ցկեանս նախագահ Ալեքս Մանուկեանի, որ «հայապահպանման վեհ գործին համար նիւթական եւ բարոյական պատկառելի ջանքեր ի գործ կը դնեն»: «Հայ եկեղեցի, հայ դպիր, հայ դպրոց, հայ մշակոյթ ... որոնց ծառայած է Հ. Բ. Ը. Միութիւնը իր հիմնադրութենէն մինչեւ մեր օրերը - աւելցուց աղջնակը - մեզի համար պիտի ըլլան ներշնչումի ազբիւրներ, որպէսզի, մեր հայրերուն ժառանգ ձգած հայկականութեամբ ապրինք»:

Հանդիսութեան ակիզբը, իր բացման խօսքերուն մէջ, Հ. Բ. Ը. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի առեղնապետ տոքթէօր Ռոպէր Սիսակեան չեշտած էր կարեւորութիւնը հայերէն լեզուի ուսուցման: Նոյն մտածելակերպը ունեցան նաեւ, հանդիսութեան վերջաւորութեան, Յակոբ Եպիսկոպոս Վարդանեան եւ Տիկին Էլիզ Ջրբաշեան: Անոնք, անվերապահ գնահատանք յայտնեցին հայերէն լեզուի ուսուցման ծառայողներուն: Եւ արդարեւ, կրթական տարեշրջանի աւարտին, յիշատակենք անունները անոնց. - Տիկիններ՝ Տընիզ Զիրեկեան, Գոհար Գիւլպաստեան, Աբաքսի Պարոնեան, Վարդուհի Միասէրեան, եւ առանց մոռնալու տիկիններու ուրիշ խումբ մը, որուն մաս կազմողներէն ամէն մէկը, տարիներէ ի վեր սպասարկած են հայ մանուկին. - Տիկիններ՝ Սիլոյեան, Պժեան, Կուրտիկեան, Թիւլքեան, Սիսակեան, տիկին Ստեփանեան եւ ... ուրիշներ:

Հանդիսութեան մասնակցողները հիւրասիրուեցան Հ. Բ. Ը. Միութեան Տիկնանց Օժանդակ Մարմինի անդամուհիներուն կողմէ պատրաստուած սեղաններու շուրջ:

Հայ մանուկին հայերէն սորվեցնելը դնահատելի աշխատանք մըն է, որ արժանի պէտք է ըլլայ մեզմէ ամէն մէկուն ուշադրութեան եւ քաջալերանքին: Եւ վստահաբար, այս պատճառով էր, որ Տէր եւ Տիկին Ռոժէ Գուլումճեան իրենց լաւագոյն նպաստը բերին հանդիսութեան յաջողութեան: Յատկանշական է նաեւ, դպրոցի ամառնային ճամբարին ի նպաստ եղած սրտաբուխ նուիրատուութիւնները:

ԼՐԱՏՈՒ

ԳՐԱԾՈՒԹԻՒՆ ԳՐԱԾՈՒԹ

ՄՈՍԿՈՒԱ ԵՒ ԿԻԵՒ տեղի ունեցած ազգագրական հարցերու վերաբերող համագումարին մասնակցած է փրոֆ. Ռիչըրտ Յովհաննէսեան: Խորհրդային եւ ամերիկեան մարզաբանական եւ ընկերային գիտութեանց յանձնախումբին կողմէ կազմակերպուած համագումարին (Ցունիս 3 - 14) ամերիկացի ինը գիտնականներ խորհրդային իրենց պաշտօնակիցներուն հետ բաղդատած են Միացեալ - Նահանգներու եւ Խորհրդային Միութեան մէջ ազգագրական հարցերու ընթացքը: Խորհրդային պատուիրակութեան մաս կազմած է Եուրի Արութիւնեան:

×

ՕՐԼՆԾ ՔԱՈՒՆԹիի (Քալիֆորնիա) «Քոմիւնիթի Սէնթըր» սրահին մէջ, Մայիս 24-ին, տօնուած է Հայաստանի անկախութեան հռչակման 67-րդ տարեդարձը, կազմակերպութեամբ Հ. Ց. Դ. «Արմէն Գարօ» Կոմիտէութեան եւ Հ. Օ. Մ.ի «Սեւան» մասնաճիւղին: Խօսք առած է Տիգրան Պապիկեան: Բանախօսած է Աբսէն Դանիէլեան: «Փասիֆիք» նուագախումբի ընկերակցութեամբ երգիչ Գառնիկ Սարգիսեան ժողովրդական եւ յեղափոխական երգերով խանդավառութիւն ստեղծած է: Եղած սրտաբուխ նուէրներէ գոյացած է 8 հազար տոլար, ի նպաստ Հայ Կեդրոնի շինութեան Ֆոնտին:

եւ ապագայ փառքին համար բաւարար պիտի ըլլայ այն՝ պատուաւոր տեղ մը ունենալու համար պանթէոնին մէջ սա - կաւաթիւ զրադէտներուն, որոնք յամառօրէն պաշտպանեցին տկարներուն եւ ընկճուածներուն դատը առանց որեւէ նկատումի:

Ահա Ձեր հիանալի մեծութիւնը, որով Մուսա լերան Իլիականին Հոմերոսը եղաք:

Համեցէք, պարոն եւ վարպե՛տ, ընդունիլ հեռուէն անկեղծ ողջոյնս:

Ձերդ անմնուէր
Ե. Տ. Անդրէասեան

Լիոն,
1936, Փետրուար 25

×

- Այս նկարագրութենէն յետոյ, չէի ուզեր պաղ ջուր լեցնել, կարգ մը դիտողութիւններով, որոնց մէկ մասը կը վերաբերի կարգադիրը յանձնախումբին, որ լաւ չէր հսկած կարգապահութեան վրայ, իսկ միւսը նախագահին: Այս վերջինը դժբախտաբար «չփոթեց» երկու բանախօսներու հանդամանքները եւ զանոնք ներկայացուց իր յարմար դատած եղանակով:

- Ինչպէս ըրած էինք, Տէր եւ Տիկին Վէրթիէլ եւ իրենց աղջիկը Փարիզէն մեկնեցան Ուրբաթ օր: Ողջերթի զատած էին բաւական թիւով հայրենակիցներ եւ ուժ հայ արիներ: Հրաժեշտը եղաւ չատ սիրալիր: Ինչպէս ճաշի պահուն, այս առթիւ ալ քաշուեցան բազմաթիւ լուսապատկերներ, Ֆօթօ Աբաքսի կողմէ:

Յ. ՊՈՒՐՆՈՒԶԵԱՆ

«Յառաջ», 1936, Մարտ 1

արուեստը եւ տաղանդը «Մուսա լերան քառասուն օրերը» գրքով հայ ժողովուրդին մատուցած են անգնահատելի ծառայութիւն մը: Շեշտեց թէ Ֆ. Վէրֆէլ այս գործով չէ որ կը մեծնայ համաշխարհային գրականութեան առջեւ: «Ան պատրաստեց հարուստ ինքզինքը պատրաստելէ մը ետք, երբ արդէն գրական աշխարհը կ'ընդունէր իր հռչակը, իր բարձրութիւնը: Մուսա Լերան, Շ. Գարահիսարը, Ուրֆան, Վանը չունեցան իրենց հայ արուեստագէտները որ իրենց գրչի ու վրձինի ուժով նկարագրէին այդ հոյակապ հերոսամարտերը եւ մեր ժողովուրդին ըմբոստացման պատճառները: Անկախ ապրիլը, սարկութեան չհանդուրժելը յանցա՞նք է ժողովուրդի մը համար որ իւ վիճակի է ինքզինքը կառավարելու եւ որ չատոնց ընդունած է իբրեւ քաղաքակրթուած ժողովուրդ: Ահա այդ է որ աշխարհի առջեւ պարզեց Ֆ. Վէրֆէլ»:

Ձեռոյ խօսքը ուղղելով Ֆ. Վէրֆէլի կնոջ. «Հայ ժողովուրդը իր պատմութեան էջերուն մէջ պիտի գանդակէ ձեր անունը եւ դուք կը դասուիք հայ ժողովուրդի անվհատ բարեկամներու՝ Պայրընների, Լամարթիններու, Տրնի Քոշէններու, Փէսանոէներու, Փ. Քիյառներու, Թօսէաններու չարքին»:

Գ. Գ. Քէրէսթէճեան կարդաց ղերմաներէն ուղերձ մը, որ խմբագրուած էր յանուն կարդադիր յանձնախումբին:

Ձեռոյ նախագահը հրաւիրեց Շ. Միաքեանը, որուն պաշտօն յանձնուած էր խօսիլ յանուն մամուլի - «Վարպետը որ նստած է այտեղ եւ որուն արեւշատութեան համար բաժակներ կը պարպուին այնքան սրտագին, անցեալ տարի, Աստուածաշունչի Թարգմանութեան 1500-ամեակի տօնին առթիւ, խօսելով Վիէննէյի մէջ, կը բացագանչէր. - «Ո՞վ է որ յաղթանակները: Եւ սակայն այս երեկոյ կը խոստանամ որ այս չափով պիտի չբաւականանամ եւ հոս կանգ պիտի չառնեմ»:

×

- Հանդէսի վերջաւորութեան կարդացուեցան հեռագիրներ եւ ուղերձներ Մարսէյլի Երաժշտական Միութենէն, Սիվրիհիսարի Հայր. Միութենէն եւսայլն: Այս վերջինը հեռագիրը ղրկած էր «Պէլէնկըրաֆ»ով, եւ ամբողջովին հայերէն, բարի գալուստ մաղթելով «Մուսա Լեռ»ի հեղինակին:

Բաժնուելէ առաջ յանձնախումբի կողմէ Պ. Ֆրանց Վէրֆէլի նուիրուեցաւ «Մուսա լերան քառասուն օրերը» գրքին հայերէն թարգմանութիւնը կաչեկազմ: Պ. Պօղոս Խամէրեան ղրկած էր Քէօթահիայի յատկահատկիէ խաչ մը:

- Ֆրանց Վէրֆէլ ջերմ գոհունակութեամբ կարդաց «Մուսա լերան» թարգմանիչին, Պ. Եր. Տէր - Անդրէասեանի ղերմաներէն նամակը, ուր ան կը գրէր,

- «Ցարգելի պարոն, Ձեր հոյակապ գործին հայ թարգմանիչն եմ ես:

Վաղաժամ կորուստը սիրեցեալ զաւակիս - կեանքիս Գողգոթային վրայ նոր Սահման մը - արգիլեց ինծ առաջինը ըլլալ անոնց՝ որոնք բարեբախտութիւնը ունեցան Ձեզ ողջունելու Ֆրանսական հողին վրայ:

Ցառաջացած տարիքիս մէջ յանդգնութիւնը ունեցայ ձեր յիշատակելի մատեանը թարգմանելու ձեր չատ սիրած ժողովուրդին լեզուով, «Մեծ» անուանեալ - ներուն դասատպարտելի անտարբերութեան իրրեւ հակապատկեր:

Պարո՛ն, վստահ եղէք որ Ձեր ներկայ

Փետրուար 27, 1936 Ֆոթօ Աբաքս

քանակներու մասին կը խօսի: Դիմանալը ամէն բան է»: Ֆրանց Վէրֆէլ խորապէս ըմբռնեց հայ ժողովուրդին այդ ահաբեկութիւնը: Դուք անոր գրքին մէջ պիտի տեսնէք մանրակրկիտ վերլուծումը այդ գծին, - դիմանալ խաղաղութեան մէջ, հալածանքի առեն, տարագրութեան ճամբուն վրայ, ճակատ - ճակատի կրուած առեն. դիմանալ եւ յաղթել: Կ'ըսէ - հայ երկու ամիս կը պատրաստի Դամասկոս, կը հարցնէ, կը պրպտէ, յետոյ ամբողջ տարիներ կը կարդայ, կը սերտէ, կ'ուսումնասիրէ, - եւ ահա հազար էջնոց գիրք մը, որ յիշատակարանն է մեր դիմանալու պայքարին, մեր հոգեկան եւ մարտական հարատեւութեան»:

Այս ուղղութեամբ չարունակելով, յանուն մամուլի բանախօսը ողջունեց օրան հիւրը եւ վերջացուց անդլերէն նախադասութեամբ մը. - «Սիրելի Պ. Վէրֆէլ, դուք մեզմէ էք»: Շ. Միաքեան վերջացուց իր ճառը երկարատեւ ծափերու մէջ:

Տիկին Ա. Գեւոնեան բացառաբար հրաւիրուեցաւ երգելու «Ձինչ ու զինչ»ը, այնքան բարեխառն:

Ցետոյ (Ֆրանսերէն) ճառ մը կարդաց Պ. Լ. Կիւմիւշկէրտան, որուն թարգմանութիւնը պիտի հրատարակենք առանձին: Ֆրանսերէն ճառ մը խօսեցաւ Զօր. Ղորղանեան, յանուն զինուորական կազմակերպութիւններու, շնորհակալութիւն յայտնելով Պ. Վէրֆէլի որ կրցաւ ընտրել, ուսումնասիրել եւ ներկայացնել հանուրմօրէն հայ ժողովուրդի կեանքը, տարբերը եւ Սուէտահայերու հերոսական պայքարը: Շեշտեց թէ Պ. Վէրֆէլի անունը քանդակուած պիտի մնայ ամէն Հայու սրտին մէջ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Աբա Գէորգեան, Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Գէորգեան, Տէր եւ Տիկին առաքել. Վարուժան Գէորգեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ռընէ Մանուէլեան եւ զաւակները, Պ. Աբաջէս Գէորգեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի, Կիրակի, Յունիս 23, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ Եկեղեցին իրենց կնոջ, մօր եւ մեծ - մօր՝

ՏԻԿԻՆ ՍԻՐԱՆՈՑՇ ԳԷՈՐԳԵԱՆԻ

(Ծնեալ՝ Խպրանեան)

մահուան քառասունքին առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

×

Յարէթ Յարութիւնեան հոգեհանգըստեան պաշտօն կատարել կուտայ, Կիրակի, Յունիս 23, Փարիզի Ս. Յովհ. - Մկրտիչ Եկեղեցին, Տարօն - Տուրուբերանի համայն ննջեցելոց եւ նահատակաց յիշատակին։

Ի գիտութիւն բոլոր Տարօնցիներուն։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Տիկին Զատիկեան իր ամուսնոյն Մկրտիչ Զատիկեանի մահուան տասներորդ տարելիցին առթիւ 500 Ֆ. կը նուիրէ Դպրոցասէր վարժարանին, ինչպէս նաեւ Զատիկեան եւ Ուշաղլեան ընտանիքներու ննջեցելոց հոգւոյն 100 Ֆ. «Ծառայ»ին, (ստանալ «Ծառայ»էն)։

×

Վարդան Խրիմեանի յիշատակին, Ատամուր Քղելեան (Վիէն) 100 Ֆ. կը նուիրէ «Ծառայ»ին։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Եկեղեցւոյս դրախանութը սասցած է Հայկական Սովետական Հանրապետութեան 10-րդ հատորը։ Կան նաեւ 4-րդ, 9-րդ հատորները, ինչպէս նաեւ մանկական հանրապետարանի Ա. հատորը։ Ստանալու համար դիմել՝

Eglise Arménienne
339, ave. du Prado — 13008 Marseille
Tél. : (91) 77 - 84 - 70

ԱՄԱՎԵՐՔԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կապոյտ Խաչի Իսիի մասնաճիւղի դպրոցի եւ պարի ամավերջի հանդէսը տեղի կ'ունենայ Յունս 23, ժամը 14·30-ին Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ։

45 ռիւ տը լա Տեֆանս։

Երգ, արտասանութիւն եւ պար, եւ Յովհաննէս Թումանեանի «Քաջ Նազար»ը կը ներկայացուի աշակերտներու կողմէ։

Կը հրաւիրուին հայրենակիցներ, քաջալերելու համար մանուկները։

Մուտքը ազատ է։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Զապէլ Կիւլեսեանի հոգեհանգստեան *առթիւ Սէն - Ժեռմէի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է.- Կիւլեսեան ընտանիքէ 250 Ֆ., Այրի Տիկին Եաղըճեանէ 100 Ֆ.։*

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ՃՇԴՈՒԻՄ. -

Յունիս 18-ի «Ծառայ»ին (Գ. էջ) Հայ Արիներու Դաշտահանդէսի թղթակցութեան մէջ, Ա. սիւնակ, վարէն վեր չորրորդ տողը պէտք է ըլլայ. - ՈՐ ԴԱՐՁԱԾ է հայկ. միութեանց շարքին կարեւորել - րէն մին (եւ ոչ՝ պակասած է...)։

տարեկան մեծ դաշտահանդէս

Դպրոցասէր Տիկնանց Վարժարանի Յունիս 23, կէսօրէ ետք ժամը 15-էն սկսեալ դպրոցի չրջափակին մէջ՝

1, Bd. du Nord, Le Raincy

Պար, երգ, մրցանակաբաշխութիւն, անակընկալներ, հայկական պիւֆէ, խաղեր, եւայլն, եւայլն։

Մուտքը ազատ է։

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ՇԱՒԻՒԼ

Յունիս 23, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչի ծոնին առթիւ, կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝ Փարիզի առաջնորդ՝

ԳԻՒՏ ԵՊԻՍԿ. ՆԱԳԱՇԵԱՆ

Ցաւարտ պատարագի, հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի եկեղեցւոյ հանդուցեալ բարերարներու, հոգաբարձու - թեան անդամներու եւ ի մասնաւորի Արմենակ Համբարձումեանի, Սարգիս Պալապանեանի, Տէր եւ Տիկին Սարգիս Մատաթի հոգւոց հանգստեան համար։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԵՒ ՃԱՇ

Կապոյտ Խաչի Պօմոնի մասնաճիւղը հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ ի յիշատակ իր հանդուցեալ ընկերուհի - ներուն, Կիրակի, Յունիս 23։

Արարողութենէն ետք՝ ճաշ, ժամը 13-ին եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ։ Բոլոր ընկերուհիներուն ներկայութիւնը փափաքելի է։

Կը մասնակցի «Գուսան» երգչախումբը, ղեկավարութեամբ՝

ՏԻԿԻՆ ԺԻՒԼԻԷԹ ԵԼՄԱՋԵԱՆԻ

Հայկական ջերմ մթնոլորտ։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կապ. Խաչի Վիէնի մասնաճիւղին տարեկան դաշտահանդէսը, Յունիս 23-ի Կիրակին։ GEMENS

դաշտը, առաւօտեան ժամը 10էն սկսեալ։

Ճաշեր եւ խորոված խաչուհիներու կողմէ պատրաստուած։ Մասնակցութեամբ՝ Անի նուագախումբին։ Եկէք հաճելի օր մը անցընելու հայկական մթնոլորտի մէջ։

LE CENTRE D'ETUDES DE MUSIQUE ORIENTALE
en collaboration avec
le Ministère de la Culture
et le Théâtre du Rond-Point
présente le 21 JUIN de 17 à 18 heures
à la Maison Internationale
du Théâtre du Rond - Point
métro : Franklin Roosevelt /
/Champs-Elysées Clémenceau
ENSEMBLE
de
MUSIQUE ARMENIENNE
Rouben HAROUTIOUNIAN, târ et chant
Aram KEROVPIAN, kanun
Virginia PATTIE, chant
Edmond ZARTARIAN, dehol et dap
Chants de MUSH et de VAN

RESTAURANT
PORTO-HYDRA
SPECIALITÉS d'ASIE MINEURE
— Passage Montparnasse —
23, rue du Départ, 75014 Paris (métro Montparnasse)
accueil par Monsieur Berdj
TOUS LES SOIRS
AMBIANCE GRECQUE ET ARMENIENNE AVEC ORCHESTRE
GRANDE SALLE DE 80 PERSONNES
Disponible pour banquets, réceptions, mariage, etc., etc...
Réservation : 321 - 89 - 60
Parking assuré — Fermé le Lundi

GRANDE FÊTE CHAMPÊTRE
avec le grand chanteur
MARTEN YORGANTZ
dans le parc du Centre Culturel
St - Grégoire - de - Nareg
organisée par l'Association Arménienne
Catholique de Lyon
avec la participation de la J. A. M.
Jeunesse Arménienne St. Mesrob
Dimanche 30 Juin
Messe : à 11 heures
à la Chapelle du Centre Culturel
BUFFET ORIENTAL /
/ Ambiance arménienne
Nombreux Jeux et Attractions
TOMBOLA EXCEPTIONNELLE
Grand concours de pétanque
avec de nombreux lots
Adresse : *Centre Culturel St-Grégoire-de-Nareg, 38, route de Collonges à St-Cyr-au-Mont d'Or*

ՍԱՄՈՒԷԼ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԱՄԱՎԵՐՔԻ մրցանակաբաշխութեան ՀԱՆԴԷՍ

Վարժարանիս հանդիսասրահին մէջ, Կիրակի, Յունիս 23, ժամը 16·30-էն ըսկըսեալ։

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ. - Աշակերտական, քառաձայն երգչախումբ, պար, նուագ եւ մրցանակներու բաշխում։

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ. - Գեղարուեստական բաժին, մասնակցութեամբ՝ Նաւասարդ պարախումբի եւ քաղաքիս սիրուած արուեստագէտներու։ Ուրախ ու հաճելի մթնոլորտ, պառ՝ բացօթեայ, վարժարանիս դալարագեղ պարտէզներուն մէջ։

Մուտքը ազատ է։

CROIX BLEUE - SECTION d'ALFORTVILLE
REPAS AMICAL
en l'honneur des médaillées de la Section.
le Samedi 29 Juin, à 21 heures
à la M. C. A.
9, rue de Madrid
S'inscrire avant le 20 Juin, auprès de :
Marie Jeanne Hatchadourian
Tél. : 376 - 35 - 11

CONFERENCE

organisée par
la JEUNESSE ARMENIENNE CATHOLIQUE SAINT - MESROB
Samedi 22 Juin, à 20 heures
Salle du Centre Scolaire OZANAM
145, rue de Créqui, Lyon 6
par le R. P. Clément MALJIAN
sur le thème :
l'ART DES MINIATURES DANS LES MANUSCRITS ARMENIENS
avec projection de diapositives
Etnrée gratuite

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ԵՐԿՍԵՌ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

1985 - 1986 ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց Երկսեռ վարժարանի 1985 - 1986 տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են։ Վարժարանը ունի մանկապարտէզ, նախակըրթարան եւ երկրորդականի 6-րդ, 5-րդ եւ 4-րդ դասարանները։

Ինքնաշարժներու սպասարկութիւնը կը կատարուի հետեւեալ շրջաններու մէջ. -

Առնուվիլ, Վիլիէ լը Պել, Կուբէնվիլ, Օլնէ սու Պուա, Սեվրան, Լիվրի - Կարկան, Մօնֆէռմէյ, Վիլլիէնթ, Տրանսի, Ռոմէնվիլ, Կանեըի, Փարիզ 20-րդ։

Վարժարանը կը պահէ պէշերօթիկ բաժինը։

Դիմել տնօրէնութեան. - 1, Պուլվարտ սիւ Նոռ, 93340 լը Ռէնսի, երկուշաբթիէն՝ Ուրբաթ, առաւօտեան ժամը 10-էն մինչեւ կէսօրէ ետք ժամը՝ 17։ Հեռաձայն.- 381 - 01 - 72։

la MAISON ARMENIENNE
de la JEUNESSE et de la CULTURE
sous la présidence d'honneur de
GASTON DEFFERRE
Maire de Marseille, Ministre d'Etat chargé du Plan et de l'Aménagement du Territoire
et la participation de
FRANCK FERNANDEL
organsie au profit de
MEDECINS SANS FRONTIERES
FESTIVAL INTERNATIONAL ARTISTIQUE
Dimanche 30 Juin à 15 heures
Salle Vallier
Marseille
avec la participation des groupes:
INTIHUATANA (Danses Amérique du Sud)
LES FLAMBOYANTS (Danses Antillaises)
SEN SE MAYA (Musique Amérique Latine)
ANTILLAIS en PROVENCE (Musique Antillaise)
BAMI - VILLAGE (Musique - Danses Camerounaises)
LES GALICIENS (Danses Espagnoles)
SOLOMOS (Danses Helleniques)
LI DANSAïRE de GARLABAN (Folklore Provençal)
LOS GITANOS (Musique - Danses Gitanes) «Areat»
ANI (Danses Arméniennes)
Spéctacle présenté par
Michèle VARTANIAN
Prix des places : 50 Frs.
Vente des billets : à la FNAC / à la MAJC (12, rue St. Bazile)

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ

ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ ՄԻՕՐԵԱՅ ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ ԴՊՐՈՑԻ ԱՄԱՎԵՐՔԻ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՒՆԻՍ 22

Սրբոց - Թարգմանչաց Մայր Եկեղեցւոյ Սահակ - Մեսրոպ միօրեայ դպրոցի ամավերջի հանդէսը տեղի կ'ունենայ Յունիս 22, եկեղեցւոյ Ա. Զրբաշեան սրահին մէջ երեկոյեան ժամը 18·30-էն սկսեալ, հովանաւորութեամբ՝

ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ

Հանդէսին ելոյթ կ'ունենայ դպրոցի աշակերտները իրենց արտասանութիւններով եւ երգերով, ապա անոնց պիտի բաժնուի վիճակացոյցներ իրենց մէկ տարուան աշխատանքին գնահատականներով։

Կը հրաւիրուին ծնողքները, բարեկամներ եւ եկեղեցւոյ ծուխին անդամները ներկայ գտնուելու դպրոցական այս հանդէսին քաջալերելու համար դպրոցիս աշակերտներն ու յանձնախումբը։

ՄՈՒՐԱՏ - ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

(ՎԵՆԵՏԻԿ)

Վենետիկի Մուրատ - Ռափայէլեան բարձրագոյն վարժարանը, հանրածանօթ է ազգին մէջ, որ իբր հայ մտքի զարգացման օրրան՝ մէկ ու կէս դարէ ի վեր կը դաստիարակէ հայ սերունդները։

1985 - 86 դպրոցական տարեշրջանին համար վարժարանս կ'ընդունի 12 - 15 տարեկան հայ տղաներ։

Դպրոցական տարեթոշակն է՝ ինը ամսուան համար 7 միլիոն իտալական լիռ, որ կը համապատասխանէ ներկայ սակով երեք հազար հինգ հարիւր ամերիկեան տոլարի։

Ուսումնական, բարի վարքի, մկրտութեան եւ առողջութեան վկայականներով կը խնդրուի հետեւեալ հասցէին դիմել. -

Direzione del Collegio Armeno
Moorat - Raphael
Dorsoduro 2596
30123 Venezia (ITALIA)
Հեռաձայն. - (41) - 28770

ՈՒՐԲԱԹ
ՅՈՒՆԻՍ
21
VENDREDI
21 JUIN
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋ

ԺՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Directrice: Arpik Missakian

Tél.: 770.86.60 — Telex: HARATCH 280 868 F
C.C.P. Paris 15069-82 E — 51027317 A R.C. Paris

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

60րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 15.989

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

60e ANNÉE — No 15.989

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖԱՊՓԻՒ - ԺՈՍՓԷՆ բանավէճը բաւական սուր բնոյթ կ'առնէ քանի մը օրէ, երբ որոշուեցաւ հարցը տանիլ կուսակցութեան անօրէն ժողովին, Յուլիս 6-ին: Նախարարապետը փորձեց, Զորեքշաբթի իրիկուն, մեղմացնել մթնոլորտը, բայց չատ համոզիչ չէ եւ կը թուի որ Ժոսփէն նի «զամբանականն» է զոր Ֆապիւս կը պատրաստէ, ինք անցնելով ընտրապայքարին դլուխը: Չիրենք բաժնող հարցը միայն ընտրապայքարը գլխաւորելու հարցը չէ, այլեւ այն դիրքը զոր ընկերվարականները պիտի բռնեն համայնավարներու նկատմամբ: Ամէն պարագայի տարակարծութիւնը չատ աւելի խոր է, քան թէ որ Ֆապիւս միայն «վվվուկ» կ'ուզէ ըսել:

ԳԵՐՈՒԹի մէջ, պատանդներու հարցը միշտ առկախ էր, Հինգշաբթի առաւտ եւ կը թուէր որ այլեւս միայն Կարմիր Խաչը կրնայ միջամտել: Օդակայանը, լրագրողներ կրցան մօտենալ Պօյինկին, ուր կը մնան դեռ օդաչուները եւ խօսիլ անոնց հետ, չիներու զինեալ «պաշտպանութեան» ներքեւ: Միւս կողմէ, Տրիպոլիի մէջ, անուշավառուի մը առջեւ, Քաթարդ - կառք մը պայթած է, չուրջ 10 մեռեալ եւ 80 վիրաւոր կար, մեծ մասը փոքրիկներ եւ կիներ, որոնք լեցուած էին այդ սրճարանը Ռամազանի վերջին գը ուտելու համար:

ՀՌՈՄի ծովափը՝ Օսթիա, իտալական ոստիկանութիւնը ձերբակալեց, տարինեբու փնտռտուքներէ ետք, Պառպարա Պալդարանի, ծանօթ ահաբեկիչը, անդամ Կարմիր Ջոկատներու, որու դէմ եղած 13 մեղադրանքներէն մէկն է՝ առեւանգումը Ալտօ Մորոյի, նաեւ սպանութիւնը (1978):

ՊՈԼՈՑ զուիցերական հիւպատոսը, բանական ծանրօրէն վիրաւորուած է առջի օր, երիտասարդ Թուրքի մը կողմէ, որ քանիցս վիզա ուզած է եղեր Զուիցերիա երթալու եւ միշտ մերժուած: Այս ձեւով ուզած է վրէժը լուծել:

ՏՈԼԱՐԸ կը շարունակէ նահանջել, հասած էր 9 Ֆ. 16-ի, Հինգշաբթի օր:

«ՄԱՆՈՒՇԵԱՆ հարցը» չէ փակուած, անշուշտ, ոչ իսկ «հրադադար» կը վայելէ մինչեւ Յուլիս 2: Հեռատեսիլի Սէ - Ժէ - Թէ բեմադրիչներու սէնտիքան դիմում կատարած է, որ համայնավար կուսակցութեան անդամ մը եւ ուրիշ «պատուոյ դատակարգ» մը կարենան միջամտել Անթիէն 2-ի վրայ, Ֆիլմին ներկայացումէն առաջ: Միւս կողմէ Ժաք - Շապան Տէլմաս եւ Քրիսթիան Փինօ ընդունած են մասնակցիլ Յուլիս 2-ի ներկայացման յաջորդող մտքերու փոխանակութեան: Անոնց կողքին, թերթերու մէջ կան նաեւ ընթերցողներու նամակներ: Հինգշաբթի օրուան «Փիկարօ»ի մէջ, ընթերցող մը անդրադառնալով այս խնդրին, որմէ համայնավար կուսակցութիւնը կ'ուզէ օգտուիլ այն տպաւորութիւնը տալով որ ինք էր գլխաւոր հիմը դիմադրութեան, կը զարմանայ որ ոչ ոք կը յիշեցնէ «այդ պարոններուն, որ մինչեւ 1941 Յունիս 21, երբ Հիթլերի անակնկալ յարձակումը կը գործուէր իր զինակիցին՝ Մոռհ. Մուսոլինիի վրայ, համայնավարներու դիմադրութիւնը կը գործադրուէր գլխաւորապար Ֆրանսայի դէմ... օրինակն ալ Թորէզ կուտար դասալիք ըլլալով եւ չունչը մնակուա առնելով 1939-ին, ուր ալ մնաց մինչեւ 1944»:

ԱԼԳՈՄԱՅԻ Քոքա - Քոլայի գործատան մէկ աշխատաւորը՝ Տէքսթըը Կուրն, 150 տոլարի գեղչ մը նկատած է իր աշխատավարձքին վրայ: Պատճառը՝ գործատան մէջ Փեփսի - Քոլա կը խմէր ճաշին առն եւ գործատան քաղաքականութեան դէմ է որ գործատան ներսը աշխատաւորները մրցակից ապրանքներ խմեն: Ցանցառը բացատրած է որ կինը երկուշաբթի օր փապ - փուտէ մը գնած էր իր բերած ճաշը եւ հոն ալ միայն Փեփսի կը ծախեն...:

C. I. C. A. M.

ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՄԱՐՄՆԻ ՁԱՇԸ

Կիրակի, Յունիս 16-ին, Փարիզ, Փավիլիոն Տօֆինի մէջ, Մխիթարեան Վարժարաններու միջազգային մարմինը սահմանափակ թիւով հրաւիրեալներու ճաշ մը կուտար, որու նպատակը պարզուած էր իր Թիւ 2 հազորդագրութեամբ («Յառաջ» Ապրիլ 5), եւ ուր կ'ըսէր, - ճշդելէ ետք թէ կանխահաս կը նկատէ համազգային մեծ տարողութեամբ հանդանակութիւն մը. -

«Ներկայիս պէտք ունինք սակայն լայն պիւտճէի մը Միաբանութեան ապահով գործունէութեան եւ յատկապէս դատական եւ այլ ձեռնարկներու համար, զոր պիտի ջանանք ապահովել, դիմելով բանի մը տասնեակ անձերու սրտաբուխ մասնակցութեան»:

Այս էր ուրեմն միտք բանին այս հաւաքոյթին: Ճաշի աւարտին, առաջին խօսք առնողն էր, յանուն Մխիթարեան միաբանութեան՝ Հ. Վարդան:

×

Սամուէլ - Մուրատեան Վարժարանի տեսուչ Հ. Վարդան վրդ. Քէշիշեան իր խօսքը սկսաւ, իբրեւ բնաբան ունենալով Մկրտիչ Նազաշի հետեւեալ տողերը.-

«Վարիպ, սրտնեղ մի՛ մնա,
Այս դիժար օրերը կ'անցնին»:

Ցետ անդրադառնալու, «որ ՍԻՒԱՄ-ի այս առաջին հրապարակային ելոյթին նախընտրելի պիտի ըլլար որ Մխիթարեան Միաբանութիւնը լաւագոյնս ներկայացուէր՝ Միաբանութեան օրինաւոր մեծաւորներուն կողմէ, զորս դժբախտաբար, այսօրուան պայմանները չէթոյլատրեցին», Հ. Վարդան վրդ. Քէշիշեան ըսաւ, ի մէջ այլոց. - «Ինծի վիճակուեցաւ ներկայացնելու վանքը եւ թարգմանը հանդիսանալու ոչ միայն վանական հայրերուն, այլեւ Մխիթարեան Միաբանութեան անխըտիր բոլոր անդամներուն երախտապարտ զգացումներուն, ամէնէն ջերմ շնորհակալութիւններուն՝ հանդէպ ՍԻՒԱՄ-ի անդամներուն եւ ձեզի՛, ազնիւ բարեկամներ: ... Այս հանդիսաւոր պահուն կ'ուզեմ յայտնել Մխիթարեան Միաբանութեան անվերապահ գնահատանքը, հիացումն ու յուզումը՝ ի տես ՍԻՒԱՄ-ի անդամներուն անյոգնախնդիր նուիրումին, որոնք իբրեւ կամաւորներ տուին ու կուտան իրենց լաւագոյնը, կը զոհեն իրենց թանկագին ժամանակը, գործն ու հանգիստը՝ պարզապէս բաժնելու համար, այս դժուար օրերուն, Մխիթարեան Միաբանութեան մտահոգութիւնները, թեթեւցնելու բեռը եւ պատասխանատուութիւնը՝ ստեղծուած տնտեսական այլեւս ծանր՝ նօթ տագնապին հետեւանքով:

... Որքան տխուր երեւոյթ է Մխիթարեան Միաբանութեան այս ծանր տագնապը, - փոթորիկ՝ որ կեցած է Ս. Ղազարի վրայ, - նոյնքան խրախուսիչ երեւոյթ է տեսնել հայ ժողովուրդի զանգուածները առանց դասակարգային, զաւանական թէ գաղափարական խտրականութեան համախմբուած Մխիթարեան Միաբանութեան չուրջ, որպէսզի հիւանդը ոչ թէ չմեռնի, այլ ոտքի ելլէ աւելի՛ առողջ ու կենսունակ՝ ի խնդիր անցեալի թէ այժմու ազգային մեր արժէքներու պահպանման եւ բարգաւաճման»: ... Վերադառնալով իր ընտրած բնաբանին, Հ. Վարդան վրդ. Քէշիշեան եզրակացուց. - «Հայ ժողովուրդը, դարերով զուրկ պետականութենէ, ակամայ դարձաւ պանդուխտ եւ զարիպ. այս ժողովուրդին զիտակից տարրերը սակայն ստանձնեցին պատասխանատուութիւնը եւ իրե՛նց ջանքերով ստեղծեցին մշակոյթ, կերտեցին վանք, եկեղեցի ու դպրոց: Այսօր եւս կը չարունակեն ստեղծագործական իրենց ուժը Սիփիւռքի մէջ՝ կառուցանելով դըպրոց, ակումբ թէ մարզաւան: Անցեալի այս զիտակից ներկայացուցիչները այսօր դուք էք, ազնիւ բարեկամներ, հաւաքուած, նոյնքան նուիրական առաքելութեան մը գիտակցութեամբ, թիկունք կանգնելու համար Մխիթարեան Միաբանութեան, այսինքն՝ Աստուծոյ եւ հայ ժողովուրդի ծառաներուն»:

Իրեն կը յաջորդէր ՍԻՒԱՄ-ի նախագահը, Պ. Վահէ Ճազմաճարեան: Իր խօսքին սկիզբը կը յիշէր թէ մանկութեան օրերէն ի վեր, երբ հազիւ վկայուած էր Եգիպտոսի Մխիթարեան վարժարանէն, զգացած էր թէ զինքը զինած էին ազգային եւ դպրոցական այնպիսի պաշարով մը, որ իր ուսերուն վրայ կը դնէր Մխիթարեաններուն փոխադարձելու բարոյական ծանր պարտք մը եւ պարտականութիւն մը. յայտնելէ ետք, թէ պիտի նախընտրէր որ պարագաները ձեւով մը տարբեր ըլլային, կ'անդրադառնար ՍԻՒԱՄ-ի կազմութեան ու ակնարկ մը կը նետէր Մխիթարեաններու մօտ երեք դարու առաքելութեան, ազգային, մշակութային, կրթական մարզերու մէջ՝ Վենետիկէն Հռոմ, Փարիզ, Պուէնոս - Այրէս, Հալէպ, Լոս - Անճըլըս, եւայլն, եւայլն.: Ապա, Պ. Ճազմաճարեան կը չարունակէր. -

«1984 - Յունիսէն ի վեր, երկար ժամեր եւ օրեր տրամադրեցինք, ուսումնասիրելու եւ լուծումներ գտնելու ջանքերով: Կը զգաք անշուշտ թէ որքան դժուարին եւ բարդ էր մեր գործը, եւ երբեմն նոյնիսկ յուսալքող: Աւելորդ է ըսել թէ այս հոգը կը գառնար դեռ աւելի ծանր, քանի որ բոլորս ալ մեր անհատական բազմազբաղ գործերով բռնուած էինք արդէն: Պէտք է սակայն ըսեմ թէ վարչութեանս անդամները ոչ մէկ զոհողութիւն եւ ջանք խնայեցին լաւագոյն արդիւնքներ ձեռք ձգելու համար:

... Մեր վարչութեան քարտուղարը, Ալէն Մարսըրու, մանրամասնօրէն պիտի տայ բացատրութիւնը, ժամանակագրական կարգով, կատարուած բոլոր հանդիպումներուն եւ գործունէութիւններուն: Ասով հանդերձ պիտի փափաքէի տալ ընդհանուր պատկերը, համառօտ տողերով, որպէսզի լաւագոյն կերպով կարենաք հետեւիլ, տրուած մասնական բացատրութիւններուն: 1984-էն ի վեր մեր աշխատանքին առաջին եւ հիմնական նպատակն էր գիտնալ թէ ինչ էր իրական կացութիւնը եւ որքան էր վնասը: Մեր փնտռտուքները ցոյց տուին մեզի, թէ միաբանութիւնը կը գտնուէր զգալի եւ չատ ծանր տագնապի մը դիմաց:

Վստահ եմ որ ձեր բոլորին փափաքն է, գիտնալ թէ ինչ է իսկական գումարը վնասին եւ տեղծուած պարտքին: Այսօր կրնանք ըսել թէ պարտքը կը հասնի մօտաւորապէս 17 միլիոն տոլարի: Հիմա եթէ ուզենք ծախել միաբանութեան հոգային մնացած ստացուածքները, անոնք մեզի պիտի բերեն հազիւ 3-էն 4 միլիոն տոլար:

Ապա, Պ. Ճազմաճարեան տուաւ ցարդ կատարուածին ընդհ. պատկերը, որու աւելի մանրամասնօրէն պիտի դառնար մարմնին քարտուղարը եւ յիշեցնէ ետք թիւ 2 հազորդագրութեան մէկ հատուածը, աւելցուց. -

«Մինչ այդ, գալիք երկու տարիներու ընթացքին, վարչութիւնս պէտք ունի տարեկան մօտ 200·000 տոլարի գումար մը, որպէսզի կարենայ հոգալ փաստաբանական պաշտօնեաներու ամսականը, ինչպէս նաեւ միաբանութեան հայրերու ապրուստի այլ եւ այլ ծախքերը: Ներկայիս մեր նպատակն է այսպիսի փոքր հաւաքոյթներով, երկու կամ երեք երկիրներու մէջ, ձեւացընել այս գումարը: Այս առընչութեամբ, եզրափակելու համար խօսքս, կ'ուզէի թարգմանել ձեզի Ուիլիըմ Սարոյեանի հետեւեալ խօսքերը, որոնք մեծապէս կը պատշաճին մեր այսօրուան հաւաքոյթի նպատակին:

Կ'ուզէի տեսնել այս աշխարհիս մէջ ուժ մը, որ կարող ըլլայ բնաջինջ ընել Հայը: Այս փոքր ազգը որուն պատմութիւնը կը թուի թէ վերջացած է, որ պատերազմած ու կոտսնցուցած է, որուն մշակոյթը վտանգուած է եւ որուն աղօթքները կը թուին թէ չեն իմացուիր եւ ապարդիւն մնան:

Չանացէք բնաջինջ ընել այս ազգը - տեսէք թէ կրնա՞ք յաջողի՞լ: Վռնտեցէք Հայը իր տունէն, իր հողէն, անապատներու մէջ անօթի ու ծարաւ, այրեցէք իր տունը ու եկեղեցին:

Ցետոյ տեսէք: Ան դարձեալ պիտի կանգնի եւ ժպտի որովհետեւ երբ երկու հայ հանդիպին աշխարհիս որ անկիւնն ալ որ ըլլայ անիկա պիտի վերականգնէ իր եկեղեցին, դպրոցը, ընտանիքը եւ հայ - բենիքը»:

ՍԻՒԱՄ-ի քարտուղար՝ Ալէն Մարսը - րուի կը մնար ամփոփ կերպով պարզել պատկերը ներկայ կացութեան: Ալէն Մարսըրու յստակ եւ հակիրճ՝ տուաւ գլխաւոր տուեալները, որպէսզի ներկաները կարենան գաղափար կազմել անցեալի, ներկայի եւ ապագայի գործունէութեան: «Քանի մը տարի է, ըսաւ Պ. Մարսըրու, Վենետիկի Մխիթարեան միաբանութիւնը կը գտնուէր տնտեսական ծանրակշիռ կացութեան մը մէջ: Իր կլուսածային հարստութիւնը արժեւորելու նպատակաւ, երաշխաւորութիւններու եւ գրաւի ձեւի տակ, ապահովութիւններ տուած էր առեւտրական ընկերութիւններու, որոնք երբեք պիտի չվերադարձին ակնկալուածը եւ յայտնուէին որպէս զուտ չահադործական գործառնութիւններ, որոնց նիւթականը կը հայթայթուէր միայն գրամատուներու տրամադրած գումարներով՝ հիմնուած միաբանութեան եւ իր երաշխաւորութեանց վրայ: Հսկայ գումարներ վատնուած են կորուստներով, հետեւանք՝ թէ՛ հսկայ տոկոսներու եւ թէ՛ ընկերութեանց գլեկավարներու անբարեխիղճ մատակարարութեան: Հսկայական կարգ մը փորձերու, կացութիւնը երթալով կը վատթարանայ: ... 1984-ի սկիզբը, Մխիթարեան Միաբանութենէն կը պահանջուէր հարիւր միլիոն ֆրանքը անցնող գումար մը, մինչ արդէն կորսընցուցած էր տնօրինելի իր կլուսածային գրեթէ բոլոր ինչքերը»:

Ապա, Պ. Մարսըրու կը յայտնէ թէ կացութեան բարդութիւնը բացատրելու համար, պէտք է գիտնալ թէ ան խնդրոյ առարկայ կ'ընէ. -

- Երկու բարոյական հաստատութիւն, - Մխիթարեան Միաբանութիւն եւ Մուրատ - Ռափայէլեան վարժարան:

- Սեփական ինչքեր՝ Իտալիա թէ արտասահման:

- Շուրջ 15 ընկերութիւն:

- Աւելի քան 30 դրամատուն, եթէ նոյնիսկ անոնց մեծ մասը վճարուած է եւ խնդրին հետ կապ չունի այլեւս:

- Եօթի հասնող հաշիւ նոյն ընկերութեան մը համար՝ նոյն դրամատան մօտ:

1984-ի գարնան կը կազմուի Հայ Մխիթարեան վարժարաններու Միջազգային կոմիտէն (ՍԻՒԱՄ): Պ. Պ. Ճազմաճարեան, Պօղոսեան ճամբորդութիւններ կը

(Շար.ը Դ. էջ)

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՒԹԻՒ

ՔՍԱՆ ԿԱԽԱՂԱՆՆԵՐՈՒ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՎԱԽՃԱՆԸ

(Գ. եւ վերջ)

Կը կարդացուի Փարիզի կեդրոնին ԿՈՋը, որմէ եւաքը Ա.Չըզպաշեան խօսք կ'առնէ եւ կ'ըսէ. «Կարդացուած այս պըրոթիւններէն եւ ոչ մէկուն հեղինակը հոս է. եւ ասոնք չեն կրնար մեզի դէմ փաստ ծառայել: Թող բուն հեղինակները մէջտեղ հանուին եւ ասոնց բացատրութիւնները լսուին: Միայն թող ներուի ինձ յիշեցնել թէ երկրին բարենորոգման վերաբերող դիւանագիտական բանակցութիւնները, որոնք Չօֆ եւ Վեստէնհէնկ պէյերու պաշտօնի կոչումին յանգեցան, ԿՈՋ-ին պարունակութիւնը կը յիշեցնէին, ու այդ բանին մէջ որեւէ անպատեհութիւն չէր տեսներ Բ. Դուրը: Այսօր է միայն որ դէպքերուն յեղաշրջումին զոհը հանդիսացնել կ'ուզեն մեզ»:

Այս խօսքերուն որպէս պատասխան՝ կը միջամտէ Աբշաիր Սահակեան, որուն կ'ընդմիջէ Փարամազ: Կը ստեղծուի ազմուկ, ազաղակ: Նախագահը սոխուած կ'ըլլայ նիստը դադրեցնել քառորդ ժամուան մը համար, որպէսզի կիրքերը հանդարտին եւ կարելի ըլլայ դատավարութիւնը չարունակել:

Երբ նիստը կը վերսկսի՝ Սահակեան կոչուած հրէշը մեկնած կ'ըլլայ եւ ամբաստանեալները հաճոյքով կը տեսնեն որ անոր աթոռը պարապ է: Ասոնք կ'առնէ այս անգամ Փարամազ եւ կը ներկայացնէ իր պաշտպանողականը, որուն պատմական արժէքին համար ստորեւ կուտանք անոր ամփոփումը:

«Ինչ առաջ փոխ - նախագահ Խուրշիտ պէյ սրտաբաց յայտարարութիւններ ըրաւ հոս, եւ ես, որ կեանքիս մէջ լացած չեմ, - նոյնիսկ տասնեակ տարիներով ընտանիքէս հեռու ապրեր՝ եւ երբ օր մը տուն վերադարձած եմ ու զաւկիս կողմէ չնաչկցուելու յուզիչ տեսարանին առջեւ անայլայլ մնացեր եմ - ինչ մեղմս պահեմ, խորապէս յուզուեցայ Խուրշիտ պէյի ճառին անկեղծութենէն ... ու լացի ես՝ Փարամազս, որովհետեւ Խուրշիտ պէյ մատը մեր վէրքին վրայ դրաւ՝ ըսելով թէ՝ «ինչեր չէին կրնար ընել ձեզի պէս խանդավառ մարդիկ, երէ հասարակաց երջանկութեան իտէալը ընդհանուր դրօշի մը տակ համադրուէր», - լացի, այո՛ որովհետեւ այդ բանի մը բառերուն մէջ նըշմարտութեան ճառագայթը փայլեցաւ: Այդ միեւնոյն հարցումը մենք պիտի ընէինք, աւելցնելով թէ՝ ինչ չըրինք՝ մենք այս դժբախտ երկրին երջանկութեան համար: Ինչ անսահման զոհողութիւններու յօժարեցանք, ինչքան եռանդ ու արիւն չսպառեցինք հայ եւ թուրք եղբայրութեան իրականացման համար. ինչպիսի զրկանքներ յանձն չառինք փոխադարձ վստահութեամբ զիրար բարձրացնելու համար: Ու ի՞նչ տեսանք ... Ոչ միայն դուք անտարբերութեամբ ամլութեան դատապարտեցիք մեր ահագին ջանքերը, այլ՝ գիտակցաբար հետամուտ եղաք մեր բնաջնջումին, մոռնալով որ հայութեան բնաջնջումը բուն իսկ Թուրքիոյ կործանման համազօր է: Դուք բաջալերեցիք ոճիրն ու հարստահարութիւնը եւ լռեցնել ջանացիք բողոքող մէն մի արտայայտութիւն: Դուք մեր կենսահիւթով ապրեցաք դարեր շարունակ եւ երբեք չուզեցիք որ այդ հիւթին աղբիւրը իրաւունք ունենայ ապրելու եւ արտադրելու:

Դուք ճնշեցիք մեզ՝ երբ կամազուրկ *բայեա* էինք եւ ողբալի համբերատարութեամբ կը հանդուրժէինք ամէն ստորնացման: Դուք ահաբեկեցիք մեզ՝ երբ օր մը ուզեցիք *թելմաչ* գոյութիւն մը խնդրել մեր իշխանաւորներէն: Դուք զայրացաք՝ երբ Արեւելքի մէջ Արեւմտեան բաղաքակրթութեան սերմերը ուզեցիք անեցնել՝ մեր ու ձեր ապագան երաշխաւորելու:

Դուք մեզ ջարդել սկսաք՝ երբ օրին մէկը վճռեցիք մեր արժանապատուութեան համապատասխան դիրքի վրայ բարձրանալ: Դուք մեզ օրէնքի պաշտպանութենէն դուրս ձգեցիք, երբ Միդհատեան պոչատ սահմանադրութեան արտօնած իրաւունքներէն օգտուիլ ուզեցինք:

Թուրքիոյ բաղկացուցիչ տարրերուն մէջ ամէնէն աւելի անձնուէր ու շինարար տարրն եղաւ եւ ամէնէն աւելի մեզ տուժել տուիք եւ այսօր ալ՝ բռնի եղանակով Անկախ Հայաստանի մը ամբաստանութեան ներքեւ կ'ուզէք դնել մեզ: Իսկ թէ Նուպար փաշա կամ Սպպահ Գիւլեան ինչ կը խորհին արտասահմանի մէջ կամ ինչ կը գրեն, այդ ալ իրենց գիտնալիք բանն է եւ երբեք մեզի չի վերաբերիր:

Հայ է նոյնպէս Արշաւիր Սահակեան ... ինչպէս նաեւ ձեզի ծառայող շարք մը վսեմաշուքներ՝ նախարարութեանց ու խորհրդարանին մէջ: Այս բոլորն ալ կը գործեն ցերեկ, գիշեր, բայց մեզի չէք վերագրեր անոնց ծառայութիւնները:

Ահ, պարոններ, դատեցէք մարդիկ իրենց գործերով, իրենց աւանդութիւններով՝ իրենց գաղափարական կալուածին մէջ: Ես անջատողական չեմ այս երկրին հանդէպ. ընդհակառակն, ինքն է որ կ'անջատուի ինձմէ, չկարենալով հաշտուիլ զիս ոգեւորող գաղափարներուս հետ: Եւ ես կը ներեմ իրեն, առանց պահանջելու որ ինքն ալ ինծի ներէ, քէեւ փիլիսոփայ մը իրաւամբ ըսած է թէ՝ «Լաւ է տասը յանցաւորի ներել, քան անմեղ մը դատապարտել...»:

Փարամազի այս պաշտպանողական ճառը, որ ճառ ըլլալէ աւելի՝ կատակ մըն էր որ ժառանգ կը ձգէր Հնչակեան կուսակցութեան ապագայ սերունդներուն եւ որուն մէջ կը խտացուէր Հնչակեան սոցիալիզմը, կ'ունկնդրուի ամենախոր լռութեան մէջ՝ ակնածանքով ու համակրութեամբ:

Օննիկ Եղիազարեան, Վանիկ, Բանուոր եւ Աչըզպաշեան կը յայտարարեն թէ՝ անօգուտ կը համարին խօսիլ ամբաստանութեան մը դէմ, որ բնաւ առընչութիւն չունի, հեռուէն կամ մօտէն, իրենց բանտարկութեան եւ դատավարութեան շարժառիթներուն հետ:

Յակոբ Պասմաճեան եւ Թովմաս Թովմասեան կը կարդան իրենց պրաւոր պաշտպանողականը, որոնցմով, դլխաւորաբար ինքնապաշտպանութեան դիմելէն կը հիմնէին ոչ թէ յարձակողական նպատակի վրայ, այլ պարզապէս Քիլիսէ նման խաւար անկիւնի մը Հայերը հասանական յարձակումներու դէմ անպաշտպան չձգելու կանխահոգութեան:

×

ԴԱՏԱՎՃԻՌԸ

1915 Մայիս 14 / 27-ին, Հինգշաբթի կէսօրէ ետք ժամը 2·30-ին վերջին անդամ ըլլալով բանտին մէջ կը կարգացուին ամբաստանեալներուն անուններն եւ զինեալ ոստիկաններով չրջապատուած կը տարուին դատարան:

Նախագահը նիստը բանալով կը կարդայ հետեւեալ դատավճիռը.

Ատեանիս առջեւ, ի ներկայութեան եւ ի բացակայութեան տեղի ունեցած դատավարութեամբ հաստատուած ըլլալով, որ անկախ եւ իւիճնավար Հայաստան մը կազմելու համար եղեռնափորձեր կազմակերպած, օտարներն Օսմանեան կառավարութենէն անջատելու եւ այս նպատակաւ ալ, օտար երկիրներու զանազան կողմերը գաղտնի եւ յայտնի ժողովներ գումարելով մէկտեղ հրատարակութիւններ ըրած, գրգռութիւններ եւ դրդակցութիւններ հանած են, Պատժական Գաղափարին Օրինաց տրամադրութենց համաձայն պիտի պատժուին՝ դատադրական Հնչակեան կուսակցութեան կեդրոնի անդամներէն.

1.- Սպպահ Գիւլեան
2.- Վարազդատ
3.- Փարամազ, ծանօթ կովկասցի Մատթէոս Սարգսեան, այլ անուամբ՝ ռոտոսթոցի Համբարձում Գրիգոր
4.- Վառնացի Յակոբ Գազազեան
5.- Գաբրիէլ՝ Քեշիշեանի որդի՝ Մինաս, այլ անուամբ՝ սամսունցի սարը խաչիկ
6.- Պիթլիսցի՝ Սմբատ, որդի Վարդան Գլրճեանի
7.- Վահան Պօյաճեան, այլ անուամբ՝ Ռուբէն Կարապետեան
8.- Տոքթ. Պետրոս, որդի Պէնիէ Թորոս Թորոսեանի
9.- Արմենակ՝ որդի Համբարձումի, վաճառական
10.- Աբրահամ՝ որդի Ստեփան Մուրատեանի
11.- Արամ՝ որդի կարապետ Աչըգպաշեանի, արաբկիրցի
12.- Հրանդ՝ որդի Աբրահամ Եկաւեանի
13.- Գարեգին՝ որդի Առաքել Պօղոսեանի
14.- Պօղոս՝ որդի Միքայէլ Պօղոսեանի
15.- Յակոբ՝ որդի Ղազար Պասմաճեանի
16.- Թովմաս՝ որդի Վահան Թովմասեանի
17.- Երեմիա՝ որդի Կիպրիանոս Մանանեանի
18.- Մկրտիչ՝ որդի Յովհաննէս Երէցեանի
19.- Գեղամ՝ որդի կարապետ Վանիկեանի
20.- Երուանդ՝ որդի Յովհաննէս Թօփուզեանի, այլ անուամբ՝ Բանուոր
21.- Յովհաննէս՝ որդի Ստեփան Եղիազարեանի
22.- Գառնիկ՝ որդի Գրիգոր Պօյաճեանի

Անպարտ կը յայտարարուին.- Վանցի՝ Յակոբ Աւետիսեան, այլ անուամբ՝ Արծրունի, Գագիկ Օզանեան, կարապետ Փաթուկեան, Հմայեակ Արամեանց, Գրիգոր Եղիկեան:

Քսաններեքը կը կախուին այնպիսի մըթնոլորտի մէջ, ուր Պոլսոյ ամբողջ հայութիւնը կը տառապէր Ապրիլ 24-ի սրտամորմոք օրերը: Ո՛չ Հնչակեան կուսակցութիւնը եւ ո՛չ ալ Պոլսոյ հայութիւնը կրնային բողոքի կամ սուգի ձայն բարձրացնել, քանի ամբողջ ազգ մը կը տեղահանուէր, կ'աքսորուէր ու կը բնաջնջուէր:

«ԲԱՐԵԻ»

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի պարբերաթերթը. երկրորդ թիւն է արդէն հասածը: Առաջին, կողքին որուան ակնարկով մը խոկ, լայն ժպիտ մը: Վարդագոյն կողք մը, որուն վրայ հայ լեզուին նուիրուած տողեր ծանօթ գրիչներէ «Բարեւ» կ'ըսեն ընթերցողին, արդէն պարունակութեան մասին որոշ գաղափար մըն ալ տալով:

Ուսանողական այս թերթին «աշխատակիցները» մեծ մասով ուսանողներն են, իրենց գրիչներուն կը պատկանին ամէն հետաքրքրական, ամէնէն «յուսաւոր» գրութիւնները:

«Ծուսաւոր» յատկապէս հայերէն գրելու տեսակէտէ. քանի որ «Բարեւ»ի գաղաքը կը բերէն ժխտումի ձայն մը մեր լեզուին ապագայի մասին յայտնուած այնքան բազմաթիւ ու յոռետես նախատեսութիւններուն:

Թերթին մէջ տեղ տրուած է ոգեկոչումներու, - Մեծ Եղեռնի ԵօԹանասունամեակ, Կոմիտասի մահուան քսանամեակ - տղաքը իրենց խօսքը ունին ամէն մէկուն մասին: Ինքնագիր էջերէ հատ կան խաղերու, գրօսանքի էջերը, թերթին նմանականին, ուր հրատարակուած են թերթցողներէ հասած տողեր, եւ վերլուծութեան «կարճ» լուրեր» դպրոցի կեանքէն:

Ինչպէս ընդհ ամէնէն ազուոր ու հետաքրքրական էջերն են տղոց գրածնե. րուն յատկացուածները: Ուշագրաւ են յատկապէս մէջտեղի երկու էջերը, ուր աշակերտներու գծած պատկերներով կը պատմուի Արտաշէսի եւ Սաթենիկի պատմութիւնը: «Մեր վարժարանէն ներս, Հայոց Պատմութիւնը կը դասաւանդուի ինչ մը իւրայատուկ եղանակով: Պատմական դէպքը աշակերտներուն ծանօթացնելէ ետք ուսուցչուհին կը թելադրէ անոնց պատկերացնել գիրեենէ առաւելագոյնս տպաւորող իրադարձութիւնը». ահա բացատրութիւնը որ կ'ընկերանայ նկարներու այս չարքին: Եւ ինչպէս կ'ըսուի հոն, իրաւամբ «այս փոքր նկարիչներէն ոմանք ապագային կրնան նուիրուիլ ծաղրանկարչութեան կամ «պանտ - տեսիլէ»ի բերնատուին»:

35 էջնոց երկլեզու այս թերթին ուղղաւ մէկ յատկանիշն ալ մաքուր, իր նամուած հրատարակութիւնն է ու ներկայանալի էջադրումը: Ոչինչ պատահական:

Ճաշակութիւն ու յարատեւութիւն «Բարեւին», մաղթելով որ չկորսնցնեն բնաւ իրենց այս հաւատքը որ յայտնուած է Եղեռնի 70-ամեակի ոգեկոչումին նուիրուած 6-րդ էջի գրութեան վերջին տողին մէջ:

«Օր մը, դարձեալ իսկական դարուն պիտի ունենանք»:

Ա. Թ.

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՓԱՌԱՏՕՆ Ի ՆՊԱՍՏ «MÉDECINS SANS FRONTIÈRES»Ի

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տունը ազնիւ մտածումը եւ գործնական պաղափարը ունեցած է կազմակերպելու, յառաջիկայ Յունիս 30-ին, Սալ Վալիէ, բացառիկ ձեռնարկ մը, բացառիկ նպատակի մը համար:

Այս միջազգային գեղարուեստական փառատօնի ծրագիրը, նախաձեռնութիւնը, յայտագրի պատրաստութիւնը յղացումն ու աշխատանքն է երիտասարդաց յանձնախումբի մը որ արդէն ամիսներէ ի վեր տենդագին լծուած է գործի:

Ձեռնարկը կը վայելէ պատուոյ նախապահութիւնը Մարսէյլի քաղաքապետ եւ Պետական նախարար՝ Գաստըն Տըֆլոի:

Ի՞նչու այս փառատօնը:

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տունը կ'ուզէ բերել իր գործօն մասնակցութիւնը մարդասիրական նպատակներու համար ծառայող Միութեան մը, եւ արտայայտել իր համակամութիւնը տանջուած ժողովուրդներու հանդէպ, որովհետեւ Հայերը բոլոր ժողովուրդներէն աւելի պիտեն թէ ինչ է տառապանքը եւ ցաւը:

«Մէտըսէն սան Ֆռոնթիէռ» 1901-ի օրէնքի տրամադրութիւններուն համաձայն 1971-ին Փարիզ հիմնուած միութիւն մըն է: Բաղկացած է բժիշկներէ եւ ընդհանրապէս առողջապահական աշխարհի պատկանող անձերէ: Նպատակն է՝ բնական ապէտներու եւ պատերազմներու զոհ, դեպի եւ խնամքի պակասէն տառապող ժողովուրդներուն բերել բժշկական օգնութիւն, առանց կրօնքի, գաղափարի, ցեղի խտրութեան: Այլ գործել միայն յանուն բժշկական ընդհանրական եւ մարդասիրական բարոյականի մը: Իր անդամները պատրաստուած այս յատուկ առաքելութեան համար, կամաւոր եւ սիրայօժար են:

«Մէտըսէն սան Ֆռոնթիէռ» անկախ, միջազգային ոչ - պետական կազմակերպութիւն մըն է: Կատարեալ անկախութիւն պահելու մտահոգութեամբ, կը մերժէ պետական որեւէ նպաստ: Իր պիւտճէն կը գոյանայ միայն անհատական նուիրատուութիւններէ:

Այս փառատօնի յայտագրին սիրայօժար կը մասնակցին իրենց նուագով եւ պարերով տասը գեղարուեստական խումբեր պանդան երկիրներէ, տարբեր չրջաններու պատկանող: Փրովանսի Անթիէ միութիւնը, Լը Կալիսիէն (Սպանիա), Լի տանսէրը տը Կարլսան (Փրովանս), Պամի - Վիլաժ (Աֆրիկէ), Լը Ֆլանպուայան (Անթիլը), Էն Թիհուանթանա) (հաւայեան - Ամերիկա), Սէնսէմայա (Լատին - Ամերիկա), Սոլոմոս (Ցունաստան), Լոս - Ժիփսանոս (Ցիկան) եւ Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տան Անի պարախումբը: Գեղարուեստական այս փառատօնին իր մասնակցութիւնը կը բերէ Ծանօթ արուեստագէտ՝ Ֆրանք Ֆերնանտէլ: Յայտագիրը կը ներկայացնէ՝ Միշէլ Վարդանեան:

Արդ, գեղեցիկ եւ ճոխ յայտագիր մը, որ գոհացում պէտք է տայ բոլոր ճաշակներուն եւ գոյներուն:

Ձեռնարկին լրիւ հասոյթը պիտի երթայ անշուշտ «Մէտըսէն սան Ֆռոնթիէռ» միութեան: Գնահատելի ձեռնարկ մը որ պատիւ կը բերէ Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տան եւ անոր ընդմէջէն Մարսէյլի հայութեան, որ խուռներամ պէտք է ներկայ ըլլայ:

ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ
«ԾԱՌԱՋ»Ը
ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՇՎԵՊԱՏՈՒԹՅԱՆ ԳԼԽԱՎՈՐ ՎԱՐՉԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

ԿՈՉՈՒՄ Է

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՇՎԵՊԱՏՈՒԹՅԱՆ ԳԼԽԱՎՈՐ ՎԱՐՉԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱԿԻՑՆԵՐ

Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆԻՆ

Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆԻ ՀԱՄԱՐ ՄՐՑՈՒՅԹԻ ՄԱՍՆԱԿՑԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ՀԱՄԱՐ

(Շար. Ա էջէն)

կառաբեն Վատիկան, տեսնուելու համար պատասխանատուներու հետ, յանձին կարդինալ Քափրիօ-ի: Յունիս 17-ին օրինական մարմին կը դառնայ ՍԻՐԱՄ-ը: Յունիս 27-ին, ինք (Պ. Մարսըրու) կը մեկնի Վենետիկ, կարենալ կազմելու համար ընդհանուր կացութեան թղթածրարը եւ ճշդելու հարցին մէջ ՍԻՐԱՄ-ի միջամտութեան պլխաւոր հիմերը: Յաջորդաբար անդրադառնալէ եօք կատարուած զանազան տեսակցութիւններու, դրամատուներու հետ բանակցութեան, Պ. Մարսըրու կը ճշդէ թէ ոչ մէկ միջին ելք կար: Ուրեմն, ՍԻՐԱՄ կ'որոշէ անցնիլ մերժումի փուլի մը մէջ, հիմնուած՝ գործադրըւած անկանոնութեանց վրայ: Իրեն կը յանձնուի խոր վերլուծումը թղթածրարին եւ միաժամանակ, Պ. Յակոբիկ Մանուկեան (Միլանօ) կը առանձնէ ընկերութեանց եւ Միխիթարեան Միաբանութեան վարչական վերակազմութիւնը: 1985-ին արուեստի գործերու գրաւի տակ առնուիլը լայն արձագանգ պիտի գտնէր մամուլին մէջ եւ մեծ յուզում ստեղծէր: Յունուար 31-ին ՍԻՐԱՄ ժողովի կը հրաւիրէր, Փարիզի մէջ, բոլոր հայկական կազմակերպութիւնները: Պէտք է ըսել թէ գաղութին կեցուածքը կը համապատասխանէր այն դէրքին, զոր Միխիթարեանները կը գրաւեն մեր ինքնութեան մէջ: Այսօր, ՍԻՐԱՄ-ի գործունէութիւնը պիտի ընթանայ երկու դետնի վրայ. - Հաշուական վերակազմում մը՝ որ յանգի հաստատել տալ. - դատարանին կողմէ ընկերութեանց հանդէպ պարտքի չգոյութիւնը, եւ անկէ՝ խնդրոյ առարկայ ընկերութեանց լուծումը:

- Մերժումը որոշ երաշխաւորութեանց, ինչ որ պիտի վերահակակշռէ համեմատութիւնը իրական պարտաւորութեանց եւ արդէն իսկ դրամատուներու վճարուած դումարներուն:

Վերջացնելէ առաջ, Պ. Մարսըրու չէշտեց թէ՝ ՀԱՐՑ ԶԿԱՑ ԿՈՉ ԸՆԵԼՈՒ ԳԱՂՈՒԹԻՆ՝ ՊԱՐՏՔԵՐԸ ՎՃԱՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ: Մեր նպատակն է պայքարիլ օրինաւոր դետնի վրայ նուազեցնելու համար Միաբանութեան յանձնառարութիւնները եւ լուծելու ամէնէն վտանգուած ընկերութիւնները: Այսօր, ՍԻՐԱՄ կրնայ յայտնել ձեռք ձգած հետեւեալ արդիւնքները. -

- Դադրեցում վաճառքներու:

- Դադրեցում վճարումներու:

- Միջազգային զօրակոչ:

- Գրաւի տակ առնուած գեղարուեստական ինչքերու փրկում:

- Ամուր թղթածրար մը:

- Դրական գործունէութիւններ որոնք ապահովութիւն կուտան որոշ ինչքերու՝ դրամատուներու հետապնդումներու դէմ:

Վերջին կարճ ելոյթը կ'ունենար ՍԻՐԱՄ-ի գանձապահը՝ Տարօն Պօղոսեան, որ սրամտութեամբ կոչ մը կ'ընէր ներկաներուն, որ բանան իրենց քսակը, սեղանէ սեղան ներկայացող տիկիններուն: Կարճ ժամանակի մէջ, ներկաներէն (եւ բացականերէ) դոյացաւ չուրջ մէկ միլիոն ֆրանք:

Ջերմ մթնոլորտի մը մէջ վերջ գտաւ այս հաճելի հանդիպումը:

Ա. Մ.

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տէր եւ Տիկին Ա.Տեփոս Լուսպարոնեան կը նուիրեն 400 Ֆ. Ռատիօ - Ազգ-ին (բաժանոդ «Յառաջ»էն) եւ 200 Ֆ. «Յառաջ»ին իրենց խնամիին՝ Տիկին Սիրանոյշ Գոչարեանի մահուան առթիւ:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապոյտ Խաչի Շրջ. Վարչ. խորին ցաւակցութիւններ կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Նարբինեանի իրենց հօր՝ Աշոտ Իսահակեանի մահուան առթիւ եւ չնորհակալութեամբ առացած է Տէր եւ Տիկին Նարբինեանէ 1000 Ֆ. իրենց հօր յիշատակին:

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կապոյտ Խաչի Իսիի մասնաճիւղի դըպրոցի եւ պարի ամավերջի հանդէսը տեղի կ'ունենայ Յունս 23, ժամը 14·30-ին Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ:

45 rue de la Tuffaliere

Երգ, արտասանութիւն եւ պար, եւ Յովհաննէս Թումանեանի «Քաջ Նազար»ը կը ներկայացուի աշակերտներու կողմէ:

Կը հրաւիրուին հայրենակիցներ, քաջալերելու համար մանուկները:

Մուտքը ազատ է:

տարեկան մեծ դաշտահանդէս

Դպրոցասէր Տիկնանց Վարժարանի Յունիս 23, ժամը 13-էն սկսեալ դպրոցի շրջափակին մէջ՝

1, Bd. du Nord, Le Raincy

Կը մասնակցի՝

ՄԱՐԹԻՆ ԵՈՐԿԱՆՑ

Պար, երգ, մրցանակաբաշխութիւն, անակընկալներ, հայկական պիւֆէ, խաղեր, եւայլն, եւայլն:

Մուտքը ազատ է:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԵՒ ՃԱՇ

Կապոյտ Խաչի Պօմոնի մասնաճիւղը հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ ի յիշատակ իր հանգուցեալ ընկերուհի - ներուն, Կիրակի, Յունիս 23:

Ներկայութեամբ՝

ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ

Աբարողութենէն ետք՝ ճաշ, ժամը 13-ին եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ: Բոլոր ընկերուհիներուն ներկայութիւնը փափաքելի է:

Կը մասնակցի «Գուսան» երգչախումբը, դեկավարութեամբ՝

ՏԻԿԻՆ ԺԻՒԼԻԷԹ ԵԼՄԱՋԵԱՆԻ

Հայկական ջերմ մթնոլորտ:

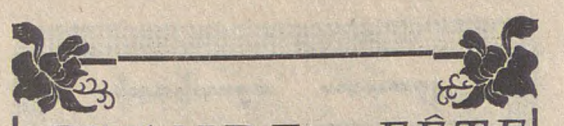
ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կապ. Խաչի Վիէնի մասնաճիւղին տարեկան դաշտահանդէսը, Յունիս 23-ի Կիրակին:

GEMENS

դաշտը, առաւօտեան ժամը 10էն սկսեալ:

Ճաշեր եւ խորոված խաչուհիներու կողմէ պատրաստուած: Մասնակցութեամբ՝ Ա.ԱԹի նուագախումբին: Եկէք հաճելի օր մը անցընելու հայկական մթնոլորտի մէջ:

GRANDE FÊTE CHAMPÊTRE

avec le grand chanteur

MARTEN YORGANTZ

dans le parc du Centre Culturel

St - Grégoire - de - Nareg

organisée par l'Association Arménienne Catholique de Lyon

avec la participation de la J. A. M. Jeunesse Arménienne St. Mesrob

Dimanche 30 Juin

Messe : à 11 heures

à la Chapelle du Centre Culturel

BUFFET ORIENTAL /

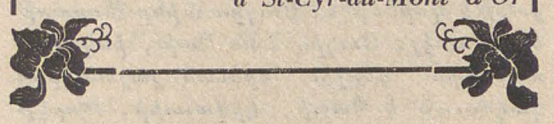
/ Ambiance arménienne

Nombreux Jeux et Attractions

TOMBOLA EXCEPTIONNELLE

Grand concours de pétanque avec de nombreux lots

Adresse : *Centre Culturel St-Grégoire-de-Nareg, 38, route de Collonges à St-Cyr-au-Mont d'Or*

ՄԱՐՍԷՅԼԻ
ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ

ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ ՄԻՈՐԵԱՅ ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ ԴՊՐՈՑԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՒՆԻՍ 22

Սրբոց - Թարգմանչաց Մայր եկեղեցւոյ Սահակ - Մեսրոպ միօրեայ դպրոցի ամավերջի հանդէսը տեղի կ'ունենայ Յունիս 22, եկեղեցւոյ Ա. Ջրբաշխաց սրահին մէջ երեկոյեան ժամը 18·30-էն սկսեալ, հովանաւորութեամբ՝

ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ

Հանդէսին ելոյթ կ'ունենայ դպրոցի աշակերտները իրենց արտասանութիւններով եւ երգերով, ապա անոնց պիտի բաժնուի վիճակացոյցներ իրենց մէկ տարուան աշխատանքին գնահատականներով:

Կը հրաւիրուին ծնողքները, բարեկամներ եւ եկեղեցւոյ Ծուխին անդամները ներկայ գտնուելու դպրոցական այս հանդէսին քաջալերելու համար դպրոցիս աշակերտներն ու յանձնախումբը:

ՍԱՄՈՒԷԼ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՄՐՑԱՒԱԿԱՐԱՇԽՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Վարժարանիս հանդիսասրահին մէջ, Կիրակի, Յունիս 23, ժամը 16·30-էն կըսեալ:

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ. - Աչակերտական, քառաձայն երգչախումբ, պար, նուագ եւ մրցանակներու բաշխում:

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ. - Գեղարուեստական բաժին, մասնակցութեամբ՝ Նաւասարդ պարախումբի եւ քաղաքիս սիրուած արուեստագէտներու: Ուրախ ու հաճելի մթնոլորտ, պատ՝ բացօթեայ, վարժարանիս դալարագեղ պարտէզներուն մէջ:

Մուտքը ազատ է:

CROIX BLEUE - SECTION d'ALFORTVILLE

REPAS AMICAL

en l'honneur des médaillées de la Section.

le Samedi 29 Juin, à 21 heures

à la M. C. A.

9, rue de Madrid

S'inscrire avant le 20 Juin, auprès de :

Marie Jeanne Hatchadourian

Tél. : 376 - 35 - 11

CONFERENCE

organisée par

la JEUNESSE ARMENIENNE CATHOLIQUE SAINT - MESROB

Samedi 22 Juin, à 20 heures

Salle du Centre Scolaire OZANAM

145, rue de Créqui, Lyon 6

par le R. P. Clément MALJIAN

sur le thème :

l'ART DES MINIATURES DANS LES MANUSCRITS ARMENIENS

avec projection de diapositives

Entrée gratuite

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55035

ARMENIE 1985

Départ PARIS/PARIS

du 28 juin au 11 juillet	6 770 F
du 20 juillet au 03 août	6 770 F
du 03 août au 17 août	6 800 F
du 18 août au 31 août	6 890 F
du 06 septembre au 19 septembre	6 770 F
du 20 septembre au 03 octobre	6 710 F
du 04 octobre au 18 octobre	5 760 F
du 27 décembre au 07 janvier 86	5 390 F

Départ MARSEILLE/MARSEILLE

du 06 juillet au 19 juillet
du 10 août au 23 août
du 17 août au 06 septembre
du 07 septembre au 20 septembre
du 14 septembre au 27 septembre
du 05 octobre au 18 octobre
du 02 novembre au 15 novembre
du 23 novembre au 06 décembre
du 28 décembre au 10 janvier 86

Les prix mentionnés sont calculés au départ de PARIS avec un minimum de 20 participants

Consultez nous pour nos prix au départ de LYON et MARSEILLE ainsi que pour vos voyages individuels.

CIRCUITS

du 06 juillet au 19 juillet :
Moscou - Erévan - Tbilissi - Sotchi - Moscou.
du 10 août au 23 août :
Moscou - Erévan - Tbilissi - Leningrad.

Nos prix comprennent :
— Transport aérien sur vols réguliers AIR FRANCE Paris/Moscou/Paris — Les vols intérieurs Moscou/Erévan/Moscou — Les hôtels en 1ère catégorie : Cosmos et Arménia ou similaires — Sur base en chambre à deux lits, avec salle de bain et WC privé — Séjour en pension complète — Les transferts aéroport/hôtel/aéroport — Les excursions quotidiennes guidées avec assistance d'un accompagnateur de Paris à Paris.

Lic. A. 1037

Levon BAGDASSARIAN
SABERATOURS
31, rue d'Argenteuil
75001 PARIS
Tél. (1) 261 - 51 - 13

Varoujan SARKISSIAN
SEVAN VOYAGES
48, Cours de la Liberté
69003 LYON
Tél. (7) 860 - 13 - 66

Jacques CHELELEKIAN
LES COURRIERS DU MONDE
63, Allée Léon Gambetta
13001 MARSEILLE
Tél. (91) 84 - 54 - 54
(91) 50 - 75 - 49

AIR FRANCE · Intourist · AEROFLOT

UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE
MARSEILLE

Dans le cadre prestigieux du CIOTEL, *à La Ciotat*, l'U. G. A. B. *est heureuse de vous accueillir à l'occosion du*

DINER DANSANT

en l'honneur de M. Alex MANOUKIAN,

le Dimanche 30 Juin, à partir de 18 heures
CIOTEL, Corniche du Liouquet — 13600 LA CIOTAT

PROGRAME DE LA SOIREE :

18 h 00 *APERITIF DANSANT au bord de mer.*
20 h 00 *REPAS DANSANT et coucher de soleil.*
22 h 00 *Nous danserons jusqu'à l'aube.*

Réservations

U. G. A. B. Marseille 37 - 75 - 97 / *L. Kouyoumdjian* 76 - 10 - 17
S. Parakian 40 - 03 - 52 / *J. Chélélékian* 50 - 75 - 49

ՇԱԲԱԹ - ԿԻՐԱԿԻ
ՅՈՒՆԻՍ
22·23
SAMEDI-DIMANCHE
22·23 JUIN
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՀԱՅՐԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
'ՀԻՄՆԱԴԻՐ' ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Directrice: Arpik Missakian

Tél.: 770.86.60 — Telex: HARATCH 280 868 F
C.C.P. Paris 15069-82 E — 51027317 A R.C. Paris

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար· 500 Ֆ· - Վեցամսեայ : 260 Ֆ·
Արտասահման : Տար· 550 Ֆ· - Հատը : 3,00 Ֆ·

60րդ ՏԱՐԻ — Թիւ 15.990 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 60e ANNÉE — No 15.990

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԻՐԱԿԱՆ ՁԱԿԱՏԸ

Հայ Դատի հետապնդման աշխատանքներուն եւ քարոզչութիւններուն մարզը նպաստած են առաւելաբար ՄԱԿ-ը, Մեծ Պետութիւնները, այլ խօսքով միջազգային հանրային կարծիքը: Միջազգային հանրային կարծիքը անկասկած: Սակայն նաեւ պարտաւոր ենք նկատի ունենալ իրական ձակատը՝ Թուրքիան:

Հայ ժողովուրդի ծառացումին եւ պահանջին արձագանգը պէտք է մտնէ Թուրքիայէն ներս:

Այդ աշխատանքը անշուշտ չենք կրնար վստահել ո՛չ Թուրք մամուլին, ո՛չ Թուրք պետական շրջանակներուն եւ ո՛չ ալ Թուրք քաղաքական անձնաւորութիւններուն:

Այդ աշխատանքը հիմնական առաջադրութիւններէն մէկը պէտք է ըլլայ հայ քարոզչութեան մեքենային: Որպէս նպատակակէտ պէտք է ունենալ Թուրք մտաւորականութիւնը եւ Թուրք ժողովուրդը:

Այս երկու տարրերը պէտք է տեղեակ ըլլան եւ ենթակայ դառնան մեր բողոքներուն եւ պահանջներուն:

Թուրք մտաւորականութեան եւ Թուրք ժողովուրդին մէջ համոզում պէտք է առնայ թէ հայութիւնը, իր հայրենիքէն կրա թէ դուրս, կը մնայ անդիջող եւ արդարութիւն կը պահանջէ իր մէկ ու կէս միլիոն նահատակներուն համար: Կը պահանջէ հայկական քաղաքակրթութեան ձեռքերով հարուստ պատմական հողերը:

Հանրային կարծիքը միայն օտարը կամ միջազգային բեմը չէ: Հանրային կարծիքը առաւելաբար Թրքականն է: Ի վերջոյ, հայ եւ Թուրք ժողովուրդներու միջեւ որ հարց մը գոյութիւն ունի: Թուրքերը զայն լուծուած կրնան նկատել, որպէս անցեալին պատկանող խնդիր: Մեղի կը մնայ այն համոզումը ստեղծել թէ այդ հարցը ոչ միայն լուծուած չէ, այլ պէտք է լուծուի:

Ձիշդ է թէ ժողովուրդներու ձեռքով ու անմիջական միջամտութեամբ, կարզապատութիւններով չէ որ այս այնքան փշոտ ու դժուարին հարցը ընդունելի լուծումի մը պիտի յանգի. սակայն մեկնելով այն իրողութենէն թէ կառավարութիւն մը ի վերջոյ պաշտօնական ներկայացուցիչն է ժողովուրդի մը, որուն կողմէ իսկ ատերած է անոր զայն ղեկավարելու ու արտաքին ձակատներու վրայ ներկայացնելու պաշտօնը, անհրաժեշտ է որ ժողովուրդը անաչառ - որքան որ կարելի է - տուեալներով ամբողջական մէկ պատկերը ունենայ անցեալին ու ներկային: Անցեալին մասին խօսիլ այս առիմանները ձեռ, ասելի դժուար է անշուշտ ամբողջ ժողովուրդի մը, որ ամէն օր հրապարակը ողողած կը գտնէ «իր թմբուկը զարնող» արտայայտութիւններով: Սակայն ներկային մասին, պէտք է Թուրք հանրային կարծիքին բաներ մը ըսելու հոգ տանիլ, որպէսզի պիտանի թէ իրենք ալ կամայ - ակամայ մեկ կողմն են այս հարցին մէջ որ լուծուելի կը սպասէ:

Այդ լուծումին առաջնորդող էական ազդակներէն մէկը Թուրք մտաւորականութիւնը եւ ժողովուրդը վճռականօրէն համոզել է որ՝ եւ բռնադրաւուած հողերը եւ կատարուած ցեղասպանութիւնը չեն կրնար մոռցուիլ: Ասելիին: Հայ ժողովուրդը սերունդէ սերունդ, պիտի շարունակէ պայքարը, անվհատ կերպով, մինչեւ արդար հատուցում:

Ուստի, Թուրքիայէն ներս՝ ահաւասիկ քաղաքականութիւն մը, որ անտարակոյս կը կարօտի ծրագրուած եւ հետեւողական աշխատանքի: Եւ ինչպէս Հայ Դատի նուիրուած մեր բոլոր նախաձեռնութիւններն ու աշխատանքները պէտք է տարուի համապատասխան միջոցներով եւ գործակցութեամբ:

Կ. Ց.

ՀԱՐՑԵՐՈՒ ԼՈՒԾՄԱՆ
ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՍԻՍԹԷՄԸ՝
ԹՐՔԱԿԱՆ Է ...

ԿԸ ԲԱՒԷ՝

ՉԿԱՑ ԸՍԵԼ

70 տարի է որ Թուրքերը այս սիսթէմը գտած են ... Հայկական հա՞րց: Կը բաւէ չկայ ըսել որ չըլլայ: Քրտական հա՞րց: Ան ալ չկայ, դեռ աւելին քիւրտ ըսուած մարդ ալ չկայ ...: Նման բան մը կրկներ է վարչապետ Էօզալ, երբ Պոլսէն Անթալիա (օդակայանի նոր թեւին բացման առթիւ) տանող օդանաւին մէջ, լրագրողները հարցումներ ըրեր են իրեն: Ցասակ ըսեր է.-

«Մենք քրտական հարց մը չունինք, ոչ ալ Թուրք - քիւրտ զատողութիւն մը»:

Իսկ այն հարցումին թէ Իրան արտօնա՞ծ էր Թուրքիոյ իր սահմաններէն ներս գինուորական գործողութիւններու ձեռնարկել, Էօզալ պատասխանած է. «Ոչ: Մենք ոչ ոքի հողին վրայ գործ ունինք, ոչ ոքէ բան մը կ'ուզենք: Իրենք հարցեր ունին: Իրանի ու Իրաքի միջեւ գոյութիւն ունեցող հարցերը մեզի հետ առընչութիւն չունին: Այս խնդիրները այդ երկրներուն մէջ պիտի լուծուին, այդքան»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԱՆՈՒՇԵԱՆի նուիրուած ֆիլմին հարցը կը չարունակէ դրաւեցնել մամուլը, ոչ միայն Ֆրանսացիները...: Եւ հասնելով «Էֆոնոմիսթ»ի (Յունիս 15) Մանուչեան դարձած է «Հրեայ - Հայ զեկավար»...:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՊՕՅԻՆԿի մնացած պատանդներէն հինգը՝ որպէս բանբեր ներկայացան օդակայանը խօսելու համար լրագրողներու հետ, Ամալի պատասխանատուի մը «հոգատար» պաշտպանութեան ներքեւ: «Կ'ուտենք, կը խմենք, կը ծխենք, կ'ազօթենք» ըսաւ անոնցմէ մէկը, որ կը խօսէր 37-երու անունով: Կ'ապահովէ թէ բոլորը տեսած է, լաւ են: Կը դիմէ Իսրայէլի որ ազատ արձակէ 700 չիներուն:

ԱԼԻ ԱՂՃԱ բոլորովին խառնաշփոթ մթնոլորտ մը կը ստեղծէ իր հակասական պատմութիւններով: Քամոռայի (Նափոլիի մաֆիա) զղջումի եկած անդամի մը համաձայն «պուլկարական հեռք»ը վերջին վար չինծու պատմութիւն մըն է, որու հեղինակն է իտալական գաղտնի ապատարկութիւնը: Գալով Ալի Աղճայի, պարզ է որ «կը խաղայ», կ'ըսեն Թղթակիցները, բայց որո՞ւ հետ:

ՄԵՔՍԻԿԱՑի նախագահը հիւրն էր Ֆրանսայի մինչ Ֆրանսայի նախագահն ալ Ցունաստանի: Արդարեւ Միթերան Աթէնք գացած էր բացումը կատարելու համար, Ուրբաթ օր, Յունիս 21, «երաժշտութեան տօնին», ծնունդ առած 1982-ին:

ՖՐԱՆՍԱՑիՆԵՐԸ չեն լուացուիր եւ նոյնիսկ եթէ այսօր ժողովուրդին 85%-ը բաղնիք կամ ջրցան ունի, միայն 26%-ը ամէն օր կը դործածէ: Ընդհանրապէս լուացուիլը աւելի՝ պարտադրանք կը նրկատէ Ֆրանսացին քան՝ հաճոյք եւ Ֆրանսան ալ արդէն եւրոպական երկիրներու վերջին տեղերը գրաւէ, ինչ կը վերաբերի օճառի, առանձնամաքրողի սպառումի մարդին մէջ: Սոֆրէսի քննութիւնը ցոյց կուտայ թէ 90% մանրաղին կը լուացուի, միայն երբ բժիշկի երթայ, 52%-ը երբ սիրային ժամադրութիւն ունի, 13%ը գործատիրոջ ներկայացած առեն, 12%-ը՝ հիւրասիրութեան կամ ընդունելութեան մը առթիւ: 40%-ը կը խորհի թէ «մարմինը մը կրնայ սեռային դեռնի վրայ քաշողական ըլլալ, նոյնիսկ եթէ կատարելապէս մաքուր չէ»: Այս քննութենէն պարզուեր է նաեւ որ այրերը աւելի աղտոտ են, քան՝ կիները, որովհետեւ այրերը չլուացուիլն ու թափթփած ըլլալը առնականութեան նշան կը նկատեն:

ՄԱՀ

ՀԱՅԱՍՏԱՆի ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐ

ՋՈՆ ԿԻՐԱԿՈՍԵԱՆի

Յաւով իմացանք, Հինդշաբթի օր, որ Հայաստանի Արտաքին նախարարը՝ Ջոն Կիրակոսեան, իր մահկանացուն կնքած էր: Աւելի քան երկու ամիս է, որ Ջոն Կիրակոսեան հիւանդանոց փոխադրուած էր, Մոսկուա, աներիզմ վանթրիքիւլերի (երակային տորոմ) հետեւանքով, բայց կը դիտակցէինք, թէ թափուած բոլոր ջանքերը, Փարիզէն իսկ, պիտի չյաջողէին փրկել իր կեանքը: Եւ այսօր, կը պատահի անխուսափելին:

Ջոն Սահակի Կիրակոսեան ծնած է Երեւան, 1929 Մայիս 6-ին: 1951-ին աւարտած է Երեւանի Պետական Համալսարանի միջազգային յարաբերութիւններու բաժինը, 1954-ին՝ Գիտութեան Ակադեմիայի արեւելագիտութեան հիմնարկի ճիւղը: Պատմութեան - գիտութեան տոքթէօր է 1966-ին եւ փրոֆէսէօր՝ 1969-ին: 1975-էն ի վեր է, որ Հայաստանի կառավարութեան Արտաքին նախարարն էր: Նախապէս եղած է կուսակցութեան կեդր. կոմիտէի քարոզչութեան փոխ - վարիչ (Պրոպագանդայի եւ ագիտացիայի բաժնի վարիչի տեղակալ) 1962-էն 1966, Նախարարաց Խորհուրդի ձայնասփիւռի եւ հեռատեսիլի պետական կոմիտէի նախագահ 1966-էն 1969, կեդր. կոմիտէի դիտութեան եւ ուսումնական հաստատութիւններու բաժնի վարիչ, 1969-էն 1975: Կեդր. կոմիտէի անդամ է 1966-էն ի վեր:

Ջոն Կիրակոսեան, անկասկած, Հայաստանի կառավարութեան այն դէմքն է, որ ամէնէն աւելի ծանօթ է արտասահմանի Հայութեան, ոչ այնքան նախարարի իր պաշտօնին բերմամբ, որքան՝ պատմաբանի եւ առաւելաբար իր այնքան դիպուկ խոր դրութիւններուն պատճառաւ, մամուլով թէ առանձին հատորնե-

րով, նուիրուած Հայերու ցեղասպանութեան եւ մանաւանդ Թուրքերու խեղաթիւրումներուն:

Ջոն Կիրակոսեանի գիտական գործունէութիւնը նուիրուած է Հայ ժողովուրդի միջազգային յարաբերութիւններու, արեւելքի ժողովուրդներու նոր եւ նորագոյն պատմութեան հարցերուն: Հրատարակած հատորներէն յիշենք. - «Առաջին համաշխարհային պատերազմը եւ արեւմտահայութիւնը» (Երեւան, 1967), «Հայաստանը միջազգային դիւանագիտութեան եւ սովետական արտաքին քաղաքականութեան փաստաթուղթերում, 1828 - 1923» (1972), «Բուրժուական դիւանագիտութիւնը եւ Հայաստանը» (Երեւան, 1978), «Երիտթուրքերը պատմութեան դատաստանի առաջ» (Երեւան, 1982) եւայլն: Մրագրած էր նաեւ նոր հատորներու լոյս ընծայումը եւ որոնց համար փաստաթուղթեր ալ կը ժողվէր արտասահման:

Վերջերս (Մայիս 16) արտասպելով Երեւանեան մամուլէն, կը հրատարակէինք իր մէկ յօդուածը՝ Ն. Աղոնցը Հայկական հարցի մասին:

Ջոն Կիրակոսեանի տարած պատմաբանական կարեւոր աշխատանքին մասին, դեռ առիթ կ'ունենանք խօսելու: Այսօր իսկ, սակայն, կրնանք ըսել որ Ջոն Կիրակոսեանի մահը մեծ կորուստ մըն է ոչ միայն Հայաստանի պետական մեքենային համար, այլեւ մանաւանդ Հայ Դատին, որու ուսումնասիրութեան նուիրուած էր մտքով, սրտով ու հոգւով եւ որու համար լ'ինչ որ լ'ինք գրէր ալ աւելի կշիռ ունէր, նկատի առնելով իր հանգամանքը, թէկուզ միայն խորհրդանշական, ինչ կը վերաբերի արտաքին իսկական քաղաքականութեան մը ուղղութեամբ:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՔԱՑԻՔ

ԵՐԵՒԱՆ
(ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ - ՅՈՒՆԻՍ - 17)

ՈՒԻԼԵԼՄ ՍԱՐՈՅԵԱՆի ԳՈՐԾԵՐԷՆ ՀԱԻԱՔԱԾՈՅ ՄԸ ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԾ ՄՈՍԿՈՒԱ

Մոսկուայի մէջ 100 հազար տպաքանակով լոյս տեսած է Ուիլեըմ Սարոյեանի պատմուածքներու հաւաքածոն՝ «Անունս Արամ է» խորագրով, ռուսերէն: Ակնկ առաջ գիրքը Մոսկուայի մէջ հրատարակուած էր անգլերէն: Ներկայ հրատարակութեան մէջ տեղ գտած են Սարոյեանի զանազան հատորներէն գործեր: Թարգմանութիւնները բնագիրէն կատարած են ռուս գրողներ ու թարգմանիչներ:

×

ՍՓԻՒՌՔի ՀԱՑ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԸ ՏՕՆԱԾ ԵՆ ՎԱՀԱՆ ՏԷՐԵԱՆի 100-ԱՄԵԱԿԸ

Հայաստանի բարձրագոյն եւ միջնակարգ մասնագիտական կրթութեան նախարարութեան նիստերու դահլիճին մէջ տեղի ունեցած է գրական - երաժշտական ցերեկոյթ մը, նուիրուած Վահան Տէրեանի, կազմակերպութեամբ Սփիւռքի հայ ուսանողներու: Գործադրուած է պետական յայտագիր մը: Խօսք առած է նախարարի տեղակալ Վահէ Գաբուզեան:

×

ՎԻԼԹՆԱՄՑի ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏՆԵՐ ՀԱՆԴԷՍ ԵԿԱԾ ԵՆ ԵՐԵՒԱՆի ՄԷՋ

Երեւանի «Հայհամերգ»ի «Արամ Խաչատուրեան» սրահին մէջ երեկոյթ մը տրուած են Հանօյի օփերայի մենեղերգիչներն ու մենապարողները: Վիլթնամցի արուեստագէտները գործադրած են երգեր, արիաներէ եւ բեմապարի պատկերներէ բաղկացած յայտագիր մը, ուր տեղ գտած են նաեւ հայ եւ ռուս երաժիշտներէ գործեր: Ներկայացուած են հատուածներ Զայքովսքիի «Կարապի լիճը» եւ Արամ Խաչատուրեանի «Սպարտակ» բեմապարերէ:

ՄԱԿ

30-ՐԴ ՊԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆԸ
ԿԸ ՔՆՆՈՒԻ ՕԳՈՍՏՈՍԻՆ
ԺԸՆԵՒ

—×—

Մեր ստացած վերջին լուրերու համաձայն, տեղեկաբերը՝ Պէնճէմին Ուայթհէտ յանձնած է իր տեղեկագիրը 30-րդ պարբերութեան վերաբերեալ: Օրակարգի նիւթ պիտի դառնայ, ՄԱԿ-ի համապատասխան նստաշրջանին, Ժընեւ, Օգոստոս 5-էն 30 :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՆՈՐ ՕՐԷՆՔ

ՊԱՅՔԱՐ՝ ԳԻՆՈՎՈՒԹԵԱՆ
ԵՒ
ԱԼՔՈԼԱՄՈԼՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

—×—

Հայաստանի Գերագոյն Խորհուրդի Նախագահութիւնը, հետեւելով Խորհրդային Միութեան կեդր. Կոմիտէի հրապարակած օրէնք հրահանգին, իր կարգին, նոր օրէնք մը կը սահմանէ՝ «Հարբեցութեան եւ ալկոհոլիզմի դէմ պայքարն ուժեղացնելու եւ ինքնաթոռ խմիչքների պատրաստումն արմատախիլ անելու միջոցառումների մասին» (*)։

Նոր օրէնքը գործադրութեան կը դրուէր ներկայ տարուան Յունիս 1-ին։

Համաձայն ասոր, որ տասը առանձին դրմխներէ կամ բաժիններէ կը բաղկանայ, կարեւոր տուգանքներ, բանտարկութիւններ կը ճշդուին։

Առաջին յօդուածով՝ բացարձակապէս կ'արգիլուին ոգելից խմիչքներու գործածութիւնը փողոցները, մարզադաշտերը, հանրային պարտէզները, փոխադրական կառքերուն մէջ, ի բաց առեալ տեղական Խորհուրդներուն կողմէ ճշդուած եւ արտօնուած առեւտուրի, սնունդի կեդրոնները։ Գինով վիճակի մէջ գտնուող անձ մը կրնայ ազդարարութեան ենթարկուիլ կամ, իբրեւ տուգանք առանալ քսանէն մինչեւ 30 ռուբլի։

Երկրորդ տուգանքը, եթէ սահմանուած տարուան ընթացքին, կրնայ հասնիլ երեսունէն մինչեւ չիսուն ռուբլիի։ Նոյն տարուան երրորդ պարագային՝ չիսունէն մինչեւ հարիւր, կամ ալ «ուղղիչ աշխատանքի» մէկէն մինչեւ երկու ամիս։ Շահածին քսան տոկոսն ալ վար կը դրուի։ Բացառիկ պարագաներու մէջ՝ 15 օրուան բանտարկութիւն։ Դատաւորը, առանձին, կը քննէ թղթածրարը առանալէն եաք, մէկ օրուան ընթացքին։

Աշխատավայրերու մէջ ոգելից խմիչքներու օգտագործումը կամ գինով վիճակը՝ երեսունէն-չիսուն ռուբլի։ Ցիսունէն-հարիւր ռուբլի այն դեկավարներուն, որոնք մեղսակից կը դառնան խմողներուն, այդպիսիները ձգելով որ աշխատին։

Այն ծնողքներն ու պատասխանատուները, որոնք անչափահասները կը մղեն, կ'արտօնեն գինովութեան աստիճանին հասնիլ, եթէ իրենց բնոյթով քրէական չնկատուին, կ'ենթարկուին տուգանքի՝ չիսունէն - հարիւր ռուբլի։ Քրէական նկատուելու պարագային՝ բանտարկութիւն՝ երկու տարի, եւ կամ՝ երեք հարիւր ռուբլիի տուգանք։

Մնողքներն կամ զանոնք փոխարինող անձերը երեսունէն - չիսուն ռուբլիի տուգանք կը սոսկան, երբ հանրային վայրերու մէջ մինչեւ 16 տարեկան թերահասները գինով վիճակի մէջ կը գտնուին։ Կա՛մ ալ ոգելից խմիչքներ կ'օգտագործեն։

Ոգելից խմիչքներու արտադրութիւնը, պահպանումը եւ վաճառումը կ'արգիլուի՝ աշխատանք ճարելու կապակցութեամբ, մինչեւ 18 տարեկան չդարձած երիտասարդներու։

Առեւտրական, սնունդի ձեռնարկութիւններու աշխատողներուն կողմէ որեւէ խախտում՝ օղիի եւ ոգելից խմիչքներ ծախելու կանոններուն պարագային, տուգանք՝ չիսունէն- հարիւր ռուբլի։ Նոյնը, մէկ տարուան ընթացքին, - անչուշտ կրկնութիւն, - կը դրկուին «ուղղիչ աշխատանքի», երկու տարի, կամ տուգանք՝ երկու հարիւրէն - երեք հարիւր։ Աւելին՝ երեքէն մինչեւ հինգ տարի կը զրկուին աշխատելու իրաւունքէն՝ առեւտուրի եւ սնունդի ձեռնարկութիւններուն մէջ։

Շահու նկատումով կատարուող ոչ մեծ քանակութեան հետ առնչուող ոգելից խմիչքներու գնում - վաճառումները կը պատժուին տուգանքով՝ չիսունէն - հարիւր ռուբլի։ Եղածն ալ կը գրաւուի։

«Ծնողքին եղանակով», այսինքն՝ տուներու մէջ գաղտագողի պատրաստուող ոգելից խմիչքները, նոյնիսկ երբ ասոնք կը ծառայեն միայն անձնական - ընտանեկան նպատակներու, քրէական յանցանքի սահմաններուն մէջ կը մնան։ Մինչեւ երկու տարի «ուղղիչ աշխատանք», կա՛մ մինչեւ երեք հարիւր ռուբլի տուգանք։ Կրկնութեան պարագային՝ երկու տարուան բանտարկութիւն։

Գինով վիճակի մէջ գտնուող վարորդը, - կառքը ինչ բնոյթ ալ ունենայ, նոյնն է, - հարիւր ռուբլի տուգանք։ Կամ՝ կառք վարելու իրաւունքէն կը զրկուի մէկէն - երեք տարի։ Փոխադրութեան քանի մը տեսակներ վարելու արտօնութիւն ունեցողները՝ բոլորէն։

Անոնք, որոնք խմիչքի հետեւանքով նիւթական մտահոգիչ վիճակներ կը ստեղծեն ընտանիքին համար, դատարանին որոշումով կրնան խնամակալութեան պարտադրուիլ՝ զրկուելով գործառնութիւններ կատարելու իրաւասութենէն։ Այսպէս, կահ - կարասի ծախել, աշխատավարձի գանձել, այլ տեսակի եկամուտներ ստանալ եւայլն։ Բոլոր պարագաներուն անհրաժեշտ կը նկատուի խնամակալին համաձայնութիւնը։

Խրթնիկական ալկոհոլիկները եթէ խուսափին կամաւոր, ինքնակամ բուժումէ եւ կամ անկէ ետք եւս չարունակեն իրենց նախկին ընթացքը, յատուկ բուժարաններ կ'ուղարկուին՝ խնամուելու եւ վերադաստիարակուելու մտօք, մէկէն մինչեւ երկու տարիով։

Օրէնքը կէտով մը իրաւունք կուտայ ոստիկանութեան երեք ժամուան տեւողութեամբ «վարչական ձերբակալում կիրառել», անհրաժեշտութեան պարագային իրերու քննութիւն կատարել, փաստաթուղթեր եւ վկայութեան ծառայող առարկաներ առնել։

Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

(*) Հիմնական կէտեր։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ
ՀՕՄ-Ի ԱՏԵՆԱՊԵՏՈՒՀԻ՝
ՏԻԿԻՆ ՇԱՔԷ ՄԻՆԱՍԵԱՆԻ ՀԵՏ

Ֆրանսայի հայաշատ կեդրոններուն մէջ ծանուցեալ ՀՕՄ-ի (Հայ Օգնութեան Միութիւն) հիմնադրութեան 75-ամեակը։

ՀՕՄ-ը միջազգային, ոչ - պետական կազմակերպութիւն մըն է, հիմնուած 1910-ին Նիւ - Եորքի մէջ։ Նախախնամական դեր մը կատարած է 1915 - 1923-ի ազէտալի օրերուն։

1918 - 1920 տարիներուն ճանչցուած է իբրեւ Հայաստանի Հանրապետութեան կարմիր Խաչ ու այդ հանգամանքով մտանակցած Միջազգային կարմիր Խաչի 10-րդ պատգամաւորական ժողովին։

Ներկայիս ՀՕՄ-ը ունի 16 հազար անդամներ, ցրուած՝ 5 ցամաքամասերու 17 երկիրներուն մէջ։ Ամէն տեղ հայապահպանման ջանքն է խթանը իր բոլոր գործունէութիւններուն։

Այս գործունէութիւնները կ'ընդգրկեն հետեւեալ մարզերը.

- Կրթական մարզ.
- Ընկերային օժանդակութեան մարզ.
- Բժշկական - առողջապահական մարզ.
- Շտապ օգնութեան, վերականգնումի մարզ.
- Մշակութային մարզ.

ՀՕՄ-ի 75-ամեակին առիթով կեդրոնական վարչութեան տաճնապետուհին՝ Տիկին Շաքէ Մինասեան ձեռնարկած է դէպի ՀՕՄ-ի Եւրոպայի մասնաճիւղերը երթեւեկութեան մը, որուն վերջին հանդրիւանը կը կազմէր Փարիզը. օգտուելով այս պատեհութենէն, հարցազրոյց մը ունեցանք իրեն հետ ՀՕՄ-ի այդ մասնաճիւղերուն ու առհասարակ ապագայի ծրագիրներուն մասին։

- Նախ այս շրջապտոյտին պատճառը, 75-ամեա՞կի առիթով էր։

- Այո եւ ոչ. այս առիթով կ'ուզէինք մեր մասնաճիւղերուն տեղեկութիւններ փոխանցել, եւ թէ զանազան երկիրներու ՀՕՄ-ի միաւորներուն, մեկուսի մասնաճիւղերուն հարցերուն աւելի մօտէն տեղեկանալ, այսինքն կապը զօրացնել կեդրոնի եւ միաւորներուն, ՀՕՄ-ի մեծ ընտանիքին անդամներուն միջեւ։

- «Մեկուսի մասնաճիւղեր» բացատրութիւնը գործածեցիք. ի՞նչ կը նշանակէ այս։

- Այն վայրերը ուր 300-է նուազ անդամ ու 5-էն քիչ մասնաճիւղ կայ, մասնաճիւղը ուղղակի կապուած կ'ըլլայ կեդրոնական վարչութեան։ Այլապէս կը ստեղծուի ընկերային վարչութիւն։ Եւրոպայի մէջ մեկուսի մասնաճիւղ ունինք օրինակի համար Լոնտոն։ Միայն մէկ մասնաճիւղ մըն է 80 - 85 անդամով, որոնք ընկերային վարչութիւն չեն կրնար ստեղծել, ըստ մեր կանոնագրին։ Կապուած են ուղղակի կեդրոնական վարչութեան, որ 1924-էն ի վեր Պոսթըն կը գտնուի։

- Գալով ձեր շրջապտոյտին...

- Շրջապտոյտս սկսայ Լոնտոնի երիտասարդ մասնաճիւղին այցելելով. 2 ու կէս տարուան կեանք մը ունի։ Անդամները լծուած են ներկայիս ոգեւորիչ ծրագիր մը իրականացնելու. Լոնտոնի մէջ ամէնօրեայ կրթական հաստատութիւն չկայ. այս մասնաճիւղը իրեն նպատակակէտ որոշեց նման կրթարանի մը հաստատումը։ Սկսելով մանկապարտէզէն, եւ եթէ հնարաւորութիւն ըլլայ ամէն տարի մէկական դասարան աւելցնելով հասնիլ նախակրթարանի աստիճանին։ Համազգային անունով գնուած է շէնք մը, ուր Սեպտեմբերէն պիտի սկսի գործել այդ ամէնօրեայ մանկապարտէզը։ Լոնտոնի հայութեան համար շատ կարեւոր իրագործում մըն է այս։ Լոնտոնի մէջ գոյութիւն ունին թէեւ երկու դպրոցներ, որոնցմէ մէկը շաբաթօրեայ է, միւսը կիրակնօրեայ, սակայն մէօրեայ են երկուքն ալ։ Հոն ալ ՀՕՄ-ի անդամուհիները են որ ուսուցչութեան պաշտօն կը վարեն։

- Որքա՞ն աշակերտութիւն ունին Լոնտոնի այս վարժարանները։

- 60 - 70-ի չուրջ իւրաքանչիւրը։

- Շարունակենք ձեր շրջապտոյտը...

- Լոնտոնէն անցայ Աթէնք. հոն շրջանային վարչութիւնը գոյութիւն ունի 1924-էն ի վեր։ Ան արդէն տարիներէ ի վեր ամբողջական պատասխանատուութիւնը ունի ամէնօրեայ երկու նախակրթարաններուն. Զաւարեան եւ Լեւոն - Սօֆիա Յակոբեան վարժարաններուն։

Աթէնքէն գացի Սելանիկ. Հետաքրքրական գաղութ մըն է. երկու շրջանային վարչութիւններ ունինք հոն։ Այս երեւոյթին պատճառները քաղաքական են. առեւնօք Մակեդոնիա - Թրակիոյ շրջանը ինքնավար էր, այդ հիման վրայ հոն ժամանակին առանձին Շրջ. Վարչութիւն ըստեղծուած է։ Մեծ թիւ ներկայացնող գաղութ մըն էր Սելանիկը, սակայն ներգաղթի եւ արտագաղթի հետեւանքով այսօր մօտ հազար Հայ կայ հոն։ Իսկ Յունաստանի արեւելեան շրջանները ուր կրթական խանգաւառ կեանք գոյութիւն ունէր անցեալին, հիմա վերածուած են 50 - 60 հոգինոց գաղութներու։ Սակայն ինչ որ յուզիչ է եւ զօտեպնդիչ, այդտեղի անդամուհիները առանց ընկրկելու կը դիմագրեն ամէն դժուարութեան, կեն - դանի պահելու համար կրօնական եւ կրթական հաստատութիւնները։ ՀՕՄ-ը հոն առած է Հայ Գիրութեան Խաչ անունը։ Աչխարհի զանազան երկիրներուն մէջ ՀՕՄ-ի մասնաճիւղերը որդեգրած են զանազան անուններ, ինչպէս Ֆրանսա - Հայ, Յունահայ Կապոյտ Խաչ, Լիբանահայ Օգնութեան Խաչ։

Սելանիկի մէջ կը կատարուի աքան - չելի գործ մը, որ կը հետաքրքրէ ոչ միայն Յունաստանի հայութիւնը, այլ նաեւ իմ կարծիքով ամբողջ Եւրոպայի հայութիւնը։ Սելանիկի շրջ. վարչութիւնը իր անունով գնած է բլուր մը, քաղաքին մէկ ու կէս ժամ հեռաւորութեան վրայ, ուր պիտի ստեղծեն ամառնային արձակուրդի կայան մը. արդէն բոլոր արտօնութիւնները առնուած են։ Նոյնիսկ մը տադիր են արձակուրդի փոքր անջատ թաղամասեր չինելու, որպէսզի եթէ գանուին իրենց զաւակներուն ընկերանալ ուզող ծնողքներ, կարենան հոն մնալ։ Այնուհանդերձ այս մարզին մէջ որոշ փորձառութիւն ունին, սակայն մինչեւ հիմա վարձու տներով կը տարուէր այս գործունէութիւնը։ ՀՕՄ-ի կեդրոնական վարչութիւնն ալ կ'օգնէ իրենց ամէն կերպով, որպէսզի թեթեւցնէ իրենց նիւթական ծանրը բեռը։

- Աթէնքէն ու Սելանիկէն ետք ձեր վերջին հանգրուանը եղաւ Փարիզ։

- Այո, մօտէն կը ճանչնամ Ֆրանսայի Կապոյտ Խաչի կազմը, գործունէութիւնը, սակայն ուզեցի անպայման հանդիպիլ Փարիզ, որպէսզի փոխանցեմ կեդրոնական վարչութեան ու մասնաճիւղերուն ծրագիրները։

Ուրախութեամբ տեսայ թէ հոս արդէն կատարուած է ՀՕՄ-ի 75-ամեակը եւ կայանի 50-ամեակը նշող փառատօն մը։ Ինչպէս ծանօթ է Ֆրանսայի չրջանային վարչութեան գործունէութեան առանցքը կը կազմէ ամառնային արձակուրդի կայանը, ուր մեծածախս շինութիւններ ձեռնարկուած է։ Զանազան մասնաճիւղեր կը պահեն նաեւ մէօրեայ դպրոցներ եւ ներկայ գտնուեցայ Փարիզի մէօրեայ դպրոցին ամավերջի հանդէսին։

- Փարիզով կը վերջանայ ձեր շրջապտոյտը ու կը վերադառնա՞ք...

- Այո, սակայն երկար պիտի չմնամ իմ երկիրս, որովհետեւ որպէս կեդրոնական վարչութեան տաճնապետուհի, պարտականութիւն ունիմ գործակից ընկերուհիներուս հետ ԱՄՆ-ու մէջ ՀՕՄ-ի 75-ամեակի տօնակատարութիւնը կազմակերպելու։ Այս տօնակատարութիւնը պատմական մեծ հանդիսութիւն մը պիտի ըլլայ Հոկտեմբեր 12-ին։

Հոս հպարտութեամբ կ'ուզեմ յիշել որ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա մասնաւոր օրհնագիր մը տուած է ՀՕՄ-ին, անոր յատկապէս կրթական գործունէութիւնը մեծապէս գնահատելով։ Նմանապէս Գարեգին Բ. Մեծի ծանկիլիկիոյ Կաթողիկոսը բացի կոնդակէն ընդունած է պատուոյ նախագահութիւնը 75-ամեակի մեր ձեռնարկին նաեւ նախագահութիւնը այն համախիւքման հանգանակութեան, որուն պիտի ձեռնարկենք 75-ամեակի առիթով։ Ըսեմ թէ այս հանգանակութիւնը պիտի ծառայէ ստեղծելու մասնաւոր անձեռնմխելի հիմնադրամ մը, որու եկամուտը պիտի յատկացուի գաղութներու մէջ անհրաժեշտ կարեւոր ձեռնարկներու։ Այս հիմնադրամը պիտի չչափուի մեր սովորական պիտոյքներուն հետ. միայն բացառիկ պարագաներու պիտի օգտագործուի անոր եկամուտը։ ՀՕՄ-ի վերջին համախիւքման պատգամաւորական ժողովին որոշուեցաւ բոլոր միաւորները պէտք է մասնակցին այս հանգանակութեան։ Առաջին անգամ է որ բոլոր միաւորները պիտի մասնակցին նման հանգանակութեան մը, ընդհանրապէս անոնք կը կատարէին ԱՄՆ-ու մէջ, սակայն այս անգամ կ'ուզենք որ ամէնը զգան թէ մեծ ընտանիքի մը մասնիկն են։ Պիտի չարժի «մէկը բոլորին համար, բոլորը՝ մէկուն» սկզբունքի հիման վրայ։

Կ'ուզեմ ըսել նաեւ թէ ԱՄՆ-ու մէջ ծանօթ անուններ ընդունած են անգամ մակցիլ 75-ամեակի հանգանակութեան պատուոյ յանձնախումբին։ 75-ամեակի տօնակատարութիւնները պիտի տեւեն 1985-ի աշունէն մինչեւ 1986-ի աշունը, իսկ այս հանգանակութիւնը պիտի չդադրի նախքան ամբողջ երեք տարի։ Կը յուսանք որ Ֆրանսահայութիւնն ալ ընթացք պիտի տայ երբ առենը գայ ու Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչը բանայ հանգանակութեան արշաւը։

ԱՇԽԱՏՈՂԻ ՁԱՅՆ

ՀԱՖՕՅ

ՎԱՀԱՆ ՍԱՀԱԿՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՄԱՆԿԱՊԱՏԱՆԻ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏՎԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍԱՎՈՐ ՄՐՑՈՒՅԹ

Մրցույթին կարող են մասնակցել Վահան Սահակյանի անվան մանկապատանի համար պատվական հանդիսավոր մրցույթին մասնակցելու համար դիմումները ընդունվում են մինչև հունվարի 15-ը։ Մրցույթին մասնակցելու համար դիմումները ընդունվում են մինչև հունվարի 15-ը։ Մրցույթին մասնակցելու համար դիմումները ընդունվում են մինչև հունվարի 15-ը։

ՎԱՀԱՆ ՍԱՀԱԿՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՄԱՆԿԱՊԱՏԱՆԻ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏՎԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍԱՎՈՐ ՄՐՑՈՒՅԹ

Մրցույթին կարող են մասնակցել Վահան Սահակյանի անվան մանկապատանի համար պատվական հանդիսավոր մրցույթին մասնակցելու համար դիմումները ընդունվում են մինչև հունվարի 15-ը։ Մրցույթին մասնակցելու համար դիմումները ընդունվում են մինչև հունվարի 15-ը։ Մրցույթին մասնակցելու համար դիմումները ընդունվում են մինչև հունվարի 15-ը։

ՎԱՀԱՆ ՍԱՀԱԿՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՄԱՆԿԱՊԱՏԱՆԻ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏՎԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍԱՎՈՐ ՄՐՑՈՒՅԹ

Մրցույթին կարող են մասնակցել Վահան Սահակյանի անվան մանկապատանի համար պատվական հանդիսավոր մրցույթին մասնակցելու համար դիմումները ընդունվում են մինչև հունվարի 15-ը։ Մրցույթին մասնակցելու համար դիմումները ընդունվում են մինչև հունվարի 15-ը։ Մրցույթին մասնակցելու համար դիմումները ընդունվում են մինչև հունվարի 15-ը։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ս· ԾՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՋ ՓԱՐԻԶ

Հինգշաբթի, Յունիս 27, ոճն է Սրբոց Թարգմանչացն Մեծոց՝ Սահակայ եւ Մեսրոպայ:

Այս առթիւ Փարիզի Ս· Յովհաննէս - Մկրտիչ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10-ին պատարագ կը մատուցուի:

ԿՈՉ

Կապոյտ Խաչի Շրջանային վարչութիւնը որոշած է Օգոստոս ամսուն տա - սընեակ մը լիրանահայ երախաներ բերել տալ Պէյֆոնթէնի կայանը:

Այս երախաներու կեցութեան եւ յարակից այլ ծախքերը վարչութիւնս պիտի հոգայ: Իսկ օդանաւով երթեւեկը կը կարօտի քանի մը տասնեակ հազար Ֆրանքի: Որպէսզի այս չքաւոր երախա - ները մէկ ամիս հեռու ըլլան ռումբերու որոտումէն եւ աշխարհի ուրիշ երախաներու պէս խաղաղ ամիս մը անցընեն, կոչ կ'ընենք մեր հայրենակիցներու առատաձեռնութեան որպէսզի կարենանք վճարել օդանաւի տոմսերը: Կանխաւ շնորհակալութիւն: Նուէրները ուղարկել՝

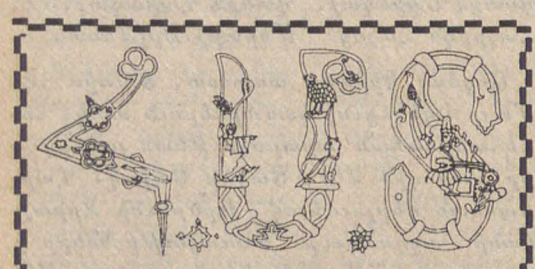
CROIX BLEUE
17, rue Bleue — 75009 Paris

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկին Փաք Նարբինեան եւ զաւակները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք փոխան ծաղկեպսակի նուէրներով, անձամբ թէ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց հօր եւ մեծ - հօր՝

ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻ

մահուան առթիւ:

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE DE DECINES
15, rue du 24 Avril 1915 — 69150 Decines

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ՄԵԾ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՐ, - ԹԱՏՐՈՆ, - ՄԻՄՈՍ, - ԵՐԱ-ԺԸՇՏՈՒԹԻՒՆ, - ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍ, - ՍԱՀԻԿՆԵՐՈՒ ԼՈՒՍԱՐՋԱԿՈՒՄ, - «ՔԱՐԱԹԷ»ի ցոյց:

Մասնակցութեամբ՝ Մշակոյթի Տան մանուկներուն, պատանիներուն, չափահասներուն եւ տարեց անդամներուն, Շաբաթ, Յունիս 29, ժամը 20·30-ին Տէսինի քաղաքապետարանի սրահին մէջ:

տարեկան մեծ դաշտահանդէս

Դպրոցասէր Տիկնանց Վարժարանի Յունիս 23, ժամը 13-էն սկսեալ դպրոցի շրջափակին մէջ՝

1, Bd. du Nord, Le Raincy

Կը մասնակցի՝

ՄԱՐԹԻՆ ԵՈՐԿԱՆՑ

Պար, երգ, մրցանակաբաշխութիւն, անակընկալներ, հայկական պիւֆէ, խաղեր, եւայլն, եւայլն:

Մուտքը ազատ է:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Ա· Պ· Վահէ Տէր-Յակոբեանէ 100, Տիկին Եպուպեանէ 100 Ֆ· իր Թոռնիկին մկրտութեան առթիւ:

×

Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Կարպիս Յակոբեանէ 500 Ֆ· ի նպաստ միջոցայ ղպրոցին, վերերան ընկեր՝ Աշոտ Իսահակեանի մահուան առթիւ:

Ի ՆՊԱՍՏ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

(ԲԱՑՄԱՆ 9-ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՌԹԻԻ)

Տէր եւ Տիկին Սարգիս եւ Աստղիկ Գուլումճեան, Պօղոսեան ընտանիք եւ Տարօնի հայրենակցական միութիւն 10·000-ական Ֆրանք, Վասպուրականի Հայրենակցական Միութիւն 5000 Ֆ·, Կապոյտ Խաչի Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղ 2000, Պօմոնի Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղ·, Սէն - Ժէռոմի Սահակ - Մեսրոպ եկեղ·, Պուլվար Օտտոյի Ս· Յակոբ եկեղ·, Շալճեան ընտանիք 1000-ական Ֆ·, Գուրգէն Փիրանեան, Պօմոնի Կապոյտ Խաչ, Մարսէյլի Հայ Աւետարանչներու Միութիւն, Սէն - Ժէռոմի Կապոյտ Խաչ, Պուլվար Օտտոյի Կապոյտ Խաչ, Յարութիւն Տէրոյեան, Բժիշկ Ժորժ Թադոյեան, Սէն - Լուի Ս· Գէորգ եկեղ· Տիկնանց Միութիւն, Մանուկեան, Ալիս Շահմիրեան, Զաւէն Միւտանեան 500-ական Ֆ·, Սաեփան Աւագեան 400 Ֆ·, Ներկարարեան (Մանոսք), Կարապետ Տէրտէրեան, Տէր եւ Տիկին Թախթալեան, Այրի Տիկին Վերդին Փիլիկեան, Հայկ Ֆէրհնկեան, Հայկազ Մարտիրոսեան, Միրէյ Սուքիասեան 300-ական Ֆրանք, Մշակութային Միութեան Տիկնանց Յանձնախումբ, Այրի Տիկին Ճանիկեան, Քրիսթին Զաքարեան 250-ական Ֆրանք, Ճարայեան ընտանիք, Կիրակոս Հելվաճեան, Գրիգորիս քհնյ· Քէշիշեան, Շահան Խչկր· քհնյ· Տէտէեան, Հայկազ Զուբուբեան, Տէր եւ Տիկին Տէր - Գասպարեան, Կորիւն եւ Սօսէ Յովսէփեան, Սարգիս Փիրանեան, Պերճ Կարապետեան, Մարի Պէրպէրեան, Գոզոյեան ընտանիք, Աչոտ Վարդանեան, Աւետեան ընտանիք, Անդրէ Դաւիթեան, Արզումանեան ընտանիք 200-ական Ֆ·, Փարիզ Արմաղանեան, Պեհիկեան 100-ական Ֆ·:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Սէն - Ժէռոմի Ս· Սահակ - Ս· Մեսրոպ Եկեղեցւոյ եւ Հ· Բ· Ը· Միութեան հովանաւորութիւնը վայելող հայկական երկօրեայ դպրոցի տարեվերջի հանդէսը Յունիս 29, Շաբաթ, ժամը 21-ին դպրոցին սրահը:

Հովանաւորութեամբ՝

ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿ· ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ

Ղեկավարութեամբ՝ ուսուցիչներ: Տիկին ՄԱՑՏԱ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ եւ Պ· ԽԱՉԻԿ ԵՐԼՄԱԶԵԱՆԻ:

Փոքրիկներուն կողմէ երգ, արտասանութիւններ եւ զուարճ մը:

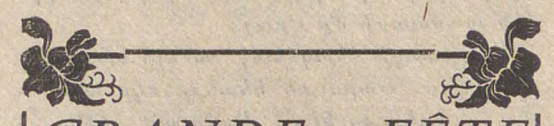
Մեծ դասարանը այս տարուան հանդէսը ամբողջութեամբ կը նուիրէ անմահ՝

ԿՈՄԻՏԱՍԻ

կեանքին եւ գործին իր մահուան 50-ամեակին առթիւ:

Կը հրաւիրուին Սէն - Ժէռոմի եւ շրջակայքի թաղեցիները եւ ծնողքները քաջալերելու համար մեր փոքրիկները եւ վայելելու համար հայկականութեամբ մի քանի ժամեր:

Սէն - Ժէռոմի Կապոյտ Խաչուհիներու կողմէ պիտի հրամցուին զովացուցիչներ եւ կարկանդակ:

GRANDE FÊTE CHAMPÊTRE

avec le grand chanteur
MARTEN YORGANTZ
dans le parc du Centre Culturel
St - Grégoire - de - Nareg
organisée par l'Association Arménienne
Catholique de Lyon
avec la participation de la J. A. M.
Jeunesse Arménienne St. Mesrob
Dimanche 30 Juin
Messe : à 11 heures
à la Chapelle du Centre Culturel
BUFFET ORIENTAL /
/ Ambiance arménienne
Nombreux Jeux et Attractions
TOMBOLA EXCEPTIONNELLE
Grand concours de pétanque
avec de nombreux lots
Adresse : *Centre Culturel St-Grégoire-de-Nareg, 38, route de Collonges à St-Cyr-au-Mont d'Or*

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ՀՐԱՊԱՐԱԿ ԵԼԱԻ
ՄԱՐԹԷՆ ԵՈՐԿԱՆՑԻ
ՆՈՐ ԴԱՍԷԹԸ

HAY DISC

ANNONCE LA SORTIE
DE LA NOUVELLE CASSETTE DE

MARTEN YORGANTZ

Production : PE - KO International

En vente chez tous les disquaires

Distribution exclusive :

HAY DISC
31, rue Lamartine — 75009 PARIS
Tél. : 878 - 22 - 79 — Mo. Cadet

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՅՏԱԳԻՐ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԷՆ

ANTENNE 2

Շաբաթ, Յունիս 22, ժամը 17·55-ի Մակազինի յայտագրին մաս կազմէ (տեւանաբար) Ս· Զաքարի նուիրուած բաժին մը (Փափիէ տ'Ամեճի):

ՍԱՄՈՒԷԼ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԱՄԱՎԵՐՋԻ մրցանակաբաշխութեան ՀԱՆԴԷՍ

Վարժարանիս հանդիսասրահին մէջ, կիրակի, Յունիս 23, ժամը 16·30-ին կը կատարէ:

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ· - Աշակերտական, քառաձայն երգչախումբ, պար, նուագ եւ մրցանակներու բաշխում:

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ· - Գեղարուեստական բաժին, մասնակցութեամբ Նաւասարդ պարախումբի եւ քաղաքիս սիրուած արուեստագէտներու: Ուրախ ու հաճելի մթնոլորտ, պատ՝ բացօթեայ, վարժարանիս դալարագեղ պարտէզներուն մէջ:

Մուտքը ազատ է:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Առնուվիլի Վարագայ Ս· Խաչ եկեղեցւոյ Մատաղօրհնութիւնը, բացառաբար Սեպտեմբեր 22, Կիրակի օր:

OPTIMA Tours

ARMENIE

-- 1985 --

— **Du 20 Juillet au 3 Aout** ..... **6.780 F**
— **Du 3 au 17 Aout** ..... **6.780 F**
— **Du 17 au 31 Aout** ..... **6.780 F**
— **Du 31 Aout au 14 Septembre** ..... **6.780 F**
— **Du 14 au 28 Septembre** ..... **6.780 F**
(tous ces voyages avec aller et retour par KIEV).
— **Du 17 au 31 Aout** ..... **7.050 F**
(2 nuits à MOSCOU dont une à aller et une au retour).

VOYAGE SPECIAL

Sous la conduite de Réverand Père A. KESSEGIAN
du 17 au 31 Août à 6. 780 Frs.
KIEV / EREVAN / TBILISSI / KIEV

(Nos prix comprennent — le transoprt aérien, tous les transferts, la pension complète, le logement dans des hôtels de 1ère classe A en chambre double / bain, les excursions et visites mentionnées dans notre programme, l'ASSURANCE).

(Nos prix ne comprennent pas — la chambre individuelle, les boissons et les frais de nature personnelle, frais de visa 100 F.)

(Groupe minimum 20 inscriptions accompagnateur assuré par notre agence).

Renseignements et Inscriptions:

PARIS

Madame COUMRYANTZ Sonia
OPTIMA TOURS
12, rue Vignon — 75009 PARIS
Tél : 742 - 10 - 35

LIC A 130

UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE
MARSEILLE

Dans le cadre prestigieux du CIOTEL, *à La Ciotat*, l'U. G. A. B. *est heureuse de vous accueillir à l'occosion du*

DINER DANSANT

en l'honneur de M. Alex MANOUKIAN,

le Dimanche 30 Juin, à partir de 18 heures
CIOTEL, Corniche du Liouquet — 13600 LA CIOTAT

PROGRAME DE LA SOIREE :

18 h 00 *APERITIF DANSANT au bord de mer.*
20 h 00 *REPAS DANSANT et coucher de soleil.*
22 h 00 *Nous danserons jusqu'à l'aube.*

Réservations
U. G. A. B. Marseille 37 - 75 - 97 / *L. Kouyoumdjian* 76 - 10 - 17
S. Parakian 40 - 03 - 52 / *J. Chélélékian* 50 - 75 - 49

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
25
MARDI
25 JUIN
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TÉL.: 770.86.60 — TELEX: HARATCH 280 868 F
C.C.P. PARIS 15069-82 E — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա : Տար· 500 Ֆ· - Վեցամսեայ : 260 Ֆ·
Արտասահման : Տար· 550 Ֆ· - Հատը : 3,00 Ֆ·

60ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 15.991 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 60e ANNÉE — No 15.991

ՀԵՌԱՏԵՍԻԼ

Ս. ՂԱԶԱՐ

Շաբաթ, Յունիս 22-ին, Աւթէնս 2-ի ժամը 17·55-ի Մակազինէն յայտագրերէն մէկն էր՝ Վենետիկի Մխիթարեան միաբանութիւնը: Փ. Սեռա եւ Պ. Փիւիսքոս յաջողած էին չատ պեղեցիկ պատկերներ բով ներկայացնել Ս. Ղազարը: Սկիզբէն, որուան բացատրութիւններն ու հակիրճ պատմականը լաւագոյնս կը պատմէին՝ ոդիականը հողերէ զրկուած բայց՝ ոչ արմատներէ ժողովուրդի մը, որ իր ոգեկան հայրենիքը կը պտնէր Ս. Ղազարի մէջ: Վանականներու ամէնօրեայ կեանքը, Մխիթարէն, Ազօքքն ու աշխատանքը, Մխիթարէն յայսոր, միաբանութեան բերած անգնահատելի նպաստը հայ մշակոյթին կը յաջողէին ընդհանուր գաղափար մը տալ, նաեւ անոնց որոնք ոչ մէկ գաղափար ունէին Մխիթարեան հայրերու գործունէութեան մասին: Իսկապէս, չատ տպաւորիչ յայտագիր մը, որու համար շնորհաւորելի են զայն պատրաստողները:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՐՆԹՕ - ՊՈՄՊԷ վիթը ապահովող Քոնթինթալ 747 Պօյինկը, անձնանօթ եւ անբնական պատճառներով մէկ վայրկեանի մէջ, յախչախուած է Ատլանտեան վերեւ, իրլանտական ափերէն 150 քիլոմեթր հեռու: Ոչ մէկ վերապրող կայ, 329 հոգիէն (ճամբորդ եւ անձնակազմ): Ամէնէն ծանրակչիռ արկածներէն մէկն է վերջին տարիներու: Մասնագէտներու համաձայն, նոյնիսկ եթէ չորս շարժակները ուրուէն, կրկին օդաչուն կրնայ լուրջ ալ: Ուրեմն, ոճրահարճն ալ նկատի կ'առնուի, որուան ըլլալով այդ ուղղութեամբ տիրող փսիխոզը եւ երբ մեխանները նման ակնարկներ կ'ընեն, քիչ եաք «տէր» մը կ'ելլէ, նոյնիսկ եթէ ահաբեկչութիւն չէ: Այսպէս Երկուշաբթի առաւօտ 2 տէրեր ելած են, որոնք թէեւ լուրջի չեն առնուիր: Ահաբեկչութեան մասին խօսուեցաւ նաեւ անոր համար, որ նոյն օրը Թոքիոյի օդակայանը, քանատական պիծերու օդանաւ մը ելած պայուսակի մը պայթումը, պատճառ կ'ըլլար 2 հոգիի մահուան եւ չորս հոգիի վիրաւորուելուն: Օդանաւը Վանքուվըրէն կուգար եւ նախատեսուածէն կանուխ կը հասնէր Թոքիօ, ինչ որ կարծել կուտայ թէ ռումբը պէտք է օդին մէջ պայթէր...:

ԻՐԱՆԵԼ պզտիկ, չատ պզտիկ չարժուձեւ մը ցոյց տուաւ, յայտարարելով 31 չիի բանտարկեալներու ազատ արձակուիը, մինչ Ամալը կը պահանջէ 766 չիիներու ազատագրումը: Պէրրի ոչ միայն անբաւարար կը նկատէ, այլեւ կը սպառնայ պատանդները օդահէններուն յանձնել: Ուշչինկթըն կ'ըսէ թէ այդ 31-երու ազատ արձակուիլն ալ ոչ մէկ կապ ունի պատանդներու հարցին հետ, որու համար Ջուլեյերիա կը չարունակէ միջնորդի դեր խաղալ:

«ԿԸ ԶԳԵՄ, Կ'ԵՐԹԱՄ», այս է Ժոսիփէնի սպառնալիքը, ծանօթ բանաւէճին առթիւ, Ֆապիուսի հետ: Կը թուի թէ Ժոսիփէն կը վայելէ (Յուլիս 6-ին, յայտնի կ'ըլլայ), կուսակցութեան նեցուկը, բայց եւ այնպէս կ'ակնկալուի Մխիթարեանի միլամտութիւնը: Ոմանք կ'ըսեն թէ պէտք չէ խանգիսի, ինք ալ ճշդած է՝ «իմ գործս չէ», եւ ակայն անխուսափելի կը թուի:

ԻՏԱԼԻՈՑ Ներակոյտի նախագահին՝ Ֆրանչեսքօ Քոսիկալի ընտրութիւնը որպէս Հանրապետութեան նախագահ, կասկած չէր վերցներ, Երկուշաբթի օր, երբ ըլլալով որ այս դեմոկրատ - քրիստոնեային պիտի չքուէարկէին միայն համամասնավարները, որոնք սակայն պիտի չընդդիմանային:

ՀԱՅԵՐՈՒ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՃԱՆԱՉՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԿԻ ՏԻՒՔՈԼՈՆԷԻ ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԻՒՆԸ

ԿՐՆԱ՞Յ ՆՊԱՍՏԵԼ

—×—

Հինդշաբթի, Յունիս 20, ժամը 18·30ին Ազգ· Ժողովի մէկ փոքրիկ սրահին մէջ, համայնավար երեսփոխան եւ Ազգ· Ժողովի փոխ - նախագահ՝ Կի Տիւքոլոնէ հրաւիրած էր մամուլի եւ կազմակերպութեանց (հայ թէ օտար) ներկայացուցիչներ, ծանօթացնելու համար իր ծրագիրը Հայերու ցեղասպանութեան ճանաչման ի նպաստ:

Իր ելոյթին սկիզբը, Կի Տիւքոլոնէ, յայտնելէ ետք թէ տարիներէ ի վեր իր զբաղմունքը Հայերու հետ, պատճառ եղած էր որ ճանչնայ եւ սիրէ Հայերը, պարզեց ցարդ տարած իր աշխատանքները անոնց ի նպաստ: Յորհելով թէ չի բաւեր Հայերու զօրավիգ ըլլալ այս կամ այն հանդիսութեան առթիւ, բարեկամներու հետ (Անրի Արէկ, Փիէր Տիւրան, Անրի Ֆապր, Մարիուս Պէրթու եւ Միշէլ Գաչդաչեան) մտածած է նախաձեռնարկ ըլլալ Ֆրանսական կոմիտէի մը ստեղծման Հայերու ցեղասպանութեան ճանաչման համար: Ապա, Կի Տիւքոլոնէ ակնարկ մը նետեց Թուրքերու գործած բռնաջնջման, վերապրողներու ցրուումին աշխարհի չորս ծագերուն, ի մասնաւորի այն հաղարաւորներուն որոնք ապաստան գտան Ֆրանսա, ուր իրենց օժանդակութիւնը բերին անտեսական եւ մշակութային զարգացման եւ անոր պաշտպանութեան դժուար օրերուն, հակառակ պայքարին թէ ազատագրման շրջանին:

Գալով Ֆրանսական կառավարութեան դիրքին, ցաւով յիշեց թէ 1965-ին, երբ Ազգ· Ժողովի մէկ հարց կուտար թէ ի՞նչ կը խորհի ընել կառավարութիւնը որպէսզի «այս ցեղասպանութիւնը դատապարտելի միջազգային դեռնի վրայ որպէս՝ ոճիր մարդկութեան դէմ եւ այդպէսով հատուցում տրուի Հայերուն», կը պատասխանուէր իրեն՝ «Պատահած դէպքերէն չիսուն տարի ետք, դժուար է տեսնել թէ ի՞նչ կարելի է ընել»: Երեսփոխանը դառնութեամբ հաստատեց թէ պատմութեան դեռնի վրայ, չնորհատրելի է որ կառավարութիւնը կը խօսի ցեղասպանութեան մասին, ինչպէս ըրաւ Հանրապետութեան Նախագահը Իզէռի մէջ, ափսոս սակայն որ «բայց» մը պէտք է աւելցնել: Այդ «բայց»ին մաս կը կազմեն Մանաքի Անգարա կատարած յայտարարութիւնը, յուշարձանի հիմնարկէքի արգիլումը եւայլն...: Ուրեմն, կը մնայ մարմին մը հիմնել, որ անհրաժեշտութիւն մըն է, աշխատանք տանելու համար ցարդ անպատիժ մնացած այս ոճիրին ճանաչման եւ դատապարտումին համար:

Ելոյթին վերջաւորութեան, ներկաներէն ոմանք խօսք առին իրենց տեսակէտները պարզելու համար եւ հատքոյթը վերջ գտաւ հիւրասիրութեամբ, ջերմ մթնոլորտի մը մէջ:

×

Այս նոր նախաձեռնութիւնը մեզ կը մղէ, անշուշտ, կարդ մը խորհրդածութեանց: Ոչ մէկ կասկած՝ ինչ կը վերաբերի Կի Տիւքոլոնէի ջերմ զգացումներուն Հայերու հանդէպ, վկայ՝ ցարդ տարած աշխատանքները այդ ուղղութեամբ իր ընտրական շրջանին մէջ:

Այսքանը, սակայն չի բաւեր, քանի որ պարտինք նկատի առնել, թէ որքան դիւնք, նման մարմին մը կայ արդէն որ ձեռնածալ նստած չէ եւ բաւական աշխատանք տարած է այդ ուղղութեամբ, ըլլայ Ֆրանսական, ըլլայ եւրոպական Խորհրդարանի ճակատներուն վրայ: Ուրեմն՝ ի՞նչ կրնայ բերել հատ մը եւս ստեղծել, որու կուսակցական - ինչ դոյնի ալ պատկանի - նախաձեռնութիւնը, ուզուի կամ չուզուի, դուռը կը փակէ Ֆրանսայի բազմաթիւ անձնաւորութեանց առջեւ, ինչ որ չի կրնար նպաստել հետապնդուած նպատակին: Ցետոյ, չենք կրնար խուսափիլ անախորժ զգացումէ մը, նկատելով որ Ֆրանսական կուսակցական ներքին հաշուէյարդներու վերաշահումի (ռեֆիւփեբասիոն) առարկայ է նաեւ մեր ցեղասպանութիւնը ու իւրաքանչիւր կողմ կը փորձէ համոզել Հայերը, թէ «միւսը» անկեղծ չէ...: Մենք արդէն ունինք ներքին գաւ մը՝ չկարենալ մէկ մարմնի անունով հրապարակաւ յայտնել մեր հիմնական հարցերը (ցեղասպանութիւն, հողային պահանջ), ինչո՞ւ չկարենալ, դոնէ արտաքին ճակատի վրայ, մէկ մարմնով ներկայացնել ցեղասպանութեան ճանաչման կենսական հարցը:

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ՏՐՔՈՒՐԹԸ ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ՄԷՋ

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՆԹԻԼԻԱՍ· - «Յառաջ»· - (Թելեֆս): Շաբաթ, Յունիս 21, ժամը 16-ին կարդինալ Ալպէր Տրքուրթրէ, փոխ - նախագահ Ֆրանսական եպիսկոպոսական ժողովին պաշտօնական այցելութիւն մը տուաւ Գարեգին Բ. Կաթողիկոսին, Լիբանանի քրիստոնեայ յարանուանութեան պետերուն տուած այցելութիւններուն չարքին: Հանդիպումը տեղի ունեցաւ եղբայրական մթնոլորտի մը մէջ եւ առիթ տուաւ մտքերու անկեղծ եւ չահեկան փոխանակութեան մը: Կարդինալին կ'ընկերանային Հայր Տակէը եւ իր զործակիցները: Հանդիպումին ներկայ էին նաեւ կաթողիկոսական փոխանորդ Արտաւազդ Արք· Թըրթըեան, Լիբանահայոց առաջնորդ՝ Աբրամ Եպիսկ· Քէչիչեան, Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան ազգ· կեդրոնական վարչութեան ատենապետն ու ատենադպիրը՝ մէջը Խաչիկ Պապիկեան եւ Ոսկեբերան Արզումանեան:

Գարեգին Բ. խօսած է զլխաւորաբար այն տեղին ու դերին մասին, զոր կիլիկիոյ կաթողիկոսութիւնը ունի Սփիւռքի մէջ, Լիբանանի հայ զաղութին դերին, ինչպէս նաեւ իր տեսակէտներուն՝ ինչ կը վերաբերի լիբանանեան տագնապին: Գարեգին Բ. նաեւ արտայայտած է իր խոր երախտագիտութիւնը Ֆրանսայի և Ֆրանսայի Եկեղեցւոյ հանդէպ իրենց բարեացակամ հետաքրքրութեան համար Լիբանանի նկատմամբ: Օգտուելով առիթէն, կաթողիկոսը յայտնած է կարդինալին իր տեսակէտները արեւելեան եկեղեցիներու ինքնօրէն եւ քնիկ նկարագրին, կեանքին եւ վկայութեան վրայ:

Կաթողիկոսը, որ տիեզերական չատ մեծ փորձառութիւն ունի, չեշտը դրած է այն իրողութեան վրայ որ հին եկեղեցիներու մասին զոյութիւն ունեցող զաղափարը, հնամենի հետաքրքրութեան մը ուղղութեամբ, բնաւ չի համապատասխաներ ներկայ պատկերին արեւելեան այդ եկեղեցիներուն, որոնք չատ աւելի կենդանի եւ զործունեայ են, քան՝ ինչ որ կը կարծուի:

Արեւելքի եկեղեցիները, ըսաւ կաթողիկոսը, իրենց հարազատ ինքնութիւնն ունին եւ պէտք չէ նկատուին եւ ներկայացուին որպէս ծաւալումը Արեւմուտքի քրիստոնէութեան կամ կքած քրիստոնեայ Արեւմուտքի աղեղութեան ներքեւ: Խօսելով բոլոր քրիստոնեայ եկեղեցիներու ճակատագրին մասին, չեշտեց սերտ կապերը համայնքներու միջեւ ինչպէս նաեւ կենդանի եւ խոր տիալոգը որ պէտք է հաստատուի անոնց եւ մահմետական - ներուն միջեւ թէ Լիբանան եւ թէ Միջին - Արեւելքի միւս երկիրներուն մէջ:

Կարդինալ Տրքուրթրէ մեծ հետաքրքրութիւն ցոյց տուաւ այդ եկեղեցիներուն հանդէպ, ուրախութիւն յայտնելով անոնց բերած այսօրուան վկայութեան համար, վկայութիւն զոր նշանակալից կերպով հաստատարիմ զտաւ Քրիստոսի ոգիին:

Խօսակցութեանց, որոնք ժամ մը տեւեցին, ասարտին, կաթողիկոսն ու Կարդինալը անցան 1915 Ապրիլ 24-ի նահատակաց մատուռը, ուր խոնարհեցան հայկ· վճռականութեան եւ քրիստոնէական հաւատքին այս վկաներուն ամիւններուն առջեւ: Միասնաբար աղօթելէ ետք, Գարեգին Բ. եւ Կարդինալը այցելեցին Անթիլիասի Մայր տաճարը, ուր կատարուեցաւ հայերէն, կիրակնամուտի ժամերգութիւնը:

ԴԻՒԱՆ
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ
ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՑ

ՅՈՒՆԻՍ 24

×

Ցիշենք որ Լիոնի Արքեպիսկոպոսը Լիբանան ժամանած է Ուրբաթ օր, ի պատասխան Ղրիմեան պատրիարքի հրաւէրին:

Կարդինալը Պքերքէ հասած է Լառնաքայի նաւահանգիստէն Ֆրանսական ծովային ուժերուն տրամադրած թռանով: Արտասանած ուղերձին մէջ, կարդինալ Տրքուրթրէ չեշտը դրած է իր այցելութեան կրօնական բնոյթին վրայ: Պատասխանելով այն հարցումին թէ քաղաքական նպատակ մը կա՞յ, ճշդած է որ Պապը տեղեակ է իր այցելութենէն, բայց ոչ մէկ պաշտօն յանձնած է իրեն:

Մեր ընթերցողներուն ծանօթ է, որ Լիոնի Արքեպիսկոպոսը Մերանաւորի պատիւին կ'արժանանար Պապին կողմէ, ճիշդ այն օրը՝ Ապրիլ 24, երբ տպաւորիչ քարոզով կ'ոգեկոչէր Ապրիլեան նահատակները Լիոնի Սէն - Ժան մայր տաճարին մէջ:

ՊԵՐԼԻՆԻ ՎԵՀԱԺՈՂՈՎԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁ

Lothar Gall
BISMARCK - Le Révolutionnaire blanc(*)

Գրեց՝ Ա. ՊԼՃԼԻԵԱՆ
(Պատմ. Գիտ. Տոքթէօր)

Օրերս կը վերջանայ հայ ժողովուրդի ժամանակակից պատմութեան մէջ անկիւնադարձ մը կազմող եւ միջազգային յարաբերութիւններու մէջ ալ նոր հանգրուան մը բացող Պերլինի վեհաժողովին 107-ամեակը: 1878 տարուան զարնան պատմական օրերուն երբ Խրիմեան Հայրիկ՝ վեզարը գլխին եւ «Թղթէ չերեփը» ձեռքին, «քրիստոնեայ» եւ «արդարասէր» Եւրոպայի արքունի պալատներուն դրուները կը բախէր յանուն իր ժողովուրդի բարօրութեան եւ անոր տառապանքներուն բալասան մը դտնելու յոյսով, արեւմտեան տէրութիւններու դաղթաւիրական մրցումը իր զագաթնակէտին հասած էր: Եթէ Մեծն Բրիտանիա ժ.թ. դարու երկրորդ կիսուն, յանձին Փալմէրսթընի, Տիսրայէլիի, Ռասէլընի կամ Սալըզպըրիի իր ամենակարող եւ ճարտար քաղաքական դէմքերը ունեցաւ, Գերմանիա ալ ունեցաւ նոր ժամանակներու իր ամենազօրաւոր քաղաքագէտը, արդի Գերմանիայի կերտիչ՝ Օթթօ Ֆօն Պիսմարքը:

Ահա այս անուանի Փրուսիացիին կենսագրութիւնն է որ անցեալ տարի լոյս տեսաւ Ֆրանսայի կարեւոր հրատարակչատուներէն մէկուն կողմէ: Գրքին հեղինակն է Գերմանացի պատմաբան Լոթար Կալ որ հիմա կը նկատուի պատմաբան Էմիլ Լուտվիկ յետոյ Պիսմարքեան չըրջանի Գերմանիոյ լաւագոյն պատմաբանը: Ֆայար հրատարակչատունը զայն թարգմանաբար Ֆրանսերէն լեզուով հրատարակեց:

Պիսմարքի կենսագրութիւնը հիմնուած է անոր ապրած չրջանի (ժ.թ. դարու Բ. կիսուն), պատմութեան, ընկերաբանութեան եւ փիլիսոփայութեան յատկացուած գլխաւոր աղբիւրներուն վրայ:

Յանօթ է թէ եթէ հայկական ողբերդութեան գլխաւոր պատասխանատուները Օսմանեան կայսրութեան բռնակալ եւ արիւնարբու վարիչները եղան, իրենց ժամանակակից արեւմտեան տէրութիւններու զեկավարները նուազ դեր մը չունեցան մունչ հանդիսատես մնալով անզէն եւ անպաշտպան ժողովուրդի մը խողխողումին ու հոգեվարքին, մինչ անոնք 1878 Յուլիսին Պերլինի դաշնագրով այդ նոյն ժողովուրդի ապահովութեան, բարօրութեան եւ ծաղկումին երաշխաւոր եղած էին:

Այս պատասխանատու զեկավարներէն մին է Օթթօ Ֆօն Պիսմարք որուն կենսագրութեան նուիրուած է վերոյիշեալ բովանդակալից ուսումնասիրութիւնը:

Գիրքը 770 էջ ունի առանց հաշուելու դրացուցակը եւ գիտական մակարդակի վրայ պատրաստուած անուանացանկը: Ան ամփոփուած է 17 գլուխներու մէջ:

Սոսրեւ համառօտ կերպով «Ցառաջ»ի ընթերցողներուն կ'ուզենք ներկայացնել Պիսմարքի կենսագրութիւնը քիչ մը աւելի ծանրանալով վերջին չորս գլուխներուն վրայ, որոնք Արեւելեան հարցի զարգացումներն եւ Պերլինի Վեհաժողովի ժամանակները կը չօշափեն:

×

Օթթօ Ֆօն Պիսմարք 1815 տարուան Ապրիլ 1-ի առաւօտը Արեւելեան - Գերմանիոյ Մակդեպուրկ քաղաքին մօտ Շէօնհաուզէն գիւղաքաղաքը աշխարհ եկաւ: Հայրը՝ Ֆէրտինանտ Պիսմարք, նախկին զինուորական մըն էր որ ընտանեկան ընդարձակ կալուածներու գործերով զբաղելու համար, դեռ երիտասարդ տարիքին, զինուորական ասպարէզէն հեռացած էր: Պիսմարքներու զերդաստանին արմատը մինչեւ Միջին - դար կ'երկարի եւ դարերու ընթացքին ալ անոնք Փրուսիոյ պատմութեան մէջ պատուաբեր եւ կարեւոր դեր մը ունեցած են:

Պիսմարքի մայրը՝ Վիլհելմին Լուիզ եւս կը պատկանէր ազնուական ընտանիքի մը: Ան դուստրն էր Մեծն - Ֆրէտէրիք կայսեր պալատական քարտուղար Անաս - Թասիուս Լուտվիկ Մէնքէնի: Օթթօ Պիսմարք կը պաշտէր իր մայրը որուն հանդէպ խոր հիացում ունէր եւ իր պատանեկութեան տեւական կերպով անոր ազդեցութեան տակ մնաց: Իր մօր թելադրութիւնով է որ իրաւաբանութեան հետեւեցաւ նախ Կէօթինկէնի եւ 1833-էն սկսեալ ալ Պերլինի Համալսարանին մէջ: Պիսմարք միշտ մօրը ազդեցութեան տակ, մտադրած էր հանրային ծառայութեան մասպարէզը ընտրել երբ 1839 տարուան սկիզբին, մայրը՝ դեռ հազիւ 49 տարեկան, մեռաւ: Այս յանկարծակի կորուստը կենսական դեր խաղաց նաեւ ապագայ դիւանագէտ եւ պետական դէմք Պիսմարքի կեանքի ուղղութեան վրայ: «Հանրային գործերու հանդէպ ոչ մէկ հետաքրքրութիւն ունէի» պիտի ըսէր ան յետագային:

1844-ին Օթթօ Ֆօն Պիսմարք առաջին անգամ դիւանագիտական ասպարէզին ներս մուտք գործեց:

1851-ին Պիսմարքը կը տեսնենք Ֆրանքֆուրթի Գերմանական Ազգային Ժողովին մօտ Փրուսիայի դեսպանի հանդամանքով: Այդ թուականներուն, Գերմանիա բազմաթիւ իշխանապետութիւններու բաժնուած էր, թուով 41: Առնցմէ ամենք յետ ժառանգական հարցերու չուտով ձուլուեցան ուրիշներու մէջ, եւ մնաց 36 իշխանապետութիւն եւ 4 «ազատ» քաղաք: Այս վերջիններէն մին էր նաեւ Ֆրանք - Ֆուրթը, ուր, կը գտնուէր նաեւ Ազգային Ժողովը: Պիսմարք առաջին մէկ օրէն իր իրողիա, անդիջող եւ աննկուն նկարագրով չանաց Փրուսիայի վարկը բարձր պահել որ իրր Պետութիւն միւս գերմանական իշխանապետութիւններուն բաղդատմամբ առանձնայատուկ տեղ կը գրաւէր եւրոպական երկիրներու արքունիքներուն մօտ:

Օթթօ Ֆօն Պիսմարք թէպէտ ազնուական ընտանիքէ սերած, սակայն իր բիրտ ու կտրուկ բնաւորութեան պատճառաւ անցեալ դարու ընկերային եւ դիւանագիտական չրջանակներուն կողմէ չերմ ընդունելութիւն մը չգտաւ: Պիսմարք աւելի առաջ երթալով Աւստրիոյ Ֆրանքֆուրթի մօտ գրկած ներկայացուցիչին դերը չանաց նսեմացնել ի նպաստ անչուշտ Փրուսիայի վարկին: Ան համոզուած էր թէ կը գրէ Լոթար Կալ, «այս երկու տէրութիւններէն մին պէտք էր որ ի վերջոյ նահանջէր ի չահ միւսին» (տե'ս էջ 141): Ինչ որ ծանօթ է, իրօք ալ այդ պատահեցաւ աւելի ուշ:

Նոյնիսկ երբ ռուսական զօրախումբերը առանց պատերազմ յայտարարելու 1853 տարուան Յուլիսին Դանուբի ափերը հասան, Պիսմարք թելադրեց Փրուսիոյ թագաւոր Ֆրէտէրիք - Կիյոմ Դ.ին որ Փրուսիա Աւստրիոյ կողքին պատերազմի չմտնէ Ռուսաստանի դէմ, նկատելով թէ ռուս - թուրք պատերազմէ մը ոչինչ կարելի էր սպասել ի չահ Գերմանիայի:

Պիսմարքի Ֆրանքֆուրթի ներկայացուցչական պաշտօնին վերջ տրուեցաւ 1859-ի Մարտին եւ նշանակուեցաւ Ս. Փեթերսպուրկի մօտ դեսպան: Ան հոն մնաց մինչեւ 1862 տարուան սկիզբը, յետոյ չրտունակելու համար նոյն պաշտօնը Փարիզի մէջ: Եթէ Ֆրանքֆուրթի մէջ պաշտօնավարած ժամանակ Պիսմարք յայտնաբերած էր արտակարգ կորով եւ զգայնական զգացումներով տոգորուած անհատականութիւն մը, Փեթերսպուրկի եւ Փարիզի մէջ իր պաշտօնակիցները չյապաղեցան հաստատելու իր հաստատամտութիւնը, անկեղծ, յստակատես եւ սակայն խիստ կարուկ նկարագիրը:

Յանօթ իր անսակարկ հայրենասիրութեամբ եւ զօրաւոր անհատականութեամբ, 1862 տարուան Սեպտեմբերին, Պիսմարք կայսեր հրամանով Պերլին հրաւիրուեցաւ եւ նշանակուեցաւ վարչապետ: Ան քնաւ չչեղեցաւ իր որդեգրած քաղաքական ուղեգիծէն: Փրուսիայի դերը Պիսմարքի վարած կորովի քաղաքականութեան համար է որ Եւրոպական մեծ տէրութիւններու մօտ բացառիկ տեղ մը գրաւեց: Անոր օրով է որ Փրուսիա, Դանիա եւ Աւստրիան պարտութեան մատնելով հոգային կցումներ ապահովեց: Իսկ 1870-1871-ին Ֆրանքօ - Գերմանական պատերազմը որ ծագեցաւ Սպանիոյ թագին Հոհէնցոլէրն գերդաստանէն իշխանի մը ընտրութեան պատճառաւ Գերմանիա առաջնորդեց Եւրոպայի մէջ առաջնակարգ պետութեան մը գերին, անչուշտ ի վնաս իր հարեւաններուն՝ Ֆրանսայի եւ Աւստրօ - Հունգար կայսրութեան:

×

Հայ ժողովուրդի ժամանակակից պատմութեան մասնագէտներ առհասարակ բաւարար կերպով չեն խորանար կամ կը վախնան ստորագնահատել թէ ինչո՞ւ Տիսրայէլի մը, կամ Պիսմարք մը, Գերմանիոյ վեհաժողովին առթիւ Գերմանիա այցելող հայ պատուիրակութեան հանդէպ ցուրա վերաբերում մը ցոյց տուին կամ անտարբեր դտնուեցան: Անոնք կը քննադատեն որ հայկական խղճերը մեծ ակրութիւններու կոզմէ գրկարաց չըն - դունուեցան եւ հայկական պատուիրակութիւնը ձեռնունայն վերադարձաւ Պոլիս: Պիսմարք միջազգային ընդարձակ քաղաքականութիւն մը կը վարէր որ կ'ենթարկէր մինչեւ Մայրագոյն - Արեւելք: Հետեւաբար, երբ Պիսմարք 1876-ի տարեվերջին կոպտօրէն կը յայտարարէր թէ «ամբողջ Արեւելեան հարցը - եւ ոչ թէ հայկական հարցը լինչպէս երբեմն մեր գրողները կամ պատմաբանները կը գրեն - չարժեր նոյնիսկ Փոմերանիայի մեռած գինուորի մը ոսկերոտիքը», չատ ալ չէր չափազանցեր երբ նկատի առնենք Գերմանիոյ համար իր յետագայ ծրագիրները:

Ի վերջոյ ի՞նչ կը ներկայացնէր Արեւելեան հարցը Գերմանիոյ կամ միւս Պետութիւններուն համար: Եթէ Ռուսաստան յանուն քրիստոնէութեան անցեալ դարուն քանիցս սուրը պատեանէն հանեց պատճառը այն էր որ չահերը Պալքան - ներու քրիստոնեայ ժողովուրդներու չահերուն հետ զուգահեռական կ'ընթանային եւ պիրարչէին խաչաձեւեր ինչպէս Անգլիոյ, Ֆրանսայի կամ Գերմանիոյ պարագային:

«Արեւելեան հարցը խնդիր մըն է» կըսէր անգամ մը Պիսմարք, «որուն առթիւ մեր բարեկամներուն օգտակար, իսկ մեր թշնամիներուն վնասակար կրնանք ըլլալ առանց անտեսելու մեր անձնական չահերը»:

Պիսմարք 1878-ի գարնան, Եւրոպայի մէջ անցկեացուս հակամարտութեան մէջ գլխաւոր «հաչտարար» դատաւորի դերը խաղայ ինչպէս դիտել կուտայ Լոթար Կալ: Եւ արդարեւ Պիսմարք մեծ դեր ունեցաւ որ եւրոպական ընդհանուր պատերազմ մը չծագի Պերլինի վեհաժողովն յետոյ, որուն անտարակոյս Գերմանիա դիտող մը չէր կրնար մնալ (տե'ս էջեր՝ 541 - 549):

«Երկաթեայ վարչապետ»ին կենսագրութեան նուիրուած այս մենագրութեան մէջ մեր կարծիքով հեղինակը բաւարար կերպով չէ ծանրացած եւ չէ լուսաբանած Պիսմարքի Եւրոպայի արտաքին քաղաքականութեան մէջ ունեցած դերը: Արդարեւ մեր անձամբ կատարած պրպտումներուն վրայ հիմնուելով կրնանք հաստատել թէ, Պիսմարք՝ հեռատես եւ յըստակատես, բայց մանաւանդ իրատես, արեւելեան հարցի, ընդ որս հայկական, ամէն փուլերով հետաքրքրուած է, նոյնիսկ 1890-էն յետոյ, երբ երիտասարդ կայսր Կիյոմ Բ.ի հետ չկարենալով համաձայնիլ հրաժարեցաւ:

×

Եզրակացնելու համար, լսենք որ մեր «քաղաքագէտներուն համար անօգուտ չէ ժամանակակից քաղաքական դէմքերու կենսագրութիւններուն լաւ ծանօթ ըլլալ. իրենց մտածումները եւ տեսութիւնները լաւ ճանչնալով, հայկական հարցը (անշուշտ եթէ կայ հայկական հարց մը մեր դարավերջի տարիներուն) կարենալ լաւագոյնս առաջնորդելու համար: Ներկայիս յաճախ կը տեսնենք թէ օտարի մը երբեմն բարեկամական, երբեմն նպատակաւոր հայանպաստ մէկ յայտարարութիւնը (որ չատ անգամ ամէն մարդ դիտէ թէ ոչինչ կը փոխէ խորքին մէջ), որքան լաւատեսութեան կը մղէ կամ կը յուսահատեցնէ: Ժողովուրդ մը, պէտք չէ մոռնայ երբեք որ, միմիայն իր ազգային ուժերուն եւ միջոցներուն պէտք է վստահիլ ամէնէն առաջ ազգային իտէալի մը յաջողութեան համար:

* Editions Fayard, Paris, 1984, 160 Frs.

ԱԶԱՏ ՇՐՋՈՂ ՑԱԽԱԳԱՐՆԵՐ

×

«Մօտ է գարունը: Շուտով կը բացուի: Գարնան ծաղիկի բաժակը պիտի վերածուի կեսարի փառապսակի բաժակին:

Եռանդն ու խանդավառութիւնը հարատանեկան մթնոլորտ ստեղծած են Թիւրքիոյ եւ Լիվըրփուլ: Հեռանկարի պինդութիւնը բազմապատկուած է ալքալի արբեցութեամբ:

Իւրաքանչիւր հատատքն ունի իր ուժին: Պիտի ճզմեն հակառակորդը: Յաղթանակը կը չի' կրնար խուսափիլ մա'նաւանդ, երբ ունին չեփոր եւ ծնծղայ հնչեցնողներ. հերոսները ուսերու վրայ պարացնող մոլեռանդներ:

Սրտերու տենդն ու սարսուռը պատառներով եւ լոզունգներով զարդարած է Պելֆիոյ մարզադաշտն ու երկինքը: Քիչ յետոյ, սուսերամարտիկները պիտի ապացուցանեն իրենց ուժն ու վարպետութիւնը եւ բարեկամաբար պիտի ողջագուրուին տաղթական ու պարտեալ:

Մարզանքն ու մրցումը եղբայրութեան ու սիրոյ կապ մըն է:

Կ'աւետեն, կը պնդեն, կը հաւատացնեն:

Կեցցէ՛ ուրեմն մարզանքը: Կեցցէ՛ կոմակերպիչները: Կեցցե՛ն Լիվըրփուլ եւ Ճիւվէնթիւս որ Թիւրքն:

Եւ եկաւ մէ՛ծ օրը ... Արեւը հանած է արեւմուտք եւ հսկայ ամպիոնը զարուած օժանդակ ուժերու դոյնզգոյն տարազներով: Կազմ ու պատրաստ են Լիվըրփուլի սուտհակ հուլիկան կամ խուլիկանները: Պիտի պոռան, պիտի ազազակեն, պիտի երգեն ու քաջալերեն իրենց Կլատիաթէօրները եւ յաղթանակը չալկած, պիտի տանին Անգլիա, կոթողեն աչխատանքէ զարդած իրենց գործարաններու տանիքները:

Բայց ի՞նչ է այս: Դեռ մէկ ժամ կայ: Զըլլա՛յ որ Պելֆիան խարդախած է ժամացոյցները: Համբերութիւնը չափ ու սահման ունի: Սլաքը պէտք է հրել - յառաջացնել:

«Tirez les premiers, messieurs les Anglais»:

Լիվըրփուլ չէ՛, որ պիտի մերժէ Ֆրանսական քաղաքավարութիւնը:

«Ցառա՛ջ, ցեղիս անմահներ»...

Գինովութեան ու անհամբերութեան մրրիկը կը վերածուի փոթորիկի. ալիքէ հսկայ կոհակներու կերպարանք առած, կը յառաջանայ կատաղութեամբ դէպի Թիւրքէնի ափերը:

Կը խորտակուին ամբարտակները: Իսլամիոյ պաշտպանողական ճաղերը տեղի կուտան անգլիական յորձանքին առջեւ: Փայտէ սուիններ դեհին կը փռեն պատանիներ, կիներ, մարդիկ: Կը ճզմուին գլուխներ, սրունքներ, մարմիններ:

Կոտորա՛ծ, աւերա՛կ, Ուաթէրլո՛ ... պատառուներու, դրօշակներու, գիակներու խեղճ խենչչային տեսարան:

Եղբայրական մարզահանդէսը, թաղմանական պատարագ կ'երգէ:

Ա՛խ՛ զ Պելֆիա ... որքա՜ն միամիտ էիր, որ կրցար հաւատալ Լիվըրփուլեան բարեկամութեան: Ցեղապաշտութիւնը սահման կը ճանչնա՞յ միթէ:

×

Ինչո՞ւ համանուագ, միաղանգուած չէ մարզակութիւնը: Ինչո՞ւ գոյութիւն ունին ազգեր եւ լեզուներ: Զարգերու պատճառը դրօշակի ռասիզմը չէ՞ արդեօք:

Ազգային դրօշակ. ազգային քայլերգ. ազգային չահեր. ազգային արտադրութիւն. ազգային սահման. ազգային ինքնապաշտպանութիւն: Ռասիզմի բուն արմատը հոն չէ՞ տնկուած արդեօք, որ կը ծլի, կ'ուռճանայ. ճիւղերը կը տարածէ ամէն ուղղութեամբ, կ'երկննայ մինչեւ սրտերու, հոգիներու, ուղեղներու խորը:

Ե՞րբ է որ ռըկպի, պասքէթ-պոլ, լոզ, թէնիս, Ֆորմիւլ մէկ կամ հարիւր պիտի հետեւին անգլիական հրոսակներու չահատակութեանց օրինակին:

Եթէ ողիմպիականը եւ չուէյտականը ուժ զարգացնելու միջոց մըն է լոկ, ինչո՞ւ զործ ունի ազգային պատկանելիութեան եւ ազգ. քայլերգ, երբ մարզանքի քայլերգ մը գոհացում պիտի տար հանդիսաւոր բացումին:

ԼԵՒՈՆ ՍՈՓՈԿԼԵԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՐԱՆ

ԿՈՖՈՒՆ

ՎԱՀԱԺՆԻ ՂԱՆԴԱՐՅԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ
ՀԱՇՏԱՏԱՐԱՆ

Նրա ծաղրածուական հոտառությունը էր ամենաուժեղ կողմը, որ պահպանվել էր մինչև վերջ։ Նա ինքն էր իմանում այդ։

- Ես ունեի ոչնչացրած բոլոր մոլուցքները, բայց մեկը չեմ ոչնչացրել - ասում էր նա ինքն իրեն։ - Ես ունեի ամենից ուժեղ մոլուցքը - ինձ ոչնչացնելու մոլուցքը։

Նա ինքնասպանության մասին էր մտածում, բայց ոչ ոքի չէր ասում։ Ոչ ոքի չէր ասում, որ ինքնասպանության մասին է մտած

Ս· ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՋ ՓԱՐԻԶ

Հինգշաբթի, Յունիս 27, տօն է Սրբոց Թարգմանչացն Մերոց՝ Սահակայ եւ Մեսրոպայ:

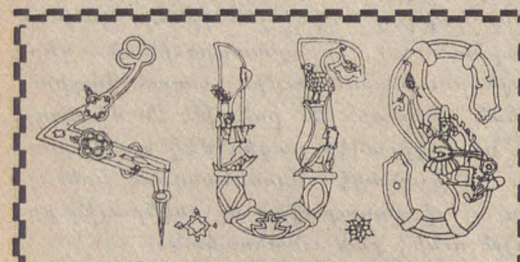
Այս առթիւ Փարիզի Ս· Յովհաննէս - Մկրտիչ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10-ին պատարագ կը մատուցուի:

ԿՈՉ

Կապոյտ Խաչի Շրջանային Վարչութիւնը որոշած է Օգոստոս ամսուն առաջնեակ մը լիբանահայ երախաներ բերել տալ Պէլֆոնթէնի կայանը:

Այս երախաներու կեցութեան եւ յարակից այլ ծախքերը վարչութիւնս պիտի հոգայ: Իսկ օդանաւով երթեւեկը կը կարօտի քանի մը տասնեակ հազար Ֆրանքի: Որպէսզի այս չքաւոր երախաները մէկ ամիս հեռու ըլլան ռումբերու որոտումէն եւ աշխարհի ուրիշ երախաներու պէս խաղաղ ամիս մը անցընեն, կոչ կ'ընենք մեր հայրենակիցներու առատաձեռնութեան որպէսզի կարենանք վճարել օդանաւի տոմսերը: Կանխաւ շնորհակալութիւն: Նուէրները ուղարկել՝

CROIX BLEUE
17, rue Bleue — 75009 Paris

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ
MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE DE DECINES
15, rue du 24 Avril 1915 — 69150 Decines

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ՄԵԾ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՐ, - ԹԱՏՐՈՆ, - ՄԻՄՈՍ, - ԵՐԱ-ԺԸՇՏՈՒԹԻՒՆ, - ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍ, - ՍԱՀԻԿՆԵՐՈՒ ԼՈՒՍԱՐՋԱԿՈՒՄ, - «ՔԱՐԱԹԷ»ի ցոյց:

Մասնակցութեամբ՝ Մշակոյթի Տան մանուկներուն, պատանիներուն, չափահասներուն եւ տարեց անդամներուն, Շաբաթ, Յունիս 29, ժամը 20·30-ին Տէսինի քաղաքապետարանի սրահին մէջ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Առնուվիլի Վարագայ Ս· Խաչ Եկեղեցւոյ Մատաղօրհնութիւնը, բացառաբար Սեպտեմբեր 22, կիրակի օր:

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

ՏԷՍԻՆ· - Ալին Գարակէօզեան, ի յիշատակ իր հօր՝ Խորէն Գարակէօզեանի մահուան Բ· տարելիցին, 200 Ֆ· կը նուիրէ «Ծառաջ»ին, որու չատ կապուած էր ողբացեալը:

×

ՔԼԻՇԻ· - Հրաչեայ Տէր - Անդրէասեան 200 Ֆ· կը նուիրէ «Ծառաջ»ին երուանդ Տէր - Անդրէասեանի եւ Շաւարշ Միսաքեանի յիշատակին:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊ· ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները, Շաբաթ, Յունիս 29-ին ժամը 15-ին Մշակոյթի Տունը 17 rue Պէօ: Կարեւոր օրակարգ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Իսիի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ առացած է·- 1000 Ֆ· Տէր եւ Տիկին Պօղոսեանէ իրենց ընտանիքին ննջեցեալց հոգեհանգստեան առթիւ, եւ 100 Ֆ· Այրի Տիկին Սիրանոյշ Գարակէօզեանէ փոխան ծաղիկի Տիկին Գեղամ Շինիֆեեան - Փափազեանի մահուան առթիւ:

×

Շաւիլի Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ առացած է հետեւեալ նուէրները·- Պ· Վռամշապուհ Սարգիսեան 500 Ֆ·, Տիկին Ազատի Պարոնեան, զպրոցին համար Տիկին Շինիֆեեան - Փափազեանի մահուան առթիւ 200 Ֆ·, Պ· Օննիկ Նալպանտեան 200 Ֆ·, Տիկին Մարբանոյշ Քօզճու 100 Ֆ·:

×

Ս· Մեսրոպ կրթարանը շնորհակալութեամբ առացած է՝ 200 Ֆ· Տիկին Խաչատուրեանէ Պ· Հաճի Աբրիճեանի մահուան առթիւ: 350 Ֆ· Պ· Ալպէր Անդրէասեանէ իր անհերօր մահուան առթիւ:

×

Լիոնի Ս· Յակոբ Մայր Եկեղեցւոյ Ազգ· Միութեան Վարչութիւնը շնորհակալութեամբ առացած է հետեւեալ գումարները ի նպաստ եկեղեցւոյ պայծառութեան·- Մարիամ Գալփակեանի մահուան առթիւ՝ փոխան ծաղկեպսակի·- Եկեղեցւոյ·- Տէր եւ Տիկին Ճէպրայէլ Պահատուրեան 500 Ֆ·, Տէր եւ Տիկին Միշէլ Մնապեան 300 Ֆ·, Պ· Գաբրիէլ Մնապեան (Վալանսէն) 200 Ֆ·, Տիկին Պայեան (Վալանսէն) 150 Ֆ·: Տիկին Լուսիկ Մկրտիչեան 1000 Ֆ·, Տիկին Եաղուպեան 500 Ֆ· Եկեղեցւոյ, 300 Ֆ· զպրոցին, (Սէն - Մօրիսէն) Տիկին Զարուքեան, (Մխիթարիստ) Տէր եւ Տիկին Գասպար Նորաշեան, Տիկին Տօնապետեան, Պ· Փիէռ Պաղտասարեան 200-ական Ֆ·, Տիկին Խաչատուրեան, Արմէն Տէր - Սարգիսեան, Ազատի Մարտիրոսեան, Այրի Տիկին Զալըքեան, Պ· Ժիրայր Գօչ, Տիկին Նիսանեան 100-ական Ֆրանք, (Ռոմանէն) Փիէր Նազարեան 300 Ֆ·, Գարեգին Գիլէրճեան 150 Ֆ·:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ԵՐԿՍԵՌ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

1985 - 1986 ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

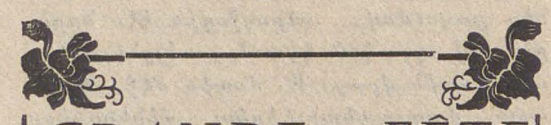
Դպրոցասէր Տիկնանց Երկսեռ Վարժարանի 1985 - 1986 տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են: Վարժարանը ունի մանկապարտէզ, նախակրթարան եւ երկրորդականի 6-րդ, 5-րդ եւ 4-րդ դասարանները:

Ինքնաշարժներու սպասարկութիւնը կը կատարուի հետեւեալ շրջաններու մէջ·-

Առնուվիլ, Վիլէք լը Պէլ, Կուբէնվիլ, Օլնէ սու Պուա, Սեվրան, Լիվրի - Կարկան, Մօնֆէռմէյ, Վիլփէնթ, Տրանսի, Ռոմէնվիլ, Կանեզի, Փարիզ 20-րդ:

Վարժարանը կը պահէ դիշերօթիկ բաժինը:

Դիմել անօրէնութեան· - 1, Պուլվարտ տիւ Նոռ, 93340 լը Ռէնսի, երկուշաբթիէն՝ Ուրբաթ, առաւօտեան ժամը 10-էն մինչեւ կէսօրէ ետք ժամը՝ 17: Հեռաձայն·- 381 - 01 - 72:

GRANDE FÊTE CHAMPÊTRE

avec le grand chanteur
MARTEN YORGANTZ
dans le parc du Centre Culturel
St - Grégoire - de - Nareg
organisée par l'Association Arménienne Catholique de Lyon
avec la participation de la J. A. M.
Jeunesse Arménienne St. Mesrob
Dimanche 30 Juin
Messe : à 11 heures
à la Chapelle du Centre Culturel
BUFFET ORIENTAL /
/ Ambiance arménienne
Nombreux Jeux et Attractions
TOMBOLA EXCEPTIONNELLE
Grand concours de pétanque
avec de nombreux lots
Adresse : *Centre Culturel St-Grégoire-de-Nareg, 38, route de Collonges à St-Cyr-au-Mont d'Or*

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՊ

ՄԱՐՍԷՅԼ

Սէն - Ժէռօմի Ս· Սահակ - Ս· Մեսրոպ Եկեղեցւոյ եւ Հ· Բ· Ը· Միութեան հոգեվանաւորութիւնը վայելող հայկական երկօրեայ դպրոցի տարեվերջի հանդիսը Յունիս 29, Շաբաթ, ժամը 21-ին դպրոցին սրահը:

Հովանաւորութեամբ՝
ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿ· ՎԱՐԴԱՆԵԱՆի

Ղեկավարութեամբ՝ ուսուցիչներ: Տէր. կին ՄԱՑՏԱ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆի եւ Պ· ԽԱՉԻԿ ԵՐԼՄԱԶԵԱՆի:

Փոքրիկներուն կողմէ երգ, արտասանութիւններ եւ զուարեստ մը:

Մեծ դասարանը այս տարուան հանդէսը ամրողջութեամբ կը նուիրէ անմահ՝
ԿՈՄԻՏԱՍԻ

կեանքին եւ գործին իր մահուան 50-ամեակին առթիւ:

Կը հրաւիրուին Սէն - Ժէռօմի եւ շրջակայքի թաղեցիները եւ ծնողքները քաջալերելու համար մեր փոքրիկները եւ վայելելու համար հայկականութեամբ մի քանի ժամեր:

Սէն - Ժէռօմի Կապոյտ Խաչուհիներու կողմէ պիտի հրամցուին զովացուցիչներ եւ կարկանդակ:

×

ՇԱԽԻԼ

Շաւիլի Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ միօրեայ դպրոցի տարեկան հանդէսը տեղի պիտի ունենայ, Շաբաթ, Յունիս 29, ժամը 20·45-ին Եկեղեցւոյ կից Ս· Պալասպանեան սրահին մէջ:

6, Կոմիտաս փողոց

Մուտքը ազատ է:

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած են արձանագրութիւնները 1985 - 1986 տարեշրջանին համար: Հայեցի եւ լաւագոյն կրթութեան մը համար, դիմեցէք·-

Collège Arménien Samuel Moorat
26, rue Troyon — 92310 Sèvres
Հեռաձայն·- 534 - 68 - 28

Կ'ընդունուին միայն ուսումի յարմարութիւն ունեցող բարեկիրթ պատանիներ մինչեւ 13 տարեկան:

Տարեթոշակի դիւրութիւններ, ուսումի մէջ յառաջադէմ թեկնածուներու:

— L'UNION CULTURELLE DES ARMENIENS DE FRANCE —
vous propose plusieurs voyages en

Arménie
TRANSTOURS

— 25, rue d'Argenteuil - 75001 PARIS — Tél: 261-58-28 —

LIC. 132

PARIS

DU 10 AOUT AU 25 AOUT
16 jours dont 3 à Leningrad et 12 à Erevan

10 Août	Paris/Leningrad
11 Août	Leningrad
12 Août	Leningrad
13 Août	Leningrad/Erevan
13 au 24 Août	Erevan
24 Août	Erevan/Moscou
25 Août	Moscou/Paris

7700 F.

DU 07 SEPT. AU 21 SEPT.
15 jours
dont 4 à Kiev et 11 à Erevan

07 Septembre	Paris/Kiev
08 Septembre	Kiev
09 Septembre	Kiev/Erevan
09 au 20 Septembre	Erevan
20 Septembre	Erevan/Kiev
21 Septembre	Kiev/Paris

6500 F.

DU 5 OCT. AU 20 OCT.
16 jours dont 14 à Erevan

05 Octobre	Paris/Moscou
06 Octobre	Moscou/Erevan
07 au 19 Octobre	Erevan
19 Octobre	Erevan/Moscou
20 Octobre	Moscou/Paris

6000 F.

MARSEILLE

DU 17 AOUT AU 30 AOUT
14 jours dont 12 à Erevan

17 Août	Marseille/Moscou
18 Août	Moscou/Erevan
18 au 29 Août	Erevan
29 Août	Erevan/Moscou
30 Août	Moscou/Marseille

7100 F.

DU 07 SEPT. AU 20 SEPT.
14 jours dont 12 à Erevan

07 Sept.	Marseille/Moscou
08 Sept.	Moscou/Erevan
09 au 19 Sept.	Erevan
19 Sept.	Erevan/Moscou
20 Sept.	Moscou/Marseille

7100 F.

Մանրամասնութիւններ համար դիմել՝ Զ· Ալեքսանեանի
11, rue du Bassin - 13012 Marseille — Tél: (91) 93-04-90 ou (42) 83-31-55

UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE
MARSEILLE

Dans le cadre prestigieux du CIOTEL, *à La Ciotat*, l'U. G. A. B. *est heureuse de vous accueillir à l'occosion du*

DINER DANSANT

en l'honneur de M. Alex MANOUKIAN,

le Dimanche 30 Juin, à partir de 18 heures
CIOTEL, Corniche du Liouquet — 13600 LA CIOTAT

PROGRAME DE LA SOIREE :

18 h 00 *APERITIF DANSANT au bord de mer.*
20 h 00 *REPAS DANSANT et coucher de soleil.*
22 h 00 *Nous danserons jusqu'à l'aube.*

Réservations
U. G. A. B. Marseille 37 - 75 - 97 / *L. Kouyoumdjian* 76 - 10 - 17
S. Parakian 40 - 03 - 52 / *J. Chélélékian* 50 - 75 - 49

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
26
MERCREDI
26 JUIN
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TÉL.: 770.86.60 — TELEX: HARATCH 280 868 F
C.C.P. PARIS 15069-82 E — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա : Տար· 500 Ֆ· - Վեցամսեայ : 260 Ֆ·
Արտասահման : Տար· 550 Ֆ· - Հատը : 3,00 Ֆ·

60ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 15.992 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 60e ANNÉE — No 15.992

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՓՐՈՖ. ՋՈՆ ԿԻՐԱԿՈՍԵԱՆ

(ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՒՈՒԹԻՒ)

«Յառաջ» օրին դաժան մահը Փրոֆ. Ջոն Կիրակոսեանի: Այս առիթով ներկայացուց նաեւ դիմագիծը անդուլ քանող գրչին, վերջին տասնամեակներուն, Հայաստան: Անոր արդասաբեր աշխատութիւններու ցանկը՝ այնքան պերճախօս, իրենց խորագիրներով իսկ:

Նուիրուած մեր մօտաւոր անցեալի էջերուն՝ հայ - թրքական յարաբերութիւններուն, Սուլթաններէն Իթթիհատ եւ մինչեւ Քեմալ ի գործ դրուած հայահալած մարդերուն, ի. դարու առաջին տեղասպանութեան, եւ եւրոպական - միջազգային դիւանագիտութեան նենգ խաղերուն, անուշտ պետական իւրայատուկ եւ առանձնայատուկ չահերէ առաջնորդուած:

Արեւմտահայաստանէն մազապուրծ ազատած տարագիր ընտանիքի չաբաւիղ, ուսած գիտական միջոցով, - ուրեմն կէսերն ու հարցերը կշռող, դատող, - Փրոֆէսօր Ջոն Կիրակոսեանի գլխաւոր յատկանիշը կը մնայ մերձ պատմական էջերու ուսումնասիրութիւնը:

Հիմնականը: Մանրակրկիտ քննութեան ենթարկել դիւանագիտական, - առհասարակ, - օտար աղբիւրները, թղթածրարները, եւրոպական դիւանատուներու:

Եւ, մերկապարանոց համբով, - առանց կիրքի, յետագէմ նկատումներու, կանխակալ կարծիքներու, - հրապարակ դնել այն ինչ որ կը մնայ պատմական ճշմարտութիւն:

Քաղաքական չահեր՝ հետապնդուած մէկ ու պարապ խոստումներու վրայ՝ ուղղուած Հայութեան, երբ ան՝ ժողովուրդը, Օսմանեան կայսրութեան սահմաններուն մէջ կը ձգտէր մինչեւ իր մարդկային - ցեղային տարրական իրաւունքները պաշտպանել: Զանոնք արժեցնել: Իրականութիւն դարձնել:

Փաստերը անթիւ եւ տարածուն կը մնան: Օսար դիւանատուներու թուղթերը ասոնց ապացոյցը կուտան: Հոգեչահ խօսքեր, - չ՞ որ ժողովուրդ մը միամտօրէն հաւատաց կեղծ ու պատիր խօսքերու: Երբ անդին Համիտէն Թալէաթ, ապա՝ Քեմալ, լաւ ըմբռնելով քաղաքականութիւն բառին երկդիմի իմաստը, հակառակեայ, հակամարտ դիրքերը այս եւ այն մարտադաշտերուն, հետեւողական կերպով կը գործադրէին հայութեան թիւը նօսրացնելու, զայն բնաջինջ ընելու, կայսրութիւնը, ապա մնացեալ հողը վերջնապէս թրքացնելու հետեւողական նպատակը: Եւ դեռ կը ծրագրէին, կը հետապնդէին համաթրքութեան, համաթուրանականութեան սին դաղափարնե - րը: Հեռանկարները:

Փրոֆէսօրին երկրորդ արժանիքը: Հրապարակ հանել, լոյս ընծայել, մանրակրկիտ եւ հետեւողական պրպտումներու ուղիով, դիւանական վաւերագիրները, յաճախ առաջին անգամ ըլլալով:

Կարեւոր: Որովհետեւ մենք, ընդհանրապէս, մեր տեսածներն ու ըսածները կը յանանչենք: Կը կրկնենք: Քա՞նի հարիւրերորդ անգամն ըլլալով: Եւ ասոնք կ'անտեսուին, կ'ուրացուին, նոյնիսկ կը փոխուին նոյնինքն ցեղասպաններուն կողմէ: Նաեւ չահերով առաջնորդուող մեծ ու փոքր Պետութիւններու կողմէ:

Պրպտող միտք: Արդասաբեր գրիչ: Որ մանաւանդ Գոլիա - Անգարա եւ այլուր կատարուող խեղաթիւրումները՝ պատմական, մէկ առ մէկ կը դատափետէ, աղեւներով, վկայութիւններով, առհասարակ թրքական աղբիւրներու վրայ հիմնուած:

Փրոֆ. Ջոն Կիրակոսեանի եւ անոր նըմանները անխոնջ աշխատանքը պէտք է շարունակուի: Պատմութեան ճշգրիտ դիրը իր իսկական հունին մէջ դնելու բոլոր կարեւոր, արդար մտադրութեամբ:

Սրբագրութիւններ, անչուշտ: Ճշդումներ՝ անկասկած: Հայ իրականութեան հայրդ եւ այս չրջափիճին մէջ գործած եւ գործող որոշ չարժումներու ուղղութեամբ:

Մանրամասնութիւններ, առհասարակ:

Հիմնականը՝ ճգտումն է գրիչին: Հետապընդած նպատակը: Հրապարակ դրած առաջադրութիւնը:

Ամէն բանէ վեր գնահատելի: Ուսանելի, միաժամանակ:

Մօտաւոր պատմութեան էջերու լուսաբանութեան մէջ անոր դերը կը մնայ առաւել ծանրակարեւի:

Ամէնուր պէտք է հետեւիլ այդ հիմնական գիծին:

Ճշմարտութիւնները ակնյայտնի դարձնելու մտօք: Եղծումները պախարակելու բնական ճգտումով: Ցանուն պատմական ճշմարտութիւններու: Ցանուն մեր իրաւունքներու պահպանման:

Հայ Դատի աշխատանքներու ծիրին կրնար երեսը՝ թարգմանութիւններով ազգային ահմանափակ չրջափիճը դարձընել ծաւալուն, միջազգային:

Ջոն Կիրակոսեաններուն աւանդը մեծ կը մնայ:

Աւելին կատարելը՝ մեր ճիտին պարտքը:

Ջմռռնանք այս ճշմարտութիւնը:

Ժ· Մ·

ԹՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼ

Thanks you, Sir

—×—

Թուրքիոյ խորհրդարանական Արտաքին Յանձնախումբին նախագահը մտածեր է թէ հարկ է շնորհակալ ըլլալ, ամերիկացի այլ 180 խորհրդարանականներուն, որոնց ժխտական ճուէին շնորհիւ ջուրը ինկաւ (գոնէ առայժմ) թիւ 192 բանաձեւը: Ու որոշուեր է, ամէն մէկուն, առանձին նամակ մը գրել, *թէնք եու* մը, աւելի ճիշդ՝ *թէնչ եու վերի մաչ*, *էֆէնտի* մը ըսելու համար (Չի ճշդուիր թէ ճամակին հետ, տուփ մը *լոխում* ալ ղրկուած է՞···): Եւ, այդ ճամակին մէջ, Աֆարճալը, մըտածեր է օրինակ մըն ալ տալ, փաստելու համար օսմանեան «լայնախոհութիւնն ու մարդասիրութիւնը», («Թէրճիման», Յունիս 23):

×

Թուրքիոյ Ազգային Մեծ Ժողովի արտաքին գործոց յանձնախումբի նախագահ՝ Պ· Աֆարճալը առանձին - առանձին նամակներով չնորհակալութիւն յայտնած է Ամերիկայի Միացեալ - Նահանգներու Քոնկրէսին այն 180 անդամներուն, որոնք դէմ քուէարկած էին Հայերու կարծեցեալ ցեղասպանութեան ոգեկոչումի բանաձեւին:

Աֆարճալը իր նամակին մէջ չեչտելով թէ արուած դէմ քուէներով աւելի եւս սերտացած են Թուրքեամերիկեան յարաբերութիւնները, չարունակած է..

«Միջազգային յարաբերութիւններու պատմութեան մէջ չատ սակաւաթիւ են օրինակները այն լայնախոհութեան ու մարդասիրութեան զոր Թուրք ժողովուրդը ցոյց տուած է վտքրամասնութիւններու հանդէպ: Եթէ պէտք ըլլայ օրինակ մը տալ, կարելի է յիչել Ժե· դարու ըսպանական հետաքրքնիչ առեանները կողմէ չարչարանքներու ենթարկուած այն յիսուն հազար Հրեաներուն պարագան, որոնք ապաստան խնդրած էին Օսմանեան կայսրութենէն ու Օսմանեան նաւահօրմէ դիրենք փոխադրած էր Պոլիս: Անոնք միչտ աչք ու ականջ կրցած են պահել իրենց լեզուն, կրօնքն ու մչակոյթը: Թէ պատմական անաչառ կեցուածքին եւ թէ բարոյական կանոններուն հակասող պարագայ մը կ'ըլլայ, երբ նման երկիր մը դէմ - յանդիման գտնուի ցեղասպանութեան նըման ծանրակչիռ ու մեծ յանցանքի մը ամբաստանութեան հետ»:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖՐԱՆՉԵՍՔՕ ՔՈՍԻԿԱ, ինչպէս ղրած էինք երէկ, Իտալիոյ Հանրապետութեան Նախագահ ընտրուեցաւ 979-ի վրայ 752 ձայնով (երկու ժողովներու «մեծ ընտրողները»): 57 տարեկանին, Էնրիքօ Պէռլինկուէրի զարմիկը ամէնէն երիտասարդ նախագահն է Իտալիոյ Հանրապետութեան նախագահներուն (8-րդն է), ինչպէս ամէնէն երիտասարդ նախագահն էր Ժերակոյին: Պատրաստութեամբ լրատուէտ, Քոսիկա 1976-ին հրապարակ եկած է առաւելաբար, երբ Ներքին նախարարութեան դլուխն անցած է Լուճըտի պայթակղութեան առեն: Ներքին նախարար էր Ալտօ Մորոյի առեւանդման առեն ալ եւ իր հրաժարականը տուաւ, երբ անոր դիակը դտնուեցաւ: Այդ հրաժարումը, որ ոչ թէ վատութեան այլ՝ «հաչուեցոյց վճարող»ի նշան էր, նպաստեց իրեն: Առաջին չրջանէն իսկ ընտրուիլը դործն է նաեւ Դեմօ - Քրիսթիանիներու քարտուղարին՝ Տէ Միթայի եւ վարչապետը՝ Քրաքսի յայտարարեց թէ այս քուէարկութիւնը Իտալիոյ քաղաքական կայունութեան նշանն է:

ԿԻՊՐՈՍի Թրքական ինքնակոչ «Հանրապետութիւնը», ապօրինի նախագահ մը ընտրելէ ետք, կիրակի օր կը ձեռնարկէր երեսփոխանական ապօրինի ընտրութեանց, բայց Ռաուֆ Տէնքթաչ անհաճոյ անակնկալի մը եկաւ, երբ արդիւնքները ցոյց տուին համաչնաւոր յառաջդիմութիւն մը, ի վնաս իր Ազդ· Միութեան Ազատական կուսակցութեան, որ ձայներու 36,75% համեմատութեամբ, միայն 24 աթոռ կ'ապահովէ: Անատոլուէն բերուած 30 հազար Թուրքերը, տեղացիներուն հետ 21,28%-ով 12 աթոռ չնորհեցին Թուրք Հանրապետական կուսակցութեան (խորհրդարանական համաչնաւոր կուսակցութիւն), մինչ ասոր մօտ, ընկերվարականները 15,87%-ով 10 աթոռի տէր կը դառնային: Անդին, աջը կը ստանար 9% եւ 4 աթոռ:

ԾԱԳՈՒՄՈՎ ՔԻՒՐՏ հինդ Թուրքեր քաղաքական ապաստանի դիմում կատարած են յունական իշխանութեանց, լոդարով անցնելէ ետք Լվրոս գետը:

ՆԱԽԱԳԱՀ ՄԻԹԵՐԱՆ բաւական պակղ ընդունելութեան մը արժանացաւ Լանկրտոք - Ռուսիյոնի չրջանը, երկուչաբթի օր: Ալէսի մէջ, մանաւանդ, բաւական ցոյցերու ալ արժանացաւ, թէ՛նամական եւ դահիճ լոդունդներով համեմուած, Սէ - ժէ - Թէ-ի բանուորներուն եւ թէ անոնց կողմէ, աւելի յարդալիր, որոնք դժգոհ են Սպանիոյ եւ Փորթուկալի մուտքէն, Հասարակաց Շուկային մէջ: Ինք չվարանեցաւ, սակայն, յայտարարելու թէ կը ատանձնէ անոնց անդամակցութեան դըլխաւոր պատասխանատուն ըլլալու հանդամանքը, դիտէ թէ դժուարութիւններ կը ծագին, բայց ընդլայնումը բախտ մըն է Փրանսայի համար:

«ՄԱՆՈՒՇԵԱՆ հարցը» չի փակուիր եւ ի պատասխան «Իւմանիթէ»ի «կը փնտրուի»ին, Մոսքօ զեկոյցով մը ճշդեց որ Ֆիլմին յայտագրին պատասխանատուն ժամօն է, որ մտքերու փոխանակութիւն մը կազմակերպած է սփռումէն ետք, բան աւանդութեան, եթէ հրաւիրուի կ'երթայ:

Էմ - ինՏիԱՑԻ օդանաւը, չատ հատնարար ահարեկչական արարքի մը հետե-

(Շար·ը Դ· Էջ)

«HUMANISME» (*)

L'ARMÉNIE! MALGRÉ LE GÉNOCIDE

—×—

Այս խորագրին տակ Տիկին Անահիտ Տէր - Մինասեան չահեկան յօդուած մը տարագրած է «Իւմանիզմ» պարբերաթերթի Մայիսի թիւին մէջ: Անկախ պատմական ծանօթ ակնարկներէն, հոն կը խօսուի նաեւ Հայերու եւ ազատ - արմնապիրներու կապերուն մասին, տրուած ըլլալով որ «Իւմանիզմ» պաշտօնաթերթն է Մեծ - Օռլանին:

(*) 16, rue Cadet, 75009 Paris

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ՓՈՒԹՊՈԼ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ 48-ՐԴ ԱԽՈՑԵՆՈՒԹԻՒՆ

«ԱՐԱՐԱՏ» ՅԱՂԹԵՑ «ՄԵՏԱԼԻՍՏ»Ի 3 - 1

Խորհրդային 48-րդ ախոյենութեան 16-րդ հանդրուանի խաղերու արդիւնքներն են·-

Սպարտակ - Դինամօ Մ·	5 - 1
Արարատ - Մետալիստ	3 - 1
Նեփթչի - Դինամօ Կ·	1 - 1
Տորպեդօ Ֆ· - Կայրաթ	1 - 0
ԲՄԱ Ռոստով - Ժալգիրիս	1 - 3
Ֆակէլ - Դինամօ Մինսկ	2 - 1
Դնեպր - Չենիք	2 - 1

Այս խաղերէն ետք դասաւորումը հետեւեալ պատկերը կը պարզէր· - Դինամօ Կիեւ 23 կէտ, Դնեպր 22, Սպարտակ 21, Տորպեդօ Մ· 19, Դինամօ Թ· եւ Դինամօ Մինսկ 18-ական, Ֆակէլ 15, Կայրաթ 14, Չենիք, Չերնոմորեց, Շախտեոր, Տորպեդօ Ֆ· 13-ական, Նեփթչի եւ Ժալգիրիս 12-ական, Մետալիստ եւ ԱՐԱՐԱՏ 11-ական, Դինամօ Մ· եւ ԲՄԱ Ռոստով 10-ական:

×

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԲԱԺԱԿ

ԴԻՆԱՄՕ ԿԻԵՒ ԲԱԺԱԿԱԿԻՐ

Կիրակի, Յունիս 23, Մոսկուայի մէջ տեղի ունեցաւ Խորհրդային բաժակի աւարտական խաղը Կիեւի «Դինամօ»ի եւ Դոնեցկի «Շախտեոր»ի միջեւ: Կիեւ 1-ի դէմ 2 կէտով յաղթելով տիրացաւ բաժակի: Ծանօթ է, որ կէս - աւարտականներուն Կիեւ 0-ի դէմ 3 կէտով յաղթելով Սմոլենսկի «Իսկրա»ի, իսկ «Շախտեոր» 2-ի դէմ 4 կէտով Լենինդրադի «Զենիթ»ի, հասած էին աւարտականի:

Այսպէսով, Կիեւի «Դինամօ»ն, որ ներկայիս կը դլխաւորէ ախոյենութեան դասաւորումը, տիրելէ ետք բաժակին, կը յաւակնի նաեւ ձեռք ձգելու ախոյեանի տիտղոսը:

×

ՆՈՐ ԿԱՆՈՆ ՄԸ

Փութպոլի միջազգային դաշնակցութիւնը նոր կանոն մը հաստատած է բերդապահներու համար: Նախկինին պէս, անոնք իրաւունք ունին գնդակով չորս քայլ ընելու իրենց բերդի հրապարակին մէջ, սակայն նորութիւնը այն է՝ որ բերդապահը կրնայ գնդակը դարձեալ ձեռքը առնել, երբ իր հրապարակի սահմանէն դուրս գտնուող մարզիկ մը դալէի անոր: Այս կանոնը խախտելու պարագային իրբեւ պատիժ սահմանուած է ազատ հարուած մը: Կանոնը կը սկսի գործադրուիլ Յուլիս 25-ին:

Դաշնակցութիւնը այս կանոնը հաստատած է խաղին ժամանակը աւելցնելու նպատակով, քանի որ բերդապահները այժմ կը չահագործէին «չորս քայլ»ի արտօնութիւնը· անոնք չորս քայլ առնելէ ետք գնդակը դետին կը ձգէին, կը գլորէին դէպի իրենց բերդին հրապարակը եւ կրկին կ'առնէին, այսպէսով ժամանակը կ'երկարէին:

Հարցազրոյց

ՎԱՀԷ ՕՇԱԿԱՆԻ

հետ

Վարեց՝ ԱԱԶԻԿ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

ԾՆԹ. - Այս տեսակցութիւն - հարցազրոյցը տեղի ունեցաւ Յունիս 4-ին, Սան - Ֆրանսիսքոյի մէջ (ԱՄՆ)։ Շատ մաներ սրբագրութիւններով եւ յապաւումներով, գրեթէ տառացի արտագրում մըն է այս։

×

Թ.- Ի՞նչ կը գրէք ներկայիս։

Ո.- Երկու հմնական առանցքի շուրջ կ'աշխատիմ։ Մէկը հինգ հատորէ պիտի բաղկանայ, հսկայ վէպ մը՝ 1800 - 1950 թուականներու մեր կեանքի մասին։ Սկսած եմ գրել, դիտնալով հանդերձ որ վիպասան չեմ։ Բայց ասիկա ղեկ եւ ուղղութիւն կուտայ կեանքիս, պիս առաջ կը մղէ։ Առաջին հատորը գրած էի, երբ հիւանդութիւնը թափս կարեց, սակայն կը յամառիմ, քանի որ մեծ գործի մը ձեռնարկելը ինքնի՛ն տոկալու որամադրութիւն կը ստեղծէ։ Ատկէ անդին լծուած եմ իմ «բուն» գործիս, որ բանաստեղծական աշխատանքն է, - երկարաշունչ «Պատարագ» գործը, որուն մէջ նոր մօտեցումներ կը փորձեմ, օգտագործելով զանազան «մեխանիներ», ֆիլմ, թատրոն, եւայլն։ Ինծի համար մայր պողոտան միշտ բանաստեղծութիւնն է։ Անշուշտ քովընտի արհեստներ կան, ուր ուրիշ բաներ կը զարգանան, օրինակ՝ պատմուածքներ, չնորհիւ չեզումներու։ Ապա յօդուածներ եւ ուսումնասիրութիւններ, որոնք կ'ընես՝ որպէսզի չմոռնաս ու չմոռցուիս։

Թ.- «Գրագէտ» բառին ո՞ր սահմանումը յարմար կը թուի՝ ձեզ նկարագրելու համար։

Ո.- «Գրագէտ» բառին ամբողջական սահմանումը իմ րէզոն - տէթրն է։ Կամ գրագէտ եմ, կամ գացած եմ. երրորդ ճամբայ չկայ։ Նկատի ունիմ բառին ԳՐԱԿԱՆ իմաստը. յօդուածները, գրախօսականները, ՄՏԱԻՈՐԱԿԱՆ աշխատանք այս սահմանումին մէջ չեն մտներ։ Հայ մտաւորական ըլլալ՝ կ'ենթադրէ ընկերային գործունէութիւն, հասարակական աշխատանք, «Համազգային», մշակութային նիւթեր, բեմէն խօսիլ։ Աւո՛նք ալ կ'ընեմ, որովհետեւ նախ չեմ ուզեր պատմութենէն դուրս մնալ, եւ ապա որովհետեւ կ'ուզեմ բարոյական պարտքս վճարել։ Սակայն մտաւորականը իր գարու պայքարներով ու խոչընդոտներով կը սահմանափակուի, մինչ գրագէտը աւելի՛ տարածուն եւ խորունկ կ'երթայ։

Թ.- Դուք միշտ փառաբանած էք գրագէտը, գրականութիւնը, արուեստը, ստեղծագործութիւնը, այնպէս մը որ կը թուի թէ յետին գրագէտը առաջնակարգ մտաւորականէ մը «վեր» կը դասէք, շնորհիւ այն ԳԱԹԵԿՈՐԻԻՆ՝ ուր դասաւորած էք անձն ու գործունէութիւնը։ Ի՞նչ ենթադրեալներ ու չափանիշներ կ'արտոնեն ձեզի որ հանգիստ զգաք նման մտածելակերպի մը մէջ, որուն հետեւանքներն ալ մէկն ալ այն է որ կը ստորագնահատէք ձեր խոռվիչ բայց հանրածանօթ՝ մտաւորական բնոյթ ունեցող աշխատանքները, որոնցմով աւելի՛ ծանօթ էք, քան իբր բանաստեղծ։

Ո.- Կը մեկնիմ այն սկզբունքէն որ հընարաւոր, չակերտեալ ընդհանուր ստեղծագործողը բարձր մարդկային որակ մը կը ներկայացնէ։ Ի վերջոյ ասիկա գուտ անձնական համոզում մըն է, որ թերեւս չարդարացներ բոլոր բանածներս՝ քու ուզած ձեւովդ։ Իմ մեկնակէտս հօրս տիպարն է։ Տեսած եմ անոր բացարձակ նուիրումը իր գործի կոչումին։ Այդ նուիրումը տեսած եմ նաեւ հազուագիւտ ուրիշներու մօտ։ Երուսաղէմ՝ Թորգոմ Պատրիարք Գուշակեան այդպէս էր։ Պզտիկ էի, չէի հասկնար, բայց կը ԶԳԱՅԻ որ այդպիսի բան մը կար մէջը։ Վերջը հասկցայ որ հոն ու հօրս մէջ կուշեցեալի ներկայութի՛ւնն էր որ կը զգայի։ Համոզուած եմ որ գերագոյն արժէքը բացարձակ նուիրումն է, անշուշտ եթէ չարին նուիրում չէ։ Ամբողջական յանձնառութիւնը կը թրծէ, կը կլանէ, եւ ուղղութիւն կուտայ կեանքին։ Արշակ Զօպանեանն ու Սիմոն Վրացեանն ալ այդպիսի անձեր էին։ Գրականութիւնը, ըլլալով իմ խառնուածքիս ամէնէն մօտ գործունէութիւնը, եւ անշուշտ տակաւին հօրս հետ ունեցած բարդ կապերս (թէ՛ իր անձին թէ՛ իր գործին հետ), այս բոլորը ինծի ընտրութիւն չեն ձգած, նուիրումի համբաս ա՛յդ միայն կրնար ըլլալ։ Անշուշտ մտաւորականն ալ կրնայ մինչեւ ծայրը երթալ։ Համայնավար մտաւորականներ այդ ըրած են երբեմն, Արթիւր Քէօսթլէրը ըրաւ նոյնը։ Բայց ինծի համար արուեստը եղած է այն՝ ինչ որ Գերման փիլիսոփայութեան ՄԻԹՈԼՈԺԻՆ կ'ըսէ, - այսինքն՝ իրական - նութենէն աւելի՛, բացարձակին մօտեցող բան մը, որուն կարելի է նուիրուիլ։

Սակայն ես փորձած եմ նաեւ նուիրեալ մտաւորական ըլլալ։ Նոյնիսկ երբ զգացած եմ թէ կոչումս այդ չէ։ Շատ մը բաներ պիս մղած են ատոր։ Հոգեբանական մի՛ջավայրը մը կայ՝ որ հայրենիքի տեղը կը գրաւէ, մի՛ջավայրը մը՝ որ կ'ընդգրկէ լեզուն եւ ազգային խոհը։ Թէչ մը ՌՈՄԱՆԹԻՔ պիտի գտնես, սակայն զգացած եմ նաեւ ընկերներու, ՓԱՄԱՐԱՏՐԻ-ի ՍՈԼԻՏԱՐԻԹԷ-ի պահանջն ալ։ Ասոնք պատճառ եղած են որ փնտռեմ մտաւորական, հանրային, կուսակցական գործունէութիւն ալ։ Ըսեմ որ երբ մտնուկ ու պատանի, միշտ մինակ եղած կամ զգացած եմ։ Հայրս բացակայ ներկայութիւն մըն էր մեր տան մէջ, միշտ հոն ու ոչ հոն։ Դպրոցը առանձին մեծցած եմ, ընկերական զգացումի պակասը զգալով։ Ասիկա միայն քանի տարեկանէս վերջն է որ սկսած եմ գտնել։ Եւ ատոր, ընկերոջ փնտռտուքն ալ զիս մղած է կուսակցութեան։ Մալրօյի, Սէն - Թ'էքզիւփէրիի գաղափարները՝ ՖՐԱԹԵՐՆԻԹԷ-ի մասին, այս նո՛յն գաղափարին եւ զգացումին մասին են։

Թ.- Միշտ յարգանքով արտայայտուած էք ֆրանսական մշակոյթին հանդէպ, երբեմն նաեւ՝ Գերմանականին։ Ամերիկեան համալսարաններու մէջ այս երկուքը կը նկատուին անսովոր ու եզակի՝ որովհետեւ ստեղծագործ գրագէտի կամ արուեստագէտի եւ ստեղծագործ մտաւորականի միջեւ խրամատ մը չեն տեսներ։ Ուսեալ Ֆրանսացին Տէֆարքը կամ Տիսըրօն կամ Ռուսսօն՝ Ռասինէն կամ Մարիվոյէն վար չի դասեր. ապա նաեւ կ'ընդգծէ որ վօլթէր մը որ այսօր կ'ապրի իբր մեծ մտաւորական, իր ատենին համարուած է յաջող թատերագէտ։ Նմանապէս, ուսեալ Գերման մը դժուար թէ կարենայ ըսել թէ ո՞վ աւելի «մեծ» է, Քանթը թէ Կէօթէն։ Ինչո՞ւ համար դուք, դասականացած նեղմիտ կրթութիւն ստացած եւ ազգային որոշ ոգիով մը տոգորուած շատ մը Հայերու պէս՝ ունիք գրականութեան այս ՖԵԹԻՇԻԶՄԸ, որ կը տանի ձեզ մտաւորական աշխատանքի ստորագնահատումին։

Ո.- Հարցումդ կ'ենթադրէ, կը պարունակէ պատասխանս։ Այո՛, Ռուսսոյի փիլիսոփայական - մտաւորական գրութիւնները նոյնքան մեծարժէք են, որքան իր վէպերը, եւ Մոնթէսքիէօն նոյնքան՝ որքան Մարիվօն։ Սակայն մենք այդպիսի մեծ մտածողներ չենք ունեցած։ Եթէ ունեցած ըլլայինք, թերեւս կը վերամտածէի կեցուածքս։ Ան ըսելէ եառք ընդունիմ՝ որ մատամբ ճիշդ ես։ Երբեմն գրականութիւնը ՓԵԹԻՇ է ինծի համար։ Մատամբ՝ գիտակից եմ որ հօրս տղէութիւնն է։ Հսկայ արհամարհանք ունէր փիլիսոփաներու հանդէպ։ «Պոշ լափ» կ'որակէր անոնց գործը։ Անշուշտ իր ընտանեկան անկատար որ ապրած են վրաս։

Ես համոզուած եմ որ մարդ կեանքին մէկ մէկ բան կրնայ ընել, տասը բան չի կրնար լաւ ընել։ Գրականութիւնը ընտրած եմ, կը զգամ որ հո՛ն է որ կրնամ ինքզինքս ըլլալ եւ իրագործել։ Երբ կը ստեղծագործեմ, այն ատեն ներկա՛յ եմ, շատ աւելի ներկայ քան երբ զրախօսական մը կ'ընեմ, կամ ԻՔՈՄ-ի տղոց պէս Սփիւռքի կառոյցը վերլուծող յօդուած մը կը գրեմ։ Այդ չնչին չափով ուրեմն կ'ընդունիմ ՖԵԹԻՇԻԶՄ-ի մեզադրանքը, սակայն ոչ բառին զօրաւոր իմաստով։ Գիտցի՛ր որ ես չատ փնտռած եմ հայ մտածումը, կարպիս Գորթեանին (ԾՆԹ. Ա. Թ. Փիլիսոփայութեան փրոֆէսէօր Ինդիվերսիթէ Տը Մոնրէալի մէջ, Գանատա) ալ հարցուցած եմ թէ ո՞ւր կայ ան։ Նարեկացիի մէջ չատ փնտռած եմ խորատեսական մտածում։ Եւ ի վերջոյ մտածումի դերը գրականութեանս մէջ՝ երբէք չեմ ատորագնահատեր։ Ի վերջոյ գրագէտը ապրելով ու զգալով չէ միայն որ կը գրէ, ստիպուած է իր ապրումին մասին մտածել։ Ֆրանսացին կ'ըսէ, - Il faut se réveiller du sommeil pour raconter le rêve, պէտք է քունէն արթննալ, եւ յաղթ պատմելու համար։ Կեանքը այդ երազն է, մտածումը գրականութեան մէջ այդ արթննալն է։

Թ.- Կը խօսիք ձեր «ներկայութեան» մասին։ Դուք ներկա՞յ էք իսկապէս լեզուին մէջ. ի՞նչ իմաստով։ Եւ ի՞նչպէս կը հասկնաք կեանքը բառի ու լեզուի վերածելու բարդ գործողութիւնը։

Ո.- Ա՛յո, ներկայ եմ։ Գրողի մը համար բարդ չէ հասկնալ այս ներկայութիւնը, եւ իրականութիւնը լեզուի վերածող ԹԸՐԱՆՍՖՈՐՄԱՏԻՈՆ-ը։ Կեանքիս դէպքերը, իրականութիւնը, առօրեան, չհասած, նոյնիսկ մարմինս նուազ բացարձակ են ինծի համար, քան ա՛յն՝ որ ձեւի, գրի, գրականութեան կը վերածուի։ Իմ գրութիւններս չատ աւելի կը պարունակեն իմ իրականութիւնս, քան իմ պատրաստական գոյութիւնը։

Թ.- Ընել կ'ուզէք անշուշտ ձեր գրական գրութիւնները։ Ի՞նչպէս ներկայ էք կամ չէք ձեր գրախօսականներուն մէջ, օրինակ, կամ այլ «ոչ - գրական» որակուող գրութիւններու մէջ։

Ո.- Ես մեծ արժէք կուտամ եւ դեր կը տեսնեմ երեւակայութեան, նաեւ զգայարանքներու բերած ճշմարտութեան։ Գրագէտի մտածումը ատոնց, եւ անշուշտ բառերու միջոցաւ ձեւ կ'առնէ։ Շատ աւելի բարդ ու ամբողջական գործունէութիւն մը կայ գրական ՖՈՐՄին մէջ։ Քանի ՓՐՈՒՆԿՈՄԵՆԱՆ կարդացեր եմ. ի՛նչ որ ուզես ըսէ՛, նոյնը չէ։ Նայէ՛, մտքին առջեւ տադնապ չկայ։ Միտքը, եթէ պատասխան մը չգտնէ, կամ կը սպասէ կամ ալ միջոցներ կը սկսի փնտռել։ Հիմա ՔՈՄԲԻՒԹԸՐը (ԾՆԹ. Ա. Թ. Հայէւեսարքը, ՕՐՏԻՆԱԹԼՕՐ) գտեր է իր միջոց եւ օգնական ուժ։ Միտքը չի նահանջեր, միայն առաջ կ'երթայ, որովհետեւ պայքար չունի միտքը։ Նշմարեցի՞ր որ «հոգի» բառը չգործածեցի։ Ընդհանրապէս այդ բառին կը խուսափիմ։ Երբ միտքը կը հակադրեմ զգականութեան եւ երեւակայութեան կալուածին, այդ կ'ընեմ որովհետեւ տադնա՛պ կայ միշտ երեւակայութեան մէջ։ Հոն սակարկութիւն չկայ, հոն ամէն բան յետաձգելի չէ, եւ տաճարները չեմ ընդունած կուրօրէն, սահմանական անկատար որ ապրած են վրաս։

Ես համոզուած եմ որ մարդ կեանքին մէկ մէկ բան կրնայ ընել, տասը բան չի կրնար լաւ ընել։ Գրականութիւնը ընտրած եմ, կը զգամ որ հո՛ն է որ կրնամ ինքզինքս ըլլալ եւ իրագործել։ Երբ կը ստեղծագործեմ, այն ատեն ներկա՛յ եմ, շատ աւելի ներկայ քան երբ զրախօսական մը կ'ընեմ, կամ ԻՔՈՄ-ի տղոց պէս Սփիւռքի կառոյցը վերլուծող յօդուած մը կը գրեմ։ Այդ չնչին չափով ուրեմն կ'ընդունիմ ՖԵԹԻՇԻԶՄ-ի մեզադրանքը, սակայն ոչ բառին զօրաւոր իմաստով։ Գիտցի՛ր որ ես չատ փնտռած եմ հայ մտածումը, կարպիս Գորթեանին (ԾՆԹ. Ա. Թ. Փիլիսոփայութեան փրոֆէսէօր Ինդիվերսիթէ Տը Մոնրէալի մէջ, Գանատա) ալ հարցուցած եմ թէ ո՞ւր կայ ան։ Նարեկացիի մէջ չատ փնտռած եմ խորատեսական մտածում։ Եւ ի վերջոյ մտածումի դերը գրականութեանս մէջ՝ երբէք չեմ ատորագնահատեր։ Ի վերջոյ գրագէտը ապրելով ու զգալով չէ միայն որ կը գրէ, ստիպուած է իր ապրումին մասին մտածել։ Ֆրանսացին կ'ըսէ, - Il faut se réveiller du sommeil pour raconter le rêve, պէտք է քունէն արթննալ, եւ յաղթ պատմելու համար։ Կեանքը այդ երազն է, մտածումը գրականութեան մէջ այդ արթննալն է։

Թ.- Ի՞նչն է որ ձեզի ենթադրել կուտայ որ մտաւորականի մը գրութիւնները չեն կրնար մարմնացնել, պարունակել կոռուսեալի մը խարխափումները նոյնիսկ համոզիչ եւ նոյնիսկ յուզիչ ձեւերով՝ որեւէ գրագէտի մը։

Ո.- Ես մեծ արժէք կուտամ եւ դեր կը տեսնեմ երեւակայութեան, նաեւ զգայարանքներու բերած ճշմարտութեան։ Գրագէտի մտածումը ատոնց, եւ անշուշտ բառերու միջոցաւ Ձեւ կ'առնէ։ Շատ աւելի բարդ ու ամբողջական գործունէութիւն մը կայ գրական ՖՈՐՄին մէջ։ Քանի ՓՐՈՒՆԿՈՄԵՆԱՆ կարդացեր եմ. ի՛նչ որ ուզես ըսէ՛, նոյնը չէ։ Նայէ՛, մտքին առջեւ տադնապ չկայ։ Միտքը, եթէ պատասխան մը չգտնէ, կամ կը սպասէ կամ ալ միջոցներ կը սկսի փնտռել։ Հիմա ՔՈՄԲԻՒԹԸՐը (ԾՆԹ. Ա. Թ. Հայէւեսարքը, ՕՐՏԻՆԱԹԼՕՐ) գտեր է իր միջոց եւ օգնական ուժ։ Միտքը չի նահանջեր, միայն առաջ կ'երթայ, որովհետեւ պայքար չունի միտքը։ Նշմարեցի՞ր որ «հոգի» բառը չգործածեցի։ Ընդհանրապէս այդ բառին կը խուսափիմ։ Երբ միտքը կը հակադրեմ զգականութեան եւ երեւակայութեան կալուածին, այդ կ'ընեմ որովհետեւ տադնա՛պ կայ միշտ երեւակայութեան մէջ։ Հոն սակարկութիւն չկայ, հոն ամէն բան յետաձգելի չէ, եւ

ԾՈՒԹՊՈՂԻ
ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՒՈՑԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆԱՒՕՐԻՆ

ԵՐԵՒԱՆԻ «ՀՐԱԶԴԱՆ» ՄԱՐԶԱԴԱՇՏԸ ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՑՄԱՆ ՄԷՋ

Ծանօթ է, որ Օգոստոս 24-էն Սեպտեմբեր 1 Խորհ. Միութեան քանի մը քաղաքներու մէջ տեղի կ'ունենայ Ֆութպոլի երիտասարդական աշխարհի ախոյեանութիւնը։ Այդ կարգին՝ քանի մը մրցումներ տեղի կ'ունենան նաեւ Երեւան։ Առ այդ անհրաժեշտ կ'նկատուած է «Հրազդան» մարզադաշտին մէջ կատարել վերակառուցման, հիմնական նորոգութեան լայն աշխատանքներ։ Նկատի առած այն՝ որ մրցաշարքի ժամանակը կը մօտենայ, «Սովետական Հայաստան» օրաթերթին (Յունիս 5-ի թիւ) երկու թղթակիցներ հանդիպումներ ունեցած են աշխատանքը առանձնապէս կազմակերպութիւններու եւ հինարարներու հետ, իրագէկ դառնալու համար տարուած աշխատանքներու ընթացքին։

Նախատեսուած է կատարել քրիպիճներու մէկ մասի ջրամեկուսացումը, անոր դուքընթաց նորոգել օժանդակ կառուցածքները՝ արտաքին, իրաւարարական սենեակները, հանդերձարանները, պատ - սրճարանը եւ այլ սպասարկութիւններ։ Գլխաւորը, անշուշտ, ջրամեկուսացման գործն է, առանց որուն կարելի չէ ամբողջովին իրականացնել օժանդակ կառուցածքներու ներքին յարդարումը։ Թղթակիցները հարցուցած են, թէ կառուցողները երկու ամիս է, որ «Հրազդան» մարզադաշտին մէջ են, բայց ցայժմ ընդամէնը 150 հազար ռուբլիի աշխատանք տարուած է, այսինքն՝ նախատեսուած ծրագրի (850 հազար ռուբլի արժողութեամբ շինարարութիւն) 1/6ը միայն։ Արդ, ի՞նչպէս կարելի է 5/6 բաժինը աւարտել մնացած երկու ամսուան ընթացքին։

Այս հարցումին պատասխանելով գլխաւոր կապալառու՝ «Երքիմշին» ձեռնարկութեան վարչութեան պետը՝ Զեհիկ Սարդսեան, ըսած է. «Իսկապէս, մտահոգելու լուրջ հիմքեր կան, աշխատանքի թափը մեզ ալ չի գոհացներ։ Աւելին, եթէ կարգ մը հարցեր չուտով լուծում չստանան, գործերը կրնան նոյնիսկ ձախողիլ։ Բացատրեմ, թէ ինչու։ Ամէնէն դլխաւորը. պատուիրատուն՝ Երեւանի քաղաքապետութեան մարզական կոմիտէն եւ «Հրազդան» մարզադաշտի տնօրէնութիւնը մինչեւ այսօր մեզի չեն տրամադրած անհրաժեշտ շինանիւթերը...։ Պրագրուած է պտոնք տալ մի քանի ... Յունիս ամսուն։ Այս պայմաններուն մէջ, առանց հիմնական շինանիւթերու հարցը լուծելու, պատուիրատուները մեզմէ կը պահանջեն քանդել քրիպիճները։ Ու թէեւ ամբողջովին քանդած ենք հարաւային քրիպիճը, բայց ի՞նչ օգուտ, առանց շինանիւթի ոչինչ կարելի է ընել։ Ջրամեկուսացման աշխատանքի ուշացումը, բնականաբար, կ'անդրադառնայ նաեւ օժանդակ կառուցուած-քներու նորոգութեան վրայ»։

Թղթակիցները՝ Ա. Բաղդասարեան եւ Յ. Յակոբեան, պարզած են նաեւ, որ պատուիրատուները շինարարները ծանր կացութեան մատնած են այլ հարցի մը

թող ասիկա չատ մեծ չթուի, հոն մանուկ կեանքի հարցեր կան, այսօ՛ր լուծում պահանջող բաներ կան։ Ձեւ գտնելը, լեզու գտնելը նաեւ անկեղծութիւն կը պարտադրէն, բարոյական հարցեր ալ են։ Եզր մը, որ փիլիսոփայի մը պարագային միայն սխալ - չիտակ խմաստով ճշմարտութեան հարց է, գրականութեան պարագային մարդկային արժէքներու եւ ուրեմն բարոյական հարցի կը վերածուի։

Փիլիսոփաներէն ոմանք կարդացած եմ, - Տէքարթ, Քանթ, Սարթր, Հայտկկըր, Նիցչէ, մանաւանդ Նիցչէ, որ արուեստն ու մտածումը խառնած է, - անշուշտ ի վնաս իրեն, կ'ըսեն փիլիսոփաները։ Ըսած իս, ի չահ իրեն է։ Հակառակ ատոր, արուեստագէտը կը մնայ աւելի բարձր ինծի համար, քան փիլիսոփան, մտածողի տիպարը։ Աւելի քիչ մը ձրի կրնայ քլլալ, սակայն այդպէս է։

(Մնացեալը յաջորդով)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ
ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

Ծանր հիվանդության պատճառով խորին ցավով հայտնում ենք, որ Հայկական ՍՍՀ կառավարության նախկին նախագահ
ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ՀԱՅԿԻ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆԻ
մահվան 25-ի առավոտյան ժամը 4-ին 9 վայրկյանին դադարել է նրա կյանքը։
Հանգուցյալի թաղումը տեղի կունենա 27-ին, ուրբաթ օրը, ժամը 15-ին։
Հանգուցյալի մարմինը դրված կլինի Ս. Ֆ. Կ. Ի. Կենտրոնական կոմիտեի շենքի սրահում (Ղ. Ալիշանի փող. № 1)։
Հանգուցյալի մարմինը տեղափոխվելու է Ս. Ֆ. Կ. Ի. Կենտրոնական կոմիտեի շենքից ժամը 16-ին։
Հանգուցյալի մարմինը կայրվի Կրեմատորիայում։
Հանգուցյալի մոխիրը կտեղադրվի Կրեմլի պատի մոտ։
Հանգուցյալի հիշատակը միշտ կապրի մեր սրտերում։
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԵՐԱԳՈՒՅՆ ՍՈՎԵՏԻ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՄԻՆԻՍՏՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԻ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԼԱՆԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԵԻ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԼԱՆԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԵԻ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԵՐԱԳՈՒՅՆ ՍՈՎԵՏԻ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՄԻՆԻՍՏՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԻ

(Շար. Ա էջէն)

անքով պայթած է, ասիկա այլեւս համոզումն է մասնագէտներուն, եթէ նոյնիսկ սխիներու ստանձնումը չի համոզեր: Ապահովագրութեան ընկերութիւններն ալ «ազատ» են, պէտք է 800 միլիոն ֆրանք վճարեն եւ հատուցումները ալ...:

ԱՆԹՈՆԻի քաղաքապետին՝ Փաթրիք Տէվէճեանի կիրարկած մատակարարման դէմ, յօդուած մը հրատարակած է «Մաքէն», ուր Շիրաքի կուսակցութեան անդամը կը մեղադրուի, որ փակած է ընկերային կեդրոնները:

ՂԱԶԱՐՈՍ այլեւս մինակ չէ եւ մենք ուրախ ենք...: Արդարեւ Ալի Ազճա նոր յայտարարութեամբ մը, ապահովութիւն կուտայ որ կեանքի պիտի բերէ մեռեալները, քանի որ կը կրկնէ «Ճիսուս Քրիստոս եմ»: «Կրնամ ողջունել պիտականօրէն մեռած անձ մը, ըսաւ Ազճա, դատարանին մէջ»: Այս նիստին, տուաւ նաեւ անունը այն երթորդ Թուրքին, որ իբեն հետ եղած կ'ըլլայ Ս. Պետրոս հրապարակը՝ Էմմէր Ա.յ:

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻՋ

Հինգշաբթի, Յունիս 27, ոճն է Սրբոց Թարգմանիչացն Մերոց՝ Սահակայ եւ Մեսրոպայ:

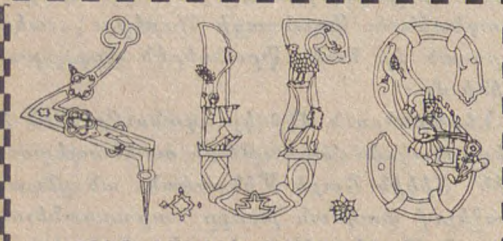
Այս առթիւ Փարիզի Ս. Յովհաննէս - Մկրտիչ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10-ին պատարագ կը մատուցուի:

G. Basmadjian
vous prie de bien vouloir assister
au vernissage de l'exposition

ALECIAN

Exposition jusqu'au 29 Juin

GALERIE G. BASMADJIAN
90, bd. Raspail, 75006 Paris
Tél : 222 00 97

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ
MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE
DE DECINES
15, rue du 24 Avril 1915 — 69150 Decines

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ
ՄԵԾ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՐ, - ԹԱՏՐՈՆ, - ՄԻՄՈՍ, - ԵՐԱԺԻՇՏՈՒԹԻՒՆ, - ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍ, - ՍԱՀԻԿՆԵՐՈՒ ԼՈՒՍԱՐՁԱԿՈՒՄ, - «ՔԱՐԱԹԷ»ի ցոյց:

Մասնակցութեամբ՝ Մշակոյթի Տան մանուկներուն, պատանիներուն, չափահասներուն եւ տարեց անդամներուն, Շաբաթ, Յունիս 29, ժամը 20·30-ին Տէսինի քաղաքապետարանի սրահին մէջ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները, Շաբաթ, Յունիս 29-ին ժամը 15-ին Մշակոյթի Տունը 17 rիւ Պիէօ: *Կարեւոր օրակարգ:*

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

ՄԱՐՍԷՅԼԷՆ՝ Տիկին Մաքրուհի Էօրմէչեան իր այցելութեան առթիւ 100 Ֆ.:

×

Ասատուր Քէօսէեան 200 Ֆ.:

×

Իբենց հօր՝ Աշոտ Խաճակեանի յիշատակին, Տէր եւ Տիկին Ժաք Նարբինեան 1000 Ֆ.:

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

ՄԱՐՍԷՅԼ. - *Տիկին Զոքլեան Էօժէնիի մահուան առիթով Տէր եւ Տիկին Գուրգէն Փիրանեան կը նուիրեն* 100-ական Ֆ. «Յառաջ»ի բարգաւաճման եւ *Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տան:*

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Պրիւսէլի մէջ, փոքրիկ երախայով մը զբաղելու համար, կը փնտռուի հայ երիտասարդ օրիորդ մը: Մնալով, բնակութիւն ապահովուած, լաւ վարձատրութիւն:

Հեռաձայնել. - 523 - 42 - 92

ՀՐԱՊԱՐԱԿ ԵԼԱԻ
ՄԱՐԹԷՆ ԷՕՐԿԱՆՅԻ
ՆՈՐ ՔԱՍԷԹԸ

HAY DISC
ANNONCE LA SORTIE
DE LA NOUVELLE CASSETTE DE

MARTEN YORGANTZ

Production : PE - KO International

En vente chez tous les disquaires

Distribution exclusive :

HAY DISC
31, rue Lamartine — 75009 PARIS
Tél. : 878 - 22 - 79 — Mo. Cadet

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կապոյտ Խաչի Անթէռ, Պուա - Քոլոմպ, Արժանթէօյի մասնաճիւղը դաշտահանդէս մը կազմակերպած է՝ Կիրակի, Յուլիս 7:

CORMEILLES EN PARISIS
(Rte. Stratégique Dle. 122
RALLY - Parc)

դէպի Սանուա ճամբան առնել եւ ձախ դառնալ Մոնթինեյի:

Անհպատառ օդի պարապային մեծ սրբարան ապահովուած է: Հայկ. համեղ ճաշեր, խորոված, հայկական մթնոլորտ:

Մուտք՝ 5 Ֆ. *մեծերուն,* 2 Ֆ. 50 *փոքրերուն:*

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

ՄԱՐՍԷՅԼ

ՍԷՆ - ԺԷՈՄԻ Ս. Սահակ - Ս. Մեսրոպ եկեղեցւոյ եւ Հ. Բ. Ը. Միութեան հովանաւորութիւնը վայելող հայկական երկօրեայ դպրոցի տարեվերջի հանդէսը Յունիս 29, *Շաբաթ, ժամը* 21-*ին դպրոցին սրահը:*

Հովանաւորութեամբ՝
ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ

Ղեկավարութեամբ՝ ուսուցիչներ: Տիկին ՄԱՑՏԱ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ եւ Պ. ԽԱՉԻԿ ԵՐԼՄԱԶԵԱՆԻ:

Փոքրիկներուն կողմէ երգ, արտասանութիւններ եւ զաւեշտ մը:

Մեծ դասարանը այս տարուան հանդէսը ամբողջութեամբ կը նուիրէ անմահ՝
ԿՈՄԻՏԱՍԻ
կեանքին եւ գործին իր մահուան 50-*ամեակին առթիւ:*

Կը հրաւիրուին ՍԷՆ - ԺԷՈՄԻ եւ չըրջակայքի թաղեցիները եւ ծնողքները քաջալերելու համար մեր փոքրիկները եւ վայելելու համար հայկականութեամբ մի քանի ժամեր:

ՍԷՆ - ԺԷՈՄԻ կայծոյտ Խաչուհիներու կողմէ պիտի հրամցուին զովացուցիչներ եւ կարկանդակ:

×

ՇԱՒԻԼ

Շաւիլի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ միօրեայ դպրոցի տարեկան հանդէսը տեղի պիտի ունենայ, Շաբաթ, Յունիս 29, *ժամը* 20·45-*ին եկեղեցւոյ կից Ս. Պալասպանեան սրահին մէջ:*

6, *կոմիտաս փողոց*
Մուտքը ազատ է:

×

ԱՆԿԷՆ

Կիրակի, Յունիս 30, *ժամը* 15-*ին, միօրեայ դպրոցի ամավերջի հանդէսը՝*
9, rue du Marché — Enghien
Մուտքը ազատ է:

×

ՍԷՆ - ԹԱՆԹՈՒԱՆ

ՍԷՆ - ԹԱՆԹՈՒԱՆի Ս. Թադէոս Եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը կը յայտարարէ իր Թաղի եւ Շրջակայից Ժողովուրդին թէ՝ Կիրակի, Յունիս 30, *կէսօրէ ետք, ժամը* 16-*ին տեղի պիտի ունենայ Հ. Բ. Ը. Միութեան հովանաւորած Թաղիս միօրեայ հայկական դպրոցին ամավերջի հանդէսը, ղեկավարութեամբ՝ Պ. ԽԱՉԻԿ ԵՐԼՄԱԶԵԱՆԻ, Ժ. Ս. Ա.ի ակումբին մէջ:*

J. S. A., 3, rue l'Acacia, Palanque
13015 Marseille

Արդ՝ սիրով կը հրաւիրուին բոլոր ծնողքները եւ կրթասէր ընտանիքները վայելելու փոքրիկներու արտասանութիւնները եւ երգերը, եւ քաջալերելու մեր մատաղ սերունդին հայկական դպրոցը:

GRANDE FÊTE
CHAMPÊTRE
avec le grand chanteur
MARTEN YORGANTZ
dans le parc du Centre Culturel
St - Grégoire - de - Nareg
organisée par l'Association Arménienne
Catholique de Lyon
avec la participation de la J. A. M.
Jeunesse Arménienne St. Mesrob
Dimanche 30 *Juin*
Messe : à 11 heures
à la Chapelle du Centre Culturel
BUFFET ORIENTAL /
/ Ambiance arménienne
Nombreux Jeux et Attractions
TOMBOLA EXCEPTIONNELLE
Grand concours de pétanque
avec de nombreux lots
Adresse : *Centre Culturel St-Grégoire-de-Nareg,* 38, *route de Collonges*
à St-Cyr-au-Mont d'Or

la MAISON ARMENIENNE
de la JEUNESSE et de la CULTURE
sous la présidence d'honneur de
GASTON DEFFERRE
Maire de Marseille, Ministre d'Etat
chargé du Plan et de l'Aménagement
du Territoire
et la participation de
FRANCK FERNANDEL
organsie au profit de
MEDECINS
SANS FRONTIERES

FESTIVAL
INTERNATIONAL
ARTISTIQUE

Dimanche 30 Juin à 15 heures
Salle Vallier
Marseille

avec la participation des groupes:
INTIHUATANA
(Danses Amérique du Sud)
LES FLAMBOYANTS
(Danses Antillaises)
SEN SE MAYA
(Musique Amérique Latine)
ANTILLAIS en PROVENCE
(Musique Antillaise)
BAMI - VILLAGE
(Musique - Danses Camerounaises)
LES GALICIENS (Danses Espagnoles)
SOLOMOS (Danses Helleniques)
LI DANSAïRE de GARLABAN
(Folklore Provençal)
LOS GITANOS
(Musique - Danses Gitanes) «Areat»
ANI (Danses Arméniennes)
Spéctacle présenté par
Michèle VARTANIAN
Prix des places : 50 Frs.
Vente des billets : à la FNAC /
à la MAJC (12, rue St. Bazile)

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Կապ. Խաչի Մարսէյլի 4 *մասնաճիւղերը շնորհակալութեամբ առատ հետեւեալ նուիրատուները՝ ՀՕՄ-ի եւ Ֆրանսայի Կապոյտ Խաչի ուշնակատարութեան առթիւ՝ Մարսէյլի Վասպուրական Հայրենակցական Միութիւն* 500 Ֆ., *Տէր եւ Տիկին Ժաք Պօղոսեան* 1000 Ֆ., *Ալպէր Պօղոսեան* 300 Ֆ.:

×

Իսիի Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ առացած է. Տէր եւ Տիկին Խաչիկ եւ Կիւլտէնէ Կէօչկէրեանէ 150 Ֆ. *փոխան ծաղիկի Հայրապետ Գաբիէլ Ստեփանեանի մահուան առթիւ:*

×

Կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ առացաւ հետեւեալ նուիրատուութիւնները. - Տիկին Սիւզան Փաշայեանէ 300 Ֆ. *Մայրերու Օրուան առթիւ, Տիկին Վարդուհի Մելքոնեանէ* 100 Ֆ. *փոխան ծաղկեպսակի, Տէր եւ Տիկին Ոսկանեանի Հօր մահուան առթիւ, Օրիորդներ Լիւսի եւ Աւթրիա Տէր - Պարսամեանէ* 500 Ֆ. *իրենց Հօր՝ Սիրականց Տէր - Պարսամեանի մահուան առթիւ:*

ՄՈՒՐԱՏ - ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
(ՎԵՆԵՏԻԿ)

Վենետիկի Մուրատ - Ռափայէլեան բարձրագոյն վարժարանը, հանրածանօթ է ազգին մէջ, որ իբր հայ մտքի զարգացման օրրան՝ մէկ ու կէս դարէ ի վեր կը դաստիարակէ հայ սերունդները:

1985 - 86 դպրոցական տարեշրջանին համար վարժարանս կ'ընդունի 12 - 15 *տարեկան հայ տղաներ:*

Դպրոցական տարեթոշակն է՝ ինը ամսուան համար 7 *միլիոն իտալական լիռ, որ կը համապատասխանէ ներկայ սակով երեք հազար հինգ հարիւր ամերիկեան տոլարի:*

Ուսումնական, բարի վարքի, մկրտութեան եւ առողջութեան վկայականներով կը խնդրուի հետեւեալ հասցէին դիմել. -

Direzione del Collegio Armeno
Moorat - Raphael
Dorsoduro 2596
30123 Venezia (ITALIA)
Հեռաձայն. - (41) - 28770

ԲԱՆԱԿՈՒՄ
Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ

VACANCES ARMENIENNES AU CAMP
DE LA

FRA NOR SEROUND

Du 2 au 17 Août

à PALLEVILLE (près de Toulouse)

Jeunes de 15 à 22 ans, pour partager votre dynamisme, vos idées, vos loisirs, votre enthousiasme, votre créativité ,votre arménité

Inscriptions et renseignements :
17, rue Bleue — 75009 PARIS

PRIX : 2350. Frs

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
27

JEUDI
27 JUIN
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TÉL.: 770.86.60 — TELEX: HARATCH 280 868 F
C.C.P. PARIS 15069-82 E — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

60րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 15.993 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 60e ANNÉE — No 15.993

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԻՆՉ ԲԱՆԻ ԿԸ ԾԱՌԱՅԷ ՄԱԿ-Ը

(ՔԱՌԱՄՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ)

1945 Յունիս 26-ին Սան - Ֆրանսիսքոյի մէջ, կը ստորագրուէր Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան ուխտը: Իր առաքելութիւնը՝ պաշտպանել աշխարհի խաղաղութիւնն ու ապահովութիւնը եւ ազգերու մէջեւ հաստատել անհատական, ընկերային, մշակութային զարգացումներ մը:

Վեց տարուան ահաւոր մղձաւանջէ մը ետք եկեղով աշխարհը յոյսերով դիմաւորեց միջազգային այս կազմակերպութեան ծնունդը եւ իր զեղեցիկ ծրագիրը: Բայց նաեւ աշխարհը չէր մոռցած Ազգերու Դաշնակցութեան անկարողութիւնն ու անկութիւնը, վճռական պահերուն: Եւ այս վերջին քառասուն տարիներու պատմութիւնը ցոյց տուաւ թէ անունները կը փոխուին, նոր ծրագիրներ կը մշակուին սակայն անոնք կը չարունակեն մնալ զուրկ մը մեծ պետութիւններու ձեռքը եւ նեթակայ քմահաճոյքներու: Որոշումները որ կը տրուին կը մնան առանց վաղորդայնի: Կը վերածուին բազմանքներու, թելադրութիւններու, որովհետեւ ուժը չի հետեւիր եւ հեղինակութիւնը բարոյականէն անդին չանցնիր: Եւ պիտենք թէ բարոյական եւ քաղաքականութիւն իրարու հետ չեն քալեր, տարբեր տարբեր աշխարհներ են, հակադիր բեւեռներ:

ՄԱԿ-ը այս քառասուն տարիներու ընթացքին ոչ կրցաւ արգիլել, խափանել որեւէ բախում եւ ընդհարում ազգերու միջեւ կամ երկրէ մը ներս եւ ոչ ալ կըրցաւ լուծումներ բերել ժողովուրդներու, ցեղերու իրարայաւուկ հարցերուն:

Այսօր, միլիոնաւոր մարդիկ ամբողջ աշխարհի լուծերու տակ կորնչուցած են իրենց ազատութիւնը, եւ երբեմն ալ պատիւը, Լհհատանէն արեւելեան Եւրոպայի կարգ մը երկիրները, մինչեւ կեդրոնական Ամերիկա եւ այլուր: Ցեղասպանութիւնները կը չարունակուին՝ Գամպոճ, Անկոլա, Պիաֆրա...: Ափրիկէի տղին վրայ տասնեակ մը միլիոններով մանուկներ սովէ, խնամքի պակասէ կը մեռնին: Մէկ ցամաքամասէն միւսը մահ սրսփողները տանձարձակ կը չարունակեն իրենց կործանարար գործողութիւնները: Լիբանանը հոգեվարքի մէջ է: Վիէթնամցիներով լեցուն նաւեր ճդուած են ալիքներու քմահաճոյքին եւ կը փնտռեն պիրնէ ընդունող նաւահանգիստներ, ցաքաններ: Եւ դեռ ուրիշներ տարիներէ ի վեր, հօթանասուն տարիէ ի վեր, յանուն արդարութեան, յանուն մարդասիրական իդէալներու, յանուն անժամանցելի իրաւունքներու կը սպասեն բարոյական հանդամանք ունեցող պարբերութեան մը քննարկութեան: Կը սպասեն որ իրենց նահատակները չմոռցուին, եւ աշխարհ ճանչնայ անոնց ցեղասպանութիւնը, դադարէ հեղինակը ու պահանջէ հատուցում: Տեղեկատուները, տեղեկագիրները նոյնչըջաններ իրարու կը յաջորդեն եւ սպասողը կը սպասէ:

Ուրեմն, ո՞ւր մնաց ՄԱԿ-ի նուիրական առաքելութիւնը: Կեանքի կոչուած օրն իսկ դադարեցուած էր անչարժութեան, քանի ան եղաւ ուրացուած մօր մը զաւակը:

Ուստի, այսօր պէտք է ոգեկոչել այս քառասնամեակը որպէս մեծ խուսական մը: Որպէս թուական մը, անկասկած: Իսկ «մեծ» ածականին արուեստիք իմաստը կը պիտնք մեր ընթերցողներու գնահատումին եւ ազատ դատողութեան:

Կ. Յ.

«ՈՒ ՊԱՅՔԱՐ, ՊԱՅՔԱՐ, ՊԱՅՔԱՐ ԵՐԳԵՑԻ...»

ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ԲՈՒՌՆ ԵԼՈՑԹԸ

ԿԸ ԴԱՏԱՊԱՐՏԷ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐԸ
ՈՒ
ԱՊԱԳԱՅԻՆ ԿԸ ՆԱՅԻ

———×———

Համայնավարները չատ բուռն հակայարձակման անցան, Երեքշաբթի իրիկուն իսկ, երբ Նախագահ Միթերան հպեւ վերջացուցած էր Քարքասոնի իր ճառը: Չէր խնայած համայնավարներուն, ելոյթին սկիզբէն իսկ, ամբաստանելով համայնավարները որ կէս ճամբան մնացին, միասին գործակցելէ ետք: Այլ խօսքով, Միթերան կը յիշեցնէ թէ կառավարութեան մէջ կային չորս համայնավար նախարարներ, որոնք վաւերացուցին ձախին քաղաքականութիւնը, յետոյ երբ օրը եկաւ Ֆրանսայի ժողովուրդին հետ դէմդիմաց ելլելու, կծիկը գրին: «Ոմանք, կը չեշտէ Միթերան, իրենց պատասխանատուութիւնները ստանձնեցին մինչեւ ծայրը, ուրիշներ փախան: Կարելի չէ րսել թէ աշխատաւորներուն ծառայել է, երբ անոնց ամէն բան եւ որեւէ բան կը պատմուի: Խաբել է զանոնք, երբ կ'ըսուի իրենց թէ դլխաւոր պայքարը այն չէ, որու նպատակն է յաղթել դրամատիրութեան»: Միթերան, ինք, դոհ է չորս տարուան արդիւնքներէն. - «Հպարտութիւնն ունիմ, կ'ըսէ, չորս տարիէ կատարածին, կռնակս բան չեմ դներ, ոչինչ կը ծածկեմ, ուելին իրագործեցինք քան ինչ որ եղած էր ժողովրդական ճակատի թէ ազատագրումի մեծ չրջանին»:

Ցետոյ Միթերան դարձաւ դէպի ապագայ, ձեռք երկարեց ընդդիմութեան, այլ խօսքով կոչ ըրաւ ազգային համախմբման. - «Անոնք որոնք մեզի չեն հետեւիր, անոնք որոնք մեզ կը դատապարտեն, կը սխալին եթէ կը խորհին որ իրենց թըշնամիներն ենք: Ոչ ոք պէտք է մերժել: Պէտք է վիտնալ տիրապետել ժողովրդավարութեան մարտերուն, Հանրապետութիւնը հոս է ծառայելու համար բոլոր Ֆրանսացիներուն: Ոչ ոքի կը մերժեմ ձեռքը զոր կ'երկարեմ, հաւատարիմ մնալով իմ համոզումներուս: ... Ֆրանսան ուելի միացած է քան կը կարծուի: Հաւատարիմ կը մնամ ժողովրդավար ընկերվարութեան, բայց իմ պարտականութիւնս է միւսները նկատի առնել»:

Նախագահը յստակ է եւ վճռական, ճամբան կը բանայ համակեցութեան, կը բանայ նաեւ ճանկերը ու կ'ուզէ հասկցնել բոլորին թէ Պետութիւնը փաճասէ մը չէ, ամէն բան չի կրնար ընել, ամէն յաւ չի կրնար բուժել:

Ժորժ Մարչէ չսպասեց պատասխանելու համար, չվարանելով իսկ ըսելու թէ Միթերան սուտ կը խօսի, ինչ որ առնուազն տարրական յարգանքի պակաս մըն է, երբ խնդրոյ առարկան Հանրապետութեան Նախագահն է: «Ֆ. Միթերան իր պատասխանը կը կորնչցնէ» կը չեշտէ քարտուղարը եւ ի պատասխան այն հաստատումին թէ տարուած քաղաքականութիւնը միասին տարուած է եւ համայնավարներն ալ վաւերացուցած են զայն, «Իւմանիթէ» Երեքշաբթի (Յունիս 26) առտու կը վերհրատարակէ 1982, Յունիս 23-ին լոյս տեսած մէկ դրութիւնը Մառչէի, ուր ան կ'ըսէ թէ համայնավարները չեն կրնար հաւանիլ օրէնքի մը, որ աշխատավարձերը «կը սառեցնէ»: Կարելի է անշուշտ առարկել թէ այդ ըսելով հանդերձ, համայնավարները դեռ երկու տարի մնացած են կառավարութեան մէջ:

Ամէն պարագայի մէջ, Քարքասոնի ճառը չատ կարեւոր է եւ հակառակ անոր որ Նախագահը, ըսած էր Նառպոնի մէջ, թէ պիտի չմիջամտէ երեսփոխանական ընտրութեանց, ընտրապայքարին fու տ'ալնվուալ էր, գոր Միթերան տուաւ, երեքշաբթի օր:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԷՅՐՈՒԹի պատանդներու հարցը տեղքայլի մէջ էր Զորեքշաբթի առտու: Ամերիկա պինեալ միջամտութեան մասին չէր մտածած, բայց կը սպառնար փակել Պէյրութի օդակայանը: Առայժմ, Իսրայէլի ազատ արձակած 31 չիլիները օդտակար չեղան: Ռեակըն կոչ կ'ընէ միջազգային դործակցութեան եւ անկարելի չէ որ եւրոպական երկիրները ընդառաջեն, քանի վերջին ոճրափորձերուն հետեւանքով, մեծ թիւով Ամերիկացիներ ջնջած են դէպի Եւրոպա իրենց ճամբորդութիւնները, ամրան արձակուրդներու առթիւ:

ՄԱՏԻՒՏի պատարանը 23 տարի բանտարկութեան դատապարտեց Ամալի 2 չիլիները, որոնք մահափորձ մը կատարած էին լիբիացի դիւանագէտի մը վրայ եւ որոնց ազատ արձակումն ալ կը պահանջէր Ամալ, ամերիկացի պատանդներու փոխարէն:

«ՄԱՆՈՒՇԵԱՆ հարցին» առընչութեամբ, «Լիպերասիոն», Զորեքշաբթի օր կուտար անունները անոնց որոնք պիտի մասնակցին մաքերու փոխանակութեան, Մոսքոյի Փիլմին ներկայացումէն ետք, Յուլիս 2-ին, ամէն մէկուն մասին ալ որակում մը ընելով, ինչպէս «անխուսափելի լրագրող - պատմաբանը՝ Ալբի Ամուրու» կամ Արմէն Զաքրեան, ոմանց կողմէ մկրտուած, կը գրէ «Միսաք Մանուչեանի մարմնին պահապանը եւ որ չի ծածկեր իր լաւ յարաբերութիւնները խորհ. դեսպանատան հետ» (ճշդենք որ՝ մարմնին պահապանը բառախաղ մըն է, Ֆրանսերէն՝ «կարտ տիւ fոռ»):

ՍՈՍՐԻՍ, ինչպէս յայտարարած էր, իր հրաժարականը տուաւ Փորթուկալի նախագահին, ինչ որ տադնապը չի լուծեր, քանի որ կանխահաս ընտրութիւններ ալ անպատեհ են, երկիրը արդէն ընտրապայքարի մէջ ըլլալով նախագահական ընտրութեան համար:

ԿՈՐՊԱԶՈՎ Փարիզ պիտի դայ, աչնան:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՔԱՏՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԵՒԱՆ
(ԱՐՄԷՆՓրԷՍ - ՅՈՒՆԻՍ - 18 - 24)

«ԱՐԱՐԱՏ» - «ԴԻՆԱՄՕ» ԿԻԵԻ ԽԱՂԸ (*)

Յունիս 16-ին, «Արարատ» իր դաշտին վրայ կ'ընդունէր Կիեւի «Դինամօ»ն, որ ցայժմ պլուխն է դասաւորման: Նկատի առած այն՝ որ երկու խումբերը կը դըտնուէին դասաւորման հակառակ բեւեռներու վրայ, Կիեւ՝ պլուխը, իսկ «Արարատ» վերջին տեղը, խաղը անցած է պայքարի բուռն մթնոլորտի մը մէջ, քանի իւրաքանչիւր կողմ ունի իր հարցը. մինչ Կիեւցիները կը ջանան առաւել եւս ամրապնդել իրենց դիրքը առաջին դիծի վրայ, Երեւանցիները կը ձգտին դասաւորման վտանդաւոր դիրքէն բարձրանալ:

Առաջին կիսախաղին ոչ մէկ կոլ կարելի եղած է արձանագրել: Երկրորդ կիսախաղի 10-րդ վայրկեանին հիւրերը յաջողած են նշանակել կոլ մը, չնորհիւ Անդրէյ Բալի հեռուէն ուժգին հարուածին: Խաղի 75-րդ վայրկեանին Համլետ Մխիթարեան փենալթի մը կոլի վերածելով հաւասարեցուցած է հաշիւը:

(*) Խաղին արդիւնքը տուած էինք «Յառաջ»ի Յունիս 19-ի թիւով:

×

«ԱՐԱՐԱՏ» - «ՄԵՏԱԼԻՍՏ» ԽԱՂԸ (*)

Յունիս 19-ին, «Արարատ» իր դաշտին վրայ կ'ընդունէր Խարկովի «Մետալիստ»ը եւ երեք ամսուան ձախող արդիւնքներէ ետք վերջապէս կ'ապահովէր յաղթանակ մը, որ զինք դասաւորման վերջին դիծէն կը բարձրացնէր երկու աստիճան՝ դրաւելով 16-րդ տեղը: Եթէ նկատի ունենանք այն՝ որ 9-րդ տեղը գրաւող Լենինգրադի «Զէնիթ»էն (13 կէտով) միայն երկու կէտով ետ կը մնայ «Արարատ» (11 կէտ), կարելի է յուսալ որ յաջորդական երկու յաղթանակները կրնան հիմնովին յեղաշրջել դասաւորումը եւ Երեւանցիները կըրնան հսկայ ոստում մը կատարել դէպի վեր:

«Արարատ» - «Մետալիստ» խաղի 7-րդ վայրկեանին խակ Խարկովցիները նշանակած են կոլ մը, չնորհիւ Եուրի Բոնդարենկոյի: Այս կոլը սթափեցուցած է «Արարատ»ի տղաքը, որոնք այնուհետեւ մինչեւ խաղին վերջաւորութիւնը տիրապետած են դաշտին եւ չեն ձգած որ հիւրերը մօտենան իրենց բերդին: 26-րդ վայրկեանին Ռուբէն Քոչարեան ստանալով Ռաֆայէլ Գալստեանի փոխանցումը, հաւասարեցուցած է հաշիւը: Երկրորդ կիսախաղը Երեւանցիները սկսած են գրաւով: 84-րդ վայրկեանին Ռաֆայէլ Գալստեան կոլի վերածած է փենալթի մը: Հազիւ երկու վայրկեան անցած, Յովիկ Պօղոսեան աջ կողմէն ճեղքելով մրցակիցներու պաշտպանութեան պիծը, փոխանցումով մը դնդակը զրկած է Համլետ Մխիթարեանի, որ զլուխի հարուածով մը նշանակած է 3-րդ կոլը: Այսպէսով, երթի մրցաշարքի աւարտին երկու հանդիպում մնացած, «Արարատ» թարմացնելով իր խաղարկութիւնը նոր յոյսեր կը ներչընչէ մարզասէրներու:

(*) Խաղին արդիւնքը տուած էինք «Յառաջ»ի Յունիս 26-ի թիւով:

×

ԴԱԻԻԹ ԱԶԱՐԵԱՆի ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ
ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ
ԴՈՆԵՑԿԻ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԷՆ

Դոնեցկի (Ուկրանիա) հեռատեսիլը հաղորդած է յայտագիր մը, նուիրուած Երեւանցի դաշնակահար եւ երաժիշտ Դաւիթ Ազարեանի: Հաղորդումի ընթացքին Դաւիթ Ազարեան խօսած է Հայաստանի մէջ նուագախմբային երաժշտութեան զարգացման մասին: Մեկնաբանուած են երաժիշտին գործերը:

×

ՊԱՆԵԼՕՑԻ ՌՈՄԷՆ ՌՈԼԱՆ
ՔՈՂԷԺԻ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐ
ԿԻՐՈՎԱԿԱՆ ԱՑՑԵԼԱԾ

Փարիզի արուարձաններէն Պանեէօլի Ռոմէն Ռոլան քոլէժի խումբ մը աշակերտներ 15 օր հիւրը եղած են զուգորդ քաղաք Կիրովականի: Հիւրերը այցելած են քաղաքին դպրոցները, մարզական կեդրոնները, կերպարուեստի թանգարանը, Հաղպատ, Հաղարծին եւ պատմական այլ վայրեր: Նախքան խումբին վերադարձը, հրաժեշտի երեկոյթ մը տեղի ունեցած է պիոներներու պալատը, ուր հանդէս եկած են սիրող խումբեր՝ երգերով ու պարերով:

Ամերիկյան ծանոթ հեղինակ

Ֆրանսուա Մորիակ

Վերջերս, Նյու Յորքի Մետրոպոլիտեն օպերայի բեմում, ներկայացվեց Ռիչարդ Ստրաուսի «Սալոմե» օպերան, որի լիբրետոն գրված է Օսկար Ուայլդի նույնանուն պիեսի հիման վրա։ Ուայլդի պիեսը, որ գրված է ֆրանսերեն, ունի ֆրանսիական ոգի և ֆրանսիական ոճ։ Ստրաուսի երաժշտությունը ևս ֆրանսիական ոգի ունի։ Ամերիկյան հանդիսատեսը, որ ծանոթ է Ստրաուսի «Վալսերի թագավոր» երաժշտությանը, ապշած էր, որ Ստրաուսը կարող է նաև ֆրանսիական ոգի ունեցող երաժշտություն գրել։

Ամերիկյան հանդիսատեսը ապշած էր նաև այն պատճառով, որ Ստրաուսի երաժշտությունը ֆրանսիական ոգի ունի։ Ամերիկյան հանդիսատեսը ապշած էր նաև այն պատճառով, որ Ստրաուսի երաժշտությունը ֆրանսիական ոգի ունի։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐ ԳՅՈՒՂԱՑԻՆԵՐԻՆ

ՊԱՏՎԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ

Ձեր ուշադրությանն եմ հանձնում Հայաստանի Աշխատավոր գյուղացիների պատվական հուշարձանը՝ Ալեքսանդր Սպենդիարովի անվան օպերայի և բալետի պետական ակադեմիական թատրոնի շենքը։

Ալեքսանդր Սպենդիարովը մեծ երաժիշտ էր։ Նա ստեղծեց հայ դասական երաժշտության հիմքերը։ Նրա երաժշտությունը հարազատ է մեր ժողովրդին, որովհետև նա ներշնչվել է հայ ժողովրդական երգերից։ Սպենդիարովի «Ալմաստ» օպերան հայ օպերային արվեստի գագաթնակետերից մեկն է։

Ես ուզում եմ, որ Սպենդիարովի անվան թատրոնի շենքը ձեզ համար լինի ոչ միայն արվեստի տաճար, այլև ձեր կուլտուրական կյանքի կենտրոն։

Ես ուզում եմ, որ ձեր գյուղերում ստեղծվեն ակումբներ, գրադարաններ, կարդալարաններ, կինոներ, որ ձեր գյուղերում ծաղկի կուլտուրական կյանքը։

Ես ուզում եմ, որ ձեր գյուղերում ստեղծվեն ֆիզկուլտուրական խմբակներ, որ ձեր երիտասարդությունը մարմնամարզությամբ զբաղվի։

Ես ուզում եմ, որ ձեր գյուղերում ստեղծվեն ձեր սեփական երգչախմբերը, նվագախմբերը, որ ձեր գյուղերում ստեղծվեն ձեր սեփական ազգային երգերի և պարերի խմբերը։

Ես ուզում եմ, որ ձեր գյուղերում ստեղծվեն ձեր սեփական թատերական խմբերը, որ ձեր գյուղերում ստեղծվեն ձեր սեփական ազգային դրամատիկական թատրոնները։

Ես ուզում եմ, որ ձեր գյուղերում ստեղծվեն ձեր սեփական ազգային օպերան և բալետը։

Ես ուզում եմ, որ ձեր գյուղերում ստեղծվեն ձեր սեփական ազգային սիմֆոնիկ նվագախմբերը։

Ես ուզում եմ, որ ձեր գյուղերում ստեղծվեն ձեր սեփական ազգային կոնսերվատորիաները։

Ես ուզում եմ, որ ձեր գյուղերում ստեղծվեն ձեր սեփական ազգային գրականությունը։

Ես ուզում եմ, որ ձեր գյուղերում ստեղծվեն ձեր սեփական ազգային գրականության ամենահարուստ գանձարանները

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Գրիգոր Թապագեան, Տէր եւ Տիկին Ց. Թապագեան եւ զաւակները, Օր. Օր. Մարի եւ Ալիս Թապագեան, Տէր եւ Տիկին Փ. Գալուստեան եւ զաւակները, Թապագեան՝ Սարգիս, Անդրանիկ, Ազատ, Ժորժ եւ իրենց զաւակները, ինչպէս նաեւ Տէր եւ Տիկին Պերճոզիս, Տէր եւ Տիկին Մաւիլա եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Գ. Տէր - Վարդանեան եւ զաւակները, Այբի Տիկին Ա. Բալուեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Պ. Պալիքեան եւ ազգիկը, Տէր եւ Տիկին Ֆլեչէր, կը յանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Կիրակի, Յունիս 30, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս - Պետրոս եկեղեցին իրենց կնոջ, մօր, մեծ - մօր, մօրաքրոջ, քեռկինին եւ խնամիին՝

ՏԻԿԻՆ ՍԻՐԱՆՈՑՇ ԹԱՊԱԳԵԱՆԻ

(Ծնեալ՝ Միմասեան)

մահուան քառասունքին առթիւ։

Հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի նաեւ Տէր եւ Տիկին Տիգրան Թապագեանի, Տէր եւ Տիկին Վարդան Սէրէնկիւլեանի եւ Արամ Սէրէնկիւլեանի յիշատակին։

Ի դիտութիւն ողբացեալներուն յիշատակը յարգողներուն։

×

Նոյն առթիւ իրենց չնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց՝ որոնք անձամբ, նամակով, հեռաձիրներով եւ ծաղկեպսակներով մասնակից հանդիսացան իրենց սուգին Տիկին Թապագեանի մահուան առթիւ որ պատահեցաւ Մայիս 22-ին։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կապոյտ Աշէն Անիէռ, Պուա - Քոլոմպ, Արժանթէօյի մասնաճիւղը դաշտահանդէս մը կազմակերպած է՝ Կիրակի, Յուլիս 7 :

CORMEILLES EN PARISIS

(Rte. Stratégique Dle. 122

RALLY - Parc)

դէպի Սանուա ճամբան առնել եւ ճախ դառնալ Մոնթինեյի։

Անոպատ օդի պարապային մեծ սրբատ ապահովուած է։ Հայկ. համեղ ճաշեր, խորոված, հայկական մթնոլորտ։

Մուտք՝ 5 Ֆ. մեծերուն, 2 Ֆ. 50 փոքրերուն։

GRANDE FÊTE CHAMPÊTRE

avec le grand chanteur

MARTEN YORGANTZ

dans le parc du Centre Culturel

St - Grégoire - de - Nareg

organisée par l'Association Arménienne Catholique de Lyon

avec la participation de la J. A. M. Jeunesse Arménienne St. Mesrob

Dimanche 30 Juin

Messe : à 11 heures

à la Chapelle du Centre Culturel

BUFFET ORIENTAL /

/ Ambiance arménienne

Nombreux Jeux et Attractions

TOMBOLA EXCEPTIONNELLE

Grand concours de pétanque avec de nombreux lots

Adresse : *Centre Culturel St-Grégoire-de-Nareg, 38, route de Collonges à St-Cyr-au-Mont d'Or*

Հ. Բ. Ը. Մ.

ՀՐԱՒԻՐԱԳԻՐ
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ

Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութեան Կեդրոնական Վարչական Ժողովը ներկայիս կը հրաւիրէ Միութեան բոլոր անդամները ներկայ գտնուելու 72-րդ Ընդհանուր Ժողովին, որ պիտի դումարուի 1985 Շաբաթ, Հոկտեմբեր 26, առաւօտեան ժամը 10-ին, Հ. Բ. Ը. Միութեան Կեդրոնին մէջ, 585 Սեդլ Րիվըր Րոտ, Սեդլ Պրուբ, Ն. Ճ., ԱՄՆ.։

Ներկայս 72-րդ Ընդհանուր Ժողովին համար տրուած միակ հրաւիրագիրն է։ Կը խնդրենք հետեւարար Միութեան յարգոյ իրաւասու անդամներէն, որ անձնապէս Ժողովին ներկայ ըլլան վերոյիշեալ թուականին եւ կամ ամէնէն ուշը մինչեւ Սեպտեմբեր 26, իրենց փոխանորդագրերը յանձնեն Հ. Բ. Ը. Միութեան Ընդհանուր Տնօրէնին կամ գանոնք ղրկեն հետեւեալ հասցէին. -

Armenian General Benevolent Union
Central Board of Directors
585 Saddle River Road
Saddle Brook, N J 07662, U. S. A.

ՕՐԱԿԱՐԳ

1.- Ներկայացում եւ վաւերացում 1984 տարեշրջանի ընդհանուր տեղեկագրի։

2.- Ներկայացում եւ վաւերացում 1984 տարեշրջանի ընդհանուր հաշուեքննութեան։

3.- Մասնակի ընտրութիւն կեդրոնական Վարչական Ժողովի։

4.- Մասնակի ընտրութիւն Հաշուեքննիչ Յանձնախումբի։

5.- Առաջարկներ եւ թելադրութիւններ։

6.- Գնահատանքի բառաճեւեր։

Ի ԴԻՄԱՑ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉ. ԺՈՂՈՎԻ

Պ. ՍԵԴՐԱԿԵԱՆ — Ա. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ
Ատենադպիր — Ատենապետ

1985, Մայիս 15
Սեդլ Պրուբ, Ն. Ճ.

ԾԱՆՕԹ. - Կը խնդրուի իրաւասու այն անդամներէն, որոնք չեն կրնար անձնապէս ներկայ ըլլալ Ընդհանուր Ժողովին, իրենց փոխանորդ նշանակել ուրիշ իրաւասու անդամներ։

տարեկան մեծ դաշտահանդէս

ՇԱՐՎԻԼԻՕԻ
Ս. ՆՇԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ
ՑՈՒԼԻՍ 7, ԿԻՐԱԿԻ
ԺԱՄԸ 12-30-ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ 22

1.- Արեւելեան եւ եւրոպական ճաշեր։

2.- Վիճակահանութիւն՝ մեծ պարգեւներով։

3.- Զանազան հետաքրքրական խաղեր ու ժամանց։

4.- Ընտանեկան հաճելի եւ ջերմ մթնոլորտ։

5.- Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր։

Մասնակցութեամբ՝
Սայաթ Նովա նուագախումբի
Մուտքը ազատ է։

ՌԱՏԻՈ ԱԶԳ

Հայ Օգնութեան Միութեան նախագահուհի, Տիկին Շաքէ Միհրաեանի հարց - գրոյցը Թատիս - Ազգի վրայ, Շաբաթ, Յունիս 29, ժամը 10-30 :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

ՄԱՐՍԷՅ

Սէն - Ժէռոմի Ս. Սահակ - Ս. Մեսրոպ եկեղեցւոյ եւ Հ. Բ. Ը. Միութեան հովանաւորութիւնը վայելող հայկական երկօրեայ դպրոցի տարեվերջի հանդէսը Յունիս 29, Շաբաթ, ժամը 21-ին դպրոցին սրահը։

Հովանաւորութեամբ՝

ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ

Ղեկավարութեամբ՝ ուսուցիչները։ Տիկին ՄԱՑՑԱ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ եւ Պ. ԽԱՉԻԿ ԵՂԼՄԱՋԵԱՆԻ։

Փոքրիկներուն կողմէ երգ, արտասանութիւններ եւ զուարճալի մը։

Մեծ դասարանը այս առթիւն հանդիսը ամբողջութեամբ կը նուիրէ անմահ՝

ԿՈՄԻՏԱՍԻ

կեանքին եւ գործին իր մահուան 50-ամեակին առթիւ։

Կը հրաւիրուին Սէն - Ժէռոմի եւ շրջակայքի թաղեցիները եւ ծնողքները քաջալերելու համար մեր փոքրիկները եւ վայելելու համար հայկականութեամբ մի քանի ժամեր։

Սէն - Ժէռոմի կապոյտ Աչուհիներու կողմէ պիտի հրամցուին զովացուցիչներ եւ կարկանդակ։

×

ՇԱԻԻԼ

Շաւիլի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ միօրեայ դպրոցի տարեկան հանդէսը տեղի պիտի ունենայ, Շաբաթ, Յունիս 29, ժամը 20-45-ին եկեղեցւոյ կից Ս. Պալապանեան սրահին մէջ։

6, Կոմիտաս փողոց

Մուտքը ազատ է։

×

ԱՆԿԷՆ

Կիրակի, Յունիս 30, ժամը 15-ին, միօրեայ դպրոցի ամավերջի հանդէսը՝

9, rue du Marché — Enghien

Մուտքը ազատ է։

×

ՍԷՆ - ԹԱՆԹՈՒԱՆ

Սէն - Թանթուանի Ս. Թադէոս եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը կը յայտարարէ իր Թաղի եւ Շրջակայից Ժողովուրդին թէ՝ Կիրակի, Յունիս 30, կէսօրէ հետք, ժամը 16-ին տեղի պիտի ունենայ Հ. Բ. Ը. Միութեան հովանաւորած Թաղիս միօրեայ հայկական դպրոցին ամավերջի հանդէսը, ղեկավարութեամբ՝ Պ. Խաչիկ ԵՂԼՄԱՋԵԱՆԻ, Ժ. Ս. Ա.-ի ակումբին մէջ։

J. S. A., 3, rue l'Acacia, Palanque
13015 Marseille

Արդ՝ սիրով կը հրաւիրուին բոլոր ծնողքները եւ կրթասէր ընտանիքները վայելելու փոքրիկներու արտասանութիւնները եւ երգերը, եւ քաջալերելու մեր մատաղ սերունդին հայկական դպրոցը։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները, Շաբաթ, Յունիս 29-ին ժամը 15-ին Մշակոյթի Տունը 17 rue Պլէօ։ Կարեւոր օրակարգ։

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉ

Պելֆոնթէյնի կայանի արձանագրութիւնները ՕԳՈՍՏՈՍ ամսուան համար 6-էն 14 տարեկան կայանի եւ 14-էն 16-ուկէս տարեկան պատանեկան ճամբարի համար։

Դիմել.- Կապոյտ Աչէի վրասենեակը Երկուշաբթի, Երեքշաբթի, Հինգշաբթի, Ուրբաթ առաւօտները ժամը 9-30-էն 14, եւ Հինգշաբթի՝ ժամը 15-էն 20 :

17, Rue Bleue — 75009 Paris

Հեռ.- 824 - 46 - 57 եւ 574 - 34 - 78

եւ մասնաճիւղերու պատասխանատուները։

ԼԻՈՆ

Պէլֆոնթէյնի կայանի արձանագրութիւնները Օգոստոս ամսուան համար 6-էն՝ 14 տարեկան կայանի եւ 14-էն՝ 16-ուկէս տարեկան պատանեկան ճամբարի համար։

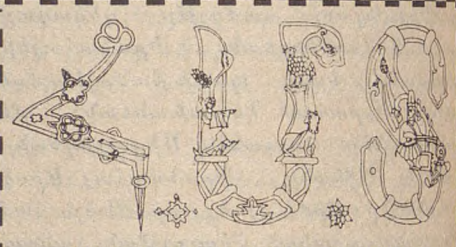
Դիմել.- Լիոնի Կապոյտ Աչէի մօտ ամէն Հինգշաբթի, կէս օրէ վերջ ժամը 4-էն մինչեւ 5, Լիոնի Ազգային Տան սրահը։

40, rue d'Arménie — LYON 3e

ALECIAN

Exposition jusqu'au 29 Juin

GALERIE G. BASMADJIAN
90, bd. Raspail, 75006 Paris
Tél : 222 00 97

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ
MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE DE DECINES
15, rue du 24 Avril 1915 — 69150 Decines

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ՄԵԾ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՐ, - ԹԱՏՐՈՆ, - ՄԻՄՈՍ, - ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ, - ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ, - ՍԱՀԻԿՆԵՐՈՒ ԼՈՒՍԱՐՁԱԿՈՒՄ, - «ՔԱՐԱԹԷ»Ի ԳՈՅԳ :

Մասնակցութեամբ՝ Մշակոյթի Տան մանուկներուն, պատանիներուն, չափահասներուն եւ տարեց անդամներուն, Շաբաթ, Յունիս 29, ժամը 20-30-ին Տէսինի քաղաքապետարանի սրահին մէջ։

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE
MARSEILLE

Dans le cadre prestigieux du CIOTEL, *à La Ciotat,* l'U. G. A. B. *est heureuse de vous accueillir à l'occosion du*

DINER DANSANT

en l'honneur de M. Alex MANOUKIAN,

le Dimanche 30 Juin, à partir de 18 heures
CIOTEL, Corniche du Liouquet — 13600 LA CIOTAT

PROGRAME DE LA SOIREE :

18 h 00 *APERITIF DANSANT au bord de mer.*
20 h 00 *REPAS DANSANT et coucher de soleil.*
22 h 00 *Nous danserons jusqu'à l'aube.*

Réservations

U. G. A. B. Marseille 37 - 75 - 97 / *L. Kouyoumdjian* 76 - 10 - 17
S. Parakian 40 - 03 - 52 / *J. Chélélékian* 50 - 75 - 49

RESTAURANT
PORTO-HYDRA
SPECIALITÉS d'ASIE MINEURE
— Passage Montparnasse —
23, rue du Départ, 75014 Paris (métro Montparnasse)
accueil par Monsieur Berdj
TOUS LES SOIRS
AMBIANCE GRECQUE ET ARMENIENNE AVEC ORCHESTRE
GRANDE SALLE DE 80 PERSONNES
Disponible pour banquets, réceptions, mariage, etc., etc...
Réservation : 321 - 89 - 60
Parking assuré — Fermé le Lundi

ՈՒՐԲԱԹ
ՅՈՒՆԻՍ
28
VENDREDI
28 JUIN
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Directrice: Arpik Missakian

Tél.: 770.86.60 — Telex: HARATCH 280 868 F
C.C.P. Paris 15069-82 E — 51027317 A R.C. Paris

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

60Դ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 15.994 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 60e ANNÉE — No 15.994

ՅՐՆԹԱՑՍ ՊԱՏԱՐԱԳԻ

ԵԼԻՇԷ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ԱՆՈՒԱՆ ՅԻՇԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆ

ԱՐԳԻԼՄԱՆ ԱՌԹԻԻ

ՊՈԼՍՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԵԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Երկուշաբթի օր լոյս տեսած մեր թիւով (Յունիս 25, Ա. Էջ) արձագանգ տուած էինք, նոյն օրը Պոլիս հրապարակուած պաշտօնական հաղորդագրութեան մը, որով Շնորհիւ Պատրիարք այլեւս կ'արգիլէր եղիշէ Պատրիարքի անունը յիշատակութիւնը յընթացս պատարագի :

Նոյնիսկ հաղորդագրութիւնը, ուր կը պարզուին որոշումին տուն տուող պատճառները. -

×

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ԹՈՒՐՔԻՈՑ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԵԱՆ ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՑ

Թուրքիոյ Հայոց Պատրիարքութեան Կրօնական Ժողովը՝ Յունիս 19, Հորեքշաբթի օր ունեցաւ բացառիկ նիստ մը ներ նախագահութեամբ, միակ օրակարգ ունենալով հետեւեալ նիւթը.-

ՆԿԱՏԱՌՈՒՄ ԵՒ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄ ՍՕԹՔԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԵՐԿՈՒ ՆԱՄԱԿՆԵՐՈՒՆ, Ի ՄԱՍԻՆ ՍԱՂԻՄԱԿԱՆ ԾԱՆՕԹ ՁԵՒԱԳՐԵՐՈՒ ՎԱՃԱՌՔԻ ԱՐՏՕՆՈՒԹԻՒՆ ՏՈՒՐՔԻՆ :

Մենք ներկայացուցինք այս երկու նամակներու անդրէրէն լուսապատճէնները եւ կարգացինք անոնց հայերէն թարգմանութիւնը, որոնք հրատարակուած էին Շահէ Արք. Ազէմեանի կողմէ հրատարակուած մեքենագրեալ 72 էջնոց տետրակի մը մէջ: Այս նամակներէն մին ուղղուած էր առ «Նորին Ամենապատուութիւն եղիշէ Արքեպիսկոպոս Տէրտէրեան, Պատրիարք Երուսաղէմի», 1967 Ապրիլ 5 թուակիր. իսկ միւսը՝ ուղղուած էր առ «Նորին Գերաշնորհութիւն Շահէ Եպիսկ. Ազէմեան», 1967 Մարտ 3 թուակիր :

Երկու նամակներն ալ բացայայտօրէն կը հաստատէին, որ Սաղիմական Ծանօթ 23 ձեռագիրները Լոնտոն ղրկուած էին, ազնուրդով վաճառուելու նպատակով, Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարք՝ եղիշէ Արք. Տէրտէրեանի հրահանգով: Շահէ Արք., որ ազնուրդի օրերուն բանագնաց նշանակուած էր Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքին կողմէ, վերոյիշեալ իր հրատարակութեան մէջ կ'ընէ, ի մէջ այլոց, հետեւեալ կարեւոր յայտարարութիւնն ու յայտնութիւնը. -

«Առանց յոխորտանքի, առանց խծբծանքի եւ առանց երկբնտրանքի կը յայտարարեմ.

ԱՓԵՆ. Տ. ԵԼԻՇԷ ԱՐՔ. ՏԷՐՏԷՐԵԱՆՆ Է ՁԵՌԱԳՐԵՐՈՒՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱԿԱՆ ԳՈՂԸ: Իր իսկ բառերով՝ «ԱՆԽԻՂՃ ԵՒ ՍՐԲԱՊԻՂԾ ԱՐԱՐՔ»ԻՆ հեղինակը» : (Էջ 18):

Ու կ'եզրակացնէ Շահէ Սրբազան.

«Իրապէս վիրաւոր խղճմտանքով, առանց իր երեսին կը նետեմ ՍՕԹՔՊԻ ընկերութեան ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ գրութիւնը, որուն ՕՐԻՃԻՆԱԼ ըլլալու հանգամանքը վաւերացուած է Հանրային Նօտարի ստորագրութեամբ» (Էջ նոյն) :

Ժողովս արդարեւ անդրադարձաւ թէ, ինչ որ լոկ կռահուած ենթադրութիւն մըն էր ազնուրդի օրերուն, այս երկու նամակներուն մէջ իրերեւ բացայայտ իրականութիւն մէջտեղ կուգար արդէն: Ժողովս երկար կանգ առաւ ու քննարկեց զանոնք, եւ հիմնուելով թէ՛ ներքին փաստերու եւ թէ՛ Շահէ Արքեպիսկոպոսի այն կարեւոր վկայութեան վրայ, թէ ասոնց «ՕՐԻՃԻՆԱԼ ըլլալու հանգամանքը վաւերացուած է հանրային նօտարի ստորագրութեամբ», եկաւ, այն եզրակացութեան թէ ասոնք հարազատ ու վաւերական պաշտօնական գրութիւններ էին: Եւ ասոնցմով կատարուած հաւաստումներու վրայ հիմնուելով տուաւ հետեւեալ երկու որոշումները.

Ա.- Վերահաստատել՝ 1967 Ապրիլ 7-ի իր հերթական նիստին մէջ տուած որոշումը, որ հետեւեալն էր.

«Ժողովս կ'որոշէ միաձայնութեամբ՝ դադրեցնել Երուսաղէմի ներկայ Պատրիարքին անուան յիշատակութիւնը ի ժամ սուրբ եւ անմահ Պատարագի, իբրեւ պատասխանատուն ձեռագրերու գողութեան՝ եւ յերիւրածոյ զրպարտութեան» :

Հետեւաբար Ժողովս սոյն պաշտօնագրի հրատարակման օրէն, այսինքն՝ Յունիս 24-էն սկսեալ կը հրահանգէ դադրեցնել, մեր բոլոր եկեղեցիներուն մէջ Երուսաղէմի ներկայ Պատրիարքին անուան յիշատակութիւնը : Այս յիշատակի դադրեցման պատճառն էր՝ Երուսաղէմի Պատրիարքին ձեռամբ՝ 1967 Թուին ազնուրդով վաճառուելուն նպատակով 23 վանքապատկան - ազգապատկան թանկարժէք ձեռագրերու Լոնտոն ղրկուած ըլլալը, եւ անոնց վաճառման պատօնագրին իր կողմէ տրուած ըլլալը : Այս հիմնական պատճառին վրայ աւելցան նաեւ Ամենայն Հայոց Հայրապետի կողմէ կազմուած Քննիչ Յանձնախումբին հրապարակած ընդարձակ Տնտեսական Տեղեկագիրը, ուր ծանրակշիռ զեղծարարութիւններ կը վերագրուէին Երուսաղէմի Պատրիարքին, ինչպէս նաեւ Գանձատունէն թանկարժէք նոր առարկաներու «կորզուտը» :

Բ.- Երկրորդ որոշումն էր դրել Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետին, նախ հաղորդելու համար մեր տուած որոշումը, եւ ապա խնդարհարար խնդրանք մատուցանելու Նորին Ս. Օծութեան, հիմնուելով իր կազմած Քննիչ Յանձնախումբի ծանրակշիռ Տնտեսական Տեղեկագրին վրայ, եւ նկատի ունենալով Աստուածային նախախնամութեամբ իր տրամադրութեան ներքեւ դրուած վերոյիշեալ Սօթքըլի Ընկերութեան երկու կարեւոր պաշտօնագրերու պարունակութիւնը, ու վերջապէս՝ հիմնուելով նաեւ Շահապի-վանի Ժողովին առաջին կանոնին վրայ, դիրքաւորում մը ճշդել, «անխիղճ ու սրբապիղծ» արարքներու հեղինակին նկատմամբ : Նման բացորոշ դիրքաւորում մը կը սպասենք մենք, եւ վստահ եմ թէ կը սպասեն նաեւ Հայաստանեայց Եկեղեցիի բոլոր թեմական իշխանութիւնները եւ մեր ազգային, մշակութային ու բարեսիրական բոլոր կազմակերպութիւնները, Նորին Ս. Օծութիւն Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետէն : Հետեւեալն է Շահապի-վանի Ժողովին առաջին կանոնը :

Ա.- Եթէ եպիսկոպոս ոք դոցի ի պըղծութիւն կամ ի պոռնկութեան կամ զինչ եւ իցէ ի վատթար գործս եւ զաուգքեալսկան զպատիւն եւ զսուրբ սեղոն անարգեաց, այսպիսումն ասի դիր. «Ընդ զողս ընթանայիր եւ ընդ չունս դնէիր զբաժին քո», եւ վկայութեամբ ի յայս եկեսցէ՝ յաթոռոյն եւ իշխանութենէն մերժեսցի եւ զքահանայութիւնն մի պաշտեսցէ. ՌՄ դրամ եկեղեցւոյն տուգանեսցի եւ անձին իւրում լիցի մեղադիր. «Զի մարդ ի պատուի էր եւ ոչ իմացաւ» : Եւ զտուգանսն կարաւտելոց բաշխեսցեն. զի պարտ է նմա «Ճամենայն ժամ յաւրէնս Տեառն խորհիլ ի տուէ եւ ի դիշերի» եւ «զպատուիրանս նորա պահել», եւ միըստ արտուղի անկանել, այլ «Ձճանապարհ զարքունի դնալ, ոչ յաջ խոտորել եւ ոչ յահեակ», զի մի աշակերտեալքն զնոյն վատ ուսումն ուսցին» : (ԿԱՆՈՒԱԳԻՐՔ ՀԱՑՈՑ, Ա. հատոր, էջ 429) :

Կը կցենք նաեւ անոր աշխարհաբար թարգմանութիւնը :

«Եթէ եպիսկոպոս մը գտնուի պղծութեան կամ պոռնկութեան արարքին՝ կամ

(Շար.ը Դ. էջ)

ՕՐՈՒԱՆ SCOOPԸ

"La question arménienne est un *phénomène extérieur* à la Turquie"

ԿԸ ՅԱՅՏԱՐԱՐԷ ԺԱՔԼԻՆ ԹՈՄ - ՓԱԹԸՆՈՓ

—×—

Այս մէկը, բնաւ չէինք լսած, իսկապէս նորութիւն է, հրամցուած մեզի, Հինգշաբթի առտու (Յունիս 27) «Ֆիկարօ»ի կողմէ : Եւրոպական Հարցերու անդամ, Տիկին Ժաքլին - Փաթընոթր վերջերս Թուրքիա այցելեր է քանի մը պաշտօնակիցներու հետ եւ սրտի ճմլում ունեցեր է ի տես՝ «Թուրքիոյ եւ Եւրոպայի յարաբերութեանց ողորմելի վիճակին, գլխաւորաբար՝ որովհետեւ Եւրոպա միշտ տրամադիր է բարեացակամ ականջ մը երկարելու հակաթուրք յարձակումներուն, որոնց թափուն նպատակները թէեւ, դիւրաւ երեւան կարելի է հանել» :

Ու յարկելի Տիկինը կը շարունակէ. - «Վասնզի, ընդունուած գաղափարներու հակառակ, հայկական հարցը, որու յաճախ կ'արձագանգէ մամուլը, Թուրքիոյ նկատմամբ *ԱՐՏԱՔԻՆ ՖԻՆՈՄԷՆ* մըն է («*Յառաջ*»՝ ընդգծումը տիկինին կը պատկանի... մեր կողմէ կրնանք միայն համմէ՞ մը աւելցնել...) և որու զարկ կուտայ Սփիւռքի Հայերուն մէկ մասը (4 միլիոն աշխարհի մէջ, որու վրայ կ'աւելնան խորհ. Հայաստանի 4 միլիոն Հայերը), մինչ Թուրքիոյ Հայերը ջիչ են, գլխաւորաբար համախմբուած Պոլիս, ուր ներ - դաշնակօրէն կ'ապրին Թուրքերուն հետ :

Ինչ կը վերաբերի մեզի, այսքա՛ն : Անկէ անդին, տիկինը, որու յօդուածին խորագիրն է՝ «ԹՈՒՐՔԻԱ, ԺՈՂՈՎՐԴԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՁԱՄԲՈՒՌ ՎՐԱՑ», լորձնաչուրթն գովեստներու կը ձեռնարկէ, ցոյց տալու համար նաեւ որ Իօզալ Ժողովրդավարութեան ճամբան բռնած կ'երթայ : Եւ հարկ է ըսել որ բաւական տաղանդ պէտք է Ժողովրդավարութիւն տեսնելու համար, ճիշդ այն օրերուն, երբ Ազգ. Ժողովը բազմապատկելով եւ նոր իրաւասութիւններ շնորհելով ոստիկաններուն, ոստիկանական պետութեան վերածեց երկիրը : Բայց, տիկինը յատուկ ակնոցներ ունի, եւ այնքան խանդավառ վերադարձած է, որ նոյնիսկ խոհեմութիւնը չունի ըսածին չափ մը դնելու, խուսափելու ծիծաղելիէն քիչ մը հաւատք ընծայելու համար ընթերցողին :

Մեր Տիկինը, որ անշուշտ Վոսփորի դեղեցիկ ափերուն Ոսկեղջիւրը դիտելով կերած - խմած է, ներշնչուելու համար ալ սուրճ մը առած փիէր - Լոթի սրճարանը, տրամաբանութեան հետ ոչ մէկ գործ ունի, հակառակ Տէքտէրի երկրին ծը - նունդն ըլլալուն, այլապէս, գոնէ այս արտաքին փէճոմէնէն պիտի խուսափէր :

Կ'արժէ՞ հարց տալ Տիկինին, թէ ինչո՞ւ 4 միլիոն Հայեր աշխարհի մէկ ցրուած են, ինչո՞ւ միայն Պոլիս Հայ կայ եւայլն, եւայլն : Ոչ իսկ : Մանաւանդ որ Տիկին Թոմ - Փաթընոթր վախ մըն ալ ունի, «չըլլայ որ», կ'ըսէ եզրակացութեան մէկ, «վշտացնենք այս հպարտ եւ եւրոպասէր ժողովուրդը, եւ աճ ալ մեզի կռնակ դարձնէ» :

Զըլլայ որ... : Բարեբախտաբա՛ր Տիկին Թոմ - Փաթընոթրեր կան, որոնք Մանաքին հետ ձեռք - ձեռքի կրնան փրկել Եւրոպան նման աղէտէ մը :

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՄԵՐԻԿԱՑիի պատանդներէն մէկը ազատ արձակուեցաւ, առողջական պատճառներով : Մնացեալ 39 պատանդներուն ճակատագրին հետ կը կապուի նաեւ երկու Ֆրանսացիներու (Սէօբա եւ Քաուֆման) պարագան, ըստ Նախիւ Պէրրիի յայտարարութեան : Լիբանանի Արդարութեան նախարարը առաջարկեց նաեւ պատանդները յանձնել արեւմտեան դեսպանատան մը (Ֆրանսա կամ Զուիցերիա) այն երաշխաւորութեամբ, որ անոնք հոն կը պահուին մինչեւ որ Իսրայէլ ազատ արձակէ 650 չիի բանտարկեալները :

«ՄԱՆՈՒՇԵԱՆ ՀԱՐՑԸ» միշտ կը զբաղեցնէ : Ի վերջոյ համայնավար կուսակցութիւնը ձեռք ձգեց, որ իր մէկ անդամը՝ ծերակուտական Լէտէրման, հինգ վայրկեան ելոյթ ունենայ Ֆիլմին ներկայացումէն առաջ : «Մաթէն» էջեր կը նուիրէր այս հարցին Հինգշաբթի, բողոքելով եղած կարգադրութիւններուն դէմ :

«ԱՆ ԱԼ ԻՐԱԻՈՒՆՔ ՈՒՆԻ, ԱՆ ԱԼ» ըսաւ Մխթեան, որ թէեւ Նորման չէ, անդրադառնալով Ֆապիւս - Ժոսլէն մրցակցութեան : Այս պատասխանը, Սողոմոնի վայել կը նկատուի մեռելներուն կողմէ :

ԹՈՒՐՔԻՈՑ մէջ, թերթի թուղթի գինը 49% յաւելում կրեց, յանկարծ, ինչ որ մամուլի շրջանակներուն կողմէ անուղղակի զրաքննութիւն մը կը նկատուի : «Պատանք՝ մամուլին համար» կը խորագրէն թերթերը : Ընդդիմադիրներու համաձայն, վարչապետը «Լուռ ընկերութիւն մը» կ'ուզէ... : Տիկին Թոմ - Փաթընոթրը ի՞նչ կարծիք ունի արդեօ՞ք, «դէպի ժողովրդավարութեան» այս նոր քայլին առթիւ... :

Ալէն Թէրզեան, Ֆիլմ արտադրող, հարցազրոյց մը տուած է «Մաթէն»ի (Յունիս 27), որու ընթացքին «պատմական բախտ» կ'որակէ Ազգ. Ժողովի քուէարկած կարդ մը հարկային միջոցները չարժանկարին ի նպաստ : Վերապահ է սակայն, որովհետեւ գործադրութեան պայմանները դեռ շատ ծանօթ չեն : Օրէնքը կը նախատեսէ 25% եւ 50% տուրքերու ջնջում, առաջինը՝ անհատներու, երկրորդը՝ ընկերութեանց համար :

ՄԱՀԱՓՈՐՁ ՄԸ ձախողեցաւ Ֆրանսայի զինուորական պատասխանատուի մը դէմ, չնորհիւ իր կառքին վարորդին, որ արագօրէն կառքը ճամբայ հանած է, երբ կարմիր լոյսի մը առջեւ հայելիին մէջ տեսած է երիտասարդ մը, որ զինուած դէպի իրենց կը վազէր :

ՓՈՒԹՊՈԼ

ԽՈՐՀՐԴԱՑԻՆ 48-ՐԴ ԱԽՈՑԵՆՈՒԹԻՒՆ

«ԴԻՆԱՄՕ» Մ. - «ԱՐԱՐԱՏ» ՀԱԻԱՍԱՐ

1 - 1

Խորհրդային 48-րդ ախոյենութեան երթի մրցաշարքի նախավերջին իր հանդիպումը «Արարատ» հաւասար արդիւնքով աւարտած է Մոսկուայի մէջ՝ տեղւոյն «Դինամօ»ի հետ : «Արարատ»ի կուռը նշանակած է Ռուբէն Քոչարեան 40-րդ վայրկեանին : Այս խաղէն ետք «Արարատ» կէտ մը չահելով՝ 12 կէտով աստիճան մը եւս կը բարձրանար (15-րդ) դասաւորման մէջ :

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐՋԻՆ ԳԻՐՔԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՊԱՏԱՐԱԳԱՏԱՐ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԱՏԱՐԱԳԱՏԱՐ

ՀԱՏՈՒԿ

ՊԱՏԱՐԱԳԱՏԱՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԱՏԱՐԱԳԱՏԱՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԱՏԱՐԱԳԱՏԱՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԱՏԱՐԱԳԱՏԱՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԱՏԱՐԱԳԱՏԱՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԱՏԱՐԱԳԱՏԱՐ

(Շար. Ա էջէն)

ՈԵՒԷ ՎԱՏԹԱՐ ԳՈՐԾԵՐՈՒ ՄԷՋ, եւ իր առաքելական պատիւը եւ իր սուրբ աթոռը անարդած ըլլայ, այսպիսիին համար կ'ըսէ Սուրբ Գիրքը· «Գողերու հետ կ'ընթանայ իր եւ չնացողներուն հետ էր քու բաժինդ», ու եթէ վկայութեամբ ի յայտ գայ - գործուած մեղքին ստուգութիւնը - աթոռէն եւ իշխանութենէն թող մերժուի եւ այլեւս քահանայապետութիւն չընէ· 1200 դրամ պէտք է վճարէ եկեղեցիին, իբրեւ տուգանք, եւ իր անձին (այսինքն զղջայ եւ ապաշխարէ) «որովհետեւ մարդը ի պատուի էր՝ եւ չիմացաւ»: Տուգանքը կարօտեալներուն թող բաշխեն· որովհետեւ պէտք է որ ան «ամէն առեն Տիրոջ օրէնքներուն մասին խորհի, ցերեկ եւ գիշեր», եւ «Անոր պատուիրանները պահէ»· Ճամբէ դուրս չիյնայ, այլ «Արքունական ճանապարհէն ընթանայ· եւ ոչ աջ ոչ ալ ձախ խոտորի, որպէսզի աչակերտները նոյն վատ ուսմունքը չսորվին»:

ՇՆՈՐՀՔ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ
ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ
ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՈՑ ԹՈՒՐՔԻՈՑ
ԵՒ ՆԱԽԱԳԱՀ ԿՐՕՆ· ԺՈՂՈՎՈՑ

Անդամէ կրօնական ժողովոյ

Գերչ· Տ· Շահան Եպիսկ· Սվաճեան (Ատենապետ)
Հոգեչ· Տ· Մեսրոպ Վրդ· Մուրթաֆեան (Ատենադպիր)
Արժ· Տ· Շնորհք Ա· Քհնյ· Մուրատեան
Արժ· Տ· Գառնիկ Քհնյ· Գամչեան
Արժ· Տ· Պետրոս Քհնյ· Տէր - Պետրոսեան

ՇԱՆՕԹ·- Կրօն· Ժողովիս 6-րդ անդամը, Հոգեչ· Տ· Ասատուր Վրդ· Ձիլօղեան հիւանդ ըլլալուն՝ չկրցաւ ներկայ ըլլալ ժողովիս, ինչպէս դադրած է ներկայ ըլլալէ երկար առենէ ի վեր մեր միւս ժողովներուն: Իսկ մնացեալ երեք անդամները, Տ· Մովսէս, Տ· Վրթանէս եւ Տ· Բարթող Աւագ Քհնյ· Հայրերը գոհացած են արտասահման:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Պրիւտէլի մէջ, փոքրիկ երախայով մը զբաղելու համար, կը փնտռուի հայ երիտասարդ օրիորդ մը: Սենեկ, բնակութիւն ապահովուած, լաւ վարձատրութիւն:

Հեռաձայնել· - 523 - 42 - 92

ԿՈՉ

Կապոյտ Խաչի Շրջանային Վարչութիւնը որոշած է Օգոստոս ամսուն տալ սընեակ մը լիբանահայ երախաներ բերել տալ Պէլճոնթէնի կայանը:

Այս երախաներու կեցութեան եւ յարակից այլ ծախքերը վարչութիւնս պիտի հոգայ: Իսկ օդանաւով երթեւեկը կը կարօտի քանի մը տասնեակ հազար Ֆրանքի: Որպէսզի այս չքաւոր երախաները մէկ ամիս հեռու ըլլան ռումբերու որոտումէն եւ աշխարհի ուրիշ երախաներու պէս խաղալ ամիս մը անցընեն, կոչ կ'ընէ մեր հայրենակիցներու առատաձեռնութեան որպէսզի կարենանք վճարել օդանաւի տոմսերը: Կանխաւ շնորհակալութիւն: Նուէրները ուղարկել՝
CROIX BLEUE
17, rue Bleue — 75009 Paris

CENTRE DE VACANCES
de la
CROIX ROUGE
ARMÉNIENNE

Le Centre de Vacances sera ouvert pour nos compatriotes de tous âges
AUX MOIS D'AOUT ET DE SEPTEMBRE
Se rendre sur place par ses propres moyens.
Itineraire :
— par le rail : Par Turbotrain - Gare Saint Lazare - Bayeux.
— Par la route: Autoroute de l'OUEST Direction ROUEN, sortie CHAUFFOUR
EVREUX, LISIEUX, sortie CAEN Direction CHERBOURG - BAYEUX, PORT-en-BESSIN, SAINTE-HONORINE-des-PERTES (Les Divettes).
à côté du Camping de la Hague

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՄԱՐՍԷԼ· - Սէն թ'Անթուանի Ս· Թադէոս եկեղեցւոյ թաղականութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է փոխան ծաղկեպակի հետեւեալ նուիրատուութիւնները· - Հռիփսիմէ Կիրակոսեանի (ծընեալ՝ Նաճարեան) մահուան առթիւ՝ Համամխաբրերցիական Միութիւնը 50 Ֆ·, Տէր եւ Տիկին Խաչօ Նաճարեան, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Շահպազեան, Պ· Օհան Նաճարեան 100-ական Ֆ·:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

ՄԱՐՍԷԼ

Սէն - Ժէռօմի Ս· Սահակ - Ս· Մեսրոպ եկեղեցւոյ եւ Հ· Բ· Ը· Միութեան հովանաւորութիւնը վայելող հայկական երկօրեայ դպրոցի տարեվերջի հանդէսը Յունիս 29, Շաբաթ, ժամը 21-ին դպրոցին սրահը:

Հովանաւորութեամբ՝
ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿ· ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ

Ղեկավարութեամբ՝ ուսուցիչները: Տիկին ՄԱՑՏԱ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ եւ Պ· ԽԱՉԻԿ ԵՐԼՄԱԶԵԱՆԻ:

Փոքրիկներուն կողմէ երգ, արտասանութիւններ եւ զաւեշտ մը:

Մեծ դասարանը այս տարուան հանդէսը ամբողջութեամբ կը նուիրէ անմահ՝
ԿՈՄԻՏԱՍԻ

կեանքին եւ գործին իր մահուան 50-ամեակին առթիւ:

Կը հրաւիրուին Սէն - Ժէռօմի եւ չըրջակայքի թաղեցիները եւ ծնողքները քաջալերելու համար մեր փոքրիկները եւ վայելելու համար հայկականութեամբ մի քանի ժամեր:

Սէն - Ժէռօմի կապոյտ Խաչուհիներու կողմէ պիտի հրամցուին զովացուցիչներ եւ կարկանդակ:

×

ՇԱԻԻԼ

Շաւիլի Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ միօրեայ դպրոցի տարեկան հանդէսը տեղի պիտի ունենայ, Շաբաթ, Յունիս 29, ժամը 20·45-ին եկեղեցւոյ վկից Ս· Գալաչանեան սրահին մէջ:

6, կամիտաս փողոց

Մուտքը ազատ է:

×

ՍԷՆ - ԹՈՒԱՆԹՈՒԱՆ

Սէն - Թ'Անթուանի Ս· Թադէոս եկեղեցւոյ թաղականութիւնը կը յայտարարէ իր թաղի եւ Շրջակայից ժողովուրդին թէ՝ Կիրակի, Յունիս 30, կէսօրէ ետք, ժամը 16-ին տեղի պիտի ունենայ Հ· Բ· Ը· Միութեան հովանաւորած թաղիս միօրեայ հայկական դպրոցին ամավերջի հանդէսը, ղեկավարութեամբ՝ Պ· Խաչիկ ԵՐԼՄԱԶԵԱՆԻ, Ժ· Ս· Ա·ի ակումբին մէջ:

J. S. A., 3, rue l'Acacia, Palanque
13015 Marseille

Արդ՝ սիրով կը հրաւիրուին բոլոր ծնողքները եւ կրթասէր ընտանիքները վայելելու փոքրիկներու արտասանութիւնները եւ երգերը, եւ քաջալերելու մեր մատաղ սերունդին հայկական դպրոցը:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊ· ԽԱՉԻ փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները, Շաբաթ, Յունիս 29-ին ժամը 15-ին Մշակոյթի Տունը 17 rիւ Պլէօ: Կարեւոր օրակարգ:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉ

ՊԵԼՃՈՆԹԷՆԻ կայանի արձանագրութիւնները ՕԳՈՍՏՈՍ ամսուան համար 6-էն 14 տարեկան կայանի եւ 14-էն 16-ուկէս տարեկան պատանեկան ճամբարի համար:

Դիմել·- Կապոյտ Խաչի գրասենեակը Երկուշաբթի, Երեքշաբթի, Չորեքշաբթի, Ուրբաթ առաւօտները ժամը 9·30-էն 14, եւ Հինգշաբթի՝ ժամը 15-էն 20 :

17, Rue Bleue — 75009 Paris

Հեռ·- 824 - 46 - 57 եւ 574 - 34 - 78

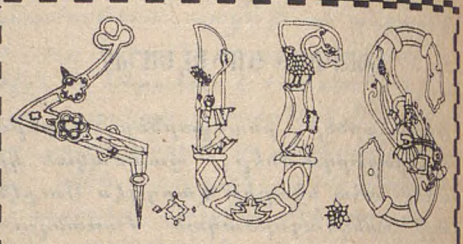
եւ մասնաճիւղերու պատասխանատուներուն:

ԼԻՈՆ

ՊԷԼՃՈՆԹԷՆԻ կայանի արձանագրութիւնները Օգոստոս ամսուան համար 6-էն՝ 14 տարեկան կայանի եւ 14-էն՝ 16-ուկէս տարեկան պատանեկան ճամբարի համար:

Դիմել· - Լիոնի Կապոյտ Խաչի մօտ ամէն Հինգշաբթի, կէս օրէ վերջ ժամը 4-էն մինչեւ 5, Լիոնի Ազգային Տան սրահը:

40, rue d'Arménie — LYON 3e

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ
MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE DE DECINES
15, rue du 24 Avril 1915 — 69150 Decines

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ՄԵԾ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՐ, - ԹԱՏՐՈՆ, - ՄԻՄՈՍ, - ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ, - ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԻՍ, - ՍԱՀԻԿՆԵՐՈՒ ԼՈՒՍԱՐԶԱԿՈՒՄ, - «ՔԱՐԱԹ»ի ցոյց:

Մասնակցութեամբ՝ Մշակոյթի Տան մանուկներուն, պատանիներուն, չափահասներուն եւ տարեց անդամներուն, Շաբաթ, Յունիս 29, ժամը 20·30-ին Տէրունի քաղաքապետարանի սրահին մէջ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ· Բ· Ը· Մ· եւ Խաեան Բարեկամական Միութիւնը կ'ողեկոչէն՝
ՎԱՀԱՆ ՏԷՐԵԱՆԻ
ծննդեան 100-ամեակը, Կիրակի, Հոկտեմբեր 6-ին:

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ARMENIE 1985

Départ PARIS/PARIS

du 20 juillet au 03 août	6 770 F
du 03 août au 17 août	6 800 F
du 18 août au 31 août	6 890 F
du 06 septembre au 19 septembre	6 770 F
du 20 septembre au 03 octobre	6 710 F
du 04 octobre au 18 octobre	5 760 F
du 27 décembre au 07 janvier 86	5 390 F

Départ MARSEILLE/MARSEILLE

du 06 juillet au 19 juillet
du 10 août au 23 août
du 17 août au 06 septembre
du 07 septembre au 20 septembre
du 14 septembre au 27 septembre
du 05 octobre au 18 octobre
du 02 novembre au 15 novembre
du 23 novembre au 06 décembre
du 28 décembre au 10 janvier 86

Les prix mentionnés sont calculés au départ de PARIS avec un minimum de 20 participants

Consultez nous pour nos prix au départ de LYON et MARSEILLE ainsi que pour vos voyages individuels.

CIRCUITS

du 06 juillet au 19 juillet :
Moscou - Erévan - Tbilissi - Sotchi - Moscou.
du 10 août au 23 août :
Moscou - Erévan - Tbilissi - Leningrad.

Nos prix comprennent :
— Transport aérien sur vols réguliers AIR FRANCE Paris/Moscou/Paris — Les vols intérieurs Moscou/Erévan/Moscou — Les hôtels en 1ère catégorie : Cosmos et Arménia ou similaires — Sur base en chambre à deux lits, avec salle de bain et WC privé — Séjour en pension complète — Les transferts aéroport/hôtel/aéroport — Les excursions quotidiennes guidées avec assistance d'un accompagnateur de Paris à Paris.

Lic. A. 1037

Levon BAGDASSARIAN
SABERATOURS
31, rue d'Argenteuil
75001 PARIS
Tél. (1) 261 - 51 - 13

Varoujan SARKISSIAN
SEVAN VOYAGES
48, Cours de la Liberté
69003 LYON
Tél. (7) 860 - 13 - 66

Jacques CHELELEKIAN
LES COURRIERS DU MONDE
63, Allée Léon Gambetta
13001 MARSEILLE
Tél. (91) 84 - 54 - 54
(91) 50 - 75 - 49

AIR FRANCE · Intourist · AEROFLOT

UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE
MARSEILLE

Dans le cadre prestigieux du CIOTEL, *à La Ciotat,* l'U. G. A. B. *est heureuse de vous accueillir à l'occosion du*

DINER DANSANT

en l'honneur de M. Alex MANOUKIAN,

le Dimanche 30 Juin, à partir de 18 heures
CIOTEL, Corniche du Liouquet — 13600 LA CIOTAT

PROGRAME DE LA SOIREE :

18 h 00 *APERITIF DANSANT au bord de mer.*
20 h 00 *REPAS DANSANT et coucher de soleil.*
22 h 00 *Nous danserons jusqu'à l'aube.*

Réservations
U. G. A. B. Marseille 37 - 75 - 97 / *L. Kouyoumdjian* 76 - 10 - 17
S. Parakian 40 - 03 - 52 / *J. Chélélékian* 50 - 75 - 49

ՇԱԲԱԹ - ԿԻՐԱԿԻ
ՅՈՒՆԻՍ
29.30
SAMEDI-DIMANCHE
29.30 JUIN
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՀԱՅՐԱՍԱՆՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - FONDE EN 1925
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TÉL.: 770.86.60 — TELEX: HARATCH 280 868 F
C.C.P. PARIS 15069-82 E — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

60ՐԴ ՏԱՐԻ — Թիւ 15.995 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 60e ANNÉE — No 15.995

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՏԱՍԸ ՏԱՐԻ ԱՆՑԱՒ

—×—

Ջահուրանք եւ սարսափ : Ամէն օր վերանորոգուած, վերակոծ : Լիբանանը կ'երթայ ողբերգութենէ ողբերգութիւն : Նեւ օրերը իրարու կը յաջորդեն եւ իրարու կը նմանին : Գիշերները եւս : Կրակի եւ երկաթի հեղեղ : Կռիւ, պատերազմ, քաղաքացիական կամ ոչ, երկիրը կ'աւերուի անվերջանալի : Տեւական քանդումներ, անհաշիւ զոհեր, անչափելի կորուստներ ամէն կողմ, առանց խտրակատութեան : Արդեօք, կռիւները պիտի դադրին, զէնքերը պիտի լռեն միայն այն օրը երբ այլեւս կռուող չմնա՞յ :

Եւ աշխարհը կը դիտէ, կը հետեւի որպէս կրաւորական հանդիսատես : Կը դիտէ ամբողջ ժողովուրդի մը տառապանքը : Անգամ մը եւս, ի՞նչ կ'արժէն Միջազգային առեւտուրները, ուժերը, երբ անոնք անկարող են, կամ կը խուսափին որոշումներ տալէ եւ մանաւանդ գործադրելէ :

Ու այս դժոխքին մէջ, մենք անձկութեամբ կը նայինք մեր հայկական «մեծ» դաղութին, որ կը բաժնէ երկրին տառապանքն ու արհաւիրքը :

Եւ չենք կրնար չմտածել թէ ամէն օր անպայման, հայ մանուկ մը կը պակսի հայ դպրոցէն : Ամէն օր հայ երիտասարդ մը զոհ կ'երթայ : Ամէն օր հայ ընտանիքի մը սիրտը կ'արիւնի : Եւ երկուան հայտնած, հայախօս եւ չէն դաղութը տակաւ առ տակաւ կը կորսնցնէ իր կենսունակութիւնը : Իր կեանքի կշռոյթը կը դանդաղի :

Տասը տարին անցաւ : Բռնկումները յաջորդեցին խազաղ շրջաններուն : Վերաշինութիւնները քանդումներուն : Պատասխանի դէպքերը միշտ նկատուեցան աննախընթաց : Եւ սակայն, այսօր եւս աննախընթաց դէպքերու առջեւ ենք :

Հակառակ ազգային կառոյցը կանգուն ու եռուն պահելու յարատեւ ջանքերուն, ամէն նոր ծանր բախտ, իր հարուածը կը բերէ, իր բացասական անդրադարձը ունի նաեւ մեր դաղութին վրայ : Ու Լիբանանի հայութիւնը եղաւ այն դաղութը որ, 1915-ի դէպքերէն ապրեցաւ, կ'ապրի ամէնէն ծանր օրերը :

Այդ ծանր օրերը սակայն ստեղծեցին յուսալից երեւոյթներ : Երեւան բերին դրական երեւոյթներ : Ամբարտաւանցին ժողովուրդին հոգեկան զօրութիւնը եւ ֆիզիքական տոկունութիւնը, քանի ան միանաբար, ամբողջական միութեամբ, համերաշխ գործակցութեամբ դիմադրաւեց ցաւն ու տառապանքը :

Տասը տարին անցաւ եւ փիւնիկեան աշխարհը կը մնայ արիւնալի տեսարաններու թատրոնը : Ու երէկուան, Սփիւռքի հայութեան ամենահաստատ սիւնը հետզհետէ կը կորսնցնէ իր մտաւորական տարրը, իր դեկավարները :

Լիբանանի հայութենէն անդին այսօր ամբողջ Սփիւռքն է որ կը կրէ վէրքը : Ու նման վէրքեր դեռ կրնան պատահիլ այնքան առեն որ Հայը ինք՝ չդարձնէ իր ճակատագիրը :

Կ. Ց.

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂԼՈՎ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՊԱՏԱՆԴՆԵՐՈՒ հարցը լաւատեսութիւն չէր ներշնչեր, Ուրբաթ առաւօտ, տրուած ըլլալով որ Թէ՛ Ֆրանսա եւ Թէ Զուիցերիա կը մերժէին բանտապանի դեր ստանձնել եւ նախապայման կը դնէին, որ պատանդները մեկայն ազատ կրնան իրենց յանձնուիլ : Այս պարագային, հաւանական կը նկատուէր որ Սուրիոյ յանձնուին : Ուաշինկթընի արդէն յոյսը Դամասկոսի միջամտութեան վրայ կը դնէ : Գալով Իսրայէլի, որու ձեռքն է, ի վերջոյ բան բանալին, տրամադիր է, կ'ըսուի, բանտարկած չիհները ազատ արձակել, բայց Ուաշինկթընի միջամտութեան կը սպասէ : Ֆրանսայի Արտաքին նախարարին դիմումը, ըստ երեւոյթին, նոյն կշիռը չէ ունեցած, քանի որ Տիւմա չէ յաջողած ազատ արձակել տալ այդ չիհները, այն պահուն, երբ պատանդները Ֆրանսական դեսպանատուն ոտք կոխեն : Ուրիշ միջնորդ մըն ալ Իսրայէլ ժամանած է՝ Քասիւս Քլէյ կամ Մոհամէտ Ալի (կասիամարտի նախկին ախոյեան) : Օդանաւէն իջած առեն, յայտարարած է. - «Հոս չեմ եկած կարգադրելու համար ամերիկացի պատանդներուն հարցը, այլ միայն գործելու յանուն Ալլահի, որպէսզի ազատ արձակուին մահմետական բանտարկեալները :

ԷԼԻԱՍ ՍԱՐԳԻՍ, Լիբանանի նախկին նախագահը, մեռաւ Փարիզի իր բնակարանը, յետ երկարատեւ հիւանդութեան : Պատրաստութեամբ իրաւագէտ, 1976-ին է, որ Սուրիոյ հաւանութեամբ, կ'ընտրուէր Հանրապետութեան նախագահ, բանական ծանր պայմաններու ներքեւ, երբ ռումբ կը տեղար և քուէարկութեան ալ, բոլոր երեսփոխանները (99) չէին մասնակցեր, մինչ ձախերու եւ Պաղեստինցիներու կողմնակիցները ձեռնպահ կը մնային : Շուրջ երկու ամիս չկրցաւ իսկ նախագահական պալատ երթալ : Պաշտօնին գլուխը մնաց մինչեւ 1982, երբ աթոռը յանձնեց Պչիր Ճեմայէլի սպանութենէն ետք՝ Ամին Ճեմայէլի : 61 տարեկան էր :

ԹՈՒՐՔԻՈՑ ՄԷՋ 133·607 գերք, որոնք 30 տարբեր ախտորոշներ կը կրեն, կրակի տրուած են բանակին կողմէ : Հեղինակներն են՝ Լենին, Սթալին, Լին Փիաօ, Ճիսափ եւ այլ մարքսիստ տեսաբաններ : Այս հատորները գրաւուած էին 1982-ին «Գիտութիւն եւ ընկերվարութիւն» հրատարակչական տան մէջ :

ՄԱՆՈՒՇԵԱՆ ՀԱՐՑԸ, ամէն օր, եթէ ոչ ամէն ժամ, նոր էջ մը կը բանայ : Մոսքօ, Ֆիլմին հեղինակը, մտահոգ է որ մտքերու փոխանակութեան մասնակցողներուն մէջ հարկ եղածին չափ հրեայ դիմադրական չէ հրաւիրուած եւ ուրեմն հրեայ դիմադրութիւնը «Մեծ մոռցուածը» պիտի ըլլայ այդ իրիկուն : Միւս կողմէ, Հայ նախկին դիմադրականներու (ԱՆԱՔՐԻ ճիւղ) Բարեկամականը, խմբագրութեանս ղրկած հաղորդագրութեան մը մէջ (Յունիս 26), յիշեցէք եւք թէ Ապրիլ 30 թուակիր որոշումով մը, դատապարտած էր այդ Ֆիլմը որպէս «պատմական ճշմարտութեան խեղաթիւրում մը», մանրամասնութիւններ կուտայ ինչ կը վերաբերի Մանուշեան - Հոլլան (Ռոժէ) տարակարծութեան և ըստ որոնց Մանուշեանի հարաւ քաշուելու դիմումը ընդունուած կ'ըլլայ (1943, Նոյեմբերի սկիզբը), բայց գործադրութիւնը որոշ պայմանաժամ պարտադրած ըլլալով, Մանուշեան խումբը չի փրկուիր :

ՖՐԱՆՍԱՑԻ Հաշուեքննիչ Ատեանը, ամէն տարի տեղեկագիր մը կը ներկայացնէ, ուր կը ձաղկէ պետական մխրճումները, սխալները, զեղծարարութիւնները եւայլն, եւայլն : Հետեւա՞նք : Ոչինչ, քանի մը օր թերթերու էջերը կը լեցուին, մատնանշուած պատասխանատուները արդարացումներ կը փնտռեն եւ...կը չարունակուի : Այս տարուան մխրճումներու կարգին կը յիշուին՝ Սինկմաթէքը, որ 3 միլիոնի աթոռ գնած է, որոնք պարապ կը մնան, քանի նախատեսուած ներկայացումները տեղի չեն ունեցած, ապա Լուսաւորութեան նախարարութիւնը, որ «ուրուական» դասատուներու աշխատավարձ եւ յաւելեալ ժամերու դասեր վճարած է, երբ խնդրոյ առարկայ այդ դասատուներուն երեսը տեսնող չէ եղած յիշեալ դպրոցներուն մէջ : Եւ այս - պէս կը չարունակուի : Հարիւրաւոր միլիոններ կը մխրճուին, միլիոններ, որոնք հարկատուին դրամն են : Դեռ ցանկը կայ Էնֆորմաթիքի բարձր պաշտօնեաներու, որոնք իրենց անձնական բնակարանը կահաւորած եւ չհան են Պետութեան դրամով ... :

«ՔՈՔԻՏԻԷՆ ՏԸ ՓԱՐԻ» կը բաժնուի ՍԻՄՓՏ-էն որ «Քոքիտիէն տիւ Մետրսէնը» հրատարակող խումբն է (Թերթը կը հրատարակէ Տիկին Թէտոն, որ բժիշկ է) եւ որու չնորհիւ կը տոկայ : «Քոքիտիէն», 30 միլիոն վնաս արձանագրած է 1984-ին, Փարիզի մէջ 3000 ընթերցող կորնցուցած եւ ընդհանուր սպառումը եղած է 45 հազար օրինակ (հատուածաբար) եւ 8000 բաժանորդ ... : Թէտոն կ'ըսէ թէ պիտի չդադրեցնէ Թերթը, այլ աղբիւրներ կը փնտռէ ինքնաւար մատակարարում մը ապահովելու համար : Խմբագրութիւնն ալ, զոր ինք կը վարէր, կը յանձնէ Ժաք Թուպոնի եղբօր՝ Ռոպէրի, որ «Քոքիտիէն տիւ Մետրսէն»ի խմբագիրն էր :

ՄԵՌՈՂՆԵՐԸ ՆՈՒԱՃԱՒ են Ֆրանսայի մէջ, բայց ծնողներն ալ շատ չեն աւելնար : 1984-ին 545 հազար հոգի մեռած է (1983՝ 554 հազար), ինչ որ պատմութեան ամենացած համեմատութիւնն է, քանի որ 9,9 կը նշանակէ 1000-ի վրայ : Մինուդներն ալ սակայն մեծ յառաջդիմութիւն մը չեն արձանագրեր : Երկարակեցութիւնն ալ բարելաւուած է, միջինը՝ 79-ի հասած է կիներուն համար եւ 71-ուկէս՝ այրերու :

«ԼԸ ՄՈՆԸՐ»էն ետք, որ երգիծական կապկումն էր «Լը Մոնտ»ի, Ուրբաթ օր, խմբագրական նոյն խմբակը (Ժալոն) լոյս կ'ընծայէր, կրկին բառախաղով մը (եւ ուղղագրական գիտակից սխալով) Լապերասիոն մկրտուած թերթ մը, որ արձակուրդներու նախօրեակին կրնայ տրամադրութիւնները քիչ մը բարելաւել, պայմանաւ որ սեւ իւմուռն ալ սիրող ըլլայ ընթերցողը :

ՋՈՒԻՑԵՐԻԱՑԻ ՊՈՌՆԻԿ մը, ի վերջոյ չհաց է իր դատը ապահովագրութեան ընկերութեան մը դէմ, որ կը մերժէր հատուցումը վճարել, կառքի արկածէ մը ետք, որու պատճառով կինը, (անունը չի տրուիր) երկու տարի չէր կրցած արհեստը շարունակել : Կինը կ'ըսէր թէ արկածէն առաջ, ամիսը 12 հազար զուիցերական Ֆր. կը շահէր : Ապահովագրութեան ընկերութիւնը չվճարելու համար, կ'ապարդիկէր, որ կնոջ արհեստը անբարոյական է : Ի վերջոյ Գերագոյն Ատեանը, վճռեց որ կնոջ արհեստին անբարոյական ըլլալը, օրինաւոր պատճառաբանութիւն մը չէ ... :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՆԵՐԷ՛ ՄԵԶԻ ԿՈՄԻՏԱՍ

—×—

Երգով կը սկսի մեր պատմութիւնը· վահագնի ծնունդը կը պատմէ մեր երգերուն ամենահինը : Կը սիրէինք երգը ու հպարտ էինք այս սիրով· թերեւս մեր միակ արդար հպարտութիւնն էր այդ : Ան ալ կորաւ :

Այսօր ուրիշ լարերու վրայ կը յօծիկինք : Կան անշուշտ ժամանակավրէպ աւուղդայ մտասեւեռումով մը շարժողներու զանգուածը որ տակաւին կ'երթայ Կոմիտաս, Կանաչեան մտիկ ընելու եւ վերանալու : Սակայն մեր բազմութիւնները, յատկապէս անոնք որոնք արեւելքէն ճամբայ ինկան դէպի չորս ծագերը աշխարհին, իրենց ճամպրուկներուն մէջ թխմեցին շատ անգամ արեւելեան ուտելիքներու ճաշակը, երբեմն շուկայիկ ապրումներ, ու անպայմա՛ն թրքավարի, արաբավարի խաթարուած եղերերգութեան մը եւ պոռտախաղի սէրը, որ թարգմանին՝ «հայկական երգ» : Ու ինչպէ՞ս հարազատ են անոնք անոնց, կարծես իրենց մօր կաթն ըլլար :

Ո՛չ մէկ նուիրականութիւն մնաց այնուհետեւ իր տեղը· մեր հերոսները, հայրենիքը, խլուած հողերը պոռտախաղի լկտի եղանակներով խելայեղ ծափեր կը խլեն ունկնդիր զանգուածներէ, որոնք նաեւ շորթորալէն կը ձայնակցին այդ այլանդակութիւններուն : Նորօրեայ այս ճաշակին «կուռմ»երը չեն վարանիր նոյնիսկ մեր աղօթք դարձած երգերը իրենց հարազատ եղանակներէն մերկացնելով, անոնց վրայ նետել արաբական անմոռանի պատմուճան մը, ու «Նոր մեկնարանութեամբ» «Երբոր բացուին դռներն յուսոյ» երգել յաւակնիլ· ո՞ր «Հայ»ը պիտի ցանկար տեսնել արդեօք այդ կիլիկիան :

Նահանջին երգն ալ չկրցանք պահպանել· ներէ՛ մեզի Կոմիտաս :

ԱՐՓԻ

ՊԱՐՍԿԱՀԱՅ ԼՈՒՐԵՐ

ԵՐԵՍՓՈԽԱՆ
ԱՐՏԱՒԱԶԴ ԲԱՂՈՒՄԵԱՆԻ
ՀԱՆԴԻՊՈՒՄԸ
ՆԱԽԱՐԱՐ ԽԱԹԱՄԻԻ ՀԵՏ

Հարաւային Իրանահայութեան երեսփոխան Արտաւազդ Բաղումեան, Յունիս 16-ին, հանդիպում մը ունեցած է Իրանի առաջնորդութեան նախարար Հոճաթոլէսլամ Խաթամիի հետ : Հայ երեսփոխանը արծարծած է հայ մշակոյթին, հայերէն հրատարակուող դիրքերու եւ հայկական հանդէսներու վերաբերեալ կարգ մը հարցեր : Նախարարը ուրախութեամբ հաստատած է, որ Իրանի յեղափոխութենէն ետք կարեւոր քանակութեամբ հայերէն գիրքեր հրատարակուած են երկրին մէջ, յոյս յայտնելով որ այսուհետեւ եւս նոյն թափը կը չարունակուի : Հայկական հանդիսութիւններու եւ խրախճանքներու (հարսանիք եւայլն) կապակցութեամբ նախարարը նշած է, թէ բոլոր այն վայրերը, ուր ներքին նախարարութեան տօնութեամբ Հայերը հանդիսութիւններ կը կազմակերպեն, կրնան օգտուիլ իրենց տոհմիկ երգ - երաժշտութենէն ու սովորութիւններէն, աւելցնելով, որ բնականաբար նման պարագաներուն պէտք է յարգել դրացիներու հանդիսաը :

Շ. ՆԱԹԱԼԻԻ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

ՁԱՐՏԱՍԱՆՈՒԱԾ ԴԱՄԲԱՆԱԿԱՆ

Ապրիլ է Շահա՛ն, ո՞ւր կ՚աճապարես այդպէս: Տե՛ս որքա՜ն դեղեցիկ է Պոսթընը, այնքան որքան կրնայ ըլլալ այս անփոխարինելի քաղաքը: Քիչ մը ամպոտ է այսօր, կարծես նոյնիսկ երկինքը կ՚ոգբայ մեկնումդ:

Ապրիլ է ու երկու օրէն Ապրիլ 24՝ տարեդարձը այն միւս Ապրիլին որ օր մը մտքիդ ու կեանքիդ մէջ յաճախանքի վերածուեցաւ ըլլալէ ետք մեր միակ Ազգային Օրը որու խորհուրդին չուրջ տարակարծիք չըլլանք: Այդ յաճախանքէն յաճախուած ընտրեալները Ազգին փընտռեցին քեզ, ստեղծեցին քեզ:

Թափառեցար աշխարհէ աշխարհ, կուրծքիդ տակ քիչ մը ամէն օր ամբարտակուող վրէժը քեզի ըրած խթան եւ ուղեցոյց, ի վերջոյ ըլլալով աչառանակուող պատկերներուն դերապոյն ու վսեմական վրիժառուն:

Հալածուած՝ երկրէդ, հալածական՝ երկրի վրայ, հետապնդեցիր Մեծ Ոճիրին յղացողներն ու իրագործողները եւ կառնեցիր նոր Դաւիթներ նորօրեայ Թուրկէծակիներով չանթահարելու ճիւաղները՝ Հոմ, Պոլիս, Պէրլին եւ այլուր: Վրէժի բպիներն սպասարկող դուն մեծ Ջրմապետ, չրջապատուած քեզ սպասարկող կորովի քուրմերով, սարքեցիր մեծահանդէս խրախճանքը մեր պատմութեան անոր ամէնէն մռայլ պահուն ոգեչարկեցուած ժողովրդիդ արիւտւր: Նոյն այդ պատմութեան վսեմագոյն առաջնորդն ու երէց ընկերդ՝ Արամ, իրագործեց անկարելի յաղթանակը Սարզարապատին: Դուն՝ ընկերներուդ հետ - արդար պատուհասի անընկճելի մարտիկներ - կատարեցիք լուսապսակ միւռոնումը այդ յաղթանակին:

Կը սպասէիր, անդիր համաձայնութեան մը պարտադրանքով, այցելութեանս ամէն Մարտ 15-ին, Պոսթընեան օրերուս: Կը սպասէիր ուրիշ օրեր եւս, նստած՝ սպիտակարաչ սֆինքս իբրեւ, բազկաթոռիդ, պատուհանին մօտ եւ բուրդէ ծածկոց մը խոնջ ծունկերուդ: Կը սպասէիր մանաւանդ Մարտ 15-ին, միասին նշելու, վերապրելու, ոճներու եթէ կ՚ուզես, տարեդարձը այդ երջանիկ օրուան: Ու կը ոճնէիքք երեւանեան անխուսափելի քօնեակով երեւանէն բերուած պղնձէ բաժակներով: Կը կրկնէիր ամէն Մարտ 15-ին ու ամէն այցելութեանս անբեկանելի հաւատքով:

- Շատոնց հաշիւս մաքրուած պէտք էր ըլլար, վաղուց մեկնած պէտք է ըլլայի այս աշխարհէն: Բայց քանի կա՛մ, քանի դեռ կ՚ապրիմ, կը հաւատամ, հակառակ անհաւատ ըլլալուս, թէ մեկը, տեղ մը բան մը վերապահած է ինծի համար, դեռ պիտի տեսնեմ չանաւտակումը այդ ցեղին եւ վերջնական հաւուցումը մեր արեան պարտքին: Պիտի գայ այդ օրը, չի կրնար չգալ, կը տեսնես ահա, ողջ եմ, կը շնչեմ ու կը սպասեմ տակաւին: Չի կրնար չգալ այդ օրը»:

Ինչո՞ւ կ՚երթաս ծօ տնաշէ՛ն: «Օրը» եւ-կած համարեցի՞ր թէ այն որ կ՚որոշէ մեր բոլորին ժամկէտը այս մոլորակին վրայ, ինք եւս յոյնեցաւ սպասելէ իր ստեղծա՛ծ մարդոց նամարդութիւնը տեսնելով եւ ուզեց օգնել քեզի, թեթեւցնելու այրող, «ճնճղերացող» տառապանքդ, վերջապէս վեր կանչելով քեզ, մօտը դազափարի ընկերներուդ: Ընկերներ որոնց հետ օր մը, որպէս յարդոյի ճանապարհորդներ ճամբայ ելաք բերելու նոր արշալոյս աւետաց երկրին եւ ինկաք բոլորդ ալ ձեր խէալէն պարտասած, ձեր գազափարականը ձեզի ըրած չխորտակուո՛ղ վահան: Դուն՝ աւելի բախտաւոր ընկերներէդ, տխուր վերընձիւղումը երկրիդ: Վերապարձիդ, առաջին այցելութենէդ յետոյ կը զրուցէինք Պէյրութի պանդոկիդ մէջ: Նոր օրերու Սիմէոն Մերունիի մը անսանձելի խանդավառութեամբ կը պատմէիր թէ տեսար վերջապէս երի - տասարդ ու օրէ օր երիտասարդացող երկիրդ եւ կը վարակէիր քեզ չրջապատող - ները քեզի յատուկ հաղորդականութեամբ: Փառք կուտայիր ու գոհունակութիւն թէ ի՛նչ որ տեսար, ի՛նչ որ ապրեցար հոն, կ՚արդարացնէին ընկերներուդ անսակարկ ու անսահմանելի գոհողութիւնը:

Շահա՛ն, առանձին չես այս օտար գերեզմանատան մէջ: Այլիդ՝ համաքաղաքացիդ է, Խարբերդի Դատեմ գիւղէն եւ իր վերջին օրերուն քեզի մտերիմ գրուցակից ընկերդ՝ Յովհաննէս Տէր - Յովհաննէսեանը: Զախիդ՝ հարիւր մը մեթր անդին՝ նպատակի ուրիչ ընկեր մը՝ Դրօն: Հոս էք երեքդ ալ: Եւ հոս ենք ափ մը յուզարկաւորներ յանձնելու քեզ յաւերժին: Այդ օր յուզարկաւորները քան - եբեսուն հոգիներ չէին, այլ ազգ մը ամբողջ, գոնէ մէկ ու կէս միլիոն, կին եւ այր, ծեր եւ տղայ, հոն էին բոլորն ալ իրենց նչխար գարձած մարմիններով, եկած Հայոց Աչխարհի չորս ծագերէն՝ Ծոփաց Աչխարհէն, Կիլիկիայէն, Տարօնէն ու Վասպուրականէն ու դեռ բոլոր, բոլոր ոստաններէն ու աւաններէն, եկած էին տալու իրենց վերջին յարգանքն ու առաջին երախտիքը եւ տալու ամէն ինչ եւ առնելու չքեղագոյն վերջին զաւակը Թորգոմայ տան պէսպէս իրենց մէջ, դէսպի յաւիտենութիւն: Հոն էին քեզ ուսամարգ ըրած Թէհլիրեաններն ու Շիրակեաններըը, Թորլաքեաններն ու Երկանեաններըը, բոլորը, եւ անոնց անմիջապէս ետին իրենց պատուոյ չքախումբ՝ խաչկապ փամփըչտակներով Գէորգ Զաւուչը, աղբիւրացած Լոէալի Սերոբը, ընկեր Մուրատը իր բէգասով, Սպաղանաց Մակարը, Անդրանիկը եւ ասոնց քովն ի վեր յաղթահասակ երկաթեայ ուղեղով եւ պողպատեայ կամք զարբնող Կրանիտէ առաջնորդը եւ բազում բազում ընտրեալներ: Հո՛ն էին բոլորը եւ մեծահանդէս ու փառաչուք թափօրով տանելու իրենց ընկերը դէպի անմահութիւն, դէպի Արարա՛տ: Վեր կա՛ց, Շահան, ա՛ռ պատիւը ընկերներուդ, ողջունէ վիրենք եւ անցիր առա՛ջ:

Կը լսե՞ս արդեօք Շահան, այն խո՛ւլ, թա՛ւ մեղեդին որ կ՚երգեն, իրենց երգն է՝ «Վէրքերով լի»ն, Հայոց պատարագի հոգեհանգստեան «Թթա Տէր»ը չէ: Այս մէկը ահռելիօրէն սիրտ կը մղկտացնէ երբ զայն կատարողները «տուն չունեցող թափառական»ներն են, «եարի փոխարէն ցուրտ գէնքը գրկած»:

Հոս էք երեքդ ալ· օտար հողի մէջ եւ ձեր մտերացող աչքերուն կարօտը հայրենի հողին· ակնդէտ սպասելով տուն - դարձի օրուան: Սպասելով որ ձեր աճիւնները երթան հոն, ամփոփուելու այն հողին մէջ որու յաւերժութեան համար տուիք վերջին կաթիլը ձեր քրտինքին, ձեր արեան: Դուք՝ անկարելի նուաճումներու անիրական այրեր:

Բարի ճանապարհ՝ յարդդոյի մենաւոր ճանապարհորդ, գազափարի սերմացուն, իմ երէց ընկեր եւ ապա՝ վերապարձ բարի ձեր խոնջ աճիւններուն:

ՄԱՐԶՊԵՏ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

ՆԻՒ - ԵՈՐՔ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ
«ԾԱՒԱՋ»Ը
ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԵՏ

ՀՌՈՄԷԱՑԻ ԹՂԹԱՏԱՐՆԵՐԸ

- Ահաւասի՛կ Հռոմի նամակածրարը: 115-ի աչուն է: Տրայանոս կայսրը Ադրեւելք կը գտնուի, ուր երեք տարիէ ի վեր կ՚առաջնորդէ իր բանակները: Հայաստան, վերին Միջագետք արդէն Հռոմէական իչխանութեան ենթարկուած են: Պարթեւազմի երեք երկար տարիներ ուր ամենակարող կայսրը Հռոմէն հեռու կը գտնուի: Եւ մինչեւ իր մահը, երկու տարի եւս ան Իտալիա պիտի չվերադառնայ: Այսուհանդերձ Յաւիտենական քաղաքին մէջ ամէն բան կարգին կ՚ընթանայ: Հակառակ իր հեռաւորութեան Տրայանոս չի դադրիր կառավարել իր ընդարձակ երկիրը:

Լուրերը արագօրէն կը հրչին, հասնելու համար կայսեր, քանի որ ան տէր է պետական թղթատարական հիանալի ըրութեան մը: Դրութիւն մը, զոր մէկ դարու ընթացքին Հռոմէացիները հասցուցին առաւելագոյն կատարելութեան մը:

Հեռու ենք այն ժամանակներէն ուր կը կիրարկուէին նախնական միջոցներ, հաղորդակցութիւն ապահովելու համար· հայելիներ, բլուրէ - բլուրէ մուխի ծուխներ, որոնք կը գործածուէին յատկապէս Գաղիացիներու կողմէ, Հռոմէացիներու դէմ մղուած պատերազմներու ընթացքին: Երկար տաճիկ ի վեր ճիշդ է որ Յունաստանի մէջ լինչպէս Հանրապետական Հռոմի, անհատներ ու պետական զանազան մարմիններ - Թերակոյս, զօրավարներ, գաւառապետներ, առեւտրական ընկերութիւններ - ունէին գերիներ, որոնք ի պահանջել հարկին կը փոխադրէին թղթատարը: Սակայն մինչեւ Ա· դար Քէ՛ Յունաստանի մէջ եւ թէ Հռոմի, ոչ մէկ կառավարութիւն զազափարը ունեցած էր հակակչիռ հաստատելու լուրերու չըրջաբերութեան վրայ:

Օգոստինոս զարդացած մէկն է· կը յիչէ Հերոդոտոսի եւ Քսենոփոնի գործերուն մէջ կարդացած ըլլալ հինգ դար առաջ Կիւրոսի կողմէ իրականացուած կազմակերպութեան մը մասին, պարսկական կայսրութեան ընդարձակ հողամասին վրայ, հակակչռելու համար սատրապութիւնները: Պարսիկ իչխանաւորը հաչուելով ձիու մը կարելիք օրական ճամբան, մխոռներ չինել տուած էր համապատասխան հեռաւորութիւններու վրայ:

Անոնցմէ իւրաքանչիւրին մէջ կը գտնուէին ձիեր ու ձիապաններ: Ցերեք ու դիչեր թղթատարներ կը հասնէին հոն, որոնք օրական 100-150 քիլոմեթր ճամբայ կը կարէին: Դարեր ետք հելլէն միապետներ ուզեցին բարելաւել այս միջոցները:

Պարսկական թղթատարական դրութիւնը մեկնակէտ կը ծառայէ Օգոստինոսի· Իտալիոյ ռազմավարական բոլոր ճամբաներուն վրայ կը զետեղուին պահեստի կենդանիներ: Օգոստինոս կոչ կ՚ուղղէ սիրայօժարներու, որ փոխադրեն թղթատարը: Ամէն քաղաքի մէջ կը հիմնուին երիտասարդական ընկերակցութիւններ:

Հետզհետէ կը բարելաւուի կազմակերպութիւնը· թղթատարութիւնը կը յանձնուի միակ անձի մը որ պիտի կարէ ամբողջ ճանապարհը: Միայն նամակներ չեն զրա պէտք է փոխադրել· կան նաեւ պահանջատան առարկաներ ու դրամ: Կայսրը կ՚ուզէ նաեւ յատուկ կնիքով մը դրոչմել իր ծրարները: Երկար կը մտածէ գտնելու համար պատկերը որով պիտի դրոչմըւի իր ծրարները· վերջապէս կը գործածէ Մեծն Ալէքսանդրի դիմանկարը: Սակայն այս կնիքը չի գոհացներ զինք ու իր իսկ դիմանկարով չինել կուտայ կնիք մը: Ան մինչեւ իսկ կը պահանջէ որ նամակը կրէ ոչ թէ միայն օրուան ժամը, այլ նաեւ դիշերուանը, երբ մեկնած է:

Այս կերպով արդիական թղթատարութեան մը բոլոր տարրերը կը գործածուէին Օգոստինոսի կիրարկած դրութեան մէջ որ տարածուած էր ամբողջ կայսրութեան տարածքին:

Երբ Տրայանոս Արեւելքի մէջ կը տատնայ Հռոմէն ղրկուած թղթատարը, այդ կ՚ըլլայ չնորհիւ Օգոստինոսի կողմէ հիմնուած դրութեան: Ա· դարու ամբողջ տեւողութեան այս մէկը կը գործէ առանց մեծ փոփոխութեան:

Թղթատարական կազմակերպութիւնը կայսերուն համար կը նչանակայ ոստիկանական հսկողութեան հետ: Կայսերական թղթատարը ենթակայ է օրինական խիստ տուեալներու· միմիայն կայսերական կնիքը կրող պաշտօնեաներ իրաւունք ունին զայն փոխադրելու, պաշտօնական ճամբով: Կայսրութեան մէջ կատարուիչներ, պաշտօնատարներ ու պետական պաշտօնեաներ կարելիութիւնը ունին օգտուելու թղթատարութեան այս սպասարկութենէն, այն պայմանով, որ կապարական վարչապետարանէն արտօնագիր մը ունենան: Տրայանոսի հրահանգները վճռական ու խիստ են այս արտօնագիրներուն որոչեալ ժամանակաշրջանին մէջ միայն գործածուելուն մասին: կայսրը կ՚արգիլէ նաեւ այլ անձերու կողմէ անոնց գործածութիւնը· այսուհանդերձ չատեր կը փորձուին իրենց ընտանիքի անդամներուն կամ բարեկամներուն համար եւս չահագործել այս արագ սպասարկութիւնը, որուն չնորհիւ այլեւս ոչ միայն նամակներ կամ ծրարներ, այլեւ անձեր եւս կարելի կ՚ըլլայ փոխադրել սպառով ու արագ կերպով:

Երիտասարդ դերիի մը, կամ կայսերական տան ծառայող ազատագրուած դերիի մը համար թղթատարութեան պաշտօնը ամէնէն հրապուրիչ արհեստներէն մէկն էր զոր կրնային իրենն առաջարկել, որովհետեւ այսպէսով առիթը կը ներկայանար կայսրութեան գանազան չրջանները տեսնելու, ճանչնալու: Այս գործին համար ընտրուածներ վարժընթացի չրջանը կը բոլորէին հաւանօրէն Հռոմի մէջ իսկ: Նորակոչ պաշտօնեան կը սկսէր պաշտօնական գանազան սպասարկութիւններու նամակները առնելով, երբեմն ալ քաղաքէն դուրս կ՚ելլէր փոխադրելու համար վարչական թղթատարը, իսալապի պաշտօնատարներու կամ գաւառական կառավարիչներու:

Այս պաշտօնին կոչուածներու ամէնէն տաղանդաւորները կրնային յուսալ որ իրենց պարտականութիւն կը յանձնուի «արագ սպասարկութեան» բաժնին մէջ, որոնք ձիաւոր էին:

Երբ երիտասարդ թղթատարը Հռոմէն կը մեկնէր դէպի հեռաւոր գաւառ մը ուր իրեն կը սպասէր կայսրը, իր ճանապարհը որոչուած էր ամենայն բծախնդրութեամբ եւ ան չէր կրնար օրուան մը յապաղում ունենալ իր ճամբորդական ծրարէն որ ճշդուած էր իր պետին կողմէ: Կայսրութեան զլխաւոր ճամբաներուն վրայ ան կը գտնէր կայաններ, իւրաքանչիւրը 12 քիլոմեթրի վրայ: Հոն զինքը կը զլմաւորէին զերիներ, ծառաներ, անասնապահներ, որոնք կը փութային սպասարկելու իրեն· կենդանին պիտի կ՚առաջնորդէին ու կ՚ընէին ամէն բան որ կ՚արագացէր թղթատարային սպասարկութիւնը: Նամակատարը, կայսրին թղթատարը զիտակցութիւնն ունէր թէ իրեն ծառայելու այս պատրաստակամութիւնը ներչնչողը իր պաշտօնն էր:

Ան կը ներկայանար վերջապէս կայանին տնօրէնին որ ընդհանրապէս զինուորական մը կ՚ըլլար, անոր վաւերացումը ունենալու համար իր արտօնագրին վրայ, եւ նչելու իր անցքը: Անկէ ետք կրնար այլեւս հանգստանալ բնակութեան յատկացուած չէնքին մէջ, ուր իրեն համար պատրաստուած կ՚ըլլար առատ ուտելիք ու հանգստանալէ սենեակներ: Մինչ այդ խնամք կը տարուէր անոր կենդանիներուն եւ կառքերուն: Հանգիստի ժամերէն ետք երբ վերջապէս թղթատարը հանդչած, սակայն միշտ նոյնքան անհամբեր ճամբայ կ՚ելլէր, արհեստաւորներու եւ զերիներու փոքր խումբը սիրտանքի հատաչանք մը կ՚արձակէր:

Լաւ թղթատարի մը առաջին յատկութիւնն էր արագ ու ճչգապահ ըլլալ: կը պատահէր որ այս մարդիկը արագութեան մրցանիչներ հաստատէին: կ՚ըսուի օրինակի համար թէ Տիբէրիոս իր մահամերձ եղբօրը հասնելու համար Ք. Ա· 9-ին 24 ժամուան ընթացքին կտրած է մօտ 300 քիլոմեթր: Այս մարդիկը պիտէին թէ պէտք է օրական նուազագոյն հինգ, իսկ առաւելագոյն ութ կայանէ անցնիլ· ինչ որ կը նչանակէր թէ օրական միջին հաշուով 73 քիլոմեթր ճամբայ կը կտրէին: Հռոմէն Պրինտիզի կ՚երթայինք եօթը օրէն, Հռոմէն Անտիոք՝ 39 օրէն, Հռոմէն Ալէքսանդրիա՝ 54 օրէն:

Այս ժամանակամիջոցները կրնան համեստ թուիլ երբ համեմատուին եզիպտացիներու կամ Պարթեւներու հաստատած մրցանիչներուն հետ· սակայն զլխաւոր պատճառը այն էր որ հռոմէացի թղթատարներ չէին ճամբորդեր գիչեր ատեն, կիրարկելով Օգոստինոսի կողմէ հիմնուած սկզբունքը: Նոյն մարդն էր որ մեկնակէտէն մինչեւ նպատակակէտ կը տանէր նամակածրարը:

«Տէ՛ր, ահաւասիկ Հռոմի թղթատարը»: Այս խօսքերը արտասանող պաշտօնեան աւելի քան երկու ամիս առաջ մեկնած էր Հռոմէն, անցած էր Հռոմանդրուան, կայանէ կայան մինչեւ որ հասնէր Տրայանոս կայսեր ու անոր յանձնէր Մերակոյտին զրութիւնը: Նոյնքան ժամանակ եւս պէտք է ճամբորդէր ան մայրաքաղաք հասցնելու համար կայսրին պատասխանը:

Ք. Ա. Ք.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀՖՀՈՒ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀՖՀՈՒ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ

ՀԱՅ ՀԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹՅԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՀՀՖՀՈՒ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ

ՀԱՅ ՀԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹՅԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀՖՀՈՒ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ

ՀԱՅ ՀԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹՅԱՆ

«ՅԱՄԱՆԱԿ»
TELEXի թիւն է
ՀԱՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ 280 868 Բ

ՅԱՐՈՏՈՎԻՉ

Ա. Ֆրանսական յոգեցունց մեծարումը մեր ծիւ-
ղին։ Ֆրանսական Ազգային Ժողովի նախագահ
Ալեն Փերֆիթը, որ Հիտլերէ ետք առաջին պե-
տականաւորն է, որ Հայաստան կ՚այցելէ, ան-
ձամբ ներկայացուց Ֆրանսայի Հանրապետու-
թեան շնորհած Պատուոյ Լեգէոնի շքանշանը
Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա.-ին։
Ֆրանսական պետական բարձր պատիւը կը
վերաբերի ոչ միայն Ամենայն Հայոց Կաթո-
ղիկոսին, այլ նաեւ հայ ազգին, որ ամբողջու-
թեամբ կը գնահատէ Ֆրանսայի ազատագրու-
թեան մեծ գործին մէջ ունեցած անոր ներդրու-
մը։ Ֆրանսայի ազատագրութեան մեծ գործին
մէջ հայ զինուորներ ալ ունեցանք, որոնք ան-
ձնուիրաբար մասնակցեցան ֆրանսական դի-
մադրական շարժումին։ Ֆրանսայի ազատագրու-
թեան մեծ գործին մէջ հայ զինուորներ ալ ունե-
ցանք, որոնք անձնուիրաբար մասնակցեցան
ֆրանսական դիմադրական շարժումին։ Ֆրան-
սայի ազատագրութեան մեծ գործին մէջ հայ
զինուորներ ալ ունեցանք, որոնք անձնուիրա-
բար մասնակցեցան ֆրանսական դիմադրական
շարժումին։ Ֆրանսայի ազատագրութեան մեծ
գործին մէջ հայ զինուորներ ալ ունեցանք, որ-
ոնք անձնուիրաբար մասնակցեցան ֆրանսա-
կան դիմադրական շարժումին։ Ֆրանսայի ազա-
տագրութեան մեծ գործին մէջ հայ զինուորներ
ալ ունեցանք, որոնք անձնուիրաբար մասնակ-
ցեցան ֆրանսական դիմադրական շարժումին։
Ֆրանսայի ազատագրութեան մեծ գործին մէջ
հայ զինուորներ ալ ունեցանք, որոնք անձնուի-
րաբար մասնակցեցան ֆրանսական դիմադրա-
կան շարժումին։ Ֆրանսայի ազատագրութեան
մեծ գործին մէջ հայ զինուորներ ալ ունեցանք,
որ

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տիկին Արմենուհի Գեւոնեան 100 Ֆ. կը նուիրէ Սամուէլ Մուրատեան վարժարանին (առանձ «Ծառայ»էն) ի յիշատակ՝

Prof. Gabriel VALENSI
Commandeur des palmes académiques
Chevalier de la Légion d'Honneur

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ. Բ. Ը. Մ. եւ Խաչեան Բարեկամական Միութիւնը կ'ողբակցէն՝

ՎԱՀԱՆ ՏԷՐԵԱՆԻ

ծննդեան 100-ամեակը, Կիրակի, Հոկտեմբեր 6-ին։

×

Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս - Պետրոս Եկեղեցւոյ Մատաղօրհնութիւնը, Կիրակի, Հոկտեմբեր 13-ին։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սէն - Լուի Ս. Գէորգ Եկեղեցւոյ թաղականութիւնը ստացած է հետեւեալ նուէրները. - Ստեփան Միհնասեանի մահուան Ա. տարելիցին առթիւ. - Մարի Միհնասեան, Գալուստեան ընտանիք, Տէր եւ Տիկին Գէորգ եւ Կարպիս Մինասեան, Տէր եւ Տիկին Գոհէլօ, Յարութիւն Յարութիւնեան, Տէր եւ Տիկին Ժամկոչեան 100-ական Ֆ., Տէր եւ Տիկին Գէորգ եւ Կարպիս Մինասեան 100 Ֆ. Դպրաց դասին, Տէր եւ Տիկին Համբարձում Մինասեան, Տէր եւ Տիկին Երուանդ Պապոյեան, Տիկին Ժ. Զաքարեան, Յարութիւն Կիւլթէմիրեան 50-ական Ֆ.։

Ժաֆ Վարդերէսեանի թաղման առթիւ. - Վարդերէսեան ընտանիք 300 Ֆ., Նալպաշեան ընտանիք 100 Ֆ., Ժիրայր Փարաքեան եւ Յակոբ Պէրպէրեան 200-ական Ֆրանք, Յարութիւն Մկրտչեան եւ Կարապետ Մկրտչեան 50-ական Ֆ.։

Բիւզանդ Թիրէֆեանի մահուան Ա. տարելիցին առթիւ. - Հերմինէ Թիրէքեան 150 Ֆ., Տէր եւ Տիկին Կարօ Կոնեան, Տէր եւ Տիկին Կօթիկ, Մուրատ Թիրէքեան 50-ական Ֆ.։

Յակոբ Պօզուքեանի հոգեհանգստեան առթիւ. - Պօզուքեան ընտանիք 200 Ֆ., Տիկին Կուչիքեան, Գառնիկ Պօզուքեան, Սմբատ Պօզուքեան եւ Մանուալեան ընտանիք 50-ական Ֆ., Ազնաւուրեան եւ Հայկ Մինասեան 25-ական Ֆ.։

×

Դպրոցասէրի խնամակալութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները. - Պ. Արման Կառավարեան 50, Պ. Յարէթ Յարութիւնեան 1000 Ֆ., Պ. Արա Գրիգորեան 500 Ֆ., Տիկին Ա. Մութվէլեան 500 Ֆ., Տիկին Սերաֆեան 100 Ֆ., Պ. Մ. Կարապետեան 500 Ֆ., Միացեալ - Նահանգներէն՝ Տիկին Սեդա Պօյաճեան 1000 Ֆ. ի յիշատակ իր ծնողաց, Տէր եւ Տիկին Ց. Տ. Նիկողոսեան հոգեհաշ ի յիշատակ ննջեցեալներ՝ Ն. Պօյաճեանի, Ս. Պօյաճեանի, Յակոբ Այեաճաֆի եւ ժանէթ Գուլումճուօղլուի, եւ 200 Ֆ. «Ծառայ»ին։

ՇԱՐՎԻԷՕ — Ս. ՆՇԱՆ

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ

Յուլիս 7, Կիրակի օր, Եկեղեցւոյ մէջ հանդիսաւոր պատարագ կը մատուցանէ եւ կը քարոզէ՝

ՎՐԹԱՆԷՍ Ա. ՔՀՆԾ. ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ

Պատարագի երգեցողութիւնները կը կատարուին տեղւոյս երգչախումբին կողմէ, դեկավարութեամբ՝ Պ. Յակոբ Աբրահամեանի։

Կը հրաւիրուի մեր հաւատացեալ ժողովուրդը ներկայ ըլլալու սոյն պաշտամունքին, ինչպէս նաեւ Ս. Նշան Եկեղեցւոյ տարեկան մեծ դաշտահանդէսին։

ԾԱՆՕԹ. - Ժամը 12։30-ին տեղւոյս սրբատեղիին մէջ զետեղուած նուիրատուներու անուանացանկի քարի չինութեան բացումը տեղի պիտի ունենայ հոգեւոր հովիւին կողմէ։

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած են արձանագրութիւնները 1985 - 1986 տարեշրջանին համար։ Հայկեալ եւ լատադոյն կրթութեան մը համար, դիմեցէք. -

Collège Arménien Samuel Moorat
26, rue Troyon — 92310 Sèvres
Հեռաձայն. - 534 - 68 - 28

Կ'ընդունուին միայն ուսումի յարմարութիւն ունեցող բարեկիրթ պատանիներ մինչեւ 13 տարեկան։

Տարեթոշակի դիւրութիւններ, ուսումի մէջ յառաջադէմ թեկնածուներու։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ԵՐԿՍԵՌ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

1985 - 1986 ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց Երկսեռ վարժարանի 1985 - 1986 տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են։ Վարժարանը ունի մանկապարտէզ, նախակրթարան եւ երկրորդականի 6-րդ, 5-րդ եւ 4-րդ դասարանները։

Ինքնաշարժներու ապասարկութիւնը կը կատարուի հետեւեալ շրջաններու մէջ. -

Առնուվիլ, Վիլիէ լը Պել, Կուբէնվիլ, Օլնէ սու Պուա, Սեվրան, Լիվրի - Կարկան, Մոնֆէրմէյ, Վիլլիէնթ, Տրանսի, Ռոմէնվիլ, Կանեըի, Փարիզ 20-րդ։

Վարժարանը կը պահէ պիշերօթիկ բաժինը։

Դիմել անօբէնութեան. - 1, Պուլվարտ տիւ Նոռ, 93340 լը Ռէնսի, երկուշաբթիէն՝ Ուրբաթ, առաւօտեան ժամը 10-էն մինչեւ կէսօրէ հետք ժամը՝ 17։ Հեռաձայն.- 381 - 01 - 72։

ԿՈՉ

Կապոյտ Խաչի Շրջանային Վարչութիւնը որոշած է Օգոստոս ամսուն տասընեակ մը լիբանահայ երախաներ բերել տալ Պէլֆոնթէյնի կայանը։

Այս երախաներու կեցութեան եւ յարակից այլ ծախքերը վարչութիւնս պիտի հոգայ։ Իսկ օդանաւով երթեւեկը կարօտի քանի մը տասնեակ հազար Ֆրանքի։ Որպէսզի այս չքաւոր երախաները մէկ ամիս հեռու ըլլան ռումբերու որոտումէն եւ աշխարհի ուրիշ երախաներու պէս խաղաղ ամիս մը անցընեն, կոչ կ'ընենք մեր հայրենակիցներու առատաձեռնութեան որպէսզի կարենանք վճարել օդանաւի տոմսերը։ Կանխաւ շնորհակալութիւն։ Նուէրները ուղարկել՝

CROIX BLEUE
17, rue Bleue — 75009 Paris

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Պրիւսէլի մէջ, փոքրիկ երախայով մը պրաղելու համար, կը փնտռուի հայ երիտասարդ օրիորդ մը։ Մնունդ, բնակութիւն ապահովուած, լաւ վարձատրութիւն։

Հեռաձայնել. - 523 - 42 - 92

ՄՈՒՐԱՏ - ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
(ՎԵՆԵՏԻԿ)

Վենետիկի Մուրատ - Ռափայէլեան բարձրագոյն վարժարանը, հանրածանօթ է ազգին մէջ, որ իբր հայ մտքի զարգացման օրրան՝ մէկ ու կէս դարէ ի վեր կը դաստիարակէ հայ սերունդները։

1985 - 86 դպրոցական տարեշրջանին համար վարժարանս կ'ընդունի 12 - 15 տարեկան հայ տղաներ։

Դպրոցական տարեթոշակն է՝ ինը ամսուան համար 7 միլիոն իտալական լիռ, որ կը համապատասխանէ ներկայ սակով երեք հազար հինգ հարիւր ամերիկեան տոլարի։

Ուսումնական, բարի վարքի, մկրտութեան եւ առողջութեան վկայականներով կը խնդրուի հետեւեալ հասցէին դիմել. -

Direzione del Collegio Armeno
Moorat - Raphael
Dorsoduro 2596
30123 Venezia (ITALIA)
Հեռաձայն. - (41) - 28770

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ՄԵԿՆՈՂ ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Արձակուրդի մեկնող մեր բաժանորդներէն կը խնդրուի - նախընտրաբար - հասցէի առժամեայ փոփոխութիւնը կատարել իրենց թաղին թղթատարի գրասենեակին միջոցաւ, չծանրաբեռնելու համար «Ծառայ»ի վարչութեան աշխատանքը։

Անկարելիութեան պարագային, կարելի է, անշուշտ, դիմել թերթիս վարչութեան, մեկնումի թուականէն 5 - 6 օր առաջ, տալով երկու հասցէները (ընթացիկ եւ նոր) եւ կցել 20 Ֆ.ի դրոշմաթուղթ Ֆրանսայի համար եւ կամ՝ 25 Ֆ. արտասահմանի, բացի՝ Իտալիայէն, ուր թղթատարական յարաբերութեանց եւ յապաղումներու պատճառաւ, կը ստիպուինք հասցէի առժամեայ փոփոխութիւններ չընդունելիս։

Շնորհակալութեամբ
ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ «ԾԱՌԱՅ»Ի

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉ

Պէլֆոնթէյնի կայանի արձանագրութիւնները ՕԳՈՍՏՈՍ ամսուան համար 6-էն 14 տարեկան կայանի եւ 14-էն 16-ուկէս տարեկան պատանեկան ճամբարի համար։

Դիմել. - Կապոյտ Խաչի գրասենեակը երկուշաբթի, երեքշաբթի, Հինգշաբթի, Ուրբաթ առաւօտները ժամը 9։30-էն 14, եւ Հինգշաբթի՝ ժամը 15-էն 20։

17, Rue Bleue — 75009 Paris
Հեռ.- 824 - 46 - 57 եւ 574 - 34 - 78

եւ մասնաճիւղերու պատասխանատուներուն։

ԼԻՈՆ

Պէլֆոնթէյնի կայանի արձանագրութիւնները Օգոստոս ամսուան համար 6-էն՝ 14 տարեկան կայանի եւ 14-էն՝ 16-ուկէս տարեկան պատանեկան ճամբարի համար։

Դիմել. - Լիոնի Կապոյտ Խաչի մօտ ամէն Հինգշաբթի, կէս օրէ վերջ ժամը 4-էն մինչեւ 5, Լիոնի Ազգային Տան սրահը։

40, rue d'Arménie — LYON 3e

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

4.000 m² de mobiliers présentés en ambiance

Meubles Ghazarian
Z.I. Vitrolles
à 20km de Marseille.
tél. (42) 89.27.47

"Բացառիկ զեղչ «Ծառայ»ի բաժանորդների"

OPTIMA Tours

ARMENIE
-- 1985 --

— Du 20 Juillet au 3 Aout ..... 6.780 F
— Du 3 au 17 Aout ..... 6.780 F
— Du 17 au 31 Aout ..... 6.780 F
— Du 31 Aout au 14 Septembre ..... 6.780 F
— Du 14 au 28 Septembre ..... 6.780 F
(tous ces voyages avec aller et retour par KIEV).
— Du 17 au 31 Aout ..... 7.050 F
(2 nuits à MOSCOU dont une à aller et une au retour).

VOYAGE SPECIAL

Sous la conduite de Réverand Père A. KESSEGIAN
du 17 au 31 Août à 6. 780 Frs.
KIEV / EREVAN / TBILISSI / KIEV

(Nos prix comprennent — le transoprt aérien, tous les transferts, la pension complète, le logement dans des hôtels de 1ère classe A en chambre double / bain, les excursions et visites mentionnées dans notre programme, l'ASSURANCE).

(Nos prix ne comprennent pas — la chambre individuelle, les boissons et les frais de nature personnelle, frais de visa 100 F.)

(Groupe minimum 20 inscriptions accompagnateur assuré par notre agence).

Renseignements et Inscriptions:

PARIS

Madame COUMRYANTZ Sonia
OPTIMA TOURS
12, rue Vignon — 75009 PARIS
Tél : 742 - 10 - 35

LIC A 130